

శ్రీరస్తు.

శ్రీ గీతార్థదీపికా

భగవద్గీతా కన్నడ వ్యాఖ్యాన సహితా

అనేక పండితశిరోమణి సాహాయ్యేన,

మ. ప్రపంచ. శ్రీనివాసాచార్యేణచ సంశోధ్య,

కిశ్కంకి - శేషగిరిరాయశర్మణా

ప్రకాశ్యంతే,

మదరాస్ :

కమ్మపిఠయలఖ్యముద్రణే

ముద్రాపితం.

1912.

All Rights Reserved.

శ్రీనివాసోవిజయతే.

విజ్ఞప్తిః

భో. భో. మహనీయరుగ శై:—

“సుఖమేవమేస్యాద్దుఃఖం మనాగపిమాభూత్ ” ఎಂಬనచనాను
సార సకలప్రాణిగళు సుఖవన్నె ఇచ్చిసుత్తారె ఆసుఖపు ఐహిక ఆము
ష్టిక ఎంత ఎరడుప్రకార ఇదరల్లి ఇష్టగళాద విషయసుఖగళింద ఉం
టాగున సుఖపు ఐహికసుఖపు. ఆముష్టిక సుఖ ఎంబునదు స్వర్గసుఖ
మోక్షసుఖ ఎంతయెరడు ప్రకార. అదరల్లి రంభా మొదలదాదాప
ర స్త్రీసంభోగ అమృతప్రాశన మొదలదాద అశాశ్వత సుఖపు స్వర్గసు
ఖపు సంసారదుఃఖ నివృత్తిపూర్వక నిజస్వరూపసుఖానుభవ రూపవా
ద శాశ్వతవిలక్షణ సుఖపు మోక్షసుఖపు ఇంథావిలక్షణవాద శాశ్వత
మోక్షసుఖపు వై కుంఠాధీశనాదశ్రీపరమాత్మన అత్యర్థప్రసాదదిందలే
ఆగుతదె ఆపరమాత్మన అనుగ్రహవన్ను హొందలిక్కె “భక్త్యైవతు
ప్రిమభ్యేతి విష్ణుర్నాన్యేనకేనచిత్ ” ఎంబన్యాయదింద మాహాత్మ్యజ్ఞా
నపూర్వక సుదృఢస్నేహరూపవాద భక్తియేకారణపు ఇంథాభక్తిపర
మాత్మనల్లి వుంటాగలిక్కె అపరోక్షజ్ఞానవె కారణపు ఆదకారణ
ఈ అపరోక్షజ్ఞానవుంటాగలిక్కె భగవన్మాహాత్మ్య ప్రతిపాదకవాద
శాస్త్రజన్య పరోక్షజ్ఞానవెకారణపు ఆద్దరింద అంథాభగవత్ప్ర
సాదవన్ను హొందలిక్కె “హరిః సర్వోత్తమః వాయుజీవోత్త
మః” ఎంత ప్రతిపాదినున గ్రంథగళున్న భక్తిజ్ఞాన పురస్కరవాగి పరి
శీలనమాడబేకు “ అనంతశాస్త్రం బహువేదితవ్యం అబ్బుశ్చకాలో
బహువశ్చ విఘ్నాః యత్సారభూతం తదుపాసితవ్యం హంసోయథా

క్షీరమివాంబుమిశ్రం” ఎಂಬవచనాను సారవారి అనంతశాస్త్రీధర్మ
తిలియలిక్కె అ శక్తరాగియు అల్పాయుష్యరాగియు తత్రాపివిష్ణు
గ్రస్తరాగియు ఇరువజనరుగళు సకలవేద శాస్త్రీతిహాసపురాణగళ సార
భూతవాద గ్రంథవన్నె స్వీకరిసబేకు “ భారతం సర్వవేదాశ్చఘ్రిల
మహాశితాః పురా వ్యాసస్యైవాజ్ఞాయాతత్ర హ్యత్యరిచ్యత భారతః
మహాత్మాద్భారత్యాచ్చ మహాభారతముచ్యతే ” అందరె పూర్వ
నల్లి భగవదాజ్ఞయింక దేవతిగళు అనేకరసమక్షమదల్లి భారతం
హెసరినిండ ఎందుమణియన్ను సకల వేదశాస్త్ర పురాణగళెంబ హె
సరినిండమత్తొంకు మణియన్ను తెరాసిన ఎరడుపార్వ్యగళల్లి హాకితూక
మాడినరు ఆగెభారతాఖ్యమణివుల్లె తట్టె బొగ్గితు ఆగెసర్వసూకూడిమా
హాత్మ్యాతిశయదిండలు భారాతిశయదిండలు మహాభారత ఎంత ఈ
గ్రంథక్కె నామనిదేశచూడినరు “ భారతం సర్వశాస్త్రీషు భారతే
గీతికావరా ” ఎಂಬవచనానుసార ఆ భారతాంతగతవాదగీతాశాస్త్రవ్ర
అత్యుత్తమవాదద్దు కించ “ మలనిర్దోచసంపుంసాం జలస్నానందినేదినే
సకృద్గీతాంభసిస్నానం సంసారమలమోచనం ” ఎಂಬవచనదిదలు
వక్త్రోత్పప్రసక్తీనాం యదా ప్తిరనుకూలతా ” ఎಂಬవచనదిండచరా
చరాత్మకప్రపంచక్కె నియామకను అవ్యాహతషడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నను
వేదప్రతిపాద్యను సర్వజ్ఞను అదశ్రీపరమాత్మనె ఈ గీతాశాస్త్రక్కె
వక్తావారిరువదరిందలూ పరమోత్కృష్టవాదద్వైత ఏర్పడుత్తదె ఈ
వేదతుల్య వాదశాస్త్రనన్ను ఆర్థానుసంధాన పూర్వకవారియు భక్తి
జ్ఞానపుంసరవారియు ఓదిదరు కేళిదరు నమసిదరు పూజిసిదరు స్తుతిసిదరు
అదు అనేకవిధగళాద విహితసుఖగళన్ను కొడుచదు చోర్పుశ్రేష్టవాద
భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యాది సాధనగళన్నుంటుమాడి నిత్యవారియు దుఃఖసం
బంధ రహితవారియు నిరతిశయవారియు ఇరువ ఆనందానుభవరూప
వాద శాశ్వతవిలక్షణ మోక్షసుఖసన్ను కొడుతదె అద్దరిందలె పూజ్య

రాద శ్రీమదానంద తీర్థరు ఈ గీతాశాస్త్రాన్ని భాష్యతాత్పర్యాదిగళ
 న్ను టీకాకృత్వాదరాయరు ప్రమేయదీపికాఖ్య గ్రంథవన్ను మత్తు
 అనేకమహనీయగు అనేకవ్యాఖ్యానగళన్న రచిసిద్ధారె అదేరీతియూగి
 పరమకృపానిధిగళాద శ్రీరాఘవేంద్ర గురువర్యరు ముణగల్కికై అసాధ్య
 వాద భాష్య ప్రమేయదీపికాదినముద్రగళల్లి ముణిగి భగవద్గీతెయ
 ౩ ఆ అర్థగళెంబ రత్నగళన్న హొందువద క్కె మందమతిగళిగె అసా
 ర్యవెంతతిళదు పరమకృపెయింద భాష్యాదివ్యాఖ్యానగళెంబ నము
 దగళల్లి తామేముణిగి గీతాథారత్నగళన్న హొర గెతందు తమ్మబుద్ధి
 యెంబశాణెయల్లి శాణెయిట్టుతాము మాడిదవివృతి ఎంబసూత్రదల్లి పో
 శిసి మంకమతిగళాదనమగళిగె కంఠాభరణవాగి మాడిద్ధారె అనరె
 ఈ యావద్వాఖ్యానగళు సంస్కృతభాషెయల్లి రచిసిరువ ప్రయుక్త
 సంస్కృతానభిజ్ఞరాద ఆ స్తికరిగె పూర్వోక్తగళాద వ్యాఖ్యానగళు
 దుర్గాహ్యవాద కారణ ఆ యావద్వాఖ్యానగళ సారభూతవాద శ్రీ
 రాఘవేంద్ర గురువర్యవిరచిత వివృత్యాఖ్యగ్రంథద ముఖ్యసాహాయ్య
 గిందలు అనేకపండిత శిఖామణిగళ సాహాయ్యగిందలు మధ్వశాస్త్ర
 సంపన్న రాదవై హయూరు శ్రీనివాసాచార్యర సాహాయ్యగిందలు ఈ
 కన్నడ వ్యాఖ్యానపు రచిసి ఛాపిసుతలిద్దేవె. నకలసజ్జనరుకుగ్రంథవన్ను
 స్వీకరిసతక్కద్దు లేఖన ప్రామాదికలోపగళిద్దరె మహనీయరు హంసక్షీ
 రన్యాయదిందగుణవన్నె గ్రహిసబేకెంతప్రాథమికం.

ఇతి,

భవద్దయాపేక్షీ కిల్లంకి, శేషగిరిరావు,

45 సింగరాచారి బీది, తిరువల్లిక్కేణి,

మ ద రా న్.

శ్రీమదానందతీర్థ భగవత్పాదాచార్యగురుభ్యోనమః.

అథ శ్రీగీతార్థదీపిక

ఎంబశ్రీభగవదీతా కన్నడవ్యాఖ్యానవు.

“శ్రీశూద్రబ్రహ్మబంధూనాం తయీన శ్రీభారతమాఖ్యానం కృపయా మునినాకృతం” ఎంబ సారనాగి వేదార్థజ్ఞాన అనధికారిగళాద శ్రీశూద్ర గుమత్తు గహనచాద సంసారదల్లి బిద్దుకేశేపడువంథా దవరిగు ధర్మజ్ఞానద్వారా మోక్షఉంటాగలి ఎంతతాత్పర్య పుళ్ళంథా పద్మజేశ్వర్య సంపన్నునాద శ్రీపరమాత్మను బ్రహ్మాదిగళింద ప్రాధిక తనాగి వ్యాస్వన భూమియల్లి అవతరిసె బ్రహ్మసూత్రగళన్న చరన మాడిదరు మత్తు * సంభవాది భవిష్యత్పర్వాంతపుళ్ల అష్టాదశపర్వా త్మకవాగియు సర్వవేదాధిక గభీకతవాగియు భగవత్స్వరూప ప్రతిపా దకవాగియు లోకదల్లి ఐదనే వేదవెంతఖ్యాది పెత్తద్దాగియు ఇరుస భారతవన్ను రచనెమాడిదరు ఇదరల్లి భీష్మపర్వాంతర్గతవాగియు భార తచారిజాతె మధుభూతవాగియు భారతసారసంగ్రహ రూపవాగియు కృష్ణార్జున సంవాదరూపవాగియు ఇరువ . ఈభగవదీతెయన్ను రచ

* హదినెంటు పర్వగళ హెసరు ౧ ఆది ౨ సభా ౨ ఆరణ్య ౪ విరాట ౫ ఉద్యోగ ౬ భీష్మ ౭ ద్రోణ ౮ కర్ణ ౯ శల్య ౧౦ గదా ౧౧ ౧౨ శాంతి ౧౩ ఆనశాసనిక ౧౪ ఆశ్వమేధిక ౧౫ మాసల ౧౬ మహాప ౧౭ స్వర్గాగోహణ ౧౮ భవిష్యత్పర్వ యెంత.

చూడెదరు. ఈగీతాశాస్త్రపు అష్టాదశాధ్యాయాత్మకవాదద్దు ఈహ
దినెంటు అధ్యాయగళన్నూ ఆరు ఆరు అధ్యాయగళుల్ల మూరుషట్క
గళాగి విభాగిసిద్ధారె. ఇదరల్లి ప్రథమషట్కదింద జ్ఞానోపాయవన్న
ద్వితీయషట్కదింద ఆజ్ఞానోపాయక్కె సాధనవన్నుతిలిసి మూరనే
షట్కదల్లి మేలే పుక్తగళాద యెరడు షట్కగళ ప్రమేయవన్నె విస్త
రిసుత్తారె.

ఈగీతా ప్రారంభదల్లి ధృతరాష్ట్రాజనన్ను కురితు సంజయను
మారదల్లిదై రణరంగదల్లి నెడదప్పత్తంతగళన్ను హ్యగె హెలిదనెం
రాశ్రీ వేదవ్యాసదేవర పరమానుగ్రహదింద ఆతగె దూరశ్రవణ
కానశక్తి ఉంటాగితు ఆదకారణ ధృతరాష్ట్రాజను తన్న పుత్రరుగ
కువన్ను తిలియబేకెంత సంజయనన్ను కురితు మేలే ఉక్తవాగువరితి
యింద ప్రశ్నెమాడుత్తానె.

మూ॥ ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ.

వ్యా॥ ధృతరాష్ట్రాజను (సంజయనన్ను కురితు) మాతనాడు
త్తానె.

మూ॥ ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే సమవేతాయుయుత్సవః ।

మామకాః పాండవాశ్చైవ కిమకుర్వత సంజయ ॥౧॥

టీ॥ హేసంజయ = ఎలోసంజయనె ధర్మక్షేత్రే = ధర్మసాధన
భూమియాద కురుక్షేత్రే = కురుక్షేత్ర వెంబ స్థలదల్లి యుయుత్సవవ=
యుద్ధనూడబేకెంబ ఇచ్చాపుల్లవరాగి సమవేతాః = మిళితరాగిద్దంథా
మామకాః = నన్న సంబంధగళాదదుర్యోధనాదిగళు పాండవాశ్చ = పాం
డురాజన పుత్రును కిమకుర్వత = యుద్ధరంగదల్లి ఏనుచూడిదరుయెంత
ప్రశ్నెమాడిదను.

వి-అ॥ పాండవరు పరిమభగవద్భక్తురు ఎంబవిషయ సర్వసాక్షి
విజ్ఞానాగిద్దరు ఆజ్ఞానవిల్లదె ధృతరాష్ట్రును తన్నమక్కళ జయవిషయవ

న్న కురితు తిళికోదే కెంబ అవేత్తైయింద సంజయనన్నకురితు ప్రశ్నై
 మాడిదనెంతతాత్పర్య. కురుపాండవరు ద్వాపరయుగద అంత్యభాగద
 ల్లికురుక్షేత్రవెంబ హేసరుళ్ల స్థలదల్లి యుద్ధమాడిదరు ఈయుద్ధపుమా
 ఘశుద్ధ పౌర్ణమీదివనదల్లి ప్రారంభవాగి హాదినెంటుదివనగళు అవిచ్చి
 న్నవాగి నడకంతె తెలియ బరు తదె అదరల్లి హత్తుదివనగళు భీష్మ
 చార్యరు గి దివనగళు ద్రోణాచార్యరు ౨ దివనగళు కణ- వందు ర
 త్రిశల్యు సందు హగలు దుర్యోధనయుద్ధమండి సకలకారవసైన్యదిండ
 హ మృతరాద రెంత తిళియబరు తదె కురుక్షేత్రవెంబువదు తా శేష్వ
 రయిత్ ప్టేషనిగె దక్షిణభాగదల్లిరువ వందు దొడ్డనరోవరగ
 రువ భూప్రదేశద హేసరు ఇను పూర్వకాలదల్లి సరస్వ
 ణభాగ మొదలు దృష్వగ్నతీనదిగె ఉత్తరభాగద వరిగు
 వంతె తెలియ బరు తదె ఇదేస్థలక్కె శమంతపంచ
 రు ఇదేస్థలదల్లి పరశురామదేవరు పూర్వయుగగళల్లి
 సహాసి అనర క్తదింద అయిదుసరోవరగళన్ను నిర్మాణమాడి ఆ
 క్తదిందలె పితృతపణాదిగళు మాడిదరెంతె ఉక్తగళాగిదె ఆనరో
 రగళు ఈగలుకాణల్పడు తదె ఆదరె విశేషవాగి ఖంగళాగిదె ఆప్రక
 ర ర క్తదిందళియిదిరున కారణదిందలె అల్లినభూప్రదేశ కెంపుబణ్ణవుల్ల
 ద్దాగి అదేయెంత హేళల్పడు తదె.

మూ॥ సంజయ ఉవాచ-

వ్యా॥ మేఠే ధృతరాష్ట్రా జనుకేళిద ప్రశ్నక్కె సంజయను ఉ
 త్తర హేళుత్తానె ఏనందరె.

మూ॥ దృష్ట్వాతుపాండవానీకం పూర్వధండుర్యోధనస్తదా।

ఆచార్యముపసంగమ్య రాజావచన మబ్రవీత్ ॥౨॥

టీ॥ తదా=ఆ యుద్ధరంగదల్లి సమస్తరు మిళితరాగిరువాగె పూ
 ణం=విశాలవాద పాండవానీకం=పాండవసైన్యవన్ను రాజా=కారవ

రాజనాదంథా దుర్యోధనః=మహాసామర్థ్యోపేతనాద దుర్యోధనాఖ్య నాదంథా నిన్నమగను దృష్ట్యాతు=నెట్టగెనోడిదవనాగి ఆచార్యం=న్న విద్యాగురుగళాద ద్రోణాచార్యరన్నకురితు ఉప = సమీప శిల్లి సంగమ్య = హోదవనాగి వచనం = ఇన్నుముందె హేళువవాక్యము అబ్రవీత్ =నూతనాడిదను.

అవ॥ ఏనన్నమాతనాడిద నెందరె “పశ్యైతాంపాండుపుత్రాణాం” ఎంబమూరనేళ్లొ మొదలు హన్నొందనెళ్లొకపర్యంత దుర్యోధనను ద్రోణాచార్యరల్లి హేళిదవృత్తాంతగళన్న సంజయను ధృతరాష్ట్రజనల్లి అనువాదమాడుతూనె.

మూ॥ పశ్యైతాంపాండుపుత్రాణామాచార్యమహతీంచమూం॥
పూర్వాంధ్రుపదపుత్రేణ తనశిష్యేణధీమతా ॥ 3 ॥

టీ॥ హే ఆచార్య=భో ఆచార్యరె తవశిష్యేణ=నిమ్మశిష్యనాద మతా=బుద్ధిశాలియాదంథా ద్రుపదపుత్రేణ=ద్రుపదరాజన మగనా ధృష్టద్యుమ్ననిండ పూర్వాం=పూర్వహాకారవాగి నిర్మాణమాడల్పట్టతాం=ఈ ఎదురిగెకాణుతలిరువ నుహతీం=విస్తారవాదంథా పాండుపుత్రాణాం=పాండురాయన పుత్రరుగళ చమూం = నైస్యవన్న పశ్యే=గోడరి.

వి అ॥ “తనశిష్యేణధీమతా” ఎంతధృష్టద్యుమ్నగె విశేషణమును కొట్టిరువదరిందనిమ్మన్న సంహరిసలు ఈగెనన్నద్ధనాగిరువ ద్రుష్టద్యుమ్నను నిమ్మల్లెవిద్యాభ్యాసనూడి అస్త్రశస్త్రాది విద్యగళల్లి పాండురనాదకారణ అవనుమహాబుద్ధిశాలి ఎంతతాత్పర్య మత్తు “పాండుపుత్రాణామాచార్య” ఎంతపదప్రయోగమాడి రోణదరింద కుంతిగెరకురుషరల్లి ఉత్పన్నరాజ పాండవరల్లినిమగె అంతఃపక్షపాత నమ్మసంభవదాశ్చిద్దాగూనమ్మల్లి బాహ్యవిశ్వాసనూత్రవెఎంతవర్పడుతదె.

మూ॥ అత్రశూరామ హేష్వాసా భీమాజ్ఞాన సమాయుధి॥

టీ॥ అత్ర=ఈ పాండవరసైన్యదల్లి మహేష్వాసాః=దొడ్డక
స్సవుల్లంథా యుధి=యుద్ధదల్లి భీమాజ్ఞానసమాః=భీమాజ్ఞాన
సమరాదంథా శూరాః=శూరరుగళు సంతి=ఇద్దారె.

వి. అ॥ ఇల్లిః, భీమాజ్ఞాన సమాయుధి, ఎంత ఇనరిబ్బరస
ఉపమానవాగి హేళువదరింద అపారగుణవుల్లద్దు వుపమానవు న్న
గుణవుల్లంథాద్దు ఉపమేయవాగిరు త్తదె చద్దరింద అవరుగళు అప్రా
కవాద మహాపరాక్రమశాలిగళెంత వ్యక్తవాగిఎర్పడు త్తదె.

మూ॥ యుయుధానో విరాటశ్చ ద్రుపదశ్చ మహారథః ॥౪॥

దృష్టకేతుశ్చైకితానః కాశిరాజశ్చ వీర్యవాన్ ।

పురుజిత్ కుంతిభోజశ్చ శైబ్యశ్చ సరపుంగవః ॥౫॥

యుధామన్యుశ్చ విక్రాంత ఉత్తమజాశ్చ వీర్యవాన్ ।

సాభద్రోద్రాపదేయాశ్చ సర్వవీన మహారథా ॥౬॥

టీ॥ ఆ శూరరుగళుదారెందరె హేళుత్తానె :—మహారథః,
హారథనాద యుయుధానః=సాత్యకియు విరాటశ్చ=విరాటరాజును ద్రు
పదశ్చ=ద్రుపదరాజును వీర్యవాన్=పరాక్రమశాలియాద దృష్టకేతుః=
దృష్టకేతురాజును చేకితానః=చేకితానను కాశిరాజశ్చ=కాశీరాజును
సరపుంగవః=పురుషశ్రేష్ఠనాద పురుజిత్=పురుజితురాజును కుంతిభో
జ్శ్చ=కుంతిభోజును శైబ్యశ్చ=శైబ్యును విక్రాంతః=పరాక్రమశాలియా
యుధామన్యుశ్చ=యుధామన్యు వీర్యవాన్=పరాక్రమశాలి యాదంథ
ఉత్తమజాశ్చ=ఉత్తమజను సాభద్రః=సుభద్రా పుత్రనాద అభి
య్యుద్రాపదేయాశ్చ=ద్రాపదిపుత్రు ఆద సర్వవీన=పల్లమును మహ
రథాః=మహారథరె.

వి.అ॥ ద్రాపగేయరు దారెందరె ద్రాపదియల్లి ధర్మరాజు, భీమ
అజుణ, నకుల, సహదేవ, ఆద ఇవరుగళింద హుట్టిదవరు క్రమవాగి
ప్రతివింధ్య సుతసోమ శ్రుతకర్మ శతానీక శ్రుతసేన ఎంబహె సరు
శ్లనరు మత్తుమహారథ రెందరె “ఏకోదశ సహస్రాణాం యోధయేద్య స్స
ధన్వినాం శస్త్రశాస్త్రప్రవీణశ్చమహారథ ఇతిస్మృతః” ఎంతప్రమాణ
ఇరువదరింద హత్తు సహస్రధానుష్కర సంగడ ఏకాకియూగి యు
ద్ధమాణోవనాగియు శస్త్రశాస్త్ర కుశలనాగియు ఇరువంథావనన్ను
మహారథిః నెంతహేళుత్తారె మత్తు పూర్వోక్త శ్లోకగళల్లి మహారథిః
వీగ్యవాక్ సరలుంగవః ఎంబ విశేషణగళు ప్రతివొబ్బరాజగు అన్వయ
నూడికోబేకు.

మూ॥ అస్మాకంతువిశిష్టాయే తాన్ని బోధద్విజోత్తమ ।

నాయకామమసైన్యస్య సంజ్ఞాథకం తాన్ బ్రవీమి తే ॥2॥

టీ॥ హేద్విజో తమ = భో బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠరాద ద్రోణాచా
ర్యరె అస్మాకంతు = నమ్మ సంబంధిగళాద విశిష్టాః = బలవంతరాద
మమ సైన్యస్య సన్నసైన్యక్మే నాయకాః = ప్రేరకరు అథవా యజ
నూసరు యె = దారో తాన్ = అవరుగళన్ను తే = నిమగె సంజ్ఞార్థం =
నెట్టగె తిళివదగోస్కర బ్రవీమి = హేళుత్తేనె త్వం = నీవు నిబోధ = తి
ళదు కొళ్లరి.

వి. అ॥ ఇల్లి “తు” ఎంబో అవ్యయదింద పాండవ సైన్యస్థవీర
రిగు నమ్మ సైన్యదల్లిరువవీరరిగు అత్యంత వ్యత్యాసవుంటు అదే నం
దరెనమ్మ సేనానాయకరు యజమాననల్లి విశేషాభిమానపుళ్లవరెల్ల పాం
డవ సైన్యదల్లిరువవీరరు యజమాననల్లి అభిమానపుళ్లవరెంత ఏర్ప
డుతదే.

మూ॥ శ్వానా భీష్మశ్చ కర్ణశ్చ కృపశ్చ సమితింజయః॥

అశ్వత్థామా వికర్ణశ్చ సౌమదత్తి సైన్యైవచ ॥౧॥

అన్యేచ బహవశ్శూరా మదర్థేత్యక్త జీవితాః ।

నానాశస్త్రప్రహరణాః సర్వేయుద్ధ విశారదాః ॥ ౯॥

టీ॥ భవాన్ = నీవు భీష్మశ్చ = నిమ్మపితామహునాద భీష్మా
చార్యులు కర్ణశ్చ = కర్ణను సమిజింజయః = యుద్ధದಲ್ಲಿ సర్వదాజయశా
లియాద ిపశ్చ = కృపాచార్యును అశ్వత్థామా = నిన్న పుత్ర నాదచి
రంజీవియాద అశ్వత్థామా విక్ర్మశ్చ = వికర్ణను సామదత్తిః = సోమ
దత్త రాజన పుత్రనా భూరి శ్రవసు తథైవ = అదే రీతియಾಗಿ (కెలవ
పాతగళిల్లి జయధిశ్చ యంత అదే) అన్యేచ = మరియు ఇతర రాదంధా
బహవః = అనేక రాదంధా శూరాః = యుద్ధ విశారదరు మదర్థే = స
న్నగోస్మర త్యక్తజీవితాః : ప్రాణత్యాగ విషయదల్లి నిశ్చయపుల్లవ
రాగి నానా శస్త్ర ప్రహరణాః = వివిధవాదశస్త్ర పాణిగళాద సర్వే =
సమస్తరు యుద్ధవిశారదాః = యుద్ధదల్లి కుశలరాగిధారై (హాగిద్దరు)

వి. అ॥ ఉభయసైన్యదల్లిరువ బలిష్ఠర పరిగణనె మాడువకా
లదల్లి సమగై జయపుంటాగలారదు యంత తోరుతదే ఆద్ధరింక నీవుగ
భుయుద్ధదల్లి సన్నధరాగిరతక్మద్వైతకేళగిన యెరుడు శ్లోకగళింద ద్రో
ణాచార్యురన్న కురితు దుర్యోధననుమాతనాడుతానె “ఏష్యత్తు నిశ్చితం
యత్తర తీత త్వేనభణ్యతే” ఎంబోన్యాయదింద మరథేత్యక్తజీవితాః
యంబస్థళదల్లి ముందెనడియున యుద్ధదల్లి ప్రాణపరిత్యాగ మాడత
క్క తమ్మ సేనా పతిగళన్న నోడి ఈగలె ప్రాణ పరిత్యాగ మాడిదరు
యెంబ పరప్రయోగ మాడల్పట్టితు.

మూ॥ అపర్యాప్తం గదస్త్రాకం బలంభీష్మాభి రక్షితం ।

పర్యాప్తం త్విద మేతేషాం బలంభీష్మాభి రక్షితం ॥ ౧౦॥

టీ॥ భీష్మాభి రక్షితం = సేనా నాయకరాద భీష్మా చార్యుల
రక్షితవాద అస్త్రాకం = సమస్తసంబుధిమూద తద్బలం = సమగళ మొ
దలాగివుల్ల శూరురు గళిందకూడిదంధా ఈసెన్ అపర్యాప్తం =

పాండవర సంగడ యుద్ధమాదోదరల్ల అసమర్థపు భీమాభి రక్షితం = భీమసేననిండ రక్షితనాదంథా ఏతేహం=ఆ పాండవర ఇదంబలం= ఎదురిగె కాణుతలిరువ సైన్యపు పర్యాప్తం = నమ్మసైన్యద సంగడ యుద్ధమాదోదరల్ల సమర్థపు.

వి. అ॥ కౌరవ సైన్యపు హన్నోంకు (౧౧) అక్షౌహిణీ సంఖ్యా వుల్లద్దు పాండవర సైన్య ఏళు (౭) అక్షౌహిణీమాత్రవే ఏళు అక్షౌహిణీసంఖ్యావుల్ల పాండవర సైన్యవన్నునోడి హన్నోందు అక్షౌహిణీ సంఖ్యాసైన్యవుల్ల దుర్యోధనను పాండవర సంగడ యుద్ధమాడలు సైన్యనాలదెంత హేలిద్దానె ఇదరింగ చ ర్యోధనను ప్రథమదల్లె తన్నజయ విషయదల్లి అనుమానవన్ను హొంది భీతనాదనెంతతా త్వర్య. ఇదే భీతియిందలే ఇన్నుముంద క్కెమాత నాడుత్తానె. ఆమాతుగళు యావదెందరె.

మూ॥ అయనేమచసర్వేషు యథా భాగమవస్థితాః ।

భీష్మమేవాభిరక్షంతు భవంత స్సర్వ ఏవహి ॥౧౧॥

టీ॥ హి=నమ్మసైన్య పాండవరన్న జయిసువద క్కె సమర్థవల్లవానకారణ భవంతస్సర్వఏవ = నీ వెల్లరు సర్వేషు = నమస్తగళాద అయనేమ = పూహప్రగళ మార్గళల్లి యథా భాగమవస్థితాః=అవరవర భాగవన్ను అతిక్రమినదే యిద్దంథావరాగి భీష్మమేవ= భీష్మాచార్యరన్నె అభిరక్షంతు = సంరక్షణే మాడరి (అస్యరసంగడ యుద్ధమాడువ భీష్మాచార్యరు హిందే శత్రుగళింద తాడితరాగదంతె రక్షిసరెంత దుర్యోధనను ద్రోణాచార్యర సంగడమాతనాడిదను)

వృద్ధతాద ఈ భీష్మాచార్యరు పాండవర సైన్యవన్ను హ్యగెజయిసుత్తారె ఎంత విషాదవన్ను హొందిరువ దుర్యోధనను ద్రోణాచార్యరల్లి ఏనొ ఆలోచినుత్తానె ఎంత భీష్మాచార్యరుతిశదు ఆ దుర్యోధ

నన చింతెయన్న పరిహరిసువదగ్గస్కర సిహ్మనాద పూర్వక శంఖ
ధ్వనియన్ను మాడిద రెంత సంజయను హేళుత్తానె.

మూ॥ తస్యసంజనయన్ హాషణం కురువృద్ధః పితామహః ।

సిహ్మనాదం వినద్యోచైచః శంఖందధౌ ప్రతాపవాన్ ॥౧౨॥

టీ॥ సంజయ ఉవాచ = సంజయను ధృత రాష్ట్రాజునను కురితు
మాతనాడుత్తానె తస్య = ఆదుర్యోధననిగె హాషణం = సంతోషనన్ను
సంజనయన్ = ఉంటు మాడువదగోస్కర కురువృద్ధః = కౌరవ శ్రేష్ఠునా
దంధా పితామహః = భీష్మచార్యురు ఉచైచః = ఘట్టియాగి సిహ్మనా
దం = సింహనాదవన్ను వినద్య = మాడి మత్తు ప్రతాపవాన్ = కీర్తి
శాలియాదంధా భీష్మచార్యురు శంఖం = శంఖవన్ను దధౌ = ఊది
దరు (ఆగె కృతసంకేతరాద ఆసేనాస్థరుగళు ఏకకాలదల్లి వాద్యహో
షగళు మాడిదరెంత కెళగిన శ్లోకదింద హేళుత్తానె.

మూ॥ తతః శంఖాశ్చ భేర్యశ్చ పణవానక గోముఖాః ।

సహస్రైవాభ్యహన్యంత సశబ్దస్తుము లోభవత్ ॥ ౧౩॥

టీ॥ తతః = అనంతరదల్లి (భీష్మచార్యురు సింహనాదపూర్వక
శంఖధ్వనియన్ను మాడిదనంతర కౌరవసైన్యదల్లి) శంఖాశ్చ = (ఇతర
సేనానాయకరింద) శంఖగళు భేర్యశ్చ = భేరిగళు పణవానకగోముఖాః =
తమటిసగారి గోముఖగళెంబ యుద్ధ సంబంధవాది వాద్యగళు సహ
స్రైవ = ఏకకాలదల్లి అభ్యహన్యంత = శబ్దమాడల్పట్టితు సశబ్దః = ఆ
శబ్దపు తుములః = దట్టవాగి అభవత్ = ఆగితు.

అ॥ ఈప్రకార కౌరవసైన్యద వృత్తాంతవన్ను హేళి ఈగ పాం
డససైన్యద వృత్తాంతవన్ను ఉపక్రమి సుత్తానె.

మూ॥ తతః శ్వేతహయైర్యుక్తై మహతిస్యంద న్నైః ॥ ౧౪ ॥

మాధవః పాండవశ్చైవ దివ్యాశంఖౌ ప్రదధ్మతుః ॥ ౧౪ ॥

పాంచజన్యంహృషీకేశో దేవదత్తంధనంజయః ।

పాండ్రందధౌమహాశంఖం భీమకర్ణావృకోదరః ॥ ౧౫ ॥

అనంతవిజయంరాజా కుంతీపుత్రోయుధిష్ఠిరః ।

నకులస్సహదేవశ్చ సుఘోషమణిపుష్పకౌ ॥ ౧౬ ॥

కాశ్యశ్చపరమేష్వాసః శిఖండిచమహారథః ।

దృష్టద్యుమ్నో విరాటశ్చ సాత్యకిశ్చాపరాజతః ॥ ౧౭ ॥

ద్రుపదోద్రాపదే యాశ్చ సర్వశః పృథివీపతే ।

సాభద్రశ్చమహాబాహుః శంఖాదధ్యుః పృథక్పృథక్ ॥ ౧౮ ॥

టీ॥ తతః = కారవపై న్యదల్లి పూర్వోక్తరీతియాగి శంఖధ్వని గలుగు ఆదనంతర శ్వేతైహాయైశ్వర్యే = భల్లగినకుదరగలు కట్టిరువ న్యందః = రథదల్లి స్థితౌ = కూతిరువంథా మాధవః = లక్ష్మీపతియాదకృష్ణను పాండవశ్చైవ = పాండురాజపుత్రనాద అజునను పాంచజన్యం = పాంచజన్యవెంబశంఖవన్ను హృషీకేశః = ఇంద్రియగళిగె నియామకనాదంథా పరమాత్మను దేవదత్తం = దేవదత్త వెంబశంఖవన్ను ధనంజయః = అజునను దివ్యా = దివ్యగళాద శంఖా = తమస్వకీయవాద ఎరడు శంఖగళన్ను ప్రదీధృతుః = ధ్వనిమాడిదరు (మత్తు) భీమకర్ణా = భయంకరవాద కార్యగళు మాడువ నృకోదరః = భీమసేనను పాండ్రం = పాండ్ర వెంతనామపుల్ల మహాశంఖం = దొడ్డశంఖవన్ను దధౌ = ధ్వనిమాడిదను కుంతీపుత్రః = కుంతీ దేవీగెమగనాదంథా రాజా = పాండవపై న్యక్కి అరసనాదంథా యుధిష్ఠిరః = ధర్మరాయను అనంతవిజయం = అనంత విజయ వెంబశంఖవన్ను సుఘోషమణి పుష్పకౌ = సుఘోషమణి పుష్పకగళెంబ ఎరడు శంఖగళన్ను నకులస్సహదేవశ్చ = నకులసహదేవగుళ్లు పరమేష్వాసః = శరాసన ఉల్లంథా కాశ్యశ్చ = కాశిరాజను మహారథః = మహారథి నాదంథా శిఖండిచ = శిఖండియు దృష్టద్యుమ్నః = పాండవ సేనాధిపతియాద దృష్టద్యుమ్నును విరాటశ్చ =

మత్స్యరాజను అపరాజితః = యుద్ధంలో పరాజయవిల్లద సాత్యకిశ్చ = సాత్యకియు ద్రుపదః = ద్రుపదరాజను ద్రౌపదేయాశ్చ = ద్రౌపదీ యే వేర మక్కభుగభు మహా బాహుః = అత్యంతవాద బాహుశాలియుడ సౌ భద్రశ్చ = సుభద్రా పుత్రునాద అభిమన్యు పృథివీపతే = యలో రాజునాద ధృతరాష్ట్రానియ సే సర్వశః = మూలె హేళి సర్వరు (తమ్మ తమ్మ స్వకీయవాద) శంఖాన్ = శంఖగళన్న పృథక్పృథక్ = ప్రత్యేక ప్రత్యేకవాగి దధ్మః = ధ్వని మాడిదరు.

మూ॥ సఘోషో ధార్తరాష్ట్రాణాం హృదయానివ్యదారయత్ ।

సభశ్చ పృథివీంచైవ తుములోవ్యనునాదయత్ ॥ ౧౯॥

టీ॥ సఘోషః = ఆ పాండవరసైన్యంలో ఆదశంఖగళధ్వనిగళు సభశ్చ = ఆ కాశవన్న పృథివీంచైవ = భూమియన్న తుములః = దట్ట వాగి వ్యనునాదయత్ = ప్రతిధ్వనిమాడి ధార్తరాష్ట్రాణాం = ధృతరాష్ట్రానిన పుత్రురాద దుర్యోధనాదిగళ హృదయాని = హృదయగళన్న వ్యదారయత్ = నీలిసితు అందరె ఆగలే కురుకుల నష్టవాగి తెంత నిన్న పుత్రురుతిభదరంతభావ.

అ॥ ఈ ప్రకార దుర్యోధనన వ్యాపారవన్న ఉభయసైన్యగళ వ్యాపారవన్న హేళి ఈగె అజునన వ్యాపారవన్న నాల్కుల్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ అథవ్యవస్థితాన్ దృష్ట్వా ధార్తరాష్ట్రాన్ కపిధ్వజః ।

ప్రవృత్తేశత్రుసంపాతే ధనురుద్యమ్యపాండవః ॥ ౨౦ ॥

హృషీకేశంతదావాక్య మిదమాహ మహీపతే ।

టీ॥ అథ=అనంతరంలో కపిధ్వజః=హనుమద్వజునాద అజునను వ్యవస్థితాన్=యుద్ధసన్నద్ధురాగినితిరువంథా ధార్తరాష్ట్రాన్=దుర్యోధనాదిగళ సంబంధవాదసైన్యవన్న దృష్ట్వా=నోడి శత్రుసంపాతే= శత్రుగళు పరస్పర ప్రయోగిసతక్క కాలప్రాప్తవాగలు పాండవః =

అజానను ధనురుద్యమ్య=ధనుస్సన్నపత్తి హేమహీపతే=ఎలై భూపతి
 మూద ధృతరాష్ట్రజనే తదా=ఆకాలదల్లి ఇదంవాక్యం=ఇన్నముందే
 హేళువంథామాతన్న హృషీకేశం=ఇంద్రియనియామకనాదంథా పగ
 మాత్మన్నకురితు ఆహ=హేళుత్తానె (ఏనందరె)

అ॥ “ సేనయోరు భయోర్మధ్యే ” ఎంబళ్లోక మొదలు యె
 రడూవరి శ్లోకగళింద అజాననవాక్యవన్న నిరూపిస్తుత్తారె.

మూ॥ అజాన ఉవాచ ।

సేనయోరుభయోర్మధ్యే రథంస్థాపయమేచ్యుత ॥ ౨౧ ॥

సూవదెతాన్నిరీక్షేహం యోద్ధుకామానవస్థితాః ।

కైర్మయాసహయోద్ధవ్య మస్మిన్రణసముద్యమే ॥ ౨౨ ॥

యోత్యమానానవేక్ష్యేహం యవతేత్రసమాగతాః ।

ధార్తరాష్ట్రస్యదుర్బుధ్ధే యుద్ధే ప్రియచికిషఃవః ॥ ౨౩ ॥

టీ॥ అస్మిన్=ఈ ఎనురల్లి కాణుతలిరువంథా రణసముద్యమె=
 యుద్ధ సందభాదల్లి కైః=దారుగళింద సహ=కూడ మయా=నన్నిం
 ద యోద్ధవ్యం = యుద్ధ మాడతక్కద్దు దుర్బుధ్ధే=దుష్టబుద్ధి ఉల్లం
 థా ధార్తరాష్ట్రస్య = ధృతరాష్ట్ర పుత్రనాద దుర్యోధనగె యుద్ధే =
 యుద్ధదల్లి ప్రియచికిషఃవః = ప్రీతియన్న మాడబేకెంబ ఇచ్చెవుల్లవరా
 గి యె=యావ ఏతె = ఈ ఎనురిగె కాణుతలిరు వరు అత్ర = ఈరణరం
 గదల్లి సమాగతాః = ప్రాప్తరాగి ధూరో తాః=అంథా ఏతాః = ఈ
 యోద్ధుకామాన్ = యుద్ధ సన్నద్ధరాదంథా అవస్థితాః = ఎనురాగినిం
 తిరువంథా జనగళన్న అహం = నాను యావత్=ఎదువరిగె నిరీక్షే =
 నోడుత్రేనో యోత్యమానాన్ = ముందే యుద్ధమాడువంథావరన్న
 యావత్ = ఎదువరిగె అహం = నాను అవేక్ష్యే=నోడుత్రేనో తావత్ =
 ౨౪ ఉభయోః = ఎరడువిధగళాద సేనయోః = సైన్యగళ

మధ్యే=మధ్యదల్లి హేఅచ్యుత=యలైచతుర్విధ నాశరహితనాః కృష్ణ
నే మే=నన్న రథం=రథవన్ను స్థాపయ=నిల్లెను.

తా॥ ఉభయ సైన్యస్థర గుణదోషసంఖ్యా తారతమ్యాదిగళ
న్ను తిళియువదగోస్కర తన్న రథవన్ను ఎరడు సైన్యగళ మధ్యదల్లి నిల్లి
సెంత అజ్ఞానను శ్రీ కృష్ణనన్ను కురితు మాతనాడిదను.

అ॥ “ఏవముక్తో హృషీకేశోః” ఎంబ శ్లోక మొదలు ఎరడు శ్లోక
గళింద సంజయను ధృతరాష్ట్రా జనన్ను కురితు హేళిదవాకృష్ణునిన్ను అను
నాద మాడుతారె.

మూ॥ సంజయ ఉవాచ

ఏవముక్తో హృషీకేశో గుడాకేశేన భారత ।

సేనయోరుభయోర్మధ్యే స్థాపయి త్వారథోత్తమం॥౨౪॥

భీష్మద్రోణప్రముఖతః సర్వేషాంచమహీక్షీతాం ।

ఉవాచ పాథకపత్యైతా సమవేతాన్మయాచిత ॥ ౨౫ ॥

టీ॥ హేభారత=యలై భరతకులోత్పన్న నాద ధృతరాష్ట్రాజనే
ఏవం=ఈ విధవాగి గుడాకేశేన = జితవిద్రనాద అజ్ఞాననింద ఉక్తః=
హేళిసికొళల్పట్టంథా హృషీకేశః = ఇంద్రియప్రేరకనాద శ్రీకృష్ణను
ఉభయోః=ఎరడు విధగళాద సేనయోః=సైన్యగళ మధ్యే=మధ్యప్రదే
శదల్లి భీష్మద్రోణప్రముఖతః = భీష్మాచార్యురు ద్రోణాచార్యురు ఇవరు
గళె మొదలొగివుళ్ల సర్వేషాంచ=సమస్తరాద మహీక్షీతాం=రాజరు
గళ ప్రముఖతః=ఎదురల్లి రథోత్తమం=ఉత్తమవాదరథవన్ను స్థాపయి
త్వా=నిల్లెసి హేపాథక=ఎలో అజ్ఞాననే సమవేతాన్ = ∴, తిత్తరాగిరు
వంథా ఏతాన్ = ఈ ఎదురాగికాణినువంథా కురూన్ = కౌరవరన్ను
పశ్య=నోడు ఇతి=ఎంత ఉవాచ=మాతనాడిదను.

మూ॥ తత్రాపశ్యత్ స్థితాన్పాథకః పితౄనృష్టాన్ పితౄమహాన్ ।

ఆచార్యాన్తాతూలాభ్రాతృన్పుత్రాన్సౌత్తమాన్సఖీన్ సదా॥౨౬॥

శ్వశురాన్సుహృదశ్చైవ సేనయోరుభయోరపి।

తాన్సమీక్ష్యసకాంతేయః సర్వాన్బంధూనవస్థితాః ॥ ౨౭ ॥

కృపయా పరయావిఘ్నో విషీదన్నిదమబ్రవీత్ ॥

టీ॥ తత్ర=ఆరణ్యరంగదల్లి ఉభయోః = యెరడువిధగళాద సేన
యోరపి=సైన్యగళల్లియు స్థితాః=ఇరువంథా పితౄః=పితృగళన్ను
అథ=హాగె పితౄమహాః=పితృపితృగళన్ను ఆచార్యాః=ఆచార్యరన్ను
మాతులాః=సోదరమావందరుగళన్ను భ్రాతృః=అణ్ణతమ్మందరన్ను
పుత్రాః=పుత్రరన్ను పౌత్రాః=మొమ్మొక్కగళన్ను సఖీః=స్నేహితర
న్ను శ్వశురాః=మావందరుగళన్ను తథా=హాగె సుహృదశ్చైవ=
సుహృత్తుగళన్ను పాథః= అజ్ఞానను అవశ్యత్=నోడిదను సః=ఆ
కాంతేయః=కుంతీ పుత్రనాద అజ్ఞానను అవస్థితాః=నింతిరతక్కం
ధా సర్వాః=సమస్తరాద తాః=పూర్వోక్తరాద బంధూః=బం
ధుగళన్ను సమీక్ష్య=నోడి పరయా=అత్యంతవాదంథా కృపయా=
కారుణ్యదింద ఆవిష్టః=వ్యాప్తనాగి విషీదన్=మనోదాబల్య
పుల్లవనాగి ఇదం=వత్సమాణ వాక్యవన్ను అబ్రవీత్=హేళిదను.

అవ॥ “ఇదమ బ్రవీత్” ఇత్యాది పూర్వోక్త అజ్ఞాననవాక్య
వన్ను “దృష్ట్యైతి” శ్లోక మొదలు అధ్యాయ సమాప్తిపర్యంతవాగి
అనువది సుత్రారే.

మూ॥ అజ్ఞాన ఉవాచ.

దృష్టేష్వేమం స్వజనం కృష్ణ యుయుత్సుంసముపస్థితం ॥౨౮॥

సీదంతి మమగాత్రాణి ముఖంచ పరి శుష్కతి ।

టీ॥ అజ్ఞాన ఉవాచ=అజ్ఞానను హేళుత్తానే:—హే కృష్ణ=
యలైలోక కషకనాద కృష్ణ నె యుయుత్సుం = యుద్ధమాడబేకెంబ
ఇచ్ఛాఉల్ల సముపస్థితం = యుద్ధసన్నద్ధ రాగిరువంథా స్వజనం = బం

ధుజనరన్న దృష్ట్యా=కోడి మమగాత్రాణి = నన్నశరీరగళు సీదంతి =
బడలుతదే ముఖంచ = ముఖపు పరిశుష్కతి = బాడు త్తదే.

మూ॥ వేపధుశ్చ శరీరేమే రోమహర్షశ్చ జాయతే ॥ ౨౯ ॥

గాండివం సంసతే హస్తాత్త్వక్ వైవపరిదహ్యతే ।

టీ॥ మే శరీరే=నన్నశరీరదల్లి వేపధుశ్చ=నెడగోణపు రోమహర్ష
శ్చ = రోమాంచపు కూడా జాయతే= ఉంటాగుతదే గాండివం=గాం
డివ నామకథనము హస్తాత్ = హస్తద్విత్యుచిత్రం సంసతే=జారుతదే
త్వక్చైవ = చర్మపు పరిదహ్యతే = దహిను త్తదే.

మూ॥ నచశక్నోమ్యవస్థాతుం భ్రమతీ వచమేమనః ॥ ౩౦ ॥

నిమిత్తాని చపశ్యామి విపరీతాసకేశవ ।

టీ॥ అవస్థాతుం = నిల్లువదక్కె నచశక్నోమి=నమగ్ధ నాగలారె
మేమనశ్చ = నన్నమనస్సును భ్రమతీవ = సంచరిసువంతె అదే హేకే
శవ = యలో (బ్రహ్మరుద్ర)నియామకనాదకృష్ణనె విపరీతాని = దుష్టగళా
దంధా నిమిత్తానిచ= శకునగళన్న పశ్యామి = నోడుత్రేనె.

అవ॥ యుద్ధదింద శ్రేయస్సులభ్యవాగుతదల్లవా అందరెహే
భుత్తానె.

మూ॥ నచశ్రేయోనుపశ్యామి హత్వాస్వజనమాహవే ॥ ౩౧ ॥

నకాంక్షే విజయం కృష్ణ నచరాజ్యం సుఖానిచ ।

టీ॥ శ్రేయశ్చ = శ్రేయస్సన్న నానుపశ్యామి=నోడువదిల్లి స్వ
జనం=బంధుజనగళన్న ఆహవే = యుద్ధదల్లి హత్వా = సంహరిసి విజ
యం = జయవన్న నకాంక్షే = అపేక్షిసువదిల్లి హేకృష్ణ = యలైకృ
ష్ణనె రాజ్యం = రాజ్యవన్న సుఖానిచ=సుఖవన్న కూడ నచకాంక్షే =
అపేక్షిసువదిల్లి.

మూ॥ కిన్నో రాజ్యేన గోవింద కింభోగై ర్జీవితేనవా ॥ ౩౨ ॥

యేషామర్థే కాంక్షితంనో రాజ్యంభోగాస్సుఖానిచ ।

త ఇమేవస్థితాయుధే ప్రాణాన్ స్త్యక్త్వాధనానిచ ॥ 33 ॥

ఆచార్యః పితరఃపుత్రాస్తథైవచపితామహః ।

మాతులాశ్వశురారాపౌత్రాశ్చాలా సంబంధినస్తథా ॥ 34 ॥

ఏ తాన్నహంతుమిచ్ఛామి ఘ్నతోపిమధుసూదన ।

టీ॥ హేగోవింద = యలై వేద ప్రతిపాద్యనాదకృష్ణనే నః = నమ
గళిగె రాజ్యేన = రాజ్యుదింద కిం = ఏనుప్రయోజన భోగైః = భోగగళిం
దలూ జీవితేనవా = బదుకినిందలూ కిం = ఏనుప్రయోజన యేషామర్థే =
యావబంధుగళ నిమిత్తవాగి రాజ్యం = రాజ్యపు భోగాః = భోగసాధనగ
ళు సుఖానిచ = సుఖగళూ కూడా కాంక్షితం = అపేక్షితగళాగి ఆగుత
దో తే = అంధా ఇమే = ఈ పరిదృశ్యమానరాదంధా ఆచార్యః = ఆ
చార్యుగళు పితరః = పితృగళు పుత్రాః = పుత్రుగళు తథైవ = హాగె పితా
మహః = పితృపితృగళు మాతులాః = సోదరమావందరు శ్వశురాః = మా
వందరు పౌత్రాః = మొమ్మక్కళు శాల్యాః = భావమైధునరుగళు తథా =
హాగె సంబంధినః = బంధుగళు ప్రాణాన్ = ప్రాణగళున్న ధనానిచ =
ధనగళున్న త్యక్త్వా = బిట్టు యుధే = యుద్ధదల్లి అవస్థితాః = సిద్ధరాగి
గిద్దారో (ఏతే = ఇవరుగళు) ఘ్నతోపి = ఘాతకరాదరూ ఏతాన్ = ఈ
పూర్వోక్తరు గళున్న హేమధుసూదన = మధునామకవైత్య సంహారి
యాద పరమాత్మనె అహం = నాను హంతుం = సంహరినలు నేచ్ఛా
మి = ఇచ్చి సలూరెను.

మూ॥ అపిత్తైలోక్య రాజ్యస్య హేతోః కింనుమహీకృతే ॥ 35 ॥

నిహత్యధార్త రాష్ట్రాన్నఃకాప్రీతిస్సాన్యజ్ఞనార్దన ।

టీ॥ మత్తుకై ముత్య న్యాయదిందలూ హేళుత్తానైః = త్రైలో
క్యరాజ్యస్యాపి = మూరులోకద రాజ్యాధిపత్యద హేతోః = కారణక్కాగి
ఏతాన్ = ఈ బంధుగళున్న హంతుం = సంహరినలు నేచ్ఛామి = ఇచ్చి

సలారె మహీకృతే = ఈ రాజ్యమాత్రక్కె కిన్ను = అవరన్ను సంహరి
 సలారె ఎంబోణదరల్లి హేళతక్కడైదు (కించ = మత్తు) హేజనార్దన =
 ఓ ఉత్పత్తిశూన్యనాగియు సంసారార్దకనాగియు అతఏవజనార్దన శబ్ద
 వాచ్యనాద పరమాత్మనే ధార్తరాష్ట్రా = ధృతరాష్ట్ర పుత్రరుగళన్ను
 నిహత్య = సంహరిసి నః = నమగళిగె కాప్రీతిః = ఏనుప్రీతియు స్యాత్ =
 ఆగుతదె. అందరె ఐహికాముష్మిక సుఖగళూ ఇల్లమత్తు పరలోక దుః
 ఖహేతువాద పాపపూకూడా ప్రాప్తవాగుత దెంతభావ.

మూ॥ పాపమేవాశ్రయే దస్మాహత్వైతానాత తాయినః ॥౩౬॥

తస్మాన్నార్హావయంహంతుం ధార్తరాష్ట్రాన్సబంధవాన్ ।

టీ॥ అస్తాన్ = నమ్మగళన్ను ఏతాన్ = ఈ * ఆతతాయి
 సః = ఆతతాయిగళన్ను హత్వా == సంహరిసి పాపమేవ == పాపవె
 ఆశ్రయేత్ = హోందోదు తస్మాత్ = ఆదకారణ వయం = నావుగ
 లు సబంధవాన్ = బంధుగళింద సహితరాదంథా ధార్తరాష్ట్రాన్ =
 ధృతరాష్ట్ర పుత్రరుగళన్న హంతుం = సంహరిసలు నార్హాః = యో
 గ్యరల్ల.

తా॥ ఆతతాయిగళన్న యుద్ధదల్లి విచారమాడదలే సంహరిస
 బహుకు అవరసంహరిదింద సంహరిసిసవరిగె దోషప్రాప్త వాగోదిల్ల
 ఎంతధర్మ శాస్త్రవిద్దహు అంథా ఆతతాయిగళవధ ప్రసక్తియింద బం
 ధుగళవధ ప్రాప్తవాగుతదె ఆద్దరిందననగె యుద్ధమాడలు ఇష్టవిల్ల.

∴ * ఆత తాయిగళెందరె:— మనిగె బెంకియిడతక్క వసు (౧) విష కొడు
 వంథావసు (౨) యుద్ధదల్లి ఆయుధపాణియాగి బరతక్కవసు (౩) ధనవన్ను
 అపహరిసతక్కవసు (౪) భూమియన్ను అపహరి సతక్కంథావసు (౫) పగపత్ని
 యన్ను అపహరి సతక్కవసు (౬) ఆద ఈ ఆరుమందిగళు ఆత తాయిగళెంత
 అనిసి కొరుతారె.

అవ॥ బంధు గళాగిద్దరూ ఆత తాయిగళాద దుర్యోధనాదిగళ
సంగడ మిళితరాదకారణ ఈ బాంధవరూ సహ సంహారార్హ రాగువదిల్ల
వా అందరె హేళుతా

మూ॥ స్వజనంహి కథంహ త్వ సుఖనఃస్యామ మాధవ ॥ 32 ॥

యద్యప్యేతేన పశ్యంతి లోభోపహతచేతసః ।

కులక్షయ కృతందోషం మిత్రద్రోహేచ పాతకం ॥ 3౩ ॥

కథంనజ్ఞేయ మస్మాభిః పాపాదస్మాన్నివ ర్జితం ।

కులక్షయ కృతందోషం ప్రపశ్యద్భిర్జనార్దన ॥ 3౪ ॥

కులక్షయే ప్రణశ్యంతికులధర్మాః సనాతనాః ।

టీ॥ హేమాధవ = యలై మధుకు లోత్పన్ననాదకృష్ణనై స్వజ
నం = బంధుజనరన్న హత్వా = సంహరిసి కథంహి = హ్యగై సుఖ
నః = సుఖగళాగి స్యామ = ఆగు త్తేవే (ఆబంధుగళదర్శన స్పర్శన సంభా
షణఇవుగళ అభావదింద దుఃఖవే ప్రాప్తవాగుతదెంతభావ-ఏతా దృ
శబుద్ధియింద దుర్యోధనాదిగళు యాకెయుద్ధదింద నివృత్త రాగలిల్లా
అందరె ఏతే = ఈ దుర్యోధనాదిగళు లోభ ఉపహతచేతసః = రాజ్య
లోభదింద నష్టవాద చిత్తవృత్తి ఉల్లవరాగి కులక్షయకృతం = కుల
నాశదింద ఉత్పన్నవాదంథా దోషం = దోషవన్ను మిత్రద్రోహే
చ = మిత్ర ద్రోహదల్లి పాతకం = పాపవన్ను నపశ్యంతి = నోషువదిల్ల
యద్యపి = హగిద్దరూ హేజనార్దన = జనసరహితనాగియు సంసారార్దక
నాగియు ఇరువ హేకృష్ణనై కులక్షయకృతం = కులక్షయదింద ఉత్ప
న్నవాదంథా దోషం = దోషవన్ను ప్రపశ్యద్భిః = ఆలోచినువంథా నన్ము
గళింద అస్మాత్ = ఈ పాపాత్ = పాపద్దశెయింద నివ ర్జితం = తిరుగువ
ద కై కథం = హ్యగై నజ్ఞేయం = తిలియతక్కద్దల్ల (కులక్షయకృతవాద
దోషయావ దెందరె హేళుతారె) కులక్షయే = కులకైనాశ ప్రాప్తవాద

రె సనాతనాః = పరంపరా ప్రాప్తవాద కులధర్మాః = త్రియాదికుల ధర్మ
గళు ప్రణశ్యంతి = నష్టవాగుతదే.

మూ॥ ధర్మేనష్టే కులం కృతస్మి మధర్మోభి భవత్యుత ॥ ౪౦ ॥

అధర్మాభి భవాత్కృష్ట ప్రదుష్యంతి కులస్త్రీయః ।

టీ॥ ధర్మేనష్టే = ధర్మపునష్టవాదరె కృతస్మింకులం = అవ శిష్ట
వాద సనుస్తకులవన్ను అధర్మః = అధర్మపు అభిభవతి = తిరస్కరిసు
త్తదే (అందరె అధర్మాక్రాంతవాగుతదే) అధర్మాభి భవాత్ = అధ
ర్మాక్రాంతద్వశెయింద హేకృష్ట = యలైకృష్టనె కులస్త్రీయః = కుల
స్త్రీయరుగళు ప్రదుష్యంతి = దోషగ్రస్తరా గుత్తారె.

మూ॥ స్త్రీషు దుష్టాసునాష్ట్యేయ జాయతే వర్ణసంకరః ॥ ౪౧ ॥

సంకరో నరకాయైవ కులఘ్నానాం కులన్యచ ।

టీ॥ హేవాష్ట్యేయ = యలైవృష్టికుళా త్పన్ననాద కృష్టనే
స్త్రీషు = స్త్రీయరుగళు దుష్టాసు = వ్యభిచారదోష గ్రస్తరాదపక్షదల్లి
వర్ణసంకరః = జాతిసాంకర్యపు జాయతే = ఉంటాగుతదే సంకరః = ఆ సా
కర్యపు కులఘ్నానాం = కుల దూషకర కులన్యచ = వంశస్కూకూడా నర
కాయైవ = నరకాద్యసంభవదగోస్కరలే భవతి = అగుతదే.

మూ॥ పతంతి పితరోహ్యేషాం లుప్తపిండోదకక్రియాః ॥ ౪౨ ॥

దోషైరేతైః కులఘ్నానాం వర్ణసంకర కారకైః ।

ఉత్పాద్యంతే జాతిధర్మాః కులధర్మాశ్చ శాశ్వతాః ॥ ౪౩ ॥

ఉత్పన్నకులధర్మాణాం మనుష్యాణాం జనాదన ।

నరకే నియతం వాసో భవతీత్యను శుశ్రుమ ॥ ౪౪ ॥

టీ॥ ఏషాం = యార పితరః = పితృగళు లుప్తపిండోదకక్రియా
శ్చ (సంతి) = లోపవన్నుహం దిదంభా పిండపుదక క్రియాపుష్లంభావ
రాగి పతంతి = (నరకదల్లి) బీభత్సారె కులఘ్నానాం = కులనాశకర వర్ణ

సంకరకారకైః = వర్ణసాంకర్యవన్ను మాడువంథా ఏతైః = ఈ దోషైః =
దోషగళింద జాతిధర్మాః = జాతి ధర్మగళు (మత్తు) శాశ్వతాః = నిత్య
గళాదంథా కులధర్మాశ్చ = కులధర్మగళు ఉత్పాద్యంతే = నాశ మాడ
ల్పడు తదే హేజనార్దన = యలై జనార్దనశబ్దవాచ్యనాద పరమాత్మ
నే ఉత్పన్నకులధర్మాణాం = నష్టవాదకుల ధర్మపుల్లంథా మనుష్యాణాం =
మనుష్యుగళిగె నరకే = నరకదల్లి నియతం = సర్వకాలదల్యూ వాసః =
ఇరోణపు భవతీతి = అగుతదెంత అనుశుశ్రుమం = వృద్ధుగళింద కేళిద్దేవె.

అ॥ ఈ విధవాగి బంధునధపు మహాదోష హేతువెంత నిశ్చేసి
సంతప్తనాద అర్జునను మాతనాడు త్తానె.

మూ॥ అహోబత మహత్పాపం కర్తుం వ్యవసితావయం ॥ ౪౪ ॥

యద్రాజ్యసుఖలోభేన హంతుం స్వజనముద్యతాః ।

టీ॥ రాజ్యసుఖలోభేన = రాజ్యసుఖదల్లి అపేక్షైయింద స్వజనం =
బంధుజనరన్న హంతుం = సంహరిసువదగోస్కర వయం = నావుగళు
ఉద్యతాః ఇతియత్ = యత్నమాడిదైవెంబువదు యావదో తదేత
త్ = అంథా ఈ మహత్పాపం = మహాపాపవన్ను కర్తుం = మాడువ
దక్కె వ్యవసితాః = సన్నద్ధురాగిదేవె అహోబత = కష్ట కష్ట (ఈరితియా
గిసంతప్తనాద అర్జుననుతనగె మరణవన్ను ప్రార్థిసువం భావనాగి వక్ష్య
మాణ రీత్యామాత నాడు త్తానె.

మూ॥ యదిమామప్రతీకార మశస్త్రం శస్త్రపాణయః ॥ ౪౫ ॥

ధార్తరాష్ట్రాగ్రణే హన్యుస్తస్యైవ మతరంభవేత్ ।

టీ॥ అప్రతీకారం = శత్రుగళిగె ప్రత్యపకారమాడదె ఇరువంథా
అశస్త్రం = శస్త్రవన్ను స్వీకరిసదె ఇరువంథా మాం = నన్నన్ను శస్త్ర
పాణయః = ఆయుధపాణిగళాదంథా ధార్తరాష్ట్రాః = ధృతరాష్ట్రపు

త్రయగుళు రణే = యుద్ధదల్లి యదిహన్యః = సంహరిసువరాదరె తస్మి = ఆ
పక్షదల్లి తత్ = ఆనంహారపు మేననగె క్షేమతరం = అత్యంత శుభఃర
వాగి భవేత్ = ఆగుతదె.

తా|| బంధువధదోష ఇల్ల దిరువకారణదిందల్పురణరంగల్లిమ్మ
తనాదరె మృతనాదననగె ఉత్తమగతి ఉంటాగువదరిందలూ ఈ పక్షవే
ఉత్తమవెంత భావ.

అవ|| అనంతరదల్లి ఏనాగితు ఎంబధృతరాష్ట్రన వృద్ధతవాద
శంకెయన్ను సంజయను పరిహరి సుత్రానె.

మూ|| ఏవముక్తార్జున సంఖ్యేరథోపస్థ ఉపావిశత్ ।

విస్మయనశరంచాపం శోకసం విగ్నమానసః ॥ ౪౭ ॥

టీ|| అర్జునః = అర్జునను ఏవం = ఈ దీతియాగి ఉక్త్వా = హేళి
శోకసంవిగ్న మానస (స్పృహ) = మఃఖిదింద కంపితవాదచిత్త వృత్తవనాగి
సశరం = బాణదింద సహితవాద చాపం = ధనుస్సన్న విస్మయ = బిట్టు
సంఖ్యే = రణరంగదల్లి రథోపస్థే = రథమధ్యదల్లి ఉపావిశత్ = కూతను.

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మ

విద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున

సంవాదే అర్జున విషాద యోగో నామ

ప్రథమో ౭ ధ్యాయః.

అథ ద్వితీయోధ్యాయః

అ॥ అనంతరయేనాగితుయంబ ధృతరాష్ట్రాయన మానసిక ప్రశ్నకై సంజయను ఉత్తరహేళుత్తానె.

(సంజయఉవాచ=సంజయను హేళుత్తానె.)

మూ॥ తంతథాకృపయావిష్ట మశ్రుపూణాకు లేక్షణమ్ |

విషీదంతమిదంవాక్య మువాచమధుసూదనః || ౧ ||

టీ॥ మధుసూదనః=మధునామక దైత్యసంహారకనాద శ్రీకృష్ణను, తథా=పూర్వోక్తరీతియాగి, కృపయా=దైన్యదింద, ఆవిష్టం=వ్యాప్తనాదంథా, అశ్రుపూణాకు లేక్షణం=కణ్ణీరినింద పూణావాగియు వ్యాకులితవాగియుఇరువ నేత్రపుష్కంథా, విషీదంతం=మనోచార్పల్యపుష్కంథా, తం(ప్రశ్న)=ఆఅజ్ఞానన్నకురితు, ఇదంవాక్యం=వక్ష్యమాణవాక్యవన్న, ఉవాచ=మాతనాడిదను.

వి-అ॥ “మధుసూదనః” యంబ పదదింద శ్రీకృష్ణగే దుర్యోధనాది నిఖిలదైత్యరన్ను సంహరిసువశక్తి అసాధారణవాగిద్దయా భారతయుద్ధదల్లి భీమాజ్ఞానరుగళిగే మహాయశస్సుకొడబేకెంబ అభిప్రాయదిందలూ, భీమసేనదేవరు భగవత్సేవానిమిత్తవాగి నిఖిలదైత్యర సంహారవిషయదల్లి ప్రవృత్తరాగిద్ధారాదకారణ అవరిగే సేవాయాపముఖ్యసహాయవన్ను అజ్ఞానను మాడలీయంబ అభిప్రాయదిందలూ, అర్జునన్నె శ్రీకృష్ణను ప్రోత్సహిసిదనెంత తిళితక్కద్దు || ౧ ||

అ॥ ఈరీతియాగి కృపావిష్టనాగియు మనోచార్పల్యపుష్కవనాగియు ఇరువ అజ్ఞానన్నకురితు పరమాత్మను “కుతస్త్వా” ఇత్యాది యెరడు శ్లోకగళింద హేళుత్తానె.

(శ్రీభగవానువాచః శ్రీకృష్ణనుమాతనాడుతానె.)

మూ॥ కుతస్తాత్త్వకశ్శలమిదం విషమేనముపస్థితం ।

అనార్యజుష్టమస్వర్గ్య మకీర్తికరమజ్ఞాన ॥ ౨ ॥

టీ॥ హే అజ్ఞాన=యలై అజ్ఞాననే, కుతః=యావకారణద్వే
యింద, త్వ=నిన్నన్ను, విషమే=ఇంథా అకాలదల్లి - అందరె మన
చార్బల్యాదిగళన్ను హొందలు అనహావాద యుద్ధసమయదల్లి - అన
ర్యజుష్టం=దొడ్డవరింద అనుసరినల్పడదంథా, అస్వర్గ్యం=స్వర్గ విర
ధియాదంథా, అకీర్తికరం=అపయశస్సన్నుకొడతక్కంథా, ఇదంకశ్శ
లం=ఈవిషాదవు, సముపస్థితం=ప్రాప్తవాగిదె.

వి-అ॥ “ఇదంకశ్శలం సముపస్థితం” యంతలు “విషమే”
యంతలు “అజ్ఞాన” యంతలు హేళిద్దరింద నినగెమహాయశస్సువిహి
కాముష్మికఫలవు ఈయుద్ధదింద హస్తప్రాప్తవాగిరలు నీనుఈయు
వన్ను ఉపేక్షిసువదు యుక్తవల్లవెంతలు, యుద్ధసన్నాహక్కె పూర
దల్లి నినగె ఇంథా అభిప్రాయవు ఇద్దపక్షదల్లి నాను ఈయుద్ధద
నినగె సహాయభూతనాగి ప్రవృత్తిశిరలారెనెంతలు, అజ్ఞాన అంద
భైశ్శగిరోణవెంత అథ. కవిగళు కీర్తియన్ను బెళివణావెంతవణి
నుత్తారె. ఇల్లి శ్రీకృష్ణను అజ్ఞానయంత సంబోధనెమాచిద్దరిం
నీను ఇదుపర్యంతవు అనేక యుద్ధాదిగళింద సంపాదిసిరువ అన్వర్థ
వాద అజ్ఞానయంబ ఖ్యాతియు ఈగె నష్టవాగుతదెంతలు, శ్రీకృష్ణ
అజ్ఞానగె హేళిదనెంత సూచితవాగుతదె ॥ ౨ ॥

మూ॥ కైబ్యంమాప్యగమంపాథం నైతత్త్వయ్యుపపద్యతే ।

క్షుద్రంపౌదయచార్బల్యం త్యక్తోష్త్విత్తిష పరంతప ॥ 3 ॥

టీ॥ తస్మాత్=ఆదకారణ, హేపాథం=యలై అజ్ఞాననె,
బ్యం=భయవన్ను, మాప్యగమం=హొంద బేడ, త్వయి=నిన్నల్లి, పతత్

ఇంథావిషాదపు, నోపపద్యతే=యత్కవాగువదిల్ల, హేపరంతప=యతై శత్రుసంహారకనాద అజాననె, త్సుద్రం=అతిలాఘవకరవాదంథా, హృదయదౌర్బల్యం=మనోదౌర్బల్యవన్ను, త్యక్త్వా=బీట్టు, ఉత్తిష్ట=పఱు (అందరె యుద్ధసన్నద్ధనాగు).

వి-అ॥ ఈ శ్లోకదల్లి పాథక-పరంతప ఎంత యెరడు సంబోధ నెగఱు అనావశ్యకగళెంత శంకిసిదరె అవుగళ ప్రయోజనహేళుత్తారె. నాను సర్వథా యుద్ధమాడలారె ననగె అకీర్తి స్వగ-చ్యుత్యాదిగఱు బందరె బరలి నీను నన్నన్నయుద్ధదల్లి యాకేప్రేరిసు త్తి యంబ అజానన మానసిక శంకాపరిహారాథకవాగి “పాథక” యంత సంబోధిసల్ప ట్టదె. ఇదరింద నన్నసోదరత్తైయాద కుంతిగె పుత్రనాదనినగె అపయ శస్సుబరోణపు ననగె నమ్రతవల్లవెంత సూచిసల్పదుతదె. మత్తు ఉత్తిష్ట యంబ వాక్యదింద రణరంగద్దశెయింద హారగెహోగు యంత కృష్ణను హేళుత్తానెంత అజానను తిళదుసంతోషపడుత్తానో యేనో ఎంబ అభిప్రాయవన్ను తిళదు యెద్దుమాడతక్క కార్యవేనెంత అజాన ప్రశ్న మాడిదరె “పరంతప” శత్రుగళన్ను సంహారమాడు యంత అజానన్ను విధిసుత్తానెంతభావ ॥ 3 ॥

అ॥ అతిన్నేహకారుణ్యదింద వ్యాకులచిత్తనాద అజానను పర మాత్మనింద ఉపదిష్టవాద ప్రమేయవన్ను హితత్వేన తిళియదె “కథ” మిత్యాది (5) శ్లోకగళింద హేళుత్తానె.

(అజానఉవాచ=అజానను మాతనాడుత్తానె.)

మూ॥ కథంభీష్మమహంసంఖ్యే ద్రోణంచమధుసూదన ।

ఇమభిప్రతియోత్స్యమి పూజాహంకరమసూదన ॥ ౪ ॥

టీ॥ మధుసూదన=మధునామక దైత్యసంహారియాద కృష్ణనె, యతః=యావకారణద్దశెయింద, తే=అభీష్మద్రోణాదిగఱు, పూజాక్షా=

పూజినువదక్కె అహారో, తతః=ఆదకారణ, సంఖ్యే=యుద్ధదల్లి,
భీష్మంద్రోణంచ=భీష్మద్రోణాచార్యుగళన్ను, అహం=నాను, కథం=
హ్యగె, హే అరిసూదన=యలై శత్రుసంహారకనాద కృష్ణనె, ఇషుభిః=
బాణగళింద, ప్రతియోత్సాహి=యుద్ధమాడలి.

వి-అ|| ఈశోకదల్లి మధుసూదన అరిసూదన యంతయరడు సం
బోధనెగళు కొట్టిరువదరింద మధునామక దైత్యసంహరియాదనినగె ఈ
దుర్యోధనాదిగళన్ను జయినలు సామర్థ్యవిల్లవె. నన్నన్నయాకె వృ
థావాగి ఈయుద్ధదల్లి ప్రేరిసు త్తి యంత సూచితవాగుతదె || ౪ ||

అ|| ఆదరె ఈప్రకృతయుద్ధవన్ను మాడదిద్దరె రాజ్యప్రాప్తి ఆగ
వట్టికడింద నినగె దేహయాత్రా హ్యగె ఆగుతదెందరె హేళుత్తానె

మూ|| గురూనహత్వాహి మహానుభావాన్ ।

శ్రేయోభోక్తుం భైష్యమపీహలోకే ॥

హత్వాథకామాంస్తు గురూనిహైవ ।

భుంజీయభోగానుధిరప్రదిగ్ధాన్ ॥ ౫ ॥

టీ|| ఇహ=ఈయుద్ధదల్లి, మహానుభావాన్=భగవద్భక్త్యాద్రిగుణ
సంపన్నరాదంథా, గురూన్=ద్రోణాచార్యరే మొదలాద గురుగళన్ను,
అహత్వా=సంహరినదె, ఇహ=ఈలోకదల్లి, భైష్యమపి=భిక్షాన్నవన్ను
కూడా, భోక్తుం=భుజిసోణవు, శ్రేయః=శ్రేష్ఠవు (ఈ పక్షదల్లి పరలోక
దుఃఖవిల్లదకారణ నాను యుద్ధమాడలారెనెంతభావ) (ఈ పరిదృశ్య
మానరాద దొడ్డవరన్న సంహరిసిదరె పారత్రికదుఃఖమాత్రవే ప్రాప్త
వాగువద్లి మత్తు ఈలోకదల్యూ మహాదుఃఖవెంత హేళుత్తానె) అథా
కామాన్=పురుషార్థాపేక్షిగళాదంథా, గురూన్=గురుగళన్ను, హ
త్వా=సంహరిసి, రుధిరప్రదిగ్ధాన్=అవర రక్తగళింద అంకితగళాదంథా,

భోగాః=భోగసాధన పదార్థగళము, ఇహైవ=ఈలోకదల్ల, భుంజి
య=అనుభవిసువెనేను (అందరె హీగె అనుభవిసాగువు పరలోకదుఃఖా
పేక్షయా అధికదుఃఖకరవాద ద్వేతభావ) || ౫ ||

అ|| హీగె పాపవన్న అంగీకరిసి యుద్ధమాడిదరూ ననగె జయ
పు సందిగ్ధవేంత హేళుత్తానె,

మూ|| నచైతద్విద్ధి కతరన్నోగరీయో

యద్వాజయేమయదివా నోజయేయుః ।

యానేవహత్వా నజిజీవిషామ

స్తేవస్థితాః ప్రముఖేథాతరాష్ట్రాః || ౬ ||

టీ|| యద్వా=ఇల్లదిద్దరె, (ఏతావయం=ఈదుర్యోధనాదిగ
ళన్న నాపుగళు) జయేమ=జయిసుత్తేవో, యదివా=ఇల్లదిద్దరె, నః=
నమగళన్న, ఏతే=ఈదుర్యోధనాదిగళు, జయేయుః=జయిసుత్తారో (ఈ
యెరసు పక్షగళ మధ్యదల్లి) కతరత్=యావదు, గరీయః=శ్రేష్ఠవో, ఇతి=
యంబ అంశవన్న, నవిద్ధి=తిళియలారెవు, (ఒందువేళెనావేజయిసిదా
గ్యూ నవ్వుజయపూ పరాజయదలైపర్యవనన్న వాగుత దెంత హేళుత్తానె)
యానేవ=యావభీష్టాదిగళన్న, హత్వా=సంహరిసి, నజిజీవిషామః=జీవి
సువదక్కె ఇచ్చిసలారెవో, తే=అంధా, థాతరాష్ట్రాః=భృతరాష్ట్ర
పుత్రతత్సంబంధిగళు, ప్రముఖే=యెదురాగి, అవస్థితాః=నింతిద్ధారె (ఆ
ద్దరింద ఇవరుగళన్న సంహరిసలు ననగె సుతరాం ఇష్టవిల్లవేంత భావ.

మూ|| కార్పణ్యదోషో పహతస్వభావః

ప్రచ్ఛామిత్యాంశర్మ సమూహచేతాః ।

యచ్ఛ్రీయస్సన్నిశ్చితం బ్రూహితస్తే

శిష్యస్తేహంశాధిమాం త్వాప్రపన్నం || ౭ ||

టీ॥ కార్పణ్యదోషోపహతస్వభావః=కృపణతాదోషదింద తిర
స్కృతవాద శౌర్యస్వభావప్రకంఠా, ధర్తనమ్నూఢచేతాః=ధర్తవిషయ
దల్లి సందిగ్ధచిత్త ఉక్లంఠా, అహం=నాను, త్వాం=నిన్నన్ను, పృచ్ఛా
మి=కేళుత్తేనె, యత్=(భక్షాటన-యుద్ధ-ఇవగళమధ్యదల్లి) యావదు,
శ్రేయః=శ్రేయస్సాధనవాగి, స్యాత్=ఆగువదో, తత్=అదరన్ను, నిశ్చి
తం=యథాథవాగి, బ్రూహి=హేళు (మత్తు) అహం=నాను, తే=
నినగె, శిష్యః=శాసనార్హను. ఆదకారణ, త్వాం=నిన్నన్ను, ప్రపన్నం=
శరణాగతనాదంఠా, మాం=నన్నన్ను, శాధి=శిక్షిను ॥ 2 ॥

అ॥ హేకృష్ణ నీనె విచారమాడి పూర్వోక్తగళల్లి యావదుశ్రే
యస్సాధనవో అదరన్నుమాడుయంత అజ్ఞానను హేళుత్తానె.

మూ॥ నహిప్రపశ్యామిమమాపనుద్యా

ద్యచ్ఛోకముచ్చోషణమిద్వియాణాం ।

అవాప్యభూమావసపత్నమృద్ధం

రాజ్యంసురాణామపిచాఽధిపత్యం ॥ ౩ ॥

టీ॥ ఇంద్రియాణాం=సర్వేంద్రియగళిగె, ఉచ్చోషణం=అతిశో
షకరవాదంఠా, మమ=నన్నసంబంధియాదంఠా, శోకం=దుఃఖవన్ను,
యత్కమ=యావకమవు, అపనుద్యాత్=పరిహరినువదో, తత్=
అంఠాకమవన్ను, అహం=నాను, నపశ్యామి=నోడువదిల్ల (రాజ్యలాభ
కె హేతువాద యుద్ధకమవే నిన్నదుఃఖపరిహారకవు అందరి అజ్ఞా
నను హేళుత్తానె) యద్యపి=నీవు హేళిదప్రకారకె, భూమా=భూమి
యల్లి, అసపత్నం=నిష్కంటకవాదంఠా, మృద్ధం=సమృద్ధవాదంఠా,
రాజ్యం = రాజ్యవన్ను, ప్రాప్స్యామి = హొందతక్కంఠావనాదరూ,
తథా=హగె, సురాణాం=దేవతిగళ, ఆధిపత్యం=ఆధిపత్యవన్ను, ప్రా

స్వామిఁహొందోంధావనాదరూ దుఃఖనివృత్త్యపాయవన్ను నోడువ
దిల్ల. “హత్వాథకామాంస్తు” యంబ గెనే శ్లోకద ఉత్తరాథకదల్లి
హేళిదరీత్యా సర్వపూ దుఃఖహేతుకవెంతభావ ॥ ౮ ॥

అ॥ అనంతర అజుఁనను ఏనుమాడిదనుయంబ భృతరాష్ట్రుని
ఆకాంక్షయన్ను సంజయను నివృత్తి మాడుతానె.

(సంజయఉవాచ=సంజయను హేళుతానె.)

మూ॥ ఏవముక్త్యా హృషీకేశం గుడాకేశంపరంతపః।

నయోత్స్య ఇతిగోవింద ముక్త్యాతూష్టిం బభూవహ ॥ ౯ ॥

టీ॥ గుడాకేశం=జితనిద్రనాదంధా, పరంతపః=శత్రుతాపకనా
దంధా అజుఁనను, హృషీకేశం=నర్వేంద్రియ ప్రేరకనాదంధా, గోవిం
దం=వేదప్రతిపాద్యనాదంధా శ్రీకృష్ణునన్నకురితు, ఏనం=ఉక్తిరీత్యా,
ఉక్త్యా=హేళి, నయోత్స్య=యద్ధమాడలారె, ఇతి=ఎంత, ఉక్త్యా=
హేళి, తూష్టిం=సుమ్మనె, బభూవ=ఆదను.

వి-అ॥ “హ” యంబోదరింద మహాధైర్యశాలియాద అజుఁ
నగూకూడా ఇంధా బుద్ధి ఉంటాగితెంబ ఆశ్చర్యసూచితవాగితు॥ ౯ ॥

అ॥ అనంతరజరిగిద వృత్తాంతవన్ను హేళుతారె.

మూ॥ తమువాచహృషీకేశం ప్రహసన్నివభారత ।

సేనయోరుభయోమధ్యే విషీదంతమిదంవచః ॥ ౧౦ ॥

టీ॥ హేభారత=యలై భరతకులొత్పన్ననాదభృతరాష్ట్రునె, ఉభ
యోః=యెరడుగళాద, సేనయోః=సైన్యగళ, మధ్యే=మధ్యదల్లి, విషీ
దంతం=మనోదార్బల్యవన్ను హొందిరువంధా, తం=ఆఅజుఁనన్నకు
రితు, హృషీకేశం=ఇంద్రియప్రేరకనాదంధా కృష్ణు, ప్రహసన్నివ=

పరిహాసమాడువవనోపాదీలి, ఇదంవచః=వత్సమాణవాక్యవన్ను, ఉవాచ=మాతనాడిదను || ౧౦ ||

అ|| భగవన్నాహ త్యజ్ఞాన-భక్తి-పూర్వకవాగి భగవదారాధనె రూపవెంతాగలి, స్వవిహితవృత్తియంతాగలి, అవశ్య అనుష్ఠితకనారాయణద్వేషిగళ నిగ్రహపు అవరసంబంధిగళ నిగ్రహపు త్రియరిగె పరమధర్మవాదకారణ అంథాధర్మవన్ను బంధున్నేహదింద అధర్మవాగి శంకిసిరుప అజ్ఞానన్నకురితు ఉక్తదుష్టత్రియ నిగ్రహవే పరమధర్మ తద్విరుద్ధవాద సర్వపూ అధర్మ ఎంబ అథవన్ను సంపూర్ణవాద గీతాశాస్త్రదింద బోధినువంథా శ్రీకృష్ణను ఆదియల్లి నినగె అవివేకదింద శోకపు ప్రాప్తవాగిదె యంతపేళుత్తానె.

(శ్రీభగవానువాచ=శ్రీకృష్ణను హేళుత్తానె)

మూ|| అశోచ్యానన్వశోచ స్త్వం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చభాషసె|

గతాసూనగతాసూంశ్చ నానుశోచంతిపండితాః||౧౧||

టీ|| (హేపాథక=యలైఅజ్ఞానసె) త్వం=నీను, అశోచ్యా=శోకానర్హరన్నకురితు, అన్వశోచః=శోకపడతి (అందరె యారన్నకురితు నీనుదుఃఖివన్ను హొందుతియో అవరుగళు శోకానర్హకేంతభావ) ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసె=నిన్నబుద్ధి యింద కల్పితవాద వాక్యగళన్ను మాతనాడుతి (అందరె నీనుయావదరన్ను మాతనాడుతియో అవుగళు స్వబుద్ధియిందమాత్ర కల్పితవాదవాదగళు. వృద్ధసమృతగళల్ల) అథవా (ప్రాజ్ఞరిగె విరుద్ధవాదంథా వాదవన్ను మాతనాడుతి. ప్రాజ్ఞరుగళు నారాయణద్వేషి తదనుబంధిగళ నిగ్రహవన్ను అధర్మవెంత హేళువదిల్ల. ఆదరె సమీపదల్లి మరణవృత్తవరుగళు యాకెశోచ్యరల్లవెంత కేళిదరె శ్రీకృష్ణను హేళుత్తానె) పండితాః=పండితురుగళు, గతాసూక=నీను

పదల్లి నాశవుల్లవరుగళన్ను, అగతాసూంశ్చ=(ఇల్లిన చకారక్కె ఇవ యంత అథ=) జీవితరుగళన్నో పాదీలి, నానుశోచంతి=దుఃఖినువదిల్ల.

అ॥ యాకెపంశితరు ఆసన్నవినాశరన్నకురితు దుఃఖపడువదిల్ల నన్నవాదగళు యాకెప్రాజ్ఞమత విరుద్ధగళు “ దృష్టేమంస్వజనం ” ౧ - ౨౫ ఇత్యాది శ్లోకగళింద శోకక్కెకారణవు నన్నింద నిరూపిసల్పు ట్టితల్లవా యంబఅజు=ననమనోగతవాద శంకాక్కె శ్రీకృష్ణను అవర జీవనాశ ప్రయుక్తనినగెశోకవా అథవా దేహనాశదిందలా అథవా దేహపేక్షయా జీవరు ప్రత్యేకరల్లవాదకారణ దేహనాశవే జీవనాశ వెంత అభిప్రాయవా యంతెపికిల్పిసి ఖండనార్థగళాద పక్షత్రయగళల్లి ప్రథమపక్షవన్న జీవరుఅనాదినిత్యరెంత హేళి ఖండిస్తుతారె.

మూ॥ నక్షేవాహంజాతుసాసం సత్వంసేమేజనాధిపాః ।

సచైవసభవిష్యామః సర్వేవయమతఃపరం॥ ౧౨ ॥

టీ॥ జాతు=యావాగలూ, అహం=నాను, నాసమితిస=ఇల్లా ఎం బోదిల్ల, (కింతుఆసమేవ=పరంతు పూర్వదల్లి ఇద్దవనే) త్వం=నీను, నా సేరితిస=ఇల్లాఎంబోదిల్ల (పరంతు పూర్వదల్లిద్దవనె) ఇమేజనాధిపాశ్చ= ఈరాజరుగళూ, నాసన్నితిన=ఇల్లాఎంబోదిల్ల, (పరంతు పూర్వదల్లిద్దవ రె) సర్వే=సమస్తరాద, వయం=నావుగళు (నాను-నీను-అరసరుగళు) అతఃపరం=అనంతర కాలదల్లి (అందరె భవిష్యత్కాలగళల్లి) సభవి ష్యామఇతిస=ముందక్కె ఇరహోగోదిల్లా ఎంబువదుఇల్ల (పరంతు ఇర హోగతక్కవరె) వర్తమానకాల స్పష్టవాదకారణ హేళిల్లి.

వి-అ॥ ఈశ్లోకదల్లి యెరడు నకారగళు ప్రయోగిసల్పుట్టడె. ఇవు గళె ప్రకృతాథావన్ను నిశ్చైస్తు త్తడె. హాగిరలు మత్తువవకారవు యా క్కెప్రయోగిసల్పుట్టడె యంత శంకిసిదరె “ నిత్యోనిత్యానాం ” “స్వదే

హయోగవిగమా నామజన్మమృతీపురా | ఇష్టేతేహ్యేవజీవన్య ముక్తేర్మ
తుహరేంకవచిత్ ” యంబ ప్రమాణానుసారవాగి పరమాత్మను పరమ
నిత్యను జీవనహాగే దేహసంబంధ తద్విద్యాశగళప్రయుక్తవాద జననమ
రణశూన్యను యంత తిళినువదగోస్కర ఏవకార ప్రయుక్తవాగిదే
“చ” శబ్దపు అనాదిత్వవన్ను సూచినుత్తదే “తు” శబ్దపు ఈశ్వరగే
సుతరాం దేహాదిందలూహూడ ఉత్పత్తినాశాభావవన్ను సూచినుత్తదే.
ఈఅథాగళు “ఓం అనంభవస్తు సతోనుపపత్తేః ఓం ౨-౩-౮” “ఓం
నాత్మాశ్రుతేనిత్యత్వాచ్చతాభ్యఃఓం ౨-౩-౧౭” ఎంబ సూత్రగళింద
లు “సూనత్వ త్తిలయఃకర్తా” యంబ అణుభావ్యవచనదిందలు విదితవా
గుతదే. యావజన్గళు కృష్ణన్న ఈశ్వరనెంతలు అనాదియంతలు తిళి
యవదిల్లవో అవరన్నకురితు ఈశ్లోకక్కె మేలేహేళిదఅథావె. ఈగళీ
కృష్ణన ఈశ్వరత్వ నిత్యత్వాది మహిమెగళన్న తిళదు జీవానాది నిత్య
త్వవన్న యారు తిళియవదిల్లవో అవరన్నకురితు అథాహేళతక్క ప్ర
కారహ్యగెందరె, ఈశ్లోకదల్లి “యగా ఏనగ” యంబపదగళన్న అధ్యా
హరమాడిక్కిండు దృష్టాంత దాష్టాంతిక భావదింద “యథా౭
హంననాసం ఏవంత్యం జనాధిపాశ్చసర్వేయూయమాస్త ఇతి” అందరె
నాను హ్యగెనిత్యనో హగే ఈపరిదృశ్యమానరాద జనగళు (అం
దరె జీవరు)నిత్యరెంత అథామాడతక్కద్దు. ఈయెరడు అథాగళల్లి ప్ర
థమపక్షక్కె “కృష్ణత్వదాచితేతనాం ననాశవంతః భావత్వేసతి అనా
దిత్వాత్ ప్రకృతివత్ ” ఎంతలు ద్వితీయపక్షదల్లి “త్వదాదయోజ
నాధిపాం ననాశవంతః చేతనత్వే సత్యనాదిత్వాత్ కృష్ణవత్ ” ఎంత
లు అనుమానగళు సిద్ధవాగుతదే. ఈ అనుమానగళ తాత్పర్యవేనందరె,
ప్ర-భావవాగియు అనాదియాగియు ఇరువపస్తుగళు నాశరహితగళెం
తలు, ద్వి-చేతనగళాగియు అనాదిగళాగియు ఇరువపదాథాగళు నాశర
హితగళెంతలు సిద్ధవాగుతదే. అదకారణ అనాదినిత్యరాద జీవరుగళు

హ్యగేశోచ్యరాగుత్తారే. శోచ్యరాగువదిల్లకడింద అవర నాశభీతియింద యుద్ధమాడలారే యంబ నిన్నవాదగళు ప్రాజ్ఞమతవిరుద్ధగళాగి యాకె ఆగలారదెంతభావ.

అ॥ దేహనాశభయదింద ననగె శోకపుయంబ ద్వితీయపక్షవ స్తు నిరాకరిసుత్తారే.

మూ॥ దేహినోస్త్రిన్యథాదేహే కామారంయావనంజరా ।

తథాదేహంతరప్రాప్తి ధీరస్తత్రనముహ్యతి ॥ ౧౩ ॥

టీ॥ దేహినః=దేహపుల్లజీవగె, అస్మిన్=వతఃమానవాద, దే హే=స్థూలదేహదల్లి, కామారం=కామారావస్థయు, యావనం=యా వనావస్థయు, జరాచ = వార్ధకావస్థయు, (యథాప్రాప్నోతి = హ్య గె ప్రాప్తవాగుతదొ) తథా=హాగె, దేహంతర ప్రాప్తిః=మత్తోందు దేహబరుతదె (అందరె కామారావస్థా విశిష్టదేహ నాశదల్యూ, యావనావస్థా విశిష్టదేహ నాశదల్యూ, దుఃఖవిల్ల యంబోదు అను భవసిద్ధవాగిదె. యాకెందరె, జరావిశిష్టవాద దేహంతరప్రాప్తవాగు తదెంతసమాధాన ఆదరె సమానలాభదింద హానియన్ను యెఱిసువ దిల్ల ఎంతహేళిదరె మరణదల్యూ శోకలనావశ్యక. యాకెందరె దేహం తరప్రాప్తవాగుతదె. జీణదేహప్రాప్తియు సమీచీనయావనదేహనా శక్తె ప్రతినిధియాగువాగె సమీచీనదేహంతరప్రాప్తియు జీణదేహ నాశక్తె ప్రతినిధియాగువదిల్లవే) అతః=ఆదకారణ, ధీరః=బుద్ధిశాలి యు, తత్ర=ఆదేహనాశవిషయదల్లి, నముహ్యతి=మోహవన్నుహొం దువదిల్ల (అందరె ఇవరదేహగళు నష్టగళాగుతవెంత దుఃఖవన్ను హొందువదిల్ల. మత్తుప్రకృతహేళిదదృష్టాంతపు సంగతవాగువదిల్లవెం త పూర్వపక్షమాడుతారె. పూర్వోక్తకామారాదిదేహదల్లి అవస్థా

మాత్రక్కే హాని. దేహంతరవిషయదల్లి అవస్థాయుక్తవాద దేహక్కే హానిబరుతదల్లవా? అందరె హానివన్నుకొట్టు వస్త్రవన్ను స్వీకరింప పురుషుగె ద్రవ్యనాశదింద హ్యగె దుఃఖప్రాప్తవాగువదిల్లవో అదరం తె ఈదేహంతరవిషయదల్లి ప్రతినిధిలాభదింద సమాధానవన్ను హాని దతక్కదు).

వి-అ॥ ఈశ్లోకదల్లి “ దేహినః ” యంబ పదప్రయోగదింద దేహపుల్ల-అందరె దేహదన్యనాద-జీవగెమాత్రవే దేహనిమిత్తవా ద కౌమారాద్యవస్థగళు ప్రాప్తవాగుతదే హాతుఁ దేహదేహి భేద రహితనాద పరమాత్మగె ఈశ్లోకార్థఁ అన్వయింపవదిల్ల. ఇల్లి ఒందు పూర్వపక్ష దేహహాతుఁ ప్రత్యేకజీవవిల్లవాదకారణ-అందరె దే హనాశవె జీవనాశవాదకారణ ౧౨నేశ్లోకదల్లి జీవగె అనుమానదింద నిరూపింపల్లట్ట అనాదినిత్యత్వపు హ్యగెసంగతవాగుతదె యంబ త్రి తీయపక్షక్కె సమాధానవన్ను ఈశ్లోకక్కె మత్తోందువిషవాద అర్థఁ దింద తిళిసుత్తారె. దేహినః=దేహపుల్ల జీవగె-అందరె దేహక్కింతలు అన్యనాద జీవగె (దేహపుల్లవనెంబఅర్థఁదల్లి మత్వర్థేయినిప్రత్యయ పు విహితవాదకారణ దేహక్కింతలు అన్యనాద జీవనెంత దేహి యంబపదక్కె అర్థఁ) ఇల్లి “ దేహినః ” యంబ ఏకవచనదింద ఒబ్బజీవగే యంత అర్థఁవాగుతదె. కౌమారాదిశబ్దగళిగె తదనుభవ నెంత అర్థఁమాడతక్కదు. దేహంతరశబ్దపు అనేకదేహంతరపరపు ఆదకారణ దేహినః=దేహదన్యనాదజీవగె, అస్మిన్దేహే=ఈశరీరదల్లి, కౌమారం=కౌమారానుసంధానపు, యావనం=యావనానుసంధానపు, జరా=వార్షిక్యాను సంధానపు, అస్తి=అదె (అందరె యావనానుపూ ర్వదల్లి కౌమారశరీరపుగవనాగి ఇద్దెవో అంథానాను ఈగె యావన శరీరపుగవనాగి ఇద్దెనె. యావనానుయావనశరీరపుగవనో అంథానాను ఈగె జీవశరీరపుగవనాగి ద్దెనె యంతభావ.) ఇంథా అనుసంధానపు

దేహదన్యనాద జీవగై బరుత దేహోతుఁ జడగళాద దేహేంద్రియాంతరి
కరణగళిగె ఈఅనుసంధాన కత్యుత్వ కూఁజొదిల్ల. ఇదిరింద దేహదన్యనా
ద జీవను సిద్ధనాదను. ఏకవచనబుదింద ఒబ్బనే జీవగై అనేక దేహానుసం
ధాన బరుతదాదకారణ ఈరీతియూగి అనేక దేహాంతరగళు ప్రాప్తవా
గువకారణదిందలు జీవను దేహదన్యనాదవనాగియు అనేక దేహపుల్లవ
నాగియు సిద్ధనాదను. ఈగలే జనినిదశిశువిగె ఆహారాద్యభిలాషపు
అనుభవసిద్ధవాదకారణ అనేక దేహగళును జీవనుహొందిద్ధానె. ఆద్ద
రింద జీవగై అనాదినిత్యత్వపు సిద్ధవాగుతదె. ఆదరె ఇంధా అనుసంధా
న దేహక్కై ఇరలి యంబ చార్వాకమతవన్ను నిరాసమాడువదక్కా
గి “ధీరస్తత్రనముహ్యతి” యంబ పాదపు ప్రవృత్తివాగిదె || ౧౩ ||

అ|| ఇవరుగళ దేహక్కై హానిబండాగ్యూ సమీచీనదేహాంతర
రూప ప్రతినిధిలాభదింద బంధుజనగళ నాశప్రయుక్త దుఃఖపు సమా
హితవాగి ఆగుతదె యంత నీనుహిందిన శ్లోకదింద హేళిదవిషయపు
వాస్తవవె. ఆదరూ ఈభీష్మద్రోణాదిగళ మరణదింద ననగై సుఖహాని
యు దుఃఖప్రాప్తియు ఉంటాగుతదె హ్యైగెందరె ఆదేహగళ దర్శ
న స్పర్శన సంభాషణ మొదలూద సుఖహేతుగళు ఇల్లదిరువదరిందలూ
రణరంగదల్లి చిన్నభిన్నగళాగి అతపవ వికృతగళాద దేహదశకనదింద
లూ దుఃఖపు ప్రాప్తవాగుతదె యంబ అజ్ఞానస పూర్వపక్షక్కై శ్రీకృ
ష్ణు ఉత్తరహేళుత్తాన.

మూ|| మాత్రాస్పృశాన్తకాంతేయ శీతోష్ణసుఖదుఃఖదాః ।
ఆగమాపాయినోనిత్యా స్తం స్తితిక్షన్వభారత|| ౧౪ ||

టీ|| హేకాంతేయ=యత్తై కుంతీపుత్రనాద అజ్ఞానస, మాత్రా
స్పృశాః=జ్ఞానేంద్రియగళిగె విషయగళాదశ బ్లాదిగళసంబంధగళు, శీతో
ష్ణసుఖదుఃఖదాస్త=శీతోష్ణస్పర్శగళింద ఉంటాగువ సుఖదుఃఖానుభవ

వన్నుకొడతక్క దేను? (ఇల్లికాక్వథలో “తు” శబ్దప్రయుక్తవాగిదె కొడతక్కద్దల ఆదరె అభిమానసహితగళాదరే సుఖదుఃఖ ప్రదగళాగ తదెంత అథా) ఆగమాపాయినః=హోగోణ బరోణ ఇపుగళన్ను డిల్లదు. అందరె, అనిత్యాః=అనిత్యగళు, అతః=ఆదకారణ, హేభారతః యలైభరతకులోత్పన్ననాద అజాననె, తాః=అపుగళన్ను, తితిత స్వ=సహిసు.

తా॥ యలై అజాననె ఈ రణరంగదల్లిరువంథా ఈ భీష్మాదిగః మరణదింద అవరుగళ దేహదశాన స్పృశాన సంభాషణాదిగళింద ఉంటాగువసుఖపు నష్టవాగుతదె. మత్తు అవరదేహద ఛేదభేద రక్తదర్శనాదిగళింద దుఃఖవేప్రాప్తవాగుతదెంత నిన్న అభిప్రాయవల్లవా ఆదరె రూపరసాదివిషయగళిగూ చక్షురాది ఇంద్రియగళిగూ ఉంటాగువ సంబంధదింద ఇష్టానిష్టగళాద ఆ ఆ విషయగళన్న తిళియోగదరింద మాత్రవె సుఖదుఃఖాదిగళన్న ఉంటుమాడిసువదిల్ల. ఆదరె శోభనగళాద విషయగళి ఇదు శ్రేష్ఠ యంతలిళదు అదరల్లి మాడతక్క స్నేహ దిందలూ అనిష్టగళాద విషయగళి అప్రీతిరూపవాద ద్వేషదిందలూ దేహ ఇంద్రియ అంతఃకరణగళి మమతావిశేషవన్న కారణవాగి పుల్ల అవివేకదిందలూ అభిమాన సహితగళాదరే ఈమాత్రా స్పర్శగళు సుఖదుఃఖ ప్రదగళాగుతదె. అందరె ఉదాసీననాద పురుషను తన్న ఇంద్రియగళింద ఆ ఆ విషయగళన్న గ్రహిసువకాలదల్లి ఈపురుషగె అవిషయదల్లి అభిమాన ఇందిరువకారణ ఆ విషయాదిగళు సుఖదుఃఖ ప్రదగళాగువదిల్ల. సుఖదుఃఖాద్యనుభవగళిగె అభిమానవె కారణవాగుతదె. అభిమానవెందరె నాను తిళియబేకు ననగె ఇదు సుఖకర ఇదు దుఃఖకర యంత ఆ ఆ వస్తుగళి మమతారూపస్నేహవె. మత్తు అప్రీతి నిఘ్రతకవాద ద్వేషవె. ఆదకారణ బంధుగళెంబ మమతెయన్ను పరిత్యాగమాడి యుద్ధమాడిదపక్షదల్లి ఈ పరిదృశ్యమానరాదవర మరణదింద

నినగె యావవిధదుఃఖపు ఉత్పన్నవాగలారదు. ఇదక్కె దృష్టాంతవేనం దరె సుషుప్తిదశయల్లి శ్రీచందనలేపనదింద శీతస్పృశఁ ఉంటాదరూ జీవగూఢనస్సీగూ సంబంధపుంటాగి త్వగింద్రియదల్యూసంబంధపట్టు ఈ శ్రీచందనలేపనపు ఈ జీవగె సుఖకరవాగువదిల్ల. యాకెందరే, ఈచం దనవన్న దేహదల్లి లేపనమాడిద్దారె. ఇదరింద ననగె సౌఖ్యపుంటు. ఆసౌఖ్యవన్న నాను అనుభవిసుత్తేనె యంబ మమతారోపన్నేహపు సు షుప్తియల్లి జీవగె సర్వాత్మనాఇల్ల. జాగ్రతావస్థయల్లి అభిమాన ఇరు వదరింద ఈ చందనలేపకళు సుఖప్రదగళాగుతదె. ఏవంచ అభిమాన రహితగళాద మాత్రాస్పర్శగళిగె సుఖాదిప్రదత్వపు ఇల్లదిద్దకారణ బం ధుగళెంబ అభిమానవన్నబిట్టు ఆమాత్రాస్పర్శగళన్న సహిసు. అభి మానవెంబ సామగ్రి ఇల్లదె సామగ్ర్యేకదేశవాద మాత్రాస్పర్శగళు సుఖాదిగళన్ను కొడువవిషయదల్లి అసమర్థఁగళెంతభావ || ౧౪ ||

అ|| ఆదరె యుద్ధమాడదె యిరువదరిందలె దుఃఖ అప్రాప్తవా గిరలు దుఃఖ ఇల్లదిరువదగోస్కర యుద్ధవన్నుమాడి బంధుగళల్లి అభి మానత్యాగ మాడిదరె నినగె దుఃఖబరువదిల్లవెంత హిందినశ్లోకదింద శ్రీకృష్ణను హేళిద్దు యాతక్కె యంత ఆశంకిశిదరె దేహాద్యభిమాన త్యాగదింద ఉంటాగతక్క దుఃఖాభావపు స్వయం ఫలరూపవాదరూ పరమపురుషార్థఁక్కె సాధనవాగియు ఆగుతదెంత హేళుత్తారె.

మూ|| యంహిసవృథయంత్యేతే పురుషం పురుషషఁభ |
సమదుఃఖ సుఖంధీరం సోమృతత్వాయ కల్పతే || ౧౫ ||

టీ|| హేపురుషఋషభఃపురుషశ్రేష్ఠనాద అజుఁననె, ఏతెఁఈ మాత్రాస్పర్శగళు - అందరె విషయగళిగు ఇంద్రియగళిగు పరస్పరసం బంధగళు - పురుషం = శరీరదర్శన వృత్తంథా (పురు(బ్రహ్మ)విషయక జ్ఞా

నవ్యశ్లంధా - అందరె (బ్రహ్మజ్ఞానియాదంధా) ధీరం=సుఖదుఃఖగళింద
ఉంటాగతక్క హాష విషాదగళన్ను సహిసతక్కంధా, సమదుఃఖను
ఖం=(ఆదకారణ) దుఃఖసదృశ సుఖవృత్తంధా, యం=యావజీవనన్ను,
నవ్యథయంతి=హింసిసుచదిల్లనో, సరి=అంధా అధికారియు, అమృత
త్వాయ=మోక్షకోస్కంకర, కల్పతే=యోగ్యనాగుత్తానె.

వి-అ॥ ధీరం యంబ పదార్థపు సమదుఃఖ సుఖవృత్తతనదల్లికే
తుపాగుతదె సమదుఃఖ సుఖత్వపు అభిమానత్యాగదల్లి హేతువాగ
తదె సుషుప్తియల్లి సర్వజనరగళిగూ అభిమానశ్లంధకారణ అనరిగూ
మోక్షప్రాప్తవాగలి యంబశంకా నివృత్త్యర్థవాగి పురుషం యం
పదక్కె శరీరదర్శన వృత్తవనెంత అర్థమాడల్పట్టదె. హాగాదరె శరీ
రదశనకాలదల్లి కేవల అభిమానత్యాగమాత్రదిందలె ముక్తియాదః
క్షదల్లి “తమేవం” ఇత్యాది శ్రుతివిరోధపు ప్రాప్తవాగుతదెంబ శంక
నివృత్త్యర్థవాగి పురుషం యంబపదక్కె బ్రహ్మజ్ఞానియెంత యెరడః
అర్థ హేళల్పట్టితు.

తా॥ బ్రహ్మజ్ఞానియాదపురుషను స్వవిహిత కర్మవన్ను మా
దుతా అభిమానత్యాగవన్నుమాడి హరీచ్ఛయా ప్రాప్తవాద విషయే
ద్రియ జన్యసుఖదుఃఖగళన్న సహిసిక్కిండు ఆకర్మవన్న భగవత్స
జాత్వేన తిళియతక్కననిగె మోక్షవే ముఖ్యఫలవెంతభాన ॥ ౧౫ ॥

అ॥ “పాపమేవాశ్రయేదస్మాక్” యంబ అ-౧-౩౬-నే శ్లో
కదల్లి హేళిదరీత్యా బంధుహననరూపవాద యుద్ధద్వైయింద ఉంట
గున పరలోకపు దుఃఖకరవాగి ఆగుతదెయంత హేళల్పట్టితల్లవా
ఆదకారణ తన్నిమి త్రవాదశోకిపు ననగె ప్రాప్తవాగిదె యంబ అజ్ఞా
నశంకాక్కె ఉత్తర.

మూ॥ నాఽసతోవిద్యతేభావో నాఽభావోవిద్యతేసతః !

ఉభయోరపిదృష్టాంత స్త్వనయోస్తత్త్వదర్శిభిః ॥ ౧౬ ॥

టీ॥ అసతః=దుష్కర్మద్వైతేయింద, భావః=సుఖపు, నవిద్యతే=ఇ
 ల్ల, సతః=సత్కర్మద్వైతేయింద, అభావః=దుఃఖపు, నవిద్యతే=ఇల్ల, అన
 యోః ఉభయోరపి=ఈ యరడుకర్మగళిగూ, అంతః=నిశ్చయపు, త
 త్వదర్శిభిః=బ్రహ్మజ్ఞానిగళింద, దృష్టస్తు=చన్నాగితిళియల్పట్టదె.

తా॥ ప్రకృతయుద్ధపు నారాయణద్వేషి తదనుబంధిగళ నిగ్ర
 హరూపవాదకారణ ఈయధ్ధాఖ్యకర్మపు క్షత్రియరిగె పరమసత్కర్మ
 రూపవాదకారణ ఇదుపరలోక దుఃఖపేతువాగి ఆగువదిల్ల మత్తు సు
 ఖకరవాగి ఆగుత దెంతభావ.

అథవా “నత్వేవాహం” యంబ౧౨నే శ్లోకదల్లి సర్వచేతనరుగ
 ఘ అనాదినిత్యరాదకారణ నాశరహితరుయంత నిరూపిసల్పట్టితల్లవా ?
 యారు అనాదినిత్యరో అవరు నాశరహితరు ఎంబువదక్కె దృష్టాంత
 పేళబేకు. ప్రకృతదల్లి యావదు దృష్టాంతవాగుతదె అందరె తెలవి
 నిత్యపదార్థావన్ను నిరూపిసుత్తారెః—అసతః=కారణభూతవాద సూ
 క్షప్రకృతిగె, అభావః=ప్రాగభావవేను, ప్రభవంసాభావవేను, ఆద
 ఈయరడు. నవిద్యతే=ఇల్ల, సతః=బ్రహ్మగె, అభావః=ద్విరూపభావపు
 నవిద్యతే=ఇల్ల (ఈ అథాదల్లి ప్రకృతి మత్తుపరబ్రహ్మదృష్టాంతవెంత
 భావ ఉత్తరాధ్యక్షనమానాథాక).

అ॥ “ప్రకృతిః పురుషః కాలః” యంబవాక్యదింద ప్రకృ
 త్యాదిగళిగె పేళల్పట్ట నిత్యత్వపు ఉపాసనాథావాగే హార్తు నిత్య
 త్వవన్ను స్థాపిసువదక్కల్ల. సర్వజనరు ఇవుగళెన్ను నిత్యగళెంత పేళు
 త్తారాదకారణ ఇదు సంప్రదాయ ప్రాప్తవెంత పేళిదరె ఈసంప్రదా

యక్కె మూలనిశ్చయవిల్లవాదకారణ ప్రకృతి పురుషగళ స్వరూపగళే అసిద్ధగళాగుతదాదకారణ పూర్వోక్త అనుమానక్కె వ్యాప్తిసిద్ధి సువదిల్లవెంత ఆశంకిసి ప్రకృత్యాజిన్వరూపసాధనదిందలూ అవుగళిగె నిత్యత్వసాధనదిందలూ ప్రకృతదల్లిప్రయోజనవేను. యావయావవస్తు దేశతః అనంతవో ఆయావస్తు సర్వపునిత్యవాగుతదె ఇంథాదేశానంతగళాద వణాఁదిగళు వ్యాప్తిగ్రహస్థలవాగి ఆగుతదెంత శ్రీకృష్ణను హేళుత్తానె.

మూ॥ అవినాశితుతద్విద్ధి యేనసర్వమిదంతతం ।

వినాశమవ్యయస్యాస్య నకశ్చిత్కతుఁమర్హతి ॥ ౧౭ ॥

టీ॥ యేన=యావవణాఁదిగళింద, ఇదంసర్వం=ఈనమస్తప్రశం చపు, తతం=వ్యాప్తవాగిదో, తత్=అంథావణాఁ అవ్యాకృతాకాశగళన్ను, అవినాశితు=వినాశరహితవన్నాగి (అందరె అనాదినిద్యవెంత) విద్ధి=తిళి (అవినాశి ఎంబస్థలదల్లి స్వభావవన్ను సూచనెమాడతక్కె “ణిని” ప్రత్యయదింద లే వినాశాభావపు సిద్ధవాగిద్దరూ ప్రబలశాపాది గళింద ఈవణాఁదిగళిగెయాకె నాశప్రాప్తవాగబారదు అందరె హేళుత్తారె) అవ్యయస్య=హాసరహితవాదంథా, అస్య=ఈవ్యాప్తవస్తువిగె. వినాశం=నాశవన్ను, కశ్చిత్=యావపురుషనూ, కతుఁ=మాడువదక్కె, నార్హతి=యోగ్యనాగువదిల్ల. తా॥ వ్యాప్తపదాథాఁక్కె హాసః ఇల్లదిరువాగె నాశపు సుతరాంప్రాప్తవాగువదిల్లవెంతభావ.

అ॥ “రూపంరూపంప్రతిరూపోబభూవ” ఎంబశ్రుతియల్లి ఈశ్వరబింబనెంతలు జీవరు ప్రతిబింబరెంతలు దర్పణదహాగె జీవరదేహగళ ఉపాధియంతలు ఉక్తవాగిదె. యావప్రతిబింబపు నశ్వరవాద ఉపాధియన్నుఉళ్లదో ఆప్రతిబింబపు నాశవుళ్లదు. ప్రకృతదల్లి జీవనదేహ ఉ

పాధియాదకారణ ఆదేహపు అనిత్యవాదకారణ ప్రతిబింబనాదజీవగూ
అనిత్యత్వబహుత దె ఆద్దరింద “నత్వేవాహం” యంబ ౧౨వే శ్లోకదల్లి
హేళల్పట్ట జీవనిత్యత్వానుమానపు జీవఅనిత్యత్వరూప ప్రత్యనుమాన
దిందపీడితవాగుతదెంత శంకాప్రాప్తవాదరె హేళుత్తారె.

మూ॥ అస్తవస్తవ ఇమేదేహః నిత్యస్యైక్తాశరీరిణి ।

అనాశినోఽప్రమేయస్య తస్మాద్భ్రష్టస్వభారత ౧౮ ॥

టీ॥ నిత్యస్య=నిత్యనాదంథా, శరీరిణి=ప్రాకృతశరీరపుశ్లంథా,
అనాశిని=బింబోపాధిసన్నిధినాశప్రయుక్త నాశరహితనాదంథా, అ
ప్రమేయస్య=సర్వగత ఈశ్వరసరూపనాదంథా (అందరెత్ప్రతిబింబ
నాద) జీవగె, ఇమేదేహః=ఈపరిదృశ్యమానగళాద భౌతికదేహగళు,
అస్తవస్తవ=నాశపుశ్లంథుగళాగి, ఉక్తాః=హేళల్పట్టదె, తస్మాత్=ఆద
కారణ, హేభారత=యలైభరతకులోత్పన్ననాదా అజాననే, యుధ్య
స్య=యుద్ధమాదు.

వి-అ॥ “ఇమేదేహః” యంత ప్రకృత పరిదృశ్యమానగళా
ద ప్రాకృత శరీరగళన్ను నిర్దేశమాడి ఈ దేహగళు జీవరిగె నాశపు
శ్లంథు యంత హేళిద్దరింద జీవరిగె మత్తోందుదేహపు ఇరువదాగి సూ
చితవాగుతదె. ఆదేహగళేజీవరిగె నాశరహితగళాద ఉపాధిగళు. ఈ
దేహగళన్ను స్వరూపదేహవెంత హేళుత్తారె. మత్తు “నిత్యస్య”
యంబపదమాత్రవే ఈ శ్లోకదల్లి ప్రయోగిసిద్ధరె ఈశ్వరను నిత్యనాద
కారణ ఆ పరమాత్మగూ ప్రాకృత అప్రాకృతవెంబ యరడుదేహగ
ళు ఉంటోయేనో యంబశంకా ఉంటాగబహుదు. ఆశంకా పరిహారా
థవాగి “శరీరిణి” యంబ విశేషణజీవగె హేళల్పట్టదె. “శరీరి
ణి” యంబోణదరింద శరీర-శరీరి-భేదపుశ్లజీవరే ఈ దేహద్వయ

విశిష్టరు. దేహదేహిభేద వర్జితనాద ఈశ్వరనుప్రాకృత దేహయిల్లద
వనెంత సూచితవాగితు. ఆదరె ఉపాధినిత్యవాదరూ అల్ప పరిమాణ
పుళ్ళ వస్తువే బింబవాగ బేకు ఈశ్వరను అపరిచ్ఛిన్ననాదకారణ బింబ
నాగలిక్కిల్ల. పరిచ్ఛిన్నగళాద బింబోపాధిగళ సన్నిధియు కెలవకాల
గళల్లి మాత్రవే సంభవిను త్తదాదకారణ ప్రతిబింబక్కె నిత్యత్వహ్య
గె సంగతవాగుతదెంబ శంకాపరిహారాథవాగి అప్రమేయస్య యంబ
విశేషణపు కొడల్పట్టదె. జీవగె సర్వగతత్వ ఇల్లదిద్దరూ సర్వగతనాద
ఈశ్వరన సాయాప్య ఉళ్ళవను - అందరెతత్ప్రతిబింబను - ఇంథా ప్ర
తిబింబగె సన్నిధి నాశదింద ఉంటాగువ నాశపుహ్యగె ప్రాప్తవాగు
తదె. సుతరాం ఇల్లవెంతభావ. ఆదరె “అప్రమేయ” ఎంబ పదపు
లక్ష్యాదిగళిగూ అగోచరనాద అనవద్య కల్యాణగుణ విశిష్టనాద పర
మాత్మన హేళతక్కద్దు. ఈపదదింద జీవనుహ్యగె కరిసికొళ్ళుత్తానె
అందరె “ముఖంచంద్రం” “అయం బృహస్పతిః” “అయంకర్ణః”
ఇత్యాదిగళల్లి ముఖం-అయం యంబపదగళు చంద్ర - బృహస్పతి -
కర్ణ-ఇవరుగళాగదిద్దరూ తత్సదృశరెంతహ్యగె తిళియల్పడుతదోహ
గె “ఇమేజీవాః అప్రమేయాః” అందరె అప్రమేయనాద పరమా
త్మన సదృశరయంత ఆగితు - అందరె ఉపాధియాద దర్పణదల్లి బింబ
వాద ముఖదసన్నిధియింద ప్రతిబింబ కాణల్పడువంతె యంత అథా.
ఆదకారణ జీవగె సర్వగతత్వ ఇల్లదిద్దరూ సర్వగతనాద ఈశ్వరను ఉ
పాధియాద స్వరూప దేహద బహిరంతరదల్యా ఇరువదరింద సన్ని
ధాన ప్రయుక్తినాశపు సంగతవాగువదిల్ల. సర్వగతనాద పరమాత్మన
ప్రతిబింబత్వపు జీవగెహ్యగె ఆగుతదె యంత శంకిసతక్కన్దల్ల. తత్సా
యాప్యవె ప్రతిబింబవెంత హేళల్పట్టదె. ఇదక్కె బ్రహ్మసూత్ర “ఓం
యావదాత్మ భావిత్వాచ్చనదోష తద్దర్శనాత్ ఓం” ఎంత. బింబ

ఉపాధి తత్సన్నిధి ఇవుగళిగె నాశయిల్లదె ఇరువదరిందలూ తన్నాశ
ప్రయుక్త నాశపు జీవచైతన్యదల్లి అసంభావితవాదకారణదిందలూ
సత్ప్రతిపక్షానుమానకై ఉత్థితి ఇల్లదిద్దకారణ “నత్వేవాహం”
యంబ ౨-౧౨నే శ్లోకదల్లి ఉక్తవాద జీవనిత్యత్వానుమానదింద జీవ
గె నిత్యత్వ సిద్ధవాగువదరిందలూ, జీర్ణదేహ నష్టవాదరూ సమీచీన
దేహంతర లాభరూపవాద ప్రతినిధియింద సమాధాన సంభవదింద
లూ, బంధుదేహదశాన స్పర్శనాద్యభావనిమిత్తవాద శోకాను పర
మపురుషార్థ హేతువాద అభిమానత్యాగదింద నివర్తనలు శక్యవాగి
రువదరిందలూ, భగవత్పూజార్థవాగి హేతిజాన నీను యుద్ధమాడు.
ఆదర జీవేశ్వరరిగె నిత్యత్వప్రసమానవాగిరలు ఈశ్వరగె పూజ్యత్వపు
జీవగె పూజకత్వపుహ్యగె యంతశంకాప్రాప్తవాదరె జీవనికింతలూ
ప్రీపరమాత్మగె వైలక్షణ్యునిను హేళువదక్కాగి “అవినాశీ”త్యా
దిశ్లోకద్వయగళిగె భగవత్పరవాగి అర్థహేళుత్తారె. యేన=యావప
రమాత్మనింద, ఇదం=ఈజగత్తు, తతం=వ్యాప్తవాగిదొ, తత్=ఆబ్ర
హ్మవన్ను, అవినాశితు=నాశరహితవెంత, పిద్ధి=తిళి (మిక్కిపదగళిగె
పూర్వవత్ అర్థ) ఇల్లి “తు” ఎంబపదపు జీవాపేక్షయా ఈశ్వరగె
నిత్యత్వవిషయదల్లి విశేషవన్ను సూచిను త్తదె “అనిత్యత్వం దేహ
హానిం దుఃఖప్రాప్తిరపూణతా, నాశశ్చతుర్విధఃప్రోక్తి తదభావో
హరేస్సధా”యంబ (ఈశ్లోక తాత్పర్యనిర్ణయదల్లి ఉదాహరినల్పట్ట
దె) ప్రమాణానుసార ప్రీపరమాత్మను చతుర్విధనాశరహితవెంతతిళి
యత్కద్దు. వణ ఆకాశ ఇనగళిగె దేశకాలగళిందవ్యాప్తి ఇద్దరూ
గుణతః వ్యాప్తి ఇల్లి. జీవగెకాలతః వ్యాప్తి ఇద్దరూ దేశగుణగళింద
వ్యాప్తియిల్ల పరమాత్మగె దేశకాలగుణ ఇవుగళింద వ్యాప్తివుంటు
ఆదకారణ ఈశ్వరను సర్వప్రకారదిందలు నాశరహితను ఆదర హే

అ॥ జీవేశ్వరగుగళిగ ఉత్పత్తివినాశరాహిత్యపు ఈశ్వరగే జే
హదిందలు ఉత్పత్తిఇల్లదిద్దకారణ స్వాతంత్ర్యపు జీవగెస్వరూపతః ఉ
త్పత్తిఇల్లదిద్దరూ జేహోత్పత్త్యాదిగళింద అస్వాతంత్ర్యపు పూర్వజ్ఞోః
గళింద నిరూపిసల్పటితు. ఈవిషయదల్లి ప్రమాణత్వేన కారకోపనిష
ద్వాక్యపన్ను ఉదాహరిసుత్రారె. ఈశ్లోకక్కె జీవపరవాగియు ఈశ్
రపరవాగియు యరడు అధఃగళు.

మూ॥ నజాయతేమియతేవాకదాచిన్నాయం

భూత్వాభవితావానభూయః ।

ఆజోనిత్యశ్శాశ్వతోఽయంపురాణో

నహన్యతేహన్యమానేశరీరే ॥ ౨౦ ॥

టీ॥ జీవపరఅధః॥ అయం=ఈజీవను (స్వరూపేణ=స్వరూపదిం
ద) నజాయతే=హుట్టునదిల్ల, నమ్రియతేవా = మృతనాగువదూఇల్ల
(పూ॥ జీవగే జననమరణ ఇల్లదిద్దపక్షదల్లి ఈశ్వరజ్ఞానపువృద్ధిప్రసవః
తవాదరూ సర్వదాశక్త్యాత్మనాఇద్దజ్ఞానవె అచింత్యాద్భుతశక్తియిం
హ్యగే ఒందుకాలదల్లి అభివృక్తవాగుతదో హగేజీవనజననవ్యవహా
వో యేనోయంబశంకాపరిహారకోస్కరహేతుత్రారె) అయం=ఈజీ
ను (స్వరూపేణ=స్వరూపదింద) భూత్వేన=ఇద్దె; కదాచిత్=యావత
రణదిందలూ, భవితా=హుట్టుంథావనాగి, నభవతి=ఆగువదిల్ల (అ
దరెపూర్వదల్లి ఇల్లదిద్ద నవీనశరీరవన్ను హొందుత్రానెంతఅధః (పూ
యాకెజీవగెస్వరూపదింద ఉత్పత్తివినాశగళు ఇల్లవెంతకేళిదరె అః
దిమూరుపదగళింద హేతుత్రారె) అజః=స్వరూపతః ఉత్పత్తివినాశశు
న్యను (ఆదకారణ) నిత్యః=సదాయేకరూపను (ఆదకారణ) శాశ్వతః
బింబఉపాధి సన్నిధి ఇవుగళిగే నాశఇల్లదిద్దకారణ ఎతన్నిమిత్రక న
శరహితను. ఈశ్వరజ్ఞానదహగే భూత్వా-భవితావాగి ఆగదిద్దరె జీవ

జననాది వ్యవహారగళు యావకారణదింద అందరె, పురాణంఁ(పు
రాశరీరవన్ను, అణాహాందతక్కవను యంతఅథా) (నూతననూ
తనశరీరాంతరవన్ను హాందుత్తానాదకారణ దేహసంబంధదింద జీవ
గె జననవ్యవహారవెంతఅథా. ఆదరె శరీరవే ఉపాధియాదకారణ ఉ
పాధిభూతదేహనాశపు ప్రాప్తవాగలి అందరె నహన్యతే ఇత్యాదియిం
దహేభుత్తారె) శరీరె=ప్రాకృతశరీరపు, హన్యమానే=నష్టవాదరూ, అ
యం=ఈజీవను, నహన్యతే=సంహరి సల్పడువదిల్ల (యాకెందరె) “అం
తవంత ఇమేదేహః” యంబ ౧౦నే శ్లోకదల్ల ఈపరిదృశ్యమాన ప్రా
కృతదేహగళిగె నాశవుంటు యంబోణదింద జీవగె స్వరూపభూతవా
ద అప్రాకృతశరీరపు నిరూపిసల్పట్టితు. ఆశరీరవే ఉపాధియాగుత్తదె
ఆశరీరనిత్యవాదకారణ ఉపాధినాశనిమి త్తకవాదనాశపు జీవగె ఇల్ల
వెంతభావ. ఇల్లిజీవను అజనాదకారణనిత్యను. ఆదకారణశాశ్వతను.
యంతపరస్పరహేతుహేతుమద్భావవన్ను తిళితక్కద్దు॥ ఈశ్వరపరఅ
థా॥ అయం=ఈ, నా=పరమపురుషనాదపరమాత్మను, నజాయతే=
(ప్రాకృతదేహసంబంధనిమి త్తక) జన్మఉల్లవనల్ల, నమియతే=ప్రాకృత
దేహవియోగనిమి త్తక) మరణవుల్లవనల్ల. భూతైవ్వివ=రామకృష్ణాది
రూపగళిందసర్వదా) ఇద్దే, కదాచిద్భవితా=కెలవకాలగళిల్లిమాత్రజన
గళదృష్టిగోచరనాగుత్తానె, ఆదకారణ, అజం=అనిచ్ఛయా జన్మశూ
న్యను, ఆదకారణ, నిత్యంఁ=దేశదిందవ్యాప్తను, శాశ్వతంఁ=గుణదిందవ్యా
ప్తను, ఆదకారణ, పురాణంఁ=సర్వజీవాంతర్యామియాగి (మత్తుసర్వశరీ
రనియామకనాగి ప్రతిమాన్ఢ నీయవాద సర్వప్రాకృతశరీరప్రవిప్లను)
ఆదకారణ, శరీరె=తన్నిందవాసమాడల్పట్ట తనగింతలూ భిన్నవాద
అధిష్టానశరీరపు, హన్యమానే=నష్టవాదరూ, నహన్యతే=అంతః ప్రవి
ప్లనాదపరమాత్మగె యావవిధనాశపూ ఇల్లవెంతభావ.

వి-అ|| ఈశ్లోకదల్లి “భవితావా” యంబస్థలదల్లిద్ద “వా” శబ్దదిందలె పూర్వభాగదల్లిద్ద “న” కారక్కె ఉత్తరవాక్యదల్లూ అన్వయసిద్ధవాగిరలు పునః “నాయంభూత్వా” యంబస్థలదల్లిద్ద హ్రస్వ “న” కారవు వ్యధావాగుతదాదకారణ ఇల్లి “నా” యంతపదవిభాగమాఱి ఈ “న్య” శబ్దక్కె పరమపురుషనాద పరమాత్మనంతలథాహేళల్పట్టితు. ఇంథా పరమపురుషనాద పరమాత్మగె దేహానిమిత్తకవాదనాశవిల్లా యంబోణదరింద స్వరూపక్కె నాశాభావపుకై ముత్తిన్యాయదింద సిద్ధవాగితు. ఇదరిందలె స్వాతంత్ర్యపుకూడసిద్ధవాగితు హాగాదరె రామకృష్ణాదిరూపదింద జననవ్యవహారపు పరమాత్మగెహ్యగకూడుతడె అందరె సర్వదావిద్యమానగళాద రామకృష్ణాదిరూపగళె తత్త్వత్కై విశేషగళల్లి జనగళదృష్టిగె గోచరవాగుతడెంత “భూత్వాభవితా” ఎంబపదదింద యేర్పడుతడె. పరమాత్మగె జన్మవెందరె వ్యక్తి ఎంతలథా. జీవను ఈశ్వరనహాగె అనాదినిత్యనాదపక్షదల్లి జీవగూ స్వాతంత్ర్యబరలి అందరె అనాద్యనంతకాలదల్లూ బిడల్పడదే యిద్దపారతంత్ర్య స్వభావపుశ్లవను ఎంత శాశ్వతఁ యంబపదదింద నిరూపినల్పట్టితు. ఇంథాపారతంత్ర్యపు జీవగెయాకెబరబేకు అందరె అనిచ్చయాదేహ ద్వేహంతరవన్ను హొందుత్తానాదకారణ పారతంత్ర్య సిద్ధవాగితు. యంత “పురాణః” యంబపదదింద నిరూపినల్పట్టితు. ఆదకారణజీవగె స్వాతంత్ర్యప్రసక్తియె ఇల్లవెంతభావ || ౨౦ ||

అ|| “యవనం” యంబ ౧౯వే శ్లోకదల్లి జీవచైతన్యక్కె హననవన్ను జీవగెహననాది క్రియాస్వాతంత్ర్యవన్ను యావను తిళితానో అవను తిళిదవనల్ల యంతనిరూపిసి ఈవిషయదల్లి జీవగె బింబఉపాధిసన్నిధి ఇవగళనాశాభావనిమిత్తకవాద నిత్యత్వపూ ప్రతిబింబత్వహేతుకవాద అస్వాతంత్ర్యపుకారణగళాగి నిరూపినల్పట్టితు యావనుజీవగె

నిత్యతృప్తివన్ను పరమాత్మగే స్వాతంత్ర్యవన్ను తిలయిత్తానో ఆతనే స్వయంస్వాతంత్ర్యాభిమానవజ్జీతనాదకారణ జ్ఞానియు. మత్తు నాను సంహరిస్తున్నానె. సంహరమాడిను త్తేనె యంబ మిథ్యాజ్ఞానశూన్యనాగో విషయదల్లి అభిమానత్యాగవూహేతువాగుతదెంత నిరూపిస్తున్నారె.

మూ॥ వేదావినిశానినంత్యం యపనమజమవ్యయం ।

కథంసపురుషపిపాథః కంఠాయతిహంతికం ॥ ౨౦ ॥

టీ॥ యః=యావజ్ఞానియు, అవినిశానినం=బింబనాశదీపదంబుటా గువనాశరహితనాదంధా మత్తు స్వతఃసంహరహితనాదంధా, నిత్యం= స్వాభావిక నాశరహితనాదంధా, అజం=ఉత్పత్తిరహితనాదంధా, అ వ్యయం=స్వరూపవికారశూన్యనాదంధా, ఏనం=ఈజీవనన్ను, వేద=తిల థానో, సరిపురుషపి=ఆతను, హేపాథః=యలై అజ్ఞాననె, కథం=హ్య గే, కం=యారన్ను, ధూతయతి=సంహరమాడినున్నారె, కం=యారన్ను, హంతి=సంహరమాడుతానె.

వి-౨॥ ఈ శ్లోకదల్లి “ నిత్యం ” యంతజీవగే విశేషణవన్ను కొట్టిరువదరింద అ న్ని యంబ అవ స్థైర్య దేహసంబంధదీపదంబు లే హో ర్తు సర్వదా విద్యమాననాద జీవగే అస్థిత్యపు స్వతస్సిద్ధవెంత తాత్ప ర్య. అజం యంబోణదరింద జాయతే యంబ అవస్థైర్య స్వరూపక్కె యిల్లవెంతలు అవ్యయం యంబోణదరింద వృద్ధిపరిణామ హ్రాస ఇపుగ ళు స్వరూపతః ఇల్లవెంతలు అవినిశానినం యంబపదదీపద మరణరూప వాద అవస్థైర్య స్వరూపక్కె ఇల్లవెంతలు నిరూపిసల్పట్టదె. మత్తు ఈ విశేషణగళింద పరమాత్మగే యావసంబంధవాద వికార నాశ జన్మాదిగళు సర్వథా ఇల్లవాదకారణ సర్వతంత్ర స్వతంత్రనాద పర

మాతృనన్ను తిళద జ్ఞానియు హననాది క్రియాగళి కర్తృత్వ కర్మ త్యాదిగళిన్ను సర్వభా తన్నులితిళియలార నెంతభావ.

అ॥ “నజాయతే మ్రయతే” యంబ ౨౦నే శ్లోకదల్లి పురాణ యంబపదదింద జీవగే దేహాద్దేహంతరపు నిరూపిసల్పట్టితు. ఆ దేహంతర ప్రాప్తియు దేహాదన్యనాద నిత్య జీవను ఇద్దపక్షదల్లే ఉపపన్నవాగుతదే “కామారం యవ్వనంజరా” యంబ హదిమూరనే శ్లోకదల్లి దేహాత్మ వివేకపు నిరూపి సల్పట్టితు. ఆదరూ కామారాది దేహగళిగె పరస్పర అత్యంత భేదవిల్లదిద్దకారణ ఆపదగళింద దేహ-ఆత్మ ఇవుగళిగె వినాశిత్య-అవినాశిత్య రూపవాద వివేకపు స్పష్టవాగి అనుభవారూఢవాగిద్దకారణ మత్తుందు దృష్టాంతదింద ఆవివేకనన్ను హేళుత్తారె-అథవా-ఈశ్వరగె దేహాదిందలూ స్వరూపదిందలూ నాశవిల్లదిద్దకారణ ఈశ్వరసవిషయదల్లి శోకాభావవిద్దరూ జీవవిషయదల్లి శోకపు ఉంటాగుతదే. జీవను నిత్యను అవన దేహసంబంధ ఏయోగగళు కామారాది దేహాదోపాదీలి యంత హేళల్పట్టరూ సర్వలోక ప్రసిద్ధవాద జననమరణపు జీవగె సిద్ధవాగిరలు యుద్ధదల్లి అంథా మరణపు జీవగె ప్రాప్తవాగుతదాదకారణ తన్నిమిత్తవాద శోకపుననగె ప్రాప్తవాగిదె యంత అజానన శంకాక్కె ఉత్తరవన్ను హేళుత్తారె. అథవా, వస్త్రగళిగె తన్నజరెయల్లిహ్యగె స్వాతంత్ర్యవిల్లవోహగె జీవగె శరీరదల్లి జరాద్యవక్తగళిగె స్వాతంత్ర్యవిల్లదిద్దకారణ వస్త్ర దృష్టాంతదింద సర్వావక్తగళిలూ జీవగె అస్వాతంత్ర్యపు ప్రాప్తవాగిదె యంబ విషయవన్ను ఈ శ్లోకదింద హేళుత్తారె.

మూ॥ వాసాంసీజీర్ణానియథావిహాయ నవానిగృహ్యతినరోఽపరాణి ।

తథాశరీరాణివిహాయజీర్ణ సృన్యానిసంయతినవాని దేహీ॥౨౨॥

టీ|| సరసి=మనుష్యును, జీర్ణాని=హలేదాదంధా, వాసాంసి=వస్త్రగళము, యథా=హృగై, విహయ=బిట్టు, నవాని=నూతనగళాదంధా, అపరాణి=అన్యగళాదంధా వస్త్రగళము, గృహ్లాతి=స్వీకరింపబడినో, తథా=హృగై, జీర్ణాని=హలేదుగళాదంధా, శరీరాణి=దేహగళము, విహయ=బిట్టు, దేహి=ప్రాణియు, నవాని=నూతనగళాదంధా, అన్యాని=మత్తొందు దేహగళము, సంయాతి=హొందుతానె.

తా|| శరీరయోగ వియోగగళిగై కామారాది అవస్థగళో పాదీలి శోకకారణత్వ అభావపు అంగీకరిసిదపక్షదల్లి జన్మ మరణగళూను శోకకారణగళాగువదిల్లి. దేహసంబంధ దేహవియోగ ఇపుగళే జన్మమరణ శబ్దార్థగళైతభావ.

అ|| జీవగై కాలకృతనాశ బింబనాశాది నిమిత్తకనాశ ఇపుగళిల్లిదస్తహ శక్తిద్రావ్యయుగళూపవాద ప్రబలకారణదింద బలాత్కారనాశపు జీవగైయాకై ప్రాప్తవాగళూడదు యంబశంకా పరిహారక్కాగి హేళుత్తారె.

మూ|| నై సంభిన్నస్త్రిణి నై నందహతిపావకరి ।

నచై నం దయంత్యాపో నశోషయతిమారుతః ॥౨౩॥

టీ|| ఏనం=వివాదక్కై విషయనాదజీవనము, శక్తిస్త్రిణి=ఆయుధగళు, నచ్చిందంతి=చేదినువదిల్లి, పావకరి=అగ్నియు, ఏనం=ఈ జీవనము, నదహతి=నువోదిల్లి, ఆపరి=ఉదకపు, ఏనం=ఈ జీవనము, నచక్లేదయంతి=మృదుభావము హొందువహగైమాడువదిల్లివో, మారుతః=ఘోషయు, ఏనం=ఈజీవనము, నశోషయతి=శుష్కమాడువదిల్లి.

అ॥ పూర్వశ్లోకదల్లి “భిన్నన్తి” ఇత్యాది క్రియాపదగళు వతః
మానకాలవన్న హేళుత్తాదకారణ ప్రకృతదల్లిజీవగే ఛేదాదిగళు ఇల్లది
ద్దకారణ దృశ్యమానరాదజీవరిగే ఇదక్కపూర్వదల్లి నాశవిల్లదిద్దరూ
ఉత్తరత్రశ స్తాదగళింద నాశపుప్రాప్తవాగలియంబ పూర్వపక్షక్కె
ఈజీవగేఛేదాదియోగ్యతానే ఇల్లవెంతసమాధాన హేళుత్తారె.

మూ॥ అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమక్లేద్యోఽశోష్యవచ॥

నిత్యసర్వగతస్థాణి అచలోఽయంసనాతనః ॥ ౨౪ ॥

టీ॥ అయం=ఈజీవను, అచ్ఛేద్యః=ఛేదభేదాదిగళిగే అనహా
ను, అయం=ఈజీవను, అదాహ్యః=దహనానహాను, అయం=ఈజీవ
ను, అక్లేద్యః=ఉదకదింద మృదుత్వవన్నహొందలనహాను, అయం=
ఈజీవను, అశోష్యవచ=వాయువినిందశోషణానహాను (యాకే అ
నహాతే అందరె) నిత్యఃసర్వగతస్థః=యావాగలూ సర్వగతనాద పర
మాత్మన అధీనను, అణి=అణురూపను, అచలః=చలనవజీతను, స
నాతనః=విధినిషేధరూప శబ్దదిందబద్ధను.

వి-అ॥ ఇల్లిఅచ్ఛేద్యాదిపదగళు అహాయంబ అథాదల్లి “ణ్య
త్” ప్రత్యయవన్నవిధానమాడి అదరిందనిష్పన్నవాదశబ్దగళాదకారణ
ఈజీవగేఛేదాదియోగ్యతయే ఇల్లవెంతస్పష్టవాగి ప్రతిపాదిసుత్తదె
మత్తు ఈశ్లోకదల్లి అయం అయం యంతపునఃపునః హేళిరువదరింద
సమస్తజీవరిగూ ఈలక్షణనిరూపిసల్పట్టదె. మత్తు “నిత్యఃసర్వగతస్థా
ణి” యంబసమస్థపదదిందనిరంతరదల్యూ సర్వత్రవ్యాప్తనాదపర
మాత్మనయత్కించత్సరూప్యవన్నపుల్లవను ఈవిశేషణదిందజీవగేప్రతి
బింబత్వసిద్ధవాగితు. ఆదకారణ ఈజీవగేఛేదాదిగళుఇల్లవెంతతిథితక్కె

ద్వమత్తు “అనాశిన్ అప్రమేయస్య” యంబ గాఢశ్లోకదల్యా “అజ్ఞానిత్యశ్శాశ్వతోయం” యంబ అనే శ్లోకదల్యా జీవగే ఈశ్వరప్రతిబింబత్వపు నిరూపింపబట్టిరువకారణ మత్తూ ఈశ్లోకదల్లి ప్రతిబింబత్వ వుపపాదనపు పోనరు క్త్యదోషగ్రస్తవాగుతదల్లవా అందరె ఆత్మలగళల్లిప్రాప్తవాద శంకాపరిహారార్థవాగి భన్నభిన్నగుణ విశిష్టనాద ఈశ్వరన ప్రతిబింబత్వవన్ను జీవగేహేళువదక్కాగి ఆపూర్వోక్తశ్లోకగళు హేళల్పట్టడె. ఆరీతియింద లే ఈస్థలదల్యా నిరూపింపబట్టడె. మత్తుసయుక్తికవాగి అచ్ఛేద్యత్వాదిగళు జీవగేహేళిరువదరింద లేనైమిత్తికనాశశంకాక్కె అవకాశవిల్లదిద్దకారణ “నై నంఛిందంతి” యంబ అనే శ్లోకపు వ్యర్థవాగుతదల్లవా అందరె “ప్రవృత్తే శస్త్రసంపాతే” యంబ ప్రథమాధ్యాయ అనే శ్లోకదల్లి ప్రబలగళాదనన్న అస్త్రాదిగళింద జీవగేచ్ఛేదాదిగళు ఉంటాగలి యంబ అజ్ఞాననహృదయస్థ శంకాపరిహారార్థవాగి యలై అజ్ఞాననెసీను అస్త్రాదిగళు ప్రయోగసిదరూ పరిదృశ్యమానరాదజీవరిగే నాశపుకాణిసువదిల్ల యంతతిళిసువదక్కాగి ద్వితీయాధ్యాయ అనే శ్లోకప్రవృత్తవాగి డె. అదక్కె కారణవన్ను ఈశ్లోకడింద నిరూపింపబట్టితు యంతసమాధాన. అథవా—“నై నంఛిందంతి” ఎంబశ్లోకపు ఈశ్వరపరవాగియు ఈశ్లోకపు జీవపరవాగియు నై సతక్కద్దు. హ్యేగెందరె “వేదావినాశం” యంబ అనే శ్లోకదల్లి ఈశ్వరగే స్వతః నాశాభావవన్ను ప్రతిపాదింపబట్టద్దరింద తన్నిమిత్తకవాదదుఃఖిల్లదిద్దరూయద్దల్లి శస్త్రాది సాధనగళింద ఛేదాదిగళు సంభవింపత్తదాదకారణ తన్నిమిత్తకవాదదుఃఖిపు ననగే ప్రాప్తవాగి డె యంత శంకిసిదరె హేళుత్తార. “యేనం” యంబపదడింద ఈశ్వరనన్న గ్రహింపతక్కద్దు. శ్లోకార్థపు పూర్వదహాగె. ఇదరింద ఈశ్వరగే దేహడిందలూకూడా ఛేదభేదా

దిగళు ఇల్లదిద్దకారణ స్వాతంత్ర్యపు నిరూపింపబడినది. ప్రతిష్ఠలదల్యూ యేనం యేనం యంత హేళిద్దరింద పరమాత్మన సర్వరూపగళిగూ ఈవ్యవస్థయన్ను తిళితక్కద్దు. “అచ్చేద్యోయం” యంబ శ్లోకద ల్లిద్ద ప్రతిపదగళిగూ భగవత్సరదల్లి అర్థానయన మాడతక్కద్దు. అ చలః యంబపదదింద ప్రాకృతచలనరహితనెంత అర్థ. సనాతనః యంబపదదింద శ్రుతిస్మృతి రూపశబ్దసహితను అందరె సర్వశబ్ద ప్ర తిపాద్యను. పరమాత్మగై స్థానత్వ ఇద్దరూ “తదైక్షత” ఎంబ శ్రు తియింద హేళిల్పట్ట ఈ ఊకర్తృత్వపు అచింత్యాదృశతక్రియింద సంగతవాగుతదె. మత్తు ఈ శ్లోకక్కె జీవపరవాగి అర్థాహేళువకాల దల్లి “నిత్యం సర్వగతస్థాణు” యంత సమస్థపదమాడికొండు నిరం తరదల్యూ ఈ జీవను సర్వగతనాద భగవదధీనను అణుస్వరూపను యంతహేళువపక్షదల్లి “సర్వగతః సా అణుశ్చ-సర్వగతః ణః” యంత విగ్రహమాడతక్కద్దు. ఈ విశేషణదింద ఈశజీవరుగళిగై స ర్వగతత్వ అణుత్వరూపవైషమ్య అదెయాదకారణ సర్వసామ్యవిల్లవెం త తిళితక్కద్దు. మత్తు ఈ జీవను సదాహర్యధీననెంతలు సనాతనశబ్దదిం ద విధినిషేధబద్ధనెంత అర్థాహేళిరువదరింద ఈ జీవను యేతాదృశ బంధ నివర్తకనాద శ్రీహరియన్ను సర్వదా ఉపాసనామాడబేకెంత లూ సిద్ధవాగుతదె. ఈవిషయదల్లి శ్రీకృష్ణను సర్వోత్తమనుయంత అ జ్ఞానను తిళదిద్దరూ అజ్ఞానదింద శ్రీకృష్ణనుననగై మాతుళను ఆదకా రణ ఈ కృష్ణన వాక్యదల్లి ననగై హ్యగై ప్రామాణ్యబుద్ధి ఉంటాగుత దె ఎంబ అజ్ఞానన హృదయస్థశంకా పరిహారార్థవాగి ఈ శ్లోకస్త “చ” కారదింద విష్ణుపురాణవచనపు ఈ విషయదల్లి ప్రమాణవెం త సూచింపబడినది. అదేనందరె “నిత్యం సర్వగతేవిష్ణోవణుజీవో వ్య వస్థితః” ఎంత.

అ॥ అత్యంత అణుస్వరూపనాద జీవగై ఆధారభూతనాద పరమాత్మను సర్వగతనాదపక్షదల్లి యాకై సర్వరిగూ దృష్టివిషయనాగువ ప్లివెందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ అవ్యక్తోయమచిన్మోయ మవికారోయముచ్యతే ।

తస్మాదేవంవిదత్తైస్వనం నానుశోచితుమహాని ॥౨౧॥

టీ॥ అయం=ఈపరమాత్మను, అవ్యక్తి=దృష్టివిషయనల్లదిద్దవసు, అయం=ఈపరమాత్మను, అచిన్మయి=సాక లేనచింతినలహాను, అయం=ఈపరమాత్మను, అవికార్యి=అవికృతశక్తిప్రశ్నవను (యంత) ప్రచ్యతే=(వేదపురాణగళల్లి) హేళిసికొళల్లుద్దుత్తానె, తస్మాత్=ఆదకారణ, ఏనం=ఈపరమాత్మనన్ను, ఏవం=ఈరీతియాగి, విదిత్వా=దిశదు, అనుశోచితుం=దుఃఖపడలు, నాహాని=యోగ్యనాగలారి.

వి-అ॥ ఇల్లి అయంయంబ విశేషణదింద(పూర్వశ్లోకస్థ సర్వగతపదదింద (ప్రకృతనాద) ఈ పరమాత్మను యంత అర్థవాగితు. అవ్యక్తి=అదృశ్య స్వభావవన్ను సూచిను త్తదె (దేహపుశ్నవనాగియు సర్వగతనాగియు ఇరువంధా పరమాత్మను హ్యగై అవ్యక్తనాగుత్తానె అందరె)అచిన్మయి=యారిందలూ సాక లేన చింతినలశక్యవాద శక్తిప్రశ్నవనెంతఅథా.ఈవిశేషణదింద హరియు అవ్యక్తనాద కారణ తద్దర్శనశృతి అప్రమాణవాగలియంబశంకెయు నిరాకరినల్పట్టితు. ఈవిషయదల్లి, “ఓం అతోనంతేనతథాహిలింగం ఓం३-౨-౨౨”యంతబ్రహ్మసూత్రప్రవృత్తవాగిదె. ఆదరె అచిన్మయిశక్తియు ప్రతిబంధ కాదిగళింద నష్టవాదరె పరమాత్మను దృష్టివిషయనాగలి అందరె, అవికార్యోయం=అకుంతితశక్తికను అందరె ఈశ్వరనశక్తియు యావాగలు కడిమియాగువ ప్లివెంతభావ. ఇంథా అచ్ఛేద్యదేహవత్సపు పరమాత్మగై హ్యగైసంభా

వితవాగుతదె యంబ శంకెయన్న పరిహరిసువదక్కాగి ఉచ్యతె
యంత హేళల్పట్టదె. “సద్దేహిసుఖగంధశ్చ” యంబ ప్రమాణదిం
ద పూర్వోక్తిశంకెయన్న పరిహరిసతక్కదైంతఅథ. మత్తు“అయం
అయం”యంత పునఃపునః హేళిసువదరింద పరమాత్మన స్వరూపగళూ
ఏవం విభగళెంత తిళితక్కద్దు. “తస్మాత్” యంబోణదరింద సర్వ
శంకెయన్న పరిహరిసి ఆత్మనిత్యత్వవన్న స్థాపిద్దన్న ఉపసంహార
మాడుతారెంత అథ. అథవా “తస్మాత్” యంబోణదరింద బింబ
ఉపాధి తత్సన్నిధి నాశనిమి త్రికవాదంధా శాపశస్త్రాదినిమి త్రికవాదం
ధా నాశపు ఆత్మగె సర్వాత్మనా ఇల్లవాద్దరింద ఈ జీవను నష్టవాగువ
దిల్లవెంత తిళదు నీను దుఃఖిసబేడా యంత శ్రీకృష్ణను హేళుత్తానె.
అథవా పరమాత్మనె స్వతంత్రనాగలి అదరింద ప్రకృతవేనందరె “త
స్మాత్” యంతహేళుత్తారె. సర్వతంత్ర స్వతంత్రనాద శ్రీహరియే
అఖిలదుఃఖినివృత్తిపూర్వక విశిష్టపురుషార్థప్రదనాదకారణ యద్భాక్య
కర్మదింద అవ్యక్తిత్వాదిరూపనాద పరమాత్మన్న తిళదు సంసారదుఃఖి
వన్న అనుభవసలహానాగువదిల్ల అందరె ముక్తనాగుతియంతఅథ.

తా॥ శ్రీపరమాత్మన మహిమెయన్న తిళదు క్షత్రియోచితదు
ష్టనిగ్రహరూపవాద యద్భాక్యకర్మదింద శ్రీహరియన్న ఆరాధనెమాడి
అశేషదుఃఖివన్న పరిహరిసికో యంత శ్రీకృష్ణను అజూనగెహేళిదను.

అ॥ ఉక్తిరీత్యా ఆత్మగెనిత్యత్వవిరలి హీగిద్దరూ దేహసంయో
గదేహవియోగరూప జననమరణగళు జీవరిగె ప్రాప్తగళాగుతదల్లవా.
యుద్ధదల్లి మరణినిశ్చితవాదకారణ తన్నిమి త్రికవాదదుఃఖిపు నమ్మబం
ధుగళిగె బుత్తిదె. అదరింద ననగె దుఃఖిపుప్రాప్తవాగిదె యంబ అజ్ఞ
సనశంకెయన్న పరిహరిసుత్తారె.

మూ॥ అథచైతన్యనిత్యజాతం నిత్యంవామస్యసేమృతమ్ ।

తథాపిత్వంమహాబాహో నైవశోచితుమహాని ॥ ౨౬॥

టీ॥ ఏనం=ఈజీవనము, *నిత్యజాతం=దేహసంబంధరూప జన్మ ఉత్పన్నమైనదిగాయు, *నిత్యంమృతంవా=దేహవియోగరూప మరణపుత్పన్నమైనదిగాయు, త్వం=నీను, మస్యసేచేత్=తిశదవనాద పక్షదల్యూ, తథాపి=హాగిద్దరూ, హేమహాబాహో=యతై బాహుబలశాలియాద అజు=ననే, ఏనం=ఈజీవనముకురితు, శోచితు=దుఃఖపడువదక్కె, నాహాని=యోగ్యనాగ బ్యా?

అ॥ ౨౬నే శ్లోకదల్లి పూర్వార్థాదింద అజు=ననశంకెయ న్ను అనువాదమాడి ఉత్తరార్థాదింద హాగిద్దరూ దుఃఖపడతక్కద్ద ల్లవెంత సమాధాన హేళల్పట్టితు. దుఃఖపడదె ఇరోవిషయదల్లి కారణ వన్ను హేళల్లివాదకారణశోకపడదే యిరువదక్కెకారణవేను యంత ఆశంకితి జీవగె జననమరణగళు మోక్షపర్యంత నియతగళాదద్దు యంత కారణోక్తిపూర్వకవాగి సాధిసుతారె.

మూ॥ జాతస్యహింసోమృత్యుర్ధ్వంజన్మమృతస్యచ ।

తస్మాదపరిహార్యేనైవత్వంశోచితుమహాని ॥ ౨౭॥

టీ॥ జాతస్య=ఉత్పన్ననాదజీవగె, మృత్యురి=మరణపు, (ధ్రువం=నిశ్చయపు) హి=లోకదల్లి సర్వరిగూ తిశదవిషయవే, మృతస్య=మృత నాదప్రాణిగె, జన్మ=ఉత్పత్తియు, (ధ్రువం=నిశ్చయపు), తస్మాత్=జన్మ మరణపు నిశ్చయవాదకారణ, అపరిహార్యే=పరిహరిసలశక్యవాద, అధే=ప్రమేయదల్లి, త్వం=నీను, శోచితు=దుఃఖపడలు, నాహాని=యోగ్యనాగువదిల్లి.

* ఈ నిత్యశబ్దగళు అవధానాధ్యక్షగళు అందరె ఏవంయంతఅథా నిత్యజాతమేవయంత తిశిత్కద్దు.

అ॥ పూర్వశ్లోకోక్త జన్మమృతిగళన్ను స్వరూపనిరూపణదిండ
స్పష్టపడినుత్తారె.

మూ॥ అవ్యక్తాదీనిభూతాని వ్యక్తమధ్యానిభారత ।

అవ్యక్తనిధనాన్యేవ తత్ర కాపరి **వేదనా** ॥౨౦॥

టీ॥ హేభారత=యలై అజ్ఞాననె, అవ్యక్తాదీని=అవ్యక్తత్వ
న్ను (జడప్రకృతియన్ను) ఉత్పత్తికారణవాగివుళ్ళు, భూతాని=జీవశరీ
రగళు, వ్యక్తమధ్యాని=కార్యత్వావస్థయన్ను, జననమరణవివరము
ధ్యదల్లివుళ్ళద్దుగళు. అవ్యక్తనిధనాని=అవ్యక్తతత్వదల్లి లయవుళ్ళద్దు
గళు, తత్ర=ఈతిఉళ్ళశరీరగళల్లి, కాపరి **వేదనా**=శోకపడతక్క దేనడె.

వి-అ॥ అథవా శ్రీకృష్ణనిండ శోకాభావవిషయదల్లి యుక్తి హే
శల్పట్టితు. దేహనాశపు అవశ్యవాగి సర్వప్రాణిగళగూ ఉంటూయంబ
ఈవిషయదల్లి నాపుసాధినబేకాదయుక్తి యు ఏనడె యలై అజ్ఞాననె
నినగూ ఈ విషయ అనుభవసిద్ధనల్లవా, ఆదకారణ నినగె శోక అనావ
శ్యకవెందు “అథచైనం” యంబ ౨౬నే శ్లోకదిండ నిరూపిసిదరెంత
అథ. ఆపక్షదల్లి ఆశ్లోకగత నిత్యశబ్దక్కె నియతవాగి యంత అథ.
అథ శబ్దక్కె పూర్వోక్తప్రమేయ విస్తారహాగిరలి యంత అథ. హీగే
హేలోణదరిండ యలై అజ్ఞాననె ఏతావతా ప్రబంధదిండ నాను హేళి
ద ప్రమేయవిరలీ. జీవరగళ జన్మమరణగళు-ముక్తిపర్యంత నియతవెంత
నినగె స్పష్టానుభవవిరుత్తదష్టే. ఇంథా వివేకియాద నినగె ఈరణరంగద
ల్లి బంధువినాశనిమిత్తకశోకపు అనావశ్యకపు. యాకెందరె ఈజననమ
రణగళు సర్వథా అపరిహార్యగళు యుద్ధమాడదిద్దరూ స్వత ఏవకాలాం
తరదల్పూదరూ ఈ పరిదృశ్యమానరు సర్వథా దేహనాశపుళ్ళవరె. ఈ

విషయదల్లి నినగె స్వాతంత్ర్యబేడా. భగవత్పూజాత్వేన యుద్ధమునను
మాడు యంత నిరూపింపబట్టెను.

అ॥ “ అన్యక్తాదీని ” యంబ అనే శ్లోకదల్లి జీవరిగె హన
నాది సర్వక్రియాగళిల్లియూ స్వాతంత్ర్యవిల్లివెంత సూచింపబట్టిను. ఆద
రె నిరవధికస్వాతంత్ర్యబుద్ధియన్న యారల్లిమాడతక్కద్దు. పరమాత్మ
నె స్వతంత్రనెంత పూర్వ శ్లోకగళిల్లి నిరూపింపదు, పరమాత్మనల్లె స్వా
తంత్ర్యబుద్ధియన్న మాడతక్కద్దా అథవా ఇతరత్ర మాడతక్కద్దా
యంబ శంకెయన్న పరిహాసింపదక్కాగి ప్రకృత “వతి” ప్రత్యయ
ఘటితశ్లోకవన్న నిరూపిసి పూర్వశ్లోకోక్త భగవత్స్వాతంత్ర్యవన్న
ఉపసంహారమాడుతారె.

మూ॥ ఆశ్చర్యవత్పశ్యతికశ్చిదేన మాశ్చర్యవద్వదతితథై వచాన్యః ।

ఆశ్చర్యవచ్చెనమన్యశ్శృణోతి శ్రుత్వాప్యేనంవేదనచై వకశ్చిత్ ॥౨౯॥

టీ॥ కశ్చిత్=ఒబ్బానొబ్బ సాత్వికజీవను, ఏనం=ఈపరమా
త్మనన్ను, ఆశ్చర్యవత్ (యథాతథా)=స్వతంత్రనాద పరమాత్మనన్నె
స్వతంత్రనహగె, పశ్యతి=నోడుతానె (అందరె పరమాత్మగె పరమా
త్మనె ఉపమాననెంతఅథా) అన్యశ్చ=మత్తోబ్బను, తథై వ=పూర్వోక్త
నహగె, ఆశ్చర్యవత్=ఆశ్చర్య భూతనాద పరమాత్మనన్నె ఆశ్చర్యత్వే
న ఇరుసనోపాదీలి, వదతి=హేళుతానె, అన్యః=మత్తోబ్బసాత్వికను, ఏ
నం=ఈపరమాత్మనన్ను, ఆశ్చర్యవత్ (యథాతథా)=బేరె ఆశ్చర్య
దింతకేళతక్కవస్తువు పరమాత్మనదృశవిల్లవాదకారణ పరమాత్మనన్నె
ఆశ్చర్యవాగిరోహ్యగోహగె, శృణోతి=కేళతానె, కశ్చిత్=మత్తోబ్బ
సాత్వికను, ఏనం=ఈపరమాత్మనన్ను, శ్రుత్వాపి=కేళిదరూ, నచై వవే
ద=సాక లేనతిళియల్లి.

వి॥ అ॥ ఈశ్లోకదల్లి ఆశ్చర్యవత్ యంబ పదవు పునఃపునః ప్రయుక్తవాగిదే వత్ యంబోణదరింద ఉపమానవస్తువు ఈశ్వరగే ఈశ్వరనేహూర్తు ప్రత్యేకయానూత్తల. సర్వతంత్ర స్వతంత్రనాద పరమాత్మగే పరమాత్మనన్న ఉపమానహేళిరోదరింద పరమాత్మనే స్వతంత్రనెంతలు తదతరరు అస్వతంత్రరెంతలు వతిప్రత్యయదింద సిద్ధవాగుతు. గగన గగనాకారవాగిదెయంతలు సముద్రసముద్ర సదృశవెంతలు అభూతోపమానగళు లోకసిద్ధగళెంత తిళితక్కద్దు. ఈశ్వరను సర్వజనగళన్నకురితు ఆశ్చర్యభూతనాగిద్దూనూ విపరీత జ్ఞానిగళాద అనురు యోగ్యరపేక్షెయా అధికరాదకారణ యథావత్తాగి ఈశ్వరన్న తిళదవను యథావత్తాగి ఉపదేశమాడతక్కవను యథావత్తాగి కేళతక్కవను కోటియల్లి యారో ఒబ్బసాత్వికజీవనెంత తిళినుచదక్కాగి కిశ్చిత్ కశ్చిత్ యంత పునఃపునఃప్రయుక్తవాగిదే. సాకల్యేన పరమాత్మన మహిమాదిగళు హేళోణకేళోణ అశక్యవాదకారణ సర్వదాయ ధాయోగ్యవాగి శ్రవణాదిగళిందతిళితక్కద్దెంతభావ.

అ॥ “నత్వంనేమే” యంబ ౧౨ శ్లోకదల్లి జీవగే నిత్యత్వం హేళల్లిట్టితు. ఈనిత్యత్వపు ఈశాధీనవల్ల. జీవగే స్వభావవాగిద్ద నిత్యత్వపు ఈశాధీనవాగి యాకె ఆగబేకు. అద్దరింద సర్వపు భగవదధీనవె బప్రమేయపు బాధితవాగుతదల్లివా అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ దేహీనిత్యమనన్మోఽయం దేహేసర్వస్యభారత॥

తస్మాత్సర్వాణిభూతాని నత్వంశోచితుమహాని ॥ ౩౦

టీ॥ సర్వస్య=సమస్తరాద, దేహినః=ప్రాణియ, దేహే=స్థూల సూక్ష్మ-లింగ-చిద్రూప-స్వరూపదేహ. ఈసమస్తదేహగళల్లియూ, యం=పూర్వప్రకృతనాద పరమాత్మను (రక్షకః తిష్ఠతి=రక్షకనాగిద్దా

స) అతః=ఆదకారణ, దేహీ=జీవను, నిత్యం=సర్వదా అందరె సర్వా
వస్థాదల్యూ, అవస్థాని=వస్థనాగువదిల్ల. హేభారత=యలై అజానన,
తస్మాత్=రక్షకత్వేన ఇరువపరమాత్మన బలావలంబియాద జీవగే అన
ధ్యత్వ ఇరువదరింద, సర్వాణి=సమస్తగళాద, భూతాని=జీవరాశిగళిన్న
కురితు, త్వం=నీను, శోచితుం=దుఃఖివన్ను పడునదక్కె, నాహా=నీ=
యోగ్యునాగ బేడా. అథవా ౨౯-౩౦ ఈ యెరడు శ్లోకగళిగె ఇతర
విధగళిగి అవతారికాగళుంటు.

౨౯నే శ్లోక అ॥ అప్రమేయస్య యంబ ౧౦నే శ్లోక మోదలు
భగవన్దహిమెగళు నిరూపితగళాదరూను పునః మహిమాంతరజన్ను
హేళుత్తారె. ఆశ్చర్యవదితి-ఈపక్షదల్లి వత్-యంబపదక్కె ఏవయం
త అథా. ఏనం=పూర్వప్రకృతనాద జీవనన్ను, యికిశ్చిత్=యావపు
రుషను, పశ్యతి=క్షుభ స్వరూపన్నాగియు తదధీనన్నాగియు తిళి
తానో, సః=ఆపురుషను, ఆశ్చర్యవత్=ఆశ్చర్యభూతనేవె. ఇదేరీతియా
గి శ్రువాతి వదితి యంబపదగళిగె అథాహేళతక్కద్దు. వత్ యంబప
దక్కె ప్రతిష్ఠలదల్యూ ఏవ యంతలే అథా. ఆదరె సర్వరిగూ అహం-
అహంయంత ఆత్మదర్శన వదెయాదకారణ దర్శనాదిగళుళ్ళ ఆత్మను
యాకె దుర్లభనాగ బేకు యంత శంకిపిదర, శ్రుత్వాపి=ఈజీవనన్ను
అందరె అవనస్వరూపనన్ను కేళిదరూ హేళిదరూ మాతనాడిదరూను,
ఏనం=ఈజీవనన్ను, కశ్చిత్=యావపురుషను, సమ్యక్=యథావత్తాగి,
నవేద=ప్రతిబింబభూతనాద జీవన స్వరూపనన్ను తిళియలారను.

తా॥ ఇంథా ప్రతిబింబ భూతజీవనన్నే యథావత్తాగి తిళియదిద్ద
పురుషను ప్రతిబింబగె తన్న సన్నిధానదింద ఇంథా నిత్యత్వాదిగళిన్న
కొట్ట బింబభూతనాద మహాస్వామియ మహిమెయన్ను సామర్థ్యవన్ను
తిళియలార నెంబువదు హేళతక్క ద్దేనదెయంతభావ.

30 శ్లోక అ॥ దేహయోగ వియోగగళు సర్వప్రాణిగళిశా ని
యతగళాదకారణ జీవను ఈశ్వర సరూపనాదకారణ బింబనాశాద
నిమిత్తక నాశరహితనాదకారణ సర్వథా నీను దుఃఖపడతక్కద్దల
వెంత ఉపసంహరమాడుతూరె. దేహి యంబ పూర్వాధాన్యై పూర్వ
దహాగె అథా. ఉత్తరార్థదల్లరువ “తస్మాత్” యంబవదక్కై ఈశ్వ
రన మహిమోప సంహారపరవాగి అథామాడతక్కద్దు.

అ॥ ప్రథమాధ్యాయ ఆనె శ్లోకదల్లి “వేపధుశ్చశరీరేమే”
యంబ అజ్ఞాననవాక్యక్కై ఉత్తరహేళుతూరె. అథవా ఆత్మనిత్యనాద
కారణ ఈవిషయదల్లి శోకపడతక్కద్దల యంతమాత్రవే అల్లమత్తొం
దుకారణదిందలూ శోకపడతక్కద్దలవెంత హేళుతూరె.

మూ॥ స్వధర్మమపిచావేత్స్య నవికమ్పితుమహాసి ।

ధర్మాధియుద్ధాచ్ఛ్రేయోఽన్యత్ శ్మత్రియస్యనవిద్యతే॥3౧॥

టీ॥ స్వధర్మమపి=నిన్నస్వధర్మవాద శ్మత్రియధర్మవన్ను, అవే
త్స్య=నోడి, వికంపితుం=శరీరకంపవన్ను మత్తు సర్వావయవచేష్టయన్ను
మాడువదక్కై, నాహాసి=యోగ్యనాగ బేడా (అదరె “నచశ్రేయో
నుపశ్యామి” యంబ ౧-౩౧నే శ్లోకదల్లి హేళిద అజ్ఞాననవాదక్కై
యేనువు త్తర అందరె హేళుతూరె) ధర్మాత్=పరలోకసుఖజనకవా
దంథా అథవా భగవత్పూజారూపవాదంథా, యుద్ధాత్=యుద్ధద్వై
యింద (అన్యత్=ఇతరవాదంథా, శ్రేయః=శ్రేయస్సాధనపు, శ్మత్రియ
స్య=శ్మత్రియగె, నవిద్యతే=ఇల్ల, హి=ప్రసిద్ధ.

తా॥ యుద్ధవేత్శ్మత్రియగె శ్రేయస్కరవాద ప్రయుక్తనిన్నపూ
ర్వోక్తవాదపు అశాస్త్రీయవెంత “హి” శబ్దదిందసూచిదిదరెంతభావ.

అ॥ మత్తు అనాయాసదింద ఈ యుద్ధాఖ్య శ్రేయస్సుప్రాప్త
వాగిరలు ఇంధాకంపనాదిగళింద ఆయుద్ధవన్ను బిడువదు అనుచితవెం
త హేళుత్తారె.

మూ॥ యదృచ్ఛయాచోపపన్నం స్వర్గద్వారమపావృతమ్ ।

సుఖనఃత్రియాంపార్థ లభ స్తేయుద్ధమిదృశమ్॥ 32 ॥

టీ॥ యదృచ్ఛయా=ప్రయత్న ఇల్లదలె, ఉపపన్నం=ప్రాప్తవా
సంధా, అపావృతం=ఆవరణరహితవాదంధా, స్వర్గద్వారం=పార
సుఖసాధనవాదంధా, ఈదృశం=భగవత్పూజాత్వేనస్వధర్మత్వేనఇద్దంధా
యుద్ధం=యుద్ధవన్ను, యేత్త్రియాం=యావత్త్రియరుగళు, లభంతే=
హొందుత్తారె, తే=అవరుగళు, సుఖనః=పరమ సుఖగళు. ఇదరింద
‘స్వజనంహికథంహత్వా’ యంబ ప్రథమాధ్యాయ 32వే శ్లోకోక్త
అజాననశంకెయు పరిహృతవాయితెంతభావ.

అ॥ యుద్ధమాడదిద్దరె అనథ= ప్రాప్తవాగుతదెంత నిరూపిసి
అవశ్యయుద్ధమాడబేకెంత ఈశ్లోకమోదలు ర శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ అథచేత్త్వమిమంధర్మ్యం సంగ్రామంనకరిష్యసి ।

తతస్స్వధర్మంకీర్తించ హిత్యాపాపమవాప్స్యసి॥ 33 ॥

టీ॥ త్వం=నీను, ధర్మ్యం=ధర్మసాధనవాదంధా, ఇమం=అనా
యాసదింద ప్రాప్తవాగియు సుఖహేతుకవాగియు ఇరువంధా ఈ, యు
ద్ధం=యుద్ధవన్ను, అథచేన్నకరిష్యసి=మాడదే యిద్దపక్షదల్లి, తతః=యు
ద్ధమాడదే యిరువదరింద, స్వధర్మం=త్త్రియధర్మవన్ను, కీర్తిం=కీర్తి
మన్ను, హిత్యా=బిట్టు, పాపం=పాపవన్ను, అవాప్స్యసి=హొందుతి.

తా॥ స్వవిహితకర్మత్యాగదింద పాపవేప్రాప్తవాగుతదెంతభావ.

అ॥ విహితకర్మత్యాగదింద పాపఫలవన్ను పారత్రికదల్లి అనుభవి
సోణహోర్తు ఇహదల్లి అపకీర్తియన్ను హొందుతియంత హేళుత్తారె.

మూ॥ అకీర్తించాపిభూతాని కథయిష్యంతేఽవ్యయామ్|

సమ్భావితస్యచాకీర్తిర్మరణా దతిరిచ్యతే॥ 3౪|

టీ॥ భూతాని=వీరజనగళు మొదలಾದ సమస్తజనగళు, తే=నిగె, అవ్యయాం=శాశ్వతవాదంథా, అకీర్తించాపి=అపకీర్తియన్నకూడా, కథయిష్యంతి=హేళుతారె. (అపకీర్తిబందరె ననగె ఏనూదోషవిల్లయంత హేళో పార్థన్నకురితు హేళుతారె) సంభావితస్య=ఖ్యాతనాడ పురుషగె, అకీర్తి=అపకీర్తియు, మరణాత్=మరణదకింతలూ, అతిరిచ్యతే=అధికవాగు త్తదె.

తా॥ అత్యంతఖ్యాతియన్న పడెదిరువ ఒబ్బపురుషను ఒందు విషయదల్లి అపయశస్సన్ను హొందిదపక్షదల్లి ఆపురుషను జీవితనాగి రువదకింతలు ప్రాణత్యాగమాడువదు పరమోత్తమవెంతభావ.

అ॥ అజానను యుద్ధదల్లి మహావీరనాదరూదయాళువాదకారణ యుద్ధమాడదె నివృత్తనాదనెంత జనగళు నన్నల్లి కీర్తియన్నే హేళుతారె అందరె.

మూ॥ భయాద్రణాదుపరతం మంస్యస్తేత్వాం మహారథాః|

యేషాంచత్వంబహుమతోభూత్వాయాస్యసిలాఘవమ్॥౩౫॥

టీ॥ మహారథాః=మహారథనామకరాద యుద్ధవీరరు, త్వాం=నిన్నన్ను, భయాత్=భీతియద్దశెయింద, రణాత్=యుద్ధరంగద్దశెయింద, ఉపరతం=బిట్టవన్నాగి, మస్యంతే=తిలియుతారె, (అవరుగళుహగె తిళదరెతిలియలి. ననగె అదరింద ఏనుహనిలందరె) యేషాం=యావమహారథికిరెగె, త్వం=నీను, బహుమతోభూత్వా=అగ్రగణ్యనాగి, అసీం=ఇద్దియో, తేషాం=అంథావరుగళ (పురతం=యెదురల్లి, లాఘవం=అగౌరవవన్ను, యాస్యసి=హొందుతి.

తా॥ రణరంగక్కె యుద్ధక్కాగి బరువదకింతలూ పూర్వదల్లే యుద్ధదల్లి ఔదాసీన్యవన్ను హొందిద్దపక్షదల్లి ఒందువేళె నిన్నన్ను ద

హుళువెంత మహారథికురు హేళువరు కృతసంకేతనాగి యుద్ధసన్నాహ
న్ను మాడికొండు ధనుష్పాణియాగి రథాచూఢనాగి శత్రుయదురాగి
ందునింతు అనంతరదల్లి యుద్ధదింద నీనుఉపరతనాదరె అజుణనను
త్రనాగి హూరటుహూదనుయంత హేళోణవల్లదే అజుణనన్నుసమధా
కింత నావు తిళదిద్దెవు ఇష్టేవా అజుణనన పరాక్రమవెంత నిన్ననోడి
మహారథికురు అపహాస్యమాడువరెంతభావ.

అ॥ లాఘవమాత్రవే నినగె ప్రాప్తవాగువదిల్ల మత్తుశత్రుగళు
నిన్ననిందిసుత్తారెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ అవాచ్యవాదాంశ్చబహుస్వదిష్ట్యన్తితవాఽహితాః।

నిస్తన్తస్తవసామర్థ్యం తతోదుఃఖితరన్నకిమ్॥ 3౬॥

టీ॥ (హే అజుణనయలై అజుణననే) తవ=నిన్న, అహితాః=
శత్రుగళు, బహున్=అధికగళాదంఘా, అవాచ్యవాదాన్=నిందావాక్య
గళన్ను, వదిష్ట్యంతి=హేళుత్తారె. తవ=నిన్న, సామర్థ్యం=సామర్థ్య
వన్ను, నిందంతి=నిందినతక్కవరాగి, తతో=శత్రుకృతనిందావాక్య శ్ర
వణదకింతలు, దుఃఖితరం=అతిశయితదుఃఖివు, కిం=యావదు.

తా॥ త్పత్రియగె శత్రునిందాపవాద శ్రవణదకింతలు దుఃఖిప్రద
వాద సామగ్రియావదు ఇల్లవెంతభావ.

అ॥ ఈఅధ్యాయద ౬నే శ్లోకదల్లి “నచైతద్విద్యుః” యంబ సం
దిగ్ధ జయవిషయక అజుణనన శంకాకై ఉత్తరహేళుత్తారె. అజుణ
ననీను శంకిసిద ఉభయపక్షదల్యూ (అందరెశత్రుగళు నిన్నజయిసిద
రూ నీనుశత్రుగళన్ను జయిపిదరూ) నినగె హానిబరువదిల్ల యాకెందరె

మూ॥ హతోవాప్రాప్స్యసేస్వర్గం జిత్యావాభోక్ష్యసేమహీం

తస్మాదుత్తిష్టకౌస్తేయ యుద్ధాయకృతనిశ్చయః ॥32

టీ॥ హతోవా=(యుద్ధదల్లి శత్రుగళింద) హతనాదపక్షదల్లి
స్వర్గం=పీఠస్వర్గవన్ను, ప్రాప్స్యసే=హొందుత్తి, జిత్యావా=శత్రుగ

న్న నీనుజయిసిదపక్షదల్లి, మహీం=భూమియన్ను, భోక్తృనే=అనుభ
విను త్తి, తస్మాత్=ఈఉభయపక్షదల్లూ నినగెలాభవదె యాదకారణ,
యుద్ధాయ=యుద్ధదగ్గోస్కర, కృతనిశ్చయస్స=నిశ్చయబుద్ధివుత్తననా
గి, ఉత్తిష్ఠ=పశు (అందరె యుద్ధసన్నద్ధనాగు).

వి-అ॥ ఈ శ్లోకదల్లి “జిత్వావాభోక్తృనేమహీం” యంతహే
భిరోణదగింద శత్రుగళన్న జయిసిదరె రాజ్యలాభమాత్ర ప్రాప్తవా
గుతదె, స్వగాది ఆముష్మికపురుషార్థగళుబరువదల్లినో యేనోయం
శంకాపరిహారక్కాగి “వా” యంతప్రవృత్తవాగిదె ఈ“వా”శబ్దపు శ
త్రుజయదింద రాజ్యవన్నుహొంది పశ్చాత్ స్వర్గవన్ను హొందుతి
యంతసూచిను త్తదె. మత్తు రణరంగదల్లి మృతరాదశూరిగె స్వర్గ
ప్రాప్తివిషయదల్లి శ్రుతిప్రమాణ“యేయున్యంతే ప్రభవేషుశూరా సో
యేతనుత్యజియేవాసహస్రదక్షిణాంతాంశ్చిదేవాపిగచ్ఛతాత్” యంత
ఈశ్రుత్యథావెనందరె యారు రణరంగదల్లి యుద్ధవన్ను మాడధారో
యారు యుద్ధదల్లి మృతరాగుత్తారో యారుసహస్రసంఖ్యాకదక్షిణ
యన్ను కొడుత్తారో అవరుగళు హోగతక్కంథా స్వర్గవన్ను కురితు
ఈప్రేతపుహోగలి యంత యమదేవరన్నుకురితు ప్రేతపు ప్రాధినుత్త
దెంత శ్రుత్యథా ఈశ్రుతియిందయుద్ధదల్లి మృతరాదవరిగె స్వర్గప్రా
ప్తి హేళుతదెంతభావ.

అ॥ ౧-౩౬నే శ్లోకదల్లి “పాపమేవ”యంబ శంకాక్కె ఉత్తర.

మూ॥ సుఖదుఃఖేనమేకృత్వా లాభాలాగౌజయాజయా ।

తతోయుద్ధాయయుజ్యస్వ నై వంపాపమవాప్స్యసి॥౩౭॥

టీ॥ సుఖదుఃఖే=సుఖదుఃఖగళన్ను, సమే=సమగళన్నాగి (అం
దరె దుఃఖివుహ్యగె స్వీకారానర్హనోహగె విషయసుఖివుస్వీకారమాడ
తక్కద్దలవాదకారణ సుఖపు దుఃఖిసదృశపు ఆదకారణ ఈయెరడన్ను

సమానగళన్నాగి) కృత్యా=మాఢి (తథా=హాగె) లాభాలాభా=లాభా
లాభగళన్ను (సమవన్నాగిమాఢి) జయాజయశా=జయాజయగళన్ను
(సమవన్నాగిమాఢి) యుద్ధాయ=యుద్ధగోస్కర, యుజ్యస్వ=సన్నద్ధ
నాగు, తతః=ఆయుద్ధద్వైయింద, పాపం=పాపవన్ను, నైవాప్యసి=స
ర్వధాసూండువదిల్లు (పుణ్యవన్నెహూండుతి యంతఅర్థ).

వి-అ॥ ఈ శ్లోకములో ప్రయుక్తగళాద “సుఖదుఃఖే” యంబ ప
దగళింద తిళికిద అధర్మవేనందరె. సర్వప్రాణిగళు తనగె దుఃఖబరలి
యంతహ్యగె అపేక్షిసలారరో అధవాదైవికవాగి బందరూ స్వీకరిసువ
వక్త్ర ఒడంబడలారదె హ్యగె శ్రమపడువరో అదరంతె సుఖలాభాది
గళన్ను తిళియజేకు యంతభావ. ఇదరింద సుఖాద్యభలాషవన్నుబిట్టు
ఈ యుద్ధవన్ను భగవత్పూజారూపవెంతతిళిదు యుద్ధమాడుయంత ని
రూపిసల్పట్టితు. మత్తు ఈ శ్లోకములో తతః యంతప్రయుక్తవాగిదె త
తః అందరె భగవద్భక్తి పూర్వకవాగి స్వధర్మానుష్ఠానదింద యం
త అధర్మ. ఇదరింద అజ్ఞానసమాధిద శంకెయు పరిహృతవాగితు.
మత్తు యుద్ధమాడిదిద్దరె ఆముష్మికలోకిదల్లి పాపఫలానుభవ ఐహిక
దల్లి అపకీర్తి ఈయెరడునినగెబరుత్తదె. త్రిత్రయోచిత భగవత్పూజా
రూపవాద యుద్ధవన్నుమాడిదరె ఐహికదల్లికీర్తి రాజ్యలాభ ఆము
ష్మికలోకిదల్లి స్వగౌరవిసుఖపు ప్రాప్తవాగుతదె యంత ఏవకారదిం
వ సూచిసల్పట్టదె యంతభావ.

అ॥ “నత్యేవాహం” యంబ ౧౨వ శ్లోక మొదలు ౩౦వ శ్లో
కపర్యంతవాగి హేళిద ప్రమేయవన్ను ఉపసంహారమాడుతూ ఇదక్రొ
సంగతవాగి ఉత్తరప్రకరణారంభవన్ను ప్రతిజ్ఞామాడుతూరె.

మూ॥ ఏమాతేఽభీతాసాంఖ్యే బుద్ధిరోగేత్విమాంశ్రుణు ।

బుద్ధ్యాయుక్తోయయాపాథః కర్మబంధంప్రహాస్యసి॥౩౦॥

టీ॥ హేపార్థయలై అజాననె, సాంఖ్యేజీవేశ్వరర స్వరూః
జ్ఞాన ఉంటాగువ విషయదల్లి, ఏపా=“నత్వేవాహం” యంబ ౧౨నే
శ్లోక మొదలు “దేహీనిత్యమవధ్యోయం” యంబ 3౦నే శ్లోకపర్యంత
వాగి హేళల్పట్టంథా, బుద్ధిరి=వాక్యవు, తే=నినగోస్కర, అభిహితా=
హేళల్పట్టతు. యోగేతు = తద్జ్ఞానహేతుభూత ఉపాయ విషయద
ల్లి (అందరె ఉపాయజ్ఞానార్థవాగి) ఇమాం=(ఈ అధ్యాయస్థరగనే
శ్లోక మొదలు ౬నే అధ్యాయముగోపర్యంతహేళువంథా) ఈ, బుద్ధిరి=
ఉపాయజ్ఞాన జనకవాద వాక్యవన్ను, శ్రుణు=కేళు (కేళోణమాత్రవు అను
ష్టానహోతాగియు సంభవిను త్తదాదకారణకేళి అనుష్టానవన్ను మా
డు యంత అథ) (ఉపాయజ్ఞాన హేతువాద వాక్య శ్రవణదల్లి ఆదర
హుట్టువదక్కాగి యోగవన్ను ౧౪ శ్లోకదింద శ్లాఘినుత్తారె) య
యా=నన్న వాక్యదిందజన్యవాద జ్ఞానోపాయబుద్ధియింద, యుక్తనా=
కూడిదవనాగి (అందరె అనుష్టానద్వారా బ్రహ్మ సాక్షాత్కారవన్ను
హొంది) కర్మబంధం=సంసారవన్ను, ప్రహస్యసి=నిశ్చేషవాగి పరిత్యా
గమాడు త్తి (అందరె ముక్తనాగుతి).

వి-అ॥ ఈ శ్లోకదల్లి జీవేశ్వరరస్వరూపవిషయకవాదజ్ఞానోత్పా
దకవాదవాక్కు హేళల్పట్టతు. తద్దేతూపాయ జ్ఞానోత్పాదక వాక్య
వన్నుకేళు యంతఅథ హేళల్పట్టదె. ఈయెరడు స్థలదల్యూ వాక్
వాచం యంతప్రయోగమాడువదన్ను బిట్టు_బుద్ధిరి బుద్ధిరి_యంతయా
గికపద ప్రయోగమాడిద్దరింద (యాగిక అందరె వ్యాకరణ మరియు
దెయిందపదద అవయవగళిగె అథాహేళోణ) హీగె_వాక్_యంబస్థ
లదల్లి బుద్ధి యంతప్రయోగమాడిద్దరింద నినగెబోధహ్యగె ఆగోదో
హగె స్పష్టవాగి హేళల్పట్టతు యంతసూచితవాగుతదె.

తా॥ నినగె ముక్తిఆగ బేకాదరె నన్న వాక్యగళన్నే కేళి అదరం
తెఅనుష్టానమాడ బేకెంత శ్రీకృష్ణను అర్జునన్ను కురితు హేళిద నెంతభావ.

మూ॥ నేహంఽభిక్రమనాశోస్తీ ప్రత్యవాయోనవిద్యతే |
స్వల్పమప్యస్యధర్మస్య త్రాయతేమహతోభయాత్ || ౪౦ ||

టీ॥ ఇహ=నమ్మింద హేళల్పడువ, (జ్ఞానోపాయభూత విష్ణ్వైరాధనరూపవాద నిష్కామకర్మవిషయదల్లి, అభిక్రమనాశో=ఆరంభ మాత్రక్కెనాశవు, నాస్తీ=ఇల్ల. (“ప్రారంభమాత్రమిచ్ఛావా” యం బప్రమాణానుసారవాగివైష్ణవకర్మవన్ను ఆరంభమాణిబిట్టరూ ఆరంభ మాత్రక్కె ఫలవుంటు మత్తుమాడుత్తేనుయంత మనసాయిచ్చిసిదరూ అదక్కూ ఫలవుంటుయంతభావ) ప్రత్యవాయో=(అన్యధర్మవన్ను మా డదిద్దరూ తత్ప్రియుక్తవాద) దోషవు, నవిద్యతే=ఇల్ల, అన్యధర్మస్య= విష్ణుపూజాత్మకవాద నిష్కామకర్మద, స్వల్పమపి=ఏకాంశపూకూడ, మహతో=అధికవాదంథా, భయాత్=సంసారభయద్దశెయింద, త్రాయతే=రక్షిసుత్తదె.

వి-అ॥ “జ్ఞానంహిజై నముక్తం” యంత గీతాభాష్యదల్లి హేళల్పట్టదాదకారణ ఏతావతాప్రబంధేన జీవతత్వపు నిరూపిసల్పట్టితు యంతలే హేళబేకు ఇతనిపరబ్రహ్మజ్ఞానోపాయపు నిరూపిసల్పడుత్తదె యంతలే అధఃహేళబేకు. హీగిరలు ఈశ్లోకదల్లిద్ద ఇహాయంబపదదిం ద వత్సమాణవాద నిష్కామకర్మవెంత అధఃమాణిద్దుహ్యైకే సంగత వాగుతదె పూర్వదల్లి జీవతత్వవన్ను నిరూపిశి ఉత్తరత్ర ఇదక్కె హేతువాద నివృత్తికర్మప్రకారవన్ను ఆరంభిసిదరె జీవతత్వజ్ఞానక్కె నివృత్తికర్మానుష్ఠానజ్ఞానపుహ్యైకే హేతువాగుతదె కడింద పూర్వోత్తర ప్రకరణగళిగె సాధ్యసాధన విషయత్వపు అసంగతవాగిధేయంత పూర్వ పక్షప్రాప్తవాదరె “శ్రుత్వాప్యేనం” యంబ ౨౯వే శ్లోకదల్లి మహామహిమోపేతనాద భగవత్ప్రతిబింబనాద జీవనన్ను యథానతాగి తిళదవను దుర్లభనెంత హేళిద్దరింద ప్రతిబింబనాద జీవగె ఇంథానిత్య

త్వాదిశక్తియన్ను కొట్టంథా బింబభూతనాదంథా పరమాత్మనజ్ఞానోపాయపు ఆకాంక్షితవాదకారణ వత్స్యమాణ నివృత్తి కర్మానుష్ఠానదిం ద ఆరాధితనాద పరమాత్మన ప్రీతియే ఈశ్వరన తత్వజ్ఞానక్కె ఉపాయవాదకారణ తదర్థవాగి ప్రకృతనాద ఈశ్వరగె “తస్మాదేవం” యంబ అగినే శ్లోకదల్లి స్వాతంత్ర్యవన్ను నిరూపిసి ఇంథా ఈశ్వరస్వాతంత్ర్యజ్ఞానవె మోక్షాది సర్వపురుషార్థ హేతువెంత హేళిద్దరింద ఈ శ్వరనజ్ఞానోపాయపు ఆకాంక్షితవాగితు. అదకారణవత్స్యమాణసాధనవె పరాపరతత్వక్కె ఉపాయవాదకారణ పూర్వోత్తరవిరోధబరువదిల్లి ఇంథాజ్ఞానోపాయవన్ను అనేకాధ్యాయగళల్లి ప్రతిపాదనెమాడిదరూసు శ్రోతృజనగళ మనస్సమాధానార్థవాగి పూర్వసంగతవాగి ప్రతిజ్ఞామాడల్పబు

అ|| జ్ఞానోపాయవిషయగళాద వాక్యగళు అన్యోన్యవిరుద్ధగళాగి యు అనేక మతభేద భిన్నగళాగియు అవె కడిందనిన్న వాక్యదల్లెనాసు హ్యగె విశ్వాసమాడలి యంతశంకిశిదరె హేళుత్తారె.

మూ|| వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిరేకేహకురునందన

బహుశాఖాహ్యనం తాశ్చ బుద్ధయోఽవ్యవసాయినాం||రగ||

టీ|| హేకురునందన=యలై అజూననె, వ్యవసాయాత్మికా=ప్రమాణప్రమితవాద అర్థవన్ను నిశ్చైసువంథావాక్కు, ఇహ=లోక వేదదల్లి, ఏకైవ=ఒందె (అందరె ఒందేవిషయకవాదద్దు ఈ విషయదల్లి వివాదవిల్లి అదె వైష్ణవసర్వానుస్థానక్కె హేతుభూతవాదద్దు). అవ్యవసాయినాం=ప్రమాణ నిణీతార్థ నిశ్చయజ్ఞానరహితరగళ, బుద్ధయః=వాక్కుగళు, బహుశాఖాః=అనేకముఖగళు, అనంతాశ్చ=నానార్థవిషయకగళు.

తూ|| అప్రామాణిక మతవివాదదింద ప్రామాణికార్థదల్లి నినగె అవిశ్వాసయాకె ఉంటాగితు నానుముందె హేళతక్క జ్ఞానోపాయపు పరమ ప్రామాణికవెంత అల్లలినినగె స్వప్తవాగుత దెంతభావ.

అ॥ అవై దికమతగళు అప్రమాణగళాదకారణ ఆమతగళల్లి వి
శ్వాసవిల్లదిద్దరూ వేదజ్ఞరాదవరగళల్లి కెలవవేదజ్ఞరు వేదవిహిత కర్మ
గళిగె స్వగవే ఫలవెంత హేళుత్తారె. హేళుత్త నీనుకామ్యకర్మవే స్వ
ర్గఫలహేతువెంతలు ఫలాపేక్షా ఇల్లదె ఈశ్వరాత్పూబుధ్యా మాడత
క్క నిష్కామకర్మకె జ్ఞానవే ఫలవెంతలు హేళుత్తి. కడింద నిన్నవా
క్యదల్లి హ్యగె ననగె విశ్వాస ఉంటాగోదు యంత శంకామాడిదరె
వేదోక్తకర్మానుష్ఠానక్క స్వర్గాదిగళె ముఖ్యఫలగళెంత హేళతక్కవ
రుగళు వై దికాభాసరేహోతు ముఖ్యవై దికరుగళల్లవెంత తిళినువద
క్కాగి అవరుగళన్ను ర౨, ర౩, ర౪ ఈ శ్లోకగళింద నిందిసుత్తారె.

మూ॥ యామిమాంపుష్పితాంవాచం ప్రవదన్త్యవిపశ్చితః ।
వేదవాదరతాఃపాథా నాన్యదస్తీతివాదినః ॥ర౨॥ కామాత్మానస్స్వ
ర్గపరా జన్మకర్మఫలప్రదాం । క్రియావిశేషబహుళాం భోగైశ్వర్యగతిం
ప్రతి ॥ర౩॥ భోగైశ్వర్యప్రసక్తానాం తయాపహృతచేతసాం । వ్యవ
సాయాత్మికాబుద్ధిస్సమాధానవిధీయతే ॥ ర౪ ॥

టీ॥ హేపాథా=యల్లె అజాననె, వేదవాదరతాః=వేదదల్లి
ఆపాతతః తోరతక్క కర్మాదిగళల్లె ఆసక్తరాదంధా, అథవా వేదో
క్తవిష్ణుమహిమెయల్లి వివాదపూర్వకవాగి వేదపాఠకరాదంధా, అ
థవా అథజ్ఞానఇల్లదే కేవల వేదపాఠకరాదంధా (అతఏవ=ఆద
కారణ) అవిపశ్చితః=వేదాథాపరిజ్ఞానిగళల్లదంధా, అన్యతో=మో
క్షాఖ్యఫలవన్ను మత్తు బ్రహ్మస్వరూపవన్ను, నాస్తీతి=ఇల్లవెంత,
వాదినః=హేళతక్కంధా, కామాత్మానః=కామ్యఫలమనస్కరాదంధా
అథవా భోగచిత్తరాదంధా, స్వర్గపరాః=స్వర్గవన్నె పరమపురుషాథా
వెంత తిళకొండంధా దుర్వాదిగళు, జన్మకర్మ ఫలప్రదాం=జన్మకర్మ త
త్ఫల ఇవగళన్న కొడతక్కంధా, క్రియావిశేషబహుళాం=బహుకర్మ
విశేషగళన్ను ప్రతిపాదనమాడతక్కంధా, యాం=యావ, ఇమాం=

ఈ, వాచం=వేదవాక్యవన్ను, పుష్పితాం=మోక్షఫలవన్ను అపేక్షిసి పుష్పస్థానీయస్వర్గఫలకవన్నాగి, భౌగైశ్వర్యగతిప్రతిభోగ ఐశ్వర్య ఇవుగళ ప్రాప్తియన్నుకురితు, ప్రవదంతి=హేళుత్తారో, తయా=అం థావాక్యదింద, అపహృతచేతసాం=అపహరిసల్పట్టచి త్రవుశృంథా, భౌగైశ్వర్య ప్రసక్తానాం=భోగ ఐశ్వర్య ఇవగళల్లి ఆసక్తచిత్తరాదంథా దుజ్జనరిగె, వ్యవసాయాత్మికా=ప్రమాణ నిణీకాథక నిశ్చయాత్మక వాదంథా, బుధిః=బుధియు, సమాధౌ=పరమాత్మనల్లి మనస్సమాధా నాథకవాగి, నవిధీయతే=మాడల్పవోదిల్ల. పరమాత్మనల్లి మనస్సమా థానవే పరమపురుషాథక వెంతభావ. అథవా ౨౩నే శ్లోకక్క అవ తారికాంతరః—ఇంథా అవ్యవసాయబుధియు దావకారణదింద ఉం టాగుత్తదె యావదరన్ను బిట్టరె ఆబుధియు నష్టవాగుత్తదె యంత శంకిసిదరె అవ్యవసాయబుధిగె కారణవన్ను హేళుత్తారె. యామితి శ్లోకార్థపు పూర్వవత్.

తా॥ వేదక్క పరమముఖ్యతాత్పర్య విషయీభూతనాద పర మాత్మస్వరూపవన్ను మోక్షస్వరూపవన్ను తిళియదె ఆపాతతః తో రతక్క (అందరె వేదవన్ను నోడోమాత్రక్క మెలేవారియాగితోరత క్క)అథకవన్ను తిళకొండు వేదగళు స్వర్గఫలకగళె యంతహేళతక్క అసద్వాదిగళవాక్యగళె అవ్యవసాయబుధిగె కారణగళు. అవగళన్ను త్యాగమాడిదరె ఇంథాబుధిహుట్టువదిల్ల. ఈ పక్షుదల్లి సమాధౌ యం బవదక్కె తత్వవిషయకదాహ్యధకవాగి యంత అథక. అంథాదా ధ్యవే విష్ణుధర్మానుష్ఠానక్కె హేతువాగుతదె.

అ॥ “యోగైత్విమాంశృణు” యంత ౩౯నే శ్లోకదిందరె గోక్తి ప్రతిజ్ఞామాడి అదరల్లి అదర ఉంటాగువదగోస్కర “బుః యుక్తోయయా” యంబవాక్య మొదలు ౧౫ శ్లోకదింద ఆయోగవః

శ్లాఘేసి స్వక్తియల్లనిష్టా ఇంద్రువదక్కె కారణవాద మతాంతరవిధానవన్ను శ్లోకత్రయదింద నిరాకరిసి ఈగప్రతిజ్ఞాతయోగవన్ను ప్రాధాన్యదింద హేళుతారె. “తైగ్రీగుణ్య” యంబ ఈశ్లోకమొదలు ౬నే అధ్యాయ సమాప్తిపర్యంతవాగి ప్రాధాన్యేన యంతహేళిద్దరింద “బహూనిమెవ్యతీతాని” యంబ శ్లోకాదిగళింద హేళల్పదువ ప్రమేయగళు మధ్యమధ్యదింద ప్రసంగదింద యంత తిళితక్కద్దు.

మూ॥ తైగ్రీగుణ్యవిషయావేదా నిన్దైగ్రీగుణ్యభవాజ్ఞాన ।

నిర్ద్వంద్వోన్విత్యసత్త్వస్థో నిర్వ్యగతైమతత్మవా ॥ ౪౫ ॥

టీ॥ వేదాః=వేదగళు, తైగ్రీగుణ్యవిషయాః=ఆపాతతః సత్త్వాదిగుణస్య స్వర్ణఫలక కర్మాది ప్రతిపాదకగళాగి (ప్రతీయంతే=తోరుతదె) హే అజ్ఞాన=యలై అజ్ఞాననే, (త్వం=నీను) నిన్దైగ్రీగుణ్యః=ఇంథాతైగ్రీగుణ్యబుద్ధియింద నివర్తనాగి, భవ=ఆగు (అందరె వేదదిల్లి మేల్ వారియాగి తోరతక్క అథ=దింద భ్రాంతనాగజేడా యంత భావ) అథవా అథాంతరః—వేదాః=వేదగళు, తైగ్రీగుణ్యవిషయా=సత్త్వాదిగుణ సంబంధిస్వర్గాదిగళెంబ అథవా సంసారబంధవెంబ విషవన్ను పరిహరిసువంథా-అందరె నిత్యపుమథ=హేతుభూతవాద భగవత్పరూప ప్రతిపాదకగళు యంత అథ=ఇంథావేదవన్నాశ్రయసి, నిన్దైగ్రీగుణ్యభవ=పూర్వదహాగె అథ= వేదదముఖ్యాథ=వన్ను తిళదుత్సుద్రఫలక కర్మాదిరూప ఆపాతప్రతీతాథ=దింద భ్రాంతియన్ను మాడజేడా యంత అథ= మత్తు, నిర్ద్వంద్వః=(సుఖదుఃఖప్రాప్తిగళిల్లి) హష=విషాదగళింద రహితనాగి, భవ=ఆగు, నిత్యసత్త్వస్థః=నిరంతరదిల్లి సాధుగుణోపేతనాద హరిస్త్యతి పుల్లవనాగు (భవయంబపదక్కె సర్వత్రాన్వయ తిళితక్కద్దు) హ్యగె నిరంతర హరిస్కరణమాడజేకందరె, ఆత్మవా=నన్ను స్వామి పరమాత్మనెంభస్యతిపుల్లవనాగి,

నిర్వోగక్షేమః=శాస్త్రవిరుద్ధవాదయోగక్షేమగళింద రహితనాగు-అం
దరే యోగక్షేమ విషయదలి ఇచ్చాహీననాగు-(యోగక్షేమ అంద
రే అప్రాప్తప్రాప్తి ప్రాప్తరక్షణ యంత అర్థ).

వి-అ॥ నిర్వంద్వత్వాది విశేషణయు క్తనాగి పరమపురుషార్థ
కై ముఖ్యసాధననాద శ్రీపరమాత్మనే నిఖిల వేదగళిగూ ముఖ్యార్థ-
ను. కామ్య కర్మగళు ముఖ్యార్థగళల్ల యంతతిళదు కామ్య కర్మవన్ను
పరిత్యాగమాడి సర్వత్ర వ్యాప్తనాద కల్యాణగుణ పూర్ణనాద సర్వ
ప్రేరకనాద శ్రీహరియే నన్నస్వామియు యంత నిరంతర స్మరణే మా
డోణవె జ్ఞానోపాయ. జీవ బ్రహ్మ ఐక్యచింతనపు సర్వభాజ్ఞానోపాయ
వల్లవెంతభావ.

అ॥ యామిమాం యంబ ర-అనే శ్లోకమొదలు 3 శ్లోకగళింద
కామ్యకర్మగళిగే మనస్సమాధి ఇల్లదిద్దకారణ జ్ఞానఉంటాగువదిల్.
ఆదకారణ మోక్షనూ ఇల్లవెంత కామ్యకర్మగళన్ను నిందిశి “నిస్త్రై
గుణ్యోభవాజ్ఞాన” యంత కామ్యకర్మత్వైగ పూర్వకయోగానుష్ఠా
ననియమపు హేళల్పట్టితు. ఇదుయు క్తవల్ల. జ్ఞానఫలపు కర్మిగే హ్యైగే
బరువదిల్లవోహాగే కర్మఫలపు జ్ఞానిగే దొరియువదిల్లకడింద జ్ఞాన-కర్మ-
ఈ యెరడుమార్గగళు సమానగళే యంత పూర్వపక్ష ప్రాప్తవాదరే
(అందర జ్ఞానఫలపు మోక్ష ఇదు కామ్య కర్మిగే బరువదిల్ల, కామ్య
కర్మిగే ప్రాప్తవాగువ స్వర్గఫలపు జ్ఞానిగే బరువదిల్ల ఈ ఉభయమా
ర్గగళు భిన్నఫలకగళు కడింద జ్ఞానమార్గదల్లి యేను విశేషయంతర్థ)
సమాధాన హేళుత్తారె. ఈ శ్లోకదల్లి యథా యేవం యంబ ఈ య
రడు పదగళన్ను అధ్యాహార మూడతక్కద్దు మత్తు యావాత్తావాత్
యంబ ఈ యరడు పదగళిగే ఆవర్తి హేళతక్కద్దు.

మూ॥ యావానర్తఉదపానె సర్వతస్సంప్లుతోదకె।

తావాత్ సర్వేషువేదేషు బ్రాహ్మణస్యవిజ్ఞానతః ॥౪౬॥

టీ॥ యథా=హ్యైగే, యావాత్ అర్థః=ఎప్పుప్రయోజనపు, ఉద
పానెభవతి=కూపదల్లి ఆగుతదొ, తావాత్=(స్నానసానాదిరూపవా

దంధా)ప్రయోజనపు,సర్వతః సంప్లుతోదకే=ఉదకపూర్ణవాద సముద్రతుల్యవాద మహాతటాకదల్లి,(అంతర్భవతి=అంతర్భూతవాగుతదే) ఏవం=ఈరీతియాగి, సర్వేషువేదేషు=సమస్త వేదోక్తకామ్యకర్మగళిగె, యావాఅథా=స్వర్గాదిరూపవాద ఫలపుష్టో, తావా అథా= అష్టప్రయోజనపు, విజానతః=పరోక్షదిండ పరమాత్మనన్న తిళకొండంధా,(బ్రాహ్మణస్య=బ్రహ్మపరోక్షజ్ఞానిగె, భవత్త్యేవ=ఉంటాగు తదే.

వి-అ|| జ్ఞానిఫల కర్మిగూ కర్మఫలజ్ఞానిగూ ఇల్లదిద్దరూను జ్ఞాని ఫల సముద్రోదకదహాగె అధికవాదద్దు కర్మిఫలపు కూపోదకదహాగె అత్యల్పవాదద్దు కడింద ఇవగళిగె సామ్యహ్యగె ప్రాప్తవాగుతదే. తథాచ అల్ప అస్థిరఫలకవాద కామ్యకర్మనిందె యింద మహాఫల జ్ఞానసాధనయోగదల్లి పూర్వశ్లోకోక్త ప్రేరణపు యుక్తవేంతభావ. మత్తు పరోక్షజ్ఞాన అపరోక్షజ్ఞాన ఇవగళిగె వరస్పర హేతు హేతు మద్భావ వన్న సూచినువదక్కాగి “ బ్రాహ్మణస్య విజానతః ” ఎంత ఈ యె రడు పదగళు హేళల్నట్టదే. “ఈ శ్లోకక్కె అవతారికాంతర” నిస్తై గుణ్యోభవ యంబవాక్యదిండ నశ్వరవాద స్వర్గాదిఫలక కామ్యకర్మ రూప ఆపాతప్రతీతవాద వేదాథాదల్లి భ్రాంతియన్న మాడబేడా యంత హేళల్నట్ట కామ్యకర్మ నివృత్తియల్లిత్రైగుణ్యవెంబ విషయవ న్ను అపహరిసతక్క వేదవన్న ఆశ్రయిసతక్కద్దు యంత నిరూపి స ల్నట్ట అథాదల్లి వేద ముఖ్యతాత్పర్యాథానాద నివృత్తి కర్మారాధ్య నాద శ్రీహరియన్న చన్నాగి తిళకొండ జ్ఞానిగె అతిశయిత ఫలప్రాప్తిరూప యుక్తియన్న హేళుత్తారె.

టీ|| సర్వతః సంప్లుతోదకే=ప్రకృత్యాత్మక మహాప్రయోదక దల్లిదంధా (సంప్లుతోదకె యంబ సప్తమీ అధికరణాథాదల్లిబందదే యంత ఇట్టుకొండరె ఇద్దంధా యంబ అథాలబ్ధవాగు తదే ఆదకార

ణ ప్రళయోదకదల్గిద్దంఢా యంత అథః) ఉదపానైః ఉత్త-అప-అనః ఉత్కృష్టనాగియు, తనగె పాలకరహితనాగియు, సర్వకాల చేష్టకనాగియు ఇరతక్కంఢా పరమాత్మను (ప్రసన్నైసతి=ప్రసన్ననాగిరువ కా లదల్లి) యావానథః=యావ ధర్మమోక్షాదిరూప ప్రయోజనవు (భ వతి=ఉంటాగతదో) తావానథః=అంఢా ప్రయోజనవు, సర్వేషు వేదే షు=సర్వవేద విషయదల్లి, విజానతః=విశేషజ్ఞనాదంఢా (అందరె కర్మగ ఖు భగవదర్థగళు పరమాత్మనే వేద ముఖ్యాథఃను వేదదల్లి స్వర్గాది ఫల శ్రవణగళు రుచ్యుత్పాదనాథఃవాగి నిరూపిసల్పట్టవె యంత తిళ దవగె యంతఅర్థ) బ్రాహ్మణస్య=బ్రహ్మజ్ఞానిగె, భవతి=ఉంటాగుతదె.

తా॥ కర్మగళు భగవద్బ్రాహ్మణాథఃగళు. పరమాత్మనే వేద ము ఖ్యాథఃను. స్వర్గాదిఫలగళు రుచ్యుత్పాదనాథఃవాగి యంత తిళదవ గె నిఖిల ప్రయోజనగళు ఆగుతదె. ఆదకారణ ప్రతితాథఃదల్లి భ్రాం తియన్ను మాడబ్యాడా యంతభావ.

అ॥ కామ్య కర్మిగళన్ను “యామిమాం” ఇత్యాది ౪౨నే శ్లో కమొదలు ౪౪ శ్లోకపర్యంత నిందిసిద్ధు సరియల్ల యాకెందరె “స్వర్గ కామోయశేత” యంబ వేదవచనదింద కామనవిన్ను వేదగళు విధా నమాడు త్రవాదకారణ వేద విహిత కామనావన్నునిందిసువదు సర్వా త్మనా అయుక్తవాగుతదె. ఆదరె పూర్వోక్తవాక్యవు యాగవన్ను విధిసు త్తదో కామనవన్ను విధిసు త్తదో అందరె ప్రత్యేక ప్రత్యేక ఉభ యవన్ను విధిసిదరె “స్వర్గకామోభవేత” “జ్యోతిష్టామేనయశేత” యంత వాక్యద్వయగళన్ను కల్పిన బేకాగుతదె. వేదదల్లి అంఢా వా క్యద్వయగళు కాణిసువదిల్లి కడింద స్వర్గకామనా విశిష్టయాగ విధాన వన్నే పూర్వోక్త వాక్యదింద అంగీకరిసుత్తేవే. తథాచ వేదవిహిత కామ్య కర్మానుష్ఠాత్మ నిందా యుక్తవల్లవెంత పూర్వపక్ష ప్రాప్త వాదరె ఉత్తరె.

మూ॥ కర్మణ్యేవాధికారస్తే మాఫలేషుకదాచన ।

మాకర్మఫలహేతుర్భూత్వాతే సంగో స్త్యవకర్మణి ॥ ౪౭ ॥

టీ॥ ఈ శ్లోకదల్లి “తే” యంత అజ్ఞానన్న నిదేశశమాజో
 ఉదరింద జ్ఞానిగళాద సర్వవర్ణాశ్రమిగళన్న ఉపలక్షణే యాతొకబేకు-
 ఫలప్రదవు ఫల కామోపలక్షణవు. (హేపాథక=యలై అజ్ఞాననె) తే=
 నిసగె నిన్న సద్భవ జ్ఞానిగళిగె, కర్మణ్యేవ=కర్మానుష్ఠానదల్లి మాత్రవే,
 అధికారం=యోగ్యతెయు, ఫలేషు=స్వర్గాది ఫల కామనాగళల్లి, మా=
 అధికారవిల్ల (ఆదకారణ కర్మవే మాడతక్కద్దు. కర్మవే విధివాక్యకై-
 విషయవెంత భావ) యాకెందరె “కుర్వన్నే వేహకర్మాణి” యంబ
 శ్రుతియల్లి “ఏవంత్యయి” యంబఉత్తరార్థదల్లి కర్మమాడదిద్దరెహ్యగె
 అనర్థ హేతుతదో హ్యగె కామనామాడదిద్దరె అనర్థ హేతువదిల్లవాద
 కారణ “జ్యోతిష్టేమేన స్వర్గ కామోయజేత” యంబ వాక్యవు స్వర్గ
 రూప ఫలకామనవన్న స్వర్గకామం యంతఅనువాదమాడి “యజేత”
 యంతయాగవన్నే విధిసుత్తదె. కామనా విశిష్టయాగవన్న సర్వధావిధి
 సువదిల్ల కడింద కామనావిధి విషయవల్ల యంత తాత్పర్య హేళి ఉత్త
 రాధికై అథ హేతుత్తారె)

కర్మఫలహేతుః=కర్మమాడువదక్కె ఫలవేకారణ యంబబుద్ధి
 వుల్లననాగి, మాభూః=ఆగబ్యాడా(ఆదరె స్వయంక్షేప రూపవాద కర్మ
 మాడతక్కద్దల్లి అందరె) తే=నిసగె, అకర్మణి=కర్మమాడదేఇరోవిష
 యదల్లి, సంగః=న్నేహవు, మాభూత్=ఉంటాగోణబ్యాడా.

తా॥ అల్పవాగియు అస్థిరవాగియు ఇరతక్క స్వర్గాదిరూప ఫల
 విల్లదిద్దరూ అనల్పవాగియు స్థిరవాగియు ఇరతక్క మోక్షరూప మహ
 వురుషార్థకై హేతుభూతగళాద భగవద్జ్ఞాన, భక్తి, వైరాగ్య, ప్ర
 సాద, ఇవుగళు కర్మఫలగళాద ప్రయుక్త ఇవగళన్న ప్రాప్తిసువదు అనిం

ద్యగళానకారణ మత్తు “వృణీమహేతేపరితోషణాయ” యంబ ప్రమాణానుసార అవశ్య ఇవగళన్న ప్రాధిసభేకు యంత దొడ్డవర ఆచారవదె యాదకారణ “ఓం బహిస్తూభయధావి స్త్యతేరాచారాచ్చ ఓం” యంబ 3-౪-౪3 బ్రహ్మసూత్రపూ ప్రమాణభూతవాదకారణ ఏతదర్థవాగి కర్మ అవస్యకవెంతభావ.

యెరడనే అథః || అవ || ఆదరె “ఓంనచజ్ఞానినో అనియమ స్సర్వేషాం ఓం” 3-3-30 యంబ బ్రహ్మసూత్రోక్తరీత్యా అపరోక్షిగళిగె మోక్షపు నియతవాదకారణ కర్మదింద అవరిగె ఆగతక్కదే నదె యంత కేళతక్కద్దల్ల. జ్ఞానదల్లియూ, మోక్షదల్లియూ, అతిశయ సిద్ధ్యర్థవాగి-పరోక్షిగళు-అపరోక్షిగళూసహ నిష్కామ కర్మవన్ను అవస్యమాడతక్కదే. ఈ విషయదల్లి ప్రమాణ “ఓం భావంతుబాద రాయణో స్తిహి ఓం” ౧-3-33 యంత. అథవా, ఈ శ్లోకక్కె అవతారికాంతర హేళుత్తారె. “త్రైగుణ్యవిషయావేదా” యంబ రగినే శ్లోకదల్లి ఆత్మవాక్ యంబ ఉత్తరాథఃస్థపదదింద ఈ జీవబ్రహ్మైక్య చింతనపు మాడతక్కద్దల్లవెంత హేళల్పట్టితు. యాకె ఐక్యచింతనా మాడకూడదూ అందరె జీవబ్రహ్మైక్యవే ఇల్లదిరువకారణవెంత ఉత్తర హేళువదక్కాగి ఐక్యాభావరూపవాద హేతువన్ను హేళుత్తారె.

టీ|| తే=నినగె నిన్నసదృశరాద సర్వజీవరిగూ, కర్మణ్యేవ=కర్మ సంపాదనమాత్రదల్లె, అధికారః=సామర్థ్యపు, ఫలేషు=ఫలసంపాదనః షయదల్లి, మా=(సామర్థ్య) ఇల్ల, ఈశ్వరనే ఫలదానల్లి సమర్థనెం భావ “ఓం ఫలమత ఉపపత్తేః ఓం” యంబ 3-౨-3౯ సూత్రదల్లి ఈశ్వరనే స్వాతంత్ర్యణత త్తత్కర్మానుగుణవాగి సర్వరిగూ ఫలద నెంతనిరూపి నల్పట్టదె. ఫలసంపాదనదల్లి జీవరిగె శక్తియిల్ల ఈశ్వరగె సామర్థ్యవదె యంతనిరూపిసిద్ధరింద అల్పశక్తికనాదజీవగూ వ

హాశక్తికనాద ఈశ్వరగూ ఐక్యకూడోదిల్ల యంబవిషయదల్లి యుక్తి
 హేళల్పట్టితు. ఈయుక్తిగె ప్రతిజ్ఞయన్ను హేళుత్తారె. కర్మఫల
 హేతుః=కర్మఫలప్రదనాద ఈశ్వరనాగి, మాభూః=ఆగబేడా (అంద
 రె తదైక్యభావనవన్ను. మాడబేడా) “ఓం సప్రతీక్షణహిసః ఓం”
 యంబ ర-౧-౨ బ్రహ్మసూత్రదల్యా “అచేతనాసత్యాయోగ్యాన్యను
 పాస్యాన్యఫలత్వవిపర్యయాభ్యాం” యంబసాంకషణసూత్రదల్యా మి
 ణ్యోపాసనానిషిద్ధవాగాడె. ఆదరె నిశ్చయత్వస్థయంబ రగినే శ్లోకకీర్త్యా
 నిరంతరస్వామిత్యేన హరిస్మరణవేసాకు కర్మయాకె అందరె, తే=నిన్న
 సదృశరాద సర్వరిగూ, అకర్మణి=కర్మమాడదే ఇహోపయదల్లి, సం
 గః=స్నేహపు, మాభూత్=బ్యాడా, కర్మమాడదిద్దరె మహాప్రత్యవా
 యప్రాప్తవాగుతదెంతభావ.

అ॥ “మాతేసంగో స్త్వకర్మణి” యంత హిందిన శ్లోకదల్లి హే
 ణ్పట్టితు ఆదరె యేను మాడతక్కద్దు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ యోగస్థికురుకర్మాణి సంగంత్యక్త్యావధనంజయ॥

సిద్ధ్యసిద్ధ్యోస్స మోభూత్వా సమత్వంయోగఉచ్యతే ॥౪౮॥

టీ॥ హేచ్ఛనంజయ=యలై అజ్ఞానసె, (త్వం=నీను) యోగస్థి=
 జ్ఞానోపాయవన్ను అనుష్ఠినువంథావనాగి, సంగం=ఫల స్నేహవన్ను,
 త్యక్త్యా=బిట్టు, (తతపవ=ఫలరాగత్యాగమాషిన్దరిందలై) సిద్ధ్యసిద్ధ్యోః=
 కార్యసిద్ధి తదభావగళల్లి, సమః=ఉత్సేకానుత్సేకరహితనాగి, భూత్వా=
 ఆగి, కర్మాణి=ఈశ్వరారాధనరూపపహిత కర్మగళన్ను, కురు=మాడు
 (కర్మగళు జ్ఞానజననద్వారా ఈశ్వరప్రసాద జనకగళెంతభావ) సంగం
 త్యక్త్యాంబోదరిందలై యోగశబ్దార్థపు వ్యాఖ్యాతవాగితు. ఇదర
 ల్లి త్యాగ సమత్వ ఇవగళు ప్రత్యేకగళాగి యోగగళు యంబ భ్రమ
 నిరాసార్థవాగి హేళుత్తారె. సమత్వం=సంగత్యాగోపేతవాద సమత్వ
 వే, యోగః=యోగాయంత, ఉచ్యతే=హేళిసికొళల్పడు త్తదె.

అ॥ కర్మఫలపుజ్ఞానఫలాపేక్షయా అల్పవాదకారణజ్ఞానోపా
యానుష్ఠానదగ్గోన్నరప్రయత్నమాదుయంత “యావాన్మర్త్య” యంబ
రూపే శ్లోకదల్లి హేళల్పట్టితు. ఈగ ఇంథా పుమథాసాధనవాద క
ర్మరూప ఉపాయదకింతలు జ్ఞానోపాయపు శ్రేష్ఠవాదదు. కర్మరూప
ఉపాయక్కె అధమత్వరూప హేత్వంతరవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ దూరేణవ్యావరంకర్మ బుద్ధియోగాద్ధనంజయ ।

బుద్ధాశరణమన్విచ్ఛ కృపణాఃఫలహేతవః ॥ ౪౯ ॥

టీ॥ హేధనంజయ=యలై అజాననె, బుద్ధియోగాత్=జ్ఞానలక్ష
ణవాద పుమథాసాధనదకింతలు, కర్మ=కర్మయోగపు, దూరేణ=అత్యం
తవాగి, అవరం=అధమపు. అతః=ఆదకారణ, బుద్ధా=జ్ఞానదల్లి, శరణం=
స్థితియన్ను, అన్విచ్ఛ=హొందు. అందరె జ్ఞానక్కె ఉపాయభూతవా
ద యోగానుష్ఠాన లక్షణజ్ఞానస్థితియన్ను హొందు యంత అథా. క
ర్మపు జ్ఞానదకింతలు అవరవాగియాకె ఆగ బేకు అందరె, ఫలహేతవః=
కర్మమాడిదరె ఫలపుంటాగుతదె యంత తిళదవరు, కృపణాః=దీనరు,
ఈ లోకవన్ను అథవా హీనలోకవన్ను ప్రవేశమాడుత్తారె యంత
అథా. అథవా ఉత్తరాధాక్కె అథాంతర హ్యగందరె కర్మదకిం
తలు జ్ఞానఉత్తమవాదపక్షదల్లి జ్ఞానావస్థయల్లి ఈశ్వరై కృపావనారూ
పజ్ఞానవే శ్రేష్ఠవెంబ పూర్వపక్షక్కె ఉత్తర, బుద్ధా=జ్ఞానపు (ఉంటా
ద అనంతరదల్లి) (విష్ణుమేవ=పరమాత్మనన్నె) శరణం=శరణవన్ను,
అన్విచ్ఛ=హొందు, కుతః=యాకందరె, ఫలహేతవః=ఈశ్వరై కృపా
విగళు, కృపణాః=కృపాపాత్రరు అందరె తమఃప్రాప్తియోగ్యరు,
జీవేశ్వరభేదజ్ఞానవె ముక్తిప్రయోజక వెంతభావ.

అ॥ జ్ఞానదకింతలు కర్మ అవరయంబ అంశవన్ను కామ్యకర్మగ
ళనిందెయింద ఉపపాదనమాడి ఈగకర్మఫలదకింతలు జ్ఞానఫలక్కెవై
క్షణ్యప్రతిపాదనదిందలు పూర్వోక్తవాద అంశవన్ను ఉపపాదనె మా
५౫౫౫

మూ॥ బుద్ధియుక్తోజహాతీహ ఉభేసుకృతదుష్కృతే।

తస్మాద్యోగాయయుజ్యస్వ యోగఃకర్మసుకాశలం ॥౧౦॥

టీ॥ బుద్ధియుక్తః=భగవద్జ్ఞాన యుక్తనాదపురుషను, ఉభే=యెరడుగళాద, సుకృత దుష్కృతే=పుణ్యపాపగళన్ను, ఇహ=ఈ కర్తృ భూమియల్లి, జహాతి=బిడుతానె. పుణ్యపాప పరిత్యాగదల్లి విశేష. పుణ్యగళు ఇష్ట అనిష్ట యంత యెరడువిధగళు. అవగళల్లి అనిష్టవాద మానుష్యాది జన్తఫలకవాద పుణ్యవన్ను బిడుతానె. ఉపాసనాజన్య వాద జ్ఞానవృద్ధికరవాద ముక్తియల్లి ఆనందవృద్ధికరవాద ఇష్టపుణ్యవన్ను సర్వాత్తనాబిడువదిల్లి. దుష్కృతవన్ను సర్వాత్తనాబిడుతానె యంతతిథితక్కద్దు. తస్మాత్=ఆదకారణ, (అందరె జ్ఞానపు సర్వానిష్టని వృత్తి విశిష్ట ఉభయవృద్ధిరూప మహా ఫలహేతుకవాదకారణ వెంత అథా,) యోగాయ=జ్ఞానోపాయదగోస్కర, యుజ్యస్వ=సన్నద్ధనాగు అందరె యత్నమాడు. (యోగవన్ను స్తుతిసుత్తారె) యోగః=జ్ఞానోపాయపు, కర్మసు=కర్మగళల్లి, కాశలం=శ్రేష్ఠవాదద్దు. అథవా జ్ఞానోపాయక్కాగి ప్రయత్న ఇరలి ఫలస్నేహరహిత కర్మదింద యేనుప్రయోజనవెందరె హేళుత్తారె. కర్మసు (మధ్యే)=కర్మగళమధ్యదల్లి భగవద్జ్ఞాన పూర్వకవాగి ఫలస్నేహ ఇల్లదలే భగవత్ప్రీత్యర్థకవాగి మాడతక్కకర్మపు, కాశలం=అతిశ్రేష్ఠవాదద్దు. ఇదక్యోయోగవెంతనామ. ఆదకారణ ఫలస్నేహహీనవాద కర్మవే జ్ఞానోపాయవెంతభావ.

అ॥ పూర్వోక్త జ్ఞానసాధనవన్ను జ్ఞానఫలవన్ను వివరిసుత్తారె.

మూ॥ కర్తృజంబుద్ధియుక్తాహి ఫలంత్యక్త్వామనీషీణః।

జన్మబంధవినిర్ముక్తాః పదంగచ్చన్త్రనామయం ॥౧౧॥

టీ॥ కర్తృజం=కామ్యకర్తృజన్యవాద, ఫలం=స్వర్గాది ఫలవన్ను, త్యక్త్వా=బిట్టు (ఇదు ఉపలక్షణ మత్తు ఇదంకరోషి ఇదంకరోషి యం బ సంకల్పత్యాగ పూర్వకవాగి భగవదర్పణబుద్ధి యింద కర్మానుష్ఠాన

రూపవాద యోగవన్ను అనుష్ఠిశి) బుద్ధియుక్తాః=చందాగి శాస్త్రజ్ఞ
నితవాద భగవద్జ్ఞానయుక్తరాగి (ఇదరింద జ్ఞానసాధన యోగవిప్లవ
వాగితు.) (భూత్వా=ఇద్దంధా మహాత్మవ, తతశ్చ=అనంతరదల్లి) మనీ
షిణిః=అపరోక్షజ్ఞానిగళాగి (అపరోక్షజ్ఞాన శ్లాఘునవిషయదల్లి ఇని ప్ర
త్యయబందదె అందరె మహాశ్రేష్ఠవాదద్దు అపరోక్షజ్ఞానవేంతలభణ)
జన్మబంధ పనియ్యుక్తాన్సంతః=సంసారబంధ రహితరాగి, అనామయం=
దుఃఖాది సకలదోషరహితవాదంధా, పదం=మోక్షవిన్ను, గచ్ఛంతి=
హొందుతారె, ఇదరింద పరోక్షాపరోక్షజ్ఞాన ఫలవిప్లవవాగితు.

అ॥ ఫలకామనాది వర్జితగళాదంధా ఈశ్వరా రాధనరూప గ
ళాదంధా నివృత్త కర్తృకళు మోక్షసాధనజ్ఞానార్థియింద యెష్టుకాల
పర్యంతమాడతక్కద్దుగళు అందరె హేళుతారె.

మూ॥ యదాతే మోహకలిలం బుద్ధిర్యతీతిష్యతి॥

తదాగంతాసినిర్వేదం శ్రోతవ్యస్యశ్రుతస్యచ ॥౧౭॥

టీ॥ యదా=యావాగె, తే=నిన్న (అందరె సర్వజ్ఞానాధికారి
గళ) బుద్ధిః=అంతఃకరణపు, మోహకలిలం=అన్యథాజ్ఞానలక్షణదోషవ
న్ను, వ్యతీతిష్యతి=బిడు త్తదో, తదా=ఆవాగె (మహద్భ్యుః=దోడ్డవరద్ద
శేయింద) శ్రుతస్య=కేళల్లుటంధా, శ్రోతవ్యస్యచ=కేళలక్కె యోగ్య
వాదంధా సర్వాంశగళ, నిర్వేదం=లాభవన్ను, గంతాసి=హొందహొ
గుత్తి. తా॥ ముక్తి హేతువాద జ్ఞానక్కె సాధన భూతవాదంధా నివృ
త్త కర్మానుష్ఠానరూపయోగపు సాక్షాద్జ్ఞానహేతువాగియు శ్రవణా
దిరూప ప్రమాణగళిగె అదృష్టద్వారా సత్వశుద్ధియన్న ఉంటుమా
డినువదరింద ఉపకారకవాగియు ఇరతక్క ఈ యోగవన్ను మిథ్యా
జ్ఞాన నివృత్తి పూర్వక తత్వజ్ఞానోదయపర్యంత మాడతక్కద్దెంతభావ.

అ॥ పూర్వశ్లోకోక్త మోహకలిల శబ్దార్థవేను ఇదర అతిక్రమ
ణయెంధాద్దయంబ ఆకాంతూపరిహారాధనాగా పురుషరగళ అధమ

మధ్యమ ఉత్తమావస్థాది ప్రదర్శనపూర్వకవాగి పూర్వశ్లోకోక్తయోగానుష్ఠానవిధియన్ను స్పష్టవాగి హేళుతారె.

మూ॥ శ్రుతివిప్రతిపన్నాతే యదాస్థాస్యతనిశ్చలాః ।

సమాధావచలాబుద్ధిస్తదాయోగమవాప్నోసి ॥ ౫౩ ॥

టీ॥ యదా=యావాగై, తే=నినగై (అందరె పరోక్షనిశ్చయాత్పూర్వావస్థైయల్లి) శ్రుతివిప్రతిపన్నా=వేదవిరుద్ధవాదంభాద్వాగి, బుద్ధిః=బుద్ధియు, నిశ్చలా=వేదాధానుకూలవాద తత్వనిశ్చయదింద అసచ్ఛాస్త్రజన్య జ్ఞానదింద ఉంటాదమనశ్చాంచల్యరహితవాగియు హిగోహగో యంబ సంశయానాన్కుండితవాగియు, స్థాస్యతి=ఇరుత్తదో, తదా=ఆవాగై, (సమాధిభవతి=మనస్సమాధియు ఉంటాగుత్తదే) సమాధౌ=అసంప్రజ్ఞాతసమాధియు (జాతే=ఉంటాదకాలదల్లి అందరె అసంప్రజ్ఞాత ధ్యానకాలదల్లి, అపరోక్షజ్ఞానం భవతి=అపరోక్షజ్ఞానపు ఆకాలదల్లి ఉంటాద బ్రహ్మదర్శన తత్ప్రయిక్త పరమానంద మగ్ననాగిరోణదిందభేరితాడనదిందలూ) అచలా=చలనహీనవాదంధా, బుద్ధిః=మనస్సు, యదా=యావాగై, స్థాస్యతి=ఇరుత్తదో, తదా=ఆగై, యోగం=జ్ఞానోపాయానుష్ఠానఫలవన్ను, అవాప్నోసి=హొందుతి) పూర్వావస్థైయల్లి అనుష్ఠితయోగక్కై పరోక్షభగవన్నిశ్చయపర్యంత యంత అవధి హేళల్పట్టితు యంత అధ్యక్ష.

తా॥ పరోక్షనిశ్చయదపరావధి అందరె అసచ్ఛాస్త్రగళింద అనేక ప్రకారవాగి మనస్సు పరిలోడితవాదరూ అప్రమాణ శంకాకళంకశూన్యవాగిరోణ యంత అధ్యక్ష. ఇంధాదశైయల్లి అనుష్ఠితవాద నివృత్తికర్మరూపయోగక్కై సమాధియల్లి భగవదపరోక్షజ్ఞానపర్యంత అవధి హేళల్పట్టితు. ఇంధా అపరోక్షజ్ఞానక్కై పరాకాష్ఠా ఎంధాద్దందరె, భేరితాడనదిందలూ ప్రతిబాధాశక్యవాదసమాధిసత్వవే పరాకాష్ఠా. ఇదిదింద మనోదోషతరణ ఉంటాగుత్తదే. మనోదోషతరణ

అందరె నిశ్చయవాగి వేదాధావన్ను తిళకొండు శ్రీకురమాత్మనల్ల
దృఢతరవాగి మనోవస్థానవే. ఆగలే నిర్వేదవన్ను హొందుత్తియః
త ఏతాదృశ ప్రమేయవన్ను నిరూపిసువదక్కాగి సమాధౌ అచలా
బుద్ధి యంత హేళల్పట్టితు. ఈ యెరడు శ్లోకగళిగూ నిష్క్రష్ట తాత్ప
ర్య వేనందరె అచంచలవాద సమాద్యవస్థాప్రాప్తియె యోగానుష్ఠా
నోనధి యంతతాత్పర్య. అథవా ఈశ్లోకక్కె యోజనాంతర.

టీ|| బుద్ధిః=మనస్సు, శ్రుతివిప్రతిపన్నా=శ్రుత్యర్థనిర్ణయవన్ను
ఊండిద్దాగి, నిశ్చలా=హీగో హగోయంబచాంచల్యరహితవాగి,
యదా=యావాగె, స్థాన్యతి=ఇరుతదో, తదా=ఆగె, సమాధౌ=మనస్సు
మాధానపు, సతి=నిశ్చలవాగిరో కాలదల్లి, అపరోక్షజ్ఞాన వుంటాగుత
దె, (తేన=అదరింద, విష్టా=పరమాత్మనల్లి) అచలా = అచంచలవా
దంథా, బుద్ధిః=బుద్ధియు, భవతి=ఉత్పన్నువాగు తదె, తతఃచ=అనంత
రదల్లి, యోగం=ముక్తియన్ను, అవాప్స్యసి=హొందుత్తి.

అ|| ఈరీతియాగి జ్ఞానిప్రసక్తి బందిరలు ప్రశ్నక్కె ఇదే సమ
యవేంతతిళదు పూర్వోక్తలక్షణానువాద పూర్వకవాగి అపరోక్షజ్ఞాని
గళ లక్షణాంర మోక్షాదద్దరన్ను ప్రశ్నమాడుతారె.

అజాన ఉవాచ=అజానను మాతనాడుతానె.

మూ|| స్థితప్రజ్ఞస్యకాభాషా సమాధిస్థస్యకేశవ|

స్థితధీకింప్రభాషేత కిమాసీతవ్రజేతకిం|| ౫౪||

టీ|| స్థితప్రజ్ఞస్య=పక్వవాద అపరోక్షజ్ఞాన వుశ్శంథా, సమా
ధిస్థస్య=అసంప్రజ్ఞాత సమాధిస్థనాద పురుషగె, కాభాషా=ఏనులక్షణ
(యావలక్షణదింద ఇవజ్ఞానీయంత వ్యవహరినల్పడుతదో అంథాలక్షణ
యేను యంతభావ) హేకేశవ=యలైబ్రహ్మరుద్ర ప్రవర్తకనాద శ్రీ
కృష్ణనే-అథవా-ప్రశస్తకేశవుశ్శ శ్రీకృష్ణనె, స్థితధీః=అపరోక్షజ్ఞానియు,
కింప్రభాషేత=యాకమాతనాడుతానె, కిమాసీత=యావదక్కాగి ఈ

దుత్తానై, కింప్రజేత=యదర్థవాగిహం గుత్తానై-అందరెప్రవర్తనుత్తానై-

వి-అ॥ ఈ శ్లోకములలో కింలక్షణం యంత అర్జునను ప్రశ్నమాడువడు బిష్ణు “కాభాషా” యంత యాగికభాషా పుష్కప్రయోగమాడువదరింద యేను తాత్పర్య అందరె, హేకృష్ణ నీను హేళిద జ్ఞానిలక్షణపు లక్ష్యభూతనాద జ్ఞాని ఇరోపర్యంత ఆలక్షణ ఆజ్ఞానియల్లి ఇరదెయిద్దరె ఆలక్షణపు వ్యవహారోప యుక్తవాగువదిల్ల. లక్ష్య ఇరోపర్యంత లక్షణ ఇద్దరె వ్యవహారోప యుక్తవాగుత్తదె కడింద సర్వత్ర వ్యవహార హేతుభూతవాద యావల్లక్ష్య భావియాద లక్షణ ఏను యంత ప్రశ్న మాడువదక్కాగి యంతభావ తిళితక్కద్దు. మత్తు ఈ శ్లోకములలో “స్థిత ప్రజ్ఞస్య కాభాషా” యంతమాత్రవే హేళిదరే సాకు. సమాధిస్థస్య యంత ప్రాచీనలక్షణానువాదపు యాకందరె హేకృష్ణ నీనుపూర్వములలో హేళిద లక్షణపుననగె జ్ఞాతవాగిధె అదు నాను పునరికేళిదిల్ల హాగ కేళిద రె సిద్ధాధికతా దోషబరోదు మత్తు నాను ప్రశ్నమాడువడు బేరే విషయకవెంత తిళినుపదక్కాగి అథవా సమాధిస్థస్య యంబపదక్కె విషమబుద్ధి వజితస్య యంతఅథక. మత్తు ఈ శ్లోకములలో ఉత్తరాధికములలో కింశబ్దపు ఆక్షేపార్థకవెంత తిళితక్కద్దు ఆక్షేపార్థకవన్నే కెళిగె వివరింపబడుత్తదె హ్యగెందరె భేరితాడనాదిగళిందలూ ప్రతిబుద్ధనాగ దె ఇరతక్కంథా బ్రహ్మదర్శన జన్య పరమానంద మగ్ననాద అపరోక్షజ్ఞానియు-మాతాడోణ-కూడోణ-హోగోణ మోదలాద ప్రవృత్తి గళిన్నుయాకే మాడబేకు. శుకాదిగళిహాగె మాడుత్తా ఇద్ధారమై కడింద “సమాధావచలాబుద్ధి” యంబ పూర్వశ్లోకో క్తలక్షణపు అయుక్తవెంత ఆక్షేప. ఈ ఆక్షేపక్కె “యానిశా” యంబ ౬౯వ శ్లోకములలో ఉత్తరముత్తదె. తా॥ హేకృష్ణ నీను హేళిదలక్షణపుశ్చ అపరోక్షిగళియారూ లోకములలో కాణినువదిల్లవెంత మోత్తభావ.

అ॥ సాధమికవాదలక్షణప్రశ్నక్కెఉత్తర.

(భగవానువాచ=శ్రీకృష్ణను హేళుతానె)

మూ॥ ప్రజహతియదాకామాన్ సర్వాపార్థమనోగతాన్

ఆత్మర్యేవాత్మనాతుష్టస్థితప్రజ్ఞస్తదోచ్యతే॥ ౧౫

టీ॥ హేపార్థ=యలై అర్జుననె, యదా=యావాగె, మన

గతాన్=మానసికగళాదంధా, సర్వా=సమ స్తగళాదంధా, కామాన్
విషయాభిలాషగళన్ను (అందరె ఉపలక్షణయా కామక్రోధాదిగళన్ను
ప్రజహతి=పరిత్యాగమాడుతానో, యదాచ=యావాగె, ఆత్మర్యేవః
పరమాత్మనలై, ఆత్మనా=పరమాత్మనింద (అందరె తత్ప్రసాదదింద,
సంతుష్టః=సంతోషయుక్తనాగి (ఇరుతానో) తదా=ఆగె, స్థితప్రజ్ఞః=
అపరోక్షజ్ఞానీయంత, ఉచ్యతే=హేళిసికొళల్పడుతానె.

వి-అ॥ ఈశ్లోకదల్లి “సర్వాకామాన్” యంబోదరింద సర్వ
విరుద్ధకామనావన్ను పరిత్యాగమాడబేకు యంత అర్థ. యోగ్యకా
మనానింద్యవల్ల మత్తు కామాదిగళు మనోగతగళాదరూ మనోగ
తాన్ యంతకామగళిగె విశేషణ కొట్టద్దరింద విరుద్ధ సర్వకామ పరి
త్యాగఘటనకొరస్కరయంత సిద్ధవాగితు. హ్యగెందరె జ్ఞానకామనా
ది ఇవెరడుగళు మనోనిష్పన్నగళాదకారణ “రహస్యస్యపరం దృష్ట్వా
నివర్తతే”యంబ గెనె శ్లోకదల్లి ముందె హేళుపరిత్యా. ఈఅపరోక్ష
జ్ఞానవిరుద్ధకామనాది ఇవెరడు అన్యోన్య విరుద్ధగళాదకారణ భగవ
ద్జ్ఞాన ఉంటాగోకాలదల్లి తద్విరుద్ధగళాద కామాదిగళు సర్వాత్మనా
మనస్సినల్లి ఇరలారదు యంతయుక్తిసూచనదింద ‘పూర్వోక్తఘటనా
యుక్త వెంతతాత్పర్య. ఇదరిందమోత్త అపరోక్షజ్ఞానిలక్షణవేనందరె
సర్వవిరుద్ధకామత్యా గవృత్తవనాగి పరమాత్మనలై మనస్సన్ను యిట్టు
సంతుష్ట చిత్తనాగిరోణవేలక్షణ. “యోగేత్విమాంశ్రుణు” యంబ
3౯ నెశ్లోకదల్లి జ్ఞానోపాయవన్ను హేళుతె నెకేళు యంతప్రతిజ్ఞామాడి
ఈగెజ్ఞానిలక్షణ హేళువదు అయుక్తవల్లనె యంతపూర్వపక్షమాడ

తక్కద్దల యాకందరె ప్రాయశః పుద్ధకర్మత్యాగ భగవదేకచిత్త తత్ప్రసాదాయత్తసంతోష ఇవగళుశ్శతనవె జ్ఞానిలక్షణవెంతఉక్తవా గియు వక్ష్యమాణవాగియు అదెయాదకారణ ఇవుగళెజ్ఞానోపాయ భూ తగళాదయోగశబ్దార్థగళు కడింద ప్రతిజ్ఞా తద్జ్ఞానోపాయవె నిరూపినల్ప ట్టితు యంత తిళితక్కద్దు ఆదరె జ్ఞానార్థిగె ఈలక్షణగళు ప్రయత్న సాధ్యగళు. జ్ఞానిగె ఈలక్షణగళు స్వభావసిద్ధగళు యంత విశేషవన్ను తిళితక్కద్దు.

అ॥ పూర్వశ్లోకోక్తప్రమేయవన్నే కామశబ్దోపలక్షిత దోషాం తరవన్ను బిడబేకు యంత మూరుశ్లోకగళింద స్పష్టపడినత్తారె.

మూ॥ దుఃఖేష్వనుద్విగ్నమనా సుఖేషువిగతస్పృహః॥

వీతరాగభయక్రోధ స్థితిధీర్మనిరుచ్యతే॥ ౧౬॥

టీ॥ దుఃఖేషు=దుఃఖగళు (ప్రాప్తేషు=ఉంటాగువ కాలదల్లి) అనుద్విగ్నమనాః=క్షాంతమనస్కనాగియు, సుఖేషు=సుఖవిషయదల్లి, విగతస్పృహః=ఇచ్చార్హితనాగియు, వీతరాగభయక్రోధః = (రాగ అందరె అశోభనవస్తువిసల్లి శోభనారోపపు) నష్టగళాద రాగ భయ క్రోధగళుశ్శననాగియు ఇరతక్కంథా, మునిః=మునియు, స్థితధీః=ల పరోక్షజ్ఞానియంత, ఉచ్యతే=హేళిసికొళల్పడుతానె.

అ॥ రాగ భయ క్రోధాదిగళు నష్టగళాగిరోతనపు యావకారణదింద ఉంటాగుతదె అందరె హేళుతారె.

మూ॥ యస్సర్వత్రానభిన్నేహ స్తత్తత్ప్రప్యశుభాశుభం॥

నాభినందతినద్వేష్టి తస్యప్రజ్ఞాప్రతిష్ఠితా॥ ౧౭॥

టీ॥ యః=యావ అధికారియు, సర్వత్ర=సర్వహేయవస్తుగళల్లి, అనభిన్నేహః=న్నేహరహితనో (ఈ విశేషణహేతుగభా) ఆదకారణ, తత్తత్=ఆఆ, శుభాశుభం=శుభాశుభవన్ను, ప్రాప్యాపి=హొందిదా గూర్చి, నాభినందతి=(శుభవన్నుకురితు) సంతోషిసువదిల్లినో, నద్వేష్టి=

(అశుభవన్నుకురితు) దుఃఖసువదిల్లనో, తస్య=అపిహారిగె, (ప్రజ్ఞా= అపరోక్షజ్ఞానపు, ప్రతిష్ఠితా=స్థిరవాగినిలతదె.

మూ॥ యదాసంహరతేచాయం కూర్మోజ్ఞానీవసర్వశః।

ఇంద్రియాణీంద్రియార్థభ్య స్తస్యప్రజ్ఞాప్రతిష్ఠితా॥౧౮॥

టీ॥ (మత్తూ) అయం=ఈజ్ఞానియు, యదా=యావాగె, ఇం ద్రియార్థభ్యః = శబ్దస్పర్శాదిగళద్దశైయింద, సర్వశః = సమ స్తగళాద, ఇంద్రియాణి=ఇంద్రియగళన్ను, కూర్మః=తాబేలు, అంగానీవ=శరీరగళ న్నోపాదీలి, సంహరతే=ఉపసంహరమాడుతానో(అందరె ఆకషణ మాడుతానో) తస్య=అపురుషగె, ప్రజ్ఞా=అపరోక్షజ్ఞానపు, ప్రతిష్ఠితా= స్థిరవాగు తదె. వి॥ జిజ్ఞాసువాదవగె ఇంద్రియనిగ్రహమ్యగె ప్రయ త్నసాధ్యవో హగె జ్ఞానిగె ప్రయత్నసాధ్యవల్లవెంత తిళిసువదక్కాగి కూర్మదృష్టాంత. కూర్మపుతన్న శరీరవన్ను ప్రయత్న యిల్లద లే అనా యాసదిందనిగ్రహమాడి కొళ్లుతదె యంత లోకప్రసిద్ధి.

అ॥ జ్ఞానపు కామక్రోధాది జయలక్షణవాద సాధనపుశ్చద్దాదరె ఇంథాజ్ఞానవన్ను సర్వజనరూ కామాద్యుపద్రవపరిహారార్థవాగి యా కెసంపాదనె మాడకూడదూ. దహ్యమాన శిరస్కనాగి సంసారదల్లి యాకె సుత్రబేకు యంతకేళిదరె యలై అజాననె నిరాహారదింద ఇంద్రియజయ ఉంటాగబేకు ఇంద్రియజయదింద లే జ్ఞాన వుంటాగు త దె. ఏవంచ జ్ఞాన ఉంటాగోదక్కె నిరాహార జన్యేన్ద్రియ జయకారణవాదప్రయుక్త ఈజ్ఞానసంపాదన సులభసాధ్యవల్లవెంత మూరుశ్లోక దిందతిళిసుతారె. అదరలి ఈప్రథమశ్లోకదింద ఇంద్రియజయవన్ను పేళ్లుతారె.

మూ॥ విషయావినివర్తంతేన్ద్రనిరాహారస్యదేహినః।

రసవజంరసోపస్య పరందృష్టానివర్తంతే॥ ౧౯॥

టీ॥ నిరాహారస్య=ఆహారరహితనాదంథా (ఇదు హేతుగర్భ విశేషణ) దేహినః=ప్రాణిగే, విషయాః=రూపాదిగళు (ఇంద్రియగళ భోగళ క్తిగళూకూడా) రసవజం=మానసిక విషయాభిలాష హోర్తా గి, నివితం=తే=తిరిగిహోగు త్తదె (అందరె నష్టగళాగు త్తదె ఆహారనివృత్తియింద ఇచ్చానివృత్తి ఆగువదిల్ల వెంతభావ) అస్య=ఈజీవగే, రసాపి=విషయాభిలాషయుకూడా, పరం=పరమాత్మనన్ను, దృష్ట్వా=నోడి, నివితం=తే=తిరుగు త్తదె (అందరె నష్టవాగు త్తదె పరమాత్మనదర్శన దింద విషయాభిలాషవు నష్టవాగు త్తదె యంత అర్థ).

వి-అ॥ అథవా రసేతర రూప గంధ స్పర్శ శబ్దగళు నివృత్తగళాగు త్తదె. ఇంద్రియగళిగే ఈ విషయభోగళ క్తిగళూను నివృత్తగళాగు త్తదె. చక్షురాదిగళిగే రూపాదివిషయ భోగళ క్తిగళు మనస్సిగే ఆ కాంక్షా. ఇవగళు నిరాహారనాద పురుషగే నష్టగళాగు త్తదెంతభావ. రసవజం = రసనేంద్రియక్కె రసభోగళ క్తి రసాకాంక్షా ఇవుగళు హోర్తాగియంత అర్థ. ఇవెరడు ఆహారపరిత్యాగమాడిదరూ నివృత్తవాగువదిల్ల వెంతభావ. ఇవుగళు యావాగే నివృత్తవాగుతదె అందరె, అస్య=ఈదేహిగే, రసః=మానసికరాగ రసనేంద్రియక్కె భోగళ క్తి ఇవుగళు, పరం=పరమాత్మనన్ను, దృష్ట్వా=నోడి, (అందరె భగవద్దర్శనానంతర) నివితం=తే=నివృత్తవాగు త్తదె. (రసనేంద్రియ అచే తనవాదరూ చేతనదహగే ఉపచారదింద నివర్తతేయంతరసక్కె నివృత్తికర్తుత్వహేళల్పదె).

తా॥ ఇంద్రియజయ క్రమహ్యగందరె బాహ్యేంద్రియగళిగే విషయసన్నిధాన ఇద్దరూను ఆవిషయగళింద ఈ బాహ్యేంద్రియగళు ఆకృష్టగళాగువదిల్ల. కథంచితే విషయగళు యింద్రియగళన్ను శేషదరూ ఆభ్యంతరేంద్రియవాదమనన్ను తదాభిముఖ్యవన్ను పరిహరిసు త్తదె. కథంచితే మనన్ను అపహృతవాదరూను విషయగళల్లి రాగ

వుంటాగువదిల్ల. యావాగె రాగవుంటాగువదిల్లనో ఆగె ఈజీవగె మన
క్షోభ ఉంటాగువదిల్ల. ఇదే ఇంద్రియజయ. ఏతాదృశ ఇంద్రియజయ
పు సంగ్రహవాగి బాహ్యేంద్రియగళిగె శక్తిజయ మనస్సిగె రాగజ
య యంత ఎరడుప్రకార. ఈ ఉభయవిష ఇంద్రియజయపు జిజ్ఞాసు
గె నిరాహారదిందలు జ్ఞానిగె బ్రహ్మదర్శనదిందలూ ఉంటాగు త్తదే
ఆదకారణ ఇంధా ఇంద్రియజయపు మహాప్రయత్నసాధ్య వాదకా
ణ సర్వరు అధికారిగళల్లవెంత పూర్వప్రశ్నకై సమాధానవెంతభావ

అ॥ ఇంద్రియజయక్కాగి ఆహారపరిత్యాగరూప మహాప్రయ
త్నయాకె ప్రత్యాహారాది సాధారణ ప్రయత్నవేసాకు. జ్ఞానిగళిగు
ఇంద్రియజయక్కాగి బ్రహ్మపరోక్షజ్ఞాన అనావశ్యక. నిత్యానిత్యవస్త
వివేకజ్ఞానదిందలె రాగాదినివృత్తి ఉంటాగు త్తదే యంతశంకిశిద
హేళుత్తారె.

మూ॥ యతతోహ్యపికాంతేయ పురుషస్యవిపశ్చిత్తః ।

ఇంద్రియాణిప్రమాధీని హరంతిప్రసభంమనః॥ ౬౦

టీ॥ హేకాంతేయ=యలై అజాననె, యతతోహ్యపి=సాధార
ణప్రయత్నఉల్లవనాదరూ, విపశ్చిత్తః=పరోక్షజ్ఞానియాదంధా, పుర
షస్య=దేహభిమానఉల్లపురుషన, మనః=మనస్సన్ను, ఇంద్రియాణి=ఇ
ంద్రియగళు, ప్రసభం=బలాత్కారవాగి, హరంతి=అపహరిసు త్తవె (ఇ
ంద్రియగళు విషయసన్నికృష్టగళాగి మనస్సన్నుతదభిముఖవన్నా
మాడు త్తదెంతభావ. ఇదరింద మనోజయాభావహ్యగె అందరె) (ప్ర
మాధీని=(పురుషన్ను) క్షోభనమాడువన్వభావ ఉల్లద్దుగళు యంత ఆ
పదపు ఇంద్రియవిశేషణ. ఇంధావిషయసన్నిధానమోదలాగ్ధరింద ఇ
ంద్రియజయ హ్యగె ఆగోదుయంత అథా. యావదు యావదరన్య
వ్యాఖ్యానాగి మాడు త్తదో ఆనస్తువన్ను అదు జయిసు త్తదే. ప్రకృ
దల్ల మనస్సన్న ఇంద్రియగళు జయిసెతు యంతభావ. ఆదకారణ ఇ

ద్రియ జయక్కాగి మహాప్రయత్న మాడబేకు. సాధారణయత్న వివేక జ్ఞానదింద యావాగె ఇంద్రియగళు జయినలప్పడువదిల్లనో ఆ ఇంద్రియగళు జయినలు అశక్యగళె. నిరాహారత్వదశెయల్లి దేహవస్థితియే అసంభావిత వెంతభావ.

అ॥ బ్రహ్మదర్శనదింద లే ఇంద్రియజయ ఉంటాగబేకు. యాకందరె బ్రహ్మదర్శన ఇంద్రియజయక్కె కారణ. ఇంద్రియ జయానంతరవే బ్రహ్మదర్శనవెంత హేళిదరె అన్యో న్యాశ్రయదోష ప్రాప్తవాగుతదె. ఇంద్రియజయానంతర హ్రదర్శన, బ్రహ్మదర్శనానంతర ఇంద్రియజయయంత అన్యోన్యపదార్థగళు పరస్పరాపేక్షితగళాగి అవెయంత శంకిసిదరె చుత్తర.

మూ॥ తానిర్వాణసంయమ్య యుక్తఆసీతమత్పరః ।

నశేహియస్యేంద్రియాణి తస్యప్రజ్ఞాప్రతిష్ఠితా॥ ౬౧॥

టీ॥ సర్వాణి=సమస్తగళాదంధా, తాని=పూర్వోక్తగళాదంధా, ఇంద్రియాణి=ఇంద్రియగళున్న, సంయమ్య=(విషయగళదశెయింద) ఉపసంహరితి, మత్పరః=శ్రీకృష్ణనే సర్వోత్తమనెంబ జ్ఞానపుష్పవనాగి, యుక్తిః=(పరమాత్మనల్లి) మనోయోగ ఉల్లవనాగి, ఆసీత=ఇరబేకు. యద్యపి ఇంద్రియజయదల్లి పూర్వపక్షియింద హేళల్పట్ట ప్రత్యాహార నిత్యానిత్యవస్తు వివేకగళు సాధారణ ప్రయత్నగళు సాధనగళల్లి. పూర్వోక్త నిరాహారత్వాదిగళూచ అశక్యగళు. ఆదరూ అదక్కెబదలాగి మహాప్రయత్న మాడబేకు. మహాప్రయత్న యావదందరె పరమాత్మనల్లి సర్వోత్తమత్వ జ్ఞానపూర్వకవాగి నిరంతర మనోయోజనవె ఇంద్రియజయక్కె ముఖ్యసాధన. ఇదే మహాప్రయత్న వెంత అర్థ. నిరాహారత్వాదిగళు వస్తుగతి ప్రదర్శనార్థవాగి హేళల్పట్టెతు. యదధికవాగి యెరడూవరి శ్లోకగళింద ఇంద్రియ జయోపాధ్భౌత హేళల్పట్టె అంధా మహాప్రయత్న సాధ్యవాదంధా ఇంద్రియజయక్కె

జ్ఞానసిద్ధియే ఫలవెంత ఉత్తరాధాదింద హేళుత్తారె. యస్య=యావ
న, వశే=అధీనదల్లి, ఇంద్రియాణి=ఇంద్రియగళు, (వతంతే=అదె
యో) తస్య=ఆపురుష గె, ప్రజ్ఞా=జ్ఞానపు, ప్రతిస్థితా=సిద్ధిఉల్లద్దాగుతదె.

తా|| మహాయాససాధ్యవాద ఇంద్రియజయక్కె జ్ఞానవేఫలవా
దకారణ ఆయాసభీరువాద జనపు ఇంధాజ్ఞానక్కె సాధనవిన్ను మాడు
వదిల్లవేహాతుఁ జ్ఞానక్కె ఉక్తలక్షణవిల్లవెంత తాత్పర్య. ఇల్లి హే
ళల్పట్టంథా ఇంద్రియజయక్కె ఫలభూతవాదజ్ఞానపు సాక్షాత్తాగి అల్ల
ఆదరెపరంపరెయాయంత “రాగద్వేషవియుక్తైః” యంబ ౬రనే శ్లో
కమోదలు కెలవశ్లోకగళింద ముందెనిరూపిసల్పడుతదెంత తిళితక్కదు.

అ|| “మత్స్వరోయుక్త ఆసీత” యంత పూర్వశ్లోక పూర్వా
ర్థదల్లి హేళిదరీత్యా హరిసర్వోత్తమత్వజ్ఞాన పూర్వకవాగి శ్రీహరియ
ల్లె మనోయోజనమాడోదు యావదో అదే ఇంద్రియజయక్కె ముఖ్య
సాధన. “రాగద్వేషవియుక్తైః” యంబ ౬రనే శ్లోకదల్లి నిరూపిస
ల్పడువ రాగద్వేషాది పరిహారపూకూడా అపరసాధనవాద ప్రయుక్త
ఇంధా రాగద్వేషాదిగళన్న పరిహరిసభేకాదరె ఈరాగాదిగళిగె
యేనుకారణ రాగాదిగళ ఫలవేను యంత తిళదరె ఇదగళన్న పరిహ
రిసువదు సులభవాదకారణ ఉపోద్ఘాత రూపదింద ఈ ఉభయస్వ
రూపవిన్ను యెరడుశ్లోకగళింద నిరూపిసుత్తారె. యద్యపి “వీతరాగ
భయక్రోధ”యంబగె ౬నే శ్లోకదల్లి రాగాదిరాహిత్యపు జ్ఞానిలక్షణత్వే
నహేళల్పట్టితు. ఆదరూజ్ఞానిగె ఆలక్షణసిద్ధవాదద్దు. జిజ్ఞాసువినింద సా
ధ్యవాదద్దు. కడిందతత్పరిహారాథవాగి ఆరాగాదిగళిగె కారణ ఫల
ఇవగళన్న నిరూపిసువదు అయుక్తవల్ల వెంతతిళితక్కదు.

మూ|| ధ్యాయతోవిషయాఽపుంస స్సంగ సైషూపజాయతే|

సజ్జాత్యజ్ఞాయతేకామః కామాత్క్రోధోభిజాయతే|| ౬౭||

క్రోధాద్భవతినమ్మోహః సమ్మోహాత్ స్మృతివిభ్రమః।

స్మృతిభ్రంశాద్బుద్ధినాశో బుద్ధినాశాత్ప్రణశ్యతి॥ ౬౩॥

టీ॥ విషయా=రూపాదిగళన్ను, ధ్యాయతః=(హితబుద్ధియింద)

ధ్యానమాడతక్కంథా, పుంసః=పురుష గె, తేషు=ఆవిషయాదిగళల్లి, సంగః=ఆసక్తి యు, ఉపజాయతే=ఉంటాగుత దె, సంగాత్=స్నేహాది లక్షణవాద ఆసక్తియింద (తేషు=ఆవిషయగళల్లి) కామః=కామపు, సం జాయతే=అధికవాగు త్తదె, కామాత్=(యావదరిందలాదరూ ప్రతి హతవాద) కామద్వశెయింద, క్రోధః=కోపపు, అభజాయతే=ఉంటా గుత దె, క్రోధాత్=క్రోధద్వశెయింద, సంమోహః=అకార్యేచ్ఛెయు, అథవా పరవిత్తిహరణాద్యధర్మబుద్ధియు అథవా మిథ్యాజ్ఞానపు, భవ తి=ఉంటాగుత దె, సంమోహాత్=సంమోహద్వశెయింద, స్మృతివిభ్ర మః=స్మృతినాశపు అథవా పరవిత్తిహరణాదిగళు అధర్మగళెంత ప్రతి పాదినువ వేదాద్యధర్మగళు పూర్వదల్లి జ్ఞాతగళాదరూ అవుగళన్ను అ న్యథా తిళియోణపు, భవతి=ఉంటాగుత దె, స్మృతిభ్రంశాత్=ఉక్తవే దాదిగళల్లి విభ్రమదింద, బుద్ధినాశః=బుద్ధినాశపు, భవతి=ఉంటాగు త దె, బుద్ధినాశాత్=బుద్ధినాశద్వశెయింద, ప్రణశ్యతి=నరకాద్యనర్థవన్ను హోందుత్తానే. తా॥ రాగద్వేషగళిగె పరంపరెయా నరకాద్యనర్థప్రా ప్తిఫలవెంత తిళదు ఇవగళన్ను పరిహరిసలిచ్చా ఉంటాదపక్షదల్లి విష యధ్యానపు పరంపరెయా తత్కారణపుయంత తిళకొండు విషయానక్త నాగదిద్దరె రాగద్వేషగళు ఉత్పన్నగళగువదిల్ల వెంతభావ.

అ॥ ఉక్తరీత్యా రాగద్వేష పరిహార ఇరలి. ఇదరింద ప్రకృత దల్లి ఏను ప్రయోజనవెందరె, ఈ రాగద్వేష పరిహారక్కె ఇంద్రియ జయరూప ఫలవన్ను ఇంద్రియ జయదింద ఉంటాగువఫలవన్ను నిరూ పిసుత్తారె. ఆదరె ఇంద్రియజయక్కె జ్ఞానవేఫలవెంత “వశేహియస్యేం ద్రియాణి” యంబ ౬౦నే శ్లోకద ఉత్తరాధ్యక్షికదింద పూర్వదల్లి నిరూ

పిసల్పట్టితు. ఆదరూ సాక్షాత్ఫలవల్ల. కింతుమనః ప్రసాదద్వారాయంత
శ్లోకద్వయదింద నిరూపిస్తుతారాదకారణ పునరుక్తిదోష బహువద్ది.

మూ॥ రాగద్వేషవియుక్తైస్తు విషయాన్వియైశ్చరః॥

ఆత్మవశ్యైర్విధేయాత్మా ప్రసాదమధిగచ్ఛతి॥ ౬౪॥

టీ॥ (యావపురుషను ఉక్తరీత్యా రాగద్వేషాదిగళన్న బిట్టన
నో) సతుం=ఆపురుషను, రాగద్వేషవియుక్తైః=రాగద్వేషరహితగళా
దంథా (ఆదకారణ) ఆత్మవశ్యైః=స్వాధీనగళాదంథా, ఇంద్రియైః=చ
క్షురాది బాహ్యేంద్రియగళింద, విషయాన్=రూపరసాదివిషయగళ
న్ను, చరణ్=(కేవల దేహాధారణాథమాత్రక్కే) అనుభవిస్తుతానె,
విధేయాత్మా=స్వాధీనమనస్కనాగి, ప్రసాదం=(మనస్సిగై స్వతపస్వప్రా
యివిషయాగతిలక్షణవాద)ప్రసాదవన్ను, అధిగచ్ఛతి=హొందుతానె.

వి-౧॥ ఇల్లి పాదత్రయదింద రాగద్వేష పరిహారాఖ్య ఇంద్రి
యజాయాఖ్య ఫలపేళల్పట్టితు రాగద్వేషా సంబద్ధగళాదకారణ ఇం
ద్రియగళిగై విధేయాత్మత్వపేతువనింద ఆత్మవశ్యత్వక్కే మనఃకోభా
నాపాసకత్వ అదేయాదకారణ పూర్వోక్తయుక్తివే ఆదరూ పూర్వో
క్తవాద ఇంద్రియ జయకారణవాద నిరాహారత్వపు అయుక్తివాగుత
దె యాకెందరె అశక్యవాదకారణ వెంత పేళునదక్కాగి ఇంద్రియ
జయక్కే అన్యవహిత ఫలపరవాగి “విధేయాత్మాప్రసాదమధిగచ్ఛతి”
యంబవాక్యపు నిరూపిసల్పట్టితు యంతభావ.

౧॥ మనఃప్రసాదదింద ఏను ఆగుతదె అందరె పేళుత్తారె.

మూ॥ ప్రసాదేనర్వదుఃఖానాం హానిరస్యోపజాయతే॥

ప్రసన్నచేతనోహ్యశు బుద్ధిఃపర్యవత్సితి॥ ౬౫॥

టీ॥ ప్రసాదేనతి=మనఃప్రసాద ఉంటాదపక్షదల్లి, అస్య=ఈప్రస
న్నచి త్తనాదపురుషగై, ఆశు=శీఘ్రవాగి, బుద్ధిః=బ్రహ్మపరోక్షజ్ఞానపు,
పర్యవత్సితి=చన్నాగిఉంటాగు త్తదె (ఆదకారణ) అస్య=ఈ అపరోక్ష

జ్ఞానిగె, సర్వదుఃఖానాం=సమస్తదుఃఖగళ, హానిని=నాశపు, ఉపభాయ
తే=ఉంటాగుతదే, హి=“తరతిశోకమాత్మవితే” యంబవేదదస్లేప్రసంగ.

వి-అ॥ ఈ శ్లోకము “ప్రసాదేనైవ బుద్ధివివర్ధయతే” యంతమంత్రమేలిక
రసాను “సర్వదుఃఖానాం హానిర్దాయతే” యంత మేలికదిండు జ్ఞానసంపన్నునిచూపింప
ట్టితెలుపు ఆచార “బుద్ధియుక్తోజహతీహ” యంబ గెలినే శ్లోకమును సుకృతముమృత పరి
హరకై జ్ఞానసంపన్నుని క్రియ అయి క్తవాగలి. యాకరిదర సుఖప్రాప్తి దుఃఖవి
హర ఇవగళక్షే పురుషార్థగళు. పూర్వోక్తరీత్యా సుకృత దుష్కృత ఇవేషమన్న
బిట్టపక్షములలో ఇవగళపరిత్యాగ పురుషార్థపల్లవిద్వారణ జ్ఞానసంపన్నునిచూపింప ఆగో
రు యంబ శంకాపరిహారార్థవాగి ప్రకృత ఈ ౬గెనే శ్లోకముదిండు జ్ఞానసంపన్ను ప్ర
సంగసంగత్యా మేలికరంతభావ.

అ॥ శ్రవణమననగళిండుసహ కృతవాదంధా ధ్యానదిండుతె అప
రోక్షసిద్ధియు అగు త్తదే. మనసిప్రసాద అనావశ్యకమెంత పూర్వపక్ష
బుదరె మనసిప్రసాదవిల్లదిద్దరె దోషవన్ను హేళుతారె. (౧ శ్లోక
గళిండు మనసిప్రసాదవిల్లదిద్దరె దోషవన్ను నిరూపింపింతారాదకారణ
ఈ ప్రకరణములలో “మనసిప్రసాదాభావే యుక్తిః నభవతి” యంబ ఈ
మూనుపదగళము ఈశ్లోకము అదియల్లి శేరినబేకు.)

మూ॥ నాస్త్రీబుద్ధిరయ్యుక్తిస్య నచాయుక్తిస్యభావనా ।

నచాభావయతశ్చాంతి రశాంతస్యకుతస్సుఖం ॥ ౬౬ ॥

టీ॥ (మనసిప్రసాదాభావే=మనసిప్రసాదవిల్లదిద్దరె, యుక్తిః=చి
త్తనిరోధపు, నభవతి=ఉంటాగువదిల్ల) అయ్యుక్తిస్య=చిత్తనిరోధరహి
తగె, భావనా=ధ్యానపు, నభవతి=ఇల్ల, అభావయతశ్చ=ధ్యానరహి
తగె, బుద్ధిః=అపరోక్షజ్ఞానపు, నభవతి=ఉంటాగువదిల్ల (అపరోక్షజ్ఞా
నశూన్యగె) శాంతిః=ముక్తియు, నాస్త్రీ=ఇల్ల, అశాంతస్య=అముక్తిగె,
సుఖం=ఉత్తమసుఖపు, కుతః=దావదు. సుఖవే ఇల్లమెంతభావ.

వి-అ॥ ఈశ్లోకములలో అపరోక్షజ్ఞానరహితగె మోక్షవిల్ల యంతమంత్రమేలిక
రసాను “అశాంతస్యకుతస్సుఖం” యంబ అధికాంశమయికండుతె అపరోక్షజ్ఞా
ముక్తియల్లి సర్వదుఃఖహానిమంత్రవే అగు త్తదే యంత అల్లి కింపు సంసారగళిండు అల

భ్యవాద పరమసుఖృ-కూడా ఉంటాగుత్తదె యంత తిలసువద-కాగ్ని ప్రసంగాత్
హేళిద్దు. అథవా శాంతిశబ్దక్కు భగవదేకసిష్టయిద్ధితాయంతఅథా. సుఖశబ్దక్కు మో
క్ష యంతఅథా మనోనిగ్రహవె పరంపరయా మోక్షక్కు కారణ వెంతభావ.

అ॥ మనోయోగరహితగె ధ్యానసంభవినువదిల్లవెంత పూర్వ
శ్లోకదింద హేళల్పట్టితు. శ్రవణమననయు క్తినాదవగె శ్రవణమననదిం
ద లే ధ్యాన ఉంటాగుత్తదె అందరె ఉత్తర.

మూ॥ ఇన్ద్రియాణాంహిచరతాం యన్యనోనువిధీయతే ।

తదన్యహరతిప్రజ్ఞాం వాయుర్నావమివాంభసి ॥ ౬౨ ॥

టీ॥ చరతాం=(విషయగళల్లిస్వేచ్ఛయా) విహరినువంధా, ఇం
ద్రియాణాం=చక్షురాదీంద్రియగళిగె, అను=అనుసరిశి (అందరె ఇంద్రి
యగళకూడ లే) విధీయతే=ఈశ్వరనింద మాడల్పడుత్తదె, తత్=అం
ధా ఈశ్వరనింద ఇంద్రియపుష్టభావిత్వేనమాడల్పట్ట మనస్సు, అన్య=
ఈ పురుషన, ప్రజ్ఞాం=పరోక్షజ్ఞానవన్ను, అంభసి=ఉదకదల్లి, వాయుః=
మాళియు, నావమివ=తెప్పవన్నోపాదీలి, హరతి=నివృత్తినుత్తదె (అం
దరె పరోక్షజ్ఞానవన్ను ఉంటుమాడదె ప్రతిబంధకమాడతదె యంత
భావ) తా॥ మనోనిగ్రహశూన్యనాద పురుషగె కథంచిత్ పరోక్ష
జ్ఞాన ఉంటాదరూను ఈ దుష్టమనస్సాదద్దు ధ్యానోపయుక్తవాగి అప
రోక్షజ్ఞానోదయదగోస్కర సమర్థవాగువదిల్లవెంతభావ.

అ॥ ప్రజహాతి యంబ గిగినే శ్లోకాదిగళింద ఉక్తివాదజ్ఞానిల
క్షణక్కు అసంభవనిరాసాథావాగి జ్ఞానపు మహాప్రయత్నసాధ్య. ఇం
ద్రియనిగ్రహ సాధ్యవెంత “విషయావినివర్తంతే” యంబ గిగినేశ్లోక
మోదలాద్ధరింద నిరూపిసల్పట్ట ప్రమేయవన్ను ఉపసంహరమాడుత్తరె.

మూ॥ తస్మాదన్యమహాబాహో నిగ్రహీతానిసర్వశః ।

ఇంద్రియాణీన్ద్రియాథేభ్యస్తస్యప్రజ్ఞాప్రతిష్ఠితా ॥ ౬౩ ॥

టీ॥ తస్మాత్=(ఇంద్రియనిగ్రహ ఉల్లవగేవే మనకిప్రసాద-మ
నకిప్రసాద ఉల్లవగె చిత్తనిరోధరూపయుక్తి-యుక్తిఉల్లవగె శ్రవణ

మనన ఇవగళింద తత్వనిశ్చయ-తత్వనిశ్చయఉల్లవగె అపరోక్షసాధన
ధ్యానఉంటాగుతదె యంబ) కారణస్థశ్చేయింద, హేమహాబాహుః=
యతై బాహుబలశాలియాద అజుఃననె, సర్వశక్తిఃసమస్తగళాదంధా,
ఇంద్రియాణి=ఇంద్రియగళు, ఇంద్రియాణేభ్యః=యాపాది సర్వవిషయ
గళద్దశ్చేయింద, యస్య=యావనింద, నిగృహీతాని=నిగ్రహింపబట్టవో,
తస్య=అంధాపురుషగె, ప్రజ్ఞా=ప్రజ్ఞాయు, ప్రతిష్ఠితా=స్థిరవాగు తదె.

తా|| ప్రసాద యుక్తి శ్రవణ మనన తత్వనిశ్చయ ధ్యాన ఈ
క్రమమింద అపరోక్షజ్ఞాన ఉంటాగు తదంతభావ.

అ|| స్థితప్రజ్ఞస్య యంబ గెరనే శ్లోకమింద కేళల్పట్టజ్ఞానిలక్షణ
కై “ప్రజహతి” యంబ గెరనే శ్లోకమొదలు ౪ శ్లోకగళింద హేళిత
దసభవమ్ను “విషయా” ఇత్యాది ౯ శ్లోకగళింద హేళి “తస్మాత్”
యంబ ౬౦వే శ్లోకమింద అదరఉపసంహారమాషి “స్థితధీః” యంబభా
గమింద “ఆనందతృప్తయ భాషణాదిగళమ్నుయాతక్యాగి మాడతారె”
యంత అజుఃననింద మాషిప్రశ్నకై సమాధాన హేళుత్తారె. అ
థవా ప్రజహతి యంబ శ్లోకమొదలు ౪ శ్లోకగళింద హేళిదజ్ఞానిలక్ష
ణమ్ను సంగ్రహిని మొత్తవారి హేళుత్తారె.

మూ|| యానిశాసర్వభూతానాం తస్మాంజాగతిఃసంయమి|

యస్మాంజాగతిభూతాని సానిశాపశ్యతోమునే||౬౯||

టీ|| యా=యానిభగవత్స్వరూపపు, భూతానాం=ప్రాణిగళిగె,
నిశా=నిశాస్థానియవో (అందరె రాత్రియల్లిమలికొండప్రాణిగళుహ్య
గెబాహ్యపదార్థవన్న తిళియువదిల్లివోహగె భగవత్స్వరూపమ్ను తి
ళదవరల్ల వెంతభావ) తస్మాం=అంధా భగవత్స్వరూప లక్షణవాద
ప్రాణినిశాదల్లి, సంయమి=ఇంద్రియనియమ ఉల్లజ్ఞానియు, జాగతిః=జా
గరూకనాగుత్తానె (అందరె భగవత్స్వరూపమ్నే సర్వదా అపరోక్షీక
రికికొండు తదితరలోకవ్యవహారగళల్లి పరమ ఉదాసీననాగుత్తానెం

తభావ) యన్యోన్యం=యావవిలక్షణవాద గూఢాచి విషయదల్లి, భూతా. ని=పాణిగళు, జాగ్రతి=జాగరూకరాగిద్ధారో, సా=అంథా విషయాది లక్షణ లోకతంత్రపు, మునేః=మననశీలనాద, పశ్యతః=అపరోక్షజ్ఞానిగె, నిశా=నిశాఃసీయపు (అందరె లోకతంత్రదల్లి పరమ ఉదాసీనరెం తభావ).

తా॥ హాగందరె అంథా అపరోక్షిగళిగెభాషణ భక్తాటనాది ప్రవృత్తియు హ్యగె అందరె అంథామహాపరోక్షిగళిగూకూడా ప్రారబ్ధకర్మనశాత్ బ్రహ్మస్వరూప స్వల్పతిరోహితవాగి పూర్వవాసనెయిం ద ప్రాయః అల్ప అభిసంధిపూర్వకవాగి మ త్తరహాగె లోకప్రవృత్తి ఉంటు యంతభావ. ఇదరిందనిత్యదల్లియూ భగవదేకచిత్తరాగి తదీత రత్ర అభినివేశశూన్యరాగిరోణవే జ్ఞానిలక్షణ వెంతహేళల్పట్టు. ఈల లక్షణ దేవతిగళిగె అన్వయసలారదు. యాకందరె సర్వప్రేరకరాద దేవతి గళు మహాజ్ఞానిగళాదకారణ అవరిగూభగవదితరత్ర జ్ఞాపకవిల్లదిద్దరె లోకయాత్రయే జరగలారచెందభావ. శబ్దక్రమదకింతలు అథాక్రమ ప్రబలవాదకారణ మునేః పశ్యతః యంబపదగళల్లి వ్యత్యాసదింద అన్వ యహేళతక్కడ్డు. అందరెముందుహిందు అన్వయసతక్కడ్డు. ఈ య రడుపదగళ అథాగళిగె హేతుహేతుమద్భావ తిళితక్కడ్డు.

అ॥ అపరోక్షిగళిగె బాహ్యనుసంధానవిల్లదిద్దరూ మ త్తనహాగె ప్రారబ్ధకర్మర్త్యుండ కథంచిత్ గమనాదిగళు ఇరలి విషయానుభవపు అవరుగళిగె కండి ద్వేపల్లవా నియమేన సాధనగళిద్దే అనుభవ ఉంటాగ బేకు కడింద అవరుగళిగె విశేషమహిమూ యేను అందరె జ్ఞానిగళింద మాడల్పట్ట విషయానుభవ ప్రకారవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ ఆపూర్వమాణమచలప్రతిష్ఠం సముద్రమాపరిప్రవిశంతి యద్వత్ । తద్వత్కమాయంప్రవిశంతిసర్వే సశాన్తి మాప్నోతిసకా మకామీ ॥

టీ|| ఆపూర్వమూఁగమపి=(నానానదీజలగళింద) చన్నాగితుంబ
ల్పదువంధాద్దాదరూను, అచలప్రతిష్ఠం=సరిత్ప్రవేశ-తదభావప్రయు
క్తవృద్ధి ప్రహసరహితవాగిగోణదరింద స్వభావతః ఇరతక్కుంథా (అం
దరెనదిగళప్రవేశభావదింద శోషరహితవాదంథా సరిత్ప్రవేశార్థవా
గియత్నరహితవాదంథా) సముద్రం=సముద్రవన్ను, అపరి=ఉదకగళు,
యద్వత్=హ్యగే, ప్రవిశంతి=ప్రవేశమాడుత్తనో, తద్వత్=హ్యగే,
యం=యావజ్ఞానియన్ను (ఈపక్షదల్లియూ అచలప్రతిష్ఠం యంబపదవ
న్ను శేరిసికోతక్కుద్దు, విషయపూర్ణనాదరూను ఉత్సేక అనుత్సేకర
హితనెంతభావ) సర్వే=సమస్తగళాదంథా, కామాః=విషయగళు, ప్ర
విశంతి=ప్రవేశమాడుత్తనో, సః=అంధాజ్ఞానియు, శాంతిం=మోక్షవి
న్ను, ఆప్నోతి=హోందుత్తానె, నతుకామకామి=కుత్సితవిషయేచ్ఛా
ఉల్లస మోక్షవన్ను హోందోదిల్లి. అథవా విషయానుభవపుష్లవను
యాకకామియల్ల అందరెహేళుత్తారె “నత్వితి” ఉక్తప్రకారవాగి
విషయానుభవపుష్లవను జ్ఞానియెఱుగుత్తానె. కామకామియాగిఱగోదిల్లి.

అ|| పూర్వజ్ఞోకోక్తప్రమేయవన్నెవిస్తరిసుత్తారె.

మూ|| విహాయకామాన్యస్సర్వాపుమాంశ్చరతినిస్సృహః|

నిర్మమోనిరహజ్జారస్సశాంతిమధిగచ్ఛతి|| 20||

టీ|| యః=యావజ్ఞానియు, నిస్సృహః=నిషిద్ధవాద ఆశారహిత
నో, నిర్తమః=స్వామిత్యాభిమాన వజితనో, నిరహజ్జారః=కత్వ
త్వాభిమానరహితనో, సః=అంధాజ్ఞానియు, సర్వాన్=సమస్తగళాదం
థా, కామాన్=విషయగళన్ను, విహాయ=బిట్టు, చరతి=అనుభవిస్తుత్తా
నె (తన్నల్లిస్వతంత్రకత్వత్వాభిమానవన్ను బిట్టు హరిచ్ఛయాప్రాప్త
వాద విషయానుభవవన్నుమాడుత్తానెంతభావ) సవవ=ఆతనె, పుమా
న్=పురుషను (అన్యభావశువెంతభావ) అథవా, సః=ఆ, పుమాన్=
పురుషను, శాంతిం=శాంతియన్ను, అధిగచ్ఛతియంతలథ=ఇదరింద
జ్ఞానియన్ను స్తుతికిదరెంతభావ.

అ॥ ప్రజహతీత్యాది గిగినే శ్లోకమోదలు హేళల్పట్టజ్ఞానిలక్ష
ణ ప్రకరణవన్న ముగిసుత్తారైః—

మూ॥ ఏషాబ్రాహ్మీస్థితిఃపార్థ నై నాంప్రాప్యవిముహ్యతి ।

స్థిత్యాస్యమంతకాలేపి బ్రహ్మనిర్వాణమృచ్ఛతి ॥2౨॥

టీ॥ హేపార్థ=యలై అజుకననె, ఏషా=ప్రజహతీత్యాది గిగినే
శ్లోకమోదలు ఉపక్రమిసల్పట్టు యానిశాయంబ ఁనె శ్లోకదల్లి ని
ష్కృష్టహేళల్పట్ట, బ్రాహ్మీ=పరప్రహ్మ విషయకవాదంధా, స్థితిః=
(సర్వకామపరిత్యాగ నిరంతరదల్యూ భగవత్సర్వరణ ఇవుకళెమోదలా
ద బ్రహ్మజ్ఞానిలక్షణరూపవాద) స్థితియు (ఉక్తా=హేళల్పట్టతు) ఏనాం=
ఉక్తరూపవాదస్థితియన్ను, ప్రాప్య=హొంది, నవిముహ్యత్=మోహ
పడువదిల్ల(అందరె భవవేదనవన్ను హొందువదిల్ల వెంతభావ) అంత
కాలేపి=దేహత్యాగకాలదల్యూ, అస్యం=ఈభగవదనుస్మృత్యాది రూ
పస్థితియల్లి, స్థిత్యా=ఇద్దు, నిర్వాణం=ప్రాకృతశరీరరహితవాదంధా,
బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మవన్ను, ఋచ్ఛతి=హొందుత్తానె.

తా॥ ప్రారబ్ధవిల్లదిద్దరె యావదేహదల్లి జ్ఞానోత్పత్తి ఆగుతదో
ఆ దేహత్యాగకాలదల్లి భగవదనుస్మరణదింద ఆదేహపాతానంతరదల్లె
ముక్తిఆగుతదె. ప్రారబ్ధవిల్లపక్షదల్లి దేహంతరవన్నుహొంది ముక్త
నాగుత్తానంతభావ. ఈవిషయదల్లి “ఓంభోగేనత్వితరేక్షపయిత్వాథ సం
పత్స్యతే ఓం” యంబ బ్రహ్మసూత్రవు “జాగరూకవాగిదె. ఈ శ్లోకదల్లి
బ్రహ్మపదదింద చతుర్ముఖబ్రహ్మన్న తెగదుకొల్ల బారడెంబ అభిప్రా
యదింద బ్రహ్మగె నిర్వాణ యంబ విశేషణకొట్టదె. చతుర్ముఖగెప్రా
కృతశరీర ఉంటు పరబ్రహ్మనప్రాప్తియే మోక్షవెంతభావ.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మనిర్వాణయాం

యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదే సాంఖ్య

యోగోనామ ద్వితీయోధ్యాయః.

అథ తృతీయోధ్యాయః

అ॥ “నత్యేవాహం” యంబ ౨-౧౨నే శ్లోకమొదలు “ఏ
పాతేభీహితా” యంబ ౩-౯నే శ్లోకపర్యంతవాద గ్రంథగళింద జీవేశ్వ
రస్వరూపవన్ను నిరూపిశి ఆ జీవేశ్వరగుగళ-స్వరూపజ్ఞానోపాయవన్ను
“యోగేత్విమాంశ్రుణు” యంబ ౩-౯నే శ్లోకదడ త్తరాధికారింద ప్ర
తిజ్ఞామాశి “తైగ్గుణ్యవిషయా” యంబ ౪-౧నే శ్లోకమొదలు కెల
వశ్లోకగళింద హేళి “కర్తజంబుద్ధియుక్తాహి” యంబ ౫-౧నే శ్లోకాది
గళింద జీవేశ్వరస్వరూప విషయగళన్నకురితు మత్తు జ్ఞానోపాయవాద
నివృత్తకర్మగళన్ను ఓవీతీయాధ్యయదల్లి స్వల్పవిచరిసల్పట్టితు. ఈఅధ్యాయ
యదల్లి పూర్వాధ్యాయోక్త నివృత్త కర్మరూపవాదజ్ఞానోపాయ
భూతయోగపు అవశ్యకర్తవ్యయంబోదరన్ను విస్తారవాగి హేళుత్తారా
దకారణ పూర్వాధ్యాయకూకా ఈఅధ్యాయకూకా పూర్వాపర్యబంధదె.
దూరేణ్యవరం కర్మ యంబ ౨-౪-౯నే శ్లోకదల్లి జ్ఞానదకింతలు కర్మ
అథమ, జ్ఞానవే శ్రేష్ఠవెంత పూర్వదల్లి శ్రీకృష్ణను హేళలాగి ప్రశ్నకై
ఇదునమయవెంతతిశదు అజ్ఞానను ప్రశ్నమాడుతానె.

[అజ్ఞానాడివాచ=అజ్ఞాననుమాతనాడుతానె]

మూ॥ జ్యాయసీచేత్కర్మణస్తే మతాబుద్ధిర్జనాదనః

తత్కింకర్మణీహురేమాం నియోజయసికేశవ॥ ౧॥

టీ॥ జనార్దన=ఉత్పత్తిరహితనాగియు సంసారబాధేయన్ను నివృ
త్తిమాజోవనాగియు ఇరువ యలై కృష్ణనె, బుద్ధి=జ్ఞానపు, కర్మణి=కర్మ
దకింతలు, జ్యాయసీ=శ్రేష్ఠవాదద్వాయంత, తవ=నినగె, మతాచేత్=
సముతవాదపక్షదల్లి, హేకేశవ=బ్రహ్మరుద్రనియామకనాద శ్రీకృష్ణనె,

తత్=హాదరె, కర్మణి=కర్మదల్లి, కిం=యాతకో-స్మ-ర, మాం=నన్న
న్ను, నియోజయసి=ప్రేరిసు త్తి (యంతబండుప్రశ్న) (తత్రాపి=అద
రలూ) ఘోరే=రాగ ద్వేషాదిగళింద యుక్తవాదయుద్ధాఖ్యైక ర్థదల్లి,
కింనియోజయసి=యాకెప్రేరిసు త్తి (యంతద్వితీయప్రశ్న).

తా|| అజానన ప్రశ్నాభిప్రాయవేనందరె, “ సర్వపతేపుణ్య
లోకాభవంతీ ” త్యాదిశ్రుతిగళింద సర్వకర్మగళిగూఢలశ్రుతవాదకా
రణ “హతోవాప్రాప్నోతిస్వర్గం” యంబ ౨-౩౭నే శ్లోకోక్తరీత్యా
యుద్ధకర్మపుకామ్యవాదకారణ ఇంధాకమజ్ఞానాపేక్షయా అవరవా
దద్దు. ఆదప్రయుక్తసన్యాసాశ్రమ విహితవాద శమదమాదిగళిగె ఘ
ల శ్రుతవాగలిట్లకడింద అకామ్యవాదద్దు. యాకందరె “ శాంతో
చాంత ఉదాంతః” (బృ ౬-౪-౨౨) యంబశ్రుతియల్లి శమదమాది
గళు బ్రహ్మజ్ఞానార్థవాగియంత హేళల్పట్టవెయాదకారణ యత్యాశ్రమ
వన్ను స్వీకరిశి ఆయత్యాశ్రమకర్మనిష్ఠనాగుయంత హేకృష్ణనీనునన్న
నియోజనమాడబేకల్లవా? హీగిరలు ఘోరతరవాదయుద్ధాఖ్యైకకర్మద
ల్లి “ యుశ్యస్వభారత ” (౨-౧౮) యంతనియోజిసువదుయుక్తవల్ల
వెంత అజానను హేళుత్తానె.

అ|| ఆదరె “ బుధ్యాయుక్తీయయాపార్థ ” యంబ ౨-౩౯నే
శ్లోకదల్లి యుద్ధాఖ్యైకకర్మపూకూడా జ్ఞానోపయోగి యాగు త్తదె యంత
హేళల్పట్టితల్లవా అందరె హేళుత్తానె.

మూ|| వ్యామిశ్రేణై వవాక్యేన బుద్ధిం మోహయసీవమే|

తదేకంవదనిశ్చిత్త్య యేనశ్రేయోహమాప్నుయాం|| ౨||

టి|| వ్యామిశ్రేణి=కెలవకడెకర్మ ప్రశంసా, కెలవకడెజ్ఞానప్రశం
సా, అథవా యుద్ధకర్మకృత్ స్వర్గఫలకవెంతలూ, కృత్ జ్ఞానఫలక
వెంతలూ, ఏవంకూపనందేహజనకవాదంధా, వాక్యేన=నూతినింద,

మే=నన్ను, బుద్ధి=బుద్ధియన్ను, మోహయసేన=వ్యాకులపుష్కరసోపాదీలిమాడుతి. ఫలకామిగెయ్యద్ధ స్వర్గాధావాదద్దు భగవదారాధనాయంతతిశదుమాడతక్క డ్మత్రియగె విహితయుద్ధాఖ్యకర్మపు జ్ఞానార్థవాదద్దు కడిందయుద్ధనినగె ఆవశ్యకవెంత శ్రీకృష్ణును హేళిదపక్షకై హాగాదరూ యతిధర్మదల్లే నన్ననియేజనువదు యుక్తవాదద్దు. యాకందరె యుద్ధవాదద్దు ఫలాపేక్షయామాడిదరె కామ్యవాగు త్తదె ఇల్లదిద్దరె అకామ్యవాగు త్తదె ఆదకారణ యతిధర్మవే శ్రేష్ఠవెంతననగె తోరుతదే హేకృష్ణ, యేన=యావడపాయదింద, అహం=నాను, శ్రేయః=సుకృతవన్ను, ఆపుయాం=హాండువెనో, తదేకం=ఆముఖ్యవాద ఒందుకర్మవన్ను, నిశ్చిత్త్య=నిశ్చయిసి, వద=హేళు.

అ॥ యద్యపి ఆశ్రమవ్రతయగళల్లి విహితగళాద సర్వకర్మగళా వివక్షాభేదదిందలూ అధికారి భేదవిందలూ కామ్యగళాగియు అకామ్యగళాగియు ఆగుత్తవె. ఆదకారణ వైకల్పికకామ్యగళు, యతిధర్మగళాద శమదమాదిగళు కేవల అకామ్యగళు. ఈ యతిధర్మగళు యుద్ధకర్మదహాగె నరకాద్యనర్థహేతుగళాద రాగద్వేషాదిగళింద యుక్తగళల్లి. హీగిద్దరూయలై అజ్ఞాననే నీను జనకప్రియవ్రతరుగళోపాదీలి ఆధికారికవర్గదల్లి శేరిదవనాదకారణ నీనుకర్మయోగి. అవశ్యవిహితకర్మ మాడలిక్కే బేకు. “సుఖదుఃఖేనమేకృత్వా” యంబ ౨-౩౦ నే శ్లోకోక్త న్యాయదింద భగవద్భక్తి యిందస్వధర్మ యంతతిశదు యుద్ధమాడిదపక్షదల్లి పాపబరలారదాగకారణ వైకల్పిక కామ్యవాదరూను యుద్ధకర్మదల్లే నిన్నప్రేరిసబేకెంబ అభీప్రాయదింద శ్రీకృష్ణును “యుద్ధాఖ్యకర్మదల్లియాకెనన్నప్రేరణే మాడుతి” యంబ అజ్ఞానన ప్రథమపక్షకై “లోకేస్మిన్” యంబశ్లోకదింద ఉత్తరహేళుత్తానె. ద్వితీయప్రశ్నకై “శ్రేయా=స్వధర్మః” యంబ ౩౧ నే శ్లోకదింద ఉత్తరహేళుత్తానె.

[శ్రీభగవానువాచ=శ్రీకృష్ణును హేళుత్తానె.]

మూ॥ లోకేఽస్మిన్ద్వివిధానిష్ఠా పురాప్రోక్తామయానఘ ।

జ్ఞానయోగేనసాఙ్ఖ్యానాం కర్మయోగేనయోగినాం ॥౩॥

టీ॥ అనఘ=పాపరహితనాదంధా హేలజాననే, అస్మిన్లోకే=సాధకవర్గదల్లి, నిష్ఠా=స్వరూపస్థితియు-అందరె ముక్తియు అధివాఅత్యంతవాగి సంసారప్రాప్తి తన్నిచ్చుత్తి ఇవెరడు, ద్వివిధా=యరడు సాధనగళిందసాధ్యవు (ఇతి=యంత) మయా=నన్నింద, పురా=పూర్వదల్లి ప్రోక్తా=హేళల్పట్టితు, (హ్యగందరె) సాంఖ్యానాం=జ్ఞానప్రధానరాద దేవతిగళిగూ, సనకాదిగళిగూ, జ్ఞానయోగేన=స్వల్పకర్మదింద యుక్తవాద అధికజ్ఞానదింద (జ్ఞానయోగిగళిగె కర్మవు ఆవశ్యకవే ఆదరె కర్మస్వల్ప జ్ఞానఅధిక ఈ అభిప్రాయదిందలె జ్ఞానయోగేన యంతహేళల్పట్టితు) నిష్ఠా=ముక్తియు (దొరియుత్తదె) యోగినాం=కర్మయోగిగళిగె, కర్మయోగేన=స్వల్పజ్ఞానదిందయుక్తివాద అధికకర్మదింద (ఇల్యాపూర్వవదధా) నిష్ఠా=ముక్తియు (దొరియుత్తదె) , యోగినాం' యంబపదక్కె మేలే “ ఇతి ” యంతఅధ్యాహరమాడికొండు హీగె నన్నింద హేళల్పట్టితు యంతపూర్వదల్లి అన్వయ.

తా॥ జ్ఞానయోగి, కర్మయోగిగళాద ఈఉభయరూభగవద్జ్ఞానిగళాదరూ కేవలజ్ఞానమాత్రదింద లే స్వయోగ్యయావదానందానుభవరూపసంపూర్ణముక్తి దొరియువదల్ల. ఆదరె కర్మసహితవాదజ్ఞానక్కెమోక్షసాధనత్వవెంతఅథా. ఈవర్గగళిల్లి సనకాదిగళాద జ్ఞానయోగిగళు స్వనిష్ఠజ్ఞానకర్మగళమధ్యదల్లి జ్ఞానప్రచురరాగి అధికజ్ఞానిగళాగి స్వల్పకర్మవన్నుమాడుతా ముక్తరాగుత్తారె. కర్మిగళాద జనకప్రియన్రతాది గృహస్థాశ్రమిగళు స్వగతజ్ఞానకర్మగళిల్లి కర్మప్రచురరాగి స్వల్పజ్ఞానవన్ను సంపాదనెమాడి క్రమేణముక్తరాగుత్తారె. తత్తదధికారిగళిగె పరమా

తృనింద సాధనగళుహీగె క్లుప్తగళాగివె. అదకారణ నీనుకథికారికనా
దకడింద జనకాదిగళోపాదీలి కర్మయోగి. నిన్నన్నకర్మదల్లె నియోజనె
మాడబేకు యంత అజు=నన్నకురితు శ్రీకృష్ణను హేళుత్రానె. కర్మ
యతజ్ఞానదింద జ్ఞానసహితకర్మదింద లే మోక్షవేహార్తు కేవలజ్ఞాన
దింద కేవలకర్మదింద మోక్షవిల్ల యంత హేళోపక్షదల్లి జ్ఞానకర్మమాత్ర
బోధకవాగి తోరువజ్ఞానయోగేన కర్మయోగేన యంతవ్యవహారహ్యగె
ఉపపన్నవాగతదెందరె అదరల్లి ఒందుఉపమాన-స్వల్పనీరినింద మిశ్ర
వాదక్షీరవన్నహ్యగె క్షీరయంత లేవ్యవహరినల్పడుతదో హాగె యాన
దు అధికనో అదరన్నే వ్యవహరిసువదు లోకసిద్ధవెంత తిథితక్కద్దు.

అ॥ యతిశర్మగళాద శమదమాదిగళే అనుష్ఠినబేకు. గృహ
స్తధర్మగళు అనుష్ఠినబొక్కద్దు. అదరల్యూ ఘోరతరవాద యుద్ధక
ర్మసుతరాంకూడదూ యంత హేళతక్క అజు=నన్నకురితు యలై అజు=
ననే నీను అధికారికను నినగె కర్మవేప్రధానవాదకారణ వర్ణాశ్రమో
చితవాద కర్మవన్ను మాడతక్కద్దు యంత శ్రీకృష్ణనింద హేళల్పట్టి
తు. ఈగె హే అజు=ననె కర్మవేమాడతక్కద్దు వెంత హేళతక్కనిన
గె అభిప్రాయవేను. మోక్షకె “నైష్కర్మ్య” యంతనామనదె
యాదకారణ కర్మమాడదిద్దరేవే మోక్షబోదు యంత అభిప్రాయ
వా? కర్మసంసార బీజవాదప్రయుక్త కర్మాకరణపు ముక్తిగె హేతు
వెంత అభిప్రాయవా? అథవా “కర్మణాబధ్యతేజంతుః” యంబప్రమా
ణానుసార కర్మ ముక్తిగె ప్రతిబంధకవాదకారణ కర్మమాడతక్కద్దు
వెంత అభిప్రాయవా? యంత మూరుప్రకారవికల్పిశి ప్రథమపక్షవన్ను
నిరాకరిసుత్రారె.

మూ॥ సకర్మణామనారంభా నైష్కర్మ్యంపురుషోశ్చతే!

నచసన్యసనా దేవ సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి॥

౪॥

టీ॥ పురుషః=జీవను, కర్మణాం=కర్మగళ, అనారంభాత్=మా
డదే ఇరువదరింద, నైష్కర్మ్యం=కర్మాకరణదింద ప్రాప్యయంతప్రసి

ద్విపుష్పమోక్షపు, నాశ్నుతేహాండువదిల్ల, (యాకందరె, పురుషః
యంబపదపు హేతుగర్భ విశేషణపు. పురు అందరె శరీరీ-సః అందరె స
ర్వదాస్థూలసూక్ష్మశరీరదిం యుక్తనాదజీవను యంతఅథః. పురుషః
యంబపదప్రయోగక్కె తాత్పర్యవేనందరె కర్మఅకరణమాత్రదిందలే
మోక్షబరోపక్షక్కెయావాగలాదరూ యావజన్మదల్యాదరూ కర్మమా
డలిక్కె అనధికారవాదశరీరపు [అందరెవృక్షాదిశరీరపు] బందిరువదల్ల
వా? ఆదేశాదల్లి కర్మమాడదే ఇద్దప్రయుక్త నినగె మోక్షబరబేకు.
ఈగ దృశ్యమానవాద పురుషత్వ నినగెబరదే ఇరబేకు. నినగో ఈపు
రుష దేశాబందదే. ఆదకారణ కర్మమాడదద్దరె ముక్తియంతహేళువ
దు యుక్తవల్ల. హాగాదరెమోక్షపు కర్మసాధ్యపూఅల్ల అదక్కెనై
ష్కర్మ్యవెంతనామపూ అల్లవా? యంతకేళిదరె, మోక్షపుకామ్యకర్మ
దిందసాధ్యవల్లవెంతఅథః. నానునిన్నన్న నివృత్తకర్మదల్లేప్రేరిసుత్తేనే,
నివృత్తకర్మపు మోక్షక్కె అనుకూలవాదద్వేహోర్తు ప్రతికూలవల్ల.
ప్రకృతయుద్ధపు నివృత్తకర్మవెంతభావ) (ద్వితీయపక్షక్కు ఈపూ
ర్వార్థదిందలే ఉత్తరహేళుత్తారె) కర్మణాం=కర్మగళ, అనారంభాత్=
మాడదే ఇరువదరింద (సంసారక్కెబీజభూతవాదకర్మ ఇల్లదిరువప్ర
యుక్త) నైష్కర్మ్యం=కామ్యకర్మదింద అప్రాప్యవాదమోక్షపు, నా
శ్నుతేహాండువదిల్ల-యాకందరె పురుషః యంబపదక్కె పూర్వ
దహాగె హేతుగర్భ విశేషణ. పూర్వదంతేఅథః. అందరె అనాదియాద
సంసారదల్లి అనేకకర్మగళింద అనంతానంతజన్మగళు సంభవిసుత్తదాద
కారణ సదాదేశాయుక్తనాగి తత్తద్దేశాకృతానంతకర్మగళు ఇరోకా
లదల్లి ఈప్రకృతదేశాదిందమాత్ర కర్మమాడదిద్దరె సంసారబీజాభావ
ప్రయుక్తమోక్షాశాదావదెంతభావ. ఈకారణగోస్కరలే పురుషః
యంతహేళుల్పట్టితు. అనేకదేశాపుష్లవను ఆదేశాగళల్లి అనంతానంత

కర్మమాడ తక్కువను. ఇంథా ఈజీవగె కర్మమాడదె ఇద్దు మోక్షసంపాదనె అశక్త్యవెంతభావ. కర్మమాడదె ఇరోమాత్రక్కె మోక్షప్రాప్తవాగువదిల్ల వెంతఅర్థ (మూరనెపక్షనిరాసవు “యజ్ఞార్థాత్కర్మణోయత్ర” యంబ నే శ్లోకదల్లి నిరాకరిస్తుతారె) అదరె “నిష్కామజ్ఞానపూర్వంతు” యంబస్మృతియల్లి నివృత్తకర్మదిందమోక్షహేళల్పట్టదె. ఏవంచనివృత్తకర్మకై మోక్షహోర్తు బేరేఫల ఇల్లవెంత అర్థవాగితు. ఇదుహ్యోగో ఇదేరీత్యా కర్మమాడదె ఇరువదక్కు మోక్షాతిరిక్తఫలవిల్లవెంతయుక్తిసామ్యవదె. ఆయాసపూ ఇల్లవాదకారణ గుణవేళిగితు కడింద కర్తాకరణదిందలూ మోక్షబరలి “ఏవంత్యయినాన్యథేతోః” యంబశ్రుతియల్లి కర్మమాడదేయిద్దరె అసర్థహేళతదె అందరె ఆ ప్రత్యవాయ అముముక్షువిషయవాగలి యంబశంకాకై ఈశ్లోకద ఉత్తరాధ్యాయదింద సమాధాన :—సన్న్యసనాదేవ=కామ్యకర్మమాడదే ఇరోమాత్రదిందలే మత్తు నివృత్తకర్మమాజో మాత్రదిందలూ (యంతశేరిసికోబేకు) సిద్ధి=మోక్షవన్ను, పురుషః=పురుషను, ససమధిగచ్ఛతి=హోందోదొల్లి. “నివృత్తంసేవమానస్తు” యంబశ్రుతియల్లి నివృత్తకర్మమాజోదరిందలే మోక్షశ్రుతవాగిదె అందరె ఆస్మృతిగె తాత్పర్యవేనందరె నివృత్తకర్మదింద అంతఃకరణశుద్ధి అదరిందవిషయవైరాగ్య, అదరింద శ్రవణ, మనన, ధ్యాన, అనంతర జ్ఞానతద్వారా మోక్షవెంతఅర్థ. ఏవంచ నివృత్తకర్మమోక్షకై పరంపరయకారణ సాక్షాత్కారణవల్ల. ఏవంచ ఈదృష్టాంతదింద కర్మమాడదే ఇరోణవే మోక్షసాధనవెంత శంకిసతక్కద్దల్లవెంతభావ. అదరె యత్యాశ్రమధర్మగళు శ్రుతిసిద్ధగళాదకారణ అవగళు ముక్తిహేతుగళె. ఆ ఆశ్రమవిహితధర్మగళిగె తదతిరిక్త ఫలవిల్లవాదకారణ ముక్తియే ఫలహ్యోగో ఈ న్యాయదింద కర్తాకరణక్కు ముక్తిహేతుత్వబరలి యంబ

శంకాకూట ఉత్తరాధిపతిని సమాధాన) సన్యసనాదేవయత్యాశ్రమ స్వకరినువదరిందమాత్ర, సిద్ధిం=మోక్షవన్ను, ననమధిగచ్ఛతి=హాం మవదిల్ల.

తా॥ యత్యాశ్రమవన్ను స్వీకారమాడినకూడలె మోక్షబరు తదె యంతల్ల. ఆశ్రమపు పరమాత్మనల్లి మనఃసమాధానద్వారా తత్ప్రీతివిశేషద్వారా ముక్తిహేతువాగతదె. ఫలాంతరాభావప్రయుక్త వాగి మోక్షహేతువెంతల్ల. కడిందలూ ఈయుక్తి ఉపయుక్తవల్ల వెంతభావ. ఇదరింద లోకేశ్వర యంబపూర్వశ్లోకదల్లి హేళిదరీత్యా నీను అధికారిక దేవకోటిప్రవిష్టనాదకారణ నినగె కర్తదల్లి ప్రేరణయంత మాత్రవేల్ల. కింతు నిన్నిందనిరూపినల్లుట్టరీత్యా కర్మాకరణముక్తి హేతువల్లవాదకారణదిందలూ నినగె కర్తదల్లి అధికారవెంతయుక్త్యంత రపు శ్రీకృష్ణనింద హేళల్లుట్టితెంతతాత్పర్య.

అ॥ ఇన్నూ “కర్తృణామన్యతేజంతః” ఇత్యాది స్మృతిబలదిం ద కర్త ముక్తిప్రతిబంధకవెంబ అజు=నోక్త తృతీయపక్షదల్లి కర్తశ బ్దదింద కర్తసామాన్యపు మోక్షవిరోధియల్ల కింతుకామ్యకర్తవే మోక్షప్రతిబంధకవెంత స్మృతిస్థకర్తశబ్దకై కామ్యకర్తవెంత అధిమా డబేకు యంత “యజ్ఞార్థాత్” యంబ నే శ్లోకదల్లి ముందెహేళ థారాదకారణ కర్తసామాన్యవన్ను-అందరె యావనొందు కర్తవ న్నూ మాడదే ఇరువదు ప్రాణిమాత్రకై అశక్యవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ సహిశ్చైవక్షణమపి జాతుతిష్ఠత్యకర్తృకృత్.

కార్యణేహ్యవశాత్ కర్త సర్వప్రకృతిజైర్లుదైః॥ ౫॥

టీ॥ జాతు=యావఅవస్థయల్లూ, క్షణమపి=ఒందుక్షణదల్లూద రూ, కశ్చేదపి=పండితనాగలి అధవా అపండితనాగలి, అకర్తృకృత్=క

ర్థమాడదె ఇరువవనాగి నతిష్ఠతి=ఇరోదిల్ల (యాకందరె) సర్వః=సమస్తరిందలు, అవశః=విష్ణువశనాగిదె (అందరెస్వతంత్రకత=) విష్ణుధీనకతృప్తపుశ్యవనింద) ప్రకృతిజై గుణైః=వికారభూతసత్వాదిగుణగళింద, కర్తృకర్తవు, కార్యతే=మాడినల్పడుతదె.

తా॥ స్వతంత్రకర్తావాద పరమాత్మనిందలూ, వికారకర్తృగళాద సత్వాదిగుణగళిందలూ, ప్రేరితవాదజనవు సదాయావదాగలి ఒందుకర్తవన్నమాడుతలే ఇరుత్తానాదకారణ కర్తమాడదవను యానూ ఇల్లవెంతభావ.

అ॥ ఆదరె శరీరయాత్రా, సంచార, చలన, మోదలాదకర్తృగళు మాడదె ఇరువదు అశక్యవాదదు. అంధాకర్తమాడదిద్దరె శరీరవె ఇరలారదాదకారణ యజ్ఞాదికర్తృగళన్నుబిడబవలదు. ఆదకారణ “కర్తణాబంధ్యతేజంతుః” యంబ స్మృతిస్థకర్తశబ్ద యజ్ఞాదికర్తవాగలి యాకందరె అశక్యవిషయదల్లి శాస్త్రప్రవృత్తి ఇల్లవాదకారణ. యుద్ధకర్త బివోణవు ఉచితవె అల్లవా యంత అజు=నను శంకిసిదరె యలై అజు=ననె మనస్సే బంధమోక్షగళిగె కారణవేవినా కర్మ మావోణ మాడదోణ ఇవుగళు ప్రయోజకగళల్లవెంబ అభిప్రాయదింద మనస్సే ప్రధానవాదద్దూ యంత యరడుశ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ కర్తేన్ద్రియాణిసంయమ్య యత స్తేమనసా స్మరన్.

ఇన్ద్రియార్థావిమూఢాత్మా మిథ్యాచారస్స ఉచ్యతే॥ ౬॥

య స్త్వింద్రియాణిమనసా నియమ్యారభతే లజు=న.

కర్తేన్ద్రియైః కర్తయోగ మసక్తస్స విశిష్యతే॥ ౭॥

టీ॥ కర్తేన్ద్రియాణి=వాక్, పాణి, పాయు, పాద, ఉపస్థ, ఈ గె కర్తేన్ద్రియగళు-చక్షు శ్రోత్ర జిహ్వా ఘ్రాణ త్వక్ ఈ గె జ్ఞానేంద్రియగళు ఆద] కమే=ంద్రియగళన్ను, నిగ్రహ్య=నిగ్రహమాడికొం

డు, యః=యావాతను, మనసా=మనస్సనింద, ఇంద్రియాథ్వా=శబ్ద
స్పర్శ రూప రస గంధ ఇవుగళన్ను, స్మరక=స్మరిసువంథావరాగి, ఆ
స్తే=ఇరుత్తానో, సః=అవను, విమూఢాత్మా=భ్రాంతను, మిథ్యాచారః=
కపటాచారపుల్లవను, ఇతి ఉచ్యతే=యంత హేళిసికొళల్పడుతానె. హే
అజాన=యలై అజాననె, యస్తు=యావను, ఇంద్రియాణి=చక్షురా
దిజ్ఞానేంద్రియగళన్ను, మనసా=మనస్సనింద, నియమ్య=నిగ్రహిసికొం
డు, అసక్తిః=ఫలేచ్ఛారహితనాగి, కర్మేంద్రియైః=వాగాదికమేంద్రి
యగళింద, కమయోగం=స్వవణాశ్రమోచిత కమరూప జ్ఞానో
పాయవన్ను, ఆరభతే=మాడుత్తానో, సః=అవను, విశిష్యతే=[పూర్వ
దవనకింతలూ] అధికనాగుత్తానె.

తా॥ ఇదరింద పూర్వశ్లోకదల్లి మనోనిగ్రహవిల్లదిద్దరె బంధ
వెంతలూ, ఈ శ్లోకదల్లి మనోనిగ్రహదింద బంధవిల్లవెంతలూ నిరూ
పిసల్పట్టితు. ఇదరింద ఒందుకమఁపూ మాడదె కై కాలుగళన్ను ఆడ
సదె నిశ్చేష్టనాగిఁకూతిద్దరె కమఁమాడదె ఇద్దవనాగుత్తా నాదకారణ
“నహికశ్చిత్” యంబశ్లోకదింద కమఁమాడదె ఇరోణపు అశక్యవెం
త ఉపపాదనెమాడిద్దు సరియల్లవెంబ అజానన శంకాక్కె అవకాశ
విల్ల యాకందరె కమేంద్రియ వ్యాపారవిల్లదిద్దరూ మానసికవ్యా
పార సర్వదాజీవగె ఇరుత్తదె. మనో నిగ్రహవే ముఖ్యవాదద్దు. మ
నోనిగ్రహమాడికొండు స్వతంత్రకర్మత్వ మమతాత్మాగపూర్వకవా
గి ఫలేచ్ఛయన్నుబిట్టు భగవదారాధనె రూపయుద్ధాఖ్య విహితకర్మ
వన్ను మాడుయంతభావ.

వి.అ॥ ౬ నే శ్లోకదల్లి స్మరక యంతమత్ర హేళిదరెసాను. స్మరణపు మనస్సి
నిందలే అగజేను. హీరలు “మనసాస్మరక” యంతహేళిరువదరింద మనస్సే
బంధాబంధగళిగె ముక్త్యప్రయోజక వెంతతెళిసువదక్కాగి యంతతెళితక్కద్దు.

అ॥ ఆదరె ఏమమాడతక్కద్దు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ నియతం కురుత కర్తవ్యం కర్తవ్యాయోహ్యైక కర్తవ్యం

శరీరయాత్రాపితౄ సప్రసిద్ధేదక కర్తవ్యం॥ ౮॥

టీ॥ పి=యావకారణస్థైర్యుండ, అక కర్తవ్యం=కర్తవ్యమాడదె ఇరు
వదకింతలు, కర్తవ్యం=కర్తవ్యముచేసినపు, జ్యాయం=ప్రశస్త్య (ఆదకారణ)
నియతం=నిర్ణయమోచితవాద, కర్తవ్యం=కర్తవ్యము, త్వం=నీను, కురు=
మాడు (మత్తు) అకర్తవ్యం=కర్తవ్యమాడదె ఇరునుంధా, తే=నినగె, శరీర
యాత్రాపి=దేహనిర్వాహపూహాడా, సప్రసిద్ధేత్=సిద్ధినలారదు.

అ॥ “కర్తవ్యబాధ్యతేజంతుం పిద్యయాచవిముచ్యతే తస్మాత్కర్త
వ్యసకుర్వంతి యతేయిపారదర్శిణి” యంబ స్మృతియన్నను సరిశిక్ష
ముక్తి ప్రతిబంధకవాదకారణ మాడతక్కువెంత పూర్వదల్లి వికల్ప
తవాద తృతీయపక్షకై సమాధాన హేళుత్తారె.

మూ॥ యజ్ఞాత్కర్తవ్యోన్యత్ర లోకోయంక కర్తవ్యంధనం ।

తదర్థంకర్తవ్యకాంతేయ ముక్తిసంగస్సమాచర॥

టీ॥ యజ్ఞాత్=విష్ణు ద్వేషవాగి (అందరెత్పీ) త్యర్థవాగి మా
డతక్కుంధా) కర్తవ్యం=కర్తవ్యకింతలూ, అన్యత్ర=అన్యో ద్వేషవాగిమాడత
క్కు కర్మదింద, అయం=ఈ, లోకం=నను, కర్మబంధనం=బంధకకర్మవు
ల్లవను. అవైష్ణవకర్మవే ముక్తిగై ప్రతిబంధకవెంతభావ. వైష్ణవ కర్త
ముక్తిసాధకవాదద్దు కడింద “కర్తవ్యబాధ్యతే” యంబ స్మృతియల్లి కర్మ
శబ్దదింద అవైష్ణవకర్మకై గ్రహణవెంతభావ. సదాభగవదాదిప్రేరిత
నాగి యావదాగలీనొందుకర్మవన్ను ఈజీవనుమాడుత లే ఇరుత్తానాద
కారణ) కాంతేయ=అజాననే, తదర్థం=భగవత్పూజాభావాగి, ము
క్తిసంగస్స=ఫలకామనా హీననాగి, కర్మ=విహితకర్మగళన్ను, సమా
చర=మాడు.

అ॥ వర్ణాశ్రమోచితకర్తవ్యం అవశ్యమాడబేకుయంబ విషయదల్లి
స్మృతి-నిందా-పరకృతి-పురాకల్పరూపవాద అధావాదము నాలుగు
శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ సహాయజ్ఞాఃప్రజాస్సృష్ట్యా పురోవాచప్రజాపతిః॥ అనేన
ప్రసవిష్యధ్వ మేషవోఽస్త్విష్ట కామధుక్ ॥౧౦॥ దేవాభావయతానే
న తేదేవాభావయంతువః॥ పరస్పరంభావయంత శ్రేయఃపరమవాప్స్య
థ ॥ ౧౧ ॥ ఇష్టాన్భోగాన్వివోదేవా దాస్య నైయజ్ఞ భావితాః॥ తైర్దత్తాన
ప్రదాయైభ్యోయోభుక్త్యై స్తేనవనః॥౧౨॥ యజ్ఞశిష్టాశినస్సంతో ముచ్యం
తేసర్వకిల్బిషైః॥ భుజ్య తేతేత్వఘంపాపా యేపచన్త్యాత్మకారణాత్ ॥౧౩

టీ॥ సహాయజ్ఞాః=యజ్ఞుడింద సహితరాద, ప్రజాః=బ్రాహ్మణా
ది ప్రజెగళన్ను, పురా=సృష్ట్యాదియల్లి, సృష్ట్యా=సృష్టిశి, ప్రజాపతిః=బ్ర
హ్మదేవరు, ఉవాచ=మాతనాడిదరు (యేనంతమాతనాడిదరుఅందరె)
(హేప్రజాః=భోజనగళే) అనేన=ఈయజ్ఞుడింద (యూయం=నీవుగళు,
ఇష్టకామాభావతమృతమృమనోరథవన్ను అథవాపురుషార్థగళన్ను)
ప్రసవిష్యధ్వం=సంపాదనెమాడికొళ్ళగి, ఏషః=ఈయజ్ఞువు, వః=నిమ్మగ
ళిగె, ఇష్టకామధుక్=ఇచ్ఛావిషయభోగప్రదవాగి, అస్తు=ఆగలి ॥౧౦॥
యజ్ఞక్మ ఇష్టకామదోగ్ధృత్వహ్యగై అందరె:—(హేప్రజాః=భోజనగ
ళే) అనేన=ఈయజ్ఞుడింద (యూయం=నీవుగళు) దేవాభావ=దేవతెగళన్ను,
భావయత=(హవిస్సుగళింద) తృప్తిపడినరి, తే=ఆహవిరాదిగళింద తృ
ప్తరాద, దేవాః=దేవతిగళు, వః=నిమ్మగళన్ను, భావయంతు=ఇష్టకా
మదానదిందతృప్తిపడినలి (ఏవం=ఈరీతియాగి) పరస్పరం=ఒబ్బరిగొబ్బ
రు, భావయంతః=తృప్తిపడినతక్కంథా, దేవతిగళు నీవుగళూను, పరం
శ్రేయః=మోక్షాఖ్య పురుషార్థవన్ను, అవాప్స్యథ =హొందు త్తీరి
॥ ౧౧ ॥ ఇదేవిషయవన్ను స్పష్టికరిసువదగోస్కర కర్మమాడదిద్దరెదో
షవన్ను హేభుత్తారె:—యజ్ఞభావితాః=యజ్ఞుడిందపూజితరాదంథా,
దేవాః=దేవతిగళు, వః=నిమ్మగళిగె, ఇష్టాభావతగళాదంథా, భో
గాభావతగళన్ను, దాస్యంతే=కొడుత్తారె. తైః=అంథాదేవతిగళింద,
దత్తాభావతగళన్ను అన్నాదిగళన్ను, ఏభ్యః=ఈదేవతావర్గదగో

స్కర, అప్రదాయకౌడదే, యః=యావను, భుక్తే=భోజనమాడుతూ
నో, సం=అవను, స్తేనవ=కశ్లనే. (ఈరీతియాగి యజ్ఞమాడదంధావర
న్ననిందిశి యజ్ఞమాడువవరన్నస్తుతినుత్తారె) యజ్ఞశిష్టాశినస్సంతః=విష్టు
తదితరదేవతారాధనావశిష్టభోజిగళాద సజ్జనరు, సర్వకల్పిమై=సమస్త
పాపగళింద, ముచ్యంతే=బిడిశికోశల్పడుత్తారె. (అథవావై శ్వదేవావశిష్ట
భోజిగళాగి పాపము క్తరాగుత్తారె. ఇదరింద గృహస్థాశ్రమిగళు వైశ్వ
దేవవన్న అవశ్యమాడబేకెంత యేర్పట్టితు. యాకందరె గృహస్థాశ్రమి
గె *పంచసూనదోషగళు సంభవినుత్తదాదకారణ) అత్మకారణాత్=త
నగోస్కరవాగె, యే=యారు, పచంతి=పాకమాడికోతారో, తేషా
పాః=అంధాపాపిగళు, అఘం=పాపవన్న (అందరె పాపనిమిత్తవ
న్న) భుంజతే=భుజినుత్తారె. (అవరుగళభోజన పాపహేతువెంతభావ)
హీగె బ్రహ్మదేవరుమాతనాడిదరెంత పూర్వాన్వయ || ౧౩ ||

అ|| పర్ణాశ్రమోచితకర్మ సర్వప్రకారదిందలూ కర్తవ్యవేంబవి
షయదల్లి స్తుత్యాద్యధికవాదగళన్న రల్లోకగళిందహేళి ఈగె జగ
చ్చక్రప్రవర్తకత్వరూపకారణాంతరవన్న, ఈ చక్రవర్తనె మాడదిద్ద
రె అనర్థవన్న “ అన్నాదీ ” త్యాది ౩ శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ|| అన్నాద్యవంతిభూతాని పర్జన్యాదన్నసంభవః |

యజ్ఞాద్యవతిపర్జన్యో యజ్ఞాదికర్మసముద్యవః || ౧౪ ||

టీ|| అన్నాత్=అన్నద్వశెయింద, భూతాని=ప్రాణిగళు, భవం
తి=(రేతోద్వారా) ఉత్పన్నగళాగుతవె, పర్జన్యాత్=సూర్యనద్వశెయిం

* పంచసూనవెందరె ప్రాణివధాస్థానగళు. అవుగళు యావదెందరె :-

1. ఖండినీ (నెల్లుమొదలద వస్తుగళన్న వట్టోణ)
2. కేవళీ హిట్టుమొదలదవు
గళన్న కలసోణ)
3. చుల్లీ (వలెయల్లిబెంకిహకోణ)
4. ఉదమంభీ (నీరుతరోణ)
5. మాజునీ (సారసోణ) ఇంధాస్థలగళల్లి అజ్ఞాతవాగి మాడువప్రాణివధదిందర్షర్గ
వన్న హెంబోదిల్లి. ఈ దోషపరిహారాధికవాగి వైశ్వదేవమాడదేవు.

దత్తః అన్నసంభవం = (వృష్టిద్వారా) అన్నగలు ఉంటాగుటవై. పుష్కల్యం =
 మేఘుచక్రాభిమానియాదసూర్యను, యజ్ఞాత్ = స్మృతమోదలాదహా
 మద్రవ్యద్వైయింద, భవతి = ఉంటాగుత్తానె. (అందరె. యజ్ఞదీక్షితనింద
 కొడల్పట్ట ఆజ్యాదిహోమద్రవ్యగళ భోజనదింద సూర్యగై బలవ్రుంటాగు
 తదాదకారణ యజ్ఞదింద సూర్యను ఉత్పన్ననాగుత్తానెంబువదు బౌప
 చారికప్రయోగ. అథవాపజన్యశబ్దదింద ఆదిత్యాగ్నిమన్యమానవాన
 మేఘుచక్రవేలక్షణైయిందలారాగలి “జననాత్పరసన్యాదే” యంబ
 ప్యుత్పత్తిబలదింద యోగవృత్త్యావా హేళిసికొళల్పడుతదె, ఆమేఘుచ
 క్రపు యజ్ఞదింద ఉత్పన్నవాగుతదె. హ్యగందరె “అగ్నోప్రాప్తహు
 తిః సమ్యగాదిత్యముపత్తిశ్చే ఆదిత్యాగ్నాయతేవృష్టికి” యంబశ్రుతిబ
 లదింద అగ్నియల్లికొట్ట ఆహుతియు సూర్యనల్లిశేరతదె ఆదిత్యనన్దశై
 యింద మేఘుచక్ర ఉంటాగుతదె) యజ్ఞం = దేవతోద్దేశేన ద్రవ్యత్యాగ
 రూపవాద జ్యోతిష్టోమాదియజ్ఞపు, కర్మసముద్భవం = కర్మాంగక్రియ
 యింద ఉంటాగుత్తదె.

మూ॥ కర్మబ్రహ్మాద్యవంవిధ్వి బ్రహ్మక్షరసముద్భవం।

తస్మాత్సర్వగతంబ్రహ్మ నిత్యం యజ్ఞేప్రతిష్ఠితం ॥ ౧౫॥

టీ॥ కర్మ = కర్మపు, బ్రహ్మాద్యవం = బ్రహ్మజన్యవేంత, విధి = విధి,
 బ్రహ్మ = పరబ్రహ్మపు, అక్షరసముద్భవం = వేదదింద అభివ్యంగ్యవాదద్దు.
 (అందరె. వేదదిందయథావత్తాగి జ్ఞాతవాదపరబ్రహ్మవే సత్కర్మవన్న
 మాఙ్గిను తదెంతభావ. ఇంథా అక్షరశబ్దవాచ్యవాద వేదపుప్రాణిగళి
 దవ్యంగ్యవాగు తదెంత ఈ శ్లోకదల్లి శేరిసబేకు) తస్మాత్ = ఆదకారణ,
 సర్వగతం = సర్వత్రవ్యాప్తవాదంధా, బ్రహ్మ = పరబ్రహ్మపు, నిత్యం = ని
 రంతరదల్లి, యజ్ఞే = యజ్ఞదల్లి, ప్రతిష్ఠితం = ప్రతిష్ఠితవేంత హేళిసికొళ
 ల్పడుతదె. ఏవంచపరమాత్మను యజ్ఞదల్లి ప్రతిష్ఠితనాగిద్ధానావకార
 ణ యజ్ఞానుష్ఠానదింద చక్రప్రవృత్తి ఉంటాదరె భూతగళిగై ప్రాణధా

రణ హేతుకవాద. పుణ్యదహాగే భగవదభవ్యత్తి నిమిత్తవాద సుకృత ఉంటాగుతదేవతభావ.

మూ॥ ఏవంప్రవర్తితంచక్రం నానువర్తయతీహయః ।

అఘాయురింద్రియారామో మోఘుంపార్థసజీవతి॥ ౧౬॥

టీ॥ ఏవం=ఈతీయాగి, (పురాతనైః=ప్రాచీనరిందలూ) ప్రవర్తితం=ప్రమాత్మనిందలై ప్రాణిహితాథ=వాగి) ప్రవర్తిసల్పట్టంథా; చక్రం=జగచ్చక్రవన్ను, ఇహ=ఈలోకదల్లి, యః=యావతః, నానువర్తయతి=అనుసరింపదెల్లినో (అందరె కర్మమాడువదెల్లినో) సః=ఆపురుషను, అఘాయుః=పాపనిమిత్తకవాద ఆయుష్యపుష్కలను (అందరె సమస్తప్రపంచపూ చక్రాంతర్భూతవాదకారణ కర్మమాడుదెల్లరె చక్రప్రవృత్తిజరగోదెల్ల కడింద కర్మమాడుదెల్లవను చక్రనాశకనాగుతానే. ఆదకారణ అనిను విశ్వహంతావాద ప్రయుక్త అఘాయుఃయంత అని శిశోర్లుతానె)మత్తు, ఇంద్రియారామః=ఇంద్రియగళింద విషయరతిపుష్కలను, హేపార్థ=యలై అజాననే, (వృథా=మేవ=నిరర్థవాగే) జీవతి=ప్రాణధారణై మాడుతానె. అందరె నరకాద్యనర్థవన్నహొందుతానె.

వి-ఆ॥ యజ్ఞ-దాన-తపస్సు-ఈ త్రివిధకర్మగళు గృహస్థాశ్రమిగళిగళాగో, ఊబ్రహ్మచర్యాద్యాశ్రమప్రయఃకూ చిద్యాదాన, అభయదాన, స్వభోక్తవ్యాన్నదాన, అధ్యయన, ప్రవచన, ధ్యానాదిరూపవాచికమానసికయజ్ఞ, కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాది తపస్సుఅవె. ఆదకారణ అబ్రహ్మచర్యాద్యాశ్రమిగళిగళా చక్రప్రవర్తన పుంపెంతతిళితక్రస్తు. “ వాచికోమానసోయజ్ఞోన్యాసినాంతు విశేషతః ” యం బ్రహ్మణదల్లి ఈ విషయగళు హేళుట్టవె.

అ॥ “ సకర్మణామనారంభాత్ (౪) ” “సహయజ్ఞాః (౧౦)” ఇత్యాది శ్లోకగళింద హేళుట్టరీత్యా కర్మాకరణహాని-కర్మకరణలూభయంతయేర్పట్టరె పరమాత్మనల్లి అసంప్రజ్ఞాతసమాధిరూపమనస్సమాధానపు మాడతక్కద్దెల్లవెంత యేర్పడుతదె. యాకందరె అసంప్రజ్ఞాత సమాధియల్లి కర్మలోపసంభావిత, కర్మలోపకో నీవు అనర్థహే

శిక్షితి అదకారణ పూర్వోక్తయు క్తవల్లవెంబ ఆక్షేపకై సమాధానహే
భుత్తారే.

మూ॥ యస్తాత్మరతిరేవస్యా తాత్మతృప్తశ్చమానవః।

ఆత్మన్యేవచసంతుష్టః తస్యకార్యంనవిద్యతే ॥ ౧౭ ॥

టీ॥ యస్తు=అసంప్రజ్ఞాతసమాధి స్థనాద (‘‘తు’’ శబ్ద అసంప్ర
జ్ఞాత సమాధిస్థత్వరూప విశేషనూచక) మానవః=అపరోక్షజ్ఞానియు,
ఆత్మరతిరేవ=పరమాత్మదశానజన్య సుఖపుశ్చంధావనే. (ఈ శ్లోకదలిద్ద
సర్వఆత్మశబ్దపూ భగవత్పర. ఏవకారదింద భగవదితరత్రరతి రహిత
నెంతలభా అదరే పరమాత్మాతిరి క్తవస్తుగళల్లి ప్రాయేణ ఆనక్తిరహి
త నెంతలభానో యేనోఅందరేహగల్ల.సర్వాత్మనా ఇతరత్రఆనక్తికూ
డదు యంతహేభుత్తారే) మత్తు, ఆత్మతృప్తి=పరమాత్మప్రసాదదిం
ద సర్వాత్మనా అన్యత్ర అలంబుద్ధిపుశ్చంధావను (అన్యత్ర అలంబుద్ధి
యు అజన అనుగ్రహదింద లే ఆగబే కెంతలభిప్రాయ. మత్తు పరమా
త్మను అతిశయిత సుఖవన్నుకోట్టు అన్యత్ర సర్వాత్మనా అలంబుద్ధియ
న్ను ఉంటుమాడుతానాదకారణ అన్యత్ర అలంబుద్ధియల్లి హేతు
భూతవాద పూర్వోక్త భగవద్రత్యాఖ్య సుఖవన్ను హేభుత్తారే)
మత్తు, ఆత్మన్యేవచసంతుష్టః=పరమాత్మనల్లేవే సంతుష్టిపుశ్చవను అంద
రే మహాసుఖపుశ్చవను (అసంప్రజ్ఞాతసమాధ్యవస్థాదల్లి పరమాత్మనల్లి
ఇరోదరిందమాత్రలే సంతుష్టనాగుత్తానేహార్తుబేరే యావదరిందలూ
ను సంతుష్టి యిల్లవెంత ఏవకారదింద యేర్పడుతదే. కించ ఈ శ్లోక
దల్లిమానవః యంతహేభిద్దరింద అసంప్రజ్ఞాతసమాధి అపరోక్షిగళిగె
యంతసిద్ధవాగితు. యాకందరే మానవశబ్ద ‘‘మను_అవబోధనే’’
యంబభాతు నిష్పన్నవాదకారణ జ్ఞానిగళిగే అసంప్రజ్ఞాతసమాధి. ఇతర
సాధారణ జ్ఞానిగళిగె ఇల్లా) యస్తు=యావఈపూర్వోక్తను, (ఏవంభూ
తః=ఈశ్లోకోక్తగుణపుశ్చవనో) తస్య=అంధా అపరోక్షిగె, కార్యం=అన

స్వకర్తవ్యవాద సంధ్యావందనే మోదలాద యావకార్యపూ, నవిద్యతే= ఇల్ల అందరే మాడబేకాద్దిల్ల.

అ॥ విహితకర్మమాడిదరే లాభ విహితకర్మపరిత్యాగమాడిద రెహాని యంబపక్షక్కె అసంప్రజ్ఞాత సమాధియు మాడతక్కద్దె. యాకందరే ఆ అసంప్రజ్ఞాతదల్లి కర్మలోపబరుత్తదె. కర్మమాడదిద్ద రో మహాహానియంత నీవే హేళిద్దిరి యంత పూర్వపక్షమాడిదరే, స మాధిస్థగే సంధ్యాదికార్యగళు యావదూ ఇల్లవెంత యాకెసమాధాన హేళబేకు. అసంప్రజ్ఞాతసమాధిస్థను, తనశిష్యునన్నకురితు హేళిష్య నాను అసంప్రజ్ఞాతసమాధియల్లికూతిరుత్తేనె. సంధ్యాదికర్మమాడతక్క సమయదల్లి నీను నన్న యెచ్చరికెపడిను యంత హేళి సమాధియల్లి కూ తుకొండు అనంతర యోగశాస్త్రక్త ఉపాయగళింద శిష్యద్వారా యెచ్చరిసల్పట్టవనాగి కర్మమాడుత్తానె యంతసమాధాన యాకేహేళ బారదు అందరే హేళుత్తారె.

మూ॥ నైవతస్యకృతేనాత్మో నాకృతేనేహకశ్చన ।

నచాస్యసర్వభూతేషు కశ్చిదభవ్యపాత్రయః॥ ౧౦॥

టీ॥ తస్య=ఆ అసంప్రజ్ఞాత శమాధిస్థపురుషగె, (సమాధివిని= సమాధి హోతా=గి) ఇహకృతేన=మాడల్పట్ట యజ్ఞాది కర్మదింద, అభవ=ఆత్మరతిగె సమవాగియు అభవా అధికవాగియు ఇరువ) పురు షాభవ, నాస్తి=ఇల్ల (అదరే యజ్ఞాదికర్మాభవవాగి యేళదిద్దరూ నిత్యనైమిత్తిక కర్మమాడదిద్దరే ప్రత్యపాయవుంటుకడింద అంథా సం ధ్యాదికర్మాభవవాగి అవశ్య అసంప్రజ్ఞాత సమాధిస్థను జాగరూకనాగబే కు. తదర్థఉద్బోధన ఆవశ్యకవెంత అందరే హేళుత్తారె) తస్య=ఆస మాధిస్థగె, అకృతేనకర్మణా=సంధ్యాది తత్తత్కాలానుష్ఠేయ కర్మాభా వదింద, కశ్చన=యావవిధవాద, (దోషః=దోషవు) నాస్తి=ఇల్ల (సమా ధిస్థగె, అల్పఫలకగళాద యజ్ఞాదిగళన్ను మాడదిద్దరూ మత్తాసంధ్యా

ది నిత్యకర్మగళన్న మాడదిద్దరూ ప్రత్యవాయవిల్లవెంత హేళిదిరి ఆద
రూ గురుదేవతాపూజా మాడదిద్దరె ప్రత్యవాయవుంటు. ఆద్దిరిం
గురుగళు సమీపదల్లిబందరె అసంప్రజ్ఞాత సమాధిస్థనూకూడ ప్రత్యు
త్థానమాడబేకు. తదర్థవాగి ఉద్బోధన ఆవశ్యక అందరె ఉత్తరా
ధాదింద హేళుత్తారె) అస్య=ఈ అసంప్రజ్ఞాతసమాధిస్థగె, సర్వభూతె
మ=సకలప్రాణిగళల్లియూ, అర్థవ్యపాశ్రయః=అర్థప్రాప్తియూ, స=ఇల్ల,
(అర్థవ్యపాశ్రయ అందరె పురుషార్థప్రాప్తి యంతలర్థ. యద్య
పిగురుగళన్నోఽఙ్గ, మాతనాఙ్గ అనిగె సమస్కారమాఙ్గ, ఇ
వుగళు శిష్యగె పురుషార్థప్రదగళె. ఆదరూ ఇవుగళు సమాధిస్థగె
ఇల్ల. సమాధిస్థను గురు వందనప్రత్యుత్థానాదిగళు మాడదిద్దరూ సమా
ధిస్థగె ప్రత్యవాయ సర్వాత్మనా ఇల్లవెంతలర్థ. యాకందరె సమా
ధిస్థను శ్రీపరమాత్మనల్లి లీనమనస్కనాగి పరమాత్మవిషయక దర్శనదిం
ద ఉంటాగువ సుఖవన్ను అనుభవిసు త్రిపుత్తానాదకారణ ఇంధానుఖ
కె. ఈ గురుదశేన వందన భాషణాదిగళింద ఉంటాగువనుఖవు సమ
వల్లవెంతభావ. అథవా ౧౭-౧౮ నే శ్లోకగళిగె బేరేఅర్థ :—చక్రప్రవ
ర్తకత్వేన ప్రాణిస్థితి హేతువాదకారణ కిర్మలవశ్యక ర్తివ్య యంతమాత్ర
అల్ల ముత్తేనందరె ముక్తగమాత్రవె కర్త అనావశ్యకవాదకారణ అము
క్తను సర్వాత్మనా కర్మమాడే తీరబేకుయంత “ తస్మాత్ ” యంబ
౧౮ నే శ్లోకదింద తిథిసువంధావరాగి అకర్మత్వముక్తిగేవే యంత హే
ళుత్తారె :—యస్తుమానవః=ప్రాప్తజ్ఞాన ఫలనాదముక్తిను, ఆత్మర
తిః=పరమాత్మనింద అభివ్యక్తస్వరూపానంద ఉభ్యసనాగియు, ఆత్మ
త్వప్రతిఃకృతకృత్యనాగియు, ఆత్మన్యేవచసంతుష్టః=ఆత్మప్రీతి వృత్తీన
నాగి ఇరుత్తానో, తస్యతు=అంధాముక్తిగమాత్రవే, కార్యం=కర్మవు,
నవిద్యతే=ఇల్ల (ఆదరె “ కృష్ణోముక్తిరిజ్యతేవీతమోహైః ” యంబ
ప్రమాణబలదింద ముక్తిగూ కర్మహేళుత్తదల్లవా అందరె) తస్య=ఈ

ముక్తగ, కృతేన=కర్మమాడువదరింద, అభక్తిః=ప్రయోజనపు, నాస్తి=ఇల్ల. ముక్తను స్వేచ్ఛయా కర్మమాడుతానేహ్నోర్తు విధిబద్ధనాగి కర్మమాడువదిల్ల. ఫలాపేక్షయిందలూ మాడువదిల్ల. మోక్షవే మహాఫలవాదకారణ ఆస్థానదల్లి మాడువకర్మకై ఫలాంతర ఇల్లవెంతభావ.

అ॥ “తదేకంవదనిశ్చిత్త్య” యంబ అజ్ఞానన ప్రాధాన్యేన ఉత్తరపేళుత్తారె.

మూ॥ తస్మాదన క్తస్సతతం కార్యంకర్మసమాచర ।

అసక్తోహ్యచరణకర్మ పరమాప్నోతిపూరుషః॥ ; ౧౯॥

టీ॥ తస్మాత్=అనంప్రజ్ఞాతనమాధిస్థగె అథవా ముక్తగేమాత్ర కర్మవిల్లదె ఇద్దప్రయుక్త నిన్నంథాబద్ధజీవమ అవశ్యకర్మవన్ను మాడబే కాదకారణ, అసక్తిః=ఫలస్నేహరహితనాగి, కార్యం=అవశ్యకర్తవ్యవాదంథా, కర్మ=కర్మవన్ను, సతతం=సర్వదా, సమాచర=(భగవత్సూజాత్వేనతిశదు) మాడు, (పూర్వపక్ష॥ ముక్తగేకర్తదింద ప్రయోజనవిల్లవాదకారణ కర్మహ్యగె ఇల్లనోహగె మోక్షేచ్ఛాపుశ్య పురుషగూ కర్మదింద ఫలవిల్లవాదకారణ కర్మ అనావశ్యక వెంతయాకే పేళబారదు అందరె పేళుత్తారె) హి=యావకారణద్దశెయింద, పూరుషః=పురుషను, అసక్తిః=ఫలాపేక్ష ఇల్లదవనాగి, కర్మ=కర్మవన్ను, ఆచరన్నేవ=మాడతాఇద్దే, పరం=పరమాత్మనన్ను, ఆప్నోతి=(జ్ఞానద్వారా) హిందుత్తానో (ఆదకారణ ముక్తసమాధిస్థాపేక్షయా అన్యనాదవగె కర్మదింద మోక్షరూపఫలవదేయాదకారణ అవశ్య అకామ్యకర్మ మాడబేకెంతభావ).

అ॥ జ్ఞానదిందలే మోక్షసిద్ధివాగిరలు అసక్తనాగి కర్మమాడిదరేవే మోక్షసిద్ధి యంతయాకే పేళబేకు అందరె ముక్తియల్లి ఆనందాతిశయాథకవాగి జ్ఞానోత్తరదల్లియూకర్మ అవశ్యకవెంత తిళిసువదక్కాగి దొడ్డవర ఆచరణెయన్ను పేళుత్తారె.

మూ॥ కర్మజైవహిసంసిద్ధి మాస్థితాజనకాదయః ।

లోకసంగ్రహమేవాపి సంపశ్యేత్ కర్మమర్హతః ॥ ౨౩ ॥

అజనకాదయః = జనక ప్రియవ్రతాదిగళు, కర్మజైవ = కర్మస హితరాగె అందరె కర్మమాడుతా ఇరతక్కవరాగె సంసిద్ధిం=సంపూ ర్ణమోక్షవన్ను, ఆస్థితాః=హొందిదరు అందరె “కలపెయింద జీవి సుత్తేవే” యంబస్థలదల్లి కలపెయింద నెల్లు నెల్లినింద జీవనయంత హ్య గోహాగె కర్మదింద మోక్ష అందరె కర్మదింద జ్ఞాన తద్వారామోక్ష వెంత అథా అథవా సంసిద్ధిం=జ్ఞానవన్ను, ఆస్థితాః=హొందిద్ధారె. జ్ఞానమాత్రదింద మోక్షసిద్ధిశిదరూ ముక్తియల్లి ఆనందాతిశయాథా వాగి కర్మమాడుతారెంభావ. కించ జ్ఞానిగళ ఆచారఅదెయాదకా రణ కర్మ అవశ్యమాడబేకెంతమాత్రవల్ల. కింతు ఈశ్వరప్రీతిద్వారా ముక్తిగె హేతువాద లోకసంగ్రహార్థవాగ్యూను కర్మ అవశ్యమాడబే కెంత హేతుతారె) లోకసంగ్రహమేవాపి=అజ్ఞజనగళిగె కర్మదింద (ప్రవృ త్తిరూపసంగ్రహవన్నాగలి (ఆచార యంతమాత్రవే అల్లవెంతఅపిశబ్ద క్కె అథా ఇరలి కర్మమాడువదక్కె అన్యకారణవెంత తు శబ్దక్కె అ థా) సంపశ్యేత్=నోడతక్కవనాగి, కర్మ=కర్మవన్ను, కర్మం=మాడువ దక్కె, అహాని=యోగ్యనాగు త్తి.

తా॥ అజ్ఞరు కర్మమాడిదరె జ్ఞానవుంటాగు త్తదె. జ్ఞానిగళు కర్మ మాడిదరె లోకసంగ్రహద్వారా భగవత్ప్రీతి ఉంటాగి ప్రీతనాద పర మాత్మను ముక్తగె స్వయోగ్యవాద ఆనందపూర్తియన్ను కొడుతానెం తఅథా, ఇదక్కెప్రమాణ. “అజ్ఞానాంజ్ఞానదంకర్త జ్ఞానినాం లోకసం గ్రహత్” అన్తైవతుష్టిదంమహ్యం సాముక్తానంద పూర్తిదా” యంత,

అ॥ కర్మమాడువదరింద లోకసంగ్రహహ్యగె ఉంటాగుతదె అందరె హేతుతారె.

మూ॥ యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠ స్తత్తదేవేతరోజనః ।

సయత్ప్రమాణంకురుతే లోక స్తదనువర్తతే॥ ౨౧॥

టీ॥ శ్రేష్ఠః=శ్రేష్ఠుడైన పురుషుడు, యత్ యత్=యావయావ
సత్కర్మగళము, ఆచరతి=చూడుతానో, ఇతరఃజనః=సాధారణపామర
జనపు, తత్ తదేవ = ఆయాకర్తవన్నే, ఆచరతి=ఆచరణచూడుతారె.
శ్రేష్ఠః=మహాత్మావాదపురుషుడు, యత్ ప్రమాణంకురుతే=యావవాక్య
మోదలాదపు ప్రమాణభూతవాగిద్దరూ లోకదల్లిప్రమాణత్వేన తిళియ
ల్నడదె ఇరువాగె అవుగళము ప్రమాణత్వేన తిళినుత్తానో, తత్=ఆవా
క్యవన్నే, లోకః=ఇతరజనపు, అనువర్తతే=అనుసరిను త్తదె.

అ॥ సర్వదావిధిబద్ధుడైన ఇద్దంధా ఆదకారణ యావప్రయో
జనపూ ఇల్లదే ఇద్దంధా నన్నిందలే కేవల లోకానుగ్రహాధివాగి
యూ లోకసంగ్రహాధివాగియూ కర్మమాడల్పడుతదె. హీగిరలు
యలై అజాననే ముక్తియల్లి ఆనందవృద్ధిరూప మహాప్రయోజనపుష్క
ణానియు కర్మవన్ను మాడబేకుయంబ విషయదల్లి హేళతక్కదేను
యంబ అఙ్గప్రాయవన్ను 3 శ్లోకగళింద తిళినుత్తారె.

మూ॥ నమేపార్థాస్తీకర్తవ్యం త్రిషులోకేషుకించన ।

నానవాత్తమవాత్తవ్యం వర్తవచరకర్మణి॥ ౨౨॥

టీ॥ హేపార్థ=యలై అజాననె, మే=ననగె, కించన=యావ
విసవాద, కర్తవ్యం=చూడతక్కంధాకార్యపు, నాస్తీ=ఇల్ల. యతః=
యావకారణవ్యత్యేయింద, త్రిషులోకేషు=మూరులోకదల్యూ, అనవా
త్తం=(పూర్వదల్లి) హొందల్పడదె ఇద్దంధాప్రయోజనపు, అవాత్త
వ్యం=(పశ్చాత్) హొందతక్కదాగి, న=ఇల్ల (అందరె నాను పూర్ణ
కామను) తథాపి=హొగిద్దరూ, కర్మణి=విహితకర్తదల్లి, వర్తవచర=ఇద్ద
నె, అందరె కమచూడుతా ఇద్దేనె.

మూ॥ యదిహ్యహంనవరైయం జాతుకమణ్యతరత్రయః
 ౧౦౩ - మమవర్తమానుసర్తంతే మనుష్యాపార్థసర్వశః॥ ౨౩॥
 అహం=నాను, జాతు=యావాగలూ, అతంద్రితః=అలస్యర
 కులసాగి, కర్త=కర్మవన్ను, నవరైయంయది=మాడదేయిద్దపక్షుదల్లి,
 తహం=హాగదరె, హేపార్థ=యలై అజాననే, సర్వశః=సమస్తరా
 న, మనుష్యాః=జనగళు, మమ=నన్ను, వర్త= (కర్మమాడదేయిరువ)
 కూర్మవన్ను, అనువర్తంతే=అనుసరిసువరు. తా॥ శ్రీకృష్ణనే కర్మమా
 డువదిల్లి. నావుయాకె కర్మమాడబేకు యంత నన్నదృష్టాంతదింద సర్వ
 రూ కర్మమాడదే బిట్టుబిడోరు యంతభావ. హి శబ్దప్రసిద్ధివ్యోతక.

అ॥ ఇదరిందయేను దోష అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ ఉత్సీ దేయురిమేలోకా నకుర్యాంకర్మచేదహం ।

సంకరస్యచకర్తాస్యా ముపహన్యామిమాంప్రజాః॥ ౨౪॥

టీ॥ అహం=నాను, కర్మ=విహితకర్మవన్ను, నకుర్యాం చేత్=మా
 డదె ఇద్దెయంబపక్షుదల్లి (తదా=ఆగె) ఇమే=ఈ, లోకాః=జనగళు, ఉ
 త్సీ దేయః=(కర్మలోపదింద)నరకవన్ను హాండువరు, మత్తు కర్మలోప
 వుంటాదరె బ్రహ్మక్షత్రియాదివర్ణ వివేకశ్చల్లదేహోగోదు, (అతః=అద
 కారణ) సంకరస్యచకర్తాహం=వర్ణసాంకర్యక్కే మాజోవనాగినాను,
 స్యాం=ఆగువెను(ఏవం=ఈరీతియాగి) అహమేవ=నానే, ఇమాః=ఈ, ప్ర
 జాః=జనగళున్ను, ఉపహన్యాం=కొందవనాగి ఆగువెను అందరె కెడికిద
 వనాగి ఆగువెను.

అ॥ అజ్ఞనహాగె జ్ఞానియూకూడా ఆగ్రహదింద కర్తవన్ను మా
 డిదపక్షుదల్లి విద్వదవిద్వత్కర్మగళిగె పరస్పరభేదవిల్లవెంతలే ఆగితు
 అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ సక్తాఃకర్మణ్యవిద్వాంసో యథాకుర్వంతేభారత ।

కుర్యాద్విద్వాంస్తథాసక్త శ్చిక్షేప్సురోకసంగ్రహం॥ ౨౫॥

టీ॥ హే భారత=యలై అజాననె, అవిద్యాంసం = అజ్ఞానిగతు, కర్మణి=కర్మదల్లి, సత్తాస్సంతరి=అభినివేశపుష్కలవరగాయు మత్తూఫ లేచ్చాపుష్కలవరగాయు, యథా=హ్యగై, కర్మ=కర్మవస్తు, కుర్వంతి=చూడుతారో, తథా=హ్యగై, విద్యానపి=జ్ఞానియూకూడా, అసక్తి=ఫలేచ్చాహీననాగి, లోకసంగ్రహం=లోకసంగ్రహవస్తు, చిక్షేమణి=చూడబేకెంబ ఇచ్చాపుష్కలవనాగి, కర్మ=కర్మవస్తు, కుర్యాత్ =చూడువను.

తా॥ అజ్ఞును కర్మమాజ్ఞోకాలదల్లి నానుచూడతేనె నన్నకర్మ ఇదరిందననగై ఫలబరలియంబ అభినివేశపుష్కలవనాగి కర్మచూడుతానె. జ్ఞానియూ కర్మచూడువాగై శ్రీహరినన్నల్లిద్దు ప్రేరకనాగి కర్మమాజ్ఞి సుతానె ననగై స్వాతంత్ర్యవిల్లి. విహితకర్మభగవత్పూజాపూజవాదద్దూ యంత అనుసంధానమాజ్ఞికొండు ఆకర్మవస్తు పరమాత్మనల్లి సమర్పణచూడుతా ఫలవన్నపేక్షినదే కర్మచూడుతానె. జ్ఞానికర్మకూ అజ్ఞానికర్మకూ అసక్తి (ఫలాపేక్షా ఇల్లదిరోణ) సక్తి (ఫలాపేక్షా) ఇవగళన్న పురస్కరిసి కర్మమాజ్ఞోణవె విశేష యంతభావ.

అ॥ అజ్ఞుకై కర్మదల్లి ఆసక్తియన్ను ఉంటుమాడినువదగోస్కర వాగలి జ్ఞానియు కర్మచూడబేకు యంతహేళుతారె.

మూ॥ నబుద్ధిభేదంజనయే దజ్ఞానాంకర్మసంగినాం ।

జోషయేత్సర్వకర్మాణి విద్వాన్యోక్తిస్సమాచరణ॥ ౨౬॥

టీ॥ అజ్ఞానాం=భగవత్సర్వరూపవస్తు తిళియదంథా, కర్మసంగి నాం=కర్మదల్లి అభినివేశ ఉత్కంథా పామరజనగళిగై, బుద్ధిభేదం=బుద్ధి విపర్యాసవస్తు, నజనయేత్=ఉంటుమాడినబారదు_అందరె కర్మానుష్ఠానదిందబుద్ధి చాలనమాడినబారదు_యొక్తి=(పరమాత్మనల్లి) మనోయోగయుక్తనాద, విద్వాన్=పండితను (కర్మ=కర్మవస్తు) సమాచరణ=భగవత్పూజాత్వేనచూడువంథావనాగి, జోషయేత్=(అజ్ఞరన్నకు రితు సర్వకర్మగళన్ను) చూడినబేకు.

అ॥ “సక్తాకికర్మణి” యంబ ౨౫నే శోకదల్లి హేళల్పట్టజ్ఞాని, అజ్ఞానిగళ కర్మవైలక్షణ్యవన్న “ప్రకృతే” రిత్వాది ౩ శోకగళింద వివరిస్తున్నారు. మరియు ఈశోకదల్లిద్ద ప్రకృతిశబ్దదింద జీవస్వభావ, ఈశ్వర, జడప్రకృతి ఈమూరుగళన్న తొకతక్కద్దు.

మూ॥ ప్రకృతేక్రియమాణాని గుణైకికర్మాణిసర్వశః ।

అహంకారవిమూఢాత్మా కర్తాహమితిమన్యతే ॥ ౨౭॥

టీ॥ ప్రకృతేగుణైః=ప్రకృతిశబ్దవాచ్యనాదపరమాత్మన ఇచ్ఛాజ్ఞాన ప్రయత్నరూపస్వతంత్ర ధర్మగళింద, మరియు ఉత్తమ సుధ్యమ అధమరూప జీవరాశిస్వభావక్కె అనుగుణగళాద తత్వజ్ఞాన, మిశ్రజ్ఞాన, మిథ్యాజ్ఞానరూప ఈశాధీనధర్మగళింద మరియు జడప్రకృతియసంబంధిగళాద సత్త్వరజస్తమోగుణగళింద (అందరె ప్రకృతివికారభూతగళాద దే హేంద్రియాంతరికరణ రూపగుణగళింద) క్రియమాణాని=మాడల్పట్టం థా, కర్మాణి=సాధుకర్మ మిశ్రకర్మ అసాధుకర్మ ఇవుగళన్నకురితు, అహంకారవిమూఢాత్మా=అహంకారమూఢనాదజీవను, అహం=నాను, కర్తా=స్వతంత్రకర్తావాదవను, ఇతి=యంత, మన్యతే=తిళియుత్తానె.

తా॥ స్వతంత్రకర్తావాద ఈశ్వరను స్వాధీనవాద ఇచ్ఛాజ్ఞానాదిగళింద త్రివిధజీవస్వభావవన్ననుసరిసి ప్రకృతివికారగళాద జీవేంద్రియాంతరికరణగళిందలు, ప్రకృతికార్యగళింద సత్వాదిగుణరూప ఉపాదానకారణగళిందలు, తత్తజ్జీవయోగ్యతానుగుణవాగి సర్వకార్యగళన్నమాడిను త్రిమూర్తి ఈకర్మగళిగె నానెస్వతంత్రకర్తా యంతలజ్ఞను తన్నన్న తిళియుత్తానెంతభావ.

అ॥ అజ్ఞానుహేగె కర్మమాడిదపక్షదల్లి పండితనుహ్యగె కర్మను, మాడుతానె అందరె హేళుతారె.

మూ॥ తత్త్వవిత్తుమహాబాహో గుణకర్మవిభాగయోః

గుణగుణేషువర్తంత ఇతిమత్వానసజ్జతే ॥ ౨౮॥

టీ|| గుణకర్మవిభాగయోఽభిప్రాయాదు భగవద్గుణగుణ మస్తుసత్త్వా
 దప్రకృతిగుణగుణ ప్రకృత్యుప సర్జనభూత చక్షురాదీంద్రియశరీరమన
 న్ను ఈగుణకర్మవిభాగ, ఏవంకర్మపు స్వతంత్ర భగవత్కర్మక మ్మత్తు
 తదాయ త్తజీవకర్మకమత్తు వికారరూప ప్రకృతి కర్మకయంబ ఈ
 కర్మవిభాగగళ, తత్త్వవిత్=తత్త్వనన్న తిశదంభాజ్ఞానియు, గుణాఽభ
 గవదిచ్ఛాదీగుణ, గుణేషు=జీవస్వభావ కర్మ ఇదుమోదలాదవుగళల్లి,
 వర్తంతే=చేరకగళాగిలవె. భగవదిచ్ఛానుసారవాగి ఇంద్రియాదీగుణ
 విషయగళల్లి ప్రవర్తిసు త్తవె. ఆదకారణజీవగే దానదర్శియూ స్వా
 తంత్ర్య ఇల్లవెంత, మత్వా=తిశమ, ననజ్జితే=ఆన క్తనాగువదిల్లి.

తా|| వివేకియు తన్నల్లిఇల్లదే ఇద్దకర్మత్వవన్న ఆరోపణమా
 డికిండు సంసారదల్లి మగ్ననాగువదిల్లి వెంతభావ.

అ|| తన్నకర్మకత్వవన్న తిశకొండ అజ్ఞానిగళన్న కురితు జ్ఞానిగ
 ల్లయకేబోధనెమాడబారదు అందరె.

మూ|| ప్రకృతేగుణసమ్మూహా న్నజ్జితైగుణకర్మసు |

తానకృత్స్నవిదోమస్తా కృత్స్నవిన్నవిచాలయేత్ || ౨౯ ||

టీ|| ప్రకృతే=పరమాత్మన మత్తు జడప్రకృతియ, గుణసంమూ
 ధాఽకర్మకభూత ఇచ్ఛావిగుణగళిందలు మత్తుసత్త్వాదిగుణగళిందలు
 మత్తు వికారభూత గుణగళిందలు, మూలరాదంభా అజ్ఞానుగళు (అంద
 రె ఇంద్రియగళునన్నదే యంత అవగళల్లి స్వాతంత్ర్యభిమాన ఉత్పన్న
 రెంతఅథ) గుణకమను=శబ్దాదివిషయగళల్యూ, తమకర్మగళల్యూ,
 నజ్జితే=స్నేహాతిశయపుగళుగుత్తార, అకృత్స్నవిదో=గుణకర్మవిభాగ
 వన్న తిళియదే యిద్దంభా, ముదా=అయోగ్యరాదంభా, తా=ఆ
 అజ్ఞానగళను, కృత్స్నవిత్=జ్ఞానియు, నవిచాలయేత్=గుణకర్మగళల్లి
 స్నేహావన్న బిజితి నన్మూగళదల్లి ప్రవర్తి=పునహగే మాడకూడదు.

అ॥ ఈరీతియాగి విద్యత్కర్మకూ అవిద్యత్కర్మకూ, భేదవ
న్ను హేళి ఈగె హేలజాననే నీను జ్ఞానియాదకారణ నీనూ జ్ఞానికర్మ
వన్ను అనుష్ఠినబేకెంత హేళుత్తారె,

మూ॥ మయినర్వాణి కర్మాణి సన్యస్యాధ్యాత్మచేతసా॥

నిరాశీర్నిర్మమోభూత్వా యుధ్యస్వవిగతజ్వరః॥ 30॥

టీ॥ అధ్యాత్మచేతసా=భగవన్నిష్ఠమనస్సనింద, నిరాశీ=విష్ణుభక్తి జ్ఞాన వైరాగ్య ప్రసాద ఇవుగభూతాగా బేరేదావఫలవన్ను అపేక్షివదె ఇద్దవనాగి, నిమోమః=(కమోదల్లి) స్వతంత్రకర్తృత్వా భిమానరహితనాగియు, భూత్వా=ఇద్దుకొండు, సవాణి=నమస్తగళాదంభా, కర్మాణి=కర్మగళన్ను, మయినన్నల్లి, సన్యస్య=ఇట్టు (అందరె పరమాత్మనే నన్నల్లిద్దు సర్వకర్మగళన్నుమాడతానె యంతరిళదు ఆకర్మగళు శ్రీకృష్ణపూజారూపగళెంతనన్నల్లి సమర్పిళి) విగతజ్వరస్య=శోకవన్ను బిట్టవనాగి, యుధ్యస్వ=యుద్ధమాడు. “నాహంకర్తాహరికర్తా తత్సాజాకమజాఖిలం” యంబప్రమాణవు ఈఅథావన్నేతిళిమత్తడె.

అ॥ విద్వాంసరుగళు హీగెకమమాడతార. ఆదకారణ నీనూ మాడు యంతహేళువదు సరియల్ల. యాకందరె విద్వాంసరుగళుమా దోహంగె నాను యాకెమాడబేళు యంత అజానను కేళిదరె తన్న మతవన్ను అనుష్ఠిసువవరిగూ అనుష్ఠానమాడదె ఇద్దవరిగూ ౨ శ్లోకగళింద ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యేమేమతమిదంనిత్య మనుతిష్ఠన్తిమానవాః॥

శ్రద్ధావన్తోనసూయంతో ముచ్యన్తేతేషికర్తృభిః॥ 31॥

టీ॥ యేమానవాః=యావజనరు, శ్రద్ధావంతః=(నన్నవాక్యదల్లి) ఆస్తీకృత్యుద్ధివుళ్ళవరాగి, ఆనసూయంతః=(కతికర్మదల్లి నన్నన్ను ఈశ్వరను ప్రేరిమత్తానెయంత నన్నల్లి) దోషదృష్టియున్నుమాడదె ఇద్దవరాగి

ఇదం = పూర్వోక్తరీత్యాకర్మానుష్ఠానరూపవాద, మే=నన్న, మతం= మతవన్న, నిత్యం=నిరంతరదల్యా, అనుతిష్ఠంతి=అనుష్ఠిస్తున్నారు, తేషి=అవగుభూకూడా, కర్మభరి=నివృత్తికర్తృగళింద, ముచ్యంతే=జ్ఞాన ద్వారాముక్తరాగుతారె. అపి శబ్దదింద అపరోక్షజ్ఞానిగళు ముక్తరాగు తారెంత హేళతక్కదేనదె యంబ అథకసూచితవాగితు. ఈసూచన ప్రసంగాత్ హేళల్పట్టితు.

మూ॥ యేత్యేతదభ్యసూయంతో నానుతిష్ఠంతిమేమతం।

సర్వజ్ఞానవిమూఢాంతా విధిస్తానచేతసః॥ 32॥

టీ॥ యేతు=యావజనగళు, ఏతత్=ఈ, మే=నన్న, మతం=మతవ న్న, అభ్యసూయంతః=కర్మకష్టవెంతనన్నలి దోషదృష్టిపుశ్వవరాగి, నానుతిష్ఠంతి=అనుష్ఠిస్తువదిల్లనో, అచేతసః=వివేకశూన్యరాదంధా, స ర్వజ్ఞానవిమూఢా=సర్వజ్ఞానదిందలూ శూన్యరాదంధా -అందరె మి థ్యాజ్ఞానిగళాదంధా -తా=అపామరజనగళన్న, సప్తా=నరకాద్యన థకవన్న హాందిదవరన్నాగి, విధి=తిళి.

అ॥ హేకృష్ట నిన్నమతావలంబిగళిగె మోక్ష అన్యథా నాశ యంబపక్షక్కె సర్వరూ నిన్నమతవన్నయాకె అవలంబమాడబార దు అందరె హేళుతారె.

మూ॥ సదృశంచేష్టతేస్వస్యః ప్రకృతేజ్ఞానవానపి ।

ప్రకృతియాన్విభూతాని నిగ్రహాకింకరిష్యతి ॥ 33॥

టీ॥ జ్ఞానవానపి=నన్నమతావలంబిగళిగె సుఖఅన్యథా దుఃఖయం బజ్ఞానపుశ్వవనాద జ్ఞానియూకూడా, స్వస్యః=స్వకీయవాదంధా, ప్ర కృతే=పూర్వసంస్కార కార్యగళాద రాగద్వేషగళిగె, సదృశం=అను గుణవాదకార్యవన్నే, చేష్టతే=చూడుతూనె. అజ్ఞానివిషయవన్నకురితు హేళతక్కదేనదె యంతఅపిశబ్దక్కెఅథక. (మనోనిగ్రహదింద స్వభా వ చేష్టా కడిమె యాగలి అందరె)భూతాని=ప్రాణిగళు, ప్రకృతిం=స్వభా

వినున్న, యాంతి=హాందుత్తారె. నిగ్రహః=మనోనిగ్రహపు, కింకరిష్యతి=యేనుమాడు త్తదె. “బుధావ్యవసాయశో నిత్యస్వభావానుగచ్ఛేతి” యంబప్రమాణపు ఈశ్లోకార్థవన్నే హేళు త్తదె. (అథవా అవతారికాంతర) ౨౯ నే శ్లోకదల్లి అయోగ్యురిగె తత్త్వోపదేశ మాడబారదు యంతహేళల్పట్టితు. యాకె అయోగ్యురిగె తత్త్వోపదేశమాడబారదు అందరె “నదృశ” యంతహేళుత్తారె. అథాపు పూర్వవత్. నిగ్రహపదకె తత్త్వోపదేశ వెంతఅథా. తా॥ జ్ఞానియు అయోగ్యురిగె యెప్పు తత్త్వోపదేశవన్ను మాడిదరూ అయోగ్యురు స్వభావవన్నే అనుసరిసుత్తారె. ఆదకారణ తత్త్వోపదేశమాహోదు వ్యర్థవెంతభావ.

అ॥ సర్వప్రాణిగుళు స్వభావానుగుణవాగె ప్రవర్తిసు త్తవె. నిగ్రహవ్యర్థవెంత హేళిదపక్షదల్లి హేళుష్ట “మయినర్వాణికర్మాణి” యంబ ౩౦ నే శ్లోకదల్లి ఏవంవిశవాగి కర్మమాడబేకుయంతలు “యేమేమతమిదం” యంబ ౩౧ నే శ్లోక “యేత్వేతత్” యంబ ౩౨ నే శ్లోక ఈయెరడు శ్లోకగళల్లి సమ్యక్కర్మిగళిగూ అసమ్యక్కర్మిగళిగూ ఫలహేళల్పట్టితు. ఈఫలోక్తి-కర్మవిధాన యెరమా వ్యర్థవాగలి యంతశంకాబందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ ఇన్ద్రియస్యేన్ద్రియస్యాన్థే రాగద్వేషావ్యవస్థితౌ ।

తయోర్నవశమాగచ్ఛే త్రాహ్యస్యపరిపథినౌ॥ ౩౧॥

టీ॥ ఇంద్రియస్య=చక్షురాది ఇంద్రియగళిగె, ఇంద్రియస్యాన్థే=రూపాదివిషయగళల్లి, రాగద్వేషా=(అనుకూలదల్లి) రాగ (ప్రతికూలదల్లి) ద్వేష ఇళుగళు, వ్యవస్థితే=అవశ్యిగరతక్కర్మగళు, (ఇల్లిరాగద్వేషపదదింద లోభ మోహమదమాత్సర్యగళన్నూ తొకతక్కర్మ. రాగద్వేషగళు ప్రధానగళాదకారణ అవెరడుగళన్నే హేళల్పట్టిదె. తదనుగుణవాగె ప్రాణిగళచేష్టానడియు త్తదె. ఆదకారణ నిగ్రహ అకించిత్క

రవే అదయా) తయోః=రాగద్వైషగళ-అందరె అరిషవ్వర్గగళ-చశం= స్వాధీనవన్ను, సగచ్ఛేత్=హొందమాడదు (కుతః=యాకెందరె) హి= యావకారణద్వశెయింద, తౌ=ఆ రాగద్వైషగళు, అస్య=శ్రేయోధి- యాదపురుషగె, పరిపంథినౌ=శత్రుగళు అందరె పాపహేతుగళు.

తా॥ నిగ్రహపిందసద్యః ప్రయోజనవిల్లదిద్దయాను అతిప్రయ త్నదింద ఫలపుంటగుతదెంతభావ. “సంస్కారోబలవాః” యంబ ప్రమాణవాక్యదల్లి ఈ అర్థ ఉక్తవాగదె. ఇదు యోగ్యురిగె హేళి ద్దు. అయోగ్యురిగె ఈళ్ళోక అన్వయిసువదిల్లు.

అ॥ “జ్యాయతీచేత్ కర్మాస్తే” యంబ ఈ అధ్యాయారం భుక్తికదల్లి కర్మవేమాడతక్కదల్లి. తత్రాపినరకాద్యనర్థహేతువాద రాగ ద్వైషపేతవాదంథా యుద్ధాఖ్యుకమవు సర్వాత్మనా మాడత క్కదల్లి. అందరె కర్మవేమాడమాడదు యంత ఒందు ఆక్షేప. అదర ల్యూ ఘోరతరివాద యుద్ధాఖ్యుకర్మ సుతరామాడబారదు యంత యరడనే ఆక్షేప. అజాననింద హేళల్లుట్ట ఈ ఆక్షేపద్వయగళల్లి ప్ర భమాక్షేపక్కె. “లోకేస్మిద్వివిధానిష్ఠా” యంబ 3నే శ్లోకాదిగళిం ద హేళల్లుట్టితు. “యున్యన్యవిగతజ్వరః” “తయోర్ననశమాగచ్ఛేత్” ఇనగళన్ను హేళిద్దరింద జ్ఞాపకక్కె బందంథా ద్వితీయాక్షే పక్కె ఈగెసమాధాన హేళుత్తారె.

మూ॥ శ్రేయాఃస్వనణోవిగుణిః పరధర్మాత్వస్వనుష్ఠితాత్.

స్వధర్మైనిగనంశ్రేయః పరధర్మభయావహః ॥ 3౫ ॥

టీ॥ స్వధర్మః=స్వనణా=శ్రమోచితధర్మపు, విగుణి=అంగహీన వాదయాను, స్వనుష్ఠితాత్=లోపఇల్లుదె సరియాగి మాడల్లుట్టంథా, పరధర్మాత్=అన్యనణా=శ్రమోచిత ధర్మదకింతలూ, శ్రేయాః=శ్రే స్థవాదద్దు, కుతః=యాకెందరె, స్వధర్మే=యుద్ధాదిస్వధర్మదల్లి, నిగన మపి=మరణచూకూడా, శ్రేయః=శ్రేష్ఠవాదద్దు, పరధర్మః=నణాశ్ర

మాంతరధర్మపు, భయావహాః=అసథప్రాపకపు. తా|| యలై అ
జ్ఞాననె నిన్నస్వధర్మవాద యుద్ధదల్లి అనేకదోషగళిద్దనూ నీను అదర
న్నే అనుష్ఠిసబేకు. ఇతరవాద యత్యాదిధర్మగళు అనుష్ఠిసతక్కద్దల్లి
వెంతపేళోణదరింద ద్వితీయపక్షక్కె నమాధాన హేళల్లిట్టితు.

(అర్జునఉవాచ=అర్జునను కెళగెహేళువరితియాగి ప్రశ్నమాడుతానె).

అ|| “తయోర్నవశమాగచ్ఛేత్” యంబ 38 నే శ్లోకోత్త
రాధాదింద పాపహేతువాద అరిషడ్వర్గవన్న మహాప్రయత్నదింద
జయిసబహదు యంతపేళల్లిట్టితు. ఇంధా శత్రుభూతగళాద కామా
దిగళల్లి యావదు బలిష్ఠవాదద్దు. అదరన్న హేళు. జయిసు త్తేనె యంబ
అభిప్రాయదింద ప్రశ్నమాడుతానె.

(అజ్ఞాన ఉవాచ=అజ్ఞానను కేళుతానె.)

మూ|| అథకేనప్రయుక్తోఽయం పాపంచరతిపూరుషః।

అనిచ్ఛన్నపివాష్ట్యేయ బలాదివనియోజితః || 39||

టీ|| హేవాష్ట్యేయ=హేవృష్టికులోద్భవనాద శ్రీకృష్ణనే, అథ=
(పరమాత్మన్ను, దేవతిగళన్నుబిట్టు) అనంతరదల్లి, అయంపూరుషః=
ఈ పురుషను, అనిచ్ఛన్నపి=(పాపాచారవన్ను) ఇచ్ఛిసదిద్దరూ, బలా
త్=బలాత్కారవాగి, నియోజితఇవ=ప్రేరితనోపాదీలి, పాపం=పాపవ
న్ను, చరతి=మాడుతానె, అతి=ఆదకారణ, సః=ఆపురుషను, కామా
దిషు=కామాదిగళల్లి, కేన=యారింద, ప్రయుక్తః=ప్రేరితనాగి, పాపం=
పాపవన్ను, చరతి=మాడుతానె.

వి.అ|| “మ ముసస్యస్యకన్యాణి” యంబ 39 నే శ్లోకమోదలు కెలవశ్లోకగ
ళింద ఏవంవిధవాగి వణాశ్రమోచితకర్మ ఆవశ్యకవెంతపేళల్లిట్టి ప్రకృతప్రమే
యదల్లి పాపహేతు ప్రశ్నపు ప్రకృతోపయోగియల్లి. హాగిద్దరూ “తయోర్నవశమాగ
చ్ఛేత్” యంబ 38 శ్లోకద ఉత్తరాధాదల్లి కామాదిషడ్వర్గగళు పాపహేతుగళు
యంతపేళోణా స్మరితవాదంధా ప్రబలపాపహేతుప్రశ్న ప్రసంగాత్ ప్రాప్త
వాగితు యంతతినింద కాగ్ని గీతాచార్యులు ప్రకృతాధాదకింతలు అథాంతర
ద్యోతనమాడువ అథశబ్ద ఈశ్లోక ఆదియల్లి ప్రయోగిసిద్ధారె. అథవా “ప్రకృతేః

క్రియమాణానాం” యంబు ౨౨వే శ్లోకములో ఈశ్వరగే సర్వప్రేరకత్వ హేతుబ్ధియై. ఆదాకారణ ఈశ్వర సర్వప్రేరక నెంతలు అజ్ఞానము దేవాంతనానా కారణ ఇతర దేవతగణ అవాంతరప్రేరక నెంతలు ఈ ప్రమేయగణ అజ్ఞానము జ్ఞానముయగళే. ఈవిషయములో అజ్ఞానము ప్రశ్నముచూపదు. అదేయ “ఇంద్రియగ్ర” యంబు ౩౪ శ్లోకములో కామాద్యరిషుష్యర్థగళిగూ ప్రపంచకర్తృహేతుబ్ధియై. కడింద పరమేశ్వరన్న దేవతగణము సౌమ్య ఇతర కామరిషులయ ప్రపంచకగళి బలవ్యయాదు యంతప్రశ్న చూడబ్బుటయి యంత తెలియవచ్చుకాని ఆసంతకృపాపియాదా‘అప’ శబ్దప్ర ప్రయుక్తవాగియ యంత తెలియవచ్చు.

(శ్రీభగవానువాచః=శ్రీకృష్ణును హేళుత్తానె.)

అ॥ సర్వపూ కామమూలకవాదకారణ ఆకామవే బలిష్ఠవెంత హేళుతారె.

మూ॥ కామఏషక్రోధఏష రజోగుణసముద్భవః

మహేశనోమహాపాపాస్మా విధ్యేనమిహవై రిణం ॥ 32 ॥

టీ॥ ఏషరి=నిన్నిందప్రశ్నచూడబ్బుటంధా బలిష్ఠవస్తువు, కామరి=కామవు, ఏషరిక్రోధరి=ఈక్రోధవు కామజన్యవాదము, కామరిక్రోధశ్చ=కామ క్రోధ ఈయరమాను, రజోగుణసముద్భవరి=రజోగుణదిందవుంటాదము. (అందరె క్రోధవు కామనిమిత్తకవాద రజోగుణ పరిణామ వెంతభావ. క్రోధపదదింద మిక్కవగళన్ను తొకబేకు. కామనివృత్తవాదరె తన్మూలగళాద పాప హేతుగళాద క్రోధాదిగళన్న నివృత్తిసబహుదు కడింద కామనివృత్తివిషయములో అతిప్రయత్నచూడ బేకెంతభావ. అదరె కామకై అపేక్షితవస్తువన్ను కొట్టు జయిసబహుదు అందరె కామస్వరూపవన్ను హేళుత్తారె.) మహేశనరి=అధిక భోగ్యవస్తువన్ను ఉశ్శద్దు (అందరె కామకై అపేక్షితవస్తు ఆయితు యంతయల్ల.) మహాపాపాస్మా=బ్రహ్మహత్యాదిపాపవన్ను పుశ్శద్దు. ఇహ=ఐహికాముష్మిక పురుషార్థ విషయములో, ఏసరి=ఈ కామవన్ను, వై రిణం=(అశుభప్రవర్తకవాగియు మోక్షవిరోధియాగియు) ఇహవకా

రణ) శత్రునిన్నాగి, విధి=తిళి. కాలనేమియంబ దైత్యను కామాభిమానియు. ఆదైత్యునింద లే అనధఃగళు వుంటాగుతదాదకారణ అవసన్న జయిసబేకు.

అ॥ అశుభప్రేరకరాద క్రోధాద్యభిమానిదైత్యరస్తి కామాభిమానియు హ్యగై బలిష్ఠనాదను అందరె పేళుత్తారె.

మూ॥ ధూమేనావ్రియతేవహ్ని ర్యథాఽదశోమ లేనచ॥

యథోల్బేనాప్యతోగభః స్తథాతేనేదమావృతం॥౩౮॥

టీ॥ వన్ని=అగ్నియు, ధూమేన=హోగైయింద, యథా=హ్యగై, ఆవృయతే=ముచ్చలప్పడుతదో, తథా=హోగై, తేన=ఆ కామదింద, ఇదం = ఉ త్తమజీవనగళవు, ఆవృతం = (స్వల్ప) ముచ్చల్పడుతదె. యథా=హ్యగై, ఆదర్శం=కనడియు, మ లేన=కొళకినింద, ఆవృయతే=ముచ్చల్పడుతదో, తథా=హోగై, ఇదం=మగ్గమజీవనగళవు, తేన=ఆ కామదింద, ఆవృతం=(అధికవాగి) ముచ్చల్పడుతదె. యథా=హ్యగై, గభః=గభః=పిండవు, ఉల్బేన=గభః=వేష్టన చర్మదింద, ఆవృయతే=ముచ్చల్పడుతదో, తథా=హోగై, ఇదం=అధమజీవనగళవు, తేన=ఆ కామదింద, ఆవృతం=(అత్యంతవాగి) ముచ్చల్పడుతదె.

తా॥ త్రివిధ జీవరిగూ యథాయోగ్యవాగి పరాపరతత్వక్మై కామవే ప్రతిబంధకవాద కారణ ఈ కామవు మహాబలిష్ఠవాదద్దు. అథవా ఈ శ్లోకక్మై మత్తొందు అథః. ఈ అథఃదల్లి “ ఇదం ” యంబపదదింద ఈశ్వర, అంతరికరణ, జీవ, ఈమూరన్న తొకోబేకు ఇతిరపదగళిగై పూర్వవత్ అథః. అగ్నియు ధూమదింద హ్యగై ఆవృతవాగుతదో హోగై ఈశ్వరను జీవగతకామదింద ఆవృతవాగుతదె. అందరె అగ్ని ప్రకాశరూపవాదరూను ధూమదింద ఆవృతవాగి అన్యరిందహ్యగై కాణిసికొళల్పడువదిల్లనోహోగై ఈశ్వరను స్వయం సర్వజ్ఞనాదరూను అన్యరింద జ్ఞాతనాగువదిల్లవెంతభావ. హ్యగై

కనడియు కొలకేనింద ఆవృతవాగి ముఖాదిగళన్నహ్యై తిరుచర్చియో
హాగె జీవాంతరికరణపు కామదింద ఆవృతవాగి ఈశ్వరసన్న జీవనము
ప్రకాశపడినువచ్చి వెంతభావ. గభావేచ్చనచర్చించింద ఆవృతనాచ
గర్భసజీవను హ్యై చలినువదక్కె అశక్తనోహాగె జీవను కామదింద
ఆవృతనాగి ఈశ్వరజ్ఞానదల్లి అశక్తనెంతభావ.

అ॥ పూర్వోక్తిరీత్యా ఈకామపు, తిథియలిక్కెయోగ్యనాచ
పరమాత్మన స్వరూపయ్యా, జ్ఞానకరణవాద మనస్సిగూ, జ్ఞాతా
వాద జీవనూ, ప్రతిబంధకవెంత హేళిద్దరింద జ్ఞానోత్పత్తిగె ప్రతిబంధ
కవెంత హేళిల్పట్టు. ఈగె శాస్త్రీదింద జ్ఞానవుంటాదయూను ఆశాస్త్ర
జనితజ్ఞానపు స్వకార్యవాద అపరోక్షజ్ఞానవన్ను హుట్టసుచర్చి వెంత
హేళుత్తారె.

మూ॥ ఆవృతంజ్ఞానమేతేన జ్ఞానినోనిత్యై రిణా

కామరూపేణకౌంతేయ దుష్పూరేణానలేనచ ॥ 3౯ ॥

టీ॥ హేకౌంతేయ=యలై అజ్ఞాననే, జ్ఞానినః=శాస్త్రజనిత
జ్ఞానియ, జ్ఞానం=జ్ఞానపు, కామరూపేణ=కామవెంతనామపుష్కంధా, ని
త్యై రిణా=నదా అపకారియాదంధా, దుష్పూరేణ=దుఃఖిదిందపూ
రై సువదక్కె యోగ్యవాదంధా, అనలేన=అలంబుద్ధిరహితవాదంధా,
(అందరె యెప్పుభోగ్యవస్తువిద్యాగూర్వా ఇన్నూ అధిక పదార్థవన్ను
అపేక్షిసతక్కంధా) ఏతేన=ఈ కామదింద, ఆవృతంసత్=ముచ్చల్పట్టు
ద్దాగి, (భగవదపరోక్షాయ=పరమాత్మన బింబాపరోక్షకోస్కర) న
ప్రభవతి=సమర్థవాగోద్ది.

ఓ-అ॥ శాస్త్రీభాషించింద ఉంటాచజ్ఞాన పళ్ళవరిగూ కామదింద జ్ఞానకెట్లు
అపరోక్షవాగోదిల్ల. హిగిరలు గురూచదేశించుమాత్ర ఉంటాచజ్ఞానపళ్ళ అప్పుజ్ఞానిగ
ళిగె (అందరె ప్రపణాధికారిగళగె) జ్ఞానపుకామవృతవాగి అపరోక్షవన్ను ముట్టిసుప
దిల్లవెంత హేళిలక్కడైన యంతసూచిసువద గోస్కర మూలదల్లి “జ్ఞానంజ్ఞానం”
యంతప్రయోగిసల్పట్టె. ఇల్లదిద్దరె జ్ఞానంయంబవదదిందలే జ్ఞానియంతసిద్ధవా
గిరలుచ్చనః జ్ఞానినః యంబవదయాకె యంత శంకారోను యం ఆధిస్థాయ.

అ॥ యదథావాగి అజాననింద ప్రశ్నమాడల్పట్టితో అంథా బలిష్ఠవాద శత్రుభూతవాదకామవన్న జయిసువదక్కాగి ఆ కామా దిగళిగె అధిష్ఠానవన్న హేళుతారె.

మూ॥ ఇంద్రియాణిమనోబుద్ధి రస్యధిష్ఠానముచ్యతే
ఏతై ర్విమోహయత్యేష జ్ఞానమాప్నోత్యదేహినం ॥ ౪౦ ॥

టీ॥ అస్య=ఈ కామాఖ్యశత్రువిగె, ఇంద్రియాణి=చక్షురాదీంద్రియగళు, మనః=మనస్సు, బుద్ధిః=బుద్ధియు ఆద ఇవుగళు, అధిష్ఠానం=స్థానవాగి-అందరె వాస్తవలవాగి-ఉచ్యతే=హేళిసికొళల్పడు త్తదె, ఏతై=మనోబుద్ధింద్రియగళింద-అందరె విషయసంబంధిగళాద ఈ ఇంద్రియగళింద-ఏషః=ఈ కామాఖ్యశత్రువు, జ్ఞానం=సమీచీనజ్ఞానవన్న, ఆవృత్త=మరెమాడి-అందరె జ్ఞానవన్న వుంటుమాడినదె అథవా జ్ఞానవుంటాదరూసు ఆ జ్ఞానక్కె-కార్యశక్తియన్న కెడికి-దేహినం=ప్రాణియన్న, విమోహయతి=కెడిసు త్తదె.

మూ॥ తస్మాత్త్వమ్నియాన్యాయాదౌ నియమ్యభరతర్షభ।
పాస్మానప్రజహి హ్యేనం జ్ఞానవిజ్ఞాననాశనం॥ ౪౧॥

టీ॥ తస్మాత్=ఆదకారణ, హేభరతర్షభ=యలై అజాననె, త్వం=నీను, ఇంద్రియాణి=ఇంద్రియగళన్న, ఆదౌ=పూర్వదల్లి, నియమ్య=నిగ్రహిసికొండు-అందరె మనోబుద్ధిగళిగె మత్తు ఇంద్రియగళిగె విషయసంబంధవన్న బిడి? అథవా విషయసంబంధవాదరూసు మనక్షోభ ఇల్లదలే-జ్ఞాన విజ్ఞాననాశనం=జ్ఞానవిజ్ఞాన ఇవుగళన్న కెడిసువంధా, పాస్మానం=పాపహేతుకవాదంధా, ఏనం=ఈకామవన్న, ప్రజహి=చన్నాగికోల్లు. కామక్కె-అధిష్ఠాన భూతగళాద మనోబుద్ధింద్రియగళన్న జయికిదరె, కామవు తానే జితవాగుతదె. శత్రువిగెమనె ఇల్లదె మాడిదరె వోడి హోగుత్తానె. ఇదులోక ప్రసిద్ధవెంత సూచిసువదక్కాగి “హి” శబ్దప్రయుక్తవాగిదె. తా॥ ఇంద్రియ నిగ్రహవెముఖ్యవాగి కామహనోపాయ వెంతభావ.

అ॥ శత్రువాద కామహననదల్లి ఆయుధరూపవాద జ్ఞాననిన్ను
 “ఏవంబుద్ధే” యుంబ ఉత్తరశ్లోకదల్లి హేళువదక్కాగి ప్రకృతశ్లోక
 దల్లి జ్ఞానవిషయవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ ఇంద్రియాణిపరాణ్యాహుః ఇంద్రియేభ్యఃపరంమనః ।

మనసస్తుపరాబుద్ధి ర్మోక్షబుద్ధేఃపరతస్తునః ॥ ౪౨॥

టీ॥ ఇంద్రియాణి=ఇంద్రియాభిమాని దేవతీగళు, పరాణి=శ్రేష్ఠ
 రుగళు, ఇంద్రియేభ్యః=ఇంద్రియగళద్ద శ్రియింద, మనః=మనోభిమాని
 దేవతీయు, పరం=శ్రేష్ఠపు, మనసస్తు=మనోభిమాని దేవతీగింతలు, బు
 ద్ధిః=బుద్ధ్యభిమాని దేవతీయు, పరా=ఉత్కృష్టవాదద్దు, బుద్ధేః=బుద్ధ్యభి
 మాని దేవతీకింతలు, నః=ఆ పరమాత్మను, పరం=ఉత్కృష్టము.

తా॥ ఇంద్రియ నిగ్రహవన్ను మాడబేకాదరె తత్తదభిమాని
 దేవతీగళున్న అవరతారతమ్యవన్ను తిళదు ఆతత్వేగళు తత్తదేవరయో
 గ్యతానుగుణవాగి భగవదాత్మయింద ప్రేరకరాగిద్ధారె యంత తిళియు
 వదు అత్యావశ్యక. ఈజ్ఞానపు ఇంద్రియాది జయక్కారణవాగుత్తదే
 యంతభావ.

౬-అ॥ ఇంద్రియాభిమానిగళాద సోమ, సూర్య, వజ్ర, ఇంద్ర, వరుణ, ఆ
 శ్వని, యమ, దక్ష, ఈ దేవతీగళకింతలు ఆధాభిమానిగళాద *సౌమణ్య, †వా
 రుణీ, ‡ఉమా ఈ మూవరు శ్రేష్ఠరు. ఇవరు శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధ ఈ గీత
 ధానిగళి సౌమణ్యయు శబ్ద స్పర్శగళిగూ, వారుణయు రూపరసగళిగూ, ఉమా గంధ
 క్కూ అభిమానిగళు. ఆధాభిమానిగళకింతలు మనోభిమానిగళాద గరుడేశ్వ
 రుద్రరుగళు శ్రేష్ఠరు. ఇంకింతలూ బుద్ధితత్వాభిమానియాద సరస్వతి ఉత్తమరు.
 ఈకింతలు మహత్తత్వాభిమానియాద బ్రహ్మదేవరు ఉత్తమరు. ఈబ్రహ్మదేవరి
 కింతలూ ఆశ్వత్థతత్వాభిమానియాద రమాదేవి పుత్తమరు. ఈరమాదేవికింతలు
 అనంతానంతగుణగిందే వరిమాత్మను ఉత్తమరు. ఈ వరిమాత్మనె సమరాదవరు
 ఆధవా పుత్తమరాదవరు భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలగళిలూ ఇల్లవెంత ఆవర
 క్కన్దు.

* గరుడభాయాః. † కేసభాయాః. ‡ రుద్రభాయాః.

అ॥ ఈరీతియాగి తారతమ్యకై విశ్రామస్థాననాదంథా జగ
న్నియామకనాదంథా పరమాత్మను అవశ్య ముముక్షుగళింద తిళిలి
కై యోగ్యను యంతపేంభి ఈగె ఆ పరమాత్మనన్ను తిళియలికై
సాధనభూతవాద జ్ఞానవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ ఏవంబుద్ధేపరంబుధ్వా సంస్తభ్యాత్మానమాత్మనా॥

జహిశత్రుంమహాబాహో కామరూపందురాసదం॥ ౪౩॥

టీ॥ హే మహాభాహో=యలై బాహుబలశాలియాద అజాన
నె, ఏవం=ఈరీతియాగి, బుద్ధే=బుద్ధ్యాదితత్వగళింతలూ (అందరె
తత్వేశ్వరగింతలు)పరం=సర్వోత్తమనాద నారాయణనన్ను, బుద్ధ్వా=
తిళదు, ఆత్మానం=తన్నమనస్సన్ను, ఆత్మనా = బుద్ధియింద, సంస్త
భ్య=నిశ్చలవన్నాగిమాడి, దురాసదం=మహాశక్తకరవాదంథా, కామ
రూపం=కామయంత హెసరుశ్శంథా, శత్రుం=శత్రువన్ను, జహి=సం
హరిసు. తా॥ శ్రీపరమాత్మనన్ను సర్వోత్తమత్వేనతిళదు మనస్సు
మోదలాద సర్వేంద్రియగళిన్ను విషయగళద్దశెయింద ఆకషిణి పర
మాత్మనల్లి ఉపయోగిసోణవే కామాదిఅరిషడ్వర్గగళజయకై ము
ఖ్యసాధనవు.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మపిద్యాయాం

యోగశాస్త్రీ శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే కర్మ

యోగోనామ తృతీయోధ్యాయః.

అథ చ తు ధో యః.

పూర్వాధ్యాయమునందు “నియతం కరుకర్మ” యంబుగానే శ్లోక మొదలు కెలవ శ్లోకములందు నివృత్తకర్మపు స్వల్పవివరములున్నవి. ఈ “యోగిభేదములను” యంబుగా ౪౨వ శ్లోక మొదలగునందు తారతమ్య అవసరభూతనాద వరమాత్మన స్వరూపపు ఆవరమాత్మను తిరియవజ్ఞానపు హేళిపట్టి. అపుడగనే ఈ అధ్యాయముగల విస్తారము నిరూపిస్తున్నది. “ఏవంజ్ఞాత్యావృత్తకర్మ” యంబుగా ౧౭వ శ్లోకమునందు పూర్వమునందు గ్రంథములందు విష్ణుమాహాత్మ్య హేళిపట్టి. “శ్రేయాః ప్రవృత్తయోః” యంబుగా ౩౩వ శ్లోకమునందు పూర్వమునందు శ్లోకములందు నివృత్తకర్మపు ఇతర కర్మావేషములు నిర్వచనము యంత నిరూపిస్తున్నది. నివృత్తకర్మవేషమునా యజ్ఞాదిరూపముల నిర్వచనము యంత కర్మవిస్తారపు నిరూపిస్తున్నది. అవశ్యశ్లోకములందు భగవన్మాహాత్మ్య నిరూపిస్తున్నది యంత తిలకింపవలెను.

అ॥ “మయిసర్వాణి కర్మాణి” యంబుగా ౩౦వ శ్లోకమునందు హేళి పట్టి నివృత్తకర్మలక్షణములను జ్ఞానోపాయములను అననుష్ఠానములగునందు “ఏవమతం” యంబుగా ౩౧-౩౨ శ్లోకములందు అర్థ అనర్థ ఇవగళిని హేళిరొందునందు జ్ఞానోపాయములను అవశ్య అనుష్ఠానములను యంత హేళి పట్టి. మత్తు ఆజ్ఞానోపాయములందు అధికారిగళి రుచియున్నందు మూడువదక్కాగి ఈ కర్మపు పూర్వమున అనుష్ఠితములందు యంత “ఇమం” ఇత్యాది ౩ శ్లోకములందు హేళిపట్టి.

(భగవానువాచః క్రిత్యష్టమమాతనామతానె.)

మూ॥ ఇమం వివస్వతే యోగం ప్రోక్తవానహమవ్యయం॥

వివస్వామనవే ప్రాహ మనురిక్షావకవే బ్రహ్మతే॥ ౧॥

టీ॥ అహం=నాను, అవ్యయం=శాశ్వత ఫలప్రదములందు, ఇమం=యోగం=ఈ నివృత్తకర్మలక్షణముల జ్ఞానోపాయములను, వివస్వ

తే=సూర్యునిగోస్థుల, ప్రోక్తవాన్=హేళిచేసి, వివస్వా=సూర్యును,

మనవేతన్నపుత్రనాదవై వస్వతమనువిగె, ప్రాహా=హేళిదను, మనుః= ఆ వై వస్వతమను, ఇత్వాకవేతన్నపుత్రనాద ఇత్వాకువిగె, అబ్రవీత్= హేళిదను.

మూ॥ ఏవంపరంపరాప్రాప్త మిమంరాజర్షయోవిదుః।

సకాలేనేహమహతా యోగోనష్టపరంతప॥ ౨॥

టీ॥ ఏవం=ఈరితియాగి, పరంపరాప్రాప్తం=శిష్టపరంపరేయాగి
బరతక్కంధా, ఇమం=ఈ జ్ఞానోపాయనన్ను, రాజర్షయః=నిమిష
భృతిగళాద రాజముషిగళు, విదుః=(తమృతందెగళాద ఇత్వాకుమో
దలాదవరింద) తిళదరు (ఈగ ఇరోంథావరిగె అజ్ఞానపుంటాగిరుషదక్కె
కారణవన్ను హేళుత్తారె) హేపరంతప=యలోఅజ్ఞాననె, సచయో
గః=ఆయోగపు, మహతాకాలేన=బహుకాలదింద, (అందరె బహు
కాలానంతరదల్లి) నష్టః=అదృశ=నవన్ను హాందితు.

తా॥ పూర్వదల్లి సూర్యాదిగళిగె ఉపదేశకరు శిష్టరాగిద్దరు. అ
వరింద ఉపదిష్టరాద సూర్యాదిగళు తమృశిష్యుగూ ఈయోగనన్ను
ఉపదేశమాడిదరు. ఈ క్రమదింద కెలవకాలయోగపు క్రమవాగి బహు
తిష్టు. క్రమేణకాలబదింద సంప్రదాయ ప్రవర్తకగిల్లదె పూర్వోక్త
యోగపు మలినవాగితెంతభావ.

వి-అ॥ ఈశ్లోకదల్లి “ప్రాహ-విదుః” యంత హేళోణదరింద సూర్యాదిగళు
పరమాత్మనింద ఉపదిష్టరాగి తాము శిష్యురన్నకురితు ప్రపచనె మాడోదల్లదె తాము
స్వయం అనుష్ఠానమాదుతిర్ద రెంతసూచితవాగుతదె.

మూ॥ సవవాయంమయాతేద్య యోగఃప్రోక్తిపురాతనః।

భక్తోసిమేనఖాచేతి రహస్యంహ్యేతదుత్తమం॥ 3॥

టీ॥ పురాతనః=ప్రాచీనవాదంధా, సవవాయంయోగః=ఆ ఈ
యోగపు, మయా=నన్నింద, తే=నినగోస్కర, అద్య=ఈగె, ప్రోక్తిః=
హేళల్పట్టితు. (యాకేహేళల్పట్టితు అందరె) హి=యావకారణద్దశె

యింద, మేనన్న, భక్తోసి=భక్తనాగిద్ది, సఖాచాసి=సఖావాగియు ఇద్ది, అతః=ఆదకారణ, రహస్యం=గోప్యవాద, ఉత్తమం=సర్వశ్లాఘ్యవాద, ఏతత్=ఈయోగమార్గపు, ఉక్తం=హేళల్పట్టెతు.

తా|| యలై అజాననె నీనునన్నలి భక్తిమాడుతి యాదకారణ దిందలు తత్రాపిన్నేపితనాగిద్దియాదకారణదిందలు. అతిగోప్యవాద ఈ యోగోపాయవన్ను నినగె ఉపదేశమాడిదెను.

వి-అ|| “కర్మపై వహిసంసిద్ధిం” యంబ 3-20నే శ్లోకదల్లి స్వాశ్రమోచితకర్మానుష్ఠాన విషయదల్లి శిష్టాచారక్రమపు నిరూపింపట్టితు. పునః ఈ ఆధ్యాాయారంభదల్లి శిష్టాచారవన్ను హేళోణదరింద పునరుక్తివోషపు ప్రాప్తవాగుతదె అందరె పూర్వదల్లి గృహస్థధర్మ అనశ్చాయశ్చేయ యంబ విషయదల్లి జ్ఞానిగళ ఆచార హేళల్పట్టితు. ప్రకృత ఈ ఆధ్యాాయారంభదల్లి నివృత్తకర్మానుష్ఠాన విషయదల్లి దోడ్డవర ఆచారపు ప్రమాణత్వేన హేళల్పట్టెదె. ఆద్దరింద పునరుక్తివోషపు బరువద్ది.

అ|| “మయిసర్వాణి కర్మాణి” యంబ 3-30నే శ్లోకదల్లి పరమాత్మ పూజ్యనెంతలు అజానను పూజకనెంతలు మత్తు పరమాత్మగె స్వతంత్ర కర్మత్వపు జీవగె పరాధీనకర్మత్వపు హేళల్పట్టితు. ఇది రింద పూజ్యపూజకభావ స్పష్టవాగుతదాదకారణ జీవపరమాత్మరిగె భేదవృద్ధివాగితు. ఇంధాభేదవన్ను ప్రమాణ పూర్వకవాగి తిలియువదక్కు మత్తు ఇతర భక్తిరిగె తిలినువదక్కు అజానను క్రీకృష్ణన్నకురితు ప్రశ్నమాడుతానె.

(అజాననఉవాచ=అజాననుమాతనాడుతానె.)

మూ|| అపరంభవతోజన్మ పరంజన్మవివస్వతః,

కథమేతద్విజానీయాం త్వమాదాప్రోక్తవానితి|| ౪||

టీ|| భవతః=నినగె, జన్మ=జన్మపు, అపరం=అనంతరకాలీనపు, వివస్వతః=సూర్యగె, జన్మ=జన్మపు, పరం=పూర్వకాలీనపు (అందరె సూర్యనుత్రేతాయుగదల్లి అవతరిసిద్ధానె. కృష్ణను ద్వాపరయుగదల్లి అవతరి

సిద్ధానె. ఆదకారణ సూర్యోత్పత్త్యనంతర బహుకాలదమ్యులే కృష్ణావ
తారవెంతఅథఁ త్వం=నీను, ఆదా=ఆదియుల్లి, ప్రోక్తవాఁ=(సూర్య
గతత్వవన్ను) ఉపదేశమాడిది ; ఇత్యేతత్=హీగెహేళోణవు, కథం
విచానీయాం=హ్యగె అంగీకరిసలి.

తా॥ బహుప్రాచీననాద సూర్యగె పరమనవీననాద నీనుఉపదేశ
శమాడువదు యుక్తపల్లవెంత పూర్వపక్షియాద అజుఁననబాహ్యు అ
భిప్రాయవు. అంతరంగాభిప్రాయవు ఈశ్లోకద అవతారికెయింద వ్య
క్తవాగుతదాదకారణ “నత్యేవాహం” యంబ ౨-౧-౨నే శ్లోకమొ
దలు కెలవశ్లోకగళింద నిరూపిసల్పట్ట సర్వాత్మనా పరమాత్మగె ఉత్ప
త్తినాశరాహిత్యవన్నుచన్నాగి శ్రవణమాడిదంధా అజుఁనను యాకె
అజ్ఞరహిగె “అపరంభవతోజన్మ” యంతప్రశ్నమాడిదను యంబశం
కాకె అవకాశవిప్లివెంతభావ.

(శ్రీభగవానువాచ=శ్రీకృష్ణను మాతనాడుతానె.)

మూ॥ బహూనిమేవ్యతీతాని జన్మానితవచాజుఁన|

తాన్యహంవేదసర్వాణి నత్వంవేత్థపరంతప ॥ ౫ ॥

టీ॥ మే=ననగె, బహూని=అనేకగళాదంధా, జన్మాని=జన్మగళు,
వ్యతీతాని=అతిక్రాంతగళాగితు, మే అజుఁన=యహో అజుఁననె, త
వచ=నినగూను, బహూని=అనేకగళాదంధా, జన్మాని=జన్మగళు, వ్య
తీతాని=అతిక్రాంతగళాగిదె, తానిసర్వాణి=అసమస్త జన్మగళన్ను, అ
హం=నాను, వేద=తిశదవను, మే పరంతప=శత్రుసంహారకనాద అ
జుఁననె, త్వం=నీను, నవేత్థ=తిళియలారి.

తా॥ నాను సర్వజ్ఞానాదకడింద నన్న అనేకావతారగళన్ను ని
న్నశరీర సంయోగరూపవాద అనేక ఉత్పత్తిగళన్ను తిళదిచ్చేనె. నినగె
ఇవుగళు తిళియలారదు. కడింద సర్వజ్ఞానాద నాను స్వతంత్రనాగిచ్చేనె.

నీను అసర్వజ్ఞునాదకారణ అస్వతంత్రును. కించ నిన్న బంధాదీగళు స్వతంత్రునాద నన్న అధీనగళాదకారణ బంధవిమోచనానాథువాని నన్న పూజెయింపు నీను అవశ్యమాడబేకు యంతభావ.

వి-అ॥ అజ్ఞాన ప్రశ్నానిప్రాయము సరియైనదికదా సర్వజ్ఞ నిఘామణియాద శ్రీకృష్ణుడు ఈ ప్రశ్నపరిహారశ్లోకములలో తనకే సర్వజ్ఞత్వమును అజ్ఞానకే అజ్ఞత్వమును ప్రతిపాదనెచుడిద్దా నాదకారణ కృష్ణాజ్ఞానకే పూజ్యపూజకభావపు స్పష్టమగును. పూజ్యపూజకరిగే లోకములలో భేదము కండిధే వాదకారణ ప్రకృతములలో జీవేశ్వర భేదపు సిద్ధమగును. హిగల్లదే ప్రశ్నశ్లోక, పరిహారశ్లోకగళిగే యథాశ్రుతాధికమును హేళిదములలో “యమోనిమేవ్యతీతానిజన్మాని” యంతమాత్రలే సాకు “తవచాజ్ఞాన” “సత్త్వంవేత్త” యంబు ఈ యరకు అంశగళు పూర్వోక్త ప్రశ్నకై ఉత్తరగళిగే అగువచ్చును. అద్దరింద భేదప్రయోజకవాద సర్వజ్ఞత్వ అజ్ఞత్వమును తిలకింపదక్కాకే ఈ యరకు అంశగళు నిరూపింపబట్టిను.

అ॥ పూర్వశ్లోకములలో “జన్మాని అతీతాని” యంత హేళిరువదరింద హేళ్యుని నినగూజన్మగళిద్దములలో జననమరణ రాహిత్యరూపవాద ఈశ్వరత్వపు నినగెయిలదె హోగలి. తథాచ “అవిదా” యంబు ౨-౧౭ శ్లోకములలో ఈశ్వరకే నిత్యశరీరపు హేళిల్లుట్టదల్లువాఅందరె.

మూ॥ అజ్ఞోపిసన్నవ్యయాత్మా భూతానామిశ్వరోపిసన్.

ప్రకృతింస్వామధిష్ఠాయ సంభవామృత్యుమాయయా॥౬॥

టీ॥ అజ్ఞోపి=దేహతోఽప్యుత్పత్తిసూన్యనాదరూపు, అవ్యయాత్మా=విదానారహితవాద స్వరూప, దేహ, ఇవుగళు పుల్లననాదరూపు, భూతానాం ఈశ్వరస్సన్నపి=సకలప్రాణిగళిగూ నియామకనాదరూపు, స్వాంతన్న అధీనవాదంధా, ప్రకృతిం=ప్రకృతినిర్మితగళాద వసుదేవాది దేహగళిన్ను, అధిష్ఠాయ=ప్రవేశమాడి, ఆత్మమాయయా=స్వేచ్ఛేయింద, సంభవామి=ప్రాదుర్భవిమత్తేనె.

వి-అ॥ స్వరూపమందలు దేహమందలు అనాదినిత్యనాద సినకే జన్మమృత్యుకే ఉండుగుతదే యంబు శంకానిరాసాధికవాని “ప్రకృతింస్వాం అధిష్ఠాయ” యంబు అం

శపుప్రవృత్తవాగితు. నాను నిత్యనాదరూప్రకృతినిర్మితవాద పసుదేవాది శరీరప
న్న స్వేచ్ఛయాప్రతిమాదిగళల్యోపాదీలి ప్రవేశ మాడుతే నాదకారణ అజ్ఞజనరు
గళు భ్రాంతరాగి కృష్ణగు జన్మఉంటు యంతవ్యవహరిస్తుతారె. ముత్తు తమరూ
పవాద ప్రకృతియన్న ఆశ్రయిసి అజ్ఞజనరిగె భ్రమవిషయనాగుతేనె. ఆదరె
స్వాధీనవాద ప్రకృతియింద పసుదేవాదిదేహగళన్న నిర్మిసి అపుగళలి ప్రవేశమా
ద్యారరూప్రామభవవిసువదక్కె ప్రయోజనవేమ యంబ శంకాక్కు “ప్రకృ
తింస్వాంతాధిష్ఠాయ” యంబోదే ఉత్తర. ఈ పక్షదలి “స్వాంతప్రకృతిం=నన్నస్వ
భావపన్న యంత అభవ. హగె ప్రామభవవిసువమ నన్నస్వభావ. అయననగె లి
లారుపపు. ఆదకారణ అదరిందననగె ప్రయోజనావేక్ష ఇల్లవెంతభావ. ఇదరిం
ద జీవనజన్మదహగె ననగెపూర్వదేహ నాశపూర్వక నవీన మత్తొందుగళిర సంబంధ
రూపవాద జన్మపు ఇల్లవాదకారణిందలూ సర్వదానిత్యవాద శరీరజనరిగె కాణి
సాణవేననగె జన్మవాదకారణ జీవన జన్మదకింతలు విలక్షణ జన్మపుశ్శవమ. కడిం
దనాను పూజ్యను. సర్వజీవరు పూజకరు. ఆదక్రయక్త జీవ పరమాత్మరిగె భేదపు
నిరూపితవాగితు.

అ॥ స్వప్రయోజనవిల్లదిద్దరూ సర్వజనగళిగూ అపేక్షితవాద భ
ర్మసాపన అభర్మనాశ ఇపుగళిగోస్కర నన్న అవతారపు యంతకాలని
దేశశపూర్వకవాగి యరడు శ్లోకగళింద హేళుత్తారె.

మూ॥ యదాయదాహిగర్మస్య గ్లానిర్భవతిభారత. అభ్యుత్థాన
మధర్మస్య తదాత్మానంస్వభామ్యాహం ॥2॥ పరిత్రాణాయ సాధూనాం
విनाశాయచదుష్కృతాం । భర్మసంస్థాపనాథాయ సంభవామియు
గేయుగే ॥

౮॥

టీ॥ యదాయదా=యావయావకాలదల్లి, భర్మస్య=భర్మకై,
గ్లానిః=లోపపు, భవతి=ఉంటాగుతదో, హేభారత=యలో అజ్ఞాననె,
అభర్మస్య=అభర్మకై, అభ్యుత్థానం=ప్రాబల్యపు, భవతి=ఉంటాగుత
దో, తదా=ఆగె, అహం=నాను, ఆత్మానం=నన్నస్వరూపపన్ను, స్వ.
జామి=స్వప్తిమాడికొల్లు తేనె. అందరె నానుప్రాదుర్భూతనాగు తేనె.
సాధూనాం=సజ్జనర, పరిత్రాణాయ=రక్షణదగోస్కరలు, దుష్కృతాం=

అయోగ్యజనర, వినాశాయచ=నాశదగోస్కరలూను, ధర్మసంస్థ పనా
ధా=య=ధర్మస్థాపనదగోస్కరలు, యుగేయుగే=ధర్మహాని అధర్మవృ
ద్ధియాగువకాలదల్లి, సంభవామి=అవతరిను త్తేను.

వి-౨॥ అవతారమాడదలేనే సాధుపరిపాలనాది కర్మగళన్న మూడలు శ్రీపర
మాత్మను సమర్థుడనాదరూ లీలాధావాగి అవతారద్వారా రక్షణాదిగళన్న మూడు
పరమాత్మన స్వభావవెంతతితక్కద్దు.

అ॥ ఈరీతియాగి స్వభావదింద లే అవతార మోదలాద వ్యా
పారగళు యంత హేళి హాగె తిళియువవరిగె ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ జన్మకర్మచమేదివ్య మేనంయోవే త్తితత్వతః ।

త్యక్త్వాదేహంపునజన్మ నై తిమామేతిసోజాన ॥ ౯ ॥

టీ॥ యేవం=ఈ రీతియాగి, దివ్యం=అతాకికవాదంధా, జన్మక
ర్మచ=జన్మకర్మ ఇవగళన్ను, యః=యావ అధికారియు, తత్వతః=సరి
యాగి, వే త్తి=తిళియుత్తానో, సం=ఆజ్ఞానియు, దేహం=దేహవన్ను,
త్యక్త్వా=బిట్టు, పునజన్మ=మత్తొందుజన్మవన్ను, నై తి=హాంందువద్లి,
(కింతు) మాం=నన్నన్ను, హేఅజాన=యలోఅజాననె, ఏతి=హాం
దుత్తానె. తా॥ పరమాత్మనస్వరూపవన్ను స్వయోగ్యతానుసార యధా
వత్తాగి తిళదజ్ఞానియు ముక్తనాగుత్తానెంతభావ.

వి-౩॥ పరమాత్మసన్ని (అవతార) కర్మ ఈ యరమన్ను తిళియువమాత్రదిం
దలేమాక్ష ఉండుగుతవెంత ఈ శ్లోకదల్లి హేళిరువదరింద అపరపరయోగ్య
తానుగుణవాగె భగవంతుపాసనామాడదేకు. చతుర్ముఖు ముత్రవే సర్వగుణోపాసక
రుయంతసూచితవాగిను.

అ॥ హీగెతిళదు ముక్తరాదవరుయాయుద్ధారె అందరె కెలవ
రిద్ధారెంతలు అథవా మేలె ఉక్తవాదజ్ఞానవేమాక్ష హేతువెంత హ్య
గెసిద్ధవాగితు యంబశంకాక్క ఉత్తర హేళుత్తారె.

మూ॥ ఏతరాగభయక్రోధా మన్మయామాముపాక్రితాః

బహుజ్ఞానతపసా పూతామద్భావమాగతాః ॥ ౧౦

టీ|| పీతరాగభయక్రోధాః=నష్టగళాద అభిలాష భీతి కోప ఇ
పుగళుష్లంఠా, మన్మయాః=నన్నన్నెప్రధానవాగిపుష్లంఠా (నన్నన్నె స
ర్వోత్తమనెంతతిశదంఠా) మాముపాశ్రితాః=నన్నన్నే శరణాగతిహీం
దిదంఠా, బహవః=బహుజనగళు, జ్ఞానతపసా=జ్ఞానదిందలుతపస్సిని
దలు, పూతాః=దగ్ధకర్మరాగి (కర్మబంధదిందము క్తరాగి) మద్భావం=
నన్నల్లిస్థితియన్ను (ముక్తియన్ను) ఆగతాః=హిందద్ధారె.

తా|| పరమాత్మన్న సరియాగితిశదు ఉపాసనామాఢి భక్తియిం
ద అవన స్వరూపవన్నాలోచిసి పరోక్షాపరోక్షజ్ఞానవన్ను సంపాదిసి
ద మహనీయరుగళే భగవత్ప్రసాదద్వారాముక్తరాగిద్ధారె. ఇదిరింద
అజానన ఆక్షేపకైసమాధాన హేళల్పట్టతు.

అ|| సామాన్యవాగి శ్రీపరమాత్మను సర్వోత్తమనెంతతిశదు
అన్యదేవతిగళన్ను మత్తు పితృదేవతిగళన్ను కురితు యజ్ఞాదిగళన్ను
మాఢి ఆకర్మవన్ను అంత్యదల్లి పరమాత్మగె సమర్పణమాడతక్కవరు
తైత్రివిద్యరు. ఇంఠాతైత్రివిద్యరిగూ మత్తు నిన్నన్నే ఆతైత్రిసిదవరి
గూ మోక్షవన్నుకొట్టరె తైత్రివిద్యరిగూ త్వదాశ్రితభక్తిరిగూ యేను
విశేష అందరె మదాశ్రితజ్ఞానిగళిగూ తైత్రివిద్యరిగూ ఫలదల్లి తారత
మ్యవుంటు. తైత్రివిద్యరిగె స్వగౌఢిఫలగళన్ను జ్ఞానిగళిగె మోక్షఫ
లవన్ను కొడుతేనె. తత్తత్సేవానుసారవాగియు మత్తు ప్రబలయోగ్య
తాను సారవాగియు ఫలప్రదానదింద ననగె వైషమ్యాదిదోషగళు బ
రువదిల్లి యంబ అభిప్రాయదింద హేళుత్తారె.

మూ|| యేయథామాంప్రపద్యంతై తాంస్తథైవభజామ్యహం|

మమవర్తమానవర్తంతై మనుష్యాఃపాథకసర్వశః|| ౧౦||

టీ|| యే=యావజ్ఞానిగళు అథవా తైత్రివిద్యరు, యథా=యాస
మూర్ఖుడింద (మోక్షేచ్ఛెయింద అథవా స్వర్గేచ్ఛెయింద) మాం=నన్న

ను, ప్రపద్యంతే=హందుత్వారో, తా=అవరుగళను, తథైవ=తత్త
దృజనానుసారదింద లే, అహం=నాను, భజామి=(మోక్ష స్వర్గరూపవా
ద ఫలవన్ను కొఱ్ఱోదరింద) నేవినుత్తేనె, అనర భజనవే ఫలతారత
మ్యదల్లి హేతువాగుతదె. జ్ఞానిగళకింతలు త్రైవిద్యరిగెనేవెయల్లి విశే
షపు యావప్రకారవాదద్దు అందరె హేళుత్తారె. హేపార్థ=యలో
అష్టననే, సర్వశక్తి=సమస్తరాదంభా, మనుష్యాః=జ్ఞానిగళు మత్తు త్రై
విద్యు, మమవర్తంత=నన్నమార్గవన్ను, అనువర్తంతే=అనుసరిసుత్తారె.

తా|| జ్ఞానిగళు మత్తు త్రైవిద్యుసహ నన్నమార్గవన్నే అను
సరిసుత్తారె. ఆదరే జ్ఞానిగళు అనన్యభావదింద సర్వాత్మనా నన్నన్నే
సాక్షాత్తాగి భజనుత్తారె. త్రైవిద్యు అన్యదేవతా భజనద్వారా అం
త్యదల్లి నన్న భజనుత్తారె. కడింద ఇవరుగళిగె ఫలతారతమ్య ఉంటు.
భజన ప్రకారపు ఈవిధవాద విశేషపుల్లద్దు.

అ|| త్రైవిద్యుగూ భాగవతరిగూ విశేషవేనందరె నానే సర్వ
యజ్ఞభోక్తను సర్వప్రేరకను యంత ఈ అంశవన్ను తిళదు భాగవతరు
నిష్కామరాగి నన్నన్నే పూజిసుత్తారె. త్రైవిద్యు ఈతత్వవన్ను తి
ళియదె అన్యదేవతిగళన్ను పూజిసుత్తారెంత హేళుత్తారె.

మూ|| కాంక్ష స్తరికర్మణాంసిద్ధిం యజ స్తథాదేవతాః|

క్షిప్రంహిమానుషేలోకే సిద్ధిర్భవతికర్మజా|| ౧౨ ||

టీ|| కర్మణాం=యజ్ఞాదికర్మగళిగె, సిద్ధిం=ఫలసిద్ధియన్ను, కాం
క్షంతరి=అపేక్షినువవరాగి, ఇహ=ఈలోకదల్లి, అన్యదేవతాః=ఇతరదే
వతిగళన్ను, యజంతే=పూజిసుత్తారె. ఆదరె “ మమవర్తానువర్తం
తే ” యంబ పూర్వశ్లోకదల్లి పరమాత్మగె సర్వకర్మ కర్తృత్వ సర్వ
కర్మభోక్తృత్వ ఈ యరడు అంశగళూ హేళల్పట్టితు. ఇవగళల్లి జీవ
రిగె అస్వీతంత్ర్యవదెయాదకారణ సర్వకర్మకర్తృత్వపు పరమాత్మగె

సిద్ధవాగితు. సర్వయజ్ఞాదికర్మ ఫలభోక్తృత్వపు యావప్రమాణదిండ
సిద్ధవాగితు అందరె హేళుత్తారె. యస్మాత్=యావకారణద్వైతేయింద,
మానుషేలోకే=మనుష్యలోకదల్లి, కర్మజాం=కర్మదిందవుంటాదంధా, సి
ద్ధిం=ఫలపు, క్షిప్రం=శీఘ్రవాగి, భవతి=ఆగుతదో, ఆదకారణ, “మమ
వర్తమానువర్తంతే” యంత పూర్వశ్లోకదింద అన్వయ. పరమాత్మను
యజ్ఞఫలభోక్తావాదకారణ ఆయజ్ఞదఫలపు యజమానగై శీఘ్రవాగి
ఉంటాగుతదె. ఈ విషయదల్లి “ఓం ఫలమత ఉపపత్తేః ఓం” యం
బ బ్రహ్మసూత్రపు ప్రమాణవాగిదె అథవా ఈశ్లోకకై అథాః
తర|| త్రైవిద్యరు అన్యదేవతిగళన్న పూజినుత్తారాదకారణ అనక
అన్యదేవతిగళన్న హింద బేకు హిగిరలు “త్రైవిద్యామాంప్రపద్య
తే” యంత హేళువదు హ్యగై సంగతవాగుతదె అందరె హేళుత్తారె.
ఇహ=ఈలోకదల్లి, కర్మణాం=యాగక్రియావిగళిగై, సిద్ధిం=సిద్ధియన్ను,
కాంత్యంతరి=అపేక్షినువంధా, సర్వశోమనుష్యాం=సర్వ త్రైవిద్యరూ
(అంత్యదల్లికర్మవన్ను నన్నల్లి సమర్పినువదరింద) మమవర్తమానువర్తం
తే=వైష్ణవమార్గావన్నె అనుసరినుత్తారె. హి=యావకారణద్వైతేయింద,
కర్మజాసిద్ధిం=కర్మజన్యఫలపు, ఇహ=ఈలోకదల్లి, క్షిప్రంభవతి=శీఘ్ర
వాగి ఆగుతదె. తా|| ఈత్రైవిద్యరు పరమాత్మన్ను సర్వోత్తమత్వేన
తిశదుఅంత్యదల్లి కర్మఫలవన్ను పరమాత్మనల్లి సమర్పినుత్తారాదకారణ
మధ్యదల్లి అన్యదేవతాభజనె మాఙ్గిదరూ అవరుగళు విష్ణ్వారాధకరె
ఆదకారణ “మమవర్తమానువర్తంతే” యంబ అంశపు యుక్తవాగ
తదంతభావ.

అ|| భగవద్భజనె హోర్తాగి ఫలవిల్లవెంబదుహ్యగై సిద్ధవాగితు
యంబ శంకాపరిహారాధకవాగియు అథవా జ్ఞానిగళిగైహ్యగోహగై
త్రైవిద్యరిగూ మహాఫలవన్నుయాకై కొడబారదు యంబ శంకాపరి

హారాధావాగియు పరమాత్మ జగత్పితావాదకారణ పితావాద పరమాత్మనన్ను బిట్టు అన్యదేవతోపాసకరిగె ఫలప్రాప్తియే ఇల్ల. హీగిరలు మహాఫలప్రాప్తియు హ్యగె ఆగోదు యంబ అభిప్రాయదింద హేళుత్తారె.

మూ॥ చాతుర్వర్ణ్యమయాస్యష్టం గుణకర్మవిభాగశః।

తస్యకర్తారమపిమాం విధ్యకర్తారమవ్యయం ॥ ౧౩॥

టీ॥ చాతుర్వర్ణ్యం=బ్రాహ్మణాది నాలుగువర్ణగళ సముదాయపు, గుణ కర్మవిభాగశః=నత్వాది * గుణవిభాగదిందలు, † కర్మవిభాగదిందలు, మయా=నన్నింద, స్యష్టం=స్యష్టిమాడల్పట్టితు. (అదరె నీను హ్యగె సర్వకూ కర్తావో అదరంతే నినగూ మత్తోబ్బను కర్తా ఇరలి యంబ శంకాపరిహారాధావాగి హేళుత్తారె) తస్య=ఆచాతుర్వర్ణ్యకూ, అవ్యయంకర్తారం=నాశరహిత కర్తనాగి, మాం=నన్నన్ను, విధి=తిళి, తథా=హాగె, అకతా=రమపి=కత్రం=తరరహితనెంతలు, మాం=నన్నన్ను, విధి=తిళి, అథవా=నిన్నిందచాతుర్వర్ణ్యగళు స్వష్టగళాదపక్షదల్లి జీవనహాగె నీనూకతా=వాదకారణ నినగూ కర్మ లేపవుంటాగలి అందరె కర్మ లేపాభావవన్ను “నమాంకర్మాణి” యంబ ముందినశ్లోకదింద నిరూపిసువంధావరాగి తనగె కర్మ లేపవిల్లవెంబదక్కె హేతువన్న హేళుత్తారె) తస్య=ఆచాతుర్వర్ణ్యకె, కతా=ర

* గుణవిభాగ అందరె:—సాత్వికసాత్వికరు రాజససాత్వికరు తామససాత్వికరు యంత జగళు మూరుదిధరుగళు. ఇవరల్లి రాజససాత్వికరన్ను ప్రకృతదల్లి తొకజేవు. అతిసత్వాధిక రజోగుణయుక్తురు బ్రాహ్మణరు. కించిత్సత్వాధిక రజోగుణయుక్తురు క్షత్రియరు. తమో జేక్షయా అధికవాద సమస్తత్వపుల్ల రజోగుణయుక్తురు వైశ్యరు. రజో జేక్షయా అధిక తమోగుణదింద యుక్తవాద తమోజేక్షయా అధికసత్వోపేతరు శూద్రరెంతగుణ విభాగవన్ను తిళితక్కద్దు.

† కర్మవిభాగ అందరె:—బ్రాహ్మణాది యోగ్యకర్మ విభాగపు హది నెంటనే ఆధ్యాయదల్లి నిరూపిసల్పడుత్తడ.

మపి=కర్తావాగిద్దరూ, మాం=నన్నన్ను, అకర్తారం=జీవవిలక్షణ కర్తావాదకారణ, అకర్తారం=అకర్తాన్నాగి, విద్ధి=తిళి.

తా॥ జీవను భగవదధీననాదకారణ అస్వతంత్రకర్తను. పర మాత్మను శ్రమచింతాదిగళిల్లదె స్వప్రయోజనవిల్లదె అవాప్తసమస్త కామనాదకారణ ఫలాపేక్షా ఇల్లదె సృష్ట్యాదిగళన్ను మాడుతా నాద కారణ అకర్తానెంతలు అనిశికోళ్ళుత్తా నెంతభావ.

అ॥ పూర్వశ్లోకదింద ఏను హేళిదంతాగితు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ నమాంకర్మాణిలిమ్మన్తి నమేకర్మఫలేస్పృహః ।

ఇతిమాంయోఽభిజానాతి కర్మభిర్నసబధ్యతే ॥ ౧౪ ॥

టీ॥ (జీవవిలక్షణ క్రియావుత్తననాదకారణ నాను అకర్తను ఆదకారణ) మాం=నన్నుకురితు, కర్మాణి=శుభాశుభకర్మగళు, సలింపం తి=పుణ్యపాపహేతుకగళాగి ఆగువదిల్ల (అందరె కర్మ లేపవు ననగెయి ల్ల) జీవరిగె కర్మ లేపదలి అభినివేశవే హేతు ననగె అంథా అభినివేశ నవు ఇల్లవెంత హేళుత్తారె) మే=ననగె, కర్మఫలే=కర్మజన్యవాద ఫల దలి, స్పృహః=ఇచ్చెయు, న=ఇల్లి, ఆదకారణదిందలూ, (కర్మ లేపవిల్ల వెంతఅథః) కైముత్యన్యాయదిందలూ తనగెకర్మ లేపాభావవన్ను హేళుత్తారె. ఇతి=ఈపిసవాగి, మాం=నన్నన్ను, యః=యావఅధికారి యు, అభిజానాతి=తిళియుత్తానో, సోపి=ఆతనూకూడా, కర్మభి=కర్మ గళింద, నబధ్యతే=కట్టల్పడువదిల్లి(అందరె అవనిగూ కర్మ లేపవిల్ల వెం త అథః) బ్రహ్మజ్ఞానిగె కర్మఫలేపవు ఇల్లదిద్దమ్యాలె బ్రహ్మగె కర్మ లేపవు ఇల్లవెంబవిషయదలి హేళతక్క ద్దేను. పరమాత్మగె కర్మలేప సుతరాం ఇల్లవెంత అథః.

తా॥ ఈ శ్లోకదింద జీవేశ్వర ఐక్యవన్ను నిరాకరిసిదరెంతభావ.

వి.అ॥ ఈ శ్లోకద ఉత్తరాధ్యాయదలి “ఇతియోఅభిజానాతి” యంతమాత్ర హేళిదరసాకు. పూర్వాధ్యాయదలిద్ద మాం యంబపదవన్ను ఉత్తరాధ్యాయ అస్య

యింక బహుశు హాగిరలు మత్తు ఉత్తరాధికాద్యుద్ధా మం యంత హేళిరుచరణం ది శేషాంశవేదం దర గీతాచార్యురూప తననూ మూలరూపియాదవరమాత్మనూ ఆత్మ్యం త అభేదవత్తు రితి సువద గోస్కరలు మత్తు “సమాంకర్పాజింపంతి” “సమేక కర్మసంస్కృతా” యంతయాదహంతియుత్థానో ఆతను కర్మము క్తనాగుత్తానె ఆం దర జీవను తన్న నే హి గతేదరె ముక్తనాగుత్తానె యంత ఆజ్ఞరు అపాధకావన్న హేళలు ఆపకాశపుంటాగుతదె ఆదకారణ ఇంకా అన్యథాజ్ఞాసనివత్యకథావాగి “న-” యంత మత్తు హేళిరుచరణం ద వరమాత్మనన్న యేషం రీతియాగి యావను రితియుత్తానో ఆతను కర్మబంధరహితనాగుత్తానె యంతలు సూచితవాగుతదె.

అ|| జ్ఞానియాదవరు కమకబంధదండ ముక్తరాగువవత్తుదల్లి నానూజ్ఞానియాదకారణ ననగె కర్మబంధవిల్ల. ఆదకారణ ముక్తిసిద్ధ వాగిదె. హేగిరలు యుద్ధమాడు యంతయాకె నియోజిను త్తి యంత అజ్ఞానను కంకితదరె జ్ఞానియాహూడా మోక్షదల్లి ఆనందాతిశయా ధకావాగి ఈశ్వరారాధనారూప నివృత్తికర్మవన్న అవశ్యమాడబేకు యంబవిషయదల్లి శిష్టాచారవు అదె యంత శ్రీకృష్ణను హేళుత్తానె.

మూ|| ఏవంజ్ఞాత్వాకృతంకమక పూరై వ్రపిముముక్షుధీరి:

కురుకర్తైవతస్మాత్త్వం పూరై వ్రీపూర్వతరంకృతం|| ౧౫ ||

టీ|| పూరై వ్రీముముక్షుధీరపి=మోక్షైచ్చుగళాద పూర్వికరిం దలూ, ఏవంజ్ఞాత్వా=హీగెతిశదు, కమక=కమకవు, కృతం=మాడల్ప ట్టితు (అందరె పరమాత్మన్న తిశదవరూహూడా కమకమాడ్చిద్ధారెంత భావ) తస్మాత్=ఆదకారణ, పూర్వతరై=దోష్టవరింద, కృతం=మాడ ల్పట్ట, పూర్వతరం=పూర్వికవాదంధా, కర్తైవ=కర్తనన్నూను, కురు= మాడు. తా|| యద్యపి అపరోక్షిగళిగె మోక్షసిద్ధవాగిద్దరూ, అనిరు తమగె మోక్షదల్లి ఆనందాతిశయార్థవాగి కర్మఅవశ్యమాడతక్కద్దు.

మ.అ|| ఈశోకదల్లి జ్ఞానిగళు కర్మమాడబేకు యంబ విషయదల్లి పూర్వికశిష్టా చారవన్న హేళిద్ధారె యంత నిరూపింపట్టికు. ఈఅంశపు “కర్మజ్ఞానహిసంసిద్ధిం”

యంబ 3-౨౦ నే శ్లోకదల్లి హేళల్పట్టె. మత్తు ఇల్లిహేదరె పునరుక్తిదోషపు ప్రాప్తవాగుతదల్లవా. అందరె పూర్వోక్తరాద జనకప్రియప్రతాదిగళు జ్ఞానిత్వేనపరమాత్మగె వివక్షితరల్ల. ఇల్లిహేదపరు వివక్షితరు ఆదకారణ పునరుక్తిదోషబరువన్తిల్ల.

అ|| “కురు” యంత హిందిన శ్లోకదల్లి కర్మ అవశ్య కర్తవ్య వెంత హేళల్పట్ట కర్మస్వరూపవన్ను వివరిసువదక్కాగి ఆకర్మదల్లి జ్ఞానాసాహుట్టిసువదక్కాగి కర్మపు అత్యంత దుష్టేయవెంత హేళుత్తారె.

మూ|| కింకర్మకిమకర్మేతి కవయోష్యత్రమోహితాః ।

తత్తేకర్మప్రవక్ష్యామి యజ్ఞాత్వామోక్ష్యసేఽశుభాత్ ॥ ౧౬ ॥

టీ|| కర్మ=కర్మపు, కిం=యంధాస్వరూపపు, అకర్మ=విరుద్ధకర్మపు మత్తు కర్మాభావపు, కిం=యంధాస్వరూపపు, ఇతి=యంత, అత్ర=ఈ కర్మవిషయదల్లి, కవయోపి=కవిగళూను, మోహితాః=విభ్రమ ఉల్లవరాగుత్తారె. (అదరె అదరస్వరూపవన్ను హేళుఅందరె) తత్=ఆదకారణ, కర్మ=కర్మవన్ను, తే=నినగోస్కర, ప్రవక్ష్యామి=హేళుత్తేనె. యత్=యావకర్మవన్ను, జ్ఞాత్వా=తిళదు, అశుభాత్=కర్మబంధద్దతెయింద, మోక్ష్యసే=విడిసికొళల్పడుత్తి. తా|| కర్మయింధావిధవాదద్దు. అకర్మయింధావిధవాదద్దు. వికర్మయింధావిధవాదద్దు. యంత ప్రత్యేక ప్రత్యేకవాగి తిళియువదు జ్ఞానిగళిగూ అశక్యవెంతభావ.

వి-అ|| పూర్వాధికదల్లి కర్మ-అకర్మ-వికర్మ ఛామూరు, జ్ఞానిగళిగూ తిళియలు ఆశక్యగళు యంతహేళి ఉత్తరాధికదల్లి అంధాకర్మవన్ను హేళుత్తేనె యంత హేళల్పట్టితు. కర్మవన్నుమాత్ర హేళిదరె పునద అకర్మ వికర్మగళన్ను హ్యగె తిళియువను యంత శంకాబందరె కర్మవన్ను ఉపలక్షణయా లోకండ్రిధారాదకడింద అకర్మ వికర్మగళన్నుకూడా హేళుత్తారెంత తిళితక్కన్దు-అథవా “తత్తేకర్మ” యంబస్థలదల్లి చే-కర్మయంతలు, తే-అకర్మయంతలు పదమాడిదపక్షదల్లి మూరుకర్మగళన్ను హేళుత్తేనె యంత హేళిదహగె ఆయితు.

అ|| కర్మాదిగళ స్వరూపజ్ఞానపు అత్యావశ్యకవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ కర్మణోహ్యపిబోధవ్యం బోధవ్యంచవికర్మణః ।

అకర్మణశ్చబోధవ్యం గహనాకర్మణోగతిః ॥ ౧౭॥

టీ॥ కర్మణః=కర్మదశయింద, అకర్మ=కర్మమాడదేయిరోని మ
త్తు విరుద్ధకర్మ ఇవెరడు, బోధవ్యం=ప్రత్యేకవాగి తిలియతక్కడ్డు. వి
కర్మణః=విరుద్ధకర్మదశయింద, కర్మ=అకర్మ ప్రత్యేకవాగి తిలితక్కడ్డు.
అకర్మణశ్చ=అకర్మదశయింద కర్మ వికర్మ ఇవెరడు, బోధవ్యం=ప్రత్యే
కవాగి తిలితక్కడ్డు (యాకందరె) కర్మణః=కర్మద, గతిః=జ్ఞానపు,
గహనా=తిలియలశక్యవాదడ్డు.

వి-అ॥ పూర్వశ్లోకదల్లి కర్మపరమదుష్టేయవెంత హేళల్పటిద్దరూ శాపాది
ప్రబలకారణదింద కర్మస్వరూపవన్న తిలియువను మహదుర్బటవెంత శంకాబర
బహుదు. ఈశంకాపరిహారార్థవాగి స్వభావదిందలే కర్మమాగణ మహాకఠినవెంత
తిలిసువదగొన్న "గహనాకర్మణోగతిః" యంత ఈ శ్లోకదల్యా హేళల్పటిత్తు.

అథవా॥ అ॥ "కర్మప్రవక్ష్యామి" యంత ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్ట
కర్మాదిగళ స్వరూపవన్న హేళుత్తారె. ఈపక్షదల్లి కర్మ నః అకర్మ
నః వికర్మనః యంత పదవిభాగ మాడతక్కడ్డు.

టీ॥ కర్మ=కర్మపు, నః=నమగళదశయింద, భవతి=ఆగుతదె,
హీనేవికర్మ అకర్మగళిగె తిలితక్కడ్డు. కర్మాదిస్వరూపపు స్వతంత్రవల్ల
మత్తేనందరె భగవదధీనవెంత తిలితక్కడ్డు. "నః" యంత బహువచ
న ప్రయోగపు పరమాత్మన బహురూప వివక్షయాచరితార్థవాగు
తదె. ఈరీతియాగి కర్మస్వరూపజ్ఞానపు అశక్యవెంత హేళుత్తారె. "గహ
నాకర్మణోగతిః" యంబవాక్యకై పూర్వదహాగె అథ. ఈ అంశ
వన్న హేళిద్దు శ్రోత్రుగళిగె ఆదరోత్పాదనార్థ వెంత తిలితక్కడ్డు.

తా॥ కర్మ అకర్మ వికర్మ ఇవగళ స్వరూపవన్న ప్రత్యేక ప్రత్యే
కవాగి తిలిబేకాదరె కర్మప్రవర్తకనాద ఈశ్వరను హోతుయారిం
దలూ నిశ్చైస్వలశక్యగళు. ఆదకారణ హే అజూన నానుహేళతేను.

అదరంతే నీనువణాశ్రమోచితకర్మవన్ను మాడబేకెంత శ్రీకృష్ణను అజూనన్నకురితు హేళిదనెంతభావ.

అ॥ కర్మాదిగళస్వరూపవన్ను విస్తరిసువంథావరాగి ఆ కర్మజ్ఞానియన్ను స్తుతిసుత్తారె.

మూ॥ కర్మణ్యకర్మయంపశ్యే దకర్మణిచకర్మయంపి ।

సబుద్ధిమాన్యునుష్యేషు సయ్యుక్తికృత్స్నకర్మకృత్ ॥౧౦॥

టీ॥ కర్మణి=వణాశ్రమోచిత కర్మవు, (క్రియమాణేసతి=మాడు త్తిరువకాలదల్లి, స్వస్య=తనగె) అకర్మ=కర్మాభావవన్ను, యం=యావతను, పశ్యేత్=తిలియుత్తానో (అందరె పరమాత్మనే స్వతంత్ర కర్తను నాను స్వతంత్రనల్ల. కింతుభగవదధీనకర్తృత్వశక్తివుశ్శువనాగి కర్మవన్ను మాడు త్తేనె యంత యావను తిలియుత్తానో) అకర్మణి=జీవనుకర్మమాడదెయిరతక్క అవస్థయల్లి (అందరె సుషుప్తియల్లి) కర్మ=కర్మవన్ను, యంపశ్యేత్=యావను తిలియుత్తానో (అందరె జీవనవ్యాపారపు ఇద్దరూఇల్లదిద్దరూ సర్వదాపరమాత్మనే సుషుప్త్యాదిగళల్లి ఆనే కుదరె మోదలాద స్వప్నదల్లి కాణల్పడువ పదార్థగళన్ను సృష్టిసుత్తానె యంతతిళిథానో) సరి=ఆతను, మనుష్యేషు=మనుష్యురగళల్లి, బుద్ధిమాన్=ప్రశస్తబుద్ధివుల్లవను. సరి=ఆతను, యుక్తి=జ్ఞానోపాయవుల్లవను. సరి=ఆతను, కృత్స్నకర్మకృత్=స్వయోగ్యజ్ఞానమోక్ష ఇవుగళన్ను ఫలవాగివుల్ల సకలకర్మవన్ను మాడిదవను. అథవా॥ కర్మజ్ఞానవన్ను స్తుతిసుత్తారె. కర్మణి=విధిబద్ధనాద జీవనల్లి, అకర్మ=(అస్వాతంత్ర్యవదె యాదకారణ) కర్మాభావవన్ను, యంపశ్యేత్=యావనుతిలియుత్తానో, తథా=హాగె, అకర్మణి=కర్మవిధియు తత్ఫలపు ఇల్లదిద్దకారణ అకర్మశబ్దవాచ్యనాద పరమాత్మనల్లి, కర్మ=కర్మవన్ను, యం=యావను, పశ్యేత్=తిలియుత్తానో (అందరె సర్వకర్మకర్తావాదకారణ సర్వకర్మ

గళు భగవదధీనగళే యంత యావను తిలియుత్తానో) సరి=ఆతను, ఘ
నుష్యేషు ఇత్యాది అవశిష్ట పదగళిగె పూర్వవత్ అర్థ.

తా॥ సాత్వికజీవను విధిబద్ధునాగి వర్ణాశ్రమోచిత కర్మగళన్ను
మానువకాలదల్లి శ్రీహరియు సర్వకర్మగళన్నుమాడినుత్తానె అవనే
స్వతంత్రను నాను అస్వతంత్రను యంతతిళదు ఫలాపేక్షా ఇల్లదలే
ఈశ్వరప్రసాదకామనాగి కర్మవన్ను ఈశ్వరనల్లినమర్పినువవను జ్ఞాన
ద్వారాముక్తనాగుత్తానె.

వి-ఆ॥ కర్మస్వరూపవన్ను హేళుత్తేనె యంత శ్రీకృష్ణునింద ప్రతిజ్ఞాకుడిల్ప
టితల్లవా. ఈ జ్ఞోకాభాషింద కర్మ అకర్మ వికర్మ ఇవుగళ స్వరూపగళు హ్యగె
జ్ఞాతకళాగుతవె అందరె పరమాత్మను పరాపేక్షా ఇల్లదలే కతకృత్వపుల్లవను.
జీవను భగవదధీనవాద కతకృత్వ శక్తిపుల్లవను యంతతిళదు వర్ణాశ్రమవిహిత
అనుష్ఠానకై కర్మయంతనామ. ఇంథాకర్మవన్ను మాడదిరోణవే అకర్మ. నిషిద్ధక
ర్మపు వికర్మపు యంతసూచిసల్పటితు.

అ॥ తన్నల్లి కతకృత్యాభిమాన పూర్వక వర్ణాశ్రమోచిత కృ
త్సకర్మకరణమాత్రవే కర్మశబ్దార్థవల్ల మత్తు కామాదిగళ పరిత్యాగ
పూ అత్యావశ్యకవాదద్దు యంబ అభిప్రాయదింద కర్మస్వరూపవన్ను
వివరినుత్తారె. “యస్యే” త్యాది గె జ్ఞోకగళింద.

మూ॥ యస్యసర్వేసమారంభాః కామసంక్కల్పవర్జితాః ।

జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణాం తమాహుఃపణ్డితంబుధాః ॥౧౯॥

టీ॥ యస్య=యావపురుషగె, సర్వేసమారంభాః=సర్వకర్మోప క్ర
మగళు, కామసంక్కల్పవర్జితాః=కామ † సంకల్ప ఇవుగళింద రహి
తగళాగి, భవంతి=ఆగుతవో, తం=అంథా, జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణాం=ప

* కామ-ఫలదల్లి ఇచ్చా. † సంకల్ప-ఈ కర్మదింద స్వగారాదిఫలవన్ను
సాధిసికాల్లతేనె యంబ నిశ్చయజ్ఞాన.

రమాత్మగై స్వతంత్రకత్యాత్వవన్న అనంతరతనగై స్వాతంత్ర్యేణ క
ర్మాభావవన్న తిశదంధాతనన్న, బుధాః=జ్ఞానిగళు, పండితం=తత్వ
జ్ఞానియన్నాగి, ఆహుః=హేళుత్తారె. తా॥ యావ అధికారియు క
ర్మమాడువకాలదల్లి పూర్వకోకో క్త నియమదిందసహ మమతాత్మా
గ ఫలత్యాగ కత్యాత్వత్యాగ పూర్వకవాగి కర్మవన్న మాడుత్తానో
ఆతన్నే మహాజ్ఞానియన్నాగి హేళుత్తారె.

అ॥ కామ సంకల్ప పరిత్యాగ మాత్రదిందతె కర్మస్వరూప
పూర్ణావాగువదిల్లి. కర్మఫలదల్లి స్నేహత్యాగపూకూడా ఆవశ్యకమె
తహేళుత్తారె.

మూ॥ త్యక్త్వాకర్మఫలాసజ్ఞం నిత్యతృప్తోనిరాశ్రయః ।

కర్మణ్యభిప్రవృత్తోపి నై వకిచ్చిత్కరోతిసః ॥ ౨౦ ॥

టీ॥ కర్మఫలాసంగం=కర్మదల్యూ ఫలదల్యూ స్నేహవన్న, త్య
క్త్వా=బిట్టు, నిత్యతృప్తి=నిత్యతృప్తనాగియు, నిరాశ్రయః=నిరాశ్రయ
నాగియు ఇద్దపరమాత్మన ప్రతిబింబను యంబజ్ఞాన వుళ్ళవనాద వివేక
యు, కర్మణః=కర్మదల్లి, అభిప్రవృత్తోపి=ప్రవృత్తనాదాగ్యూ, సః=ఆ
తను, నై వకించిత్కరోతి=స్వాతంత్ర్యదింద యావకర్మవన్నూ మాడువ
దిల్లి. తా॥ కర్మఫలవాద స్వగౌఢిగళల్లి స్నేహవన్నిడదె (అందరె
మనసాఫలవన్న అనుసంధానమాడదె) విధియల్లిహేళల్నట్ట కర్మగళ
న్న అనుష్ఠినువజ్ఞానియు తాను కర్మమాడిదరూ మాడదిద్దవనెంత త
న్నన్న తిళియుత్తానె.

అ॥ కామ సంకల్పఇవుగళన్ను బిడువదక్కె ఉపాయవన్ను
హేళుత్తారె.

మూ॥ నిరాశీర్యతచిత్తాత్మా త్యక్తసర్వపరిగ్రహః ।

శారీరంకేవలంకర్మ కుర్వన్నాప్నోతికిల్బివం ॥ ౨౧ ॥

టీ॥ యతచిత్రాత్మానిగ్రహిసల్పట్ట చిత్ర*మనస్సు ఇవుగభుక్తం
 థావనాగి, నిరాశీః=నిష్కామనాగి, త్యక్తసర్వపరిగ్రహః=బిడల్పట్ట
 సర్వపరిగ్రహపుశ్యవనాగియు (అందరె దేహేంద్రియాది పరిగ్రహదల్లి
 అభిమానత్యాగపుశ్యవనాగి) భవతి=ఆగుతానె. కేవలం శారీరం=కేవల
 శరీరయాత్రాభావాగియే, కర్మ=కర్మవన్ను, కుర్వ=మాడతక్కం
 థా పురుషను, కిల్బిషః=కర్మబంధవన్ను, నాప్నోతి=హొందువదిల్ల.
 మనోనిగ్రహదింద లే కామసంకల్పాదిత్యాగగభుక్తుంటాగుతదెంతభావ.

వి-ఆ॥ “నైవకించిత్” యంబ పూర్వశ్లోకదల్లి కర్మగతు మిథ్యాభూతగతుక
 డింద కర్మమాడిదరూ మాడదిద్దవనాగుతానె యంబ అన్యథాజ్ఞాననిరాసాధావాగి
 “మర్త్యానాప్నోతి కిల్బిషం” (అందరె శరీరయాత్రాభావాద కర్మబంధకవాగువ
 దిల్ల. తదితరకర్మగతు బంధకగభాగుత్తవె) యంత హేళల్పట్టితు. ఇదరింద బంధక
 గభాద కర్మగతు మిథ్యాభూతగభల్ల యంత విర్వడుత్తదె.

ఆ॥ పూర్వశ్లోకదల్లి “యతచిత్రాత్మ” యంత హేళల్పట్టితు.
 ఈగ ఆతన లక్షణవన్ను హేళుతారె.

మూ॥ యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టో ద్వంద్వతీతోవిమత్సరః।

సమస్సిద్ధావసిద్ధౌచ కృత్వాపిననిబధ్యతే ॥ ౨౨॥

టీ॥ యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టః=ప్రయత్నవిల్లదే ప్రాప్తవాదధ
 నాదిగళింద తృప్తివుశ్యవనాగి, ద్వంద్వతీతః=(సుఖ దుఃఖ లాభ అ
 లాభ జయ అజయ) ఆద ఈద్వంద్వగళన్ను అతిక్రమిశిదవనాగి, వి
 మత్సరః=మాత్సర్యరహితనాగి (అందరె అన్యసునన్న అధీననాగిల్ల
 వెంబమనఃఫేదరహితనాగి) ద్వంద్వతీతత్వప్రకారపు యంథాద్దంద
 రె:—సిద్ధౌ అసిద్ధౌచ=కార్యసిద్ధియాదరూ ఆగదిద్దరూ, సమః=(తత్ప్ర)
 యుక్త) గర్వ వివాదగళన్ను హొంద దేయిద్దంథా పురుషను, కృ

* మనస్సుతత్త్వార్థవిశేషగళింద నామవిశేషగళన్ను హొందుత్తదె.

1. వస్తువిన్ల సంతయపుంటాదకాలదల్లి “మనః” యంతలు.
2. వస్తువిన్లస్మరణకాలదల్లి “చిత్త” యంతలు.
3. వస్తువిన్ల ముకుతాపుంటాదకాలదల్లి “అహంకార” యంతలు.
4. వస్తువిన్ల నిశ్చయపుంటాగువకాలదల్లి “బుద్ధియంతలు”.
5. వస్తువిన్ల ధైర్యమాడువకాలదల్లి “చేతన” యంతలు మనస్సేనామగళు.

త్వాపి=కర్మవన్నుమాడిదరూ (తేన=ఆకర్మదింద) ననిబధ్యతే=బంధవిషయనాగువదిల్ల. తా॥ యద్బుచ్చాల్పభసంతుష్టత్వాది ఈ శ్లోకోక్తసర్వధర్మగళు మనోనిగ్రహపుష్లవగే (అందరె యతచిత్తాత్మగే) లక్షణగణితహేళల్పట్టితు.

అ॥ “యస్యసర్వేసమారంభా” యంబ ౧౯ నే శ్లోక మొదలు ౨౨ నే శ్లోకవరిగూ అల్లలి హేళల్పట్ట విషయవన్ను ఏకత్రసంగ్రహిసి హేళుత్తారె.

మూ॥ గతసంగస్యము క్తస్య జ్ఞానావస్థితచేతసః ।

యజ్ఞాయాచరతఃకర్మ సమగ్రంప్రవిలీయతే ॥ ౨౩ ॥

టీ॥ గతసంగస్య=ఫలన్నేహరహితనాదంధా, ముక్తస్య=దేహద్యభిమానశూన్యనాదంధా, మత్తు స్వాతంత్ర్యాద్యభిమానరహితనాదంధా, జ్ఞానావస్థితచేతసః=విష్ణుజ్ఞానదల్లే అభినివిష్టవాదచిత్తవృత్తిపుష్లంధా, యజ్ఞాయ=విష్ణుప్రీత్యర్థవాగి, కర్మ=కర్మవన్ను, ఆచరతః=మాడువంధా పురుషగె, సమగ్రం=సమస్తకర్మపు, ప్రవిలీయతే=బంధకవాగువదిల్ల.

తా॥ ఈ శ్లోకదల్లి “గతసంగస్య” యంతహేళిద్దరింద “యస్యసర్వేసమారంభాః” యంబ ౧౯ నే శ్లోకోక్తకామాదివజ్ఞానపు నిరూపిసల్పట్టితు. “ముక్తస్య” యంత హేళిద్దరింద “త్యక్తసర్వపరిగ్రహాః” యంబ ౨౦ నే శ్లోకదల్లి హేళల్పట్ట పరిగ్రహ త్యాగరూపవాద దేహద్యభిమానశూన్యత్వపు నిరూపిసల్పట్టితు. “జ్ఞానావస్థితచేతసః” యంతహేళిద్దరింద “కర్మణ్యకర్మయఃపశ్యేత్” యంబ ౧౯ నే శ్లోకోక్తపరమాత్మగె స్వతంత్రకర్మత్వ తనగె పరాధీనకర్మత్వాది ప్రమేయపు మత్తు “నిత్యతృప్తానిరాశ్రయః” యంబ ౨౦ నే శ్లోకోక్తయత్కించిత భగవత్సద్భక్త్యరూప ప్రతిబింబత్వ నిరూపిసల్పట్టితు. ఆదకారణ ప్రకృత ఈశ్లోకదల్లి పూర్వశ్లోకోక్తప్రమేయపు సంగ్రహిసిబుధ్యారో హాథవాగి హేళల్పట్టితు.

అ॥ “తత్తేకర్మప్రవక్ష్యామి” యంబ గన్ నేళ్ళోకదల్లి ప్రతిజ్ఞా మాడల్పట్ట కర్మస్వరూపవన్ను సంక్షేపవాయి విస్తారవాయి ప్ర తిపాదనెమాడి పూర్వశ్లోకదండ ఉపసంహరిసి తదుక్త జ్ఞానావస్థితచే తస్థవన్ను వివరిసుత్తాడె.

మూ॥ బ్రహ్మర్పణం బ్రహ్మహవి ర్బ్రహ్మగ్నోబ్రహ్మణాహుతం॥

బ్రహ్మోవతేనగంతవ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా॥ — ౨౮॥

టీ॥ అర్పణం=దర్శిమోదలాద యజ్ఞపాత్రపు, బ్రహ్మ=పరబ్ర హ్మపు, హవిః=హవిస్సు, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మపు (హీగె లగ్నో బ్రహ్మ ణా యంబపదగళన్ను ప్రథమాంతవాగిమారిశి అథా హేళబేకు) అగ్నిః=అగ్నియు, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మపు, హుతం=హోమపు, బ్ర హ్మ=పరబ్రహ్మపు (ఇల్లిప్రాయపాతద్దశెయింద పూర్వోక్తపదగళు మ్మారసల్పట్టెతు) సమాధినా=(పరమాత్మనల్లి) మనస్సన్ను ఇహోణదరిం దసహితవాద, కర్మచ=అగ్నిహోత్రాది కర్మచూకూడా, బ్రహ్మ=పర బ్రహ్మపు (ఇతిమాంయః జానాతి=యంతనన్నయావ అధికారియు తి శియుత్తానో) తేన=అవనింద, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మపు, గంతవ్యం=హోం దలిక్కె యోగ్యపు. అందరె ఇంథాజ్ఞానిగె బ్రహ్మప్రాప్తిలక్షణవాద మోక్షపు ఆగుతదెంత అథా. (ఈశ్లోకదల్లి సర్వపదార్థాగళిగూ బ్ర హ్మ అభేదహేళల్పట్టడె. హీగెతిశియోణపు పరమ అసంగతవాదకా రణ “త్వదధీనం యతస్సర్వం యదధీనాయస్యసత్తా తత్తదిత్యేవభ ణ్యతే” యంబ ప్రమాణాను సారవాగి సర్వపదార్థాగళు భగదధీనగ ణాదకడింద భగవదభిన్నత్వే జౌపచారికప్రయోగపు మాడల్పట్టడె. ఇదరింద “జ్ఞానావస్థితచేతః” యంబపదోక్త పరమేశ్వరజ్ఞానపు ఈరీ తియాదదైంతస్పష్టికృతవాగితు. అథవా “బ్రహ్మణాహుతం” యంత ఒందు తృతీయాంత మత్తొందు ప్రథమాంతవాద ఈ యరడుపదగళ

బలదింధ పూర్వోక్తన్యాయవన్నను సరిసి బ్రహ్మణి అర్పణం బ్రహ్మణో
మావిః బ్రహ్మణో అగ్నా బ్రహ్మణః కర్మయంత తిరిగిసిక్కిండు ఈ స
ర్వపదార్థ సముదాయపూ బ్రహ్మస్వామిక (అందరె ఈహవిరాది
పదార్థగళిగె పరమాత్మనే నియామకను యంత యావను తిళితానో
ఆతనింద పరబ్రహ్మహాండల్పడుతడెంత అన్వయార్థ మాడతక్కద్దు.
పూర్వదల్లి స్వాతంత్ర్యాభిమానత్యాగపు సత్కర్మకై అంగభూతవాద
ద్దు యంత హేళల్పట్టితు. ఆదరె ఆస్వాతంత్ర్యాభిమాన త్యాగవన్ను
యెల్లిమాడతక్కద్దు. బిడల్పట్టస్వాతంత్ర్యాభిమాన పుల్లెవస్తుపుయార
ఆధీన. పరమాత్మగోస్కరమాడతక్క కర్మయావవిఫవాదద్దు. యంబ
ఈమూరు శంకాగళు ఇదరింద పరిహృతగళాగితు. హ్యేగెందరె హ
విరాదిగళల్లి స్వాతంత్ర్యాభిమాన మాడకూడడెంతలు ఈసమ స్తవస్తు
గళూ బ్రహ్మధీనవెంతలు విష్ణువిసల్లి సమర్పినువకర్మవే విష్ణుద్వేశకకర్మ
వెంతలు ఈ క్లోకదల్లి నిరూపిసల్పట్టదాదకారణ పూర్వోక్త శంకాత్ర
యక్క అవకాశవిల్లవెంతభావ.

అ॥ పూర్వదల్లి భగవదధీనకర్మత్వానుసంధానపూర్వకవాగి
భగవత్ప్రీత్యుద్దేశదింద వర్ణాశ్రమవిహిత అనుష్ఠానవే కర్మయంత సా
మాన్యవాగి కర్మస్వరూపపు హేళల్పట్టితు. ఆకర్మస్వరూపపు యజ్ఞాది
భేదదింద భిన్నవాగుత్తదె యంతహేళుత్తారె.

మూ॥ దైవమేవాపరేయజ్ఞం యోగినఃపర్యుపాసతే ।

బ్రహ్మగ్నాపరేయజ్ఞం యజ్ఞేనైవోపజుహ్వతి ॥ ౨౧॥

టీ॥ అపరె=కెలవరాదంధా, యోగినః=యతిగళు, దైవం=విష్ణు
వన్ను, యజ్ఞం=యజ్ఞవాగిరోహ్యగోహగె, పర్యుపాసతే=ఉపాసనా
కూడుత్తారె (అందరె భగవదుపాసనవన్నే యజ్ఞత్వేన అనుష్ఠినుత్తా
రె) అథవా, యజ్ఞం=యజ్ఞరూపనాదంధా, దైవం=పరమాత్మన్ను,
పర్యుపాసతే=యజ్ఞత్వేన పుపాసనాకూడుత్తారె. అపరె=కెలవరు, బ్ర

హృగ్=బ్రహ్మఖ్య అగ్నియల్లి, యజ్ఞేన=అగ్నిహోత్రాది యజ్ఞుడింద, యజ్ఞం=యజ్ఞనామక పరమాత్మన్నకురితు, ఉపజుహ్వతి=హోమమాడుతూ. అథవా, బ్రహ్మగ్=బ్రహ్మఖ్య అగ్నియల్లి, యజ్ఞం=అగ్నిహోత్రాదియజ్ఞవన్ను, యజ్ఞేనైవ=యజ్ఞనామక పరమాత్మన నిమిత్తమిందలె, జుహ్వతి=సమర్పణే మాడుతూ, అందరె సర్వవన్ను యజ్ఞనామకవిష్ణ్వధీనవెంతతిళదు తన్నల్లి స్వాతంత్ర్యాభిమానవన్ను బిట్టుమాడల్పట్ట కర్మవన్ను విష్ణువినల్లి సమర్పిస్తుతూ.

వి-ఆ|| ఈశ్లోకదల్లి పూర్వాధాన ప్రథమాధానమింద భగవదుపాసనారూపవార యజ్ఞవన్నే యతిగళుమాడుతూ. తే హేద్ధరింద 3౧వే శ్లోకదల్లి యజ్ఞహీనరిగ పరలోకాదిగళు ఆగువదిల్లవెంత ముందేనిరూపిల్పడుత్తదాదకారణ యత్యాశ్రమకైలోపజురలియంబ శంకెయుపరిహృతవాగితు. హ్యగందరె ఆయతిగళిగూ భగవదుపాసనారూపయజ్ఞపు విహితవాగిదె యాదకారణ ఆశంకాకై అవకాశవిల్లి. ఈశ్లోకదల్లిరువ యజ్ఞేన యంబపదపు వక్ష్యమాణ శ్లోకగళల్లి అన్వయిస్తుతె.

మూ|| శ్రోత్రాదీనీన్ద్రియాణ్యస్త్యే సంయమాగ్నిషుజుహ్వతి 1

శబ్దాదీన్ద్రియసంయమస్త్యే పీన్ద్రియాగ్నిషుజుహ్వతి || ౨౬ ||

టీ|| అన్యే=కెలవయోగిగళు, శ్రోత్రాదీని=కిమిమోదలాద, ఇంద్రియాణి=జ్ఞానేంద్రియగళన్ను (యజ్ఞేన=భగవత్పూజాత్వ నిమిత్తమింద, సంయమాగ్నిషు=నియమనాగ్నిగళల్లి, జుహ్వతి=హోమమాడుతూ. రె (అందరె ఇంద్రియగళన్ను నియమన మాడికొండు సర్వపూయజ్ఞాఖ్య భగవదధీనపు ఇతరరిగె స్వాతంత్ర్యపిల్లవెంతతిళదు ఉపాసనామాడుతూ. రె) అన్యే=మత్తూ కెలవయోగిగళు, శబ్దాదీ=శబ్దాదిగళాదంభా, విషయా=విషయగళన్ను, ఇంద్రియాగ్నిషు=శ్రోత్రాది ఇంద్రియాఖ్య అగ్నిగళల్లి, జుహ్వతి=హోమమాడుతూ. రె. అందరె సర్వపూయజ్ఞనామక భగవదధీనవెంతతిళదు స్వాతంత్ర్యాభిమాన త్యాగపూర్వకవాగి భగవత్పూజాత్వేన విషయగళన్ను అనుభవిస్తుతూ.

తా॥ కెలవయోగిగళు, విషయేంద్రియ సంబంధగళు తజ్జన్య సు
ఖాదిగళు అనుభవిసోణపూకూడా భగవదిచ్చేయింద లే ఆగుతదెంతలు
పరమాత్మనె సర్వప్రేరకనెంతలు తిళదు ఈపూర్వోక్తయావత్తూ భ
గవత్పూజె యంత అనుసంధాన మాడికొళ్లుతారె.

మూ॥ సర్వాణీంద్రియకర్మాణి ప్రాణకర్మాణిచాపరే ।

ఆత్మసంయమయోగాగ్నౌ జహ్వాతిజ్ఞానదీపితే ॥ ౨౭ ॥

టీ॥ అపరేమత్తు కెలవయోగిగళు, సర్వాణి=సమస్తగళాద,
ఇంద్రియకర్మాణి=(వాక్ పాణి పాయు పాద ఉపస్థగళాద) కర్మేంద్రి
య వ్యాపారగళన్ను, తథా=హాగె, ప్రాణకర్మాణి=ప్రాణాపానాది వ్యా
పారగళన్నూ కూడా, జ్ఞానదీపితే=జ్ఞానదింద అభివృద్ధవాద, ఆత్మసంయ
మయోగాగ్నౌ=మనోనియమనరూప ఉపాయవెంబ అగ్నియల్లి, జ
హ్వాతి=హోమమాడుతారె. తా॥ కెలవ యతిగళు భగవదధీనతాజ్ఞా
నపూర్వకవాగి తన్నల్లి స్వాతంత్ర్యాభీమానవన్ను బిట్టు మనస్సన్ను ని
గ్రహిం కర్మేంద్రియాదివ్యాపారగళన్ను నియమనమాడువడే భగవ
త్పూజె యంతతిళిధారె.

మూ॥ ద్రవ్యయజ్ఞాస్తపోయజ్ఞా యోగయజ్ఞాస్తథాపరే ।

స్వాధ్యాయజ్ఞానయజ్ఞాశ్చయతయస్సంశితవ్రతాః ॥ ౨౮ ॥

టీ॥ అపరేమత్తు కెలవరు, ద్రవ్యయజ్ఞాః=ద్రవ్యదింద పూజా
మాడతక్కవరు, (కేచన=కెలవరు) తపోయజ్ఞాః=భగవదర్పణబుధ్యా
మాడల్పట్ట కృత్రచాంద్రాయణాది తపోయజ్ఞపుష్లవరు. (కేచన=కెలవ
రు) యోగయజ్ఞాః=ధ్యానమాడతక్కవరు (కేచన=కెలవరు) స్వాధ్యాయ
జ్ఞానయజ్ఞాః=విష్ణుపూజాత్వేన లిధ్యయన శ్రవణాదిరూప యజ్ఞపుష్లవరు.
(మత్తుకెలవరు) సంశితవ్రతాః=తీక్ష్ణవ్రతపుష్లవరు. (కెలవరు) యతయః=
యత్నశీలరు. తా॥ పూర్వోక్తసర్వరూ స్వస్వయోగ్యతానుసార నా

సామాన్యముగలది భగవదుపాసకరాదకారణ సర్వరూపయజ్ఞమాడతక్కువరాగుత్తర.

మూ॥ అపానేజుహ్వతిప్రాణం ప్రాణేనానంతథాపరే!

ప్రాణాపానగతీరుద్ధ్వా ప్రాణాయామపరాయణాః॥౨౯॥

టీ॥ అపరే=మత్తు కెలవరుగళు, ప్రాణాయామపరాయణాః=వాయునిరోధదల్లి ఆసక్తరాగి, ప్రాణాపానగతీ=ప్రాణఅపాన ఈవాయుగళ సంచారవన్ను, రుద్ధ్వా=నిరోధమాడి, అపానె=అపానవాయువినల్లి, ప్రాణం=ప్రాణవాయువన్ను, జుహ్వతి=ప్రవేశమాడినుత్తర. ప్రాణే=ప్రాణవాయువినల్లి, అపానం=అపానవాయువన్ను, జుహ్వతి=ప్రవేశమాడినుత్తర.

వి-౨॥ వాయుదేవరు ప్రాణాపానాది ఐదురూపగళింద ప్రాణాపానాది ఐదు జడవాయుగళి అవాంతర నియామకరాద ప్రాణాపానాది ఐదు దేవతగళి నియామకరాగుత్తర. సామాన్యవాగి సర్వజీవర శరీరదల్యా హృదయదల్లి ప్రాణ, గుదదల్లి-అపాన, నాభియల్లి-సమాన, కంఠదల్లి-ఉదాన, సర్వశరీరదల్యా-వాసన, ఈరీతియాగి వాయుగళు సంఘరిసుత్తర. ఇంథావాయుగళన్ను నిగ్రహిసజేతాదర ముఖ్య వాయుదేవర అమగ్రహవన్ను సంపాదిసజేతు. ఈవాయుగళు సామాన్యవాగి రేచక (హేమరేచకత్క-ఘాళి) పూరక (వళగేతొకతక్కద్దు) కుంభక (వళగేతట స్థవాగినిల్లితక్కద్దు) యంత మూరువిధవాదద్దు. ప్రాణవాయువన్ను అపానభాగదల్లి సయసమాదోణదరిందలూ అపానవాయువన్ను ప్రాణభాగదల్లి సయసమాదోణదరిందలూ కుంభకస్థాపనవాగుత్తర. ఇదే వాయుజయ. ఈ వాయుజయవన్నే భగవదారాధనె యంత తిళిథార.

మూ॥ అపరేనియతాహారాః ప్రాణాప్రాణేషుజుహ్వతి ।

సర్వేష్యేతేయజ్ఞవిదో యజ్ఞక్షపితకల్మషాః ॥ 3౦ ॥

టీ॥ అపరే=మత్తు కెలవయోగిగళు, నియతాహారాః=మితాహారపుష్కవరాగి, ప్రాణా=శ్రోత్రాది ఇంద్రియప్రతిగళన్ను, ప్రాణేషు=ఇంద్రియగళల్లి, జుహ్వతి=హోమమాడుత్తర. (అందరె స్వల్ప ఆహార

రదింద ఇంద్రియగళశక్తియన్న కడిమెమాడుతారె). అథవా, ప్రాణావాగాది ఇంద్రియాభిమాని దేవతిగళన్న, ప్రాణేషుమనోభిమాన్యాది ఉత్తమదేవతి అధీనరుగళన్నాగి, జుహ్వతి=భ్యానమాడుతారె. ఇదు ఒందు భగవత్పూజాత్మకయజ్ఞ. ఈపక్షదల్లి, "నియతాహారా" యంబపదదింద. హేళిసికొళల్పట్ట ఆహారనియమవూ ప్రత్యేకవాగి భగవత్పూజాహూపవాదద్దు యంత తిళితక్కద్దు. (అంథా యోగియన్న స్తుతిసుత్తారె) యజ్ఞవిదం=యజ్ఞవన్న తిళదంథా, ఏతేసర్వేషి=ఈపూర్వోక్త సర్వయోగిగళూను, యజ్ఞత్వపితకల్మాషం=యజ్ఞానుషానదిందనాశితవాద సాపవృళ్లవరు. తా॥ సర్వయోగిగళూను సర్వాత్మనా సర్వప్రకారదింద పూజామాడలిక్కె అశక్తరాగియు అన్వరరాగియు ఇహోదరింద అవరవరయోగ్యతానుగుణవాగి ఒందొందుప్రకారదింద భగవదారాధనెయన్న మాడుతారెంతభావ.

అ॥ ఈరీతియాగి యజ్ఞభేదగళన్న తిళదు అవగళన్న అనుష్ఠి సువవరిగూ అనుష్ఠిసదె ఇద్దవరిగూ ఫలభేదవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ యజ్ఞశిష్టామృతభుజో యాన్తిబ్రహ్మసనాతనం ।

నాయంలోకోఽస్త్యయజ్ఞస్య కుతోఽన్యఃకురున త్రమ ॥ 30 ॥

టీ॥ యజ్ఞశిష్టామృతభుజం=యజ్ఞదల్లి దేవతిగళిగెకొట్టు అవశిష్ట హవిస్సన్న భోజనమాడతక్కంథా (అందరె యజ్ఞమాడతక్కంథా) సాత్వికజీవరుగళు, సనాతనం=అద్యంతశూన్యవాదంథా, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మవన్న, యాన్తి=హొందుత్తారె. అయజ్ఞస్య=యజ్ఞశూన్యనాదవగె, అయంలోకం=అల్పసుఖపుళ్ల ఈమనుష్యలోకవే, నాన్తి=ఇల్లి. హేకురున త్రమ=యలై అజాననె, అన్యః=ఇతరస్వర్గాదిలోకపు, కుతః=యావదు. తా॥ భగవదారాధనహూపవాద ఈ పూర్వోక్త యజ్ఞ సముదాయదల్లి యావదాదహ ఒందువిగళయజ్ఞవన్న సర్వథా

అనుష్ఠితమేను. ఇంకా అధికారిగె విహికాముష్టిక సుఖపు వుంటాగు
తదే. అన్యథా అనర్థప్రాప్తవాగుత దెంతభావ.

వి-అ|| “హేమరుసత్తమ” యంత. హేమరువదరింద త్రిత్రయ గర్వోచిత దు
ప్తనిగ్రహ రూపవాద భగవత్పూజారూపవాద యుద్ధాఖ్యయజ్ఞవన్న అవశ్యనీను ఆ
నుష్ఠితమేను అన్యథా భగవదారాధకరాద తురువంశోద్భవ గాజరగళి క్రేష్టనా
దనినగె-మహా అపకీర్తియు ఉంటాగువదెంత సూచితవాగితు.

అ|| పూర్వోక్తగళాదకర్మభేదగళన్న ఉపసంహారమాడుతారె.

మూ|| ఏవంబహువిధాయజ్ఞా వితతాబ్రహ్మణోముఖే ।

కర్మజాన్విద్ధితానర్వా నేవంజ్ఞాత్వావిమోక్ష్యసే || 3-౨ ||

టీ|| ఏవం=“దైవమేవాపరేయజ్ఞం” యంబ ౨గినే శ్లోకమోద
లు ఆరుశ్లోకగళింద హేళల్పట్టరీతియాగి, బహువిధాం=మానసిక వాచి
కభేదదింద బహుప్రకారగళాదంకా, యజ్ఞాం=యజ్ఞగళు, బ్రహ్మణో
ముఖే=పరమాత్మనముఖదల్లి, వితతాం=విస్తారగళాగి అదె. (ఆదరెయ
జ్ఞగళుబహువిధగళాదపక్షదల్లి జ్ఞానయజ్ఞదింద లే సాకు కర్మాత్మకయుద్ధ
దింద ఆగతక్కదేను. యంత శంకితరె హేళుతారె) తానర్వా=
పూర్వోక్తగళాద సర్వయజ్ఞగళన్నూ, కర్మజాన్వి=కర్మరూపగళన్నాగి,
విద్ధి=తీళి (అందరె కెలవకర్మగళు మానసిక కెలవువాచిక కెలవుకాయి
క యంతతీళియంతలూ అర్థ. హీగెహేళిద్దరింద యేనువిశేష అం
దరె) ఏవం=ఈరీతియాగి (అందరె మానసికవాచికాది. సర్వయజ్ఞగళు
కర్మాత్మకగళెంత తిళదవనాదపక్షదల్లి యుద్ధాదిస్వవిహిత కర్మగళన్న
మూఁటి) విమోక్ష్యసే=సంసారద్దశెయింద తన్నన్నబిడిసికొళ్ళలు ఇచ్చి
సుత్తి. అందరె సర్వపు కర్మదింద లే వుంటాగుత దెంబజ్ఞానవునినగెయ
ద్దపక్షదల్లి మోక్షార్థవాగియుద్ధాఖ్యకర్మపు అవశ్యకతవ్యవెంతనినగె
ఇచ్చావుంటాగుత. దెంతఅర్థ. తా|| ఉపాసనాది సర్వవ్యాపారగళు
కర్మరూపగళాద కారణ యుద్ధాఖ్యత్రియోచిత భగవదారాధనాత్మక

కర్మవన్నుమాడి మోక్షవన్ను వణాందబేకు. అన్యథామోక్షపు దొరియువదిల్లవెంతభావ.

వి-అ॥ పరమాత్మను సర్వయజ్ఞభోక్తావాదకారణ “హరేర్ముఖేవితతా” యంత హేళిపట్టిదె. ముత్తు “శ్రోత్రాదీని” యంబ ౨౬నే శ్లోకదల్లి హేళిపట్టి ఇందియ నియమనాదిరూపయజ్ఞగళల్లి ఈ యజ్ఞదింద ఆరాధ్యనాద పరమాత్మనన్ను హేళిదిద్దకారణ ఈ యజ్ఞాదిగళింద ఆరాధ్యను పరమాత్మనకింత అన్యనో యేనో యంబ శంకానిరాసాధకవాసి “బ్రహ్మణోముఖేవితతా” యంత హేళిపట్టితు. ఇదరింద సర్వప్రకారదింద సర్వయజ్ఞగళిందలు పరమాత్మనే ఆరాధ్యనెంత నిశ్చయవాసితు. ముత్తు ఈ పూర్వోక్తసర్వపూ యజ్ఞవాదపక్షదల్లి జ్ఞాన ఉపాసన స్వాధ్యాయాది అకర్మరూప యజ్ఞదిందలే భగవత్ప్రీతియు సిద్ధిసుత్తదాదకారణ కర్మాత్మకవార యుద్ధదింద ప్రయోజనపేషు యంబ అజ్ఞానస అభిప్రాయకై “ఏవంజ్ఞాత్వా విమోక్ష్యసే” యంబ అంశపు ఉత్తరవాగుతదె. హ్యగందరె యుద్ధవన్ను బిట్టు మోక్షాధకవాసి యావపుపాపనాదిగళన్ను నీనుమాడుతియో అవెల్లపూ కర్మాత్మకవే. కడిందయుద్ధవన్ను బిట్టపక్షదల్లి విహిత కర్మత్యాగ మాడిదహాగె ఆగితేహుతుక కర్మత్యాగమాడిద హాగె ఆగలిల్లా. ఆదకారణహీగె తిళదనీను విహితయుద్ధకర్మవన్ను సర్వథా బిడకూడదు. ఇంథా అభిప్రాయవిల్లదిద్దరె. “కర్మజ్ఞాన్విధి” యంబ మూలభవదపు ద్యుభవాగుతదె. అభవా॥ ఏవం-ఈరీతియాసి, జ్ఞాత్వా-తిళదు ముత్తు అనుష్ఠిసి, విమోక్ష్యసే-ముక్తనాగుత్తి.

అ॥ పూర్వోక్తయజ్ఞగళల్లి యావయజ్ఞపు శ్రేష్ఠవాదద్దు యంబ ప్రశ్నకై ఉత్తర.

మూ॥ శ్రేయాద్రవ్యమయాద్యజ్ఞాత్ జ్ఞానయజ్ఞిపరస్తవ॥

సర్వంకర్తాఖిలంపార్థ జ్ఞానేపరిసమాప్యతే॥

33॥

టీ॥ హేపరంతప=యలై శత్రుసంహారకనాద అజ్ఞాననే, ద్రవ్యమయాత్ యజ్ఞాత్ =దేవతోద్దేశవాసి ద్రవ్యత్యాగరూపవాదయజ్ఞ వెమొదలాద పూర్వోక్తయజ్ఞగళకింతలు, జ్ఞానయజ్ఞి=బ్రహ్మజ్ఞానసంపాదనరూపయజ్ఞపు, శ్రేయా=శ్రేష్ఠవాదద్దు, కుతః=యాకందరె, హేపాధక=యలై అజ్ఞాననె, అఖిలం=ఖిలవిల్లదిద్దంథా (అందరె ఉ

పాసనాద్యంగ సహితవాదంథా) సర్వం=సమస్తవాదంథా, కర్మ=కర్మపు, జ్ఞానే=జ్ఞానదర్శి, పరిసమాప్యతే=పూరితవాగు త్తదె. (అందరె జ్ఞానవుంటాడరె జ్ఞానఫలదింద లే కర్మపు సఫలవాగుత దెంతభావ). అథవా, “సర్వం కర్మాఖిలం పాథక” యంబస్థలదర్శి ఆఖిలం యంతపదచ్ఛేద. ఈ పక్షదర్శి ఆసమంతాత్ ఖిలం ఆఖిలం యంతవిగ్రహ, ఆఖిలం=అత్యల్పవాదంథా, సర్వంకర్మ=సమస్తకర్మపు, జ్ఞానే=జ్ఞానపు, జాతే=ఉత్పన్నవాగుతిరలాగి, పరిసమాప్యతే=ఫలవత్తాగుతదె. తా|| యావ కర్మపు జ్ఞానపూర్వకవాదరె సఫలవాగుతదె. జ్ఞానయిల్లద లే మాడతక్క కర్మనిష్ఫలవాగుతదె. కడింద జ్ఞానపు మహాప్రశస్త వెంతభావ.

వి.అ|| ఈజ్ఞోకపూర్వాధిక ఉత్తరాధిక ఈ ఉభయదల్యా అర్జునస సంబోధనమాడిదు, తాను పోషిదజ్ఞానశ్రేయ్యపు పరమప్రామాణిక వెంతతితక్కడ్డు యంత ఆదరసూచనాధికకవాగి.

అ|| కర్మాపేక్షయాజ్ఞానపు అధికవాదద్దు. కడింద అంధజ్ఞానవన్ను సంపాదిను యంత హేళుత్తారె.

మూ|| తద్విద్ధిప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేనసేవయా ।

ఉపదేత్యంతితేజ్ఞానం జ్ఞానిసంతత్వదర్శినః ॥ 3౪ ॥

టీ|| తత్=కర్మదకింతలు జ్ఞాన అధికవాద ప్రయుక్త అథవా కర్మపు జ్ఞానద్వారా ఫలప్రదవాదకారణ, తత్త్వదర్శినః=తత్త్వవన్ను తిశ కొండంథా, జ్ఞానిసం=బ్రహ్మజ్ఞానిగళు, ప్రణిపాతేన=(నీనుమాడువ) న మస్కారదిందలు, పరిప్రశ్నేన=ప్రశ్నదిందలు, సేవయా=సేవాదిందలు, తే=నినగె, జ్ఞానం=జ్ఞానజనకశాస్త్రవన్ను, ఉపదేత్యంతితే=ఉపదేశమాడు తారె. (తేభ్యః=అవుగళద్దశెయింద) తత్=ఆజ్ఞాతవ్యాధికవన్ను, విద్ధి=తిశి. తా|| అతిశ్రేష్ఠవాద బ్రహ్మజ్ఞాన ఉంటాగ బేకాదరె జ్ఞానిగళుల్లి హాగి వినయదింద నమస్కరిశి అవరసేవామాడి ప్రశ్నమాడబేకు.

అనంతర అవరు అనుగ్రహమాహి తత్వోపదేశ మాడుతూరాదకారణ
మహాత్మేవాజ్ఞానక్కెకారణవాగుత్తరే.

వి.ఆ|| అజ్ఞానము జ్ఞానియాదరము జ్ఞానక్కె తిరోభావ పరిహారార్థవాసి
“విద్ధి” యంతప్రయోగిసల్పట్టికు. మత్తు అజ్ఞానగె జ్ఞానోపదేశార్థవానె శ్రీ కృ
ష్ణ ప్రవృత్తిశిద్ధానాదకారణమిందలు, “సత్వేవాహం” యంబుల్లోకాదిగళింద తత్వ
వన్ను సంక్షేపవాసి ఉపదేశమాడిద్ధానాదకడిందలు “జ్ఞానంతేహం సవిజ్ఞానం”
యంత F నే ఆ|| కిందముందె ఉపదేశమాడుతూనాదకడిందలు ప్రకృతదల్లి తదను గు
ణవాసి “ఉపదేశ్యం” యంబు క్రియాపదక్కె ఉపదేశమాడుతేవె యంత అథా
హేళశకు. శ్రీకృష్ణను సాక్షుత్వాసి ఉపదేశమాడువానె దొడ్డవరునినగె ఉపదేశ మా
డుతూరె యంబును ప్రకృతానుగుణవాగూరను కడింద క్రియాపదక్కె ఉత్తమపురు
షార్థవావన్ను హేళశకు. సన్నసేవామాడి ప్రశ్నమాడునానె ఉపదేశమాడుతే సంత
శ్రీకృష్ణను హేళిద సంతభావ.

అ|| తన్నింద ఉపదేశ మాడల్పడువ జ్ఞానవన్ను స్తుతిసుత్తూరె.

మూ|| యజ్ఞాత్వానపునర్మోహ మేవంయాస్యసిపాండవ ।

యేనభూతాస్య శేషేణ ద్రక్ష్యస్యాత్మన్యథోమయి || 3౫ ||

టీ|| యత్=యావన్నుంద హేళల్పడువంధార్ధరన్ను, జ్ఞాత్వా=
తిళదు, పునః=మత్తు, ఏవం=ఈవిధవాద, మోహం=(బంధువిషయక)
మోహావన్ను, నయాస్యసి=హొందలారి, హేపాండవ=యలోఅజ్ఞాన
సే, యేన=యావజ్ఞానమింద, అథో=మోహనాశద్దశెయింద, ఆత్మని=స
ర్వాంతర్యామి యాదంధా, మయి=నన్నల్లి, అశేషేణ=సమ స్తగళాదం
ధా, భూతాని=ప్రాణిగళన్ను, ద్రక్ష్యసి=నోడుత్తి. అందరె సర్వప్రాణి
గళునన్న ఆధారదల్లి ఇద్ధారెంతనోడుత్తి. అథవా, ఆత్మని=సర్వప్రవ్యా
ప్తనాద, మయి=నన్నల్లి, అథో=వ్యాప్తనాదకడింద, భూతాని=సర్వప్రా
ణిగళన్ను, అశేషేణ=సర్వాత్మనా, యేన=యావజ్ఞానమింద, ద్రక్ష్యసి=
నోడుత్తి, తత్=ఆజ్ఞానవిషయవాద వస్తువన్ను, విద్ధి=తిళి, అథవా
హొన్దు.

అ॥ పూర్వశ్లోకదల్లి “యేన” యంబ పదదింద ప్రకృతవాద జ్ఞానవన్ను 3 శ్లోకగళింద స్తుతిసుత్తారె.

మూ॥ అపిచేదసిపాపేభ్య స్స ర్వేభ్యఃపాపకృత్తమః ।

సర్వంజ్ఞానస్థవేనై వ వృజినంస స్తరిష్యసి ॥ 3౬॥

టీ॥ సర్వేభ్యః=సమ స్తరాద, పాపేభ్యఃపి=పాపిగళికింతలు, పా పకృత్తమశ్చేదసి = అత్యంతపాపవన్ను మాడిదపక్షదల్యూ, తథా పి=హాగిద్దరూ, సర్వం=సమ స్తవాద, వృజినం=పాపవన్ను, జ్ఞానస్థవేనై వ=జ్ఞానాఖ్యతెప్పడింద, సంతరిష్యసి=ధాటు త్తి. తా॥ జ్ఞానిగళిగె పాప వు ప్రతిబంధకవాగువదిల్ల వెంతభావ.

మూ॥ యథైథాంసిసమిద్ధోఽగ్ని ర్భస్మసాత్కురుతేఽజాన ।

జ్ఞానాగ్నిస్సర్వకర్మాణి భస్మసాత్కురుతేతథా ॥ 37॥

టీ॥ యథా=హ్యగె, ఏథాంసి=కట్టిగెగళన్ను, సమిద్ధః=దీప్తవా దంథా, అగ్నిః=అగ్నియు, భస్మసాత్కురుతే=భస్మవన్నాగి మాడుత దో, తథా=హ్యగె, హేఅజాన=యలో అజాననే, జ్ఞానాగ్నిః=(అప రోక్ష) జ్ఞానాఖ్య అగ్నియు, సర్వకర్మాణి=ప్రార్థహాతు= ఇతర క ర్మగళన్ను, భస్మసాత్కురుతే=భస్మవన్నాగిమాడుతడె. తా॥ అపరో ష్టజ్ఞానవు మహాప్రశ స్తవాదద్దు. ఇంథా అపరోక్షజ్ఞానవు సంచిత ఆగా మి ఈకర్మగళన్ను భస్మవన్నాగి మాడుతడె. ఆదకారణజ్ఞానవుశ్రేష్ఠ వాదద్దు.

వి-అ॥ సంచితకర్మ అందరె పూర్వజన్మదల్లి సంపాదితకర్మ. ఆగామికర్మ అం దరె ముందిసజన్మదల్లి సంపాదిసల్పడువకర్మ. ప్రారబ్ధకర్మ అందరె సంచితానేక క ర్మగళల్లి ఒండుకర్మవన్ను తెగదు జీవగె ఈకర్మదఫలవన్ను ఇట్టుజన్మనీను అనుభవిస జేకెంత ఈశ్వరను జీవగె కాడుత్తానె. ఆ కర్మదఫలవన్ను ఎప్పు అనుభవిసజేకో అ వగళల్లి స్వల్ప అనుభవిశిబాకి ఇద్దద్దక్కెప్రారబ్ధకర్మవెంతనామ. ఈకర్మవు అపరో ష్టదిందలూ సప్తవాగలారదు. అనుభవిశేతీరణేను.

మూ॥ సహిజ్ఞానేనసదృశం పవిత్రమిహవిద్యతే ।

తత్స్వయంయోగసంసిద్ధిః కాలేనాత్మనివృత్తిః ॥ 3౮॥

టీ॥ ఇహ=లోకదల్లి, జ్ఞానేన సదృశం=జ్ఞానక్కెనమవాదంధా, పవిత్రం=శుద్ధవస్తువు, సహివిద్యతే=ఇల్ల. తత్=అంధాజ్ఞానవన్ను, స్వయం=తాను, యోగసంసిద్ధిః=జ్ఞానోపాయ విషయదల్లి సిద్ధివుల్లంధాపురుషను, కాలేన=బహుకాలానంతర, ఆత్మని=తన్నల్లి, విందతి=హొందుతానె. తా॥ పూర్వోక్తబ్రహ్మజ్ఞానపు బహుకాల జ్ఞానోపాయవన్ను హొందిద తరువాయదల్లి మహాయత్నదింద అధికారిగెలభ్యవాగుతదంతభావ.

అ॥ పూర్వోక్తరీత్యా జ్ఞానవన్ను శ్లాఘిశి ఈ జ్ఞానక్క అంతరంగసాధనవన్ను ఫలవన్నూ హేళుతారె.

మూ॥ శ్రద్ధావాణ్మలభతేజ్ఞానం తత్పరస్యంతేన్ద్రియం ।

జ్ఞానంలభ్యాపరాంశాంతి మచిరేణాఽధిగచ్ఛతి ॥ ౩౯॥

టీ॥ శ్రద్ధావాణ్=ఆస్తిక్యబుద్ధివుల్లంధా, మత్పరః=నన్నల్లే నిష్ఠావుల్లంధా, సంయతేన్ద్రియం=ఇంద్రియనిగ్రహవుల్లంధా పురుషను, జ్ఞానం=(అపరోక్ష) జ్ఞానవన్ను, లభతే=హొందుతానె. జ్ఞానం=ఇంధా జ్ఞానవన్ను, లభ్యా=హొంది, పరాంశాన్తిం=మోక్షవన్ను, అచిరేణ=శీఘ్రవాగి, అధిగచ్ఛతి=హొందుతానె.

తా॥ పరలోకవదె ఈశ్వరనిధానె నమగె అకార్యదింద పరలోకదల్లి శిక్షాపుంటు యంతతిశదు కర్మదల్లి శ్రద్ధా ఇరోణక్కె ఆస్తిక్యవెంత నామ. ఇంధా ఆస్తిక్యబుద్ధి ఇంద్రియనిగ్రహ సర్వదాపరమాత్మనల్లి చిత్తవన్నిడోణ భక్తి విరక్తి నిషిద్ధకర్మత్యాగ విహితకర్మానుష్ఠాన అహంకార మమకార విల్లదిరోణ శ్రవణ మనన భ్యాన ఇవగళు అపరోక్షజ్ఞానక్కె సాధనగళు. ఇవగళింద అపరోక్షవన్ను సంపా

దిశిదరే ప్రసన్ననాద పరమాత్మను మోక్షనన్ను కొడుతూనె. ఏవంచ అపరోక్షిగళిగె మోక్షపు నిస్సంశయవాగి సిద్ధవాగుత్తదె. కడింద అ పరోక్షజ్ఞానక్కె మోక్షవేఫల వెంతభావ.

వి-అ॥ ఈశ్వోకదల్లి అచిరేణ అధిగచ్ఛతి యంత హేళిరువదరింద ప్రతిబంధ కవాద ప్రారంభకర్మవిల్లదిద్దరె అపరోక్షానంతరదల్లెమోక్ష. ప్రారంభకర్మవిద్దరె తదోభి గానంతరదల్లి మోక్ష వెంతసూచితవాయు.

అ॥ జ్ఞాన తత్సాధనగళు ఇల్లదె ఇరోణ మత్తూ విపరీత జ్ఞానవి రోణ ఇవగళింద ఆగువ అనిష్టవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ అష్టశ్చ శ్రద్ధధానశ్చ సంశయాత్మావినశ్యతి ।

నాయం లోకోఽస్తి న పరో న సుఖం సంశయాత్మనః ॥ ౪౦॥

టీ॥ అష్టశ్చ=జ్ఞానసూన్యను మత్తూ విపరీతజ్ఞానియు, అశ్రద్ధధా నశ్చ=శ్రద్ధారహితను మత్తూ విపరీత శ్రద్ధా ఉత్పన్నాదంధా, సంశ యాత్మా=తత్వవిషయదల్లి సంశయయు క్తనాద పురుషను, వినశ్యతి=నర కాద్యనభావన్ను హొందుతూనె. (కించ=మత్తూ) సంశయాత్మనః=సంశ యబుద్ధివుల్లవగె, అయం లోకః=ఈమానుషలోకపు, న=ఇల్ల, పరశ్చ= పరలోకపూకూడా, నా స్తి=ఇల్ల. (కింబహునా=అధికవాగి హేళకతక్క దేనదె) నసుఖం=(ఇవగె) సుఖ లేశవు ఇల్ల. తా॥ అజ్ఞానసంశయజ్ఞాన విపరీతజ్ఞాన ఇవగళింద అనభావుంబాగుత్త దాదకారణ సమ్యజ్ఞానవ న్ను సంపాదిశి పురుషాభావన్ను హొంద బేకెంతభావ.

వి-అ॥ ఈశ్వోకదల్లి అష్టశ్చ అశ్రద్ధధానశ్చ యంబ ఈ పదగళిల్లిద్ద సకారక్కె అభావ విరోధ ఈయరడభాగళుంటు.

అ॥ జ్ఞానసాధనవన్ను అనువాదమాడి జ్ఞానఫలవన్ను వివరిసుత్తారె.

మూ॥ యోగసన్యస్తకర్మాణం జ్ఞానసంస్థానం సంశయం ।

ఆత్మవత్తం నకర్మాణి నిబంధన్తి సన్దేహయ ॥ ౪౧॥

టీ॥ యోగసన్యస్తకర్మాణం=పరమాత్మనల్లి మనోయోగదింద స మర్పినల్పట్ట కర్మఉత్పంధా, జ్ఞానసంస్థానం సంశయం=జ్ఞానదింద సంశ

యవన్ను కళకొండంథా, ఆత్మవస్తం=పరమాత్మన భక్తనాద పురుష
నన్ను, హేధనంజయ=యలో అజాననే, కర్మాణి=కర్మగళు, ననిబధ్నం
తి=ప్రతిబంధిసువదిల్లి, అందరె ముక్తనాగుత్తానె. మోక్షక్కె ముము
క్షువినల్గువ అపరోక్షజ్ఞానవే కొనే సాధనవెంతభావ.

అ॥ పూర్వదల్లి ఉపపాదనమాడల్పట్ట కర్మకర్తవ్యత్వవన్ను ఉ
పసంహార మాడుతారె.

మూ॥ తస్మాదజ్ఞానసమ్భూతం హృత్స్థస్థానాసినాత్మనః ।

చిత్తైస్త్వంసంశయంయోగ మాతిష్ఠోత్తిష్టభారత॥ ౪౨॥

టీ॥ తస్మాత్=జ్ఞానోపాయవన్నుస్థిశిదరె ఇష్ట ఇల్లదిద్దరె అనిష్ట
ఉంటాగు త్తదాదకారణ, అజ్ఞానసంభూతం=అజ్ఞానదింద ఉత్పన్నవాదం
థా, హృత్స్థం=మనోనిష్ఠవాదంథా, ఆత్మనః=తన్ను, ఏనం=ఈ, సంశ
యం=సందేహవన్ను, జ్ఞానాసినా=జ్ఞానాఖ్య ఖడ్గదింద, చిత్వా=చేదిశి,
యోగం=జ్ఞానోపాయవన్ను, ఆతిష్ఠ=మాడు. హేభారత=యలై అజా
ననె, ఉత్తిష్ట=యుద్ధసన్నద్ధనాగు.

తా॥ నన్న బంధుగళన్నుహ్యగై సంహరిసువదు యంబ అజ్ఞాన
వన్నుబిట్టు యుద్ధాఖ్య స్వకర్మదింద భగవదారాధనాఖ్య జ్ఞానోపాయ
వన్ను అనుష్ఠిసు యంతభావ.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం

యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదే

జ్ఞానయోగోనామ చతుర్థోధ్యాయః॥

అథ పంచమోధ్యాయః

ఆ॥ “యోగస్థమిహ కర్మాణి” యంత ౨-౪౦ నే శ్లోకంలో సంతోషపడి
 హేళి తృప్తి యాధ్యాయంలో విశేషంగా స్పష్టపరచుటకు, సహజేంద్రియము ఈశ్వర
 రాష్ట్రం బుద్ధియంద పరాశ్రమమహిత కర్మానుష్ఠానరూపమైన కర్మయోగకై-
 కామాదిగళ పరిత్యాగపు ఈశ్వరార్పణ బుద్ధ్యా కర్మానుష్ఠానపు యంబ ఈ యరడు
 అంశగళన్న 3 నే అధ్యాయంలో హేళిద్వరూ ఈ అధ్యాయంలో విస్తారంగా తిలకిస్తూ.

(అజున ఉవాచ=అజునను హేళిదను.)

మూ॥ సన్యాసం కర్మణాం కృష్ణ పునర్యోగంచ శంససి ।

యచ్ఛ్రీయవతయోరేకం తస్మే బ్రూహిసునిశ్చితం ॥ ౧॥

టీ॥ కృష్ణ=హే కృష్ణనే, సన్యాసం=కామాది పరిత్యాగరూప సన్యాసవన్ను, కర్మణాం=పరాశ్రమ విహితకర్మగళ, యోగంపునః=ఈశ్వరార్పణ బుద్ధియంద కర్మానుష్ఠానరూపయోగవన్ను, “యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టం ౪-౨౨-కురుకర్మైవ తస్మాత్త్వం ౪-౧౫” ఇత్యాది శ్లోకగళంద, శంససి=హేళుత్తి. వతయోః=సన్యాస కర్మయోగ ఈయరడుగళల్లి, యత్=యావదు, శ్రేయః=అధికవో, తత్=ఆ ఒందరన్ను, మే=ననగె, సునిశ్చితం=నిశ్చయవాగి, బ్రూహి=హేళు. సన్యాసమేచ్ఛాదరె అదరన్నే గ్రహిస్తుత్తేనె. సన్యాసకై విచారియాయు, కామద్వేషాదిగళందకూడియు, ఇరువయుద్ధదిన్ద ఏను ప్రయోజన వెంతభావ.

అథ వా॥ అ॥ పూర్వంలో “యోగస్థమిహ కర్మాణాం ౪-౪౦” ఇత్యాది శ్లోకగళల్లి హేళిరువ సన్యాసశబ్దపు సన్యాసాశ్రమ విషయపు. “యోగమాతిష్ఠభారత ౪-౪౨” యంబ శ్లోకంలో హేళిల్పిరవ యోగశబ్దపు గృహాశ్రమ విషయవెంత వ్యవస్థామాది, యతిగళు సర్వకర్మ పరి

త్యాగదింద జ్ఞానమాత్రక్కె అధికారిగఱు. గృహస్థశ్రమిగఱు జ్ఞానపరి
త్యాగదింద కర్మమాత్రక్కె అధికారిగఱు. అంతు సర్వకర్మ పరిత్యా
గ, కర్మయోగ, ఈ యరమా ఒబ్బమనుష్యనల్లి ఇరువదు యుక్తవల్ల.
అద్దరింద యోగ సన్యాస ఈయరడర మధ్యదల్లి యావదు శ్రేష్ఠవో ఆ
వొందరన్న గ్రహిసు త్రేనె యంబ అఙ్గప్రాయదింద సన్యాసకర్మ యో
గగళిల్లి యావదుశ్రేష్ఠ వెంత ప్రశ్నమాడుతానె.

టీ॥ కర్మణాం సన్యాసం=యత్యాశ్రమవన్ను, శంససి=(సన్యస్థక
ర్మణాం యంతి) హేళు త్తి. పునః=మత్తు, కర్మణాంయోగం=కర్మాను
ష్ఠానహుప గృహస్థశ్రమవన్ను, శంససి=(యోగమాతిష్ఠభారత యం
త) హేళు త్తి. ఏతయోగి=సన్యాసశ్రమ, గృహస్థశ్రమ, ఈ యరడర
మధ్యదల్లి (శేషంపూర్వనత్).

వి॥౨॥ ఈ అధ్యాయ 3 నే అధ్యాయదల్లి హేళిరువ కర్మయోగవన్ను విస్తా
రమాడువదారె 3 నే అధ్యాయద అసంతరదల్లే ఇరబేసు యంబ ఆక్షేప ఈఅధా
దింగ పరిహారవారిను. ఈ యరడువిధ అధాదల్యుసు పూర్వాధ్యాయదల్లి హేళిద్ద
రన్ననిమి త్రమాడికొండు ప్రశ్న హెరబుద్దరింద ౪ నే అధ్యాయాసంతర ఈఅధ్యాయ
హెరడువను ఉచిత.

“అ॥ సన్యాస శబ్దక్కె సర్వకర్మ పరిత్యాగ లక్షణపుశ్చ యతిగ
ళు యంత అధావల్ల. యోగశబ్దక్కె సర్వకర్మానుష్ఠాన లక్షణపుశ్చ
గృహస్థశ్రమిగళు యంత అధావల్ల. మత్తేనందరె సన్యాసశబ్దక్కె
కామాదిపరిత్యాగవెంతలు, యోగశబ్దక్కె కర్మానుష్ఠానవెంతలు అర్థ.
కామాదిపరిత్యాగ, కర్మానుష్ఠాన ఈయరమాను ఒబ్బనేమాడ బాహా
దాదకషిందలు, మోక్షనాధనవాద ప్రయుక్త అవశ్యకతవ్యవాద్దరిం
దలు, ఈ యరడరల్లి యావదుశ్రేష్ఠవెంబప్రశ్నవ్యధా. అధవా ఇ
పుగళి స్వరూపవన్ను తిలియువడక్కెమాత్ర ప్రశ్నవాదరె యోగవే
శ్రేష్ఠవెంబ అప్రాయదింద పరిహారమాడుతారె.

(భగవానువాచ=శ్రీకృష్ణును హేళుత్తానె.)

మూ॥ సన్యాససికర్మయోగశ్చ నిశశ్చేయసకరాఉభౌ ।

తయోస్తుకర్మసన్యాసా త్కర్మయోగోవిశిష్యతే॥ ౨॥

టీ॥ సన్యాసః=కామాదిపరిత్యాగ, కర్మయోగశ్చ=భగవదర్పణ బుద్ధియింద కర్మానుష్ఠాన, ఉభౌ=ఈ యరదూపరస్పర శేరిద్దాగి, నిశశ్చేయసకరా=మోక్షసాధనగళు. తయోస్తు=ఈ యరడుగళల్లి, కర్మసన్యాసాత్=కర్మానుష్ఠాన విషయదల్లి, కామకోధాది పరిత్యాగరూప సన్యాసదకింతలు, కర్మయోగః=భగవదర్పణ బుద్ధియింద కర్మానుష్ఠాన రూప కర్మయోగవు, విశిష్యతే=శ్రేష్ఠవాగు త్తదె. “ద్వంద్వత్యాగాత్తు సన్యాసాన్మత్నాజై వగరీయసీ” యంత హేళిదప్రయుక్త.

అ॥ సన్యాసశబ్దకై యత్యాశ్రమవెంత అధఃవల్ల వెంబ అభిప్రాయదింద అదరఅధఃవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ శ్లేయస్సనిత్యసన్యాసీ యోగద్వేష్టినకాంక్షతి ।

నిర్ద్వంద్వోహిమహాబాహో సుఖంబంధాత్ ప్రముచ్యతే ॥ 3॥

టీ॥ హే మహాబాహో=యలై అజుననె, యః=యావను, సద్వేష్టి=ద్వేషమాడునదిల్లవో, నకాంక్షతి=అపేక్షిసువదిల్లవో, క్షామ్యకర్మపరిత్యాగపూమాడిరుత్తానో, నిర్ద్వంద్వః=సుఖదుఃఖాదిగళు ఇల్లదే ఇరుత్తానో, సః=అవను, నిత్యసన్యాసీ=నిత్యసన్యాసియాగి, శ్లేయః=తిళకొతక్కవను, సః=అవనేవే, సుఖం=సుఖవాగి, బంధాత్=బంధద్దశెయింద, ప్రముచ్యతే=ముక్తనాగుత్తానె. హి=ప్రసిద్ధ.

తా॥ కామాదిపరిత్యాగవే సన్యాసశబ్దకై అధః. కామాదిపరిత్యాగవు బంధముక్తిగె కారణవు. ఆదప్రయుక్త ఈయుద్ధవన్న నీను కామాది పరిత్యాగ పూర్వకమాడతక్కదేవె యంతభావ.

వి-అ॥ యద్యపి “యదృచ్ఛాలాభ సంతుష్టః ౪-౨౨” యంబళ్లొకఁడంద హేళిరువకామాది పరిత్యాగరూప సన్యాసవన్న “సన్యాసంకర్మాణం ౫-౧” యంబళ్లొ

కదింద అజ్ఞానను అనువాదమాడి ప్రశ్నమాదిరువదరింద అవగె సన్యాసశబ్దద అర్థ తిళదే అదె. ఆద్దరింద అదర అభా అవగె హేళవేకాద్విల్ల. ఆదరూ సన్యాస మోక్షసాధన యంత హేళిద్దరన్న వివరిసి హేళువద గోస్కర సన్యాస శబ్దార్థావన్న జ్ఞాపిసుత్తారె. ఆద్దరింద అవతారికెయల్లి హేళిద్దక్కె దోషవిల్ల.

అ॥ “నతస్యతత్త్వగ్రహణాయసాక్షాత్” యంత భాగవత గీనే స్కంధదల్లి విషయవైరాగ్యవిల్లదిద్దరె జ్ఞానహుట్టలారదు యంత హేళువదరింద జ్ఞానహుట్టువదక్కె విషయవైరాగ్య కారణవెంత శిద్ధినువదరింద వైరాగ్యవెంబశబ్దదింద హేళల్పట్టువ కామాది పరిత్యాగరూపసన్యాస జ్ఞానోత్పత్తి విషయదల్లి అవశ్యకవెంత హేళల్పట్టద్దాగి తోరుతదె. “అగ్నిముగ్ధోధూమితాంతః” యంబ ౧౧నే స్కంధదల్లి అగ్నిశబ్దదింద సూచితవాద కర్మగళల్లి “ఇదేక్రేయస్కర వెంతభ్రాంతనాగిహూగియింద కష్టపట్టంథా పురుషను తనగె ఆశ్రయనాద పరమాత్మన్న తిళియువదిల్ల” వెంత హేళువదరింద కర్మయోగ జ్ఞానక్కె విరోధి యంత హేళల్పట్టదె. హీగిరలు కర్మయోగదకింత సన్యాస శ్రేష్ఠవెంత హ్యగె హేళల్పడుతదె యంత ఆక్షేప బందరె (అందరె సన్యాసదంతె కర్మయోగపూను జ్ఞానోత్పత్తిగె కారణవాగిద్దరేవే కర్మయోగదకింత సన్యాసశ్రేష్ఠ వెంత హేళబహుదు కర్మయోగ జ్ఞానోత్పత్తిగె విరోధియాగిరలు కర్మయోగదకింత సన్యాస శ్రేష్ఠవెంత హేళువదు పుచితవల్ల వెంతభావ) సన్యాసదంతె కర్మయోగపూను జ్ఞానోత్పత్తియల్లి అవశ్యకవే యంత పరిహార హేళుత్తారె.

మూ॥ సాంఖ్యయోగౌపుకగ్బాలాః ప్రవదన్తిసప్రజ్ఞతాః ।

ఏకమప్యాకీతస్సమ్య గుభయోర్విన్తతేఫలం॥ ౪॥

లే॥ బాలాః=అవివేకిగళు, సాంఖ్యయోగౌ=జ్ఞాన భగవదర్పణ బుద్ధియిందకర్మానుష్ఠాన ఈ యరడన్ను, పుకక్=(జ్ఞాన కర్మానుష్ఠానదిన్త సాధ్యవల్లవెంతలు, జ్ఞానక్కె కర్మానుష్ఠాన సాధనవల్లవెంతలు)

బేరేయ్యాగి, ప్రవదన్తి హేతుత్వైః. పండితాః జ్ఞానిగళు, నహగే హే
 భువద్విల్ల. హాదరై కర్మయోగ జ్ఞానక్కై హ్యగేతారణవాగుతదై అం
 దరై:—ఏకమపి=జ్ఞానమార్గ కర్మమార్గ ఇవుగళల్లి ఒందరన్నాదరు,
 సమ్యక్=ఫలదాగి, ఆస్థితః=అనుష్ఠినువవను, ఉభయోః=జ్ఞానకర్మగళ,
 ఫలం=ఫలవన్ను, విస్తతే=హాందుత్తానె.

రా॥ “ అగ్నిముగ్ధః ” యంబ శ్లోకక్కై కామ్యకర్మవే జ్ఞానకా
 రణవల్లవెంతల్లర్థ. “ నపండితాః ” యంత హేళిద్దరింద జ్ఞానక్కై కా
 మాదిపరిత్యాగ, భగవదర్పణ బుద్ధియింద కర్మానుష్ఠాన, ఈ ఉభ
 యహప కర్మయోగవు సాధనవు. ఆదకారణ కర్మయోగద ఈ యర
 దు అంశగళల్లి యావదు శ్రేష్ఠవెంత ప్రశ్నపూనూ, ఇదక్కై భగవ
 దర్పణ బుద్ధియింద కర్మానుష్ఠానవే శ్రేష్ఠవెంత వుత్తరపూ కూడుతదె.

అ॥ కళగిన శ్లోకదల్లి హేళిదప్రకార జ్ఞాన కర్మయోగ యర
 దూనూ హొందుఫలక్కై స్వతంత్రసాధనగళు యంత హేళిద్దాగుతదె.
 కర్మయోగ జ్ఞానక్కై హేతువెంత హేళిద్దాగువద్విల్ల యంబ ఆక్షేపక్కై
 అదరలభిప్రాయవన్న రావె వ్యక్త మాడుత్తారె.

మూ॥ యత్సాక్షాత్ప్రతిప్రాప్యతేస్థానం తద్యోగై రపిగమ్యతే॥

ఏకంసాక్షాత్ప్రచయోగంచ యిపశ్యతి సపశ్యతి॥ ౧౫॥

టీ॥ సాంప్రేయజ్ఞానిగళింద, యత్ స్థానం=యావభగవత్స్వరూపల
 క్షణ స్థానవు, ప్రాప్యతే=హాందుల్పడుతదో, తత్=అదు, యోగై రపి=
 కర్మయోగిగళిందలూనూ, గమ్యతే=హాందుల్పడుతదె. (తథాచ=అం
 తు) సాంఖ్యం యోగంచ=జ్ఞానపూ కర్మయోగపూను, ఏకం=సాధ్యసా
 ధన భావవుల్లదు యంత (అందరై కర్మయోగ జ్ఞానక్కై-సాధన-జ్ఞానకర్మ
 యోగదింద సాధ్యవెంత) యి=యావను, పశ్యతి=తిళియుత్తానో, సః=
 అవనేవే, పశ్యతి=జ్ఞానియు.

తా॥ కామాదిపరిత్యాగ, భగవదర్పణ బుద్ధియింద కర్మానుష్ఠాన ఈ యరదు జ్ఞానక్కే కారణవాద్ధరింద విరోధవిల్ల. “అగ్నిముగ్ధః” యంబ శ్లోక కామ్యకర్మవిషయకపు యంతభావ.

అథవా॥ అ॥ “సన్యాసం కర్మాణాం” యంబశ్లోకదల్లి, సన్యాస యోగశబ్దగళిగె యతిగళు, గృహస్థాశ్రమిగళు యంబ అథవావన్ను వొప్పుకొందు అధికారిగళు బేరే యాదప్రయుల్లి వొబ్బనల్లే సన్యాస, యోగ యరదూ కూడలారదు యంబోప్రశ్నక్కే సన్యాస యోగశబ్ద గళిగె యతి గృహస్థాశ్రమిగళు యంబ అథవావల్ల యంత పూర్వశ్లోక దల్లి పరిహరహేళిదరు. ఈగ సన్యాస యోగశబ్దగళిగె అధికారిగళు బేరే యంబోదు కూడువదిల్ల వెంతహేళుత్తారె. (౪-గి శ్లోకగళింద).

టీ॥ బాలాః=అవివేకిగళు, సాంఖ్యయోగో=జ్ఞాన కర్మయోగ ఈ యరదుగళన్ను, పృథక్=బేరేబేరే అధికారిగళు మాడతక్కదాగి (అందరె ఒబ్బరేమాడువదల్ల. సన్యాసిగళిగె సాంఖ్యవెంబ పదదింద హేళల్పట్ట జ్ఞానదల్లె అధికార కర్మదల్లిల్ల. గృహస్థాశ్రమిగళిగె, యోగశబ్దదింద హేళల్పట్ట కర్మదల్లె అధికార జ్ఞానదల్లి ఇల్లయంత) ప్రవదంతి=హేళుత్తారె. ఏకమపి=ఒందు జ్ఞానమాగణవన్ను, సమ్యక్=ఛందాగి, ఆస్థితః=అనుష్ఠిసాంధావనే, ఫలం=జ్ఞానఫలవన్ను, ఏకం=ఒందు కర్మమాగణవన్ను, సమ్యక్=ఛందాగి, ఆశ్రితః=అనుష్ఠిసువంధావనే వే, ఫలం=కర్మమాగణఫలవన్ను, యతః=యావకారణదింద, విందతే=హాందుత్తానో, అతః=ఆదప్రయుక్త, పండితాః=పండితుగళు, నప్రవదంతి=(అవివేకిగళుగె) హేళువదిల్ల, (అందరె “సమ్యక్” యంత హేళిరువదరింద కర్మ జ్ఞానసహితవాగిరబేళు. జ్ఞాన విల్లదిద్దరె ఛందాగి అనుష్ఠాన శిద్ధిసువదిల్ల. కర్మానుష్ఠానహాతుః జ్ఞానసంపూర్ణాణానందక్కే కారణవాగువదిల్ల. ఆదప్రయుక్త జ్ఞాన కర్మసహితవాగే ఇరబేళు యంతనూచీనల్పట్టదె).

అ॥ జ్ఞానదింద లేవే యతిగళు హాందువస్థానపు గృహస్థాశ్రమి గళిగూ ప్రాప్తవాగువదరింద, గృహస్థాశ్రమిగళిగే, జ్ఞానాధికారవడే యంత గీనే శ్లోకదింద స్పష్టవాగి హేళుతాముగినుత్తారె.

టీ॥ యతః=యావకారణద్వైతేయింద, సాంఖ్యే=జ్ఞానిగళింద, యత్ స్థానం=యావస్థానపు, ప్రాప్యతే=హాందువదరుదో, తత్ స్థానం= ఆస్థానపు, యోగై=కర్మయోగిగళింద, గమ్యతే=హాందువదరుద, తస్మాత్=ఆదప్రయుక్త, సాంఖ్యం యోగంచ=జ్ఞానపూ, కర్మపూ ఏ కం=ఒందుస్థలదల్లి ఇరువదు. (అందరె కర్మయాద గృహస్థాశ్రమియ ల్లి జ్ఞానపు, జ్ఞానియల్లి కర్మపూయంత జ్ఞానకర్మగళిగే ఏకత్రశేరియి రోణవన్ను, యః=యావను, పశ్యతి=తిళియుత్తానో, సః=అవను, పశ్య తి=జ్ఞానియు.

అ॥ “జ్ఞేయస్సనిత్యసన్యాసీ” యంబ గీ॥-3 శ్లోకదల్లి సన్యాస శబ్దక్కె-తనగె సమ్మతవాద అర్థవన్న జ్ఞాపకమాడి ఆ సన్యాస కర్మ యోగదకింతలు కడిమియంబో విషయదల్లి, సన్యాస జ్ఞానక్కె ముఖ్యసా ధనవల్ల వెంతహేళి బాధకవన్ను ౪-గీనే శ్లోకదింద పరిహరిశి ఈగ స న్యాస యోగదకింతకడిమియంబ విషయదల్లి సాధకవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ సన్న్యాసస్తుమహాబాహో దుఃఖమాప్తుమయోగతః॥

యోగయుక్తోమునిర్చిహ్మ నచిరేణాఽధిగచ్ఛతి॥ ౬॥

టీ॥ మహాబాహో=హే అజాననే, అయోగతః=భగవదర్పణె బుద్ధియింద కర్మానుష్ఠానరూప యోగవిల్లదిద్దరె, సన్న్యాసస్తు=కామా ధిపరిత్యాగరూప సన్న్యాసపు, దుఃఖం=దుఃఖవన్ను, ఆప్తుం=హాందువ దక్కె, భవతి=ఆగుతదె, మునిః=సన్న్యాసియు, యోగయుక్తః=భగవ దర్పణబుద్ధియింద కర్మానుష్ఠానరూప యోగయుక్తనాగి, నచిరేణ=శీ ఘ్రుదల్లి, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మన్ను, అధిగచ్ఛతి=హాందుత్తానె.

తా॥ భగవదర్పణ బుద్ధియింద కర్మానుష్ఠానరూప యోగ ఇల్ల
దే, కామాది వజ్జనరూప సన్న్యాసమాత్ర అనుష్ఠానమాడిదరే అదు
మోక్షక్కె సాధకవల్ల. స్వాచితకర్మ అనుష్ఠానమాడదే యిద్దప్రయు
క్త నరకప్రాప్తియూ ఉంటాగు త్తదే. కామాదిగళన్న బిడువదరింద
నమగె యారు అపమానమాడిదరూ దుఃఖిపుత్పన్నవాగదిరువదరింద
కామాదివజ్జనరూప సన్న్యాసక్కు ఫలవదేయంత హేళిదరే అదు బ
హళా స్వల్పఫలవాదకడింద ఫలవల్ల. అంతు భగవదర్పణ బుద్ధియింద
కర్మానుష్ఠానరూప యోగమాడదిద్దరే దుఃఖిప్రాప్తవాగువదరిందలూ,
ఈ యోగఅనుష్ఠానమాడిదరే (మునియంబ శబ్దదింద) కామాదిగళన్న
బిట్టవను పరమాత్మన్న హొందుత్తానె యంత హేళువదరిందలూ స
న్న్యాస కర్మయోగదకింత కడిమి యంత సిద్ధవాగుతదే.

అథవా॥ అ॥ “సన్న్యాసః కర్మయోగశ్చ గీ-౨” యంబ శ్లోకదల్లి
“ఉచౌ” యంబ శబ్దదింద యోగ సన్న్యాస ఈ యరడూశేరేవే శ్రే
యస్సాధనవెంత హేళల్పట్టదే. హగల్లదిద్దరే బాధకవన్న హేళుత్తారే.

టీ॥ సన్న్యాసస్తు=కామాదిపరిత్యాగరూప సన్న్యాసపు, అయోగ
తః=యోగరూపవల్లదిద్దరే, దుఃఖిమాప్తుం=దుఃఖివన్న హొందువద
గోస్కరవే, భవతి=ఆగుతదే. మునిః=సన్న్యాసియు, యోగయు క్తః=
యోగదింద కూడిదవనాగి, నచిరేణ=శీఘ్రవాగి, బ్రహ్మ=పరమాత్మ
న్న, అధిగచ్ఛతి=హొందుత్తానె.

తా॥ కామాది విర్జనరూప సన్న్యాసవన్న (కేవల కర్మత్యాగ
వన్న) విష్ణ్వర్పణ బుద్ధియింద మాడదిద్దరే నరకప్రాప్తిగె హేతువా
గుతదే. భగవదర్పణ బుద్ధియింద మాడిదరే మోక్షక్కె సాధకవాగ
తదే. సన్న్యాసపూనూ యోగదల్లే ఒందు భాగవాద ప్రయుక్త యోగ
రూపయంత హేళల్పడుతదే. “యం సన్న్యాసమితి ప్రాహుః” యం
త వక్ష్యమాణ శ్లోకక్కునూ ఇదే అభిప్రాయ. ఆదరే, సన్న్యాస కర్మ

యోగ యంత బేరేయాగి హేళువదు పాండవరూసు కారవరాగి యిద్ద
రూనూ, కారవరగళల్లి భేదవన్ను హొప్పకొండు కారవరు పాండవరు
యంత హేళుత్తారో హాగే యంతతాత్పర్య. ఇదేకురుపాండవ న్యాయ.
ఇదరింద పరస్పరవిరోధవిల్ల.

అ॥ కర్మయోగదింద కూడిరువ సన్న్యాస మహాఫలక్కె కారణ
వాగుతదే యంబోదరన్న విస్తారపడిసుత్తారె.

మూ॥ యోగయుక్తోవిశుద్ధాత్మా విజితాత్మా జితేంద్రియః!
సర్వభూతాత్మభూతాత్మా కుర్వన్నపి నలిప్యతే ॥ 2॥

టీ॥ యోగయుక్తః=కర్మయోగదింద కూడిదవనాగియు, విశుద్ధా
త్మా=నిర్మలస్వభావ పుష్కలనాగియు, విజితాత్మా=మనస్సన్ను జయిసేదవ
నాగియు, జితేంద్రియః=ఇంద్రియగళన్ను జయిసేదవనాగియు, సర్వ
భూతాత్మ భూతాత్మా=సర్వప్రాణిగళిగూ సకల కర్మ ప్రవర్తకనాద పర
మాత్మనేవే (అందరె సర్వస్వామియాద పరమాత్మనేవే) నమగూ స్వా
మియంత తిళిదంథా జ్ఞానియు, కుర్వన్నపి=కర్మగళన్ను మాడుతిద్దరూ
నూ, నలిప్యతే=కర్మత్వాభిమాన, రాగద్వేషాదిగళు, ఇవుగళ సంబం
ధ ఉల్లవనాగోదిల్ల. (అందరె ముక్తనాగుత్తారె యంత అథా.)

తా॥ “యోగద్యేష్టి” యంబ 3 శ్లోకదల్లి హేళిద్ద ద్వేషాది
పరిత్యాగరూప సన్న్యాసక్కె, జితేంద్రియత్వాదిగళు కారణవెంత ఈ
శ్లోక పూర్వార్థదల్లి హేళోణదరిందలు “బ్రహ్మధిగచ్ఛతి ౬ శ్లోక”
యంత పూర్వదల్లి హేళిద ముక్తిరూపవాద ఫలక్కె ఈ ఉత్తరార్థ
దల్లి సర్వస్వామియాద పరమాత్మనే ననగే స్వామియంబ బ్రహ్మజ్ఞాన
రూప అవాంతరఫలవన్ను (అందరె ముక్తిఫలదకింతలు మధ్యేలభిసువ
ఫల) హేళిరువదరిందలు యోగయుక్తసన్న్యాస మహాఫలక్కె కారణ
వెంబోడు విస్తారపడినల్పిత్తు. అథవా యోగయుక్తః యంబపదక్కె

భగవదర్పణ బుద్ధియింద కర్మానుష్ఠానమాడతక్కవ సెంతలు, సర్వభూ
తాత్మ భూతాత్మా యంబువదక్కె సర్వస్వామియాద పరమాత్మనల్లి
నింతిరువ మనస్సుశ్చవను యంతలుఅర్థ.

అ॥ “క్షేయః సనిత్యసన్యాసి 3-యోగయుక్తోవిశుద్ధాత్మా 2”
యంబ శ్లోకగళింద స్పష్టవాగి హేళల్పట్టిరువ సన్యాసవన్ను, సంకల్పత్యా
గవన్నూ హేళి, మత్తు స్పష్టవాగి ౮-౯ శ్లోకగళింద తిళినుత్తారె.

మూ॥ నైవ కిచ్ఛత్కరోమీతి యుక్తోమన్యేతత త్వవిత్ ।

పశ్యేత్పూర్వోన్మూలజీవుః శ్చైవ సర్వస్వస్వపక్షాన్ ॥ ౮॥

ప్రలపక్షవిస్మయః గృహ్ణాన్మన్మిషన్మిషన్మపి ।

ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేషు వర్తంత ఇతిధారయత్ ॥ ౯॥

టీ॥ యుక్తి=కర్మయోగానుష్ఠాన మాడువ, తత్వవిత్=తత్వ
జ్ఞానియు, పశ్యేత్=నోడుతిద్దరూనూ, పూర్వ=కేళుతిద్దరూనూ, స్పృశేత్=
ముట్టుతిద్దరూనూ, జీవుః=వాసనే నోడుతిద్దరూనూ, అశ్మేత్=భోజన
మాడుతిద్దరూనూ, గచ్ఛేత్=నడియుతిద్దరూనూ, స్వపక్ష=నిద్రెమాడు
తిద్దరూనూ, శ్చైవ=శ్వాసబిడుతిద్దరూనూ, ప్రలపక్ష=మాతనాడుతిద్ద
రూనూ, విస్మయః=బిడుతిద్దరూనూ, గృహ్ణాన్=తెగదుకోళ్లుతిద్దరూనూ,
ఉన్మిషేత్=కణ్ణుతెరియుతిద్దరూనూ, నిమిషేత్=రెప్పెముచ్చుతిద్దరూనూ,
ఇన్ద్రియాణీ=ఇన్ద్రియగళు, ఇన్ద్రియార్థేషు=ఆయాఇన్ద్రియగళ విష
యగళల్లి, వర్తంతే=పరమాత్మనయిచ్చెయింద ప్రవర్తిసు త్తవె, ఇతి=
హీగె, ధారయత్=మనస్సినిందయోచనెమాడిదవనాగి, నైవకించత్క
రోమీతి=నానువొందూ మాడువదిల్లవెంత, మన్యేత=తిళియ బేకు.

తా॥ నానుమాడతేనె యంబ సంకల్పవన్ను పరిత్యజిసాణ సన్యా
సశబ్దక్కె అథ. అథవా సన్యాస యోగరూపవాగేవే పరమపురుషా
థక్కె కారణవాగుతదెంత “సన్యాసస్తుమహాబాహుళి” యంబ ౬

శ్లోకదల్లి హేళల్పట్టదె. సన్యాసక్కె యోగరూపత్వపు హ్యేగెందరె
అదరన్న ఈ శ్లోకదింద హేళిధారె. అథాపూర్వవత్. ద్వేషాది పరి
త్యాగరూప సన్యాసపు యోగస్వరూపవాగిరోణ యంథాద్దు అందరె,
సర్వవ్యాపారగళన్ను మాడుత్తిద్దరూను, ఇంద్రియగళు పరమాత్మనిం
ద ప్రేరితగళాగి ఆయా ఇంద్రియగళ విషయగళల్లి ప్రవర్తినెత్తవె.
ఆ పరమాత్మనె స్వతంత్రను నాను ఓందూమాడువదిల్ల యంబ అను
సంధానవే యంతభావ.

అ॥ యోగవన్ను స్వల్పస్పష్టమాడుతా సన్యాసయోగగళింద
కూడిదవనేవేకర్మదింద బద్ధనాగువదిల్లవెంత సాధననియమవన్ను హే
ళుత్తారె. (అందరె కర్మబంధ ఆగదే ఇరోణవెంబ ఫలక్కె కేవలసన్యా
సపూ కేవల యోగపూ సాధనవల్ల. మత్తేనందరెతప్పదె యరడూశే
రేవే సాధనవాగుతదె యంబోదునియమ).

మూ॥ బ్రహ్మణ్యాధ్యాయకర్మాణి సజ్జంత్యక్వాకరోతియః ।

లిప్యతేనసపాపేన పద్మపత్రమివామృతా ॥ ౧౦॥

టీ॥ సంగం=ఫలాపేక్షయన్ను, త్యక్వా=బిట్టు, బ్రహ్మణి=పర
మాత్మనల్లి, ఆధాయ=సన్నజ్ఞేమక్కొన్నర స్వపూజా రూపవాదకర్మ
గళు నన్నింద మాడినల్పడుత్తవెంత అనుసంధాన మాడికొండు, క
ర్మాణి=కర్మగళన్ను, యః=యావను, కరోతి=పరమాత్మగె అధీనవాద
కర్తృత్వశక్తిచుల్లవనాగి మాడుత్తానో, సః=అవను, అంభసా=నీరినిం
ద, పద్మపత్రమివ=తామరయలెయోపాదీలి, పాపేన=పాపదింద, నలి
ప్యతే=సంబంధపట్టవనాగోదిల్ల. (జ్ఞానద్వారా ముక్తనాగుత్తానె). య
ద్యపి “సన్యాసస్తు మహాభాషా ౬” యంబశ్లోకదింద లేవే, సన్యా
స యోగ యరడు శేరేవే ఫలవన్న సాధిసి కొడుత్తవె యంబ నియమ తి
ళియబంధదె. “కుర్వన్నపి నలిప్యతే” యంత కర్మలేపాభావరూప ఫ

లవు హేళల్పట్టె. ఆదయానూ, సన్యాస యోగ యరదూ శేరేవే ఫలవ
న్ను కొడుతవె యంబనియమ (తప్ప దేనడియోణ) ఉపచార కోస్క
రహేళిద్దల వెంబోదక్కాగి “లిప్యతేనసపాపేన” యంతఫలవన్ను హే
ళువదరింద, ఆ నియమ ఫలసాధనవెంత హేళిద్ధారె యంతపూర్వో
త్తరగళిగె వునరుక్తిదోషవిల్ల.

అ॥ సన్యాసయోగగళు శేరేవే ఫలక్కెసాధనగళు యంబవిష
యదల్లి శిషాచారవదె యంతహేళుత్తారె.

మూ॥ కాయేనమనసాబుద్ధ్యాకేవలైరిద్వియైరపి ।

యోగినోకర్మకుర్వంతి సజ్గంత్యక్వాత్మశుద్ధయే॥ ౧౦॥

టీ॥ కాయేన=శరీరదిందలు, మనసా=మనస్సేనిందలు, బుద్ధ్యా=
బుద్ధియిందలు, కేవలైః ఇంద్రియైః=కామ అహంభావ ఇల్లదిరువ అథ
వా స్వాతంత్ర్యాభిమాన ఇల్లదిరువ, ఇంద్రియగళిందలూ, యోగినోపి=
యోగిగళూను, సంగంత్యక్వా=ఫలాపేక్షయన్ను బిట్టు, ఆత్మశుద్ధయే=
మనస్సిగేశుద్ధిగోస్కర (అందరె జ్ఞానవల్పట్టువదగోస్కర) అథవా పా
పలేపవాగదే ఇరోదకోస్కర, కర్మ=కర్మవన్ను, కుర్వంతి=మాడుత్తా
రె. ఈశోకదల్లి పూర్వాధాదింద కామాదివజనయాప సన్యాసపూ
నూ, ఉత్తరాధాదింద యోగపూనూ, “ఆత్మశుద్ధయే” యంబోదరిం
ద ఫలపూ హేళల్పట్టె. తా॥ “యోగినోకుర్వంతి” యంతహేళల్పట్టె
శిషాచార పాప లేపవాగదే ఇరోణవెంబఫలక్కె. “కేవలైః ఇంద్రియైః
యంతహేళల్పట్టె యోగపూనూ శేరేవేసాధనగళు యంబవదరన్న తిళి
సుత్తదేతంభావ.

అ॥ పూర్వదల్లి “సన్యాసస్తు” ఇత్యాదిశ్లోకదింద, సన్యాస
యోగ ఇవుగళుశేరేవే ఫలవన్న సాధినుత్తవె. ఈ యరదల్లి ఒందరన్న
బిట్టు ఒందుఫలవన్ను సాధినువదిల్లవెంబ నియమవన్ను తిళినువదకో
స్కర ఆ సన్యాస యోగగళిగె ఫలవన్ను “బ్రహ్మభగచ్ఛతి” కుర్వన్ను

లిప్యతే” ఇత్యాదిగళింద హేళిద్ధారె. ఈగె ఆ సన్యాస కర్మయోగగళే వే మోక్షసాధన. ఈ యరడరన్నహాతుఁ బేరేయావదూ మోక్ష సాధనవల్లవెంబ నియమవన్ను తిళిసువదగోస్కర యోగ సన్యాస ఉ శ్లవనిగె ముక్తిరూప ఫలవన్ను, ఈ యరడూ ఇల్లదవనిగె సంసారరూ ప ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యుక్తికర్మఫలంత్యక్త్వా శాన్తిమాప్నోతిన్తైస్త్రికిం॥

అయుక్తికామకారేణ ఫలేనక్తోనిబధ్యతే॥ ౧౨॥

టీ॥ కర్మఫలం=కర్మఫలవన్ను, త్యక్తా=బిట్టు, యుక్తి=యోగా నుష్ఠాన మాడతక్కవను, నైస్త్రికిం=స్వాభావికవాద, శాన్తిం=స్వరూ పానందావిర్భావలక్షణ ముక్తియన్ను, ఆప్నోతి=హొందుత్తానె. అ యుక్తి=యోగయిల్లదే యిద్దవను, కామకారేణ=కామాదిగళింద క ర్మానుష్ఠానదింద, ఫలే=అల్పఫలదల్లి, సక్తి=ఆసక్తనాగి, నిబధ్యతే= అత్యంత సంసారవన్ను అనుభవినుత్తానె. తా॥ “ఫలంత్యక్త్వా” యంబోదరింద కామాదివజ్జన సన్యాసియంతలు, “యుక్తి” యంబో దరింద భగవదర్పణబుద్ధియింద కర్మానుష్ఠానరూప యోగవృత్తవనెంత లు, హేళల్పట్టడె. అంతు సన్యాసయోగవృత్తవనిగేవేమోక్ష. సన్యాస యోగ ఇల్లదవనిగె సంసారవెంబునదు నియమవెంతభావ.

అ॥ కర్మత్వాభిమానవిడోణ సన్యాసశబ్దద అథవెంత పూ ర్వదల్లి “నై వకించిత్కరోమి హి” యంబల్లోకదింద వివరిసల్పట్టితు. ఈగ కారయితృత్వ అభిమాన పరిత్యాగపూనూ సన్యాసశబ్దద అథవెంత స్పష్టమాడుత్తారె.

మూ॥ సర్వకర్మాణిమనసా సన్యస్యాస్తేసుఖంవశీ॥

నవద్వారేపురేదేహీ నై వతుర్వన్నకారయః॥ ౧౩॥

టీ॥ వశీ=జితేంద్రియనాద, దేహీ=పురుషను, సర్వకర్మాణి=భగ వత్పూజారూపవాద సమస్తకర్మగళన్ను, మనసాసన్యస్య=పరమాత్మనే

వే నమ్మజ్ఞేమక్కోస్కర నమ్మిందమాడిసుత్తానె; నమ్మకర్తృత్వశక్తియూను పరమాత్మన అధీనవేయంత అనుసంధానమాడి, నైవకుర్వః=స్వాతంత్ర్యదింద తానుయావదూనూ మాడదే, నకారయః=స్వాతంత్ర్యదిందమాడినదే, నవద్వారే=నవద్వారవుళ్ళు, పురే=దేహదల్లి, సుఖం=సుఖవాగి, ఆస్తే=ఇరుత్తానే. (అందరె కర్మతేపవిల్లదే ఇరుత్తానె.)

ఓ॥ “బ్రహ్మజ్యోథాయకర్మాణి ౧౦” యంబజ్ఞోకదల్లి కర్మగళన్న బ్రహ్మనల్లి ఇహోణ అందరె కర్మగళన్న స్వరూపతః పరిత్యాగవేంత అథావల్ల. మత్తే సందరె పరమాత్మనేమాడిసుత్తానె. ఇత్యాద్యనుసంధానవే అథా. ఈ అథావల్ల నే “కర్మాణికునసా సస్యస్య” యంబ పదగళింద తిళిసిద్ధారె. ఈ పదగళిగూనూ స్వరూపతః కర్మపరిత్యాగవే అథావాదరె మనసా యంబ పదవ్యర్థావాగుతదె. ఆదప్రయుక్త “బ్రహ్మజ్యోథాయకర్మాణి” యంబవాక్యకై “కర్మాణికునసా” యంబవాక్యానుసార పరమాత్మనేవే తనపూజారూపవాద సర్వకర్మగళన్న నమ్మజ్ఞేమక్కోస్కర నమ్మిందమాడిసుత్తానె. నమ్మకర్తృత్వశక్తియూను అపన అధీనవే యంత అథా.

అ॥ తానుస్ఫుటవాగి దర్శనాదిగళన్న మాడుతిరువప్రయుక్త, తాను యావదు మాడువదిల్ల మాడినువదిల్ల యంత తిళియబేకెంత హేళిద్దయుక్తవల్ల. హాగె తిళిదరె మిథ్యాజ్ఞాని యాగుత్తానె యంబ ఆక్షేపకై “నైవకుర్వన్నిత్యాది” పదగళిగె తన్నతాత్పర్యము హేళుత్తారె.

మూ॥ నకర్తృత్వంనకర్మాణి లోకస్యస్యజతిప్రభుః ।

నకర్మఫలసంయోగం స్వభావస్తుప్రవర్తతే ॥ ౧౮॥

టీ॥ ప్రభుః=(జడదకింత)సమర్థనాదజీవను, లోకస్య=జనగింద, కర్తృత్వం=కర్మనన్ను, నస్యజతి=స్వాతంత్ర్యదింద మాడినువదిల్ల. కర్మాణి=కర్మగళన్ను, నస్యజతి=తాను స్వాతంత్ర్యదింద మాడువదిల్ల. (కర్మవిషయదల్లె స్వాతంత్ర్యవిల్లదిద్ద ప్రయుక్త కర్మఫలవిషయదల్లి స

ర్వాత్మనా స్వాతంత్ర్యవిల్లవెంత హేళుత్తార) కర్మఫలసంయోగం=కర్మ
ఫలప్రాప్తియన్ను, లోకస్య=జనక్కె, నసృజతి=మాడువదిల్లి. (జనరిగె
ఫలసంపాదన విషయదల్యూ, తనగె ఫలసంపాదన విషయదల్యూ,
జీవగె స్వాతంత్ర్యవిల్లి. స్వాతంత్ర్యవిల్లవెంబోదరన్ననుసరిశేవె నాను
యావదూ మాడువదిల్లివెంత తిళియబేకు యంబోదక్కె తాత్పర్య.
అథవా జీవగె స్వతంత్రకర్తృత్వవిల్లదిద్దరూ, ఈశ్వరకొట్టిరువ స్వాతం
త్ర్య కర్మవిషయదల్యూ, అదరపుణ్యదల్యూ, ఫలదల్యూ, ఇరలేఅద.
ఆదప్రయుక్త “బ్రహ్మణ్యాధాయ-సర్వకర్మాణి” యంబ వాక్యగళిం
ద స్వాతంత్ర్యవే ఇల్లవెంత హేళువదుహ్యగె అందరె) ప్రభుః=పరమా
త్మను, లోకస్య=జనక్కె, కర్తృత్వం=అగ్నిహోత్రాదికర్మగళిల్లి స్వా
తంత్ర్యవన్ను, నసృజతి=కొడువదిల్లి. కర్మాణి=కర్మగళింద హుట్టువ అదృ
ష్టగళన్ను (పుణ్య-పాప-గళన్ను) నసృజతి=మాడువదిల్లి. అదరవిషయ
దల్లి స్వాతంత్ర్యవన్ను కొడువదిల్లి. కర్మఫలసంయోగం, లోకస్య, నసృ
జతి=కర్మఫలప్రాప్తియల్యూ స్వాతంత్ర్యవన్ను జనరిగె కొడువదిల్లి. (జీవ
గె కర్మగళల్యూ, అదృష్టదల్యూ, ఫలదల్యూ, హీగె స్వాతంత్ర్యవిల్లది
ద్దరె హ్యగె కర్మాదిగళు నడియుత్తదె అందరె) స్వభావస్తు=పరాపేక్షా
ఇల్లదె తానే ఇరోవనాద మత్తు తానే జగత్తన్ను సృష్టిమాడోవనాద,
స్వతంత్రనాద పరమాత్మను, ప్రవతతె=కర్మగళన్ను మాడోవిషయ
దల్యూ, అదృష్టగళల్యూ, ఫలప్రాప్తియల్యూ, తానే ప్రవర్తిసుత్తానె.
యావాగలూ యావస్థలదల్యూ మత్తొబ్బరిగె స్వాతంత్ర్యవన్ను కొ
డువదిల్లి. సర్వదా సర్వస్థలగళిల్లి తానే ప్రవృత్తిసుత్తానె.

అ॥ ఫలసంబంధదల్లి జీవగె స్వాతంత్ర్యవిల్లి వెంబోదరన్న సృ
ష్టమాడుత్తారె.

మూ॥ నాద శ్రేకస్యచిత్వాపం నచై వసుకృతంవిభుః।

అన్తానేనావృతంజ్ఞానం తేనముహ్యంతిజంతవః॥ ౧౫॥

టీ॥ విభుః=జడదకింత సమర్థనాదంధాజీవను, కస్యచిత్=యా
వ దురాచారసకడిందలూ, పాపం=పాపవన్ను, నాదత్తై=స్వాతంత్ర్య
దిందతోకంబోదిల్ల, సుకృతంచ=పుణ్యవన్నూను, నైవాదత్తై=స్వాతంత్ర్య
త్తదిందతోకంబోదిల్ల (ఇదే ప్రకార కర్మవిషయదలూ, అదృష్టవిష
యదలూ, జీవగై స్వాతంత్ర్యవిల్ల యంత తిథియబేకు) అథవా (పర
మాత్మనే సర్వకర్తనాదరె పరమాత్మగై కర్మలేపవాగబేకు. అంద
రె హేళుత్తారె) విభుః=సర్వస్వతంత్రనాద పరమాత్మను, కస్యచిత్=
యావకర్మద్దశియిందలూను, పాపం=పాపవన్ను, సుకృతం=పుణ్యవన్నా
దనూ, నాదత్తై=(స్వతంత్రనాద ప్రయుక్త లేవె) తోకంబోదిల్ల. పుణ్య
పాపలేప వుల్లవనాగి ఆగోదిల్ల (హాగై సర్వత్ర ఇద్దు స్వాతంత్ర్యదింద
సర్వకర్తనాద ఈశ్వర ఇద్దరె యాకకాణిసువదిల్ల యంతందరె హేళు
త్తారె) జ్ఞానం=జ్ఞానవు, అజ్ఞానేన=అజ్ఞానదింద, ఆవృతం=ముచ్చల్పట్ట
దె, తేన=అజ్ఞానదింద ముచ్చల్పట్ట బుద్ధివుల్లవరాగిరోదరింద లేవే, జం
తవః=ప్రాణిగళు, ముహ్యంతి=(పరమాత్మన్న)తిథియువదిల్ల. సర్వప్రాణి
గళిగూ అజ్ఞాన ఇరువదరింద పరమాత్మ సర్వత్ర ఇద్దరూనూ అవన్న
తిథియువదక్కె ఆగువదిల్ల.

ఆ॥ జ్ఞాన అజ్ఞానదింద ముచ్చల్పట్టిదరె ఆ జ్ఞానదింద అజ్ఞానపరి
హారవాగలారదు. అజ్ఞానపరిహారక్కె బేరే కారణపూర్ణిల్ల. హీగాదరె
జ్ఞానకూ ప్రయోజనవిల్ల. జ్ఞానహుట్టువదగోస్కర ఉపాయగళాద యో
గసన్యాసగళిగూ ప్రయోజనవిల్ల అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ జ్ఞానేనతుతదజ్ఞానం ఏషాంనాశితమాత్మనః॥

తేషామాదిత్యవత్ జ్ఞానం ప్రకాశయతితత్పరం॥ ౧౬॥

టీ॥ ఏషాం=యావజనరుగళ, తత్ అజ్ఞానం=ఆ అజ్ఞానవు, ఆత్మ
నః=జ్ఞానేన=పరమాత్మన పరోక్షజ్ఞానదింద (అందరె శాస్త్రశ్రవణాదిగ
ళిందహుట్టువ భగవద్విషయకవాద జ్ఞానవు పరోక్షజ్ఞాన) నాశితం=నా

శమాడల్పట్టదో, తేమాం=అవరగళిగె, జ్ఞానం=భగవదపరోక్షజ్ఞానపు, తత్ పరం=ఆ సర్వోత్తమనాద పరమాత్మన్న, ఆదిత్యవత్=సూర్యున హాగె, ప్రకాశయతి=ప్రకాశమాడు త్తదే. తా|| జ్ఞానవెంబోదు స్వరూపజ్ఞాన వృత్తిజ్ఞాన యంత యరడువిధ. జీవస్వరూపవాదజ్ఞానక్కె స్వరూపజ్ఞానవెంత హెసరు. మనఃపరిణామరూపవాద జ్ఞానక్కె వృత్తి జ్ఞానవెంత హెసరు. యద్యపి స్వరూపజ్ఞాన అజ్ఞానదిందముచ్చల్పట్టిరు త్తదే. ఆదప్రయుక్త అజ్ఞానవన్ను పరిహారమాడలారదు. ఆదరూపు భగవద్విషయకవాద శాస్త్రశ్రవణాదిగళిందహుట్టును పరోక్షజ్ఞానపు అజ్ఞానవన్ను పరిహారమాడు త్తదే. ఆగె పరమాత్మన అపరోక్షజ్ఞానపు సూర్య పదార్థగళిన్ను ప్రకాశపఱిసువహాగె పరమాత్మన స్వరూపవన్ను ప్రకాశమాడు త్తదే యంతభావ. శాస్త్రుశ్రవణ మనన నిధిధ్యాననక్రమదింద భగవదపరోక్షజ్ఞాన అదరింద అజ్ఞాననివృత్తి యంతభావ.

అ|| అపరోక్షజ్ఞానక్కె అతిసమీపవాదసాధనవన్ను హేళుత్తారె.

మూ|| తద్బుద్ధయస్తదాత్మానస్తన్నిష్ఠాస్తత్పరాయణాః|

గచ్ఛంత్యపునరావృత్తిం జ్ఞాననిధూతకల్మషాః|| ౧౭||

టీ|| తద్బుద్ధయః=ఆపరమాత్మనల్లె బుద్ధివుల్లవరాదంధా, (అందరె ఒందావతిః శాస్త్రుశ్రవణజన్యపరోక్ష జ్ఞానసాకాగలారదు. మత్తు “ఓం ఆవృత్తిరస కృదుపదేశాత్ ఓం” యంబసూత్రదల్లి హేళిదప్రకార మత్తుమత్తు పరమాత్మనల్లి, బుద్ధియన్ను ఇడబేకు యంత అర్థః) తదాత్మానః=ఆ పరమాత్మనేవే ఆదానాది వ్యాపారమాడువ స్వామి యంత తిళదవరాదంధా, తన్నిష్ఠాః=అవనల్లె స్థిరబుద్ధివుల్లవరాదంధా, తత్పరాయణాః=ఆ పరమాత్మన్నే వె ముఖ్యఆశ్రయన్నాగివుల్లంధా, జ్ఞానిగళు, జ్ఞాననిధూతకల్మషాః=భగవదపరోక్షజ్ఞానదింద పాపగళిన్ను పరిహారమాడికొండవరాగి, అపునరావృత్తిం=మోక్షవన్ను, గచ్ఛంతి=

టీ॥ విభుః=జడదకింత సమర్థనాదంధాజీవను, కస్యచిత్=యా
వ దురాచారనకడిందలూ, పాపం=పాపవన్ను, నాదత్తై=స్వాతంత్ర్య
దిందతోకంటోదిల్లు, సుకృతంచ=పుణ్యవన్నూను, నైవాదత్తై=స్వాతం
త్ర్యదిందతోకంటోదిల్లు (ఇదే ప్రకార కర్మవిషయదలూ, అదృష్టవిష
యదలూ, జీవగె స్వాతంత్ర్యవిల్లు యంత తిలయబేకు) అధవా (పర
మాత్మనే సర్వకర్తనాదరె పరమాత్మగె కర్మలేపవాగబేకు. అంద
రె హేళుత్తారె) విభుః=సర్వస్వతంత్రనాద పరమాత్మను, కస్యచిత్=
యావకర్మద్దశియిందలూను, పాపం=పాపవన్ను, సుకృతం=పుణ్యవన్నూ
దరూ, నాదత్తై=(స్వతంత్రనాద ప్రయుక్త లేవె) తోకంటోదిల్లు. పుణ్య
పాపలేప పుష్లననాగి ఆగోదిల్లు (హగె సర్వత్రఇద్దు స్వాతంత్ర్యదింద
సర్వకర్తనాద ఈశ్వరఇద్దరె యాకకాణినువదిల్లు యంతందరె హేళు
త్తారె) జ్ఞానం=జ్ఞానపు, అజ్ఞానేన=అజ్ఞానదింద, ఆవృతం=ముచ్చల్పట్ట
దె, తేన=అజ్ఞానదింద ముచ్చల్పట్ట బుద్ధిపుష్లవరాగిరోదరింద లేవే, జం
తవిః=ప్రాణిగళు, ముహ్యంతి=(పరమాత్మన్న)తిళియువదిల్లు. సర్వప్రాణి
గళిగూ అజ్ఞాన ఇరువదరింద పరమాత్మ సర్వత్ర ఇద్దరూనూ అవన్న
తిళియువదక్కె ఆగువదిల్లు.

అ॥ జ్ఞాన అజ్ఞానదింద ముచ్చల్పట్టిద్దరె ఆ జ్ఞానదింద అజ్ఞానపరి
హారవాగలారదు. అజ్ఞానపరిహారక్కె బేరే కారణపూఇల్లు. హీగాదరె
జ్ఞానకూ ప్రయోజనవిల్లు. జ్ఞానహుట్టువదగోస్కర ఉపాయగళాద యో
గసన్యాసగళిగూ ప్రయోజనవిల్లు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ జ్ఞానేనతుతదజ్ఞానం ఏషాంనాశితమాత్మనః॥

తేషామాదిత్యవత్ జ్ఞానం ప్రకాశయతితత్పరం॥ ౧౬॥

టీ॥ ఏషాం=యావజనరుగళ, తత్ అజ్ఞానం=ఆ అజ్ఞానపు, ఆత్మ
నఃజ్ఞానేన=పరమాత్మన పరోక్షజ్ఞానదింద (అందరె శాస్త్రశ్రవణాదిగ
ళిందహుట్టువ భగవద్విషయకవాద జ్ఞానపు పరోక్షజ్ఞాన) నాశితం=నా

శమాడల్పట్టదో, తేషాం=అవరగళిగె, జ్ఞానం=భగవదపరోక్షజ్ఞానపు,
తత్ పరం=ఆ సర్వోత్తమనాద పరమాత్మన్న, ఆదిత్యవత్=సూర్యన
హాగె, ప్రకాశయతి=ప్రకాశమాడు త్తదె. తా|| జ్ఞానవెంబోదు స్వ
రూపజ్ఞాన వృత్తిజ్ఞాన యంత యరడువిధ. జీవస్వరూపవాదజ్ఞానక్కె
స్వరూపజ్ఞానవెంత హెసరు. మనసిపరిణామరూపవాద జ్ఞానక్కె వృత్తి
జ్ఞానవెంత హెసరు. యద్యపి స్వరూపజ్ఞాన అజ్ఞానదిందముచ్చల్నట్టిరు త్త
దె. ఆదప్రయుక్త అజ్ఞానవన్ను పరిహారమాడలారదు. ఆదరూను భగ
వద్విషయకవాద శాస్త్రశ్రవణాదిగళిందహుట్టువ పరోక్షజ్ఞానపు అజ్ఞా
నవన్ను పరిహారమాడు త్తదె. ఆగె పరమాత్మన అపరోక్షజ్ఞానపు సూ
ర్య పదార్థ=గళన్ను ప్రకాశపఠిసువహాగె పరమాత్మన స్వరూపవన్ను
ప్రకాశమాడు త్తదె యంతభావ. శాస్త్రశ్రవణ మనన నిధిధ్యాసనక్ర
మదింద భగవదపరోక్షజ్ఞాన అదరింద అజ్ఞాననివృత్తి యంతభావ.

అ|| అపరోక్షజ్ఞానక్క అతిసమీపవాద సాధనవన్ను హేళుత్తారె.

మూ|| తద్బుద్ధయస్తదాత్మానస్తన్నిష్ఠాస్తత్పరాయణాః!

గచ్ఛంత్యపునరావృత్తిం జ్ఞాననిధూతకల్మషాః|| ౧౭||

టీ|| తద్బుద్ధయః=ఆపరమాత్మనల్లె బుద్ధివుల్లవరాదంధా, (అం
దరె ఒందావతిశ శాస్త్రశ్రవణజన్యపరోక్ష జ్ఞానసాకాగలారదు. మత్తు
“ఓం ఆవృత్తిరస కృదుపదేశాత్ ఓం” యంబసూత్రదల్లి హేళిదప్ర
కార మత్తుమత్తు పరమాత్మనల్లి, బుద్ధియన్ను ఇడబేకు యంత అథ=)
తదాత్మానః=ఆ పరమాత్మనేవే ఆదానాది వ్యాపారమాడువ స్వామి
యంత తిళదవరాదంధా, తన్నిష్ఠాః=అవనల్లె స్థిరబుద్ధివుల్లవరాదంధా,
తత్పరాయణాః=ఆ పరమాత్మన్నే వె ముఖ్యత్రయన్నాగివుల్లంధా, జ్ఞా
నిగళు, జ్ఞాననిధూతకల్మషాః=భగవదపరోక్షజ్ఞానదింద పాపగళన్ను
పరిహారమాడికొండవరాగి, అపునరావృత్తిం=మోక్షవన్ను, గచ్ఛంతి=

హాందుత్తారె. తా॥ కేవల శాస్త్రశ్రవణదిండ ఉంటాడజ్ఞానవె అప
రోక్షజ్ఞానక్క సాధనస్య. మత్తేనందరె అనేకావతి శాస్త్రశ్రవణ
మాజోదరింద ఆ పరమాత్మనేవే సర్వవ్యాపారప్రవర్తకను, అవనే
స్వామియు, అవనేముఖ్య ఆశ్రయను యంత అవనలై స్థిరవాదబుద్ధి మన
న నిధిభ్యాసనాది క్రమమింద అపరోక్షజ్ఞానక్క సాధనవాగు త్తదె. అద
రింద ముక్తి యంతభావ.

అ॥ పరమాత్మన హుపగళు సర్వత్ర సమవాగిరుతవెంత తిళియో
ణవు అపరోక్షజ్ఞానక్క సాధనవెన్త అభిప్రాయపుష్కలరాగి హేళుత్తారె.

మూ॥ విద్యావినయసంపన్నే బ్రాహ్మణేగవిహస్తీని ।

శునిచై వశ్యపాకేచ పండితాస్సమదర్శినః ॥ ౧౮॥

టీ॥ పండితాః=పరోక్షజ్ఞానిగళు, విద్యావినయసంపన్నే=విద్యా
వినయ ఇవుగళింద కూచిరువ, బ్రాహ్మణే=బ్రాహ్మణనల్యూ, గవి=ఆకళ
ల్యూ, హస్తీని=ఆనెయల్యూ, శుని=నాయల్యూ, వశ్యపాకేచ=మాదిగ
సల్యూ, స్థితం=ఇద్దంకా పరమాత్మన్న, సమదర్శినః=గుణవిషయదల్యూ
ను, దోషయిల్లదే యిరోవిషయదల్యూనూ, సమాననన్నాగియు తార
తమ్యయిల్లదే ఇరోణవన్ను తిళియుత్తారె. తా॥ ఈ శ్లోకదల్లి పరమా
త్మవాచకవాద పదయిల్లదే ఇరువదరింద బ్రాహ్మణాదిగళిల్లిరువ భ
గవద్రూపగళిగ సమదర్శనవు అపరోక్షజ్ఞానసాధనవెంబ అర్థ మేలిస శ్లో
కదల్లి “విద్వోషంహి సమంబ్రహ్మ” యంత హేళోణదరింద తిళియ
బరుతదె. సర్వత్ర భగవద్రూపగళ సమదర్శన భగవదపరోక్షజ్ఞానక్క
సాధనవెంత స్పష్టవాగి హేళువ పదగళు ఇల్లదిన్దరు ప్రకరణానుసార
ఈ అర్థతిళియబరుతదె.

అ॥ సమదర్శనపుష్కలరన్న శ్త్రమాడుత్తారె.

మూ॥ ఇహైవజ్ఞైత్వస్సన్తో యేషాంసామ్యేస్థితంమనః ।

నిద్వోషంహి సమంబ్రహ్మ తస్మాత్ బ్రహ్మణితేస్థితాః॥ ౧౯॥

టీ|| ఏమాం=యారిగె, సామ్యే=సామ్యుడల్లి, మనః=మనస్సు, స్థితం=నింతదో, తైః=అవరుగళింద, ఇహైవ=ఈ జన్మదల్లేవే, సర్గః=జన్మాదిరూప సంసారపు, జితః=జయిసల్పట్టదె, (సమవస్తుయంబువదు యావదు ? యారిందసమత్వ ? అందరె హేళుత్తారె) సమం=సమవాదవస్తువు, బ్రహ్మ=బ్రహ్మపు. నిర్దోషంహి=దోషయిల్లదేయిరువదు, తస్మాత్=సమవారియిరోణదరింద, సర్వత్రయిరువవస్తు బ్రహ్మవాదకడింద, తే=ఆసమదర్శిగళు, బ్రహ్మణిస్థితాః=బ్రహ్మనల్లి ఇరుపవరేవే, అందరె బ్రహ్మజ్ఞానిగళేవే.

తా|| “సమం బ్రహ్మ” యంత హేళువదరింద సమవస్తు బ్రహ్మ యంత హేళల్పట్టదె. నిర్దోషం యంబోదరింద సామ్యుపదద అర్థ హేళల్పట్టదె. హీగె సమత్వయాచితీభారో, అవరిగె సంసారపరిహారవాగుతదెంతలు, అవరె బ్రహ్మజ్ఞానిగళెంతలు, సమదర్శిగళన్న స్త్రోత్రమాడల్పట్టదె.

అ|| మత్తు సన్యాసవన్నే విస్తారవాగి తిళిసుత్తారె.

మూ|| నప్రహ్మప్యేత్ప్రియంప్రాప్య నోద్విజేత్సాప్రహ్మప్రియం | స్థిరబుద్ధిరసమ్యుక్తో బ్రహ్మవిద్బ్రహ్మణిస్థితః || ౨౦||

టీ|| ప్రియం = సుఖసాధనవన్న, ప్రాప్య=హొంది, నప్రహ్మప్యేత్=సంతోషపడబారదు, అప్రియం=దుఃఖసాధనవన్న, ప్రాప్య=హొంది, నోద్విజేత్=ఉద్వేగరూపవాదమనస్సిన అధైర్యవన్న హొందిదబారదు. (ఈ విషయదల్లి ఉపాయవన్న హేళుత్తారె) స్థిరబుద్ధిః=స్థిరవాద బుద్ధివుల్లవనాగి, అసమ్యుక్తః=ఇష్ట, అనిష్టగళన్న హొంది సుఖాదివిషయదల్లి జనగళేవే స్వతంత్రు యంబ మిథ్యాజ్ఞానయిల్లదవనాగి, బ్రహ్మవిత్=పరమాత్మనేవే స్వతంత్రునెంబ జ్ఞానవుల్లవనాగి, బ్రహ్మణిస్థితః=నిరంతర పరమాత్మన స్మరణమాడతక్కవనాగి (భవేత్=ఆగ బేకు.)

తా॥ సుఖహేతుగళు ప్రాప్తవాదరే సంతోషపడదే ఇరోణ
పుదుఃఖహేతుగళు ప్రాప్తవాదరే అధైర్యపడదేయిరోణవే సన్యాస.
ఆదరే దుఃఖ సుఖహేతుగళు బంధకాలదల్లి అధైర్య సంతోషపడదే
యిరోణహ్యేనే న్యవాగుతదే యంతందరే, అదక్కె ఉపాయ బు
ద్ధిస్థిరవాగి ఇరోణవు. ఈ బుద్ధియు హ్యగైస్థిరవాగి ఆగుతదే అందరే
నమగైష్టానిష్టమాహోదరల్లి ఈ జనగళేవే స్వతంత్రు యంబమిథ్యాజ్ఞా
న ఇల్లదే ఇరోణదంబ ఆగుతదే. ఈమిథ్యాజ్ఞానహోగువదక్కెకారణ
పరమాత్మనే స్వతంత్రనెంబజ్ఞాన. ఇష్టమాత్రవల్ల. మత్తు ఆ పరమా
త్మన స్మరణయూను మిథ్యాజ్ఞానపరిహారక్కెకారణ. “సన్యాసస్తు”
యంబ నే న్లోకదల్లి సన్యాసదకింతయోగ అధికవెంత హేళువదక్కె
స్మర యోగహీనవాద సన్యాస వ్యక్తవెంత హేళుల్పట్టదే. అదుయుక్త
వల్ల యాకందిరే కామాద్యుపద్రవగళు పరిహారవాదరే స్వరూపసుఖ
ద ఆవిర్భాస ఆగుతదే. యంత ఆక్షేపిడిదరే, కామాద్యుపద్రవగళ
న్ను పరిహారమాక్షికిందరే స్వరూపసుఖావిర్భావ ఆగువదు వాస్తవ
వే. భగవద్భావనా పయోగవన్ను అనుష్ఠిడిదరే ఆసుఖ అక్షయవాగు
తదే ఆదప్రయుక్త యోగహీనసన్యాసవ్యక్తవెంత హేళుల్పట్టదే.

అ॥ మత్తు సన్యాసదకింత యోగ అధికవెంత హేళుత్తారే.

మూ॥ శాస్త్రాన్వేష్యసత్తాత్మా విందత్యాత్మనియత్సుఖం॥

సబ్రహ్మయోగయుక్తాత్మా సుఖమక్షయమశ్నుతే॥౨౦॥

తీ॥ బాహ్యన్వేష్యుఃశ్రోత్రాది ఇంద్రియగళిగె విషయగళల్లదే
మాహ్యుట్ట శబ్దాది విషయగళల్లి, అసత్తాత్మా=సంబంధపడదేయిద్ద మ
నస్సుననాద (సన్యాసియు) ఆత్మని=స్వరూపదల్లి, యత్ సుఖం=యా
నసుఖవన్ను, విదంతి=అచభవినుత్తానో, తత్=ఆ సుఖవన్ను, సః=ఆ
సన్యాసియు, బ్రహ్మయోగయుక్తాత్మా=పరమాత్మన భ్యానదిందకూడిద
మనస్సు స్మరవాగి, అక్షయం=అక్షయవాగి, అశ్నుతే=హోందుత్తానె.

తా|| కామాద్యుపద్రవ పరిహారరూప సన్యాసదిం ద యావను
ఖ ఆవిర్భవిను త్తద్దో ఆసుఖ పరమాత్మన ధ్యానరూప యోగసహిత
వాగ్నిచేవే ముత్తు మరియాగదే అత్యయవాగు త్తదే.

అథవా|| అ|| “యోగయుక్తో” యంబ ఓనే శ్లోకదిం ద యో
గరూపవాద సన్యాసవే మోక్షసాధనవెంత హేళల్పట్టదే. అదరన్నే
వివరినుత్తారె. యత్ యంబపదక్యే- యావాగ యంతలర్థ. శేషం
పూర్వవత్. తా|| సంహారదల్లిద్దరూనూ పరమాత్మన స్మరణరూపవాద
అల్పయోగదిం ద హామీరువ సన్యాసియు యావాగ సుఖవన్ను హొందు
త్తానో, హాగిరలు ధ్యానాదిరూప మహాయోగ అనుష్ఠిసిదరె మోక్షా
దిపురుషార్థగళన్న హొందుత్తానె యంత హేళతక్క ద్వేనదే.

వి. ౧౧ “అపిచ్ఛుఖం” యంతమాత్రహేళదేకాగిరలు “ఆత్మని” యంతహే
ళిరొందిదిం ద అన్యస్వరూపక్యే యావవిశేషపూ మల్లవెంత తిళియబారదు. సుఖా
ది విశేషగళు ఉంబూ యంత తిళిసల్పట్టదే.

అ|| కామాదిపరిత్యాగరూపవాద సన్యాస అనుష్ఠిసబేకు యం
బ అభీప్రాయదిం ద కామాదిభోగవన్న నిందినుత్తారె.

మూ|| యేహిసంస్పర్శజాభోగా దుఃఖయోనయవేవతే ।

ఆద్యస్తవంతికాస్తేయ సతేషురమతేబుధః ॥ ౨౨॥

టీ|| కాస్తేయ=అజాననే, సంస్పర్శజాః=విషయసంబంధదిం ద
ఉత్పన్నవాదంథా, యే=యావభోగగళో (అందరె సుఖదుఃఖానుభవ
గళో) తే=ఆ భోగగళు, దుఃఖయోనయవేవ=దుఃఖక్యేకారణగళేవె
(యాకందరె) ఆద్యంతవ స్తే=ఉత్పత్తినాశ ఉళ్ళద్దరిం ద. బుధః=జ్ఞాని
యు, తేషు=ఆ విషయగళల్లి, నరమతే=ఆసక్తనాగువదిల్ల. తా|| విష
యసంబంధగళాద భోగగళు ఉత్పత్తినాశ ఉళ్ళవుకడిం ద, దుఃఖకారణగ
ళేంతలు జ్ఞానిగళు ఇదరల్లి రమిసువదిల్లవెంతలు హేళిద్దరిం ద, విషయ
భోగనిందిసల్పట్టదే.

అ॥ కామూది పరిత్యాగరూపవాద సన్యాస అనుష్ఠిసబేకు యం
బ అభిప్రాయపించి కామభోగగళపరిత్యాగవన్న ప్రశంసాకూడుతూరె.

మూ॥ శక్తోత్తిహైవయస్సిశుం ప్రాకృతీరవిమోక్షణాత్ ।

కామక్రోధోద్భవంవేగం సయ్యుక్తస్ససుఖినరః ॥ ౨౩॥

టీ॥ యః=యావను, ఇహైవ=ఈ మనుష్యదేహదల్లవే, శరీర
విమోక్షణాత్ ప్రాక్=శరీరనాశక్కె పూర్వదల్ల, కామక్రోధోద్భవం=
కామక్రోధగళింద ఉత్పన్నవాద, వేగం=మనస్సిన అస్థిరత్వవన్ను, సా
శుం=సహసాదక్కె, శక్తోతి=సమర్థనాగుతూనో, సనినరః=ఆ మను
ష్యను, యుక్తి=జ్ఞానోపాయ ఉల్లవనాగియు, సుఖి=సుఖవృళ్లవనాగి
యు, భవతి=ఆగుతూనె. తా॥ కామక్రోధాదిగళ వేగవన్ను ఈ శరీ
రదల్ల సహసాదక్కెసాధ్య. ఇతరదేహదల్లి సాధ్యవల్లదే ఇద్దప్రయుక్త
ఈ మనుష్యదేహదల్ల అవుగళన్న సహసువదగోస్కర ప్రయత్నమా
డబేకు యంతభావ.

౨౩౮. మనుష్యదేహదల్లవే కామదిగళింద ఉత్పన్నవాద మనస్సిన అస్థిరత్వ
వన్ను సహసువదక్కెసాధ్య. ఇతరదేహదల్లి హగె సులభవల్ల వెంతతిలిసువద గో
స్కర “ఇహైవ” యంబవద హేళుట్టవె.

అ॥ మ్యానినశ్లోకగళింద జ్ఞానిలక్షణవన్న విస్తారపడినుతూరె.

మూ॥ యోస్తస్సుభోస్తరారామస్తథాస్తజ్జ్యోతిరేవయః ।

సయోగీబ్రహ్మనిర్వాణం బ్రహ్మభూతోఽధిగచ్ఛతి॥౨౪॥

టీ॥ యః=యావను, అంతస్సుఖి=కామాద్యుపద్రవ పరిహర
చింద అభివ్యక్తవాదస్వరూపసుఖ ఉల్లవనో, అంతరారామః=పరమా
త్మిన దర్శనచింద ఉత్పన్నవాద సుఖవృళ్లవనో, (జ్ఞానిలక్షణగళాద ఈ
యరడక్కు కారణవన్న హేళుత్తూరె) తథా=హగె, అంతజ్యోతిరే
వ=హృదియదల్లి అభివ్యక్తవాద భగవత్స్వరూప వృళ్లవనో, సః=అం
ధా, యోగీ=యోగియాదవను, బ్రహ్మభూతః=పరమాత్మనల్లి స్థిరవ

గినింతవనాగి, నిర్వాణం=ప్రాకృతశరీరవిల్లదంధా, బ్రహ్మ=పరమాత్మన్న, అధిగచ్ఛతి=హాందుత్తానె.

వి-అ॥ అంతజ్ఞోతిగళేవే జ్ఞానిగళు. హీగరలు అంతజ్ఞోతియగిరోణవన్న జ్ఞానిలక్షణవెంత వ్యక్తహేళోణ యంత ఆక్షేపబందరె, అంతజ్ఞోతియంబోదే లక్షణవల్ల. అంతస్సుఖత్వ అంతరారామత్వగళే లక్షణగళు. అంతస్సుఖత్వ అంతరారామత్వకై అంతజ్ఞోతియగిరోణ కారణవెంత హేళోణదరింద పరిహారిసల్పట్టదె. అంతజ్ఞోతిరేప యంబ ఏవకారకై అసంప్రజ్ఞాతసమాధియల్లిరుపంధావనిగె బాహ్యదర్శన యల్లఁరోణదరిందలు సంప్రజ్ఞాతసమాధియల్లి బాహ్యదర్శనవిద్వరూ అవసగెమనస్సిగె కలవకై కారణవాగదే ఇద్దప్రయుక్తలూ, బాహ్యదర్శనవిల్లదే ఇద్దప్రాయవెంతభావ. ఏవంచబాహ్యదర్శనవిల్లదే ఇరోణదరింగ సహితవాద అంతజ్ఞోతియగిరోణవే జ్ఞానిలక్షణవెంత హేళిదరూ బాధకవిల్ల. ఉత్తరాధ్యాయద్వయోగియాదవను బ్రహ్మనల్లె ఫీరనాగి బ్రహ్మనన్న యావకారణదింద ఘండిరుత్తానో, ఆ కారణ అవను పూర్వాధ్యాయద్వయోగి హేళిదప్రకార అంతస్సుఖనాగియు అంతరారామనాగియు ఇరుత్తానెంత తిళిదేను. ఈ శ్లోకదల్లి “బ్రహ్మభూతః బ్రహ్మభిగచ్ఛతి” యంతహేళోణదరింద అథాత్మాగి బ్రహ్మనల్లి ఫీరవాగిరోణపు బ్రహ్మజ్ఞానకై కారణవెంత హేళల్పట్టదె. ఈవిషయ “తద్బుద్ధయః” యంబయిశ్లోకదింద హేళల్పట్టదె. “బ్రహ్మభూతః-తద్బుద్ధయః” యంబ యరదూను ఒందే అధా పుల్లదాగి ఆగుతదల్లవా యంత ఆక్షేపిదరె, వాస్తవవే ఇదూను పూర్వహేళిద్దకై అనువాద. ఇదరలూ తద్బుద్ధయంత హేళల్పట్ట బ్రహ్మజ్ఞానకై-సాధనగళన్న “అంతస్సుఖి-అంతరారామి-అంతజ్ఞోతిః” ఇత్తాదిగళింద అనువాదమాడి హేళిద్దారె. యావపరమాత్మన అవరోక్షజ్ఞానకై “తద్బుద్ధి” రూపవాద బ్రహ్మభూతత్వపు సాధనవో అంధా జ్ఞానపుశ్శవను అంతస్సుఖాదిలక్షణ పుశ్శవనాగిరుత్తానె యంతభావ. యి యంబపదసర్వత్ర అన్వయసజేను యంత యరదూవతిహేళిద్దారె.

అ॥ అంతస్సుఖత్వాదిలక్షణవన్న కొడువ బ్రహ్మజ్ఞానపు పదమాత్మనల్లె ఇరోణవెంబో బ్రహ్మభూతత్వమాత్రదింద ఆగిదిల్ల. మత్తేనందరె పాపపరిహారదిందలూను ఆగుతదెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ లభస్తే బ్రహ్మనిర్వాణ మృషయః క్షీణకల్మషాః |

చిన్నదైవధాయతాత్మాన స్సర్వభూతహితేరతా॥ అ॥

టీ॥ ఋషయః=జ్ఞానిగతు, క్షీణకల్మషాః=క్షీణవాద పాపపుశ్శవ
రాగి, ఛిన్నద్వైధాయతాత్మానః=సంశయ విపర్యయజ్ఞానగళన్న పరి
హారమాడికొండవరాగ్యును, దీఘవాదమనస్సు పుశ్శవరాగ్యును,
(అందరె శాస్త్రప్రవచాదిగళింద తిరియబేకాద విషయగళన్న తిళద
వరు) సంశయ విపరీతజ్ఞానగళు పరిహారవాగువదక్కె పాపక్షయదహాగె
దీఘవాదమనస్సు ఉశ్శవరాగిరోణచూను కారణవెలె శేరిళికోబేకు. అధ
వా యతాత్మానః యంత పదమాడి మనస్సన్న స్వాధీనమాడికొండ
వరు యంత అథా. సర్వభూతహితేరతాః=సర్వప్రాణిగళహితదల్లె ఆ
సక్తరాగ్యును, భవన్తి=ఆగుత్తారె. తతః=అనంతరదల్లి, నిర్వాణం=
ప్రాకృతశరీర ఇల్లదేఇన్ద్ర, బ్రహ్మ=పరమాత్మన్న, (ఉప) లభక్తే=తిళి
యుత్తారె. తా॥ జ్ఞానిగళు పాప పరిహారదిందలూ, శాస్త్రప్రవచాదిగళిం
ద వుత్పన్నవాది ప్రమేయగళ జ్ఞానదిందలూ, సంశయ విపరీతజ్ఞానవన్ను
పరిహారమాడికొండుసర్వప్రాణిగళిగె హితచింతకరాగి అప్రాకృతజ్ఞానా
నందాత్మక శరీరపుశ్శ పరమాత్మన అపరోక్షజ్ఞానవన్ను హొందుత్తారె.

వి-ఆ॥ ఈ శ్లోకర్లి ద్వైధవెంబదక్కె ఆయావిషయగళకింతజేరె ప్రకా
రవాద ఆయాతాధావెంత ఆధా. ఈ ఆధావింద ఆయాతాధావాదజ్ఞాన లక్షణ
యా తిరియబరుతదే, ఆ ఆయాతాధా జ్ఞానగళు యావదెందరె సంశయ, విపరీత
జ్ఞానగళు. అంతు ద్వైధవదక్కె సంశయ విపరీత జ్ఞానగళు యంతఆధా. పూర్వ శ్లో
కారంభదల్లి జ్ఞానిలక్షణచ్చ విస్తారపడినుల్లెవె యంతపేళి ఇల్లి జ్ఞానిలక్షణపేళదె
ప్రతిబంధకవాద పాపవిహార జ్ఞానక్కె కారణవెంత పేళిదరూ॥ జ్ఞానిలక్షణపే
ళిద్దాగె తిరియజేరు. యాకంగరె యావకాచ్యక్క యావరు అసాధారణకారణ
వో అదు ఆదక్కె లక్షణవాగియూ ఇగుల్లదె. ఆద ప్రయుక్త లక్షణవిస్తారపడిసోణ
వే ఈ శ్లోకర తాత్పర్య వెంత పేళిదరూ విరోధవిల్ల.

అ॥ అంతస్సుఖత్వాదిగళుమాత్ర జ్ఞానిలక్షణవల్ల. మత్తేనందరె
సర్వదేశకాలగళలూ సుఖవాగి పరమాత్మన ప్రాప్తిపుశ్శవరాగిరోణ
పూనులక్షణ వెంతపేళుత్తారె.

మూ॥ కామక్రోధవియక్తానాం యతీనాంయతచేతసాం ।

అభీతోబ్రహ్మనిర్వాణం వర్తతేవిజితాత్మనామ్ ॥ ౨౬॥

టీ॥ కామక్రోధ వియక్తానాం=కామక్రోధగళన్ను బిట్టంధా, యతచేతసాం=మనోనిగ్రహపుశ్చంధా, యతీనాం=ప్రయత్నపుశ్చపరాద, విజితాత్మనాం=బ్రహ్మజ్ఞానిగళిగె, నిర్వాణం=ప్రాకృతశరీరవిల్లదంధా, బ్రహ్మ=పరమాత్మ, అభీతః=సర్వదేశకాలగళల్యూ, వర్తతే=రక్షకనాగిరుత్తానె. అభవాజ్ఞానవిషయనాగిరుత్తానె. తా॥ ప్రయత్నదండమనస్సన్ను స్వాధీనమాడికొండంధా కామక్రోధగళన్ను పరిహరికొండంధా, బ్రహ్మజ్ఞానపుశ్చపరిగె సర్వదేశకాలగళల్లి పరమాత్మను రక్షకనాగిరుత్తానె. హీగె పరమాత్మను రక్షకనాగిరోణవే జ్ఞానిలక్షణపు.

అ॥ “ సబ్రహ్మయోగయక్తాత్మా ” యంబ శ్లోకదల్లి బ్రహ్మయోగ-మోదలదపదగళింద ప్రకృతవాద ధ్యానదప్రకారవన్న యరడు శ్లోకగళింద హేళుత్తానె.

మూ॥ స్వర్ణాన్యత్వాబహిర్బాహ్యం చక్షుశ్చైవాంతరేభ్రువోః । ప్రాణాపానోసమాకృత్వా నాసాభ్యంతరచారిణౌ ॥ ౨౭॥ యతేన్ద్రియమనోబుద్ధి ర్మనోమోక్షపరాయణః । విగతేచ్ఛాభయక్రోధో యస్సదాముక్తపవనః ॥ ౨౮॥

టీ॥ బాహ్యం=దుఃఖసంపాదకగళాద, స్వర్ణాన్=శృంగిదివిషయగళన్న, బహిః=శ్రోత్రాది ఇంద్రియగళిగె విషయగళల్లిదె, కృత్వా=మాడి (అందరె ప్రత్యాహరదింద ఇంద్రియగళన్న ఆ ఆ విషయగళల్లి హోగదె అడిగిళి) భ్రువోః=అంతరె=హుబ్బుగళమధ్యదల్లి, చక్షుశ్చ=కణ్ఠన్ను, కృత్వా=మాడి, (అందరె కణ్ఠగళింద హుబ్బుగళమధ్యవన్నె నోడుతా) ఇదరింద “సంప్రేక్ష్యనాశికాగ్రం” ఇత్యాదిగళల్లి హేళువదరన్న సూచిసిద్ధారె. ప్రాణాపానో=ప్రాణాపానగళన్ను, సమా=సమానవాగి (అందరె వికారవిల్లదాగి) నాసాభ్యంతరచారిణౌ=మూగినమ

ధ్యదర్శి సంచారమానునగళన్నాగి (అందరి కుంభకదల్లిద్దు) యతేం
 ద్రియ మనోబుద్ధికి=ఇంద్రియ-మనస్సు-బుద్ధిగళన్ను, నిగ్రహమాడిదం
 ధా, విగతేచ్ఛాభయక్రోధం=ఇచ్ఛాభయక్రోధ ఇవుగళన్ను బిట్టంధా,
 మునికి=మనస్వభావ వుశ్శంధా, మోక్షపరాయణం = మోక్షాపేక్షి
 యాదంధా, యః=యావ అధికారియో, సః=అవను, ముక్తపిపి=ము
 క్తనేతె (అందరి ముక్తయంత స్త్రోత్రకో-స్కర హేళిద్దు. అథవా అ
 కమానవన్ను పరిత్యాగమాడిరోకడింద ముక్తగై సమాననాద ప్రయు
 క్తి ముక్తపిపి యంతఉపచారదింద హేళిద్దు).

అ॥ ధ్యానవన్ను హేళి ధ్యానక్క విషయనాద పరమాత్మన్న
 హేళుత్తారె.

మూ॥ భోక్తారంయజ్ఞతపసాం సర్వలోకమహేశ్వరం।

సుహృదంసర్వభూతానాం జ్ఞాత్వామాంశా నిమృచ్ఛతి॥

టీ॥ యజ్ఞతపసాం=జ్యోతిష్టోమాదియాగగళు కృప్రచాంద్రా
 యణాదితపస్సు, ఇవుగళన్ను, భోక్తారం=భోక్తావాదంధా, సర్వలోక
 మహేశ్వరం=సర్వలోకకూక్ మహా ఈశ్వరనాదంధా, సర్వభూతా
 నాం=సర్వప్రాణిగళిగ, సుహృదం=ఉపకారియాదంధా; శాంతిం=ము
 క్తి సాధననాదంధా, మాం=నన్నన్ను, జ్ఞాత్వా=ధ్యానమాడి, ఋచ్ఛ
 తి=అపరోక్షజ్ఞానవన్ను హౌందుత్తారె.

తా॥ కృప్రచాంద్రాయణాది వ్రతగళిందలూ, జ్యోతిష్టోమా
 నిగళిందలూ, ఆరాధ్యనాదంధా, ప్రసిద్ధ ఈశ్వరనకింతలు అనంతాపరి
 మిత స్వతంత్ర ఐశ్వర్యపుశ్చవనాద ప్రయుక్త, సర్వలోకకూక్ మహా
 ఈశ్వరనెంత హేళికికళిట్టంధా, సర్వప్రాణిగళిగూ, ఉపకారియా
 దంధా మోక్షక్క ముఖ్యకారణనాదంధా, పరమాత్మనాద నన్నన్నే
 ధ్యానమాడ బేకు. ఈ ధ్యానదింద లే అపరోక్షజ్ఞాన. అదరింద క్రమవా
 గి స్వరూపానందప్రాప్తిరూప మోక్షపు ప్రాప్తవాగుతడె.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

(శ్రీ కృష్ణాజ్ఞాన సంవాదే కర్మసన్యాస యోగోనామ

పంచమోధ్యాయః ॥

ఉత్పన్ననాగియు, భవతి=ఆగుత్తానె (సాంఖ్యమతస్థు ఆహవనీయాది అగ్నిపరిత్యాగదిండులు అగ్నిహోత్రాదిక్రియా పరిత్యాగదిండులు నిస్సంగనాగి ఇరతక్కపుంషునె ధ్యానదల్లి అధికార ఉత్పన్నను యంత హేళు త్తారె. ఆ మతవన్ను నిరాకరణమాడుత్తారె) నిరగ్ని=ఆహవనీయాది అగ్నిపరిత్యాగ మాడిదపుంషునె, న=సన్యాసియాగియు, యోగియాగియు) ఆగోష్ఠి. ఆగ్నియ=అగ్నిహోత్రాది క్రియాపరిత్యాగమాడిద పుంషునె, న=సన్యాసియాగియు, యోగియాగియు) ఆగోష్ఠి.

తా॥ కామక్రోధాదిగళన్ను బిట్టవనె సన్యాసియు, భగవత్పూ బా యంతతిశదు బాణశ్రమోచిత కర్మానుష్ఠానమాడతక్కవనె యో గియు ఆదప్రయు, కామక్రోధాదిగళన్ను బిట్ట వణాశ్రమోచిత క ర్మానుష్ఠానవన్ను మాడతక్కవనె ధ్యానయోగదల్లి అధికార ఉత్పన్నను, అగ్నిగళన్ను అగ్నిహోత్రాది క్రియాగళన్ను బిట్టవను సన్యాసియాగి యు యోగియాగియు ఆగోష్ఠి. యాకందరె బిడతక్క కామక్రోధా దిగళన్ను బిడల్లి=బిడ సన్యాసియాగిల్లి. బిడబారద్దు అగ్ని అగ్ని హోత్రాది కర్మానుష్ఠానవన్ను విట్టిధానాద ప్రయు క్తయోగియా అల్లి సన్యాసియా యోగియు ఆగదె ఇద్దకారణ ధ్యానదల్లి అధికారవిల్లి. ఆదరె అగ్ని అగ్నిహోత్రాక్రియా పరిత్యాగమాడిద సన్యాసిగళిగె ధ్యానదల్లి అధికారవిల్లిదె హోగలియంత హేళబారదు యాకందరె “దైవమేవాపరయన్తుం రంత్రం” యంబ వచనదల్లి హేళిదరీతి యిం దలు. సన్యాసాశ్రమస్వీకారమాజో కాలదల్లి పూర్వాశ్రమదల్లి స్వీకృతా గ్ని, ఆత్మసమాహోషణమాడికొంబోదరిండులు సన్యాసిగళిగూహూడ అ గ్ని అగ్నిహోత్రాది క్రియాగళు ఉంటు ఆదప్రయు క్త అవరుగళు సన్యా సిగళిగళియు యోగిగళిగళియు ఆగుత్తారె కడిందలె ధ్యానదల్లి అధికార ఉత్పన్ను యంతభావపు.

అ॥ “సన్యాసిచయోగిచ” యంత ప్రత్యేకవాగి హేళోణదరిం ద సన్యాస యాగగళు అత్యంతశిష్టగళు యంత సందేహబరు త్తదె. ఆ

సం దేహపరిహారాభవాగ్ని కర్మయోగదశకింతలు సన్యాసపు అముఖ్య
యంబ అభిప్రాయమింద ప్రత్యేకవాగ్ని హేళిదాగ్ని కర్మయోగదశలేఅం
తర్హత యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ యంసన్యాసమితిప్రామా యోగంతంవిధిసాంక్షికం॥

సన్యాసంస్యస్తసంకల్పో యోగీభవతికశ్చన॥ ౨॥

టీ॥ “క్షేయం సనిత్య సన్యాసీ ౧-౩” యంబ గ్రంథములలో హేళిదరీతి
యింద, యం=యాన కామక్రోధాదివజ్జనవన్ను, సన్యాసమితి=సన్యా
సవన్నాగి, ప్రామా=హేళుత్తారె, తం=ఆ కామాదివర్జనరూప సన్యా
సవన్ను, యోగం=ముఖ్యయోగవన్నాగి (అందరె జ్ఞానకైకారణవాద
కామాదివర్జనయుక్త నిష్పత్త కర్మానుష్ఠానరూప యోగములలో శేరిస్తన్నా
గి) హే పాండవ=పాండురాజున మగనాద అష్టననె, విధి=తిళి. (కుతం=
యాకందరె) కశ్చన=యావపురుషనాదరూ, అసన్యస్తసంకల్పం=కామా
దివజ్జనరూప సన్యాస ఇల్లదవను (అందరె సన్యాసవిల్లదె కర్మానుష్ఠా
నమాత్రమావోవను) యోగీ=జ్ఞానోపాయ ఉత్సవను, సహిభవతి=ఆగు
వదే ఇల్ల. తా॥ జ్ఞానవన్నుకురితు ధ్యానయోగపు అంతరంగకారణపు.
కర్మయోగపు బహిరంగకారణపు. కర్మయోగపు సన్యాసయుక్తవాగ్ని
కారణవాగుతదె. కర్మయోగమందరె తత్కర్మము నణా=శ్రమగళిగె ఉ
చితవాద కర్మానుష్ఠానపు. సన్యాసమందరె కామక్రోధాదివజ్జనపు. హిం
దిన శ్లోకములలో హేళిదరీతియింద సన్యాసమింద యుక్తవాద కర్మయోగ
ఉల్లవనే ధ్యానములలో అధికార ఉత్సవను; కడింద సన్యాసయుక్తవాద కర్మ
యోగవె ధ్యానములలో అధికారసంపాదనద్వారా జ్ఞానవన్నుకురితు క
రణపు. సన్యాసవిల్లదె కర్మయోగమాత్రపు కారణవాగ్నివిల్లదె ప్ర
యుక్తసన్యాసపు కర్మయోగములలో అంతర్హతపు. ఆదరె అనతారికెయ
లలో హేళిదప్రకార ముఖ్యముఖ్యవివక్షాదింద “సన్యాసీచయోగీచ”

యంత ప్రత్యేకవాగి హేళిద్దా. సంన్యాసపు అముఖ్యపుయాక ఆయి తందరె కర్మయోగవందరె కర్మమాజ్ఞా సంన్యాసవందరె బిజ్ఞా. మాజ్ఞాదకింతలు బిజ్ఞా సూభవాద ప్రయత్న అముఖ్యవాయితు. అథవా మోక్షవన్నుకురితు జ్ఞానభక్తిగతు మిళితవాగికారణవాదకాల కు, కెలవకపి జ్ఞాననేకారణపు యంతలు కెలవస్థదల్లి భక్తియేకారణపు యంతలు ప్రత్యేకవాగి హేళిదంతె, ఈస్థలదల్యూ ప్రత్యేకవాగి హేళిద్దా గెంతభావ.

అ॥ ధ్యానదల్లి అధికారవాగిహేళిద ముఖ్యవాద కర్మయోగపు ఒంవావల్లి అనుష్ఠాన మాడినరె సరియె? అథవా ఫలపర్యంత అనుష్ఠానమాడబేకా? యంతందరె ఫలపర్యంత అనుష్ఠాన మాడబేకెంత హేళుతారె.

మూ॥ ఆరురుక్షోమునేయోగం కర్మకారణముచ్యతె॥

యోగారూఢస్యతస్యైవ శమవికారణముచ్యతె॥ 3॥

టీ॥ యోగం=జ్ఞానోపాయవన్ను, ఆరురుక్షో=సంపూర్ణవాగి అపేక్షిసతక్కంధా, మునే=పరోక్షజ్ఞానియ, కర్మ=వణాశ్రమోచిత కర్మపు, యోగారూఢస్య=యోగోపాహూపవాద సాక్షాత్కారకె, కారణం=కారణవాగి, ఉచ్యతె=హేళుడుతదె. యోగారూఢస్య=సంపూర్ణజ్ఞానోపాయ ఉత్పన్నాద, తస్యైవ(మునే)=ఆ అపరోక్షజ్ఞానియ, శమవికారణవన్నిచ్చ బుద్ధిత్యహపధ్యాన, వ్యాఖ్యాన, అర్చనాదికర్మపు, (ముక్తిగతసుఖాతిశయస్య=ముక్తియల్లి ఆగతక్కసుఖాధిక్యకె,) కారణం=కారణవాగి, ఉచ్యతె=హేళుడుతదె.

తా॥ అపరోక్షజ్ఞానవన్ను అపేక్షిసతక్కంధా పురుషను అపరోక్షజ్ఞాన ఆగోపర్యంత వణాశ్రమోచిత కర్మవన్ను అనుష్ఠానమాడబేకు. అపరోక్షజ్ఞానానంతర భగవంతన ధ్యాన వ్యాఖ్యాన అర్చనాదికర్మ

వన్ను ముక్తియిచ్చి ఆగతక్కు ఆనందాతిశయక్కాగి మాడబేకు. అంతు అపరోక్షజ్ఞానక్కె పూర్వదల్యా అనంతరదల్యాను కర్మమాడతా ఇరబేకు.

వి.ఆ. ఆపత్తారికెయిల్లి పేలిద ప్రశ్నక్కె పరిహరపు “యదాతే మోహకలిం ౨-౧౧” యంబు శ్లోకదల్లి పేలిర్తరూ, అల్లి పేలిదప్రశ్న పరిహరపు అపరోక్షజ్ఞానాధికారికవాదస్తు. ఈ శ్లోకదల్లి పేలిదప్రశ్న పరిహరపు అపరోక్షజ్ఞానాధికారికవాదస్తు యంత ఇదతిశేష. అథవా “యోగాహుఃస్వరస్యైవ” యంబు ఉత్తరాధ్యాయదల్లి అపరోక్షజ్ఞానియు ధ్యానాదికర్మపు మాడబేకెంద పేలిదక్కె “యదాతే మోహకలిం” యంబు శ్లోకదల్లి పేలిదప్రశ్న పరిహరపు పూర్వాధ్యాయంబు నువాదమాడిధారంత తిలిశేకు. అథవా కర్మ యోగాహుఃస్వరస్యైవ యోగామయజ్ఞానాధికారియద పురుషునుఅవశ్యవాగి మాడబేకం గతె అవర్షన పేళుత్తాత. ఈ శ్లోకద పూర్వాధ్యాయంబు జ్ఞానాధికారియు, ఉత్తమ అథమ మధ్యమ భూతరాద నానా గురుజన శుశ్రూషామరూపద కర్మవే అవశ్య మాడబేకెంత పేళువుతుతదె. ఉత్తరాధ్యాయంబు అపరోక్షజ్ఞానియు నానాగురుజనసేవాఖ్య కర్మ ఉత్తమమాడబేకు; ధ్యానాదికర్మపు ఉత్తమమాడబారను యంత పేళువుతుతదె:—ఈ శ్లోకద పూర్వాధ్యాయంబు జ్ఞానాధికారి కర్మ అపేక్షితవాదస్తు యంత పేళువుతుతదె. ఉత్తరాధ్యాయంబు అపరోక్షజ్ఞానిగె శమపదంబు కర్మోపరమ అపేక్షితయంత పేళువుతుతదె; కడింద అగ్ని అగ్నిహోత్రాది క్రియాపరిత్యాగమాడిదవ గెధ్యానదల్లి అధికారవిల్లి యంత హిందెపేళిద్దక్కె విరోధ బరుత్తదె యంత మాడిద అక్షేపక్కె కర్మపదక్కె నానా గురుజనసేవాఖ్యకర్మ అథా యంతలు, శమపదక్కె నానాగురుజనసేవాఖ్యకర్మోపరమ అథా యంతలు, పేళోదరింద విరోధ విల్లివెంత సమాధాన.

అ॥ యోగాహుఃస్వరస్యైవ సంపూర్ణోపాయసిద్ధి ఉత్థవగె (అపరోక్షజ్ఞానిగె) లక్షణవన్ను పేళుత్తారె.

మూ॥ యదాహినేంద్రియాధేమ నకర్మస్వనుషజ్ఞతే॥

సర్వసంకల్పసన్న్యాసే యోగాహుః స్వదోచ్యతే॥ ౪॥

టీ॥ యదాహి=యావాగె, ఇంద్రియాధేమ=శబ్దాదివిషయగళి, నానుషజ్ఞతే=ప్రయత్నవిల్లిదే ఆసక్తనాగోదిల్లివో, (ఆసక్తి ఇల్లిదిరో

ణవన్న ప్రయాస ఇల్లదచేహొందిరుత్తానో) సర్వసంకల్పసన్యాసే= సర్వకర్మగళి సంకల్ప పరిత్యాగమాశ్రితవనాగి, కర్మసు=కర్మగళి, నానుష్ఠితే=యత్నవిల్లదె ఆసక్తనాగోష్ఠిలో, తదా=అప్పుడే, యో గాహుధి=సంపూర్ణ జ్ఞానోపాయ ఉల్లవనాగి (అపరోక్షజ్ఞానియ్యాగి) ఉచ్ఛ్రితే=హేళిడుత్తానె.

తా|| కర్మగళి సంకల్ప పరిత్యాగ వందరై మమతాత్యాగవె. మమతాత్యాగమందరై సంకల్పవిగళు సర్వపూ భగవదధీనవెంబ జ్ఞాన పు. సంకల్పవిగళె భగవదధీనత్వ జ్ఞానమంద యత్నవిల్లదె కర్మదల్లి ఆసక్తి ఇల్లదిరోణవు. శబ్దాది విషయగళి యత్నవిల్లదె ఆసక్తి ఇల్లది రోణవు అపరోక్షజ్ఞానిగె లక్షణవు. అపరోక్షజ్ఞానాధివాగి యత్నమా డితక్క-పురుషగె కర్మగళి శబ్దాదివిషయగళి ఆసక్త్యభావపు య త్నోన్మేషవాదప్రయుక్త యత్నవిల్లదె యంత విశేషణ హాకోణవరింద అపరోక్షజ్ఞానాధియల్లి ఈలక్షణవిల్ల వెంతభావ.

అ|| యావ ధ్యానయోగక్యై కామాదివజనరూప సన్యాసయు క్తవాద స్వవణాశ్రమోచిత కర్మానుష్ఠానరూప కర్మయోగవృత్తీవను అధికారి యంతహేళిట్టితో, మత్తు అపరోక్షజ్ఞానవాగోపర్యంత కర్మానుష్ఠాన మాడబేకెంతహేళిట్టితో, ఆ ధ్యానయోగవు అవశ్య కాది మాడతక్కదు యంతహేళుత్తారె.

—|| ఉద్ధరేదాత్మనాత్మానం నాత్మానమనసాదయే:

—|| సహ్యత్మనోబంధు రాత్వైవరిపురాత్మనః||

౫||

శ్రీ|| హి=యావకారణమింద, ఆత్మనః=జీవగె, ఆత్మైవ=మనస్సె, బంధు=ఉపకారియ్యాగి, భవతి=అగుతదో, ఆత్మనః=జీవగె, ఆత్మైవ=మన సే, పు=అనుపకారియ్యాగి, భవతి=అగుతదో, అతః=అదకారణ, ఆత్మనా=మనస్సెనింద, ఆత్మానం=జీవన్ను, ఉద్ధరేత్=ఉద్ధారమాడత క్కను. ఆత్మానం=జీవన్ను, నావసాదయేత్=కేశగళిగభాగియ్యాగి మా

ఉపకారియ్య. తా॥ మనస్సుజీవగే ఉపకారియ్యాయ అనుపకారియ్యాయ
ఆగుతదే కషింపమనస్సున్ భ్యానక్యై ఉపకారియ్యాయ మాషికొండు
భ్యానవన్నుమాడుతా తన్నన్న దుక్ఖగళిగేపాత్రనాగిమాషికొళ్ళదే ఉ
ద్భృతనాగోవనంతే మాడబేకు. తన్న ఉద్ధారార్థకవాగి భ్యాన అవశ్య
మాడబేకెంతభావ.

అ॥ యంధాజీవగే యంధామనస్సు బంధువాగియు శత్రువాగి
యు ఆగుతదంతరే హేళుత్తారె.

మూ॥ బంధురాత్మాత్మనస్తస్య యేనాత్మైవాత్మనాజితః।

అనాత్మనస్తు శత్రుత్వై వతేతాత్మైవశత్రువత్ ॥ ౬॥

టీ॥ యేన ఆత్మనా=యావజీవనింద అధవా యేన=యావజీవ
నింద, ఆత్మనా=బుద్ధియింద, ఆత్మా=మనస్సు, జితః=నశవాగిమాషికొ
ళ్ళల్పట్టితో, తస్య ఆత్మనః=ఆజీవగే, ఆత్మా=మనస్సు, బంధురేవ=ఉప
కారభూతవాదదై (భగవంతనభ్యానక్యై ఉపయోగవాదద్దు యంత
భావ) అనాత్మనస్తు=మనోజయవిల్లద జీవగే, ఆత్మైవ=మనస్సే, శత్రువ
త్=ప్రసిద్ధశత్రువినంతలె, శత్రుత్వై=ఉపకారి ఆగదే హోగో విషయ
దల్లి, వతే=త=ప్రవతి=నాదాగుతదే (మనోజయదింద భగవంతనభ్యాన
మాడబేకెంతభావ.) తా॥ మనోజయవిద్దజీవగే మనస్సు ఉపకారియ్య
గుతదే. మనోజయవిల్లదవగే మనస్సు శత్రువినంతే ఉపకారియ్యగువది
ల్ల. ఆదప్రయుక్త మనోజయదింద భ్యానమాడబేకు. అంతు మనస్సు జీ
వగే ఉపకారియ్య. అదరన్నజయిసదచ్చుషను తన్నింద జితవాదమనస్సి
నింద భగవంతన భ్యానమాడబేకెంత యరడు శ్లోకగళి అభిప్రాయ.

అథవా॥ యోగాగోహశబ్దదింద హేళల్పట్ట యోగసంపూ
ర్తిగే భగవత్ప్రసాదపు ముఖ్యసాధనవెంత ఈయరడు శ్లోకగళింద హే
ళుత్తారె.

టీ|| హి=యావకారణద్వైయింద, ఆత్మైవ=పరమాత్మనే, ఆత్మనః=జీవగై, బంధుః=ఉపకారియాగి, భవతి=ఆగధానో, ఆత్మైవ=పరమాత్మనై, ఆత్మనః=జీవగై, రిపుః=అనుపకారియాగియు, భవతి=ఆగధానో, అతిః=ఆకారణద్వైయింద, ఆత్మనా=పరమాత్మనింద (ఆతనప్రసాదదింద) ఆత్మనం=జీవన్ను, ఉక్తిరేత్=పురుషార్థవన్ను హొందతక్కవన్నాగి మాడబేకు. ఆత్మనం=జీవన్ను, నావసాదయత్=శ్లోకగళన్న హొందతక్కవన్నాగిమాడిబారదు.

అథవా|| యథా జీవగై పరమాత్మను బంధువాగియు శత్రువాగియు ఆగుటనే అందరె హేళుతారె.

టీ|| యేన ఆత్మనా=యావజీవనింద, అథవా, యేన=యావజీవనింద, ఆత్మనా=బుద్ధ్యుపలక్షిత భక్తియింద, ఆత్మైవ=పరమాత్మను, జీతః=సతవాగిమాడి కొల్లొట్టెదానో, తస్య ఆత్మనః=జీవగై, ఆత్మైవ=పరమాత్మను, బంధురేన=ఉపకారిభూతనాదంధావనె, అనాత్మనస్తు=భక్తిసామర్థ్యదింద భగవత్స్వరూపవన్ను నశమాడికొల్లదలెగద్ద పురుషగై, ఆత్మైవ=పరమాత్మనై, శత్రునత్=ప్రసిద్ధశత్రువినంతలె, శత్రుత్వై=ఉపకారియాగి ఆగదె హోగోవిషయదల్లి, వత్సేత=ప్రవతి=సోవనాగుతారె. తా|| అపరోక్షజ్ఞానక్కె-యోగారోహ యోగసంపూర్తియంతలు హెసరు. ఆ అపరోక్షజ్ఞానక్కె-పరమాత్మను విషయనాగి జీవగై పురుషార్థకొవోదయింద జీవగై ఉపకారమాడిదవనాగుతారె; కడింద జీవగైబంధువు. భక్తియింద నశీకృతనాదభగవంతను పరోక్షజ్ఞానక్కె విషయనాగుతారె. భక్తియింద నశీకృతనాగదె ఇద్దల్లి జ్ఞానక్కె విషయనాగదరె శత్రువినంతలె ఉపకారియాగువద్ది. ఆదప్రయుక్త భక్తియింద చీకత్తభగవత్ప్రసాదపుఅపరోక్షజ్ఞానక్కె ముఖ్యసాధనవు.

అ|| మనస్సున్న భగవంతన్ను నశమాడికొండరె ఆ మనోభగవంతుగిలు జీవగై బంధుగళాగి ఆగుతారె యంత హేళల్పట్టదె. ఏను

ఉపకారమాజ్ఞోదరించ జీవగే ఆమనోభగవంతురు బంధుగళాగుత్తారే
యంతందరేఃఉద్ధరేదాత్మనాత్మానం''యంబ శ్లోకదల్లి హేళిదప్రకార
ఆత్మోద్ధారమాజ్ఞోదరించ బంధుగళు ఆగుత్తారే. ఆ ఆత్మోద్ధారయం
భాద్దు అందరే అదరన్న హేళుత్తారే.

మూ॥ జితాత్మనఃప్రశాంతస్య పరమాత్మానమాహితః॥

టీ॥ జితాత్మనః=చశమాడి కొళల్కుట్టమనస్సు ఉశ్శపురుషగే, భ
క్తియిందనశమాడి కొళల్కుట్ట భగవత్స్వరూప ఉశ్శపురుషగాను, ప్ర
శాంతిభవతి=స్వతః మనస్సేగేవిషయగళల్లి ప్రచుత్యభావపు ఉంటాగు
తదే. ప్రశాంతస్య=పిషయగళల్లి ప్రవతకనదెగ్గ మనస్సు ఉశ్శపురుష
గే, పరమాత్మా=భగవంతను, సమాహితః=మనస్సినల్లి ఛందాగి నన్ని
హితనాగి, భవతి=ఆగుత్తారే. ధ్యానక్కె విషయనాగియు అపరోక్ష
జ్ఞానక్కె విషయనాగియు ఆగుత్తారే.

తా॥ మనోజయ ఉశ్శపురుషనమనస్సు విషయగళల్లి ప్రవర్త
సోదిల్లవాదప్రయుక్త, విషయగళల్లి ప్రవర్తసోదరించ ఆగతక్క అనగ్ధ
ఎన్ను పరిహారమాడి ఆత్మోద్ధారమాజ్ఞోదరించ, మనస్సుబంధువుయం
త అనిసికొళ్ళుత్తదే. విషయగళల్లి ప్రవర్తనదే ఇగ్గమనస్సు ఉశ్శపురు
షనహృదయదల్లి పరమాత్మను సన్నిహితనాగి (అనలాగి ధ్యానద్వారా
అపరోక్షజ్ఞానక్కె విషయనాగి) సంసారద్వైయింద మోక్షవన్ను ఉం
టుమాడి ఆత్మోద్ధారమాజ్ఞోదరించ పరమాత్మ బంధు యంత అనిశి
కొళ్ళుత్తారే.

అ॥ “యదాహినేంద్రియాశ్చేషు” యంబ శ్లోకదల్లి అపరోక్ష
జ్ఞానిగేలక్షణవన్ను హేళిద్దరూను, ఈసాధకశ్లోకద్వయదల్లి లక్షణవ
న్ను స్పష్టవాగి హేళుత్తారే.

మూ॥ శీతోష్ణసుఖదుఃఖైశ్చ తథామానాపమానయోః॥

2॥

జ్ఞానవిజ్ఞానత్పస్తాత్మా కూట్టా విజితేంద్రియః

యుక్తిః ఇత్యుచ్యతే యోగీ సమలోష్ఠాశ్చ కాంచనః॥ ౮॥

సుహృద్భిః త్రాయమానా సమశ్శస్త్రద్యేష్ట్యబంధుః॥

సాధుః పశుచరణాపేషు సమబుద్ధివిశేషతే॥ ౯॥

టీ॥ యతః=యాచకారణస్థశ్చైయింద, జ్ఞాన విజ్ఞాన తృప్తాత్మా= సర్వత్రవేదాదిగళల్లి పరమాత్మన ఉత్కర్షణనవు, పరమాత్మన అవాంతరమాహాత్మ్యవిశేష జ్ఞానవు, ఇవుగళింద, ఆధవా పరోక్షజ్ఞానవు, అపరోక్షజ్ఞానవు, ఇవుగళింద, విషయగళల్లి అలబుద్ధి ఉత్పంథా, విజితేంద్రియః=జయిసల్లిట్టి ఇంద్రియగళు ఉత్పంథావనో, అతః=ఆకారణద్వైయింద, శీతోష్ణసుఖదుఃఖః=శీతోష్ణసుఖదుఃఖుగళల్లి, తథా=హాగే, మానాపమానయోః=మానాపమానగళల్లి, కూటస్థః=ఉత్సేకానుత్సేకరూపవికారసో ననాద, సమలోష్ఠాశ్చ కాంచనః=సమానవాద, మణ్డిన హేళి, పాపాణ, భంగారఉత్పంథా, యోగీ=యోగనిన్నుమాడతక్కపురుషను, యుక్తిః=యోగసంపూర్ణానుయంత, ఉచ్యతే=హేళల్లి డుత్తాస ॥౧౨-౧౩॥ సపవచః=అదేవుషను, సుహృద్భిః, త్రాయమానా సమశ్శస్త్రద్యేష్ట్యబంధుః=ప్రత్యుపకారాపేక్షా ఇల్లదలె ఉపకారమాడతక్కవను సహృదను, శత్రుశ్శంభానవన్ను తెలిశి ఆదరదీంద రక్షణమాడతక్కవను మిత్రను, సంహారాదిగళుమాడతక్కవనుశత్రువు, మాడతక్క ఉపకారదల్లి అపకారదబ్బాను ఉదాసీనభావదిందయితక్కవను ఉదాసీనను, ఉపకారాపకారోభయవన్ను మాడతక్కవను మశ్శస్త్రను. అనిష్టవన్నుమాడతక్కవను ద్యేష్ట్యను. ఉపకారమాడతక్కవను బంధువు. ఇవగుగళల్లి, సాధుః పశుచరణాపేషు సమబుద్ధివిశేషతే=సజ్జనగుగళల్లి, సాపేషుచ=పాపిష్టగుగళల్లి, సమబుద్ధిః=భగవద్విషయకవాదబుద్ధిఉత్పయోగియు, విశిష్టతే=ఆయోగివర్గకీర్తలు శ్రేష్ఠనాగుత్తాస. (యోగారూపానుయంత అని శిరోభూషణే).

వి-ఆ॥ భగవద్విషయకవాద పరోక్షాపరోక్షజ్ఞానదింద విషయగళి అలంబుధి ఉల్లంఘా జితేంద్రియను యాచనో, శీతోష్ణాదిగళి ఉత్పేకానుత్పేకరూప వికార హీనను, హేమలోష్ణాదిగళి సమను, యోగనన్న మాడతక్కంథావను, అద ఆపు రుషను యోగసంపూర్ణాను (అందరె ఆపరోక్షజ్ఞానియు) యంత అనిశికోతానె. ఆ తనే సుహృదాదిగళి ఇరతక్క భగవద్విషయదల్లి సమబుధిఉళ్ళవను. అదప్రయుక్త యోగారూఢను యంత అనిశికోతానె. సుహృదాదిగళి సమబుధి ఉళ్ళవను యంతదరె సుహృదాదిగళి సర్వత్ర ఇరతక్క భగవద్రూపగళిత గుణాదిగళి తారతమ్యవిలెంత బుధి ఉళ్ళవను యంతభావ. అథవా భగవంతను సుహృత్సన్ని సుహృత్వవన్న మిత్రాదిగళి మిత్రత్వాదిగళిన్న కొడతానె. సుహృత్సన్ని మిత్రత్వవన్న మిత్రాదిగళి సుహృత్వాదిగళిన్న కొడోదిల్లవాద ప్రయుక్తసుహృత్వాదిగళి ఈశక్యతవేషోతుః స్వతంత్రవల్లవెంత భగవద్విషయదల్లి సమబుధి ఉళ్ళవను యంతభావ. అథవా సమబుధియంతందరె సుహృదాది జీవవిషయదల్లి సమానవాద బుధిపుళ్ళవను యంత అథా. సుహృదాది జీవరగళి సమానబుధి ఉళ్ళవను యంతందరె సుహృదాదిగళి ఇరతక్క సుహృత్వాదిగళి జీవసర్వరూపాంతగతవల్ల అంతఃకరణని మిత్రకవాదద్దు. దేవదానవమానవ భేదదింద స్వతఃభిన్నరాద జీవరగళితె చైతన్య స్వభావత్వపు ఒండేయంబ సమానబుధిపుళ్ళవను యంతభావ. అథవా సుహృదాది జీవవిషయదల్లి శాస్త్రదల్లి యంథాయంథా వృత్తియు విహితవాగెదో అంథా అంథా వృత్తియింద ఇద్దవను. అథవా శాస్త్రవిహితవాద అంథా అంథా వృత్తియింద ఇరదేకు యంబ జ్ఞానపుళ్ళవను సుహృదాది జీవరగళి సమబుధి ఉళ్ళవను యంత అనిశికోతానె యంతభావ.

అ॥ “ఉద్ధరె ఒంగె” ఇత్యాది శ్లోకగళింద విహితవాద ధ్యాన యోగవన్న అనువాదమాడి అప్రకారవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ యోగీయుంజీతసతత మాత్మానంరహసిస్థితః।

ఏకాకీయతచిత్తాత్మా నిరాశీరపరిగ్రహః॥ ౧౦॥

టీ॥ యోగీ-జ్ఞానోపాయవన్న అనుష్ఠానమాడతక్క పురుషను, సతతం=నిరంతరదల్లి, రహసి=ఏకాంతదల్లి, స్థితః=ఇద్దవనాగి, ఏకాకీ=సంగరహితనాగి, యతచిత్తాత్మా=నియమితవాదమనన్న దేహపుల్లవనాగి, నిరాశీః=కామనాదిందరహితనాగి, అపరిగ్రహః=పరిగ్రహదిం

దరహితనాగి, ఆత్మానం=మనస్సన్ను, యుంజీత=భగవన్నిష్ఠవన్నాగి
మాడబేకు. తా॥ ఈ శ్లోకము పేర్చిన ప్రకార ఏకాంతమున ఇద్దు ఏ
కాకియాగి మనోవిగ్రహమింద యుక్తనాగి కామనాదిందరహితనాగి
ప్రతిగ్రహవన్న బిట్టవనాగి ధ్యానవన్ను మాడబేకెంతభావ.

అ॥ ధ్యానప్రకారవన్ను మత్తూ హేళుత్తారె.

మూ॥ శుచోదేశేప్రతిష్ఠాప్య స్థిరమాసనమాత్మనః॥

నాన్యచ్ఛ్రితంనాతిసీచం చైలాజనకుశోత్తరం॥ ౧౧॥

తత్రైకాగ్రంమనఃకృత్వా యతచిత్తేంద్రియక్రియః॥

ఉపవిశ్యాసనెయుంజ్యా ద్యోగమాత్మవిశుద్ధయే॥ ౧౨॥

టీ॥ శుచోదేశే=మనస్సిగె ప్రసన్నతావన్ను ఉంటుమాడతక్క
దాగి పరిశుద్ధవాగి ఇరతక్కస్థమున, చైల, అజన, కుశ, ఉత్తరం=వత్తు
పు, వ్యాఘ్రాజనపు, దర్శపు, మ్యాలభాగమున ఉళ్ళ, నాన్యచ్ఛ్రితం=అ
త్యన్నతవల్లదలె ఇద్దంధా, నాతిసీచం=అత్యంతధన్యములదలె ఇద్దంధా,
ఆసనం=ఆసనవన్ను, స్థిరం=స్థిరపుహ్యగాగతదోహగె, ఆత్మనః=తనగె,
ప్రతిష్ఠాప్య=ఉంటుమాడికొండు ॥ ౧౧ ॥ తత్రైకాగ్రం=ఆ ఆసనమున, ఉప
విశ్యా=కూతుకొండు, యత, చిత్త, ఇంద్రియ, క్రియః=నియమితవాద
మనస్సు ఇంద్రియములు కర్మములు ఉల్లవనాగి, మనః=మనస్సన్ను, ఏకా
గ్రం=ఒండేవిషయమున ఇరతక్కంధాద్దరన్నాగి, కృత్వా=మాడి, ఆత్మ
విశుద్ధయే=మనస్సిగెదోషగళ పరిహారముకోసమర తనగె సంసారాఖ్య
దోషనివృత్తి కోసమర, యోగం=ధ్యానయోగవన్ను, యుంజ్యాత్=మా
డతక్కదు. తా॥ పరిశుద్ధవాగె స్థమున ఉత్తమవాద ఆసనమున కూ
తుకొండు ఇంద్రియజయ ఉల్లవనాగి మనస్సన్ను ఒండేవిషయమున నిల్లి
మనోదోషపరిహారార్థవాగి తనగె సంసారాఖ్యదోష పరిహారార్థ
వాగియు ధ్యానమాడబే కెంతభావ.

మూ॥ సమంకాయశిరోగ్రీవం ధారయన్నచలంస్థిరం।

సంప్రేక్ష్యనాసికాగ్రంస్వం దిశశ్చానవలోకయ॥ ౧౩॥

ప్రశాంతాత్మావిగతభీతి బ్రహ్మచారివ్రతేస్థితిః।

మనస్సంయమ్యమచ్ఛిత్తో యుక్తఃసీతమత్పరం॥ ౧౪॥

టీ॥ కాయ శిరో గ్రీవం=మధ్యదేహపు శిరస్సు కంఠపు ఇవుగళ

న్ను, సమం=సమవన్నాగి, ధారయన్=ధారణమాడతా, అచలం=కద

లభాంకె హ్యగోహాగె, స్థిరం=దృఢనాగి, స్వం=స్వకీయవాద, నాసి

కా గ్రం=మూగినకొనియన్ను, సంప్రేక్ష్య=నోడి, దిశశ్చ=దిక్కినల్లి ఇ

రతక్క-విషయగళన్నుకూడ, అనవలోకయన్ = నోడదలె ఇద్దవనాగి

॥ ౧౩ ॥ ప్రశాంతాత్మా=స్వతఃవిషయగళల్లి ప్రవతే=సదమనస్సు ఉ

శ్శననాగి, విగతభీతి=వ్యాఘ్రుచోరాదిభయరహితనాగి, బ్రహ్మచారివ్ర

తే స్థితిః=బ్రహ్మచారివ్రతదల్లి ఇద్దవనాగి, మనః=మనస్సన్ను, సంయం

మ్య=అన్యత్రహాగదంతెమాడి, మచ్ఛిత్తం=సన్నధ్యాన ఉల్లవనాగి, మ

త్పరం=నానేసర్వోత్తమనాగి ఉల్లవనాగి, యుక్తః=సమాధిసంపన్ననా

గి, సీత=ఇరతక్కద్దు ౧౪॥ తా॥ శిరస్సు మొదలద అవయవగళన్న స

మవాగిమాడికొండు స్థిరవాగి ఆసనదల్లి కూతు దిక్కుగళన్న నోడదలె

తన్న మూగినకొని నోడతా విషయగళల్లి మనస్సహాగలీనధాంగ వ్యా

ఘ్రుచోరాదిభయరహితనాగి బ్రహ్మచారివ్రతయుక్తనాగి మనస్సన్ను

భగవంతనల్లె ఇట్టు భగవంతనే సర్వోత్తమ యంత తిశదు ధ్యానవన్ను

మాడబేకెంతభావ.

అ॥ సమాధియింద ఆగతక్క ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యుంజన్నేవంసదాత్మానం యోగీనియతమానసం।

శాంతినిర్వాణపరమాం మత్సంస్థామధిగచ్ఛతి॥ ౧౫॥

టీ॥ నియత మానసం=స్వాధీనవాగి మాడికొల్పట్టమనస్సు ఉ

శ్శంథా, యోగీ=యోగవన్ను మాడతక్క పురుషను, ఏనం=ఉక్తరీతి

యింద, సదా=సర్వకాలదల్లి, ఆత్మానం=పరమాత్మన్ను, యుంజ్=
 ధ్యానమాడుతా, అథవా ఆత్మానం=మనస్సన్ను, యుంజ్=భగవన్నిష్ట
 వన్నాగి మాడతా, నిర్వాణ పరమాం=శరీరత్యాగానాంతర ఆగతక్కం
 థా, మత్సంస్థాం=నన్నట్టి స్థితిరూపవాద, శాంతిం=మోక్షవన్ను, అధి
 గచ్ఛతి=హొందుతానె. తా|| సమాధియోగవందరె ధ్యానయోగ
 వు. భగవద్విషయకవాడి ఆ ధ్యానయోగవన్ను నిరంతరదల్లి మనోజ
 యదింద యుక్తనాగి మాడతక్క పురుషను జీవన్ముక్తమాత్రనె ఆగు
 వదిల్లి. శరీరత్యాగానంతర భగవత్ప్రేమముక్తియన్ను కూడ
 హొందుతానె కడింద ధ్యాన్-మోక్షవెసలవు.

అ|| ధ్యానయోగనిష్ఠనాద పురుషగె ఆహారాదినియమగళన్ను
 ౨ శ్లోకగళింద హేళుతానె.

మూ|| నాత్యశ్చ తస్మయోగో స్తే నచై కాంతమనశ్చతః|

సచాతిస్వప్నశీలస్య జాగ్రతోనై వచాజ్ఞాన|| ౧౬||

టీ|| అత్యశ్చ తస్మ=అధికవాగి భోజనమాడతక్క పురుషగె,
 యోగః=ధ్యానయోగవు, నా స్తే=ఇల్ల, ఏకాంతం=సర్వప్రకారదిందలు,
 అనశ్చతః=భోజనమాడదె ఇద్దపురుషగె, యోగః=ధ్యానయోగవు,
 సచ=ఇల్ల, అతిస్వప్నశీలస్య=అతినిద్రాస్వభావపుశ్శంభాపురుషగె, యో
 గః=ధ్యానయోగవు, సచ=ఇల్ల, హే అజ్ఞాన=యలై అజ్ఞాననె, జా
 గ్రతః=అతిజాగ్రత్స్వభావ ఉశ్శపురుషగె, యోగః=ధ్యానయోగవు,
 నై వచ=ఇల్లవెఇల్ల. తా|| అతిభోజనమాడిదరూను సర్వభా భోజనమా
 డదె ఇద్దరూను అతినిద్రా ఇద్దకాలక్కు అతిజాగ్రత్స్వభావ ఇద్దకాల
 క్కు ధ్యానయోగవు ఉంటాగువదిల్లి. భోజనమాడదవగు జాగరూక
 రూను ధ్యానయోగ ఉంటాగోవిల్లి యంబ పిషయ అశక్తగె హేళిద్దు.
 శక్తనాదల్లి అశనాదిగళు ఇల్లదె ఇద్దకాలక్కు యోగవు ఉంటాగుతదె.

అ॥ యంధాపురుషగె యోగ ఉంటాగుతదె అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ యుక్తాహారవిహారస్య యుక్తచేష్టస్యకర్మసు॥

యుక్తస్వప్నావబోధస్య యోగోభవతిదుఃఖహా॥ ౧౭॥

టీ॥ యుక్త ఆహార విహారస్య=మితవాద భోజనసంచారగళు ఉ
శ్శినగె, (యష్టుమాత్రభోజన సంచారగళు మాడిదరె శ్రమాదిగళు
ఉంటాగువదిల్లనో అష్టుమాత్ర భోజనాదిగళు ఉశ్శవను)కర్మను=కా
ర్యగళల్లి, యుక్తచేష్టస్య=శ్రమవన్న ఉంటుమాడదచేష్టా ఉశ్శవగె,
యుక్త స్వప్నా వబోధస్య=యష్టుమాత్ర నిద్రా జాగ్రదవస్థాగళు ఇద్ద
రె యోగక్కెనాశ ఉంటాగువదిల్లనో అష్టుమట్టిగె నిద్రాజాగ్రదవస్థా
గళు ఉశ్శంధా పురుషగె, యోగః=ధ్యానయోగపు, దుష్టహా=దు
ష్టవన్న కళితక్కద్దాగి, భవతి=ఆగుతదె. తా॥ మితవాద ఆహార వి
హారాదిగళు ఉశ్శపురుషగె ధ్యానయోగ ఉంటాగుతదె యంతభావ.

అ॥ యోగసంపూర్తిః స్వరూపవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యదావినియతంచిత్రమాత్మన్యేవావతిష్ఠతే॥

నిస్సృహస్సర్వకామేభ్యో యుక్తః కర్మభ్యుచ్యతేతదా॥ ౧౮॥

టీ॥ యదా=యావకాలదల్లి, వినియతం=విశేషవాగి విషయగ
ళద్దశియింద నివృత్తవాద, చిత్రం=మనస్సు, ఆత్మన్యేవ=పరమాత్మన
లై, అవతిష్ఠతే=ఇరుతదో, సర్వ కామేభ్యః=సమస్తకామగళదశియింద,
నిస్సృహశ్చ=అపేక్షా ఇల్లదవనాగి, అవతిష్ఠతే=ఇరథానో, తదా=ఆకా
లదల్లి, యుక్తః కర్మ=యోగసంపూర్తిః ఉశ్శవను యంత, ఉచ్యతే=హేళ
ల్పడుత్తారె. తా॥ విషయగళదశియింద విశేషవాగినివృత్తవాద మన
స్సినంద భగవంతసధ్యానమాడతక్కంధా సర్వకామగళల్లి నిస్సృహనా
దపురుషను యోగసంపూర్తిః ఉశ్శవను యంత హేళిశికోతానె.

అ॥ యోగసంపన్నునాదవను హ్యగె ఇరుత్తారె అందరె హేళు
త్తారె.

మూ॥ యథాదీపోనివాతక్థా నేంగతేసోపమాస్మృతా।

యోగినోయతచి త్తస్య యుంజతోయోగమాత్మనః॥౧౯॥

టీ॥ నివాతస్థః=వాయుశూన్యదేశదల్లి ఇరతక్కు, దీపః=దీపపు, యథా=వ్యక్త, నేంగతే=చలిసోదిల్లవో, సా ఉపమా=అంథాదీపరూప దృష్టాంతపు, ఆత్మనః యోగం=భగవద్విషయకసమాధియన్ను, యుంజతో=మాడతక్కుంథా, యత చి త్తస్య=స్వాధీనవాదమనస్సు ఉల్లంథా, యోగినః=యోగిగె, స్మృతా=హేళల్పట్టదె. తా॥ మనస్సన్న స్వాధీనమాడికొండు భగవద్విషయ సమాధియోగవన్నుమాడతక్కు యోగియు వాయుశూన్యస్థదల్లి ఇద్ద దీపదంతే నిశ్చలనాగిరుత్తానె.

మూ॥ యత్రోపరమతేచి త్తం నిరుద్ధంయోగ సేవయా।

యత్రచై వాత్మనాత్మానం పశ్యన్నాత్మనితుష్యతి॥ ౨౦॥

సుఖమాత్యంతికంయ త్త ద్బుద్ధిగ్రాహ్యమతీంద్రియం।

వేత్తియత్రనచై వాయం స్థితశ్చలతితత్వతః॥ ౨౧॥

యంలబ్ధాచాపరంలాభం మన్యతేనాధికంతతః।

యస్మిన్స్థితోనదుఃఖేన గురుణాపివిచాల్యతే॥ ౨౨॥

తంవిద్యాదుఃఖసంయోగ వియోగంయోగసంజ్ఞితం।

సనిశ్చయేనయోక్తవ్యో యోగోనిర్విణ్ణచేతసా॥ ౨౩॥

టీ॥ యోగ సేవయా=సమాధియసేవిసోదరింద, నిరుద్ధం=నిరోధమాడల్పట్టంథా, చి త్తం=మనస్సు, యత్ర=యావనసమాధియల్లి, ఉపరమతే=బాహ్యవ్యాపారరహితవాగి ఆగతతో, యత్రచై వ=యావనసమాధియోగదల్లే, ఆత్మనా=మనస్సినింద, ఆత్మానం=భగవంతన్ను, పశ్యన్=నోడతా, ఆత్మని=దేహదల్లి, తుష్యతి=సంతోషపడుత్తానో॥౨౦॥ యత్ర=యావనసమాధియల్లి, స్థితః=ఇద్దవనాగి, యత్=యావసుఖపు, బుద్ధి, గ్రాహ్యం=అనుభవదండ తిథిలిక్కె యోగ్యవో, అతీంద్రియం=

ఇంద్రియగళింద అగ్రాహ్యో, తత్=అంధా, ఆత్మంతికం=అధికవాద, సుఖం=సుఖవన్న, వేత్తి=అనుభవసుత్తానో, యత్ర=యావయోగదల్లి, స్థితః=ఇద్దవనాగి, అయం=ఈయోగియు, తత్వతః=భగవద్రూపద్దశియింద, నచైవచలతి=చలిసాదు ఇల్లవో || ౨౦ || యం=యావయోగవన్న, లభ్యాచ=హొంది, తతః=ఆ యోగదకింతలు, అపరం=బేరేయాద, లాభం=లాభవన్న, అధికం=అధికవన్నాగి, నమన్యతే=తిళియోదిల్లవో, యస్మిన్=యావయోగదల్లి, స్థితః=ఇద్దవనాగి, గురుణాపి=అధికవాద, దుఃఖేన=దుఃఖిదింద, (దుఃఖ హేతువినింద) సపిచాల్యతే=చలనల్పజోదిల్లవో || ౨౧ || తం=అంధా, దుఃఖ సంయోగ వియోగం=దుఃఖసంబంధ బిట్టంధా యోగవన్న, యోగసంజ్ఞతం=సమాధియోగప్రయంతహెసరు ఉల్లంధాద్దరన్నాగి, విద్యాత్=తిళితక్కద్దు. సంయోగః=ఆ సమాధియోగప్ర, నిర్విణ్ణ చేతసా=విషయగళల్లి విరక్తవాదమనస్సినింద, నిశ్చయేన=అవశ్యకవాగి, యోక్తవ్యః=మాడతక్కద్దు || ౨౩

తా|| యావయోగవన్న నిరంతరదల్లి అనుష్ఠానమాడోదరింద మనస్సు బాహ్యవ్యాపారదింద రహితవాగతదో యావయోగదల్లి మనస్సినింద భగవంతననోడి దేహదల్లే పరమానందహొందథానో యావయోగదల్లి ఇద్దు అనుభవదిందె తిళియలిక్కెయోగ్యవాద ఇంద్రియగళింద తిళియలిక్కె అయోగ్యవాద పరమసుఖవన్న అనుభవసుత్తానో యావయోగదల్లి ఇద్దు పరమాత్మన దర్శనదింద చలిసువదిల్లవో యావయోగవన్న హొందిబేరేలాభవన్న అధికవాగి యెణిసోదిల్లవో యావయోగదల్లి ఇద్దు అధికవాద దుఃఖిదింద (దుఃఖ హేతువినింద) తప్తనాగువదిల్లవో అంధా దుఃఖినాశకవాద యోగవన్న సమాధియోగవన్నాగి తిళితక్కద్దు. విషయవిరక్తమనస్సినింద అవశ్యమాడతక్కద్దు యంతభావ.

వి-అ॥ “దుఃఖసంయోగవియోగం” యంబస్థళదల్లి సంయోగపదవు యోగవు దుఃఖ ఉంటారమ్యాలై అదక్క నాశవన్న ఉంటుమాడతదె యంతల్ల. దుఃఖ ఉంటాగధాంకె మాడతదె యంబ విశేషాధావన్న సూచనమాడుతదె. “నిశ్చయేన యోక్తవ్యః” యంబస్థళదల్లి నిశ్చయేన యంబశబ్దవు మోక్షాపేక్షిగ ధ్యానయోగవు కూడోదిల్ల యంబుపనుసరియల్ల యంబ అధావన్న పేశుతదె. అసలాగి “ఉద్ధరే దాత్మనాత్మానం యంబ ౬-గె” శ్లోకదల్లి విహితవాద ధ్యానయోగవన్న ఆవశ్యవాగి మాడజేకు యంబ అధావన్న మత్తు పేశతాఅదె.

మూ॥ సంకల్పప్రభవాన్కామాం స్త్యక్త్వాసర్వానశేషతః।

మనసై వేంద్రియగ్రామం వినియంమ్యసమంతతః॥ ౨౪॥

శనై శ్చనై రుపరమే ద్భృథ్యాధృతిగృహీతయా।

ఆత్మసంస్థంమనఃకృత్వా నకించిదపిచింతయేత్ ॥ ౨౫॥

టీ॥ సంకల్పప్రభవాన్=ఈఫలో ద్వేశ్యకవాగి ఈ కార్యవన్ను మాడతేను యంబ సంకల్పపూర్వకవాగి అనుష్ఠానమాజోదరింద హుట్టిదంథా, కామాన్=విషయభోగగళన్ను, సర్వాన్=సమస్తగళన్ను, అశేషతః=నిశ్శేషవాగి, త్యక్త్వా=బిట్టు, ఇంద్రియగ్రామం=ఇంద్రియగళసమూహవన్ను, సమంతతః=సర్వస్థళదల్లి, మనసై వ=మనస్సినిందె, వినియంమ్య=నిరోధమాడి (ఇంద్రియనియమనవు మనస్సినిందె ఆగుతదె మత్తోందరింద ఆగువదిల్ల యంత తిళినువదక్కాగి ఏవకారవు) ॥౨౪॥ మనః=మనస్సన్ను, ధృతిగృహీతయా=దైర్ఘ్యదిందయుక్తవాద, అథవా ధారణాదిందనశీకృతవాద, బుద్ధ్యా=బుద్ధియింద, శనై శ్చనై ః=మెల్లమెల్లగె, ఉపరమేత్=విషయగళదళియింద వ్యావృత్తవన్నాగి మాడజేకు, అథవా ధృతిగృహీతయా=ధారణాదింద నశీకృతవాద బుద్ధ్యా=బుద్ధియింద, భగవతి=పరమాత్మనల్లి, శనై శ్చనై ః=మెల్లమెల్లగె, రమేత=క్రీడినతక్కెద్దు, మనః=మనస్సన్ను, ఆత్మసంస్థం=భగవన్నిష్ఠవాగి, కృత్వా=మాడి, కించిదపి=భగవంతనకింత బేరేమత్తోందు స్వల్పవన్నుకూడ, నచింతయేత్=ధ్యానమాడబారదు.

తా॥ సంకల్పగళింద ఉత్పన్నవాద సర్వవిషయభోగగళన్ను బిట్టు మనస్సనింద బాహ్యేంద్రియగళన్ను వశమాడికొండు ఆమనస్సన్ను ధారణాదింద వశేకృతవాదబుద్ధియింద విషయగళింద నివృత్తవన్నాగిమాడి ఆమనస్సన్ను బుద్ధియింద భగవన్నిష్టవన్నాగిమాడి భగవద్వ్యతిరిక్తవన్ను చింతనామాడదె భగవంతన ద్యానవన్నె మాడబేకు.

అ॥ ధ్యానదల్ల మనస్సేకే విశ్లేష ఉంటాదపక్షుదల్లి ప్రత్యాహార దిందవిక్లిప్తవాదమనస్సన్ను వశమాడికోబేకెంబ అర్థవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ యతోయతోచిచ్ఛరతి మనశ్చంచలమస్థిరం॥

తతస్తతోనియమ్యైత దాత్మస్యేవనశంసయేత్ ॥ ౨౬॥

టీ॥ యతిరి యతిః=యావ యావ విషయదల్ల, చంచలం=స్వతిరి చంచలవాద, మనః=మనస్సు, అస్థిరంసత్=చంచలవాదద్దాగి, నిచ్ఛరతి=ప్రవర్తిను త్తదో, తతస్తతిః=ఆవిషయగళదశెయింద, ఏతత్=ఈమనస్సన్ను, నియమ్య=నిగ్రహమాడితందు, ఆత్మస్యేవ=భగవంతనల్లే, వశం=ఆసక్తవన్నాగి, నయేత్=మాడతక్కద్దు. తా॥ ప్రత్యాహారవందరె అన్యత్రహోదమనస్సన్ను అందుకొండ స్థదల్లిశేరిసోణవు, ధ్యానదల్లిదు వమనస్సు విషయగళల్లి హోదపక్షుదల్లి ఆవిషయగళదశెయింద మనస్సన్ను ప్రత్యాహారదిందవశమాడికొండుభగవన్నిష్టవన్నాగి మాడికోబేకు

అ॥ పూర్వోక్తప్రకారాంగవాగి యోగవన్ను హేళి యోగవన్న అనుష్ఠానమాడిదవగె ఆగతక్కఫలవన్ను విస్తారవాగి హేళుత్తారె.

మూ॥ ప్రశాంతమనసం హ్యేనం యోగినంసుఖముత్తమం॥

ఉపై తిశాంతరజసం బ్రహ్మ భూతమకల్మషం॥ ౨౭॥

టీ॥ ప్రశాంతమనసం=స్వతిరివిషయదల్లి ప్రవర్తనదమనస్సు ఉత్కంధా, శాంతరజసం=హోగల్పట్టరజోగుణ ఉల్లవనాద్దరింద, అకల్మషం=కామక్రోధాది దోషరహితనాదంధా, బ్రహ్మభూతం=పరమాత్మ

నల్లిష్ఠి ఉల్లంఘా, ఏనం యోగినం=ఈ సమాధియోగఉల్ల పురుష
న్ను, ఉత్తమం=శ్రేష్ఠవాద, సుఖం=సుఖపు, ఉపైతి=హొందుతదె,
హి=శ్రుత్యాదిగళల్లి ప్రసిద్ధపు. తా|| స్వతఃవిషయగళల్లి ప్రవర్తనదమ
నన్ను ఉల్లవనాద రజోగుణ రహితనాద కామక్రోధాది దోషరహితనా
ద పరమాత్మనల్లిష్ఠి ఉల్లవనాద సమాధియోగ ఉల్లపురుషను ఉత్తమ
వాద సుఖవన్ను హొందుతానె.

అ|| సుఖవన్ను హొందుతానె యంత హేళిద సుఖవన్ను ఆయా
సపింద హొందుథానా? హాగహొందిదరె ఆసుఖయంథాద్దు అందరె.

మూ|| యుంజః ఏవంసదాత్మానం యోగీవిగతకల్మషః|

సుఖేనబ్రహ్మసంస్పర్శ మత్యం తంసుఖమశ్నుతే|| ౨౮||

టీ|| విగతకల్మషః=హోగల్పట్టరాగాది దోషగళు ఉల్లంఘా,
యోగీ=యోగియు, ఏవం=ఉక్తప్రకారవాగి, ఆత్మానం=భగవంతన్ను,
సదా=సవకాలదల్లి, యుంజః=ధ్యానమాడతా, సుఖేన=అనాయాస
దింద, బ్రహ్మసంస్పర్శం=పరమాత్మనసంసగఁదింద అభివ్యక్తవాద,
అత్యంతం=అధికవాద, సుఖం=సుఖవన్ను, అశ్నుతే=హొందుతానె.

తా|| రాగాదిదోషరహితనాద యోగియు సర్వకాలదల్లి భగ
వంతసధ్యానవన్ను మాడుతా, అనాయాసదింద భగవత్సంబంధదింద
అభివ్యక్తవాద అత్యంతమవాద సుఖవన్ను హొందథానె.

అ|| “యుంజః ఏవం ” యంబ శ్లోకదింద ధ్యానప్రకరణక్కె-
ఫలవన్ను హేళి ఉపసంహారవన్నుమాడి ఈగె ధ్యేయవన్ను హేళుత్తా
రె. పంచమాధ్యాయంతదల్లి “భోక్తారం” యంబ శ్లోకదింద ఈఅధ్యాయ
యదల్లి “యుక్తలసీత గర” యంబ శ్లోకదిందలు ధ్యానమాడతక్కె-
వస్తువన్ను హేళిదరూసు ఇల్లి ఉత్తమాధికారిగళిగె ధ్యానమాడలిక్కె-
యోగ్యవాదవస్తువన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ సర్వభూతస్థమాత్మానం సర్వభూతానిచాత్మని |

ఈక్షతేయోగయుక్తాత్మా సర్వత్రసమదశఃసః॥ ౨౯॥

టీ॥ సర్వత్ర=బ్రహ్మాది తృణాంతజీవరగళల్లి, సమదశఃసః=భగవంతన ఐశ్వర్యాదిగుణగళింద సమన్నాగి నోడతక్కంథా, యోగయుక్తాత్మా, సమాధియోగదిందయుక్తమనస్సుఉల్ల పురుషను, సర్వభూతస్థం=బ్రహ్మాది సర్వప్రాణిగళల్లి ఇరతక్కంథా, ఆత్మానం=పరమాత్మను, ఆత్మని=పరమాత్మనల్లి, సర్వభూతానిచ=బ్రహ్మాదిసమస్తప్రాణిగళల్లి, ఈక్షతే=చోడతానె. తా॥ బ్రహ్మాదితృణాంతజీవరగళల్లి ఇరతక్క భగవంతన ఐశ్వర్యాదిగుణగళింద సమన్నాగి నోడతక్క సమాధియోగదింద యుక్తనాద పురుషను పరమాత్మను సర్వప్రాణిగళల్లి ఇద్దంథావన్నాగి పరమాత్మనల్లి సమస్తప్రాణిగళల్లి ఇద్దంథావరన్నాగి నోడతానె.

అ॥ సర్వప్రాణిగళల్లిరువభగవంతన ధ్యానక్కె ఫలవన్ను హేళు త్తారె.

మూ॥ యోమాంపశ్యతీసర్వత్ర సర్వంచమయిపశ్యతి |

తస్యాహంనప్రణశ్యామి సచమేనప్రణశ్యతి॥ 3౦॥

టీ॥ సర్వత్ర=బ్రహ్మాదితృణాంతజీవరగళల్లి ఇరతక్కంథా, మాం=నన్నన్ను, యః=యావను, పశ్యతి=చోడుత్తానో, సర్వంచ=బ్రహ్మాదిజగత్తన్ను, మయి=నన్నఅధీనవన్నాగి, పశ్యతి=చోడుత్తానో, తస్యే=అంధాపురుషగె, అహం=నాను, నప్రణశ్యామి=విముఖనాగువదిల్లి (ఆపురుషగె సర్వకాలదల్లు యోగజ్ఞేమగళల్లి వహినుత్తేనె) సచ=ఆపురుషను, మే=ననగె, నప్రణశ్యతి=విముఖనాగువదిల్లి. సర్వకాలదల్లి ననగె భక్తనాగే ఇరుత్తానె. తా॥ యావను బ్రహ్మాది తృణాంతజీవరగళల్లి నన్నకండు యావత్తు ప్రపంచపు ననగె అధీనవు యంతతిళితానో అవగనాను సర్వకాలదల్లి యోగజ్ఞేమగళల్లికొడతేను అవను సర్వకాలదల్లి

ననగ భక్తను. ఈయోగక్షేమగళన్న ఉంటుమాడోణవెధ్యానక్కి-ఫలవు.

అ॥ “యోమాం” యంబ శ్లోకదల్లి ఉక్తవాదప్రమేయవన్ను
స్వప్తవాగి హేళుత్తారె.

మూ॥ సర్వభూతస్థితంయోమాం భజత్యేకత్వమాస్థితం॥

సర్వధావతమానోపి సయోగీమయివతతే॥ 3౧॥

టీ॥ యం=యానజ్ఞానియు, ఏకత్వం=సర్వత్ర ఇరతక్కభగవంత
ఒబ్బసేయంత, ఆస్థితం=తిశ్చదవనాగి, సర్వభూతస్థితం=సర్వప్రాణిగళల్లి ఇ
రతక్కంధా, మాం=నన్నన్ను, భజతి=సేవిసుత్తానో, సయోగీ=ఆజ్ఞాని
యు, సర్వధా=న్యాయదిందలో, అన్యాయదిందలో, వర్తమానోపి=ఇద్దం
ధావనాదరు, మయి=నన్నల్లి, వర్తతే=ఇరధానె. తా॥ సర్వప్రాణిగళల్లి
ఇరతక్క భగవంతను ఒబ్బనె యంత తిశ్చదు సేవామాడతక్క జ్ఞానియు
న్యాయాన్యాయగళల్లి ప్రవతీసేదకాలక్కు ఆజ్ఞానిగె నియతవాగి భ
గవత్స్పృష్టిలక్షణమోక్ష ఉంటాగుతదె. ఇదే అర్థవన్ను సూత్రకా
రరు “కామకారేణచై కే 3-౪-౧౫” యంబ సూత్రదల్లి హేళిద్ధారె.
జ్ఞానియు అన్యాయదల్లి ప్రవతీసేదరె ముక్తియల్లి ఆనందహాస ఉం
టు యంత తిశ్చియతక్కదు.

అ॥ “సర్వప్రసమదక్షణం” యంబ పదదల్లి హేళిదసామ్య ద
ర్శనవు గోగవయాదిగళంతె అల్ల. సర్వత్ర ఇరతక్క భగవంతగె
ఏకత్వనన్ను తిశ్చియోణవె సామ్యదర్శనవు యంత “భజత్యేకత్వమాస్థితం”
యంబ వాక్యదింద హేళి, ఈగె భగవద్భక్తరవిషయవాగి సామ్యద
ర్శనవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ ఆత్మైకమేనసర్వత్ర సమంపశ్యతియోజాన॥

సుఖంవాయదివాదుఃఖం సయోగీపరమోమతతి॥ 3౨॥

టీ॥ ఆత్మైకమేన=తన్న సాదృశ్యదిందె, సర్వత్ర=భగవదనువతి
గళల్లి, సుఖంవా=సుఖవన్నాదరూ, యదివా=అధవా, దుఃఖం=దుఃఖ

వన్నాదరూ, నమం=నమానవన్నాగి, యం=యావయోగియు, పశ్య
తి=నోడుత్తానో, సయోగీ=ఆయోగియు, పరమం=శ్రేష్ఠనాగి, మతం=
సంమతను. తా|| హ్యగైతన గెనుఖవు ప్రియవోదురిఖవు అప్రియవో హ
గై అన్యభగవద్భక్త రిగూను యంబునదు స్వసాదృశ్యపు అంభాతన్న
సాదృశ్యదింద భగవద్భక్తరల్లి సుఖవన్నే అపేక్షిసతక్కంభాయోగి
యు శ్రేష్ఠను అనలాగి విష్ణ్వనువతి=గళల్లి తన్నంతలెన్నేహవన్ను
మాడతక్కవను శ్రేష్ఠనాగి సమ్మతను.

అ|| పరమాత్మనిండ హేళల్లట్టయోగక్కె అనన్మహానరూపవా
ద అప్రామణ్య శంకావన్ను మాడుతానె.

(అజ్ఞానఉవాచ=అజ్ఞానను మాతనాడుత్తానె.)

మూ|| యోయంయోగ స్వయాప్రోక్తం సామ్యేనమధుసూదన|

ఏతస్యాహంనపశ్యామి చంచలత్వాత్ స్థితింస్థిరాం|| 33||

టీ|| హేమధుసూదన=మధునామకదైత్యున్న సంహారమాడిద
కృష్ణునె, సామ్యేన=సర్వత్ర ఇరతక్క భగవంతన ఏకత్వరూప సామ్యదిం
ద, అథవా, భగవద్భక్త రగళల్లి ఆత్మైపమ్యరూపసామ్యదింద, అథవా
మనస్సిన ఏకాగ్రత్వదింద, యోయం=యావ, యోగం=ధ్యానయోగవు,
త్వయా=నిన్నిండ, ప్రోక్తం=హేళల్లట్టదో, ఏతస్య=ఈ యోగక్కె,
చంచలత్వాత్=చంచలవాగోదరదశియింద, స్థిరాంస్థితిం=నిశ్చలవాదస్థి
తియన్ను, అహం=నాను, నపశ్యామి=నోడువదిల్లి. తా|| హేకృష్ణ నీను
హేళిదధ్యానయోగవు మనస్సిన ఏకాగ్రత్వదింద సాధ్యవు. మనస్సు చం
చలవాదప్రయుక్త ఏకాగ్రతా ఉంటాగోవు అసాధ్యవు. కడింద నీను
హేళిదయోగవు అనుష్ఠానమాడలిక్కెబారదు యంతభావ.

అ|| మనస్సు చంచలవాదరూను నిగ్రహమాడోదరింద ధ్యా
నయోగవు కూడతదె యంతందరె మనోనిగ్రహవు అసాధ్య యంత
హేళుతారె.

మూ॥ చంచలంహిమనశ్చక్ష్మ ప్రమాధిబలవద్వృథం॥

తన్మోహం నిగ్రహం మన్యే వాయోరివసుదుష్కరం॥౩౪॥

శ్రీ॥ హే క్ష్మ=యతై క్ష్మనె, మనః=మనస్సు, చంచలం=చంచలవాదము, హి=ప్రసిక్తపు, ప్రమాధి=దేహేంద్రియగళిగె ఖోభవన్న ఉంటుమాడతక్కము, బలవత్=వివేకదిందలూ జయినలశక్యవాదము, దృఢం=విషయవాసనాగళింద యుక్తవాగోదరింద సాధువిషయగళిల్లి శేరినదక్కె అశక్యవాదము, తన్మోహం=నిరోధవన్న, నిగ్రహం=నిరోధవన్న, వాయోః=వాయువిన, నిగ్రహమివ=హిడియోణదరహాగె, సుదుష్కరం=తత్వతదున్యన్యనాగి, అహం=నాను, మన్యే=తిళిథేనె.

తా॥ ఆకాశద్వల్లి సంచారమాడతక్క వాయుపిగె వస్త్రకుంభాదిగళింద నిగ్రహమాజోణపు హ్యగె అశక్యనో అదరంతలె మనస్సు కూడ చంచలవాగోదరిందలు దేహేంద్రియగళిగె ఖోభ ఉంటుమాజోదరిందలు వివేకదింద జయినలిక్కె అశక్యవాగోదరిందలు విషయవాసనాగళింద యుక్తవాగోదరింద సాధువిషయగళిల్లి శేరినువదక్కె అసాధ్యవాగోదరిందలు నిగ్రహమాజోదక్కె అసాధ్యపు కడింద మనోగః దింద శక్యవాద ధ్యానయోగపు కూనోదిల్లి.

అ॥ అజానహేతవ మనస్సినచాంచల్యాదిగళిన్న అంగీకారమాడి మనోనిగ్రహద్వల్లి ఉపాయవన్న క్ష్మ హేతుత్తానె.

(శ్రీభగవానువాచ)

మూ॥ అనంశయం మహాబాహు మనో దుర్నిగ్రహంచలం॥

అభ్యాసేనతుకాంతేయై రేరాగ్యేణచగృహ్యతే॥ ౩౫॥

శ్రీ॥ హే సుహృదాహుః=శ్రేష్ఠవాద భుజబలఉత్క అజాననె, చంచలం=స్వభావతకి చంచలవాద, మనః=మనస్సు, దుర్నిగ్రహం=దురిఖిదిందనిగ్రహమాడలిక్కె యోగ్యపు, అనంశయం, సందేహవిల్లి, హేకాంతేయం=మై కుంతీపుత్రనాడ అజాననె, అభ్యాసేనతు=అభ్యా

నదిందలు, నైరాగ్యులచే నైరాగ్యులందలు, మనః=మనస్సు, గృహ్యతే=నిగ్రహమాడల్పడుతదే. తా|| పే అజ్ఞాన మనస్సు స్వభావతః చంచలవాదకాలహూక ప్రయత్నదింద నిగ్రహమాడలిక్కె సాధ్యవాగుతదే నిర్వహ నిగ్రహమాడలిక్కె బారదు యంతల్ల అభ్యాసదింద యోగ నైరాగ్యులందల నిగ్రహ ఉంటాగుతదే కడింద సాను పేళిద యోగపు అనుమానక్కె సాధ్యవు.

అ|| మదిదిగజపు శ్రాంతవాగి తానాగెహ్యగె శాంతవాగుత దో అదరంతె విషయగళింద త్పిష్టవాదమనస్సు తానాగె వశవాగుత దే కడింద అభ్యాస దిగళిందనుప్రయోజనపుయంతందరె పేళుత్తారె.

మూ|| అసంయతాత్మనా యోగో దుష్ప్రాప్తః పశ్యతి మేమతిః|

వశ్యాత్మనా తు యత తా శక్యోఽవాప్తు ముపాయతః|| 3౬||

టీ|| అసంయతాత్మనా=అభ్యాసాదిగళింద అవశేష్యతమనస్సుఉల్లి పురుషనింద, యోగః=భ్యాసయోగపు, దుష్ప్రాప్తః=హాందలిక్కె అ సాధ్యవు, ఇతి=హీంకె, మే=నన్న, మతిః=బుద్ధియు, వశ్యాత్మనా తు= అభ్యాసా దిగళింద వశమాడికొల్పల్పమనస్సు ఉల్లంఘా, ఉపాయతః= ఉపాయదింద, యత తా=యత్నమాడతక్క పురుషనింద, యోగః= భ్యాసయోగపు, అవాప్తుః=హాందలు, శక్యః=సాధ్యవు. తా|| అభ్యాసాదిగళింద వశవాదమనస్సీనింద భ్యాసయోగపు సాధ్యవు అభ్యాసాది గళింద అవశేష్యతమనస్సీనింద సాధ్యవాగోదల్ల మనస్సు అభ్యాసాదిగళి న్ను బిట్టు బేరె విషయత్పిష్టదిగళింద వశవాగువదిల్ల కడింద అభ్యాసా దిగళింద మనస్సున్న వశమాడికొండు ఉపాయదింద యత్నమాడత తక్క పురుషనిందే యోగపు హాందలిక్కె యోగ్యవు కడింద అభ్యాసాదిగళుసాధకవు.

అ|| అభ్యాసాదిగళింద రహితనాదపురుషగె ఆగతక్క ఫలవ న్ను అజ్ఞాన కృష్ణన్ను ప్రశ్నమాడుత్తానె.

(అజ్ఞాన ఉవాచ.)

మూ॥ అయతిఃశ్రద్ధయోపేతో యోగాచ్చలితమానసః ।

అప్రాప్యయోగసంసిద్ధిం కాంగతింకృష్టగచ్ఛతి॥ 32॥

టీ॥ అయతిః=ప్రయత్నమాశదే ఇన్ద్రంధా, శ్రద్ధయా=ఆస్తిక్యబుద్ధియింద, ఉపేతః=యక్తినాద, యోగాత్=ధ్యానయోగదింద, చలితమానసః=చలితవాదమనస్సుఉల్ల పురుషను, యోగసంసిద్ధిం=ధ్యానసంపూర్తియన్ను (అందరె ధ్యానక్మే ఫలభూతవాద అపరోక్షజ్ఞానవన్ను) అప్రాప్య=హొందదలె, హేకృష్ట=యలైకృష్టనె, కాంగతిం=యావగతియన్ను, గచ్ఛతి=హొందుతానె. తా॥ అభ్యాసాదిగళింద మనస్సన్ను నశమాశిక్కింబోదరల్ల ప్రయత్నమాశదే కేవల ఆస్తిక్యబుద్ధియింద ధ్యానయోగదల్ల ఆస్తినాదపురుషను ధ్యానయోగదింద భ్రష్టనాగి ధ్యానక్మే ఫలభూతవాద జ్ఞానవన్ను హొందదలె యావగతియన్ను హొందుతానెయంత అజ్ఞానను కృష్టన్న ప్రశ్నమాడుతానె.

మూ॥ కచ్చిన్నోభయవిభ్రష్టశ్చిన్నాభ్రమివనశ్యతి ।

అప్రతిష్ఠోమహాబాహో విమూఢోబ్రహ్మణిపథి॥ 3౩॥

టీ॥ ఉభయవిభ్రష్టః=స్వగౌపవగౌరూప ఉభయఫలగళింద భ్రష్టనాగి అశవా ఐహికాముష్మిక ఉభయపురుషార్థగళింద భ్రష్టనాగి, అశవా స్వగౌసాధన కామ్యకర్మానుష్ఠానదిందలు మోక్షసాధన ధ్యానయోగదిందలు భ్రష్టనాగి, అప్రతిష్ఠః=నిరాశ్రయనాగి, బ్రహ్మణిపథి=పరబ్రహ్మప్రాప్త్యుపాయదల్ల, విమూఢః=తెలియదవనాగి, హేమహాబాహో=అధికవాద భుజబలఉల్ల కృష్టనె, చిన్నాభ్రమిని=వాయువినింద భిన్నవాదమేఘదంతె, నశ్యతి=చిచ్ఛిత్=నరకాద్యనర్థవన్ను హొందుతానాపను, ఉత=ఇల్లదిద్దరె, ననశ్యతి=నరకాద్యనర్థగళిన్ను హొందోదల్లవా. తా॥ యోగభ్రష్టనాదపురుషను స్వగౌమో

క్షుగళన్ను హాందదలె అథవా ఐహికాముష్మికఫలగళన్ను హాంద
దలె అథవా న్యగసాధన మోక్షసాధనగళదలియిందభ్రష్టనాగి యా
వవిధవాద ఆధారవిల్లదలె పరబ్రహ్మ ప్రాప్త్యుపాయదల్లి 'ఓండు ఉ
పాయపూతిలియదె, ఘాళియింద చిన్నవాద మేఘుదంతలె యోగభ్ర
ష్టనాగి నరకాద్యనర్థగళన్ను హాందుతానా అథవా హాందోద్విల్లవా.

మూ॥ ఏతంమేసంశయంకృష్ట ఛేత్తమహాన్యశేషతః .

త్వదన్యసింశయన్యాన్య ఛేత్తానహ్యపపద్యతే ॥ 3౯॥

టీ॥ హేకృష్ట=యలై కృష్టనె, మే=నన్న, ఏతంసంశయం=ఈసం
శయవన్ను, అశేషతః=నిశ్శేషవాగి, ఛేత్తుం=పరిహారమాడోదరకో
స్కర, అహా=సి=యోగ్యనాగుతి, త్వదన్యః=నినకింత అన్యనాదపురుష
ను, అన్యసంశయన్య=ఈ సంశయకై, ఛేత్తా=పరిహారకనాగి, నహ్య
పపద్యతే=నమర్థనాగువదిల్ల. తా॥ హేకృష్ట ఈ సంశయవన్ను పరిహా
రమాడతక్కవరు నినకింతలు బేరే మత్తోబ్బరు ఇల్లకడింద నీసేపరిహా
రమాడు.

అ॥ నాల్కావరి శ్లోకగళింద ప్రశ్నకై ఉ తరహేళుత్తారె.

(శ్రీ భగవానువాచ)

మూ॥ పాథానై వేహనాముత్ర వినాశ స్తస్యవిద్యతే ।

నహికల్యాణకృత్కశ్చిద్దుగతింతాతగచ్ఛతి ॥ ౪౦॥

టీ॥ హేపాథా=యలై అజాననె, తస్య=ఆయోగభ్రష్టనాదపు
రుషగె, ఇహా=ఈలోకదల్లి, వినాశః=తిర్యగాదిదుగతిలక్షణవాదనాశ
పు, నై వవిద్యతే=ఇల్లవేఇల్ల. అముత్ర=వీరలోకదల్లి, వినాశః=నరకప్రా
ప్తిలక్షణనాశపు, నవిద్యతే=ఇల్ల యాకందరె అదరన్న హేళుత్తారె,
కల్యాణకృత్=ధ్యానాదిరూపపుణ్యకార్యవన్ను మాడతక్కంధా, కశ్చి
త్=ఒబ్బపురుషను, హేతాత=యలై అజాననె, దుగతిం=దుఃఖప్రద
వాదగతియన్ను, నహిగచ్ఛతి=హాందువదిల్ల.

తా॥ శ్రద్ధయింద కెలవకాలపర్యంతర ధ్యానాదిలక్షణ పుణ్య కార్యవన్ను మాడతక్క పురుషను దుర్గతయన్ను హొందోదిల్లవాద ప్రయుక్త యోగభ్రష్టనాదపురుషను కెలవకాల శ్రద్ధయింద ధ్యాన రూప పుణ్యకార్యవన్ను మాడిద్దానాదప్రయుక్త ఈలోకదల్లి తిర్యగా ది దుర్గతిలక్షణవాదనాశవన్ను పరలోకదల్లి నరకప్రాప్తిలక్షణవాద నాశవన్ను హొందోదు ఇల్లవేణ్ణి.

అ॥ యోగచ్యుతనాదపురుషను యావఫలవన్ను హొందుతా నె అందరె హేళుతారె.

మూ॥ ప్రాప్యపుణ్యకృతాలోకాః ఉషిత్యాశాశ్వతీస్సమాః |

శుచీనాంశ్రీమతాంగేహేయోగభ్రష్టభిజాయతే॥ ౪౧॥

టీ॥ యోగభ్రష్టం=యోగచ్యుతనాదపురుషను, పుణ్యకృతాః= పుణ్యదింద సంపాద్యగళాద, లోకాః=లోకగళన్ను, ప్రాప్య=హొం ది, తేషు=అలోకగళల్లి, శాశ్వతీస్సమాః=అనేకసంవత్సరగళన్ను, ఉషి త్యా=వాసమాడి, శుచీనాం=పరిశుద్ధరాద, శ్రీమతాం=ధనవంతరాద పురుషరగళ, గేహే=మనియల్లి, అభిజాయతే=హుట్టతానె. తా॥ యో గచ్యుతనాద పురుషను ఉత్తమలోకగళన్ను హొంది అల్లి అనేకవషణ గళుపర్యంతర సుఖగళన్ను అనుభవిసి అనంతర పరిశుద్ధరాద ధనవం తరమనియల్లి హుట్టతానె. యోగచ్యుతనిగె శ్రీమంతరమనియల్లి హు ట్టోణవె ఫలవు.

మూ॥ అథవా యోగినామేవ కు లేభవతిధీమతాం ।

ఏతద్ధిదుర్లభతరంహ్యోకే జన్మయదీదృశం॥ ౪౨॥

టీ॥ అథవా=బేరేపక్షదల్లి, ధీమతాం=జ్ఞానిగళాద, యోగినామే వ=యోగిగళ, కులె=వంశదల్లి, భవతి=హుట్టతానె, యత్=యావ ఈదృశం=ఇంధా, ఏతత్=ఈయరడువిధవాద, జన్మ=ఉత్పత్తియు, లో కే=లోకదల్లి, దుర్లభతరం=కష్టలభ్యవు, హి=ప్రసిద్ధ. తా॥ యోగ

చ్యుతనాద పురుషను జ్ఞానిగళాద యోగిగళవంశదల్లి హుట్టుతానె భూ
లోకదల్లి ఉద్వివిధజన్మపు కష్టలభ్యపు సులభసాధ్యవల్ల అంతు యోగ
చ్యుతనాద పురుషను పరలోకదల్లి విశేషనుఖగళన్ను అనుభవిసి అనం
తర ఈభూలోకదల్లి కష్టలభ్యవాద ఈ ద్వివిధ ఉత్తమజన్మరూప ఫలవ
న్ను హొందుతానె.

మూ॥ తత్రతంబుద్ధిసంయోగం లభతేపార్వదైహికం ।

యతతేచతతోభూయః సంసిద్ధాకురునందన॥ ౪౩॥

టీ॥ తత్ర=ద్వివిధవాదజన్మదల్లి, పార్వదైహికం=పూర్వదేహద
ల్లివిద్యమానవాద, తంబుద్ధిసంయోగం=భగవంతునల్లి ఆమనోయోగవ
న్ను (ధ్యానవన్ను) లభతే=హొందతానె, తతః=పూర్వదేహదల్లి వి
ద్యమానవాద ధ్యానదకింతలు, భూయః=అధికవాగి, సంసిద్ధా=ధ్యాన
సంపూర్తియల్లి, హేకురునందన=యలై అజాననె, యతతేచ=యత్న
వన్ను మాడతానె. తా॥ ఆద్వివిధవాద ఉత్తమజన్మగళల్లి పూర్వదే
హదల్లి విద్యమానవాద ధ్యానయోగవన్ను హొంది అదరకింతలు అ
ధికవాగి ధ్యానసంపూర్తియల్లి యత్నవన్ను మాడతానె.

మూ॥ పూర్వాభ్యాసేనతేనైవ హియతేహ్యవశోవినః।

జిజ్ఞాసురపియోగస్యశబ్ద బ్రహ్మతివతతే॥ ౪౪॥

టీ॥ తేనైవ పూర్వాభ్యాసేన=అదే పూర్వాభ్యాసదింద, సః=
ఆ పురుషను, అవశోపి=ధ్యానాదిగళల్లి బుద్ధిపూర్వక ప్రయత్నరహిత
నాదరూ, హియతేహి=ప్రవర్తింతుతానె, యోగభ్రష్టనాదపురుషగే
పుణ్యలోకాదిప్రాప్తియు ఆగుతదె యంబ అర్థవన్ను కై ముత్యదింద
హేళుతాదె, యోగస్య=ధ్యానయోగవన్ను, జిజ్ఞాసురపి=తిరుకోబేకెంత
అపేక్షిశిద పురుషను, శబ్దబ్రహ్మ=విధినిషేధాత్మకశబ్దబ్రహ్మవన్ను, అ
తివతతే=అతిక్రమింతుతానె. తా॥ ధ్యానాదిగళల్లి బుద్ధిపూర్వక ప్ర
యత్నరహితనాదరూ పూర్వాభ్యాసబలదింద ధ్యానాదికర్మదల్లి ప్ర

యన్నమాడతానె. ఇదల్లదె యోగవన్ను తిళుకోబేకెంత అపేక్షిసిద
పురుషునె విధినిషేధాతీతినాగిరలు (ముక్తనాగిరలు) కెలవకాల ధ్యా
నయోగవన్ను అనుష్ఠానమాడిద పురుషును ముక్తనాగుత్తానె యంత
హేళతక్కదేనదె.

అ॥ యోగజ్ఞానామాత్రవిందముక్తియు ఆగోపతదల్లి యో
గవన్ను అనుష్ఠానమాడోణవు న్యధావె యంతందరె యోగజ్ఞానా
మాత్రవింద ఆగువదిల్లి అనేకజన్మగళిల్లి అనుష్ఠానమాడోదరింద యం
బ అభావము హేళుత్తారె.

మూ॥ ప్రయత్నాద్యతిమానస్తు యోగీనంశుద్ధకిల్బిషః |

అనేకజన్మసంసిద్ధి సైతోయాతిపరాంగతిం ||

రగి॥

టీ॥ యోగజ్ఞానురవి=యోగవన్ను తిళుకోబేకెంత అపేక్షిసత
క్కపురుషును, యోగిం=యోగవన్నుజ్ఞాత్వా=తిళదు, యతిమానస్తు=
యత్నవన్నుమాడతా, ప్రయత్నాత్=ప్రయత్నదింద, యోగీనం=ధ్యా
నయోగ ఉభవనాగి, సంశుద్ధకిల్బిషః=హాగల్పట్ట పాపగళు ఉల్లవనా
గి, అనేకజన్మ సంసిద్ధి=అనేకజన్మగళింద అపరోక్షజ్ఞాన ఉభవనాగి, త
తి=ఆ అపరోక్షజ్ఞానదింద, పరాంగతిం=ఉత్తమవాదగతియన్ను, యా
తి=హాందతానె. తా॥ యోగజ్ఞానుకూడ యోగవన్ను తిళదు ప్ర
యత్నదింద ధ్యానయోగ వుల్లవనాగి ధ్యానదింద పాపరహితనాగి అ
నేకజన్మగళింద అపరోక్షజ్ఞాన ఉల్లవనాగి ఆ అపరోక్షజ్ఞానదింద ముక్తి
యన్ను హాందుత్తానె కేవలయోగజ్ఞానామాత్రదిందముక్తియన్ను
హాందువదిల్లి.

అ॥ యోగవన్ను ప్రాత్రమాడుత్తారె.

మూ॥ తపస్విభ్యోఽధికోయోగీ జ్ఞానిభ్యోపిమతోధికః |

కర్మిభ్యశ్చాధికోయోగీ తస్మాద్యోగీభవాజ్ఞానః || ర౬॥

టీ॥ యోగీ=ధ్యానయోగవుల్ల పురుషును, తపస్విభ్యః=కృత
చాంద్రాయణాదితపస్సు ఉల్లంఘావరగళకింతలు, అధికః=శ్రేష్ఠనాదవ

ను, జ్ఞానిభ్యోపి=జ్ఞానిగళకింతలు, అధికం=శ్రేష్ఠనాగి, మతం=సమ్మత
ను, యోగీ=యోగవన్ను అనుష్ఠానమాడతక్క పురుషను, కర్మిభ్యశ్చ=
యజ్ఞాదికర్మగళన్ను మాడతక్కంభావరగళకింతలు, అధికం=శ్రేష్ఠను,
తస్మాత్=యోగయల్లదరకింతశ్రేష్ఠవాగోణదరింద, హే అజాన=యలై
అజాననె, యోగీ=యోగవన్ను, అనుష్ఠానమాడతక్కవనాగి, భవ=
ఆగు. తా|| యోగవన్ను అనుష్ఠానమాడతక్కపురుషను తపస్విగ
ళకింతలు జ్ఞానిగళకింతలు కర్మిగళకింతలుశ్రేష్ఠనాగి సమ్మతను దఆ
ప్రయుక్త సీను కూడ యోగవన్ను అనుష్ఠానమాడు యంత కృష్ణ
అజానన్నుకురితు హేళుత్తానె.

అ|| ధ్యానవంతరల్లికూడ తారతమ్యవన్ను హేళుత్తారె.

మూ|| యోగినామపిసర్వేషాం మద్గతేనాంతరాత్మనా||

శ్రద్ధావాభజతేయోమాం సమేయుక్తతమోమతః|| ౪౭||

టీ|| సర్వేషామపియోగీనాం=సమస్తయోగిగళ మధ్యదల్లి, శ్రద్ధా
వాభ=భక్తి ఉళ్లవను, యం=యావనో, సః=ఆపురుషను, యుక్తం=
శ్రేష్ఠనాగి, మతం=సమ్మతను, తత్రాపి=భక్తిఉళ్లంభావరగళల్లికూడ,
యం=యావపురుషను, మాం=నన్నన్ను, భజతే=సేవిసుత్తానో, సః=ఆపు
రుషను, యుక్తతరం=శ్రేష్ఠతరను, తత్రాపి=సేవామాడతక్కవరగళల్లి
కూడ, మద్గతేన అంతరాత్మనా=నన్నల్లి ఆసక్తవాద మనస్సీనిందె,
మాం=నన్నన్ను, భజతే=సేవిసుత్తానో, సః=ఆపురుషను, యుక్తతమం=
శ్రేష్ఠతమనాగి, మతం=సమ్మతను. తా|| సర్వయోగిగళమధ్యదల్లి భ
క్తిఉళ్లవరు శ్రేష్ఠరు అవరగళకింతలు భక్తిపూర్వక భగవత్సేవామా
డతక్కవరు శ్రేష్ఠతరరు అవరగళకింతలు ఫలాపేక్షా ఇల్లదే భక్తిపూ
ర్వక భగత్సేవామాడతక్కవరు శ్రేష్ఠతమరు యంతభావ.

ఇతిశ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే)

శ్రీకృష్ణాజాననంవాదే ఆత్మసంయమయోగోనామ

షష్ఠోధ్యాయః.

అథ సప్తమోధ్యాయః

౬॥ “బుద్ధిర్గోత్రస్వమాశ్రమః ౨-౩౯” యంబ స్తోత్రములో భగవత్ జ్ఞానోపాయమును హేళనచేయంత ప్రతిజ్ఞామాడి ఆ జ్ఞానకై బహిరంగోపాయభూతవాద కామోచితమునకు నివృత్తికర్తృయస్తానరూప కర్మయోగమును పంచమాధ్యాయవ్యవస్థవారి హేళి అంతరంగసాధనవాద ధ్యానరూపయోగమును షష్ఠాధ్యాయములో నిరూపణమాడి ఈ గ్రంథ పూర్వోక్తధ్యానపు భక్తిపూర్వక అనుష్ఠితవాదరేఖే జ్ఞానకై కారణవాదులను, శుభపాలాదిగళంత ద్వేషపూర్వకవాదరే సాధనవాదులను, కడిగి భక్తి ఉంటామనిచెప్పిన భగవద్వాక్యత్యుచిత “మయ్యాసక్తమానా” ధ్యాని అధ్యాయములనుండి హేళనచేసె. “సత్వేవాహ” మిత్యాది గ్రంథముల పూర్వములలో భగవద్వాక్యత్యుచిత హేళిద్వారాను సాధనవే విశేషవాది హేళనచేసె. ఉత్తరాధ్యాయములలో కలవస్థలలో సాధనమును హేళిద్వారాను విశేషవాది భగవద్వాక్యత్యుచిత వేదాంతముతోదరింద పూర్వోత్తరాధ్యాయములలో సాధనమును సాధనమునకు అందరే ఒందరోగల మత్తొందుకలతు హోగోణ) సాధనమును హేళనచేసి అధ్యాయములను ప్రథమతరహా సంతర జ్ఞానమును హేళనచేసి అధ్యాయములను హేళనచేసి కారణమైనందులకు యావజ్ఞానదోషగుర పూర్వాధ్యాయములలో సాధనపు నిరూపణమాడబట్టి ఆ జ్ఞానదోషగుర జ్ఞాతప్రభగవత్ సమాధ్యాయపు ఉత్తరాధ్యాయములలో నిరూపణమాడోదరింద కార్యకారణభావరూపపు యంత “యోగంయంజ్ఞానమగ్రంమాంయథాజ్ఞానస్థితచుచ్చిణ” యంత ప్రతిజ్ఞామాడోదరింద వ్యక్తవాముతు యంత తిళదు శ్రోత్రుగళము ఆ భిముఖరన్నాగిమాడతా భగవద్వాక్యత్యుచిత హేళనచేసి ప్రతిజ్ఞామాడుతారె.

(శ్రీభగవానువాచ)

మూ॥ మయ్యాసక్తమనాపిపాథా యోగంయంజ్ఞానమదాశ్రయః॥

అసంశయంసమగ్రంమాం యథాజ్ఞానస్థితచుచ్చిణ॥ ౧॥

టీ॥ హేపాథా=యలై అజ్ఞాననె, మయి=శ్రీకృష్ణనాదనన్నులి, అసక్తమనా=అత్యంతసేవాయుక్తవాదమనన్ను ఉల్లవనాగి, యోగం=ధ్యానకర్మయోగరూపవాద యరడువిధ జ్ఞానోపాయమును, యంజ్ఞా=అనుష్ఠానమాడుతా, మదాశ్రయః=నానె ఆశ్రయనాగి ఉల్లవనా

గి (అందరె భగవంతనె నన్నకడింద సర్వవన్ను మాచినుత్తానె. ఆతనె నన గె రక్షకను. ఆతనలై నాను ఇద్దెను యంతతిళదవనాగి) తవ=నినగె, అసంశయం సమగ్రం=సంశయవిల్లదె సంపూర్ణవాగి హ్యోకగుత దోహగె, మాం=నన్నన్ను, యథా=యావప్రకారదింద, జ్ఞాన్యసి=తిళి ధియో, తత్=అంధానన్నవచనవన్ను, శ్రుణు=కేళు. తా॥ యలై అ జాననె నీను నన్నల్లి అతిన్నేహయుక్తవాదమనన్ను ఉల్లవనాగి జ్ఞాన క్కె సాధనవాద ధ్యానకర్మయోగగళన్ను అనుష్ఠానమాడుతా భగవం తనె సర్వవన్ను నమకడిందమాచినుత్తానె ఆతనె నమగె రక్షకను ఆ తనల్లైనావు ఇద్దెవు యంతతిళదు సంశయవిల్లదె సంపూర్ణవాగి నన్న తిళుకోతక్క వచనవన్ను హేళతేనుకేళు యంతభావ.

అ॥ హేళోవసుహేళిదరె కేళబాహోదు యంత అందరె హేళు తారె.

మూ॥ జ్ఞానంతేహంసవిజ్ఞాన మిదంవత్సామ్యశేషతః।

యజ్ఞత్వాత్వానేహభూయోన్యజ్ఞతవ్యమవశిష్యతే॥ ౨॥

టీ॥ హేపాథక=యలై అజాననె, తే=నినగోస్కర, ఇదం=న నసంబంధవాద, సవిజ్ఞానం=విశేషవాగి తిళుకోతక్క మాహాత్మ్యదిం ద యుక్తవాద, జ్ఞానం=సామాన్యవాగితిళుకోతక్క మాహాత్మ్యవన్ను, అశేషతః=సమస్తవన్ను, అహం=నాను, వత్సామి=హేళహోగుత్తెనె. తానుహేళతక్క మాహాత్మ్యవన్ను ప్రాత్రమాడుతారె. యత్=యా వమాహాత్మ్యవన్ను, జ్ఞాత్వా=తిళదు, భూయః=మత్తు, అన్యత్=బేరె, జ్ఞాతవ్యం=తిళుకోతక్కమాహాత్మ్యవు, ఇహ=నాను హేళిదమాహాత్మ్యద ల్లి, నావశిష్యతే=మిక్కిరోదిల్లనో. తా॥ యలై అజాననె నినగె తిళు కుళ్ళికెయప్తుయోగ్యనో అదరవళగె స్వల్పవాదరూ బిడదె భగవంత న సామాన్యవిశేష మాహాత్మ్యగళన్ను హేళభేను ఆమాహాత్మ్యగళ న్ను కెళువదరింద మత్తు తిళుకోతక్క బేరె అథకవు ఇల్ల. అజానన

శ్రవణపు కృష్ణన ప్రవచనాధీనపు యాకందరై ప్రవచనవందరై హేళోణ,
 శ్రవణవందరై కేళోణ హేళిదరై కేళ బేకు ఇల్లదిద్దరై ఇల్లకడింద శ్రవణపు
 ప్రవచనాధీనపు యంతభావ.

అ॥ అవశిష్టవాద మత్తు తిళుకోతక్కబేరే అథాపు ఇల్లయం
 త ప్రతిజ్ఞాతవాద జ్ఞానదల్లి ఆదర ఉంటాగువదగోస్కర ఆజ్ఞానక్కెదా
 లభ్యవన్ను హేళుతారై.

మూ॥ మనుష్యాణాంసహస్రేషు కశ్చిద్యతతిసిద్ధయే॥

యతతామపిసిద్ధానాం కశ్చిన్నాం వే త్తిత్వతః॥ 3॥

టీ॥ మనుష్యాణాం=మనుష్యురగళ, సహస్రేషు=అనేకరల్లి, కశ్చి
 త్=పుణ్యవంతనాదయావనో బబ్బపురుషను, సిద్ధయే=జ్ఞానదగోస్కర,
 యతతి=యత్నమాడతానె, యతతామపి=జ్ఞానాథావాగి యత్నవన్ను
 మాజోవరల్లి, కశ్చిదేవ=బబ్బనె (సిద్ధిమాణ్=జ్ఞానవంతనాగి, భవతి=ఆ
 గతానె) సిద్ధానామపి=జ్ఞానిగళల్లికూడ, కశ్చిదేవ=బబ్బనె, తత్వతః=య
 థాథావాగి, మాం=నన్నన్ను, వే త్తి=తిలియుతానె. తా॥ మనుష్యు
 రువళగె అనేకరల్లి కెలవరు పుణ్యవంతరు జ్ఞానదగోస్కర యత్నమా
 డుతారై. యత్నమాడువరల్లి కెలవరు జ్ఞానవంతరాగుతారై. జ్ఞానిగళల్లి
 కూడ కెలవరు నన్నన్ను యథావస్థితవాగి తిలియోవరు కడింద అంథా
 జ్ఞానపుదొరియువదు కష్టపు యంతచార్లభ్యవన్ను హేళిధాంగె ఆయితు.

అ॥ ఈప్రకార ప్రకృతోపయుక్త ప్రమేయవన్ను హేళి ఈగె
 ప్రథమప్రతిజ్ఞాతవాద జ్ఞానపదడింద హేళల్పట్టజ్ఞాతవ్యాథావన్ను హే
 ళుతారై. భూమిత్వాది నాల్కుశ్లోకగళింద.

మూ॥ భూమిరావోనలోవాయం ఖంమనోబుద్ధిరేవచ॥

అహంకారఇతీయంమే భిన్నాప్రకృతిరష్టధా॥ ౪॥

టీ॥ భూమిం=భూమియు, ఆపం=ఉదకపు, అనలం=అగ్నియు,
 వాయుం=వాయువు, ఖం=ఆకాశపు, మనం=మనస్సు, బుద్ధిరేవ=బుద్ధి

యమకూడ, అహంకారశ్చ=మహత్తత్వపు, అహంకారతత్వపుకూడ, ఇతి=ఈప్రకారముగా, మేననగే అధీనవాద, ప్రకృతిః=జడప్రకృతియు, అష్టధా=యెంటుప్రకారముగా, భిన్నా=భిన్నవాదము. తా॥ భగవంతునింద ప్రేరితవాద జడప్రకృతియు తన్న కార్యగళాద పృథివ్యాది తత్వగళింద యెంటుప్రకారముగా భిన్నవాగుతదె ఈ శ్లోకములలో పేర్కొనబడిన ప్రకారము విధి, అహంకారపదము లక్షణమువలన మహత్తత్వపు అధ్యాయమున పేర్కొనబడిన వంభత్తువిధి వాగుతదె.

అ॥ జడప్రకృతిమాత్ర తన్న కార్యగళాద పృథివ్యాది తత్వగళింద కూడ నన్న అధీనపు యంతల బ్రహ్మాది జగన్మాతెయొడ చిత్ప్రకృతి శబ్దవాచ్యులైన లక్ష్మీయుకూడ నన్న అధీనము యంత పేరుతారె అధవా భగవంతునకు సర్వోత్తమత్వమును పేరువదక్కాగి తదుపయుక్తముగా పర అపరవస్తువులను పేరుతారె.

మూ॥ అపరేయమిత స్త్వన్యాం ప్రకృతిం విద్ధి మేవరాం॥

జీవభూతాం మహాబాహూ యయేదంధార్యతే జగత్ ॥ ౧౭ ॥

టీ॥ మే మహాబాహూ=అధికవాద బాహుబలవృత్తి యలై అజాననె, ఇయం యంబ పదవు జీవరూపాధ్యక్షుడ పలక్షకపు. ఆదప్రయుక్త, ఇయం=పూర్వోక్త జడప్రకృతియు, జీవరుగళు, అపరా=అధమరు, ఇతస్తు=జడప్రకృతిగళులకంతలు, అన్యాం=అన్యలైన జీవభూతాం=సర్వజీవర దేహుగళుల ఇద్దు అవరప్రాణుగళును అవరదేహుగళుల ధారణమాడోదరింద జీవశబ్దవాచ్యులైన, సర్వదా ఇరోపకాద, మేనన్న అధీనలైన (ప్రకృతిశబ్దపు ముక్తజీవరూపాధ్యక్షుడ పలక్షకపు) ప్రకృతిం=లక్ష్మీదేవియును, ముక్తజీవరముకూడ, పరాం=ఉత్తమరన్నాగి, విద్ధి=తిథి (లక్ష్మీదేవిగే పరత్వములలో పేరువదన్న పేరుతారె) యయా=యావలక్ష్మీదేవియంద, ఇదం=ఈ, జగత్=బ్రహ్మాది

ప్రపంచపు, ధార్యతే=ధారణ మాడల్పట్టదో. తా|| జడప్రకృత్యాది
గళు అముక్తజీవరుగళు అధమరు. అవరకింతలు ముక్తజీవరు చి
త్ప్రకృతియాద లక్ష్మీదేవియు ఉత్తమరు. లక్ష్మీదేవియు బ్రహ్మాది స
మస్తప్రపంచవన్ను ధారణమాడోదరింద యల్లరిగు ఉత్తమళు ఆకీకిం
తలు భగవంతను ఉత్తమను కడింద భగవంతగె పరతరత్వపు లక్ష్యాన్వ
దిగళిగె తదధీనత్వపు హేళల్పట్టదె.

అ|| దేహేంద్రియాదిగళు బేరె ఇరువదరింద ప్రకృతిగళిగెమా
త్ర ఈశాధీనత్వవన్ను హేళువదుహ్యగె యుక్తవాగుతదె యంతంద
రె దేహేంద్రియాది సర్వకార్య సముదాయపు ప్రకృతియల్లి అంతర్భూ
తపు యంబ అభావన్ను హేళుత్తారె.

మూ|| ఏతద్యోనీనిభూతాని సర్వాణీతుపధారయ|

అహంకృత్స్వస్యజగతః ప్రభవఃప్రలయస్తథా|| ౬||

టీ|| భూతాని=శరీర ఇంద్రియ విషయలక్షణకార్యసహిత జీవస
ముదాయరూపభూతగళు, సర్వాణి=సమస్తగళు, ఏతద్యోనీని=జడ అ
జడ ప్రకృతిగళే కారణగళిగె ఉత్పత్తిభావు (యథాయోగ్యవాగి అవ
గళదశియింద ఉత్పన్నగళు యంతభావ) ఇతి=ఈ ప్రకారవాగి, ఉప
ధారయ=తిళుకో. తా|| దేహేంద్రియవిషయలక్షణ కార్యసహితవాద
భూతగళు సర్వపు జడాజడ ప్రకృతిగళదశియింద యథా యోగ్యవా
గి ఉత్పన్నగళాదప్రయుక్త దేహేంద్రియాదిగళు సర్వపు ప్రకృతిగళల్లి
అంతర్భూతపు కడింద ప్రకృతిగళిగె ఈశ్వరాధీనత్వపు హేళిద్దరిందత
దంతర్భూతగళాద దేహేంద్రియాదిగళిగూ ఈశ్వరాధీనత్వపు హేళ
ల్పట్టదె. అ|| పూర్వదల్లి వాక్యభేదదింద జడప్రకృతిగె అధమత్వవన్ను
చిత్ప్రకృతిగె ఉత్తమత్వవన్ను, మే యంబపదదింద తన్న అధీనత్వవ
న్ను హేళి “యయేదంధార్యతే జగత్ ఏతద్యోనీని” యంబ వాక్యగళిం

దజగద్ధారకత్వ జగత్తిగై కారణత్వపు హేళల్పట్టదె అల్లి ప్రకృతిగళె ఈ శ్వరాధీనగళు ప్రపంచ సంబంధవాద ఉత్పత్తిస్థితిలయగళు ప్రకృత్యధీన గళె ఈశ్వరాధీనగళు అల్లి యంబ భ్రమపరిహారాధాకవాగి జగదుత్పత్త్యాదిగళు ఈశ్వరాధీనగళె యంబ అధావన్ను హేళుత్తారె. అహం= నాను, కృత్స్నిత్య=సమస్తవాద, జగతః=ప్రపంచక్కె, ప్రభవః=ఉత్పత్తి, తథా=అదేప్రకార, ప్రళయః=నాశ. తా|| నానుసమస్తప్రపంచక్కె ఉత్పత్తినాశను కడింద ప్రకృతిద్వారా సమస్తప్రపంచక్కె కర్తృవునానెకడింద జగదుత్పత్త్యాదిగళు నన్న అధీన యంతభావ.

వి-అ|| సమస్తప్రపంచక్కె ఉత్పత్తినాశగళన్ను ఉంటుమాడతక్క భగవంత ను ఉత్పత్త్యాదిగళె సత్ప్రాప్తితియన్ను ఉంటుమాడతక్కచకడిందనానె సర్వప్రపంచద ఉత్పత్తినాశయంత హేళిద్దానె అథవా పుత్రస ఉత్పత్తియన్ను శత్రువన నాశ వన్ను నోడోదరింద సుఖపు ఉంటాగుతదె యంతతిళను పుత్రాద్యుత్పత్తియన్ను నోడిద పిత్రాదిగళు పుత్రాద్యుత్పత్తిభోక్తృగళు హ్యగో హగేపరమాత్మను జగదుత్పత్త్యాదిభోక్తృవాద ప్రయుక్తనానె ఉత్పత్తినాశయంత హేళిద్దారె. జగదుత్పత్త్యాదిగళదర్శనపు భగవంతగై సుఖహేళుపు యంబ అర్థవన్ను “అగమిష్యత్యుఖించాః తచ్చాన్వైర్యవసదాపితు తథాప్యచింత్యకీర్త్యాజ్ఞాతంసుఖమతీవచ” యంబ స్మృతియింద తిళుకోతక్కద్దు. ప్రకృతిద్వారా సర్వప్రపంచకర్తాను నానెవె యంతభావ.

అ|| ఉత్తమాధమ ప్రకృతిగళె తన్న అధీనత్వవన్ను హేళువదరింద తనగై పరత్వ అపరత్వగళు కూడువదిల్లకడింద పరతర శబ్దింద హేళల్పట్ట సర్వోత్తమత్వపు నిసగై ప్రాప్తవాదద్దు యుక్తవె. అదరె నిన్నంతరె సర్వోత్తమనాద బేరేపురుషగై జగత్ప్రకృత్యాదిగళు ఉపపన్నవాగిరలు నిసగై జగత్ప్రకృత్యాదిగళు హ్యగే? నానె సమస్తప్రపంచక్కె ఉత్పత్త్యాదిగళన్ను ఉంటుమాడతక్కవ యంత హేళిదమాళు ఉపపన్నవాగుతదె యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ|| మత్తిపరతరంనాన్య త్కించిద స్తద్ధనంజయ!

టీ|| హేధనంజయ=యలై అజాననె, మత్తి=ననకింతలు, అన్య త్=బేరె, పరతరం=సర్వోత్తమవాద, కించిత్=ఒందువస్తువు, నాస్తి=ఇల్ల. ననకింతలు బేరె సర్వోత్తమవాద వస్తువు ఇల్లవాద ప్రయుక్త

జగత్పితృత్వాదిగళు ననగ ఉపపన్నగళాగుతదే కడింద నానె సర్వప్ర పంచక్కె ఉత్పత్త్యాదిగళన్ను ఉంటుమాడతక్కవను యంత హేళిదమా తుయుక్తవు. అథవా ననకింతలుబేరె సర్వోత్తమను ఇల్ల యంత హేళు వదరింద నానెసర్వోత్తమను యంబలర్థవు అర్థాత్తాగిలభిను త్తదే కడిం ద “అహమేవపరతరః” యంబ పదగళన్ను శేరిసికొండరె, అహ మేవ=నానె, పరతరః=సర్వోత్తమను, మత్తః=ననకింతలు, అన్యత్=బే రెయాద, పరతరం=సర్వోత్తమవాద, కించిత్=ఒందువస్తువు, నాస్తి= ఇల్ల, యంతలర్థవు లభిను త్తదే. అపరతత్వపుహ్యగే భూమ్యాదిభేదదిం ద అనేకవిధవో పరతత్వపుహ్యగే శ్రీదేవి, ముక్త, భేదదింద అనేకవి ధవో అదరంతె పరతరతత్వపుకూడ అనేకవిధవల్ల. ఒబ్బనేయంతతిళిను వదక్కాగి అవతారికాదల్లి హేళిదప్రకార భగవంతగే పరతరతత్వపులబ్ధ వాదరూను “అహమేవ పరతరః” యంబపదగళన్ను శేరిసిద్ధారె.యం తతిళకోతక్కద్దు యంతభావ.

అ॥ జగదుత్పత్త్యాదిగళుమాత్రవే నన్న ఆధీనగళుయంతల్ల ప్ర పంచస్థితియుకూడ నన్న అధీనవు యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ మయిసర్వమిదంప్రోతం సూత్రేమణిగణాశ్చవ ॥ 2॥

టీ॥ ఇదం=ఈ, సర్వం=సమస్తప్రకృత్యాది ప్రపంచపు, మయి= నన్నల్లి, సూత్రే=ధారదల్లి, మణిగణాశ్చ=మణిగళ సమూహగళంతే, ప్రోతం=పోణసప్పట్టదే. తా॥ మణిగళస్థితిగే సూత్రపుహ్యగే ఆధారవో అదరంతె నాను సమస్తప్రకృత్యాది ప్రపంచక్కె ఆధారభూతను కడిం ద ప్రపంచస్థితియుకూడ నన్న అధీనవు.

అ॥ “జ్ఞానంతేహం” యంబ శ్లోకదల్లి జ్ఞానపదదింద ప్రతిజ్ఞా తవాద జ్ఞాతవ్య ప్రమేయవన్ను “భూమిరాప” ఇత్యాది నాల్కుశ్లో కోకగళింద హేళి ఈగేవిజ్ఞానపదదింద పూర్వదల్లి ప్రతిజ్ఞాతవాద విశేష వాగి జ్ఞాతవ్యవాద పరమాత్మన అతాకిక మాహాత్మ్యవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ రసోహమస్తుకౌంతేయ ప్రభాస్మిశశిసూర్యయోః॥

ప్రణవసర్వవేదేషు శబ్దఃఖేపేరుషంస్యమ ॥ ౮॥

టీ॥ హేకౌంతేయ=కుంతీపుత్రనాదయలై అజానన, అస్తు=ఉదకగళల్లి, రసః=సారభూతవాదరసవాగి, అహం=నాను, అస్మి=ఇద్దేను, శశిసూర్యయోః=చంద్రసూర్యరల్లి, ప్రభా=సారభూతప్రకాశనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, సర్వవేదేషు=సమస్తవేదగళల్లి, ప్రణవః=సారభూతవాద ఓంకారనాగి, అస్మి=ఇద్దేను, ఖే=ఆకాశదల్లి, శబ్దః=సారభూతవాద శబ్దరూపనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, స్యమ=మనుష్యరల్లి, పేరుషం=స్త్రీరల్లి ఇల్లది ద్దసామర్థ్య విశేషవాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. తా॥ ఉదకదల్లి ఇరతక్కసరపు ఉదకక్క స్వరూపధర్మపు ఆగువదరింద ఉదకధర్మగళాద సంఖ్యాదిగళల్లి సారవాగోదరల్లి (అనలాగి శ్రేష్ఠవాగువదరల్లి) రసత్వదల్లి విశేషవాగి పరమాత్మను కారణను ఆగువదరింద, రసభోక్తనాదప్రయుక్తలు రసభూతను, ప్రభా, ప్రణవ, ధ్వన్యాత్మకశబ్ద, పేరుషాదిగళాను పూర్వోక్తప్రకార ఈశాధీనవాద ప్రయుక్త నానేవే యంత అభేదవాగి హేలిద్ధారె.

మూ॥ పుణ్యోగంధః పృథివ్యాంచ తేజశ్చాస్మివిభావసా॥

జీవనంసర్వభూతేషు తపశ్చాస్మితపస్విషు॥ ౯॥

టీ॥ పృథివ్యాంచ=భూమియల్లి, పుణ్యోగంధః=శుభగంధరూపనాగి, విభావసా=అగ్నియల్లి, తేజశ్చ=దాహసామర్థ్య రూపనాగియు, అహం=నాను, అస్మి=ఇద్దేనె. సర్వభూతేషు=సమస్తప్రాణిగళల్లి, జీవనం=జీవనరూపనాగియు, తపస్విషు=తపస్విగళల్లి, తపశ్చ=కృచ్ఛాదితపోరూపనాగియు, అహం=నాను, అస్మి=ఇద్దేను. తా॥ భూమియల్లి ఇతరక్క పుణ్యగంధపు పృథివిగె స్వరూపధర్మవాగోదరల్లి పృథివీధర్మగళల్లి శ్రేష్ఠవాగువదరల్లి, గంధత్వదల్లి పరమాత్మను కారణను గంధభోక్త్రు ఆగువదరింద, పుణ్యగంధరూపనాగియు, అగ్నియల్లి ఇరతక్కదాహ

సామర్థ్యపు ఈశ్వరాధీనవాగువదరింద తేజోహుపనాగియు, సర్వప్రాణి
గళ జీవనక్కె నియమనమాడువదరింద జీవనహుపనాగియు, తపస్విగ
ళ తపస్సిగ నియమనమాడువదరింద తపోహుపనాగియు నానెఱిగిదైన
యంత అభేదోక్తియు.

మూ॥ బీజంమాంసర్వభూతానాం విస్థిపాథాసనాతనం॥

బుద్ధిబుద్ధిమతామ్మతేజస్తేజస్వినామహం॥ ౧౦॥

టీ॥ సనాతనం=పురాతననాన, మాం=సన్నన్ను, సర్వభూతా
నాం=సమస్తప్రాణిగళిగ, బీజం=బీజదంతె బీజభూతన్నాగి, హేపాథా=
యలై అజాననె, విస్థి=తిళి. బుద్ధిమతాం=జ్ఞానిగళి, బుద్ధిం=బుద్ధిరూప
నాగి, అహం=నాను, అస్మి=ఇద్దేనె. తేజస్వినాం=తేజస్విగళి, తేజం=తే
జోహుపనాగియు, అహం=నాను, అస్మి=ఇద్దేనె. తా॥ యలై అజ్ఞననె
బీజపు అంకురక్కె హ్యగె అభివ్యంజకవో అదరంతె సమస్తప్రాణిగళిగె
అభివ్యంజకనాగువదరింద బీజభూతన్నాగి సన్నన్నుతిళుకో ఘటక్కె
మృత్తినంతె పరిణామి కారణవన్నాగి తిళుకోబ్యాడ బుద్ధియు బుద్ధిమం
తరిగె ధర్మపు ఆగువదరల్లి బుద్ధిమంతర ధర్మగళల్లి శ్రేష్ఠపు ఆగువదరల్లి
బుద్ధిత్వదల్లి నియామకను ఆదప్రయుక్త బుద్ధిరూపనాగియు, తేజస్సు
తేజోవంతరిగె ధర్మపు ఆగువదరల్లి తేజోవంతర ధర్మగళల్లి శ్రేష్ఠపు ఆ
గువదరల్లి తేజస్తత్వదల్లి నియామకను ఆగువరింద తేజోహుపను యం
త అభేదోక్తియు.

వి॥ఆ॥ ఉదకచంద్ర సూర్యాదిగళిగె సర్వరిగె ఉక్తరీతియింద రసాదిగళంతె
ఈశాధీనత్వ ఇద్దాన్యు ఉదకాదిగళే నాను అగిధేను యంత హేళదెరసాదిగళే నా
ను అగిధేనంత హేళిద్దు యాకందర లోకదల్లి శ్రేణిగార మొదలదవరు వస్త్రాది
ద్రవ్యగళల్లి వ్యాపార ఉళ్యవరాగి కాణుసుతార వస్త్రదల్లి ఇరతక్క గంధరసాది
గుణగళల్లి గంధాదిగళల్లి ఇరతక్క గంధజ్ఞాది ధర్మగళల్లి జేరే వ్యాపార ఉళ్యవరా
గి కాణిపవరిల్లి వస్త్రాద్యుత్పత్తియన్ను అనుసరిగి హ్యగె గంధరసాదిగళు ముట్టతదో
అవసంతె భగవంతను అల్లి ఉదకాదిగళిగె ధర్మగళాద రసాదిగళల్లి రసాదిగళిగె ధర్మ

గలాద రసత్వాదిగళి శేరే వ్యాపార ఉత్పన్నమ ఉదాత్త్యత్వత్రియన్న ఆమనరిసి
రసాదిగళు ఉత్పన్నగళు అల్ల యంత తిళునువర క్కొస్కరలు, పరమేశ్వర ? ఉద
కాది భోగగళకంతలు రసాదిభోగవు అధికపు యంత తిళినువరక్కాగియు యంత
తిళిజేకు. అధవా నామక్కె అభిమానియు ఉపాదేవియు భగవంతన ఉపాసనామా
దువదరలి ప్రతిమాస్థానీయళు ఆగువదరింగ నామాభిమాని ఉపాదేవియన్న బ్ర
హ్మయంత ఉపాసనా మాదతక్కర్దు యంబ అథా ఉళ్య “నామబ్రహ్మ్యుహసీత”
యంత ఆ ఛేదోక్తియు హ్యగో ఆదరంతే రసాదిగళు భగవదుపాస్తి ? ప్రతిమాగళు ఆ
గువదరింద రసవే నాను అగిద్దేను యంత ఉపాసనా మాదతక్కర్దు యంబ అథా
ళ్య “రసోహమస్మిత్తుపాతి” యంత ఆ ఛేదోక్తియు. ఆగర ఉదకాది ల్లి భగ
వదుపాసనాకింతలు రసాదిగళి భగవదుపాస్తియు శ్రేష్ఠివా ఉవదరింగ రసాదిగళే
నాను అగిద్దేను యంత హేళిగు యంత తిళుకోజేకు. అధవాజ్ఞానాభిమాని ? అభిమా
ని దేహగళి భగవంతను సర్వత్ర అధ్వాన ఉదకాభిమానిగళు ఆ భగవంతుగ పా
మడరు యంత ఉపాసనామాదుతారకడిందలు రసాదిగళేనాను అగిద్దేను యంత హే
ళిగు యంత తిళిజేకు.

అ॥ అధవా “సర్వత్రవిష్ణోరుత్కర్షణజ్ఞానవిజ్ఞానమితీర్యతే : త
ద్విశేషపరిజ్ఞానం విజ్ఞానమితీగీయతే” యంబ స్మృతియింద సర్వత్ర
నామాన్యవాగి పరమాత్మన ఉత్కర్షణ జ్ఞానపు జ్ఞానపదవింద వివక్షిత
వు “అపరేయమిత స్వన్యాం” యంబల్లోకదల్లి హేళిదప్రకార జడప్ర
కృతి బ్రహ్మదిజీవరగళు అవరరు (అనలాగి అధమరు). అనురజనరు అ
వరతరరు. శ్రీదేవియు ముక్తజనరు పరరు. ఇవరళిగె శ్రీదేవియు దా
వాగ్యూ సంసారసంబంధ ఇల్లదిదరింద ముఖ్యపరత్వ ఉల్లవళు. ముక్తరు
కెలవకాల సంసారసంబంధ ఇరువదరింద అముఖ్యపరత్వ ఉల్లవళు అన
లాగి పరాభాసరు. హిందే హేళిద సర్వరు హర్యక్షీనరు. పరమాత్మను
పరతరను. పరతరయంబ స్థలదల్లి తిరశ్చవుతమప్రత్య యాథా ఉల్ల
ద్వాగుతదే. పరమాత్మనకింతలు బేరే పరతమను ఇల్లదే హోగువద
రింద భగవంతనె పరతమను యంత హేళతక్కర్దాగెదకపింద పరరు
యంత హేళిసికొళల్పట్ట శ్రీదేవి ముక్తరగళిగుపరమాత్మగు మధ్యనల్లి

జేరేపరతరను ఇల్లదినువద్దశియింద భగవంతనే పరతరను యంత హే శతక్కద్దాగెద కడిందలు పరమాత్మనె పరతరను పరతమను ఆతనకిం త భేరే పరతరను పరతమను ఇల్ల. ఆదరెముక్తురు పరరు శ్రీదేవియు పరతరళు యంతయాక హేళబారదుయంతందరే “ముక్తుస్తుస్యాత్ప రాభాసః” యంబ తాత్పర్యోక్తస్మృతియింద ముక్తురు పరాభాసరు కడింద పరరు అగువద్ది. శ్రీదేవియు పరళు. పరమాత్మనె పరతరను పరతమను యంతపరాపర తత్వవివేచనపూర్వకవాద పరమాత్మన స ర్వోత్తమత్వవన్ను “జ్ఞానం తేహంసవిజ్ఞానం” యంబ శ్లోకడింద ప్రతి జ్ఞాతవాద జ్ఞానవన్ను విజ్ఞానవన్నును “భూమిరాప” ఇత్యాదిశ్లోక చ తుష్టయడింద హేళి సర్వక్కు భగవదధీనత్వవన్ను ప్రదర్శన మాడువ దరింద ఆ విజ్ఞానవన్నె హేళుత్తారె.

టీ|| ఈ శ్లోకగళల్లి ఇద్దరసాదిశబ్దగళు భగవంతను రసాది భోక్త రసాదినియంతను ఆగువదరింద భగవంతగెనామగళు. హేకాంతేయ= కుంతీపుత్రనాద అజాననె, అప్రున్దిడకగళల్లి ఇద్దు, రసం=రసవన్ను స్వీకారమాడువదరింద ప్రేరణామాడువదరింద రసనామకనాగి, అ హం=నాను, అస్మి=ఇచ్చేనె, శశిసూర్యయోః=చంద్రసూర్యరల్లి ఇద్దు, ప్ర భా=స్వయంప్రకాశమూనను ఆగువదరింద ప్రభానామకనాగి, అస్మి=ఆ గిచ్చేనె, సర్వవేదేషు=సమస్తవేదగళల్లి ఇద్దు, ప్రణవః=వేదగళన్ను స్తా త్రమాడతక్కంధావన్ను ప్రేరణామాడువదరింద ప్రణవనామకను, అస్మి=ఆగిచ్చేనె, భే=ఆకాశదల్లి ఇద్దు, శబ్దః=శబ్దవన్ను ప్రేరణామాడు వదరింద శబ్దనామకను, అస్మి=ఆగిచ్చేనె॥ ౧౭॥ పృథివ్యాంచ=పృథివియ ల్లి ఇద్దు, పుణ్యగంధః=స్వయం పుణ్యగంధరూపనాగి, సురభ్యసురభిగం ధవన్ను ప్రేరణామాడువదరింద గంధనామకను, అస్మి=ఇచ్చేను, విభావసౌ= అగ్నియల్లి ఇద్దు, తేజశ్చ=తేజస్సన్ను ప్రేరణామాడువదరింద తేజోనామకనాగి యు, అస్మి=ఆగిచ్చేనె, సర్వభూతేషు=సమస్తప్రాణిగళల్లి ఇద్దు, జీవనం=

జీవనవన్ను, కొడువదరింద జీవననామకనాగి, అస్మి=ఆగి ధ్వేనె, తపస్వి
 మ=తపస్విగళిల్లి ఇద్దు, తపశ్చ=తపస్సన్ను ప్రేరిసువదరింద తపోనామక
 ను, అస్మి=ఆగి ధ్వేనె ||౯|| హేపాథా=యలై అజ్ఞాననె, సనాతనం=పు
 రాతననాద, మాం=నన్నన్ను, బీజం=(బీజవన్ను ప్రేరిసువదరింద) బీజ
 నామకన్నాగి, పిద్ధి=తిశకో, బుద్ధిమతాం=బుద్ధిమంతరల్లి ఇద్దు, బుద్ధిం=
 (బుద్ధియన్ను ప్రేరిసువదరింద) బుద్ధినామకను, అస్మి=ఆగి ధ్వేనె, తేజస్వి
 నాం=తేజోవంతరల్లి ఇద్దు, తేజసి=తేజస్సన్ను (ప్రేరిసువదరింద) తేజోనా
 మకనాగి, అహం=నాను, అస్మి=ఆగి ధ్వేనె||౧౦|| తా|| భగవంతను ఉదకా
 ది సర్వవస్తుగళిగె రసగంధ ప్రభాది ధర్మగళిగె వ్యవహారిక సాదిగ
 లన్ను స్వీకారమాడుతానె. ఆదప్రయుక్తరసాదినామకను యంతభావ.

మూ|| బలంబలవతాంచాహం కామరాగవివజితం|

ధర్మావిరుద్ధోభూతేషు కామోస్మిభరతషభ|| ౧౧||

టీ|| హే భరతషభ=భరతకులోత్పన్ననాద అరసరగళిగె శ్రే
 ష్టనాదఅజ్ఞాననె, బలవతాం=బలవంతరల్లి, కామరాగవివజితం=కా
 మరాగగళిందరహితవాద, బలంచ=బలాత్మకనాగియు, అహం=నాను,
 అస్మి=ఇ ధ్వేనె, భూతేషు=ప్రాణిగళిల్లి, ధర్మావిరుద్ధం=ధర్మకై-విరువద్దల్ల
 దంధా, కామం=కామరూపనాగి, అస్మి=ఆగి ధ్వేనె. తా|| బలవంతరల్లి
 ఇద్దు, విషయభోగగళిల్లి అపేక్షా ఇల్లడిద్దరింద నిత్య పూణాబలఉత్తమ
 ఆగువదరిందలు కామవిజిత బలాత్మకనాగియు, అయోగ్యరల్లి బలవ
 న్ను ఉపయోగినడే ఇద్దకడింద రాగవజిత బలాత్మకనాగియు, ప్రాణి
 గళిల్లి ధర్మకై-అవిరుద్ధవాద కామరూపనాగియు ఆగి ధ్వేనె.

వి.ఆ|| పుణ్యగంధః, కామరాగవివజితంబలం ధర్మావిరుద్ధః కామః యంత
 గంధ, బలకామాదిగళిగె విశేషణగళు హేతువదరింద శుద్ధవాద గంధాదిగళిల్లి భగ
 వంతను ఉపాస్యను అశుచిగళాద గంధబలాదిగళిల్లి ధర్మావిరుద్ధకామదల్లి ఉపాస్యను
 అల్ల యంతతిశకోతక్కద్దు.

అ|| భగవంతను రసదిగర్భమాత్రక్యే ప్రేరకను యంతిల్ల. ఉదకాదగళెన సర్వకూకా ప్రేరకను యంబ అర్థనన్ను హేళుత్తారె.

మూ|| యేచైవసాత్వకాభావా రాజసత్త్వమసశ్చయే|

మత్తివేతితాన్వి సత్వహంతేషుతేమయి|| ౧౨||

టీ|| యేచైవ భావాన్వియాసపదార్థగళు, సత్త్వికాన్విసత్వగుణవికారాత్మగళో, యేచైవయాసపదార్థగళు, రాజసాన్విరజోగుణవికారాత్మగళో, యేచైవయాసపదార్థగళు, తామసాశ్చ=తమోగుణవికారాత్మగళో, తాన్వి=తపదార్థగళున్ను, మత్తివేతి=నన్నదశియింద ఉత్పన్నగళున్నాగి, విప్లి=తిళి, తే=తపదార్థగళు, మయి=నన్నల్లి, ఎతన్వి=అవె, (ఇతి=హీగె, విప్లి=తిళి) ఈజగత్త్వహ్యగెనినగె అధీనవో అదరంతె నీనుకూడ ఈజగదస్సేన యంతందరె, జగదధీననుఅల్ల యంబ అర్థవన్ను హేళుత్తారె. అహం=నాను, తేషు=తపదార్థగళుల్లి, నతు=ఇద్దవను ఆగు వదిల్ల. తాన్వికరాజసతామస వికారభూతగళాద జలాది సర్వపదార్థగళు నన్నింద ఉత్పన్నగళున్నాగి నన్నింద ఉపజీవ్యగళున్నాగి తిళుకో. నానుతపదార్థగళుంద ఉత్పన్ననుఅల్ల. అవగళుంద ఉపజీవ్యనుఅల్ల యంత హేలజాన్వితిళి.

వి-ఆ|| సర్వపదార్థగళునా ప్రాణవికారగళాగిద్దరూ ఒంహందుగుణ హేచ్చగిరో ప్రయత్నసాత్వకాదివ్యవహర యంత తాన్విదక్కాగి “యేచయేచ” యంత ప్రత్యేకవాగి హేళుత్తారె.

అ|| విజ్ఞాన యంబవిషయ ఉపసంహారమాడువ పూర్వశోకదల్లి సత్వాది గుణగళుంద నిష్పన్నగళాద సకల పదార్థాగళిగె భగవంత నె కారణను ఆశ్రయను యంత హేళుత్తరింద భగవంతను గుణాతీతను యంత హేళుత్తప్రాయవే ఆగుతదె. గుణాతీతనాగిద్దరె గుణాతీతనాగి తిళియె. ఉదె ఇరోణవు గుణచంతనాగి తిళియల్లుడు త్తిరోణవు భగవంత నాద నినగె కూడుచచ్చి యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ|| త్రిదగుణమయై భావైశ్చేన్ద్రస్వమిదంజగత్ |

మోహితంనాజానాతి వూమేభ్యపిరమవ్యయం|| ౧౩||

టీ॥ త్రిభింగుణమయైః=గుణత్రయాయత్మకగళాద, ఏభిః=ప్రమితగళాద (అందరె ప్రత్యక్షాది ప్రమాణగళింద సిద్ధిగళాద) భావైః=పదార్థగళింద, అథవా గుణమయైః=త్రిభిః=పూర్వోక్తప్రకార సాత్వికాది భేదదింద మూఁపువిధవాద, ఏభిః=ప్రమితగళాద, భావైః=పదార్థగళింద, మోహితంసత్=మోహాచన్నహృదిద్భాగి, ఇదం=జ్ఞానిభిన్నవాద, సర్వం=సమస్తవాద, జగత్=అజ్ఞానిగళు, ఏభ్యః=గుణ తద్వికారగళదశియింద, పరం=వ్యతిక్తనాద, అవ్యయం=దేహాదిందలూ నాశరహితనాద, మాం=నన్నన్ను, నాభిజ్ఞానాతి=తిలియువదిల్లి. తా॥ సాత్వికాదిభేదదింద త్రివిధవాద పదార్థగళింద మోహితరాగి జ్ఞానవ్యతిక్తజనమ భగవంతన గుణాతీతన్నాగియు. దేహాదిగళిందలూ నాశరహితన్నాగియు, తిలియువదల్లి సాత్వికాది పదార్థగళింద మోహితరాగిద్ధారకడింద గుణాతీతనాద భగవంతన గుణాతీతనాగి తిలియదె ప్రత్యుతగుణవంతన్నాగి తిలియధారె. అంతు మోహాదింద గుణాతీతన్నాగి తిలియదె ఇరోణ గుణవంతన్నాగి తిలియోణ యరడు నినగె ఉపపన్న వాగుతదె.

వి-అ॥ సర్వపదార్థగళిగె గుణమయత్వవన్ను తిలిగువదగోస్కర ప్రమితవాద సర్వపదార్థగళిగె పరామర్శకవాద “ ఏభిః ” యంబ సర్వనామపదపు పదార్థగళిగె విశేషణవాగి హేళల్పట్టద. భగవంతన సగుణమ యంబ మోహాక్రై గుణమయాయత్మకగళాద పదార్థగళువ్యగె కారణవాగుతదె కారణవాదరక్షై “ గుణమయైభావై మోహితం ” యంబ మాత్రయక్తవాగుతదె యంతందరె లోకదల్లి గుణమయవాద దేహాదిగళన్నునోడి ఇదగంలె భగవంతన దేహాదిగళుకూడ. యాకందరె భగవంతనదేహపు ఇతరదేహదంతె దేహపు ఆగదె యంబ హేతువింద గుణమయ యంబ మోహపు ఉంటాగుతదె యంబ రాత్వర్యదింద గుణమయైభావై మోహితం ” యంత హేళల్పట్టద యంతతిలియనేమ. జ్ఞానిగళు పరమాత్మన్ను యథావస్థితవాగితిలిధారె కడింద అవరగళన్న బిట్టు అజ్ఞానిగళన్న మాత్రతెగను కోళ్ళువదక్కాగి ఇదంయంత జగత్తిగె విశేషణకొట్టిద్దారె. అజ్ఞానిగళు, భగవంతన గుణాతీతన యంత తిళుకుంబోదరల్లియు క్రియల్లవాదప్రయక్త హాగె తిలియువదిల్లి

సగుణను యంత ప్రియుచదరల్లి దేహాదిరూపయ్యత్వాభాస ఇరువదరింద సగుణను యంత విపరీత ప్రిథాకె.

అ॥ బ్రహ్మాదిగళ దేహేంద్రియాది దృష్టాంతదింద దేహాదిత్వ హేతువినిందహ్మిద, భగవంతను గుణమయ దేహవశ్యవను యంబ జ్ఞానపు, మోహపు ఆగువదిల్లి. యాకందరె భగవంతగె గుణమయాత్మ కదేహపు ఇల్లనెంబ బాధక జ్ఞానపు ఇల్లవాదప్రయుక్త; అంధాజ్ఞానపు జ్ఞానిగళిగె అదెకసింద ఆజ్ఞానపు బాధకవాగుతదె యంతందరెపరమా త్మను గుణమయ దేహఉశ్యవను యంబ అనేకపామరజనర జ్ఞానవిరో ధదింద జ్ఞానిగళ అల్పవాదజ్ఞానక్కె అయతాధత్వపు సంభవిసుతదె కసిందబాధకపు ఆగువదిల్లి. పామరరిగె కాలాంతరదల్లి బాధకజ్ఞాన ఉం టాగబహదల్లి యంతందరె అనాదికాలదింద ఉత్పన్నవాగదె ఇద్దదు ఇన్నుముందె ఉంటాగువదిల్లి యెంత ఆక్షేపికిదరె భగవంతన యథావ స్థితజ్ఞానాభావ విపరీతజ్ఞానగళిగె గుణాభిమానియాద దుర్గాదేవియు కారణభూతళు దేహత్వాదియుక్తియు నిమిత్తమాత్రపు యంబ అభి ప్రాయదింద హేళుత్తారె.

మూ॥ ధైవీప్యేషాగుణమయీమమమాయాదురత్యయా॥

మామెవయెప్రపద్యంతె మాయామెతాంతరంతె॥ ౧౪॥

టీ॥ ధైవీ=సృష్ట్యాదిరూప క్రిడాదిగుణ విశిష్టనాదపరమాత్మన సంబంధియాద, మమ=ననగె అతిప్రియళాద, ఏషా=ప్రమాణప్రమిత లాద, గుణమయీ=గుణాభిమానియాద, మాయా=దుర్గాదేవియు (మోహికా=మోహవన్ను ఉంటుమాడతక్కవళు) దుర్గాదేవియిం ద ఉంటుమాడల్పట్ట మోహపు కాలాంతరదల్లి నివృత్తవాగలి యం తందరె హేళుత్తారె, దురత్యయా=అతిక్రమసలిక్కె అసాధ్యవాదద్దు. దేహత్వాదియుక్తిమాత్రపు మోహవన్నుకుగితు కారణవల్ల పరమా త్మనింద ప్రేరితళాద దుర్గాదేవియు కారణభూతళు యంత హే

శిదల్లి ఆ మాయావన్ను అతిక్రమింపబడినదానిందు శక్యవల్లకడింద దారిగు జ్ఞానపు ఉంటాగదె హోగలి యంతందరె అదరన్ను హేళుతారె. ఏవ శబ్దపు భగవంతన జ్ఞానదల్లి ఇత్థంభావసూచకపు. ఏవ=అన్యవన్ను బిట్టు గురు నమస్కారాదిగళన్ను కూడ భగవద్భక్త త్వేనతిశయ మాడుతక్కం థా, యే=యావపురుషుడు, మాం=నన్నన్ను, ప్రపద్యంతే=శరణవన్ను హోందుతారొ, తే=అవరగళు, ఏతాం=ఈ, మాయాం=మాయాకృత మోహవన్ను, తరంతి=అతిక్రమింపబడె. తా|| ననగె అతిప్రియతా ద గుణాభిమానియాద దుర్గాదేవియు మోహవన్ను కురితు కారణ భూతభుకడింద ఆ మాయాదంద ఉంటుమాడిద మోహవన్ను అతిక్ర మింపబడినదానిందు శక్యవల్లకడింద యారిగు అవతారికాదల్లి హేళిదంతె బాధకజ్ఞానపు ఉంటాగువదిల్లి. ఆదరె ఆమాయానిర్మితవాద మోహపు దానిందు అతిక్రమింపబడి అశక్యవాదలియారిగు జ్ఞానపు ఉంటాగదె హో గలియంతందరె భగవద్భక్తిరిక్త సర్వవన్ను బిట్టు గురునమస్కారాది గళన్ను కూడభగవద్భక్త త్వేన అనుష్ఠానమాడుత నన్నన్నే శరణహోం దిదవరు యారో అవరు ఈ మాయానిమిత్తకవాద మోహవన్ను అ తిక్రమసి జ్ఞానవన్ను హోందుతారె.

వి-అ|| “మమమాయా” యంత హేళువదరింద పూర్తి ఆగిరలు దైవీ యంత మాయాక్కె విశేషణ మాయా నన్న సంబంధియు ఆగువమాత్రదింద దురత్యయతె హ్యగ ఆయితు యంతందరె సృష్టి స్థితి లయాది గుణగళింద విశిష్టనాగువదరింద అ తిసమర్థనాద ననగె అతిప్రియత ఆగువదరింద అకిగె కూడ అతిశయ సామర్థ్యపు ఉంటు కడింద దురత్యయతె యంతతిశుసువదక్కాగి యంతతిశుకోజేకు. మాయా క్కెగుణమయీ యంతవిశేషణ దుర్గాదేవియు గుణాభిమానియు అదప్రయుక్తత మోగుణదింద ఇంథా మోహవన్ను ఉంటుమాడుతారెంత తిశుసువదక్కాగి యంత తిశుకోజేకు. అంతు మోహవన్ను కురిరు దుర్గాదేవియు ముఖ్యకారణభూతత దేహ తాన్వియక్తియు అముఖ్యకారణపు యంత వట్టుఅభిప్రాయపు.

అ|| ఉక్తరీతియింద నిన్న శరణుహోంపాదు భూత వాద పక్షగల్లి యల్లరు నిసన్నే శరణుహోంపి మాయావన్ను యాక అతిక్రమింపబడి యంతందరె హేళుతారె.

మూ॥ నమాంధుష్కృతినోమూఢాః ప్రపద్యంతేనరాధమాః ।

మాయయాపహ్నత్యన్తాః ఆనురంభావమాశ్రేతాః॥ ౧౫॥

టీ॥ దుష్కృతినః=చాపకలరాద, మూఢాః=వివేకశూన్యరాద
నరాధమాః=మనుష్యాధమరు, మాయయా=చారీచ్ఛాదింద, స్వభావదిం
దలు, అపహ్నత్యన్తాః=తిరస్కృతవాద అధిష్ఠాన యాథాత్మ్య జ్ఞానజ్ఞ
శ్శుచరాగి, మూఢాః=మిథ్యాజ్ఞానిగళాగి, ఆనురం=ఇంద్రియగళిలీలసక్త
రు అనురరు అనురంబంధియాద, భావం=సర్వవన్ను, ఆశ్రేతాస్సంతః=
హంసాదివచరాగి, మాం=నన్నన్ను, నప్రతిపద్యంతే=హంసాదువదిల్లి.

తా॥ చాపకలరకడింద వివేకశూన్యురు వివేకశూన్యరకడింద
మనుష్యాధమరు ఆగిధారె. అచరు మాయాదింద తిరస్కృతవాద
యాథాత్మజ్ఞాన ఉన్నచరాగి మిథ్యాజ్ఞానిగళాగి అనురభావవన్ను హంస
దిదచరుకడింద నన్నన్ను హంసాదువదిల్లి కడింద యల్లరింద మాయాతర
ణవు అశక్యవు.

అ॥ పుణ్యవృత్తం నన్నన్ను సేవామాడుతా నన్నన్నేహంధు
తారె. అవరల్లి తారతామ్య ఉంటు యంత హేళుతారె.

మూ॥ చతుర్విధాభజంతేమాం జనాఃసుకృతినోజానః ।

ఆత్మోజ్ఞానురధాఃధీః జ్ఞానీచభరతక్షభః॥ ౧౬॥

టీ॥ సుకృతినః=పూర్వజన్మకృతపుణ్యవంతరాద, యేజనాః=యా
చజనరు, మాం=నన్నన్ను, భజంతే=సేవినుత్తారో, తే=అవరుగళు, ఆర్తః=
రోగాద్యుపద్రవ ఉన్నచను, జ్ఞానుః=ఆత్మజ్ఞానేచ్ఛా ఉన్నవను, అధాః
ధీః=సనేచ్ఛా ఉన్నచను, జ్ఞానీచ=జ్ఞానవంతను, ఇతి=ఈప్రకారవాగి,
భరతక్ష=భరతకులీతన్నరల్లి శ్రేష్ఠనాద, హేఅజాన=యైలజాన
ననె, చతుర్విధాః=నాలుకవిసరాదచరు. తా॥ పూర్వజన్మ కృతపుణ్య
దింద యుక్తరాద జనరు నన్నసేవెయన్ను మాడిదవరాగి నన్నేహం

మత్తారె. అనఁడు ఆతఁడు జిజ్ఞాసువు అర్హాధికాయజ్ఞానియు యంత నాల్కువిధము.

మూ॥ తేషాంజ్ఞానినిత్యయుక్తిః ఏకభక్తిర్విశేష్యతే।

ప్రియోహిజ్ఞానినోత్యధిక మహంసచమమప్రియః॥ ౧౭॥

టీ॥ తేషాం=అచరగళమధ్యస్థుల, జ్ఞాని=జ్ఞానవంతను, నిత్యయుక్తిః=సదాభగవత్సమాధి ఉత్పన్నునాగి, ఏకభక్తిః, నన్నట్లే ప్రధానవాగి భక్తి ఉత్పన్నునాగి, విశేష్యతే=శ్రేష్ఠనాగుత్తానె, జ్ఞానియుననగె అతిప్రియను ఆదప్రయుక్తియై రక్తింత శ్రేష్ఠను యంబ అధికవన్ను హేళుత్తానె, జ్ఞానినః=జ్ఞానిగె, అహం=నాను, అత్యర్థం=అధికవాగి, ప్రియోహి=ప్రియను, సచ=అజ్ఞానియు, మమ=ననగె, ప్రియః=ప్రియను.

తా॥ జ్ఞానిగె నాను అతిప్రీతివిషయను. జ్ఞానియుననగె అతిప్రీతి విషయను. ఆదప్రయుక్తిహిందె హేళిద నాల్కువిధపుణ్యవంతరల్లి సదానన్న సమాధియోగదింద యుక్తనాగి నన్నజ్ఞాప్రాధాన్యవాగి భక్తి మాత్రతక్కువనాడ జ్ఞానియు శ్రేష్ఠను.

అ॥ ఒబ్బసప్రశంసాదింద ప్రాప్తవాద ఇతరనిందావన్ను నిరాకరణ మాడుత్తారె.

మూ॥ ఉదాహరితర్వేవై తే జ్ఞానీత్వాత్మైర్నమేమతం।

అస్థితస్సహియుక్తాత్మామామేవానుత్తమాంగతి॥ ౧౮॥

టీ॥ ఏతే=నాల్కువిధరాద, సర్వవేదసమస్తరాదజనగళు, ఉదాహరి=ఉత్కృష్టరాదనను, జ్ఞానీతు=జ్ఞానియాదరో, మే=ననగె, అత్మైర్నమ=అతిప్రియనాగువదరింద స్వరూపభూతనాదనను, నన్న అధీనవాద సత్తాదిగళు ఉత్పన్నును యంత జ్ఞాన ఉత్పన్నును ఆదప్రయుక్తనన్న స్వరూపవేయంత అభేదోపచార వెంతభావ. ఆనవా అత్మైర్నమ=నన్నప్రాప్తి ఉత్పన్ను, ఇతి=ఈప్రకారవాగి, మే=నన్న, మతం=సిద్ధాంతపు, సహి=

ఆజ్ఞానియు, అనుభవమాం=అత్యంత శ్రేష్ఠవాద, గతిం=గతియన్నకురి
తు, యుక్తాత్మానాం=సమాధియుక్తమనస్సు ఉత్పన్ననాగి, మామేవ=న
న్నెన్నె, ఆత్మతః=హృదయముననున్నది. తా|| హిందెహేళిద నాల్కు
విభజనరు ఉత్తమగే. అవరగళి జ్ఞానియు సర్వపునస్స అధీనపు యంత
తిళిథాచి. ఆదప్రయుక్తినన్న స్వరూపభూతను ఆ జ్ఞానియు శ్రేష్ఠవాద
ఫలోద్దేశించి సమాధియుక్తమనస్సు ఉత్పన్ననాగి నన్నన్నేహించిద
వను అగుత్తానె. నాల్కు-విభజనరు ఉత్తమరు యంత హేళువదరింద
జ్ఞాని వ్యతిరక్తగిని నిందాపరిహారవాయితు.

అ|| ఏవంవిభనాదజ్ఞానియు దుర్లభాను యంబ అధివన్ను
హేళుత్తారె.

మూ|| బహునాంజన్మనామంతే జ్ఞానవాణ్మాంప్రపద్యతే|

వాసుదేవసర్వమితి సమహత్మానుదుర్లభః|| ౧౯||

శ్రీ|| బహునాం=అనేకగళాద, జన్మనాం=జన్మగళ, అంతే=కొ
నియల్లి, సర్వం=సమస్తపు, వాసుదేవ ఇతి=భగవదధీనసత్త్వాదిగళు ఉత్ప
ద్దు యంబ, జ్ఞానవాణ్=జ్ఞాన ఉత్పన్నను, అధవా, సర్వం=సంపూర్ణవా
దనస్తపు, వాసుదేవ ఇతి=వాసుదేవను యంబ, జ్ఞానవాణ్=జ్ఞానఉత్ప
వను, యః=యావనో, సః=ఆ పురుషను, మాం=నన్నన్ను, ప్రపద్యతే=
హించుత్తానె, సః మహత్మా=అంధజ్ఞానఉత్ప పురుషను, సుదుర్ల
భః=అత్యంతదుర్లభాను. తా|| బహు జన్మగళ అంత్యదల్లి సర్వపు ఈ
శ్వరాధీనపు సంపూర్ణవాదనస్తపు వాసుదేవనే యంబ జ్ఞానఉత్ప పు
రుషను నన్నన్నుహించుత్తానె. అంధజ్ఞానపుత్పపురుషను దుర్లభను.

౨-ఆ|| భగవద్జ్ఞానిగళిశేవే యాకమోక్ష? యంబ శంకా “సర్వం” యం
బ పదచింద భగవంతే పూర్ణాను. అవశేవే జ్ఞానమోక్ష కొనువశక్తి అదె యం
త హేళిద్దరింద పరిహరవాగిదె. వాసుదేవ జ్ఞానచింద మోక్షవాదరెయల్లరిగూ
మోక్షురతి యంబ శంకా “దుర్లభః” యంబ పదచింద యల్లరూ అంధజ్ఞానిగళా
గోచిల్ల వెంత హేళువదరింద పరిహరవాగిరు.

అ తోకడల్ల భవద్వినిగళు అనేకరుకాణిసుత్తానై, కడింద
న్యగైచాలభ్యచు యంతందరై హేళుత్తానై.

మూ కామైసైసైరై తజ్జానాః ప్రపద్యంతేన్యదేవతాః ।

తంతనియమమాన్ధాయ ప్రకృత్యానియతాఃస్వయా ॥ ౨౦ ॥

టీ | తై తై కామై = తమ్మతమ్మగై అభిమతవాదప్రచారాగ
ండి, హృతజ్జానాః = అవహరసల్పట్ట భగవదుత్తమత్వజ్ఞాన ఉత్పరరాగి,
తం తం నియమం = తత్తదాగమోక్తనియమవన్ను, ఆస్థాయ = ఆశ్ర
యసి, స్వయా = స్వయేవ వాద, ప్రకృత్యా = స్వభావదింద, నియతాః = వశ
పట్టపరరాగి, అన్యదేవతాః = బ్రహ్మదేవతిగళన్ను, ప్రపద్యంతే = హొందు
త్తానై. తా జ్ఞానిగళాగి కాణీసతక్కవరు నానావిధకామగండి భగవ
దుత్తమత్వ జ్ఞాననన్ను బిట్టు అన్యదేవతిగళాద బ్రహ్మదిగళన్ను పూజి
అవరన్ను హొందుత్తానై కడింద శుద్ధభాగవతనుదులభను.

|| కెలకాల విష్ణునన్ను కెలకాల బ్రహ్మరుద్రాదిగళన్ను మిశ్రవాగిపూజె
నావరక్కపురుషును క్రమవాగి భాగవతను అనుత్తానాయంతందరై, అమిశ్రయాజియాద
పరుషును నిత్యతైవిద్యరూపనా? (అందరెనియసంసారియా) ఇల్లదిద్దరై శుద్ధభాగవతనా
నిగళిష్టనగోష్టరును యంబ విషయదల్లి నిర్ణాయకపు ఇల్లదిద్దరిమిత్తదింద అన్య
భాగగళన్ను యజననావరక్కననా? యంతశంకినలు అభ్యవక్షదల్లి హేళుత్తానై.

మూ | యోయోయాంయాంతనుంభక్తః శ్రద్ధయా ర్చితమిచ్ఛతి ।

తస్యతస్యాచలం శ్రద్ధంతామేనవిదధామ్యహం ॥ ౨౧ ॥

సతయాశ్రద్ధయాయుక్తస్తస్యారాధనమీహతే ।

లభతేచతతఃకామా మయేనపహితాహితా ॥ ౨౨ ॥

టీ | యఃయః = (శుద్ధభాగవత తమోయోగ్యుర కింతలన్యనాగి
యూ విష్ణుశత్వజ్ఞానదిందలూ వివరీతజ్ఞానదిందలూ రహితనాద) యావ
యానపురుషును, యాంయాంతనుం = కారణవిశేషదింద, బ్రహ్మరుద్రాది

పూర్వమున భాగ్యనాగియూ కరుణ మానమాన నిత్యమనారీ
 యుగమునైనను ఇల విశేషమును మాంయమవికోస్కరియూన
 బ్రహ్మరూపిడ దేవతగిన్ను శక్తయింద ఆస్తిక్య బుద్ధియంద పూజా
 మాడలు అపేక్షింతుత్తానో, ఆచరుషగె నాను అంధాశ్రద్ధావన్న స్థిర
 నా యిందుమానుతేను. ఆచరుషును ఆశ్రద్ధావందియుక్తనాగి ఆ బ్ర
 హ్మరూపిడైనను పూజెయన్న మానుత్తానె. ఆ పూజామానునదిరి
 యిదేవతానిచ్చి కర్మలన్నింటి జలస్వప్తి తనగె ఇష్టగోచర కామగర్భము
 హొందుత్తానె. ఆచరుషునుశుద్ధభాగవతిను ఆగునదిల్లయంతభావ. మిశ్ర
 యామాది ఆచరుషును శుద్ధభాగవతిచాగి కానివికేషింది అన్యదేవ
 తామామయు అవిషయిదశ్చే న్యభావతి: విష్ణుభక్తనాడ మావచరుషును,
 విష్ణుభక్తిర్విద్ర కరుగలగెన్ను కొడితక్కనను యంతితిశిదివనాదికాల
 మ్ము, కానివికేషింది బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతగిన్ను శ్రద్ధెయిందపూజా
 మాడలు అపేక్షింతుత్తానో, ఆచరుషగె అంధాశ్రద్ధెయన్న నాను
 యిందుమానుతేను. ఆచరుషును ఆశ్రద్ధెయిందియుక్తనాగి ఆబ్రహ్మది
 యేదేవతగిన్ను పూజామానుతానె. అంతరిదిల్లి ఈశానుగ్రహప్రాప్తగు
 మాదిదేవతాపిష్టపేరితరాధారము మానుత్తానె. అంతరిదిల్లి భగ
 వదారాధారెయింది చన్నిందకొడిల్పట్టంధా మోతొది చరుషార్థశన్న
 హొందుత్తానె. అంత మిశ్రయాజయశుద్ధభాగవతనుఆగతక్కయోగ్య
 తా కన్యనాదికే క్రమవాగిశుద్ధభాగవతినుఆగుత్తానె.

ఆ అన్యదేవతా మానిగిళికూడ నీనెగలవన్ను కొడోపక్ష
 నిల్ల ఆన్యదేవతగిన్ను బిట్టు నిన్నున్నే పూజామాడి బేకుయంబువదు
 మాంకెయింతిందకే హేళిత్తానె.

నా అంతరిదిల్లి గలంతెమాంతిద్భవత్విల్లుమేధనాం
 'నాక'దేవయంతి. అంత మిష్టక్తాయాంతిమామపి

అర్థం || అల్పమేధసాం = అల్పశలదల్లిబుద్ధి ఉత్కంఠా, తేమాం = విష్ణువిగే రమాబ్రహ్మాదిగళకింతులు ఉత్తమత్వవస్తుతిశదు అన్యదేవతా మానగళాదంధానగళి, తత్కలం = ఆదేవతిగళింద హాంది దళలపు, అంతవత్తు = నాశఉత్కంఠాధ్యాగె, భవతి = అగుత్తదె, దేవయజః = విష్ణుత్కంఠావన్ను తిశదు బ్రహ్మాదిఅన్యదేవతాయాజగళు, దేవా = బ్రహ్మాది దేవతిగళున్ను, యాంతి = హాందుత్తారె మద్భక్తాస్తు = సన్నభక్తిరాదరో, మామపి = బ్రహ్మాదిదేవతిగళున్న హాందిసన్నన్నుకూడ, యాంతి = హాందుత్తారె. తా||విష్ణుత్కంఠావన్ను తిశమాను అల్పశలాపేక్షాఉత్కంఠరాగి అన్యరాదిబ్రహ్మాది దేవతిగళ పూజామాడతక్కవరిగె ఆగతక్కశలపు నాశఉత్కంఠాధ్యా. యాకం ది విష్ణుత్కంఠావన్ను తిశదు బ్రహ్మాద్యన్యదేవతాయాజగళు బ్రహ్మాది దేవతిగళిన్నహాందుత్తారె. సన్నన్ను హాందువదిల్ల కడింద ఆదేవతిగళింద ఆగతక్కశలపునాశఉత్కంఠాధ్యా. సన్నభక్తు కారణవిశేషదింది బ్రహ్మాదిగళ ఆరాధనవన్ను మాడిదాగ్యూ అవరన్న హాందిసన్నన్ను కూడహాందుత్తారె. కడింద అవరిగె ఆగతక్కశలపు అసంతృప్తకడింది భగవదారాధనపు ముఖ్యవాగిమాడతక్కద్దు అన్యదేవతాఆరాధనపుపరివారతయామాడతక్కద్దు కడిందసన్న ఆరాధనవన్ను బిడదె అవశ్యమాడతక్కదు.

అ || ప్రహ్లాదిగళింతులనినగె ఇతక్కపిశేషపుషు నిన్నహాందివరిగె అసంతృప్తకడిందమాడతక్కద్దుబ్రహ్మాదిగళిన్నహాందివరిగె అంత ఉత్కంఠలపుఉంటాగువదుయాకి? అందుకే-భూత్తారె.

మూ | అన్యక్తవ్యక్తిమాపన్నం మన్యంతే మామబుద్ధయః |

పరింభావమహాంతోమమాన్యయమనుత్తమం | ౨౦ |

అర్థం || అబుద్ధయః = అజ్ఞానిగళు, పరం = ఇతిరివిలక్షణవాది, అనుత్తమం = తిసకీతిలు ఉత్తమవస్తునిందిరిహేతివాది, అన్యయం = నాశ

రహితవాద, మమ=నన్ను, భావం = ప్రమాణగ్రహణీయల్పట్టిరోణ
 నెంబ యాధార్థ్యనన్ను, అహంసంతః=తీలియదే ఇద్దవరాగి, అవ్యక్తం=
 ఉత్పత్తి ఉత్తర దేహదిహీసనాద, మాం=నన్ను, స్యక్తిం అవ్యక్తం=
 ఉత్పత్తి దేహదియక్తన్నాగి, మన్యంతే=తిలియుత్తారె. తా || రమాబ్ర
 హ్మదిగళికింతలు విలక్షణవాగి, తనకింత ఉత్తమవస్తువినిందరహితవా
 యు, నాశరహిత వాగియు ఇరతక్క నన్నస్వరూపనన్నుతిలియదేప్రా
 కృతకార్యశరీరదింద రహితనాదనన్ను ప్రాకృతశరీర ఉత్పన్నాగి
 తిలియుత్తారె. అందరే దేహతిగీగె ప్రాకృతశరీర ఇరోణపు ననగె
 ప్రాకృతశరీరరాహిత్యవే విశేషపు.

అ || అథవా దేయాబిగళింద తైష్యిరు మద్యాబిగళింద భాగవతుహ్యగె
 ఇథారో అహంతెనన్న ద్వేషిగుళిలకు ఇథాయం అథనన్న హేళుత్తారె.

టీ || అబుద్ధయః = అజ్ఞానిగళు, పరం = ఇతర విలక్షణవాద,
 అనుత్తమం = తనకింతలు ఉత్తమవస్తువినింద రహితవాద, అవ్య
 యం = నాశరహితవాద, మమ = నన్ను, భావం = ప్రమాణావ్యభి
 చారిత్వరూప యాధార్థ్యనన్ను, అహంసంతః = తీలియదే ఇద్దవరాగి,
 అవ్యక్తం = సర్వాత్మనా అజ్ఞేయం అగువదరింద అవ్యక్తనాద,
 మాం=నన్ను, స్యక్తిం అవ్యక్తం=సర్వాత్మనాజ్ఞేయన్నాగి, అందరే
 జీవాన్మునాగి, మన్యంతే=తిలియుత్తారె.

తా || రమాబ్రహ్మదిగళిగె ఉత్తమవాగియు తనకింతలు
 ఉత్తమవస్తువినింద రహితవాగియు నాశరహితవాగియు ఇరతక్కనన్న
 స్వరూపనన్ను తిలియదే అజ్ఞానిగళు (అనలాగి నన్న ద్వేషిగళు) అవ్య
 క్తిస్వరూపనాదనన్ను అహంయంబ ప్రత్యక్షదింద వ్యక్తనాద జీవా
 న్మునాగి తిలియుత్తారె హాగతిలియతక్కనన్న ద్వేషిగళుబేరేఇథారె.

అథవా, “మయిసర్వమిదింప్రారం”యంబ శ్లోకదిల్లి హేదీతేయింది

నీను ప్రేరకత్వాది మహామహిమా ఉభయను ఆదపక్షದಲ್ಲಿ నినగె జీవా భేదవన్ను కెలవరుహ్యగెతిలియత్తారె యంతందరె హేళుత్తారె.

టీ || అవ్యక్తం=పూర్వోక్తప్రకారవాగి అవ్యక్తనాద, మాం= ఈశ్వరనాదనన్ను, వ్యక్తిం ఆపన్నం=జీవభావవన్ను హొందిదవ నాగి (అందిరె జీవాభిన్నన్నాగి), యె=దారు, మన్యంతె=తిలియుత్తారో, తే=ఆవరుగళు, పరిం, అన్న త్తమం, ఆవ్యయం, మమ, భావం, అజానం తః, ఈ పదగళిగెహొందినంతె అర్థపు. అబుద్ధయః=తమోయోగ్యరు. తా || “మయిసర్వమిదంప్రోతం”యంబ శ్లోకదల్లి హేళిద ప్రేరకత్వాది మహా మాహాత్మ్యదిండి యుక్తనాదనన్ను జీవాభిన్ననాగి తిలియ తక్కుననుహించె హేళిదప్రకారదిండి ఇద్దనన్న స్వరూపవన్ను తిలియ దిద్ద తమోయోగ్యరు.

అ || నిన్నుపయకవాద విపరీతజ్ఞానదిండి ఆతమోయోగ్యరు మాడతక్కి నిండా గందనినగె భేదపు ఉంటా ? అందరె ఆతమోయోగ్యరు విపరీతజ్ఞానక్కె హేతుభూత అజ్ఞానపు స్వరంత్రుల్ల. ననగె అధీనపాదదై కిడింద ననగె భేదపుహ్యగె ఉంటాగుతడ యంబఆభిప్రాయదిండి అజ్ఞానక్కెత్తన్న అధీనత్వవన్ను హేళుత్తారె.

మూ || నాహంప్రకాశః సర్వస్వయోగమాయాసమావృతః ।

మూఢోయంనాభిజానాతిలోకోమామజమవ్యయం ॥ ౨౫ ॥

టీ || యోగమాయా, సమావృతః=నామర్థ్యలక్షణ ఉపాయ దిండి ప్రకృతి అభిమానియాద లక్ష్మీ దేవియిండిలుయుక్తనాద, అహం =నాను, సర్వస్వ=సర్వరిగు, ప్రకాశః=ప్రకాశవిషయనాగి, స=ఆగువ దిల్ల, అతః=ఆ కారణదిండి, మయైవ=నన్నిందె, మూఢః=అజ్ఞవాద, అయంలోకః=ఈజరపు, మాం=నన్ను, అజం=ఉత్పత్తిశూన్యనాగి, అవ్యయం = నాశరహితన్నాగి, నాభిజానాతి=తిలియవదిల్ల || తా || నామర్థ్యలక్షణోపాయచిండి, దుగా-దేవియిండిలు యుక్తనాదనాను

సర్వరిగు ప్రకాశవిషయను ఆగువదిల్ల కడిందనన్నిందె మూఢరాదజనరు
నన్నును ఉత్పత్తినాశగళిందరహితన్నాగితిలియువదిల్ల. సన్నిందెమూఢ
రు యంత హేళువదరింది భగవద్విషయ విపరీతజ్ఞానక్కే హేతుభూత
అజ్ఞానపు భగవదధీనపుయంత హేళిధాంగె ఆయితు కడిందనన గె దుఃఖ
పుంటాగువదిల్ల.

అ || తెరిగెయరడుభాగదల్లి ఇరతక్క పురుషరగళిగె పరస్పర అజ్ఞానదంతెనినగు
కూడ అజనగళివిషయదల్లి అజ్ఞాన ఉంటాగళియంతెందరె మాయాపు, యచనికారూపవా
దాగ్యూ సనగెబంధకవల్లయంత హేళుతారె ||

మూ || వేదాహంసమతీతాని వత్తమానానిచాజ్ఞాన ||

భవిష్యాణిచభూతాని మాంతువేదసకశ్చన || ౨౬ ||

టీ|| అహం=నాను, సమతీతాని=భూతకాలదల్లి ఇరతక్కంథా,
వత్తమానానిచ=వత్తమానకాలదల్లి ఇరతక్కంథా, భవిష్యాణిచ=
భవిష్యత్కాలదల్లి ఇరతక్కంథా, భూతాని=ప్రాణిగళిన్ను, హేఅజ్ఞా-
న=యలై అజ్ఞాననె, వేద=తిలితె, మాంతు=నన్నన్నదరో, కశ్చన=
ఒబ్బనాదరు, సవేద=తీలియువదిల్ల. తా || ననగు ప్రాణిగళిగుమధ్యదల్లి
తెరియంతెమానూ ఇద్దహనుమాయాకృత బంధరహితనాగువదరింది
నాను భూతభవిష్యత్వత్తమానకాలదల్లి ఇరతక్కప్రాణిగళిన్ను తిలి
ఢేను. ప్రాణిగళిమాయాకృతబంధదిందయుక్తరు అదప్రయుక్తనన్ను
ఒబ్బనుతిలియువదిల్ల ప్రాణిసమూహదల్లి బ్రహ్మాదిగళు కేరిద్దహను
అతిసమర్థరాదహను నన్ను స్వల్పవేతిలిధాన.

అ|| పూర్వదల్లి, “దైవీప్రేమ్యాపాగుణమయీ”యంబశ్లోకదల్లి, “నా
హం ప్రకాశః సర్వస్య”యంబ శ్లోకదల్లి గుణాభిమానియూద దుఃగా-
దేవియుభగవంతనూను జీవాభేదాది విషయమోహవన్నకురితు ముఖ్య
కారణభూతరు యంత హేళులప్పట్టదె. ఈగె ఇచ్చాద్వేష ప్రవృద్ధియింది

ఉంటాదనుఖదుఖాది ద్వంద్వవిషయమోహపు అవాంతర కారణపు అదెయంత హేళుత్తారె.

మూ || ఇచ్చాద్వేషసముత్థేన ద్వంద్వమోహేన భారత !
సర్వభూతాని సంమోహంసగ్గేయాంతిపరంతప || ౨౭ ||

టీ|| హేపరంతప=శత్రుగళిగెతాపవన్న ఉంటుమాడతక్క, హే భారత = భరతకులోత్పన్నునాద అజుననె, ఇచ్చాద్వేషసముత్థేన= ఇచ్చాద్వేషాభివృద్ధి యింద హుట్టిదంధా, ద్వంద్వమోహేన=సుఖదుఖ లాభాలాభాదిద్వంద్వవిషయ మోహాదింద, సర్వభూతాని = సమస్త ప్రాణిగళు, సగ్గే=సృష్టికాలదల్లి, సంమోహం భగవద్విషయకజీవా భేదాదిమిథ్యా జ్ఞానవన్ను, యాంతి=హొందుత్తారె. తా|| ఇచ్చాద్వేషాభివృద్ధియింద ఉంటాద సుఖదుఖలాభాలాభాది ద్వంద్వవిషయకవాద మోహాదింద (అనలాగి దుఖాదిగళుహ్యగె హేయవో అదరంతె వైషి యిక సుఖాదిగళు హేయపు హాగె ఇద్దహువైషియిక సుఖాదిగళు ఉపా దెయపు యంబ జ్ఞానపుయావదుంటో తద్రూపవాద మిథ్యాజ్ఞానదింద) సమస్తప్రాణిగళుసృష్టికాలమొదలుభగవద్విషయకజీవాభేదాదిమిథ్యా జ్ఞానవన్ను హొందుత్తారె కడిందసుఖదుఖాదిద్వంద్వవిషయకమోహపు భగవద్విషయక జీవాభేదాది జ్ఞానవన్నుకురితు అవాంతర కారణపు.

అ || అథవా, కెలవరిగె ఇరతక్కంథా అదైవతజ్ఞానపునన్న ఇచ్చాద్వేషపుయంత భగవంతనింద హేళులప్పట్టదో అదు, “ ఐకాత్మ్యం నామ యదిదంకెచిద్బ్రూయిరనై ఘణాః, కామక్రోధాభిభూతత్వాద హంకారవశంగతా” ఇత్యాదిగ్రంథదల్లి ఇచ్చాద్వేషాదిగళు అదైవత జ్ఞానవన్ను కురితు కారణగళుయంత హేళువదరింద అ యుక్తపు యం తందరె ఇచ్చాద్వేషాదిగళు సృష్టిగెపూర్వదల్లి ఇల్లజేహోగోదరింద సృష్టిమొదలు హుట్టువదరింద అవాంతర కారణపుయంబ అభిప్రాయ దింద హేళుత్తారె.

టీ || ఇచ్ఛాద్వేషసముత్థేన=ఇచ్ఛాద్వేషాభి వృద్ధియింద ఉత్పన్నగళాదృశా, ద్వంద్వమోహేన=జీవేశ్వరయగు తద్ధర్మభూత సర్వజ్ఞత్వాల్పజ్ఞత్వస్వాతంత్ర్య పారతింత్ర్య సర్వశక్త్యల్పశక్త్యాది విషయక మిథ్యాజ్ఞానదింద, సర్వభూతాని=సమస్తప్రాణిగళు, సర్గ=సృష్టి కాల మొదలు, సంమోహం=ముందేహేళల్పట్ట ద్వంద్వమోహవన్ను, యాంతి=హొందు తారె. పరంతప భారతయంబపదగళిగె పూర్వదంతె అర్థపు తిళుకోబేకు. తా || ఇచ్ఛాద్వేషాభి వృద్ధియింద హుట్టిద జీవేశ్వరతద్ధర్మభూత సర్వజ్ఞత్వాల్పజ్ఞత్వాది ద్వంద్వవిషయక మోహపు సృష్టికింతపూర్వదల్లి ఇల్ల దెహోగువదరింద సృష్టిమొదలు హుట్టువదరింద భగవద్విషయజీవాభేదాది మిథ్యాజ్ఞానవన్ను కురితు అవాంతరకారణపు. కడింద ఆమిథ్యాజ్ఞానవన్ను కురితు మాయా ఈశ్వరగళు కారణరు యంత భగవంతను హేళిద్దు ముఖ్యకారణగళుయంబ అభిప్రాయ దింద. కడింద అయు క్తవల్ల.

అ || సమస్తప్రాణిగళు మోహవన్ను హొందిద పక్షదల్లి ముక్తిమాగళు లుప్త వాగిత్ల యంతందరె ద్వంద్వమోహరహితరాదమరు కెలవరు ఇద్దారెయంత హేళుత్తారె||

మూ || యేషాంత్యంతగతంపాపం జనానాం పుణ్యకర్మణాం |

తేద్వంద్వమోహనిర్ముక్తా భజంతేమాం దృఢవ్రతాః || ౨౮ ||

టీ || యేషాం=యావ, పుణ్యకర్మణాం = పుణ్యకర్మఉత్కృష్టంథా, జనానాం=జనగళ, పాపం=పాపపు, అంతగతం=నాశవన్ను హొందె, దో, తె=అవరగళు, ద్వంద్వమోహనిర్ముక్తాః=ప్రాగు క్తద్వివిధ ద్వంద్వవిషయక మిథ్యాజ్ఞానదిందరహితరాగి, దృఢవ్రతాః=దృఢవాదవ్రత గళుల్లవరాగి, మాం=నన్నన్ను, భజంతే=హొందు తారె.

అ || భగవంతస సేవామాధునదరింద ఏనుళువు ఉంటునతదె యంతందరె హిందె హేళిద భజనెయన్ను అనువాదమాడిభజనెగె బ్రహ్మజ్ఞానరూపళువన్ను హేళుత్తారె |

మూ || జరామరణమోక్షాయ మామాశ్రిత్యయతంతియే ।

తెబ్రహ్మతద్విదుః కృత్స్నమధ్యాత్మం కర్మచాఖిళం || ౨౯ ||

టీ || యే = యావసాధుస్వభావఉత్పన్నులు, జరామరణమోక్షాయ = (ఈపదకైలక్షణేయా) స్వర్గాదికామనివృత్తిగోస్కరయంత అర్థ. మాం = నన్నన్ను, ఆశ్రిత్య = హొంది, యతంతి = నేవినుత్తారో, తె = అవరుగళ్లు, తద్రూపా = ఆపరమాత్మన్ను, విదుః = తిళదవరు, కృత్స్నం = సమస్తవాద, ఆధ్యాత్మం = అధ్యాత్మవిద్యావన్య, విదుః = తిళదవరు, ఆఖిళం = సమస్తవాద, కర్మచ = కర్మవన్నుకూడ, విదుః = తిళదవరు.

తా || సాధుస్వభావఉత్పన్నయావ జనరుస్వర్గకామాదినివృత్తిగోస్కర నన్నన్ను హొందినేవినుత్తారో అవరుబ్రహ్మన్ను తిళియుత్తారె అధ్యాత్మవన్ను కర్మవన్నుకూడ తిళిథారె అంతు భగవంతనసేవాక్కె బ్రహ్మజ్ఞానపుఫలపు.

వి-అ || “జరామరణ మోక్షాయ”యంత హేళిద్దు, అన్యాసక్తికిం తలుమోక్షాసక్తిప్రశస్తవాదద్దయంత మోక్షాసక్తియన్నుస్తు తిసువద గోస్కర, అథవా స్వర్గకామనాబిడువదక్కాగి, సర్వథా మోక్షోద్దేశ దింద భజనమాడబెకు యంబువదువిధిహూపవల్లయాకందరె ఏకాంత భక్తికి మోక్షాపేక్షాకూడ ఇల్లవాదప్రయుక్తయంత తిళికోబేకు. మామెనయెప్రపద్యంతె-మాయామెతాం లరంతి తె యంబశ్లోకదల్లిభగ నద్భజనక్కెఫలపు హేళిద్దుహూను ఇల్లిమత్తు హేళిద్దుభగవద్భజనవెజ్ఞాన ద్వారామాయాతరణోపాయపు అన్యపు ఉపాయపు ఆగువదిల్లయంతతి తిసువదక్కాయంత తిళికోబేకు.

అ || తెబ్రహ్మతద్విదుః యంబస్థదల్లి తద్రూపాయంత హేళు వదరిందబ్రహ్మను పరమాత్మనకింతలు అన్యనుయంబ శంకాపరిహారా ర్థనాగి హేళుత్తారే.

మూ || సాధిభూతాధిదైవం మాంసాధియజ్ఞం చయేవిదుః ||

ప్రయాణకాలేపిచమాం తెవిదుయక్తచేతసః || 30 ||

టీ || సాధిభూతాధిదైవం=అధిభూత అధిదైవదిండయుక్తనాద, సాధియజ్ఞంచ=అధియజ్ఞదిండయుక్తనాద, మాం=నన్నన్న, యే=యావజనరు, విదుః = తిళిథారో, ప్రయాణకాలేపిచ = ప్రయాణకాలదల్య, మాం=నన్నన్న, విదుః=తిళిథారో, తె=అవరుగళు, యక్త చేతసః=సమాధియుక్త మనస్సు ఉత్పవరు. అథవా, ప్రయాణకాలేపిచ=ప్రయాణకాలదల్య, యే=యావజనరు, మాం=నన్నన్న, విదుః=స్మరిసుత్తారో, యక్త చేతసః=సమాధియుక్త మనస్సు ఉత్పవరాగి, మాం=నన్నన్న, ఆశ్రయంతి=ఆశ్రయిసుత్తారో, తే=అవరుగళు, తత్ బ్రహ్మ=అభగవం తన్ను, విదుః=తిళిథారె.

తా || యారు అధిభూతాధిదైవవాధియజ్ఞయుక్తనాద నన్నన్న ప్రయాణకాలదల్య తిళిథారో అవరు సమాధియుక్త మనస్సు ఉత్పవరు అథవా ప్రయాణకాలదల్లి నన్నన్న యారుస్మరిసుత్తారో సమాధియుక్త మనస్సు ఉత్పవరాగి నన్నన్న హొందుత్తారో అవరు ఆబ్రహ్మన్ను తిళదవరు (అనలాగి బ్రహ్మభగవంతరు అభిన్నరు)

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సుబ్రహ్మ విద్యాయాం

యోగశాస్త్రే (శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే

సప్తమోధ్యాయః

అథ అష్టమాధ్యాయః

అ || “తేబ్రహ్మతద్విదుః” యంబశ్లోకదల్లి హేళల్పట్ట అర్థక్కె
 “ప్రయాణకాలేపిచమాంవిదుః” యంబశ్లోకదల్లి హేళల్పట్ట అర్థక్కూను
 వ్యాఖ్యానవుప్రధాన్యవాగి ఈ అధ్యాయదల్లి మాడలప్పడుతడె ఈ
 వ్యాఖ్యానమాడువ ప్రసంగదింద అంతకాలదల్లి స్మరణ మాడువదరింద
 ఆగతక్క ఫలవు స్మరణోపాయ ప్రకారవు బ్రహ్మప్రాప్తిమాగ్గవు
 ఈఅధ్యాయదల్లి హేళలప్పడుతడె. కడింద పూర్వాధ్యాయాంతర్వపు.
 అధ్యాయభేదవు తిళితక్కడ్డు. స్మరణ విషయత్వే బ్రహ్మ ప్రాప్యత్వే
 రూప భగవన్మహిమావె ఈ అధ్యాయదల్లి వణిసలప్పడుతడెకడింద
 ఈ అధ్యాయక్కె మధ్యభూతవాద అధ్యాయపట్కుదల్లి అంతభావవు
 తిళియతక్కడ్డు. పూర్వదల్లి “తేబ్రహ్మతద్విదుః” యంతవరోక్షనిదేశ
 (అందరె అప్రత్యక్షవాదిద్దన్న హేళోణ) మాడువదరింద బ్రహ్మనుభగ
 వంతనకింతలు అన్యనుయంతతోరుతడె. అదేప్రకార సాధిభూతం సాధి
 దైవంసాధియజ్ఞంచమాంచవిదుఃయంతయోజనామాడువదరింద భగవద్దా
 నదకింతలు బ్రహ్మజ్ఞానవు అన్యవుయంతతోరుతడె. వాసుదేవాత్మకం
 బ్రహ్మయంబస్థదల్లి భగవంతనె బ్రహ్మను యంతతోరుతడె. కడిందవి
 రుద్ధగళాదవాక్యగళింద ఉత్పన్నవాదసంశయదింద అజ్ఞానప్రశ్నమా
 డుత్తానే.

అజ్ఞానఉవాచ-అజ్ఞానను కేభుత్తానె.

మూ || కింతద్రబ్ధహృకిమధ్యాత్మింకింకర్మపురుషోత్తమ ।

అధిభూతంచకింప్రోక్షమధిదైవంకిముచ్యతే ॥ ౧ ॥

అధియజ్ఞ కథం కోత్ర దేహేస్మిన్ మధుసూదన ।

ప్రయాణగాలెచకిథం జ్ఞేయోసినియతాత్మధిః ॥ ౨ ॥

టీ । హే పురుషోత్తమ = క్షరక్షర పురుషరకింతలుఉత్తమనా
 దయలై కృష్ణునె, తద్బ్రహ్మ=అబ్రహ్మను, కిం=యంథాస్వరూప ఉత్స
 వనాగి, ప్రోక్తం=హేళలప్పడుతానె? అధ్యాత్మం=అధ్యాత్మపు, కిం=
 యంథాస్వరూప ఉత్సద్దాగి, కర్మ=కర్మపు, కిం=యంథాస్వరూప ఉత్స
 ద్దాగి, ప్రోక్తం=హేళలప్పడుతదె? అధిభూతంచ=అధిభూతపుకూడ, కిం=
 =యంథాస్వరూపఉత్సద్దాగి, ప్రోక్తం=హేళలప్పడుతదె, అధిదైవం=అధి
 దైవపు, కిం=యంథాస్వరూపఉత్సద్దాగి, ఉచ్యతే=హేళలప్పడుతదె? || ౧ ||
 అత్ర=ఈదేహదల్లి, అధియజ్ఞః=అధియజ్ఞపు, కథం=యావప్రకారవాగి
 ఇరతక్మవను? అస్మిన్దేహే=ఈదేహదల్లి, అధియజ్ఞః=అధియజ్ఞపు, కః=
 యంథాస్వరూప ఉత్సవను, హేమధుసూదన=మధునామకదైత్యన్న
 సంహారమాడిదకృష్ణునె, త్వం=నీను, ప్రయాణకాలెచ=అంతకాలదల్లి,
 కథం=యతక్మాగియంథావనాగియావరీతియింద, నియతాత్మభిః=వశీ
 కృతవాదమనస్సుఉత్సజ్ఞానిగళింద, జ్ఞేయః=స్మరణమాడలిక్కెతక్మవనాగి,
 అసి=అగుతి.

తా॥యలై కృష్ణునె, బ్రహ్మన స్వరూపపు అధ్యాత్మ స్వరూపపు
 కర్మస్వరూపపు అధి భూతస్వరూపపు అధిదైవస్వరూపపు యంథాద్దాగి
 హేళలప్పడుతదె? ఈదేహదల్లి అధియజ్ఞనందరె యావప్రకారనాగి
 యంథాస్వరూపఉత్సవనాగి హేళలప్పడుతానె? జ్ఞానిగళింద అంతకాలదల్లి
 యతక్మాగి యావరీతియింద స్మరణమాడలిక్కె అహానాగి ఆగిఇద్ది?
 యంత అజ్ఞాననుయంటు ప్రశ్నగళన్ను మడిద్దానె

అ ॥ యంటుప్రశ్నక్కుఉత్తరవన్ను క్రమవాగి హేళుతారె.

మూ॥ శ్రీభగవానువాచ॥ అక్షరంబ్రహ్మపరమం స్వభావోధ్యాత్మ

ముచ్యతే॥ భూతభావోద్భవకరోవిసగః కర్మసంజ్ఞతః॥ ౩॥ అధి

భూతంక్షరోభావః పురుషశ్చాధి దైవతం॥ అధియజ్ఞోహమెవాత్ర

దేహదేహభృతాంవరి ॥ ౪ ॥

టీ || బ్రహ్మ=వ్యాప్తవాదనన్న గూపపు, పరమంతరం=ఉత్త
మాక్షరశబ్ద వాచ్యవస్తువాగి, ఉచ్యతే=హేళలప్పుడుతదే, స్వభావః=
జీవనస్వరూపక్కె ఉపకారియాదదేహేంద్రియాంతః కరణలక్షణ పదార్థ
పు, అథవా జీవరాశియు, అధ్యాత్మం=అధ్యాత్మ శబ్దవాచ్యవాగి, ఉచ్య
తే=హేళలప్పుడుతదే, భూతభావోద్భవకరః=జీవరగళిగె జడపదార్థ
గళిగె ఉత్పత్తియన్న ఉంటుమాడతక్క, విసర్గః=ఈశ్వరకర్తుకసృష్టి
వ్యాపారపు. కర్మసంక్షేపః=కర్మయంత హేళలప్పుడుతదే || 3 || తురో
భావః=దేహదిందయుక్తరాద జీవరగళిగె ఉపకారియాద, దేహేంద్రి
యాద్యన్యపదార్థపు, అధిభూతం=అధిభూతపుయంత, ఉచ్యతే = హేళిసి
కొళలప్పుడుతదే, పురుషశ్చ=సర్వజీవరగె అభిమానియాద సంకర్షణ
దేవరు అథవాబ్రహ్మదేవరు, అధిదైవతం=అధిదైవతియుయంత, ఉచ్యతే
=హేళలప్పుడుతానె, దేహభృతాంవర=ప్రాణిగళిగె ఉత్తమనాదలజ్జా
ననె, దేహభృతాం=ప్రాణిగళ, అత్రదేహా=ఈదేహదల్లి, అహమేవ=
నానె, అధియజ్ఞః=యజ్ఞాధిష్ఠాత్మపుయంత, ఉచ్యతే=హేళలప్పుడుతెనె||౪||

తా||ప్రాణిగళల్లి ఉత్తమనాదయలైఅజ్జాననెకింతద్బ్రహ్మయంతసీను
మాడిదప్రశ్న క్కె పరమాక్షరశబ్దవాచ్యవస్తు నానేయంత ఉత్తరవన్నుతి
ళుకో(అనలాగిసర్వత్రవ్యాప్తవాదనిన్న గూపపుయంథాద్ధయంత అజ్జా
నమాడిదప్రశ్న క్కెక్షరశబ్దవాచ్యరుబ్రహ్మది జీవరు అక్షరశబ్దవాచ్యళు
లక్ష్మీ దేవియు పరమాక్షరశబ్దవాచ్యవాదద్ధనన్న గూపపుయంత ఉత్తర)
కిమధ్యాత్మయంతమాడిద ప్రశ్న క్కె (అనలాగిఆత్మా అందరెజీవను
అవగె ఉపకారియాగి ఇరతక్క వస్తుపుయావదుయంత అజ్జాన
మాడిదప్రశ్న క్కె) దేహేంద్రియాంతఃకరణాదిగళుయంత ఉత్తర. అథ
వా ఆత్మాధికార వెంబ గ్రంథదల్లి ప్రతిపాద్యవస్తుపు యావదు యంత
అజ్జానమాడిదప్రశ్న క్కె జీవసముదాయపు ప్రతిపాద్యపుయంతఉత్తర.
కింకర్మయంత అజ్జానమాడిదప్రశ్న క్కె (అనలాగి కర్మపుయంథాద్ధ

యంబ ప్రశ్నకై) జీవజడాత్మకవాద ప్రపంచవిషయక ఈశ్వరకర్తృక సృష్టివ్యాపారపు కర్మపు యంత ఉత్తర. అధిభూతంచకిం యంతమాడిద ప్రశ్నకై (అనలాగి దేహదింద యుక్తరాదజీవరిగె ఉపకారియాగి ఇరతక్కవస్తువుయావదు యంతమాడిదప్రశ్నకై ఉత్పత్తివినాశగళింద యుక్తవాద దేహేంద్రియాద్యన్యపదార్థపుయంత ఉత్తర అధిదైవం కింయంతమాడిద ప్రశ్నకై (అనలాగి దేవతిగళిగె స్వామియాగియు అథవా దేవతాప్రకరణదల్లి ముఖ్యవాగిప్రతిపాద్యవాగియు ఇరతక్కవస్తువుయావదు యంతమాడిదప్రశ్నకై) సర్వజీవాభిమానియాద సంకషణదేవరు అథవా బ్రహ్మదేవరు యంతఉత్తర. అస్మిదేహే అధియజ్ఞకఃయంతమాడిదప్రశ్నకై(అనలాగి కర్తృభోక్తృఫలదాత్మ గళదేహదల్లి ప్రెరకనాగి ఇరతక్కవస్తువు యావదు యంతమాడిదప్రశ్నకై)కర్తృభోక్తృఫలదాత్మగళల్లి ప్రెరకనాగి ఇరతక్కవనునానేయంత ఉత్తర. అధియజ్ఞ కథంయంతమాడిదప్రశ్నకై(అనలాగి ఈదేహదల్లి అధికయాజ్ఞనుయారుయంత మాడిదప్రశ్నకై) ఈదేహగళల్లిద్దు అధికయాజ్ఞను ఆగువదరిందఅధియజ్ఞనామకవాద భగవద్రూపపునానేయంత ఉత్తర హేళిధాంగె ఆయితు.

వి-అ॥ అజ్ఞాన “కింతద్బ్రహ్మ” యంత-ఈనినకింతలు బేరేబ్రహ్మ ఇద్ధానాయం తప్రశ్నమాడిదకై “అహంబ్రహ్మ” యంతకృష్ణపరివార హేళిబేకాగిరలు, అక్షరం బ్రహ్మయంతఉత్తరఐన్దు, తస్మాదక్షరం - ఏతమేవసంతం” ఇత్యాది శ్రుతిగళల్లి విష్ణు వినలేవే అక్షరత్వ ప్రసిద్ధివాగిరువదరింద, అక్షరంయంతహేళువదరిందలేవిష్ణువేబ్రహ్మయం తలు,అథవా, నానేవేబ్రహ్మయంతలు అథాత్తాగితియిబరుత్త దెయంత హేళిద్ధారె. అజ్ఞానిగళిగె అక్షరనూనానేవే యంతతిళిస బేకాదద్దుతిళిసిద్ధాగితు. అక్షరం యంత హేళిద్ధరూను అపగంత్యక్షరంయాసా ఇత్యాదిగళల్లిప్రకృత్యాదిగళూ అక్షరశబ్దవా చ్యుగళాగిరువదరింద ఇల్యాను అక్షరశబ్దకై ప్రకృతియంత అథా తోరోదు. ఆదు అల్లవెంత తిళిసువద గోస్కరలే “పరమం అక్షరం” యంతహేళిద్ధారె.

అ || అంతకాలెచకి మర్థంస్మర్తవ్యోసి యంబ ప్రశ్నకై ఉత్తర
వన్ను హేళుత్తారె.

మూ || అంతకాలేచమామెవస్మర్కముక్త్యావక శేబరం ।

యఃప్రయాతినమద్భావం యాతినాస్త్యత్రసంశయః || ౫ ||

టీ || అంతకాలె=మృతికాలదల్లి, మామెవ=నన్నునె, స్మర్క=
స్మరిసుత, క శేబరం=శరీరవన్ను, ముక్త్యా=బిట్టు, యః=యావపురుషను,
ప్రయాతి=హోగతానో, సః=ఆపురుషను, మద్భావం=నన్నల్లినిదుఃఖ
నిరతిశయానందానుభవాత్మకనాగిరోణవన్ను, యాతి=హొందతానె,
అత్ర=ఈఅర్థదల్లి, సంశయః=సంశయపు, నాస్తి=ఇల్ల.

తా || అంతకాలదల్లినిన్న స్మరణియాకమాడబేకు యంబప్రశ్న
కై నిదుఃఖ నిరతిశయానందాభివ్యక్తిరూప నన్నభావవన్న హొందు
వదకొస్కర నన్న స్మరణియన్ను అంతకాలదల్లి మాడతక్కద్దు యంత
ఉత్తరహేళిదంతె ఆయితు.

అ || అంతకాలదల్లి నన్నున్న స్మరణిమాడువదరింద మద్భావప్రాప్తి
యుహ్యగై ఉంటుగుతదెయంతందరె ఆ విషయదల్లి సామాన్యవ్యాప్తి
యన్ను హేళుత్తారె.

మూ || యంయంవాపిస్మర్కభావంత్యజత్యంతెక శేబరం ।

తంతమెవెతికాంతెయసదాతద్భావభావితః || ౬ ||

టీ || హేకాంతెయ=కుంతీపుత్రనాదఅజ్ఞాననే, సదా=నిరంతర
దల్లి, తద్భావభావితః=ఆపదార్థదల్లిఆసక్తమనస్సినిద్ధవాసనాఉళ్ళిపురు
షనుఅనలాగినిరంతరదల్లి ఆపదార్థవన్ను ధ్యానమాడువదరింద ఉత్పన్న
వాద పదార్థ=విషయకవాద స్మృతియన్ను ఉంటుమాడతక్కసంస్కార
ఉళ్ళిపురుషను)యంయంవాపి=యావయావ, భావం=పదార్థవన్ను, అంతె
=అంత్యకాలదల్లి, స్మర్క=స్మరణిమాడుత, క శేబరం=శరీరవన్ను, త్యజతి
=బిడతానో, తంతంమెవ=ఆపదార్థస్వరూపవన్ను, ఏతి=హొందతానె.

తా|| నిరంతరదలలి ఒందుపదార్థవన్న ధ్యానమాడువదరింద
 ఆపదార్థవిషయకస్మృతియన్న ఉంటుమాడతక్క సంస్కారఉంటా
 గుతదె. అంథాసంస్కార ఉత్పపురుషగె అంతకాలదలలి ఆపదార్థస్మృతి
 ఉంటాగుతదె ఆపదార్థవన్న స్మరణిమాడుత శరీరవన్న త్యాగచూడి
 దపురుషను ఆపదార్థస్వరూపవన్న హొందుత్రానె. అంత అంతకా
 లదలలియావ పదార్థవన్న స్మరణిమాడుత శరీర త్యాగవన్న మాడుతా
 నో ఆపదార్థస్వరూపవన్న హొందుత్రానె యంత సామాన్యవ్యాప్తి
 హేళివాంగె అయితు. హేగె వ్యాప్తియు ఇరువదరింద నిరంతరభగవం
 తనధ్యానమాడువదరింద ఉత్పన్నవాదసంస్కార ఉత్పపురుషగె అంత
 కాలదలలిభగవంతన స్మృతియుఉంటాగుతదె. భగవంతనస్మరణిమా
 డుత శరీరవన్న బిట్టపురుషనునిదుఃఖనిరతిశయానందాభివ్యక్తిరూప
 భగవద్భావవన్న హొందుత్రానె.

వి-అ|| నిరంతరభగవద్ధ్యానదింద ఉత్పన్నవాద సంస్కారపు
 అపరోక్షజ్ఞానవన్న ఉంటుమాడిభోగదింద ప్రారభకర్మ నాశానంతర
 దలలి అంతకాలదలలిస్మృతియన్న కురితుకారణవేహొతు సాక్షాత్తా
 గికారణపుఅల్లయంత తిఘోబేకు. “స్మరత్వజతి” యంత హేళువ
 దరింద ఏకకాలదలలిత్యాగస్మరణిగళుఉంటాగుతదెయంత తిళియ బరుత
 ఇరలిక్కె “అంతె” యంత హేళిదు శరీర త్యాగ కాలదలలి మహాదుఃఖ
 ఉంటాగువదరింద స్మరణియు ఉంటాగువదు అసంభావితయంత మం
 దరగళతశంకాపరిహారదగోస్కర హ్యగందరె? సర్వదాశరీరవన్న
 హేయవన్నాగితిశదజ్ఞానిగళిగె శరీర త్యాగపుదుఃఖ హేతుపుఆగు
 నిల్ల కడిందస్మరణియు సంభావితవె ఆగుతదె. అజ్ఞగుకూడ శరీర త్యా
 గక్షణదకింత పూర్వదలలిదుఃఖపు త్యాగ కాలదలలి దుఃఖవిల్లకడింద స్మర
 ణెయు సంభావితపు యంతతిఘోబేకు.

అ॥ అంతకాలసరణక్కె ఫలవన్ను హేళిదక్కె ఉపయోగవ
న్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ తస్మాత్సర్వేషుకాలేషు మామనుస్మరయ్యధ్యచ ।

మయ్యపితమనోబుద్ధిః మామేవైష్యస్యసంశయః॥ 21

టీ॥ తస్మాత్ = నిరంతరదల్లి నన్నస్మరణియ, నన్నప్రాప్తిగకార
ణభూతవాద అంతకాలదస్మరణిగె కారణపుఆగువదరింద, మయి =
నన్నల్లి, అపిత మనోబుద్ధిః = సమపితవాదమనోబుద్ధిగళుళ్యవ
నాగి, సర్వేషుకాలేషు = సమస్తకాలగళల్లి, మాం = నన్నన్ను, అను
స్మర = స్మరణిమాడు, య్యధ్యచ = య్యధ్యవన్నుకూడమాడు, అతః = హీం
గస్మరణాదిగళు మాడువదరింద, మామేవ = నన్నన్నె, ఏష్యసి = హీం
దతి, అసంశయః = సంశయవిల్ల. తా॥ నిరంతరదల్లి నన్నస్మరణియు,
నన్నప్రాప్తిగకారణవాద అంతకాలదల్లి మాడతక్క నన్నస్మరణిగె
కారణవాదప్రయుక్తనన్నలై ఆసక్తవాదమనోబుద్ధిగళు ఉళ్యవనాగిన
న్నన్ను స్మరణిమాడుతయ్యధ్యవన్నుమాడు. నంతరనన్నన్ను హీందుతి
శవిషయదల్లిసంజేహవిల్ల.

అ॥ నిరంతరదల్లి భగవంతనల్లి ఆసక్తవాదమనస్సినిందవాస
నాఉళ్యవనుహ్యగె ఆగుతానెయంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ అభ్యాసయోగయుక్తైః చేతసాఽనన్యగామినా ।

పరమంపురుషందివ్యంయాతిపార్థానుచింతయ॥ ౨॥

టీ॥ హేపార్థ = పృథాపుత్రనాదయలై అజ్ఞాననె, అభ్యాస
యోగయుక్తైః = పునఃపునః ఆవర్తనరూపయోగదింద యుక్తవాద,
అనన్యగామినా = అన్యవిషయకవల్లదలెఇద్దంథా, చేతసా = మనస్సి
నింద, పరమం = ఉత్తమనాద, దివ్యం = క్రీడాదిగుణయుక్తనాద, పురు
షం = సర్వప్రాణిగళదేహదల్లి నియామకనాగి ఇరువదరింద పురుషశ

ద్వైవాచ్యనాద భగవంతన్ను, అనుచింతయన్=ధ్యానమాడుత, పు
రుషం=పరమాత్మన్ను, యాతి=హొందుతానె. తా॥ అభ్యాస
యోగదిందయు క్తవాదఅన్యవిషయదల్లి హో గ ద మ స స్సి నిం ద,
సర్వోత్తమనాద క్రీడాదిగుణయు క్తనాద పురుషనామక భగవంతన్ను
ధ్యానమాడుత ఆపరమాత్మన్నెహొందుతానె యంత హేళువదరింద
మత్తుమత్తు భగవంతనల్లిమనస్సన్ను యోజనమాడి ధ్యానమాడువద
రింద పరమాత్మనల్లి ఆసక్తవాదమనస్సినిందవాసితను ఆగుతానె.

అ॥ యంథావన్నాగినిన్నన్ను స్మరణిమాడ బేకుయంత హిం
దెమాడిన ప్రశ్నకైడ తరవన్ను హేళుతారె.

మూ॥ కవింపురాణమనుశా సితారమణోరణీయాంసమనుస్మరేద్యః

సర్వస్యథాతారమచింత్యరూపమాదిత్యవర్ణంతమసః పరస్తాత్ ॥

ప్రయాణకాలెమనసాచలెనభక్త్యాయుక్తోయోగబలెనచైవ | భ్రు
వోర్మధ్యేప్రాణమావేశ్యసమ్యక్ సతంపరంపురుషముపైతిదివ్యం॥

టీ॥ కవిం=సర్వజ్ఞనాద, పురాణం=అనాదియాదంథా, అనుశాసితా
రం=శిక్షకనాదంథా, అనోరణీయాంసం = అత్యంతఅణుప్రమాణఉ
శ్శంథా, సర్వస్య=చరాచరాత్మకప్రపంచకై, థాతారం=ధారకపోష
కనాదంథా, అచింత్యరూపం=పూర్తియూగి మనస్సిగెవిషయనాగదె
ఇద్దంథా, ఆదిత్యవణం=సూర్యనకాంతిఉశ్శంథా, తమసః=ప్రకృతి
గె, అథవా మృత్యువిగె, పరస్తాత్=దూరదల్లి ఇద్దంథా భగవంతన్ను,
భక్త్యా=భక్తియింద, యుక్తః=సహితనాగి, ప్రయాణకాలె=ప్రయా
ణకాలదల్లి, యోగబలెన=యోగ సామర్థ్యదింద, భ్రువోః=హుబ్
గళ, మధ్యే=మధ్యదల్లి. ప్రాణం=ప్రాణవన్ను. సమ్యక్=చన్నాగి,
ఆవేశ్య=శేరిసి, అచలెన=స్థిరవాద, మనసా=మనస్సినింద, యః=
యావను, ఆనుస్మరేత్=స్మరణమాడతానో, సః=ఆపురుషను, పరం=
సర్వోత్తమ నాద, దివ్యం=క్రీడాదిగుణయు క్తనాద. పురుషం=పరమా
త్మన్ను, ఉపైతి=హొందుతానె.

తా॥ ప్రయాణకాలనల్లియోగసామర్థ్యదింద తన్నప్రాణవన్ను
పలుబ్బుగళమధ్యదల్లి శేరిసిస్థిరవాదమనస్సినింద పరమాత్మన్ను సార్వ
జ్ఞాద్విగుణగళిందయు క్తన్నాగిధ్యానమాడతక్కపురుషను ఆ భగవంత
న్నెహొందతానె. అంతుభగవంతన్న సార్వజ్ఞాద్విగుణగళిందయు క్త
నాగి స్మరణమాడబేకెంత ఉత్తర హేళిద్దాయిత.

వి-అ॥ ఇల్లిః, ఆదిత్యవణం, యంత హేళువదరింద భగవంతగె
శరీరఉంటాయంత హేళి ఆతగెశరీరాదిగళు ఇద్దల్లిజన్మాదిగళు ఉంటా
గలియంబశంకాపరిహారార్థకవాగి, తమసఃపరస్తాత్, యంత హేళల్ప
ట్టదె. అదరింద భగవంతను ప్రకృతివిలక్షణను ఈశ్వరనశరీరప్రాకృ
తవల్ల. కడింద జన్మాదిగళు ఇల్లనెంతపరిహార. యోగసామర్థ్యదింద
భూమధ్యదల్లి తన్నప్రాణవన్ను శేరిసియంబసంగతి, వాయుజయఉళ్ళ
వరిగె హేళిద్దు. వాయుజయవిల్లదవరిగె హేళిద్దల్ల యాకందరె వాయుజ
యవిల్లదవరిగె జ్ఞానభ క్తివైరాగ్య పూర్తియిందెము క్తిఉంటాగుతదె.
వాయుజయాదిగళు ఉళ్ళవరిగె ఆదరోజ్ఞా ఆద్యసంతా ర్తిస్వల్ప ఇద్దాగూ
వాయుజయాదిగళల్లి నిపుణరాదవరిగె వాయుజయాది సామర్థ్యదిందె
అల్పము క్తియుస్వల్ప శీఘ్రదల్లె ఉంటాగుతదె యంత వాయుజయ ఇద్ద
వరిగూ ఇల్లదవరిగూ ఇదేవిశేషపు.

అ॥ వాయుజయాదిగళు ఉళ్ళ పురుషరిగె మరణకాలనల్లి కర్త
వ్యవన్ను ధ్యేయవస్తువన్ను కూడప్పప్తవాగి హేళుత్తారె. అభవా యావ
కారదింద స్మరణమాడలిక్కె తక్కవనాగిద్ది యంబప్రన్న క్కె ఉత్త
వన్ను ధ్యేయవస్తువినింద కూడ, “యదక్షరం” యుగమూరుళ్లొకగళిం
ద హేళుత్తారె.

మూ॥ యదక్షరం వేదవిరోధదంతి విశంతి యద్యతయో వీతరాగాః॥

యదిచ్ఛంతో బ్రహ్మచర్యచ్ఛరన్తి తత్రేవదంసన్తి హేణప్రవత్స్యన్తి॥

టీ॥ యత్ = యావస్వరూపవన్ను, అక్షరం = సర్వభానాశరహితవన్నాగి, వేదవిదః = వేదవేత్తృగళు, వదంతి = హేళుత్తారో, యత్ = యావస్వరూపవన్ను, వీతరాగాః = హోగలప్పట్ట కామాదిదోషగళు శ్శృంథా, యతః = యత్నశీలరాద పురుషరు, విశంతి = ప్రవేశమాడుతారో, యచ్ఛ = యావస్వరూపవన్ను, ఇచ్ఛంతః = అపేక్షినువపురుషరు, బ్రహ్మచర్యం = బ్రహ్మచర్యవన్ను, చరంతి = అనుష్ఠాన మాడుతారో, తత్ పదం = అస్వరూపవన్ను, తె = నిసకోస్కర, సంక్షేపవాగి, ప్రవక్ష్యే = హేళభేను. తా॥ యావభగవంతసస్వరూపవన్ను సర్వభానాశరహితవన్నాగి హేళతారో, కామక్రోధాది దోషశూన్యరాద పురుషరు ప్రవేశమాడుతారో, యావస్వరూపవన్ను అపేక్షసి బ్రహ్మచర్యవన్ను అనుష్ఠానమాడతారో అంభాభగవంతసస్వరూపవన్ను సంక్షేపవాగి హేళు శ్శెన.

అ॥ ఈతీతియాగి ధ్యాయస్వరూపవన్ను అదరన్న స్తరణిమాడత క్కప్రకారవన్ను హేళతెవెంత ॥ పతిజ్ఞామాడి ఈగె అదరన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ సర్వద్వారాణి సంయమ్య మనోహృది నిరుధ్యచ॥

మూర్ధ్నైవ ధాయాత్మనః ప్రాణమాస్థితో యోగధారణాం॥౧౨॥

ఓమిత్యే కాక్షరం బ్రహ్మవ్యాహరణ మామనుస్మరణ॥

యః ప్రయాతి త్యజే దేహం సయాతి పరమాంగతిం॥ ౧౩॥

టీ॥ సర్వద్వారాణి = వాయుపుసంచార మాడతక్కసుషుమ్నే తరనాడిగళన్ను, సంయమ్య = నిరోధమాడి, హృది = హృన్నామక నారాయణదేవరల్లి, మనః = మనస్సన్ను, నిరుధ్యచ = నిరోధమాడి, ఆత్మనః = తన్ను, ప్రాణం = ప్రాణవన్ను, మూర్ధ్నై = శిరస్సినల్లి, ఆధాయ = సుషుమ్నా మాగడింద బ్రహ్మరంధ్రదల్లికల్లు, యోగధారణాం = అఖండ స్మృతిరూపయోగధారణవన్ను, ఆస్థితః = ఆశ్రయిసిడవనాగి,

ఓమిత్యేకాక్షరం = ఓంయంతవకవాచకపద ఉ శ్చం థా, బ్రహ్మ = పరబ్రహ్మనాద, మాం = నన్నన్ను, వ్యాహరణ్ = ఓంయంత ఉచ్చారణ మాడుత, అను స్తరణ్ = ఓంకారవాచ్య బ్రహ్మరూపనాద నన్నన్ను స్తరణిమాడుత, యః = యావను, దేహం = దేహవన్ను, త్యజన్ = విడుత, శ్రయాతి = హోగతానో, సః = ఆపురుషను, పరమాం = ఉత్తమవాద, గతిం = మోక్షవన్ను, యాతి = హొందుతానె. తా॥ వాయుసంచారమాడతక్కసుషుమ్నేతరనాడిగళన్ను నిరోధమాడి హృన్నామకనారాయణనల్లి మనస్సన్ను ఇట్టు తన్నప్రాణవన్ను సుషుమ్నామార్గదింద బ్రహ్మరంధ్రదల్లి ఇట్టు అఖండ స్తృతిరూపయోగధారణవన్ను స్వీకార మాడి ఓంయంత ఉచ్చారణమాడితద్వాచ్యబ్రహ్మరూపనాదనన్నన్ను స్మరిసుత దేహవన్ను బిట్టయావపురుషను హోగుతానో ఆతనుఉత్తమ గతియన్ను హొందతానె.

అ॥ అంతకాలదల్లి స్తృతియు నిత్యాభ్యాసఉశ్చపురుషగఁటా గుతదె అన్యరీతియింద ఉంటాగువదిల్లయంబ అర్థవన్ను స్పష్టవాగి హేళుతానె.

మూ॥ అనన్యచేతాః సతతం యోమాం స్తరతి నిత్యశః॥

తస్యాహం సులభః పార్థ నిత్యయు క్తస్య యోగినః॥ ౧౮॥

టీ॥ సతతం = నిరంతరదల్లి, అనన్యచేతాః = అన్యవిషయకమ నెస్సు ఇల్లదవనాగి, యః = యావను, మాం = నన్నన్ను, నిత్యశః = నిరంతరదల్లి, స్తరతి = స్మరిసుతానో, తస్య = అంథా, నిత్యయు క్తస్య = నిత్య యు ఉశ్చంథా, యోగినః = సంపూర్ణోపాయ ఉశ్చపురుషగె, హేపార్థన్ = యలై ఆజ్ఞాననె, అహం = నాను, సులభః = అంతకాల దల్లి స్తృతివిషయనాగుత ఇద్దెను, అథవా, సులభః = సుఖదిండలభ్యను.

తా॥ అన్యవిషయదల్లి మనస్సన్ను హోగలీనదె నిరంతరదల్లి నన్నన్ను స్తరణిమాడతక్క సంపూర్ణోపాయఉశ్చయోగినాను అంత

కాలదల్లి స్మృతివిషయము అగుత్తేనె. అథవా, అంభాయోగియింద నాను ప్రాప్యము.

అ॥ పూర్వోక్త పరమగతియావదు యంతందరె నన్నప్రాప్తి రూపపుయంత తత్ప్రాప్తిగె ఉపాయోక్తిపూర్వకవాగి పరమగ తియన్నవిశదవాగి హేళువదకోస్కరకుక్లౌక, కడింద పరమగతియు, తస్యాహంసులభఃపాథా యంబగ్రంథదిందహేళలపట్ట భగవల్లాభ పూను భగవత్ప్రాప్తిరూపఫలవె యంబఅభిప్రాయదింద భగవత్ప్రా ప్తియన్న స్తోత్రమాడుతారె.

మూ॥ మాముపేత్యపునః జన్మ దుఃఖాలయమశాశ్వతం ।

నాపునంతి మహాత్మానః సంసిద్ధిం పరమాంగతాః॥ ౧౫॥

టీ॥ యతః=యావకారణద్దశియింద, మహాత్మానః=జ్ఞానిగళు, పరమాంసంసిద్ధిం=మోక్షలక్షణసిద్ధియన్ను, గతాః=హొందిద్ధారో, అతః=ఆకారణద్దశియింద, మాం=నన్నన్ను, ఉపేత్య=హొంది, దుఃఖాలయం=దుఃఖాశ్రయనాద, అశాశ్వతం = అనిత్యవాద, జన్మ=దేహ యోగవన్ను, పునః=మత్తు, నాపునంతి=హొందువదిల్ల. తా॥ జ్ఞాని గళు భగవత్ప్రాప్తిలక్షణ మోక్షవన్ను హొందిద్ధారాదప్రయుక్త దుఃఖాకరవాగి అనిత్యవాగి ఇరతక్కజన్మవన్ను మత్తుహొందువదిల్ల పునఃజన్మరాహిత్యరూపమహాఫలవన్నుకొడతక్కద్దు భగవత్ప్రాప్తి యుయంతస్తోత్రమాడిదారె.

అ॥ బ్రహ్మాదిగళన్ను హొందిదవరిగెకూడ పునఃజన్మ ఇల్లదిద్ద రింద “మాముపేత్యయంబ”గ్రంథదింద నన్నన్నేహొందిదవరిగెపున జన్మపు ఇల్లవెంత విశేషవాగి ఏను హేళికోతియంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ ఆబ్రహ్మభవనాల్లోకాః పునరావర్తనోఽజాన ।

మాముపేత్యతుకాంతెయ పునఃజన్మనవిద్యతె॥

టీ! కాంతెయః=కుంతీపుత్రునాద, హేలజ్జాన=యలై అజ్జాన నె, ఆబ్రహ్మభవనాత్=మేరుపర్వతదల్లి ఇరతక్కబ్రహ్మనదనమొవలు కెళగె ఇరతక్కంథా, లోకాః=లోకదల్లిఇరతక్కజనరు, పునరావతీనః=పునః భూమియల్లిబందు ఉత్పత్త్యాదిగభుళ్యవరుఆగుత్తారె! ఆదరె మేరుస్థితబ్రహ్మనదనకింతలు కెళగినలోకదల్లిఇరతక్కజనరు పునరావతీఉళ్యవరుయంత హేళువదరింద, ఆమెరు “బ్రహ్మనదనాదాదనాన్నజనిభూవి” యంబ స్మృతియిందలు మేరుస్థబ్రహ్మనదనక్కెమ్మాలిన లోకదల్లి ఇరతక్కజనరు పునరావర్తిల్లద వరుయంత హేళిద్దాయితు కడింద “మాముపేత్య పునజన్తనాన్నుచంతి” యంత హ్యగ హేళోణిందరె అదరె న్నే మత్తు హేళుత్తారె, మాం=ఆజనోలోకదల్లి ఇరతక్కనన్నన్ను, ఉపేత్య=హొందిఇరతక్కజనరిగె, పునః=మత్తు, జన్త=ఉత్పత్తియు, నవిద్య తె=ఇల్లవెఇల్ల॥ శా॥ మేరుస్థబ్రహ్మనదనకింతలు కెళగినలోకదల్లి ఇరతక్కజనరుపునరావతీ ఉళ్యవరుకడింద బ్రహ్మదిగళన్ను హొందిదవరిగెపు నరావతీ-ఉంటు. నన్నన్ను హొందిదవరిగె పునరావతీయు ఇల్లకడింద “మాముపేత్య” యంత విశేషవాగి హేళిగొండద్దు యుక్తవే ఆదరె మేరుస్థ బ్రహ్మనదనకింత కెళగిన లోకదల్లి ఇరతక్కజనరు పునరావతీ ఉళ్యవరుయంత హేళువదరింద “ఆమెరుబ్రహ్మనద నాదాదనాన్నజనిభూవి” యంబ స్మృతియిందలు మ్యాలినలోకదల్లి ఇద్దవరు పునరావతీ ఇల్లవరుయంత హేళిద్దకడింద నన్న హొందిదవరిగెవె పునరావతీ ఇల్ల వెం త హ్యగ హేళోణి అందరె మేరుస్థబ్రహ్మనదనకింతలుమ్యాలిన జనలోకదల్లికూడనన్నన్ను హొంది ఇరతక్కవరిగేవె పునజన్తవిల్లకడింద మాముపేత్యయంత హేళిద్దు యుక్తవె ఈవిషయదల్లి “తథాప్యభావస్సర్వత్రప్రాప్యైవ వసుదేవజం” యంత ప్రమాణ.

వి-అ|| “అజనాన్న జనిర్భువి” యంబ వాక్యదింద జనోలోకదకింత మ్యాలె ఇరోజనరిగేకూడ పునరావతికయిల్ల యంత హేళిద్దరింద బ్రహ్మభవనకింతలు కళగె యిద్దవరు పునరావతికపుళ్ళవరు. అదక్కె మ్యాలినలోకదల్లి ఇరతక్కవరు పునరావతిక ఇల్లదవరు యంత హేళిద్దు అయ్యుక్తపు యంతందరె బ్రహ్మభవన యంబ పదక్కె సత్యలోక యంత అధికపల్ల. మేరుపర్వతదల్లిరువ బ్రహ్మసదన వెంత అధిక. కడింద ఈమేరుస్థ బ్రహ్మసదన మోదలు జనోలోకాది మ్యాలిన లోకదల్లి ఇరువ జనరిగె పునరావతిక ఇల్లవెంత హేళిద్దు ఉచిత. అధవా బ్రహ్మభవన యంబ పదక్కె సత్యలోకదల్లిరువ బ్రహ్మసదన వెంత అధికవాదరూసు అదరకళగిన లోకదల్లి ఇరతక్కవరిగె పునరావతిక ఉంటు అందరె అంశదింద పునరావతిక యంత అధిక. “నజనిః” యంబ వాక్యకూ సంతూణకవాగి ఉత్పత్తి ఇల్ల యంత అర్థ హేళువదరింద విరోధవిల్ల. జనోలోక మోదలాద లోకగళల్లి ఇద్దజనరిగూసు భూమియల్ల అంశదింద జన్మమరణగళు ఇరుత్తదె. ప్రళయముగదమ్యాలి ప్రళయారంభదల్యూ జన్మ మరణగళు సంతూణకవాగియు ఇరుత్తదె. “ఆ బ్రహ్మభవనాత్” యంబ వాక్యదింద అథాకత్తాగి సత్యలోకదకింతమ్యాలె ఇరువ జనరిగె జన్మవిల్ల యంత హేళిద్దు ముఖ్యవాగి జన్మాభావపుళ్ళవరాద ముక్తరవిషయకవాదద్దు. అవరిగె అంశదిందలూసు భూమియల్లి ఉత్పత్తి ఇల్ల. మీగె హేళిద్దరింద “అమేరు బ్రహ్మసదనాత్” యంబ వాక్యసుసార మేరుస్థబ్రహ్మసదన జనోలోక ఇపుగళ మధ్యదల్లి ఇరువ జనరిగె అథాకత్తాగి జన్మపు జన్మాభావపు హేళిద్దక్కె జన్మవిల్ల యెంబువ ను ముక్తరవిషయకవాదద్దు. జన్మ ఉంటు యంబువదు కళగె హేళిదప్రకార అముక్తరిగె అంశదింద జన్మ ఉంటు యంత అధికవాద ప్రయుక్తవిరోధవిల్ల “నియమాజ్ఞప్రసాదాత్” యంబ ప్రమాణదింద సిద్ధపు.

అ|| నన్నన్న హేళుదిందరేవే పునరావతికయిల్ల యంత ప్రతిజ్ఞా మాత్రదింద హేళిద అధికపన్న స్థాపిసుపదగోస్కర తానేవే సృష్టిప్రళయాది కతకను యంత హేళిలిక్కె ఉపోద్ఘాతపన్న హేళుత్తారె.

మూ|| సహస్రయుగపర్యంతమహర్వద్భ్రహ్మణోవిదుః|

రాత్రింయుగసహస్రాంతాంతేహోరాత్రవిదోజనాః|| ౧౭||

టీ|| యే=యావ, జనాః=జనరుగళు, యద్భ్రహ్మణః=యావ పరబ్రహ్మన, అహః=అహస్సన్ను, సహస్రయుగపర్యంతం=బహుయుగ పర్యంతవాగి, (ద్విపరాధాత్మకవన్నాగి) విదుః=తెలియతారో, బ్ర

హ్మణి=పరబ్రహ్మన, రాత్రించ=రాత్రియన్ను కూడ, యుగసహస్రాం
తాం=బహుయుగాంతవన్నాగి, (ద్విపరాధాత్మకవన్నాగి,) విదుః=
తిథియతారో, తె=అవరుగళు, అహోరాత్రవిదం=అహోరాత్రగళన్ను
తిళదవరు. తా॥ పరబ్రహ్మగే ద్విపరాధాత్మక కాలవన్ను అహ
స్సన్నాగి ద్విపరాధాత్మక కాలవన్ను రాత్రియన్నాగి యావజ్జన
రు తిథియతారో అవరు బ్రహ్మన అహోరాత్రగళన్ను తిళదవరు.

వి-అ॥ పరమాత్మ నిర్వికార నిత్యనాగిద్దరూను ఉపచారదింద స్వప్రకాశ్యా
పారసహితవాద ఆవస్థాకై- అహస్సుయంతలు ఆవ్యాపార ఇల్లదేఇద్ద ఆవస్థాకై-
రాత్రియంతలు హేళోణు.

అ॥ అవరు అహోరాత్రగళన్ను తిళదవరు యంత హేళువగరింద ప్రకృత
విను ఉపయోగ యంతందరె అదరన్న హేళుతార.

మూ॥ అవ్యక్తాద్యైక్యస్వర్యాః ప్రభవంత్యహరాగమే।

రాత్ర్యాగమేప్రళీయంతే తతైవ్రవాప్యక్తసంజ్ఞకై ॥౧౮॥

టీ॥ బ్రహ్మణి=పరబ్రహ్మన, అహరాగమే=అహస్సుబరలాగి
(మహాప్రళయంతదల్లి) అవ్యక్తాత్=పరమాత్మనదశియింద, సర్వాః=
సమస్తగళాద, వ్యక్తయః=గుణవైషమ్యాదికార్యపదార్థగళు, ప్రభవం
తి=హుట్టత్తవె, రాత్ర్యాగమే=రాత్రిబరలాగి, అవ్యక్తసంజ్ఞకై=అవ్యక్త
యంతహేనుశ్శు, తతైవ్ర=ఆపరమాత్మనల్లె, ప్రళీయంతే=లయవ
న్ను హొందతవె. తా॥ పరబ్రహ్మనాద భగవంతగే ద్విపరాధాత్మ
కకాల అహస్సు అష్టుకాలరాత్రియు అదరవళగే హగలిన్ల గుణవై
షమ్యాదికార్యగళు యావత్తు భగవంతన దశియింద ఉత్పన్నగళాగు
తదె. రాత్రికాలదల్లి మత్తు భగవంతనల్లె లయవన్ను హొందతవె.

అ॥ భగవంతగే మహామహి మెఖ్యాపనమాదుపదకోస్కరస్పష్టి ప్రళయగళిగే
అవిచ్ఛేదవన్ను హేళుతార.

మూ॥ భూతగ్రామస్సవాయం భూత్వాభూత్వాప్రళీయతే।
రాత్ర్యాగమేనశంపార్థ ప్రభవత్యహరాగమే॥ ౧౯॥

టీ॥ సవాయం=పూర్వదల్లి జన్మ లయ ఉత్పన్నాగి హేళల్పట్ట
ద్దు యావదో అదేఆదంథా, భూతగ్రామః=చరాచరసముదాయపు,
అహరాగమే=పరబ్రహ్మన అహస్సుబరలాగి (అందరె ప్రతి హగలి
నల్లి) ప్రభవతి=హుట్టతదె, భూత్వాభూత్వా=హుట్టిహుట్టి, రాత్ర్యాగ
మే=పరబ్రహ్మన రాత్రిబరలాగి (ప్రతిరాత్రియల్లి) అవశం=పరమా
త్మన అధీనవాదద్దాగి, హేపాథా=యలై అజాననె, ప్రళీయతే=లయ
వన్నుహొందతదె. తా॥ సమ స్తప్రాణిసముదాయపు పరబ్రహ్మనాద
భగవంతన ప్రతిహగలినల్లి హుట్టిహుట్టి రాత్రిబరలాగి లయవన్ను
హొందతదె.

అ॥ పరమాత్మగై అహారాత్రిగళు హేళువదరింద ఆతను జగత్తినంతె అన్య
ఓబ్బపురపనింద ఉత్పత్తి లయగళు ఉంటె వీను యంతందరె ఇల్లవంత హేళుతారె.

మూ॥ పర స్తస్మాత్తుభానోన్యోఽవ్యక్తోవ్యక్తాత్సనాతనః।
యస్సనర్వేషుభూతేషు నశ్యత్సనవినశ్యతి॥ ౨౦॥

టీ॥ యః=యావభగవంతను, నర్వేషుభూతేషు=సమ స్తప్రాణిగ
ళు, నశ్యత్స=నాశవన్ను హొందుతిరలాగి, నవినశ్యతి=నాశవన్నుహొం
దదలె ఇద్ధానో, సంఅవ్యక్తస్తు=ఆభగవంతనాదరో, తస్మాత్=ఉత్పత్తి
నాశ ఉత్పన్నాద, వ్యక్తాత్=భూతసముదాయద్దళియింద, అన్యః=విలక్ష
ణను, భావః=స్వతంత్రను, పరః=ఉత్తమను, సనాతనః=పురాతనను.

తా॥ భగవంతను సమ స్తప్రాణిసముదాయదకింతలు విలక్షణను
ఉత్తమను స్వతంత్రను పురాతనను ఆగిద్ధానె ఆదకారణ జగత్తిగై నా
శాదిగళు ఉంటాదరూను అదరంతె ఆతగై అన్యనింద ఉత్పత్తి నాశ
దిగళు ఇల్ల.

మూ॥ అవ్యక్తోక్షరఇత్యుక్తస్తామాహుఃపరమాంగతిం।

యంప్రాప్యననివర్తంతే తద్ధామపరమంమమ॥ ౨౧॥

టీ॥ అవ్యక్తిః=భగవంతను, అక్షరఇతి=సర్వథా నాశవిల్లవాద ప్రయుక్త అక్షరను యంత, ఉక్తిః=హేళినికొళల్పట్టిద్ధానె, తాం=ఆ అక్షరగతియన్ను, పరమాంగతిం=ఉత్తమగతియన్నాగి, ఆహుః=హేళుత్తారె, అక్షరగతియు పరమగతియు హ్యేగతయితుయంతందరె అదరన్న హేళుత్తారె, యం=యావదక్షర నామకనాద భగవంతన్ను, ప్రాప్య=హొంది, ననివర్తంతే=పునరావతిః ఇల్లదవరాగుత్తారో, తత్=ఆభగవంతను, మమ=నన్ను, పరమం=ఉత్తమవాద, ధామ=స్వరూపభూతను. తా॥ భగవంతగె సర్వథానాశవిల్లవాద ప్రయుక్త అక్షరను యంతనామపు, ఆ అక్షరగతియన్ను పరమగతియన్నాగి హేళుత్తారె అక్షరగతియె పరమగతియుయాక తయితు యంతందరె అక్షరన్ను హొందువదరింద పునరావతిః ఇల్లకడింద ఉత్తమగతియు ఆగితు. ఆదరె ఆఅక్షరను యావ యంతందరె నన్నస్వరూపభూతను.

అ॥ “భక్త్యా యక్తో యోగబలేనచైవ” యంబ శ్లోకదల్లి భక్తిగె సాధనాంతరగళింద కూడ భగవత్ప్రాప్తి సాధనత్వవన్ను హేళిద్ధారె. అల్లి భక్తిగె సాధనాంతరసామ్యశంకా పరిహారదకోస్కర భక్తియె పరమసాధనపు యంబ అభిప్రాయదింద హేళుత్తారె.

మూ॥ పురుషస్సపరంపార్థ భక్త్యైలభ్యస్తన్వనన్యయా।

యస్యాంతస్థానిభూతాని యేనసర్వమిదంతతం॥ ౨౨॥

టీ॥ భూతాని=ప్రాణిగళు, యన్య=యావ పరమాత్మన, అంతఃస్థాని=వొళగెఇద్ధారో, యేన=యావపరమాత్మనింద, సర్వం=నమస్తహేద, ఇదం=ఈప్రపంచపు, తతం=వ్యాప్తవాగెదో, సః=ఆ, పరం=ఉత్తమనాద, పురుషః=పురుషనామక భగవంతను, హేపార్థ=యలై అజాననె, అనన్యయా=అన్యాయ ధారణవాద, భక్త్యాతు=భక్తియిందె,

లభ్యసింహాందువదక్కెశక్యము. తా॥ సమస్తజగత్తినల్లి వ్యాప్తనాద సర్వప్రపంచకు ఆధారనాద సర్వోత్తమనాద భగవంతును అన్యసాధారణవాద భక్తియింద లభ్యము. ఇతరసాధనగళింద లభ్యము అల్లకడింద ఇతరసాధనగళింతలు భక్తియే ముఖ్యసాధనవు.

అ॥ భగవంతున్న హిందవరిగె హిందదె ఇద్దవరిగె అపునరావతియు పునరావతియు హేళివట్టదె అల్లి యావదేవతిగళింద అధిష్టితమాగళింద హిందవరిగె అపునరావృత్తి, పునరావృత్తియు ఉంటాగుతదో ఆ దేవతిగళిన్న ప్రతిజ్ఞాపూర్వకవాగి హేళుతారె.

మూ॥ యత్రకాలైత్వనావృత్తి మావృత్తిం చైవయోగినః॥

ప్రయాతాయాంతితంకాలం వత్స్యామిభరతషణ్భ॥ ౨౩॥

టీ॥ భరతర్షభ=భరతకులోత్పన్నురిగె శ్రేష్ఠనాద అజుననె, యత్రకాలై=యావకాలాభిమాని దేవతిగళింద అధిష్టితవాదమాగళింద ల్లి, (కాలానభిమాని దేవతిగళింద అధిష్టితవాద మాగళిందల్లి) ప్రయాతా=హోదంథా, యోగినః=యోగిగళు, అనావృత్తిం ఆవృత్తించ= అనావృత్తి, ఆవృత్తిగళిన్ను, యాంతి=హిందతారో, తంకాలం=ఆ కాలాభిమాని దేవతిగళిన్ను అన్యదేవతిగళిన్నును, వత్స్యామి=హేళి లిక్కెహోగతెను. తా॥ యావ కాలాభిమాని కాలానభిమాని దేవతి గళింద అధిష్టితవాద మాగళిగళిల్లిహోద యోగిగళు అనావృత్తి ఆ వృత్తిగళిన్ను హిందతుారో ఆకాలాభిమాని కాల అనభిమాని దే వతిగళిన్ను హేళిలిక్కె హోగతేను.

అ॥ ఆ దేవతిగళిన్ను ఉద్దేశపూర్వకవాగి హేళుతారె

మూ॥ అగ్నిజ్యోతిరహం శుక్లంషణ్మసాడత్రరాయణం॥

తత్రప్రయాతాగచ్ఛంతి బ్రహ్మబ్రహ్మవిదోజనాః॥ ౨౪॥

టీ॥ అగ్నిం=అగ్నినామక దేవతియు, జ్యోతిం=అర్చినామక దేవతియు, అహం=అభిజిద్దేవతాడంద సహితనాద అహరభిమాని దే

వతియు, షణ్మాసాః=షణ్మాసక్కే అభిమానియాద దేవతియు, ఉత్తరాయణం=విషు అభిమాని సహితనాద ఉత్తరాయణాభిమాని దేవతియు, తత్ర=క్రమవారి ఈ దేవతిగళింద అధిష్టితవాద మార్గదల్లి, ప్రయాతాః=హోదంథా, బ్రహ్మవిదః=బ్రహ్మజ్ఞానిగళాద, జనాః=జనరు, బ్రహ్మ=పరమాత్మన్ను, గచ్ఛంతి=హొందతారె. తా|| క్రమవారి ఆ గ్నాదిదేవతిగళింద అధిష్టితవాద మార్గదల్లి ప్రయాణమాడిద బ్రహ్మజ్ఞానిగళు బ్రహ్మన్ను హొందతారె.

మూ|| ధూమోరాత్రి స్తథాకృష్ణం షణ్మాసాదక్షిణాయనం|

తత్రచాంద్రమసంజ్యోతియోగీప్రాప్యనివర్తతే|| ౨౫||

టీ|| ధూమః=ధూమాభిమాని దేవతియు, రాత్రిః=రాత్రిగే అభిమానియాద దేవతియు, తథా=అదేప్రకార, కృష్ణం=కృష్ణపక్షక్కే అభిమానియాద దేవతియు, షణ్మాసాః=షణ్మాసక్కే అభిమానియాద దేవతియు, ఉత్తరాయణం=ఉత్తరాయణాభిమాని దేవతియు, తత్ర=ఈ దేవతిగళింద అధిష్టితవాద మార్గదల్లి, ప్రయాతాః=హోదంథా, యోగీ=కర్మయోగియు, చాంద్రమసం=చంద్రసంబంధవాద, జ్యోతిః=జ్యోతియన్ను, ప్రాప్య=హొంది, నివర్తతే=పునః ఆవృత్తనాగుత్తానె. తా|| ధూమాది దేవతిగళింద అధిష్టితవాద మార్గదల్లి ప్రయాణమాడిద కర్మయోగియు చంద్రసంబంధవాద జ్యోతియన్ను హొంది మత్తు ఆవృత్తనాగుత్తానె.

వి-ఆ|| పూర్వదల్లి బ్రహ్మవిదః యంత విశేషణహేళుపదరింద ఇల్లి యోగీ యంతవిశేషణ హేళుపదరింద క్రమేణ మార్గద్యయపు జ్ఞానకర్మ సాధ్యపు యంత తిళుకొతక్కడ్డు. ఈ మార్గద్యయపు అంతకాలదల్లి భగవద్విషయక స్మృతి ఉళ్ళవరిగె యంత తిళితక్కడ్డు.

ఆ|| హిందెహేళిద యరడు మార్గగళిన్ను నిగమనమాడి హేళుత్తారె.

మూ|| శుక్లకృష్ణేగతీప్యేతేజతఃశాశ్వతేమతే|

ఏకయాయాత్సనావృత్తిమన్యయావర్తతేపునః|| ౨౬||

టీ॥ ఏతే=పూర్వోక్తవాద, శుక్లకృష్ణేగతి=శుక్లకృష్ణమాంగగళు, జగతి=జ్ఞానకర్మయోగి సంబంధిగళాగి, శాశ్వతే=నిత్యగళాగి, మతే=సమృతగళు, ఏకయా=ఒందుమాంగదింద, అనావృత్తిం=అనావృత్తియన్న, యాతి=హొందుతానె, అన్యయా=బేర మాంగదింద, పునః=మత్తు, ఆవతే=తె=బరుతానె. తా॥ శుక్లకృష్ణమాంగగళు జ్ఞానకర్మయోగిగళిగె సంబంధిసిదంథావాగి నిత్యగళాగి సమృతగళు. శుక్లమాంగదిందహోద బ్రహ్మజ్ఞానియుపునః బరువదిల్ల కృష్ణమాంగదింద ప్రయాణమాడిద కర్మయోగియు మత్తు ఆవృత్తానాగుతానె.

ఆ॥ మాంగగళు హేళువదక్కె ఫలవన్న హేళుతారె.

మూ॥ నై తెన్పతీపాథజానయోగీముహ్యతికశ్చన॥

తస్మాత్సర్వేషుకాలేషుయోగయుక్తోభవాజ్ఞాన॥ ౨౭॥

టీ॥ హేపాథ=యలై అజ్ఞాననె, ఏతే=ప్రాగుక్తగళాద, సృతి=మాంగగళన్న, జాన=నోడుతిరువంథా, కశ్చనయోగీ=యావ ఒబ్బయోగియు, నముహ్యతి=భగవద్విస్మృతిరూపమోహవన్నహొందువదిల్ల, తస్మాత్=యోగవు మోక్ష హేతువు ఆగువదలియింద, సర్వేషుకాలేషు=సమస్తకాలగళల్లి, హే అజ్ఞాన=యలై అజ్ఞాననె, యోగయుక్తి=భగవద్జ్ఞానభక్తిపూర్వకస్వోచిత నివృత్తకర్మానుష్ఠానరూప ఉపాయ యుక్తనాగి, భవ=ఆగు. తా॥ యలై అజ్ఞాననె ఈ యరడుమాంగగళన్న తిళదయోగియు భగవంతన్న మరియువదిల్ల కడిందయోగవు పురుషాథ సాధనవాగువదరింద భగవద్జ్ఞానభక్తిపూర్వక స్వోచిత నివృత్తకర్మానుష్ఠానరూప యోగయుక్తనాగి ఆగు.

ఆ॥ అధ్యాయాథావన్న ఫలోక్తిపూర్వకవాగి ఉపసంహర మాడుతారె.

మూ॥ వేదేషుయజ్ఞేషుతపస్సుచై వదానెషుయత్పూర్ణఫలంప్రదిష్టం॥

అత్యైతితత్సర్వమిదంవిదిత్వాయోగీపరంస్థానముపై తిచాద్యం॥

టీ॥ వేదేషు=వేదాధ్యయనదల్లి, యజ్ఞేషు=యజ్ఞానుష్ఠానదల్లి, క
పస్సుచైవ=కృత్రాదితపశ్చరణదల్లి, దానెషు=దానమాడువదరల్లి, య
త్పుణ్యఫలం=యావపుణ్యఫలవు, ప్రదప్తం=హేళల్పట్టదో, తత్సర్వం=ఆ
సమస్తవాద ఫలవన్ను, ఇదం=ఈ అధ్యాయాత్మాది స్వరూపవన్ను, పరమా
త్మన అశేష స్రష్టృత్వవన్ను, శుక్లకృష్ణమాగాదిగళన్ను, విదిత్వా=
తిశదు, అత్యైతి=అతిక్రమినుతానె (అతిశయిత ఫలవుశ్వసను ఆగుతా
నె). యావదు ఆ అతిశయితఫలవు యంతందరె అదరన్ను హేళుత్తా
రె. యోగీయంబ గ్రంథదింద, యోగీ=జ్ఞానోపాయ ఉశ్మపురుషను,
ఆద్యం=ఆద్యవాద, పరం=ఉత్తమవాద, స్థానం=విష్ణువిస్ఫానవన్ను,
ఉపైతి=హాందతానె. తా॥ ఈ అధ్యాయదల్లి హేళిద అధ్యాయాత్మాది
స్వరూపగళన్ను తిశద జ్ఞానయోగీయు యజ్ఞాద్యనుష్ఠానదింద ఆగతక్క
పుణ్యఫలదకింత అతిశయితవాద పరమ్యానలోకవన్ను హాందుత్తానె.

శ్రీమదభ్యగవద్గీతాదల్లి అష్టమాధ్యాయ సంపూర్ణఃపు.

. . . అథ న ఐ మో ధ్యాయః .

అ॥ ౭ నే అధ్యాయదర్శి “సాధిభూతాధిదైవం” ఇత్యాది శ్లోకగళింద పేళ
 ప్పట్ట భగవన్మహిమెయన్న ఈ అధ్యాయదర్శి విస్తారపడినట్లైతే. ఆదర ౭ నే
 అధ్యాయ పేళిదకూడలే ఈ అధ్యాయ పేళతక్కద్దు. అందర ౭ నే అధ్యాయ
 దర్శి పేళిరువ “అధ్యాయ”ది అధికగళన్న నిరూపణమాడి ప్రశ్న పరిహారమాడిద
 సంతర సాధిభూతాది వాక్యగళిగ అధికవాద భగవన్మహిమా పేళువదక్కె సమ
 యబందప్రయుక్త ఈగ పేళల్పట్టదె. అత్యాశ్చర్యవాద మహిమెయన్న పే
 లోవరాగి; అదరల్లి అదర ఉంటాగువదగోస్కర ప్రతిజ్ఞామాడుతా, ముందె పేళువ
 విషయవన్న ప్రశంసామాడుతారె. .

శ్రీ భ గ వా ను వా చ .

మూ॥ ఇదంత యేగుహ్యతమం ప్రవక్ష్యామ్యనసూయవే

జ్ఞానంవిజ్ఞానసహితం యజ్ఞాత్వామోక్ష్యనేఽశుభాత్ ॥ ౧॥

టీ॥ గుహ్యతమం=అత్యంతగోప్యవాద, ఇదం=ముందె పేళువ,
 విజ్ఞానసహితం=తిళకో బేకాద ప్రమేయ విశేషగళింద సహితవాద, జ్ఞా
 నం=ప్రమేయవన్న, అనసూయవే=అసూయాది దోషగళిల్లదే ఇరువ,
 తే=నినగోస్కర, ప్రవక్ష్యామి=పేళుత్తేనె, యత్=యావప్రమేయవ
 న్ను, జ్ఞాత్వా=తిళదు, అశుభాత్=పాపగళన్దకెయింద, మోక్ష్యసే=
 ముక్తనాగుతియో. తా॥ అతిగోప్యవాద జ్ఞాతవ్య విశేష ప్రమేయ
 గళన్న సామాన్యవాద ప్రమేయగళన్న నినగె పేళుత్తేనె. ఇదరన్న
 తిళకోండరె సర్వ అనధిక పరిహారవాగువదు.

వి-అ॥ ఇదరల్లి “అనసూయవే” యంత పేళిద్దరింద అసూయాదిదోషగళిల్ల
 దవనే అధికారియంతలు, “గుహ్యతమం-విజ్ఞానం” యంబవదగళింద ఇను అతి దుర్ల
 భవాదప్రయుక్త అవశ్య సంగ్రహిసజేకు యంత ఆదరవన్న, “అశుభాత్ మోక్ష్య
 సే” యంత పేళువదరింద సర్వసాంసారిక క్షేత్రగళ పరిహారక్కె-కారణవాదజ్ఞాన
 ఇదరింద ఉత్పన్నవాగుత్తదె ఆద్దరింద మహాఫలక్కె-కారణ యంత ప్రశంసె
 యు, “ప్రవక్ష్యామి” యంత ప్రతిజ్ఞెయు, పేళల్పట్టదె.

అ॥ మత్తూ ప్రశంసామాడుతారె.

మూ॥ రాజవిద్యారాజగుహ్యం పవిత్రమిదము త్రమమ్.

ప్రత్యక్షావగమంధర్మ్యం సుసుఖంకర్తుమన్యాయమ్॥ ౨॥

టీ॥ ఇదం=హీగె హేళతక్కప్రమేయపు, రాజవిద్యా=విద్యగళ
ల్లి ప్రధానవాద విద్యేయు, రాజగుహ్యం=గోప్యగళల్లి ముఖ్యవాద గో
ప్యపు, పవిత్రం=పరిశుద్ధిగె కారణపు, ఉత్తమం=ఉత్తమపు, ప్రత్యక్షా
వగమం=ప్రతి ఇంద్రియగళల్లిద్దు ప్రేరకనాద పరమాత్మన అపరోక్షజ్ఞా
నసాధనపు. ధర్మ్యం=సర్వధారకనాదప్రయుక్తధర్మశబ్దవాచ్యనాద ప
రమాత్మనవిషయక పరోక్షజ్ఞాన సాధనసాదద్దు, అన్యాయం=అక్షయవా
ద మోక్షఫలపుశ్శబ్దు, కర్తుంసుసుఖం=మాడువదక్కె అత్యంత సులు
భపు(ఇంధావిద్యేయున్ను హేళ భేనే యంతపూర్వశోకదింద అన్వయ).

అ॥ నీను హేళప్రమేయపు పరమాత్మన పరోక్షజ్ఞానక్కె సాధనవాగి అప
రోక్షజ్ఞానక్కు సాధనవాదరె కెళగె హేళిదప్రకార గుణపుశ్శబ్దాగియు మాడలి
క్కె సులభవాగియు ఇద్దరె సర్వరూమాడి ముక్తరాగబహుదు యంత శంకాబం
దరె, అథవా ఈ జ్ఞానసంపాదనమాడదపరిగె అనిష్టమేమి? అందర హేళతారె.

మూ॥ అశ్రద్ధధానాఃపురుషాధర్మ్య స్యాన్యపరస్తవ.

అప్రాప్యమాంనివతకంతే మృత్యుసంసారవర్తని॥ 3॥

టీ॥ హేపరంతప=శత్రుసంహారకనాద అజ్ఞాననే, ధర్మ్యస్య అ
న్య=భగవద్విషయకవాద ఈ జ్ఞానవన్ను, అశ్రద్ధధానాః=పురుషార్థ
సాధనవెంతనంబిరువ, పురుషాః=పురుషరు, మాం అప్రాప్య=నన్నన్న
హాందదె, మృత్యుసంసారవర్తని=మృత్యుసంసారగళ మాగెదల్లి,
నివతకస్తే=హెచ్చాగి ఇరుతారె. తా॥ ఇదేవే పురుషార్థ సాధన
వెంత నంబికె యిల్లడిదప్రయుక్త సులభవాగిద్దరూ ఈ జ్ఞానవన్న సం
పాదినదె జనరు సంసారదల్లి కష్టపడుతారె. అథవా హీగె హేళిద జ్ఞా
నవన్న పురుషార్థ సాధనవెంత నంబినంపాదినబేకు. హాగె నంబదె
సంపాదినదే ఇద్దరె మృత్యు సంసారాద్యనర్థగళు ఉంటాగువదు.

అ॥ హీన యావప్రమేయపన్న అపరోక్షజ్ఞాన సాధనవాద పరోక్షజ్ఞాన సాధనవేతలు, పోత తేనె యంత యావదరన్న ప్రతిజ్ఞామాడిధారో, యావదరన్న ప్రశంసా మాడిదరో, యావజ్ఞాన సంపాదనదే ఇద్దరె అనభావవేతనిందనె మాడిదరో, అంథా జ్ఞానవిజ్ఞాన ఈ యరడర మధ్యదల్లి జ్ఞాతవ్య ప్రమేయనన్ను “మయా తతం” ఇత్యాది ౧౩ శ్లోకగళింద పోతుతారె.

మూ॥ మయాతతమిదంసర్వం జగదవ్యక్తమూర్తినా॥

మత్స్థానిసర్వభూతాని నచాహంతేష్వవస్థితః॥

౪॥

టీ॥ ఇదం సర్వం జగత్ = ఈ చరాచరాత్మక సర్వ ప్రపంచపు, అవ్యక్తమూర్తినా = అవ్యక్త స్వరూపపు శ్శవనాద, మయా = నన్నింద, తతం = వ్యాప్తవాదద్దు, సర్వభూతాని = సమస్త జడజీవాదిగళు, మత్స్థాని = నన్న అధీనదల్లే ఇరు త్తవె, అహం = నాను, తేషునావస్థితః = అవగళ ఆధారదిందలు అవగళ ఆశ్రయదిందలు ఇరోదిల్ల. తా॥ సర్వప్రపంచ దల్లి పరమాత్మ వ్యాప్తనాగిధానె. ఆదరె యాకెకాణిసుపదిల్ల అంద రె అనను అవ్యక్త స్వరూపను వ్యాప్తనెంత పోలిదరె పరమాత్మగె జగత్తు ఆధారవే అందరె అల్ల. పరమాత్మనె సర్వప్రపంచకూ ఆధారను. పరమాత్మ ప్రపంచకే ఆధారవాగిద్దరూను పరమాత్మకూ ప్రపంచ ఆధారవాగిరలి. హ్యగె కంభధూలగళు పరస్పరాధారగ లో హాగె. అందరె పరమాత్మగె ప్రపంచ ఆధారవల్ల. సర్వాధారకను పరమాత్మ ఒప్పునే యంతభావ.

అ॥ సర్వప్రాణిగళు నిన్నల్లే ఇద్దరె, భూమియల్లిథేవె భూమియతైత్యదిందనన గె తైత్యవాగిదె యంబజ్ఞానదహాగె, భగవంతనల్లినాపు ఇద్దేవె యంబజ్ఞానపు అగలి. చుత్తు అగ్నైదిగళ ఉష్ణత్వ శీతత్వాదిగళింద భూమి మోదలాదద్దక్కె హ్యగె ఉష్ణత్వ శీతత్వాదిగళు ఉంటాగుతదో హాగె వరస్వర గుణగళ సంబంధపు అగలి యం తందరె పోతుతారె.

మూ॥ నచమత్స్థానిభూతాని పశ్యమేయోగమైశ్వరమ్॥

భూతభృన్నచభూతస్థో మమాత్మాభూతభావనః॥ ౫॥

టీ|| భూతాని=ప్రాణిగళు, నచమస్థాని=నన్నల్లి ఇరువదల్ల (అంశ రె “అశబ్దం-అస్పర్శం-నదృశ్యశృణ్వమా” ఇత్యాది శ్రుతి స్మృతిగళింశ భగవంతగె ప్రాకృతస్పర్శ ఇల్లదద్ద ప్రయుక్తప్రాణిగళు త్వగింద్రియ దింద పరమాత్మన్నముట్టితిశకొండు పరస్పర గుణగళ సంబంధవన్న హొందిద్దాగి ఇరువదల్ల) ఆదరె ప్రాణిగళిగె ఆధారనెంత కెళగె హేళి ఈగె ఆధారనల్ల వెంత హేళువదు హ్యగె అందరె హేళుత్తారె. ఐశ్వరం=ఈశ్వర సంబంధవాద, మేయోగం=నన్నసామర్థ్యవన్న, పశ్య=నోడు (అందరె ననగె అంధాశక్తి అదెనోడు) పూర్వశోకదల్లి మూర్తి యంబపదదింద శరీరవదె యంత హేళలాగి ఆ శరీర నమగళి శరీరదహాగె భగవంతనకింత ప్రత్యేకవాదద్దు యంబ భ్రమవన్న పరిహారమాడువద గోస్కర భూతాధారత్వాది తన్నలక్షణ తనదేహకూక అదె. ఆదప్రయుక్త తనదేహకూక తనగూ భేదవిల్లవెంత తిళినుత్తారె. భూతభావనః=భూతగళన్నసృష్టిమాడువ, మమ ఆత్మ=నన్న దేహపు, భూతభృత్=నన్నహాగె భూతగళన్న ధారణమాడికొండిను త్తదె. నచ భూతస్థః=భూతగళ ఆధారదల్లి ఇరువదల్ల. తా|| ననగె అధికవాద ఈశ్వరశక్తి ఇరువదరింద సర్వభూతగళన్ను ధరిసికొండిన్దరూను అవ గళ స్పర్శననగె ఇల్లదలే పరస్పర గుణగళ సంబంధపు ఇల్లదలేవే ఇరు త్తేనే. ఆదప్రయుక్తలే, భూతగళునన్నల్లి ఇద్దాగూ భూతగళునన్నల్లి ఇల్లవెంత హేళిద్దు. నానుహ్యగె సర్వభూతాధారనో సర్వభూతస్థితనో అదేప్రకార నన్న దేహపూను. ఆదరింద ననగూ నన్న దేహకూక భేదవిల్ల.

వి-ఆ|| దేహ ఆచేతన వాగిద్దరె పరమచేతననాద భగవంతన స్వరూప లక్షణ గళాద భూతాధారకత్వాదిగళు అదేహక్రైహ్యగె కూడుత్తదె యంబ శంకాపరిహారాధానాగి చేతన దేహ యంబ యరడభక్తాశ్చ ఆత్మవెంబ పదవన్నే హేళిద్దారె. ఇల్లిదిద్దరె “మమదేహః” యంతలు హేళబహుదు. ఈగె ఆత్మశబ్దిదింద చేతనత్వపు ప్రాప్తవాగువదరిందచేతన లక్షణగళన్న హేళిద్దక్రె ఆత్మేపవిల్ల.

అ॥ భగవంత సర్వాధారనాగిద్దరూను పరస్పర గుణగళ సంబంధవాగువదిల్ల
మంత పోలిద్దుకూడలారదు యంతందరె ఇదరన్న దృష్టాంతదింద తిలీసుత్తారె.

మూ॥ యథా౭౭ కాశస్థితోనిత్యం వాయుస్సర్వత్రగోమహా౯।

తథాసర్వాణిభూతాని మత్స్థానీత్యుపధారయ॥ ౬॥

టీ॥ నిత్యం=నిరందరదల్యూ, ఆకాశస్థితం=ఆకాశదల్లిరువ, మ
హా౯=వాయుం=మహత్తాదఘాళియు, సర్వత్రగం=సర్వత్రహోగుతిద్దరూ
ను, యథా=హ్యగో, (అందరె అవుగళ గుణగళన్న హొందువదిల్ల
నో) తథా=హాగె, సర్వాణిభూతాని=సర్వప్రాణిగళు, మత్స్థానీతి=నన్న
ల్లిరువదాగి, ఉపధారయ=తిళి. తా॥ ఆకాశదల్లి ఇద్దు సర్వత్ర సం
చారమాడు త్తిరువఘాళిగె ఆ పదార్థగళ గుణగళు హ్యగె సంబంధ
పడోదిల్లనో హాగె సర్వప్రాణిగళు నన్నల్లిద్దరూ పరస్పర గుణసంబంధ
హాగోదిల్ల. ఆదరె శీతత్వ పరిమళాదిగళు ఘాళియల్లి ఇరుతదల్లవా ?
అందరె ఆ శీతత్వఘాళియ సంగడబరువ నీరినగుణవే. పరిమళపూను
ఘాళిసంగడబరువ పుష్పఘాళియ గుణవే. హాగేవే ఉష్ణత్వపూను వా
యు గుణవల్ల.

అ॥ పూర్వదల్లి పోతేవె యంత ప్రతిజ్ఞా మాడల్పట్ట జ్ఞానవన్న తిలీసోద
క్కోస్కర “మయాతతం” ఇత్యాదిశ్లోకదింద పరమాత్మన వ్యాప్తత్వ సర్వాధారత్వ
గళన్న పోలి “సచమస్థా”ని ఇత్యాది యరదు శ్లోకగళింద అదరన్న ఉపపాదనె
మాడి ఈగమత్తూను పూర్వదల్లి ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్ట జ్ఞానవన్న తిలీసోదక్కోస్కర ప
రమాత్మన ప్రళయాది కారణత్వరూప మహిమెయన్న పోతుత్తారె.

మూ॥ సర్వభూతానికౌన్తేయప్రకృతింయాన్తీమామికామ్।

కల్పక్షయేపునస్తాని కల్పాదౌవిసృజామ్యహమ్॥ ౭॥

టీ॥ హే కాంతేయ=యలో కుంతీపుత్రసోద అజాననే, కల్ప
క్షయే=ప్రళయకాలదల్లి, సర్వాణిభూతాని=జడగళిందలు సహితవాద
సమస్తప్రాణిగళు, మామికాం=నన్న అధీనవాద, ప్రకృతిం=త్రిగుణాత్మ
కవాద ప్రకృతియన్ను, యాంతి=హొందుత్తారె, పునః=మత్తు, కల్పా

దౌ=కల్ప ఆరంభదల్లి, తాని=ఆ ప్రాణిగళన్న, అహం=నాను, విస్మ
జామి=అనేకప్రకార సృష్టిమాడుత్తేనె. తా|| యలో అజ్ఞాననే సర్వ
ప్రాణిగళిగూ ప్రకృతియల్లి లయవాదరూను ఆ ప్రకృతియూ సన్న అధీ
నవే. సన్న ఇచ్చేయింద లేవే జడగళాద తత్వగళిగె తమతమ కారణ
గళాద తత్వగళిల్యూ, ఆ తత్వాభిమానిగళిగె “పుధివ్యాం ఋభవః”
ఇత్యాది శ్రుత్యుక్తప్రకార సోత్తమ దేవతిగళిల్యూ లయ ఆగుత్తడె.
ఆదప్రయుక్తనానేవే చేతన అచేతన సర్వప్రపంచద సంహారకార
ను. కల్పారంభదల్లి నానేవే ప్రకృతియింద సర్వప్రపంచవన్నూ సృష్టి
మాడుత్తేనె. ఆద ప్రయుక్తనానే సృష్టికర్తను ; యంత తిళియో
వే జ్ఞానయంత తిళిసిద్ధారె.

అ|| పూర్వజ్ఞోకదల్లి ప్రకృతియింద సృష్టిమాడుత్తేనె యంత హేళదే యిద్దప్ర
యుక్త సాధనగళు ఇల్లదలే సృష్టిమాడుత్తానె యంబ జ్ఞానవన్న పరిహరిసువద గో
స్కగ పూర్వజ్ఞోకదల్లి హేళిద సృష్టియన్నేవే స్వప్తివాగి తిళిసుత్తారె.

మూ|| ప్రకృతింస్వామవష్టభ్య విస్మజామిపునఃపునః|

భూతగ్రామమిమంకృత్స్నమవశంప్రకృతేర్వశాత్ || ౮||

టీ|| స్వాం=నన్న అధీనవాద, ప్రకృతిం=త్రిగుణాత్మకవాద ప్ర
కృతియన్న, అవష్టభ్య=ఉపాదానకారణవన్నాగి ఆశ్రయిసి, ప్రకృతేః
వశాత్=ప్రకృతిగె అధీనవాగిరోదగింద, అవశం=తనగె అధీనవల్లదే ఇ
రువ, అథవా, ననగె అధీనవాద ప్రకృతిగె అధీనవాగిరువదగింద. లేవే
అకాశశబ్దవాచ్య బ్రహ్మరూపనాద ననగె అధీనవాద, ఇమంకృత్స్నం
భూతగ్రామం=ఈ సమస్తప్రాణి సమూహవన్ను, పునఃపునః=మత్తు
మత్తు, విస్మజామి=సృష్టిమాడుత్తేనె. తా|| ననగె అధీనవాద త్రిగు
ణాత్మక ప్రకృతియన్న ఉపాదానకారణవన్నాగి ఆశ్రయిసి ఆ ప్రకృ
తిగూ ననగూ అధీనవాద సర్వప్రపంచవన్న ఆగిందాగె నాను సృష్టి
మాడు వేనె

వి-అ॥ ప్రకృత్యాదిగళన్న హేతుః సృష్టిమాదుపదక్కె సామర్థ్యవిల్లదిద్ధ ప్రయుక్త ప్రకృత్యాదిగళన్న ఆశ్రయసిద్ధేనె యంత అల్ల. మత్తేనందరె లీలెయింద లేవె ఆశ్రయసిద్ధేనె. “ఓం తదసస్యత్వమారంభణ శబ్దాదిభ్యః ఓం” ౨-౧-౧గీ “సాధనానాం సాధనత్వం” ఇత్యాదిసూత్ర వచన ఇవుగళింద ఈప్రమేయ తిళియబ రుత్తడె. నానుమాదువ సృష్టిగె ప్రకృత్యాదిగళు సహాయవాగిరళిక్కె యావశక్తి యో ఆశక్తియూను సన్న అధీనవే యంత “స్వాం” యంబపదదిందతిళిసిద్ధారె.

అ॥జీవగె హ్యగకర్మ బంధవదోహగె అనేకవిధసృష్టిమాదువ నిసగె కర్మబం ధపదా అందరె ఇల్లవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ నచమాంతానికమాణి నిబధ్నన్తిధనశ్చయః।

ఉదాసీనవదాసీన మసక్తంతేషుకర్మసు॥ ౯॥

టీ॥ ధనంజయ=యలో అజు=ననె, తేషుకర్మసు=ఆ కర్మగళల్లి, అసక్తం=ఆదరఇల్లదే ఇరువ, ఉదాసీనవత్ ఆసీనం=ఉదాసీననాంగ ఇ రువ, మాం=నన్నన్న, తానికర్మాణి=ఆకర్మగళు, వనిబధ్నన్తి=బంధ మాడువదిల్ల. తా॥ వాస్తవవాగి సర్వకతనాగిద్దరూ ఆకర్మగళల్లి ఆసక్తియిల్లదే ఇరువదరిందలు అథవా ప్రయాసవిల్లదే ఇరువదరిందలు ఉదాసీననహాగె ఇరువ ననగె ఆ సృష్ట్యాదికర్మగళింద బంధవాగువదిల్ల.

అ॥ పూర్వదల్లి “ప్రకృతింస్వాం” యంత ప్రకృతియన్న ఆశ్రయసి సృష్టి మాదుత్తేనె యంత హేళువదరింద “ఉదాసీనవత్” యంత హేళిద్దరిందలు నీసు యావశకలపవన్న మాడదే ఇద్దవ యంత లోరుత్తడె. హీగాదరె ప్రకృతియే స్వ తంత్రవాగి జగత్తన్న సృష్టిమాదుత్తడె. ఆ ప్రకృతి సన్నిధాన నిన్నల్లి ఇరువద రింద నిసగె ఉపచారదింద కర్మత్వప్రాప్తచాగుత్తడె యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ మయాభ్యక్షేణప్రకృతి స్సూయతేసచరాచరం।

హేతునానేనకౌస్తేయ జగద్విపరినతతే॥ ౧౦॥

టీ॥ అభ్యక్షేణ=ప్రకృతిమాదువ సృష్టియన్న సాక్షాత్తాగి నోడు తిరువ అథవా అధిపతియాడ, మయా=నన్నింద, ప్రకృతిః=ప్రకృతి యు, సచరాచరం=జరిగమస్థావర సహితవాద జగత్తిన్న, సూయతే=

సృష్టిమాడు త్తదే, హే కాంతేయ=యలో అజ్ఞాననె, అనేన హేతు
నా=ఈ కారణదింద, జగత్=జగత్తు, విపరివర్తతే=విశేషవాగి మత్తు
మత్తుహుట్టుత్తదే. తా|| ప్రకృతిమాడువ సృష్టియర్ను నోడుతిరువద
రింద ప్రయోజక కర్తనాద (అందరె మృత్యులెనింతు నోడుతాయావ
ను కార్యనన్ను నడిసుత్తానో అవనిగె ప్రయోజకకర్తనెంత హెసరు)
సర్వాధిపతియాద నన్నింద ప్రేరితవాగి ప్రకృతి జగత్తున్ను సృష్టిమా
డు త్తదే హీగె నన్నింద ప్రేరితవాద ప్రకృతిరూప కారణదిందలూ,
ఆప్రకృతిగె ప్రయోజకకర్తనాదనన్నిందలు, ఈ జగత్తు విశేషవాగి
మత్తు మత్తు ఉత్పన్నవాగుతిరు త్తదే. ఆదప్రయుక్తప్రకృతి స్వతంత్ర
కర్తువల్ల. నానేవే సృష్ట్యాదిగళన్న ప్రకృతిద్వారా మాడువదరింద
ముఖ్యవాగేవె ననగె సృష్టికర్తృత్వబరు త్తదే. ఉపచారదింద అల్ల.

వి.అ|| ఈ శ్లోకద అవతారికెయల్లి పేళిద శంకెయు “మామికాం ౭ స్యాం
౧ అసక్తంతేషుకర్మసు ౯” యంత పేళిద్దరిందలే పరిహరిసల్పట్టెద. హాగిద్దరూను త
సస్వతంత్ర్యవన్న సృష్టవాగి తిలిసువదగోస్కర పూర్వదల్లి పేళిదసమాధిసవన్న
మరెమాడి ఈ సందేహవన్న మనస్సిగెతందు ఈ శ్లోకదింద పరిహరిమాడిద్దార.

అ|| హీగె నీసు సర్వజగత్తిగె సృష్ట్యాదికర్తనాగిద్దరె కెలవరు యాకె నిన్న
న్న అలక్ష్యమాడుత్తారె. హీగె అపమానమాడిదరూను అవరిగె అసభావాగదె ఇ
ద్వప్రయుక్తనానే సర్వకర్తనెంత నీసు పేళిద్దు యుక్తవల్ల వెంతందరె యరడుశ్లో
కగళింద పేళుత్తారె.

మూ|| అవజానన్తి మాం మూఢా మానుషీంతనునూశ్రితం|

పరంభావమజానన్తో మమభూతమహేశ్వరం|| ౧౧||

టీ|| మానుషీంతనుం ఆశ్రితం=మనుష్యశరీరవన్న ఇవ హాంది
ద్ధానె యంత భ్రమవిషయనాద అథవా అజ్ఞానిగళు అలక్ష్యమాడువద
రింద మనుష్యదేహద హీగె తోరువశరీరవిన్ను హాందెదరు, మాం=
నన్నన్ను, మూఢాం=తమోగుణప్రచురరు, భూత మహేశ్వరం=సర్వ

దా ఇద్దరైయు, మహాగుణపూర్ణవాగ్మియు పరమ పుత్రమవాగ్మియు ఇరువు, మమభావంనన్నయథాథాత్వవన్ను, అజానంతః=తిళియదిద్దవరాగి, అవజానంతః=అలత్యమాడుతూరె (కడిమెయాదవను యంత తిళిథారె.) తా|| నాను వాస్తవవాగ్మి సర్వజగత్తిగె సృష్ట్యాదికర్తనే. ఆదరూ అజ్ఞానిగళు మనుష్య శరీరపుశ్శవనెంత నన్నన్న భ్రమదింద తిళిదిరువదింద శాశ్వతవాద అనంతగుణ పరిపూర్ణవాద సర్వోత్తమవాద నన్నయథాస్థితరూపవన్ను తిళియదే ఇరువద్ద గిందలు నన్నన్న కడిమెయాదవనెంత తిళిథారె.

వి-అ|| ఈ శ్లోకదల్లి పరమాత్మనిగె మనుష్యశరీరవదె యంత పేళ్ళట్టదె. ఆ మనుష్యశరీరకూ ఆధారకూ పరస్పర గుణగళు సంబంధవాగ్మి అవశ్యకవాద ప్రయుక్త “భూతభృత్-సవభూతస్థః” యంబ వాక్యానుసార, పరస్పర గుణగళ సంబంధవాగ్మిదిల్లవెంత పేళ్ళిద్దు యుక్తవల్లవెంబ శంకెయు వాస్తవవాగ్మి ససగె మనుష్యశరీరవిల్ల తామసరు భ్రమదింద నాను మనుష్యశరీరవన్ను హెండిద్దాగి తిళిథారె. అధవా ఆ అజ్ఞానిగళు అలత్యమాడువ నిమిత్తదింద మనుష్యశరీరకై సమానవాద (అందరె వాస్తవ జ్ఞానానందాది అప్రాకృతవాద) శరీరవన్ను హెండిద్దేనె యంతఅథా పేళ్ళిద్దరింద పరిహరమాడల్పట్టదె:—పరమాత్మన దేహకూ పరమాత్మనిగూ యద్యపి అభేదవే. హగ్గిద్దరూ “తనుం అశ్రితం=శరీరవన్ను హెండిద్దేనె” యంత పేళ్ళిద్దు విరుద్ధయంతందరె, హ్యగె చైత్రసదేహ చైత్రగె అధీనవో హగె పరమాత్మన దేహపరమాత్మగె అధీనవే. అంతు తసగె అధీనవాగ్మిణవెంబ గుణ నిమిత్తదిందలే ఆశరీరకూ పరమాత్మగూ అభేదవిద్దరూ, భేదయిద్దరై “తనుంఅశ్రితం” యంత ఉపచారదింద పేళ్ళిద్దారె. అదప్రయుక్త విరోధవిల్ల. “బ్రహ్మరుద్రరమాదీనాం సామ్యదృష్టిః” ఇత్యాది వచనానుసార ఇతరవిధవాద అవమానగళన్ను తామసరు మాడుతూరె యంత తిళియతక్కడ్దు.

అ|| పూర్వశ్లోకగల్లి నిన్నన్న అవమాన మాడుపవరిగె అసర్థప్రాప్తవాగ్మి ఇరోణదింద నీను సర్వకర్తనల్ల యంత పేళ్ళిద్దరల్లి అసర్థప్రాప్తవాగ్మి ఇరోణవెంబోదుసిద్ధవల్ల (అందరె అసర్థప్రాప్తవాగ్మితదె) యంబ అభిప్రాయదింద అవమాన మాడతక్కపరిగె వుంటాగువ ఫలవన్ను పేళ్ళుతూరె.

మూ॥ మోక్షాశామోక్షకర్మాణో మోక్షజ్ఞానావిచేతనః।

రాక్షసీమానురీంచైవ ప్రకృతిం మోహినింశ్రితాః॥౧౨॥

టీ॥ మోక్షాశాః=వ్యర్థకవాద ఆశేయశృవరాగియు, మోక్ష
కర్మాణః=వ్యర్థకవాద యజ్ఞాదికర్మగతుశృవరాగియు, మోక్షజ్ఞానాః=
వ్యర్థకవాద జ్ఞానపుశృవరాగియు, విచేతనః=పిరుద్ధ మనస్సుశృవరాగి
యు, మోహినిం=బుద్ధిగభ్రంశమాడువ, రాక్షసీం=రాక్షససంబంధవా
ద, ఆనురీం=అనురసంబంధవాద, ప్రకృతిం=స్వభావవన్న, ఆశ్రితాః=
హొందిదవరు, (మాం=నన్నన్ను, అవజానంతి=అవమానమాడుతా
రె). తా॥ భగవద్వేషిగళు అపేక్షినువ సంపత్తు అవరిగె ప్రాప్త
వాదరూ పారత్రికఫలయావదూ అవరిగె ప్రాప్తవాగువదిల్ల. ఆద
ప్రయుక్తవే అవర అభిలాషెగళు, యజ్ఞాదికర్మగళు, జ్ఞానపున్ను వ్యర్థక
గళు. అవరిగె జ్ఞాన బ్రహ్మరుద్రాదిగళల్లి భక్త్యాదిగళన్న మాడువద
రిందలు హుట్టువదిల్ల. “నర్వభాపితు” ఇత్యాది సూత్రానుసార భగ
వద్భక్తరాదయోగ్యరు యారో అవరిగేనె బ్రహ్మజ్ఞానహుట్టు త్తడె.
అంతు యావవిధవాద పురుషార్థకపు భగవద్వేషిగళిగె ప్రాప్తవాగు
వదిల్ల. “ద్వేషాచ్చైద్యాదయః” యంత శిశుపాలాదిగళు ద్వేషదింద
మోక్షవన్ను హొందిద్ధారె యంబవచన ద్వేషదింద మోక్షదొరకు
త్తడె యంబ అభిప్రాయపుశృద్దల్ల. నిత్యధ్యానవన్న స్తోత్రమాడువద
గోస్కరహారటద్దు (అందరె నిరంతర ధ్యానమాడబేకు అదే అప
రోక్షజ్ఞానసాధన యంత నిత్యధ్యాన అత్యావశ్యక యంత నిత్యధ్యానః
న్నమాత్ర స్తోత్రమాణోణవే ఆవచనద అభిప్రాయ, ద్వేషదింద యంః
అంశ ఆవచనద అభిప్రాయదల్లి శేరిద్దల్ల, మూఢరాద ప్రయుక్త ఇవరిగె
మిథ్యాజ్ఞానవిరలి. కోపాతిశయదింద జ్వలిహోణవెంబద్వేష పుంటాగుః
దక్కె- యేనుకారణ అందరె, అథవా ఇతరరిగె ఇల్లదే ఇరువ మాధ్యమ
ఇవరిగెమాత్ర యావకారణదింద పుంటాగిడె అందరె ఇవరు బుద్ధి

భ్రంశకరవాద అసుర స్వభావవన్ను, రాక్షసస్వభావవన్ను హొందిద వరాద ప్రయుక్త ఇవరిగె మాధ్యవు అదరింద ద్వేషవు స్వాభావికవే యంత తిళియతక్కదు.

అ॥ పరమాత్మగె దోషగళు ఇరోప్రయుక్తలే ఆజ్ఞానిగళు అవమాన మాడు త్తారె యంత యాకె ఇరబారదు అందరె వాస్తవవాగి దోషవిద్ధరె దైవస్వభావ పుళ్ళవరున్ను హీంగె అవమానమాడువరు. ఆ దేవ స్వభావదవరు అవమానమాడదే ఇద్దారె యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ మహాత్మానస్తుమాంపాథా దైవీప్రకృతిమాశ్రితాః।

భజన్త్యనన్యమనసో జ్ఞాత్వాభూతాదిమవ్యయం॥ ౧౩॥

టీ॥ హేపాథా=యలై అజ్ఞాననె, దైవీ=ముక్తియోగ్య జీవ రుగళ సంబంధవాద ప్రకృతి=స్వభావవన్ను, ఆశ్రితాః=ఆశ్రయిసి దంథా, మహాత్మానస్తు=మహాత్మరు, భూతాదిం=సర్వభూతగళిగె కా రణనాద, అవ్యయం=నాలుకు విధవాద నాశవు ఇల్లదే ఇద్దవనాద, మాం=నన్నన్ను, జ్ఞాత్వా=తిళదుకొండు, అనన్యమనసః=ఇతర విషయ దల్లి మనస్సుఇల్లదే ఇద్దవరాగి, భజంతి=సేవిసుత్తారె. తా॥ ముక్తి యోగ్య స్వభావపుళ్ల మహాత్మరు సర్వకారణనాద నన్నన్ను చందాగి తిళకొండు ఇతర విషయదల్లి మనస్సుఇడదే నన్నన్నే భజిసుత్తారె. ఆదప్రయుక్త నన్నల్లి దోషగళదెయంత తిళియబారదు. అసుర స్వ భావదవరు. మాధ్యదిందలు ద్వేషదిందలు నన్నన్న అవమాన మా డుత్తారె.

వి-అ॥: “తు” యంబ శబ్దదింద యల్లరూ జీవరుగళాగిద్దరూ ఆ అసుర స్వ భావదవరికింతః ఈ మహాత్మరిగె బహళ వ్యత్యాసవదెయంత తిళిసిద్ధారె. “మహా త్మానః=శ్రేష్ఠవాద మనస్సు పుళ్ళవరు” యంత హేళిద్దరింద సన్నల్లి దోషవిద్ధ రున్ను దైవస్వభావదవరు తిళియదె భజిసుత్తారె యంబ శంకెయన్ను పరిహారిసిద్ధారె. “అనన్యమనసః” యంత హేళిద్దరింద ఆ మహాత్మరిగె సన్న భజనె యదృచ్ఛెయింద పుంటాదద్దల్ల. అగత్యదిందలే పుంటాదద్దు యంత తిళిసిద్ధారె.

అ॥ ఆ మహాత్మరు భజనెమాడువ ప్రకారవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ సతతంకీర్తయంతోమాం యతంతశ్చదృఢవ్రతాః ।

నమస్యంతశ్చమాంభక్త్యా నిత్యయుక్తాఉపాసతే ॥ ౧౪ ॥

టీ॥ మాం=నన్నన్న, సతతం=సర్వకాలదల్లా, కీర్తయంతః= “కృష్ణ కృష్ణ” యంత సంకీర్తనమాడుతూ, క్షయతంతః=నన్న పూజాదిగళల్లి ప్రయత్నమాడుతూ, దృఢవ్రతాః=దృఢవాద ఉపవాసాది నియమవ్రత వుల్లవరాగియు, నిత్యయుక్తాః=నిరంతర నన్నల్లి మనస్సిన సంబంధవుల్లవరాగియు, అథవా నిరంతర కర్మయోగ జ్ఞానయోగ వుల్లవరాగియు, మాం=నన్నన్న, భక్త్యా=భక్తియింద, నమస్యంతశ్చ=నమస్కార మాడోవరాగియు, ఉపాసతే=ఉపాసనా మాడుతారె. తా॥ నన్న సంకీర్తనె నన్న పూజా ఉపవాసాది వ్రతగళు నమస్కారవు జ్ఞానయోగ కర్మయోగగళు ఇవుగళన్న అనుష్ఠానమాడుతూ మహాత్మరు భజిసుతారె.

వి-అ॥ “కీర్తయంతః” యంబ పదదింద వాచిక భజనెయన్న “నమస్యంతః” యంబ పదగళింద కాయిక భజనెయన్న “నిత్యయుక్తాః—నిరంతర మనస్సిన సంబంధవుల్లవరు” యంత హేళిద్దరింద, మానసిక భజనెయన్న మహాత్మరు మాడుతారె. ఈ భజనెమాడువదక్కు కారణవాద అంతఃకరణశుద్ధిగళన్న కొడువ ఉపవాస నియమగళన్న తప్పదె మాడుతారె యంత తిలసిధారె.

అ॥ భజనె మాడువప్రకార విశేషగళన్నె మత్తు తిలిసుతారె.

మూ॥ జ్ఞానయజ్ఞేనచాప్యన్యే యజంతోమాముపాసతే ।

ఏకత్వేనపుథక్తేన్విన బహుధావిశ్వతోముఖమ్ ॥ ౧౫ ॥

టీ॥ అన్యేషి=కెలవు మహాత్మ్యరు, జ్ఞానయజ్ఞేన=జ్ఞానవెంబ యజ్ఞదింద, మాంయజంతః=నన్నన్న పూజిసుపవరాగి, విశ్వతోముఖం=సర్వ భాగదల్యూ ఇరువ సర్వావయవ రూపగళుల్లవన్నాగియు, ఏకత్వేన=ఒక్క నేయంతలు, పుథక్తేన్విన=సర్వ జగత్తినకింత విలక్షణనెంతలు, బహుధా= శుక్లనీలాది రూపగళింద అనేక రూపనెంతలు, ఉపాసతే=ఉపాసనా

మాడుతారె. అథవా, బహుధా=అనేకజనరు (దైవమేవాపరె 4-25 ఇత్యాది శ్లోకగళల్లి హేళిదప్రకార) ఉపాసనా మాడుతారె యంత అథ. అథవా “ఏకమూర్తిశ్చతుర్ముఖి రథవాపంచమూర్తికః” యంత భాగవత తాత్పర్యదల్లి ఉదాహరిశిరువ వచనానుసార, ఏకత్వేన= సర్వరూపనాద నారాయణనెంబ ఏకమూర్తియాగి, పృథక్త్వేన=వాసు దేవాది చతుర్ముర్తియాగి, బహుధా=నారాయణ వాసు దేవాది పంచ మూర్తియాగి, విశ్వతోముఖం=కేశవాది ౧౨ మూర్తియాగి, అథవా, కేశవాది ౨౪ మూర్తియాగి ఇరువ నన్నన్నఉపాసనా మాడుతారె.

తా॥ కెలవు మహాత్మురు జ్ఞానవెంబ యజ్ఞదింద (అందరె శ్రవణ మనన ధ్యానాదిగళన్న తావు మాడోణ శిష్యురిగూ ఉపదేశమా డుత్తా భగవన్మహిమెయల్లె ఆసక్తరాగిరోణ) నన్నన్న ఉపాసనా మాడుతారె. “విశ్వతోముఖం” యంబ పదదల్లి ముఖ శబ్దకై ముఖమాత్ర అర్థవల్ల. సర్వావయవరూపవెంత అర్థ. అంతు సర్వా వియవరూపపుల్ల నన్నన్న “ఏకత్వేన” ఇత్యాది పూర్వోక్త అనేక ప్రకార ఉపాసనా మాడుతారె. హింకై దైవస్వభావపుల్లవరు అనే కరు అనేకవిధవాగి ఉపాసనా మాడువదరింద నన్నల్లి దోషగళు ఇల్ల. నాను కల్యాణగుణపూర్ణనే. అసుర స్వభావదవరు మాఘ్యదిందలు ద్వేషదిందలు నన్నన్న అవమానమాడుతారె.

అ॥ “జ్ఞానం విజ్ఞానసహితం వర్జ్యమి” యంత ప్రతిజ్ఞా మాడల్పట్టి జ్ఞాన విషయవన్ను నిరూపణమాడి, ఈగ విజ్ఞానవన్ను తిళిసువదక్కొక్కర ఆ విజ్ఞా నద విషయగళన్న తిళిసుత్తారె. అహంక్రతుః మోదలు ౪ శ్లోకగళింద.

మూ॥ అహంక్రతురహం యజ్ఞః స్వధామామహమాషధమ్|

మన్రోఽహమహమేవాజ్య మహమగ్నిరహంహుతమ్||౧౬||

టీ॥ అహం=నాను, క్రతుః=క్రతువు, అహం=నాను, యజ్ఞః=య జ్ఞువు, అహం=నాను, స్వధా=స్వధాకారపు, అహం=నాను, ఔషధం=

ఔషధపు, అహం=నాను, మంత్రం=మంత్రపు, అహమేవ=నానె, ఆ జ్యం=తుప్పు, అహం=నాను, అగ్నిం=అగ్నియు, అహం=నాను, హంతం=హంతపు. తా|| క్రతు అందరె దీక్షామోదలు అవభృతస్నాన పరిశుభ్ర కర్మకలాపగళింద కూడిరస జ్యోతిష్టోమాది యాగగళు. యజ్ఞి అందరె ఆ యాగదల్లి దేవతోద్దేశవాగి తుప్పు మొదలదాద ద్రవ్యగళ న్న కొడోణవెంబదు ప్రధానకర్మ. ఈ యెరడున్ను యాగవాగిద్దరూ కురుపాండవ న్యాయదింద (అందరె పాండవరున్ను కౌరవరాగిద్దరూ పాండుపుత్రరాగిరోణవెంబ విశేషదింద కౌరవరు పాండవరు యంత ప్రత్యేక ప్రత్యేకవాగి హేలోణ) భేదవన్న తిళకోబేకు. స్వధా అందరె పితృగళిగె తిలోదకాదిగళన్న కొడోణ. రసోహమప్పు యంత హేళి దప్రకార పరమాత్మ ఆ క్రతు మొదలదవుగళిగె క్రతుత్వ మొదలద ధర్మగళిగె నియామకనాద ప్రయుక్తలు, ఆ క్రతుగళిగె అంగవాద హవిస్సు మొదలద్దరన్న భోజనమాడో ప్రయుక్తలు నానే క్రతు ఇత్యాది అభేదవాగి హేలోణపు యంత తిళియబేకు.

అ|| విజ్ఞానదవిషయవన్నె మత్తు హేళుతార.

మూ|| పితాహమస్యజగతో మాతాధాతాపితామహః|

వేద్యంపవిత్రమోజ్ఞానర ఋక్సామయజురేవచ|| ౧౭||

టీ|| అన్యజగతం=ఈ జగత్తిగె, అహం=నాను, పితా=తం దెయు, అహం=నాను, మాతా=తాయియు, అహం=నాను, ధాతా=పోషక ను, అహం=నాను, పితామహః=పూజ్యను, అహం=నాను, వేద్యం= తిళకోబేకాదవస్తు, అహం=నాను, పవిత్రం=పరిశుద్ధను, అహం=నాను, ఓంకారం=ఓంకారను, అహం=నాను, ఋగ్=ఋగ్వేదపు, అహం= నాను, సామ=సామవేదపు, అహమేవ=నానే, యజుః=యజుర్వేదపు.

తా|| ఈ సర్వప్రపంచకై నానే తందె, తాయియు, పోషకను. పూజ్యను, నానే జ్ఞేయవాదవస్తు నానే, పరిశుద్ధను నానే, అధి

వా జ్ఞేయవాదవస్తువిగే జ్ఞేయత్వవస్తు పవిత్రవస్తువిగే పవిత్రత్వ వస్తు కొఞ్చోనిమిత్తదింద జ్ఞేయ పవిత్ర యంత హేళల్పడుత్తేన. ఓం కారాదిగళ ఓంకారత్వ ఋక్తగళిగే నియామకనాదప్రయుక్త ఓంకారాదిశబ్దవాచ్యను, అథవా ప్రయత్న స్వరూపనాద ప్రయుక్త క్రతు నానే, ప్రమాణసిద్ధవాగిరువ వస్తువన్న తిశవ ప్రయుక్త నానేయజ్ఞను తాపత్రయదింద కష్టపడువవరిగే ఆశ్రయనాద ప్రయుక్తనానే అవ భృతను, జ్ఞానదింద రక్షకనాద ప్రయుక్త మంత్రను నానే, సర్వత్ర శ్రేష్ఠనాద ప్రయుక్తనానే ఆజ్యను, స్వతః ప్రవృత్తి ఇల్లదే ఇరువ ఈ ప్రపంచక్కె ప్రేరకనాద ప్రయుక్త నానే అగ్నియు, యజ్ఞాదిగళి కరియల్పట్టవనాద ప్రయుక్త నానే హుతను, ఓం యంత కరియ ల్పడువదరింద నానే ఓంకారను, పూజ్యనాదప్రయుక్త నానే ఋగ్, సర్వరూపగళి సమనాదప్రయుక్త నానే సామను, యాగదింద పూ జ్యనాద ప్రయుక్త యజుః నానే, క్రతుమోదలాద శబ్దగళిగే “ఋగ్ ర్చ్యత్వాత్” ఇత్యాదివచనానుసార అవయవాధాగళు పరమాత్మ నల్లి ఇరువదరింద ఆ పరమాత్మన నానే క్రతు ఇత్యాది అభేదవాక్యగళు కూడుత్తదే.

అ॥ విజ్ఞానవిషయవన్నే మత్తు తిశిసుత్తారె.

మూ॥ గతిర్భూతప్రభుస్సాక్షీ నివాసశ్శరణం సుహృత్ ॥

ప్రభవఃప్రలయస్థానంనిధానం బీజమవ్యయం॥ ౧౮॥

టీ॥ అహం=నాను, గతిః=హోదలిక్కె అర్హనాదప్రయుక్త గతియు, అహం=నాను, భూతాః=పోషకను, అహం=నాను, ప్రభుః= స్వామియు, అహం=నాను, సాక్షిః=సర్వవస్తు సాక్షాత్తాగి నోడువద రింద సాక్షియు, అహం=నాను, నివాసః=ఆశ్రయను, అహం=నాను, శరణం=రక్షకను, అథవా ముక్తాశ్రయను, అహం=నాను, సుహృత్ = అనిమిత్తబంధు, అహం=నాను, ప్రభవః=సర్వజగత్తిగూ ఉత్పత్తిక

తఁను, అహం=నాను, ప్రళయః=సంహారకతఁనాద ప్రయుక్తప్రళయను, అహం=నాను, స్థానం=సర్వక్కై ఆధారను, అహం=నాను, నిధానం=చందాగి ధారకనాద ప్రయుక్త అథవా ప్రళయకాలదల్కూ ప్రకృత్యాదిజగత్తిగ ఆశ్రయనాద ప్రయుక్తలు, నిధానను, అహం=నాను, బీజం=బీజను, అహం=నాను, అవ్యయం=వికారవిల్లదే ఇరువవను.

తా॥ పరమాత్మనే గతి పోషక ఇత్యాదిప్రకార తిళియబేకు. సర్వప్రపంచపు ప్రళయకాలదల్లి ప్రకృతియన్న హొందుత్తదె. ఆప్రకృతి ఆప్రపంచవన్న పరమాత్మనల్లి ఇడుత్తదె. ఆదప్రయుక్త ప్రకృతి మొదలద సర్వప్రపంచక్కై పరమాత్మనే ఆశ్రయను. హేగహేళిద్దరింద “ప్రకృతియాంతిభూతాని_భూతగళు ప్రకృతియన్న హొందుత్తవె” యంత హేళిద్దక్కూ_విరోధవిల్ల. మోళికెయన్న బీజప్రకాశమాడువహాగె, పరమాత్మ సర్వప్రపంచవన్ను ప్రకాశమాడువదరింద బీజను. ఆదరె బీజవె_మోళికెయాగి పరిణామవన్ను హొందుత్తదో హాగె పరమాత్మనే ప్రపంచవాగి ఆగువదిల్ల. ఆదప్రయుక్త లే అవ్యయ (వికారరహితను) యంతతిళియబేకు.

అ॥ మత్తు విజ్ఞాన విషయవన్నే తిళిసుత్తారె.

మూ॥ తపామ్యహమహంవర్షం నిగృహ్ణామ్యత్స్పృజామిచ ।

అమృతంచైవమృత్యుశ్చ సదసచ్ఛాహమస్తున॥ ౧౯॥

టీ॥ హే అజాన=యలో అజానవే, అహం=నాను, తపామి=సూర్యనల్లిడ్డు తాపవన్ను పుంటుమాడుత్తేనె. అహం=నాను, వషం=(మేఘమండలదల్లిడ్డు) మళేయన్ను, ఉత్స్పృజామి=ఉంటుమాడుత్తేనె, నిగృహ్ణామి=నిల్లిసుత్తేనె, అహం=నాను, అమృతం=ఇంద్రియగళల్లిడ్డు అవరుగళ దేహవన్నధరిసి మరణవన్న పరిహార మాడోణదరింద అమృతను, అహం=నాను, మృత్యుశ్చ=ప్రళయకాల వ్యతిరిక్త కాలదల్కూ, సంహారకనాద ప్రయుక్త మృత్యువు. అహం=నాను,

సత్ = కార్యరూపవాద ప్రపంచకై నియామకనాద ప్రయుక్త సచ్చబ్దవాచ్యను. అహం = నాను, అసత్ = కారణరూప ప్రపంచకై నియామకనాద ప్రయుక్త అసచ్చబ్దవాచ్యను. అథవా శ్రేష్ఠవాద గుణపూర్ణనాదప్రయుక్త సచ్చబ్దవాచ్యను. శ్రేష్ఠవాద గుణపుష్క నన గింత బేరె యానూ ఇల్లదిద్దప్రయుక్త అసచ్చబ్దవాచ్యను.

వి-అ॥ “అహంక్రతుః” ఇత్యాది నాలుగు శ్లోకగళిల్లా నానే క్రతు ఇత్యాది అభేదదిందలు తత్తన్నియామకత్వదిందలు, హేళిద్దు ఉపచారక్కోస్కర వల్ల. వాస్తవవాయంత తిళిసువదక్కోస్కరవే “అహం” యంబ వదవన్న అనే కావతి హేళిద్ధార.

అ॥ “అహంక్రతుః” ఇత్యాది శ్లోకగళిన్ యజ్ఞాదిగళన్న భోజనమాడువద రింద నానే క్రతయంత ప్రధమదల్లి మాడిద వ్యాఖ్యానయుక్తవల్ల. హాగె యజ్ఞాదిగళన్న పరమాత్మ భోజనమాడువదాదరె త్రైవిద్యరుమాడువ యజ్ఞాదిగళన్న పరమాత్మనే భోజనమాడవేకాగుత్తదె. అగె త్రైవిద్యరిగూ భాగవతరుగళిగూ ఫలదల్లి భేదబరలిక్కిల్ల. యావ కర్మవన్న పరమాత్మను స్వీకరిసుత్తానో ఆ కర్మగళింద అవరిగె ఫల విశేషురుత్తదట్టె? ప్రకృత త్రైవిద్యర యజ్ఞాదిగళిల్లా భాగవతర యజ్ఞాదికర్మగళిల్లా పరమాత్మస్వీకరిసోణవెంబోగు సమాసవాగిద్దప్రయుక్త ఈ ఇబ్బరిగూ ఫల సమాసవాగిరవేయంత శంకిసిదరె భాగవతరు అనుష్ఠిసువ భజనెగె, త్రైవిద్యరిగె యజ్ఞాదిగళింద వుంటాగువ ఫలక్రింత, హేను ఫలవదెయంత హేళుత్తార.

మూ॥ త్రైవిద్యామాంసామపాపూతపాపా యజ్ఞైరిష్టాస్వర్గ తింప్రార్థయన్తే । తేఘ్నమాసాద్యనురేంద్రలోక మశ్నన్తిదివ్యాన్ దివిదేవభోగాన్ ॥ ౨౦ ॥ తేతంభుక్త్వాస్వర్గలోకంవిశాలం క్షీణేపుణ్యే మర్త్యలోకంవిశన్తి । ఏవంత్రయీధర్మమనుప్రపన్నాగతాగతంకామ కామాలభన్తే ॥ ౨౧ ॥ అనన్యాశ్చింతయన్తోమాం యేజనాపర్యుపాసతే । తేషాంనిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమంవహామ్యహమ్ ॥ ౨౨ ॥

టీ॥ త్రైవిద్యాః=ముక్, యజుః సామవెంబ మూరు వేదగళి న్నుశ్చనరు (అందరె పరమాత్మనే సర్వోత్తమనెంత తిళిద్దిద్దాగూ,)

వేదదల్లి మేల్వారియాగితోరుప స్వగ్రామ్యదేశ్యవాద అన్యదేవతా పూజేయన్న తిశకొండు అదేప్రకార అనుష్ఠిసి కొనెగె పరమాత్మస్థి సమర్పణేమాడువవరు) మాం=నన్నన్ను, యజ్ఞే=యజ్ఞగళింద, ఇష్టా=పూజిసి (కొనెగె నన్నల్లి సమర్పణేమాడి) సోమపాం=హోమమాడి పుళద సోమరసవన్ను పానమాడువవరాగి, పూతపాపాం=పాపగళన్న కళకొండవరాగి, స్వర్గతిం=స్వర్గమార్గవన్ను అథవా స్వర్గవెంబ ప్రాప్య స్థలవన్ను కురితు, మాం=నన్నన్ను, ప్రార్థయంతే=ప్రార్థిసుత్తారె. తే=ఆ త్రైవిద్యరు, పుణ్యం=పుణ్యదింధ లభిసున, సురేంద్రలోకం=స్వర్గలోకవన్న, ఆసాద్య=హొంది, దివి=స్వర్గలోకదల్లి, దివ్యాం=దేవ లోకదల్లి ఉత్పన్నవాద, దేవభోగాం=దేవతెగళగె అర్హవాద భోగ గళన్న, అశ్నంతి=అనుభవిసుత్తారె. || ౨౦ || తే=స్వగ్రాపేక్షయింద అన్యదేవతెగళన్న పూజిసిద ఆ త్రైవిద్యరు, తంవిశాలంస్వర్గలోకం=ఆ విస్తారవాద స్వర్గలోక సుఖవన్ను, భుక్త్వా=అనుభవిసి, పుణ్యక్షీణే=పుణ్య నష్టవాగుతిరలు, మర్త్యలోకం=భూలోకవన్ను, విశంతి=హొందుత్తారె. ఏవం=మత్తు పూర్వోక్తప్రకార, త్రయీధర్మం=వేదోక్త ధర్మవన్ను, అనుప్రపన్నాం=అనుష్ఠిసువవరాగి, కామకామాం=భోగే చ్చావుల్లవరాగి, గతాగతం=స్వర్గక్కెహొగోణ మత్తు తిరిగిబరోణ ఇవుగళన్న, లభంజే=హొందుత్తారె || ౨౧ || అసన్యాం=ఇతర దేవతె గళన్న ధ్యానమాడదె, మాం=చింతయంతం=నన్నన్నే ధ్యానమాడువ, యేజనాం=యావ జనరు, పర్యుపాసతే=అధికభక్తియింద ఉపాసనామాడుత్తారో, నిత్యాభియుక్తానాం=నిరంతర సర్వస్థగళల్లూ, అథవా సర్వేంద్రియగళిందలూ పరమాత్మన సేవెయల్లే ఉద్యుక్తరాద, తేషాం=ఆ భాగవతరుగళిగె, అహం=నాను, యోగక్షేమం=యోగక్షేమ ఈ ఎరడన్ను, అథవా పూర్వప్రాప్తవల్లదే ఇరువ ఇష్టద ప్రాప్తిగె యోగవెంత హెసరు. ఇదూ మోక్షవే. ప్రాప్తవాదద్దర పరిపాలనక్కె-

క్షేమవేంత హేసరు. ఆ మోక్షకై క్షేమవేందరె నాశవిల్లదే అనంతవా
గిరోణ. అంతు అచ్చనరావ ర్తిరూపవాద మోక్షవన్ను, వహామి=కొడు
త్రేనె. తా|| త్రైవిద్యరు పరమాత్మనే సర్వోత్తమనెంత తిళదిద్దరూ
స్వర్గాది ఉద్దేశ్యవాగి యజ్ఞగళన్నుమాడి ఆ యజ్ఞగళన్ను కొనెయల్లి
పరమాత్మనిగె సమర్పణమాడి అదరింద పాపగళన్ను పరిహారమాడి
కొండు పరమాత్మనల్లి స్వర్గవన్ను ప్రార్థిసుత్తారె. ఆ పరమాత్మనింద
పుణ్యవిశేషదిందలు స్వర్గభోగగళన్ను అనుభవిసి ఆ పుణ్య ముగియుత్తా
బరలు మత్తు మనుష్యలోకవన్నే హొందుత్తారె. ఆదరె ఒందు స
మయదల్లి మనుష్యలోకకై బారదె శాశ్వతవాగి అల్లెనింతిరుత్తారె
యంబోదు ఇల్ల. మత్తు మత్తు స్వర్గకై హోగోణ భూలోకకై
బరోణనే ఆగుత్తదె. భాగవతరిగో అందరె ఇతర దేవతా విషయ
విల్లదె నన్నన్నే ధ్యానమాడుత్తా అతి భక్తియింద ఉపాసనా మాడు
వదరింద అవరిగె శాశ్వతవాద మోక్షవన్ను నానే కొడుత్రేనె. య
ద్యపి త్రైవిద్యరు భాగవతరు ఇబ్బరూ మాడువ కర్మాదిగళన్ను నానే
భుజిసుత్తేనె. ఆదరూ అవరసర ఉద్దేశ్యపు, అనుసంధానపు, జ్ఞాన
పు, భక్తియు, బేరెబేరె విధవాగిరువద్దరింద తదనుసార ఆ యజ్ఞాది
కర్మగళన్ను పరమాత్మ స్వీకరిసోణపు సర్వత్ర సమవల్లదె ఇరోప్రయు
క్తలు, తదనుసార అవరవరిగె అశాశ్వత స్వర్గాదిఫలపు శాశ్వత
మోక్షరూప ఫలపు వుంటాగుత్తదె. అంతు ఫలదల్లి సామ్యవిల్ల.

విఆ|| పరమాత్మ సర్వయజ్ఞభోక్తనాదరు త్రైవిద్యరిగూ భాగవతరిగూ
పరమాత్మనన్ను భజిసువ ఉపాయగళు బేరెబేరె యాదప్రయుక్త ఫలగళిగూ భేద
యుక్తవె. హ్యగందరె త్రైవిద్యరు “యోయోయాంయాం ౭-౨౧” ఇత్యాది శ్లో
కగళల్లి అన్యదేవతెగళన్ను పూజిసుత్తారె యంతలు “సతుమామభిజానంతి” యంబ
శ్లోకదల్లి తత్వజ్ఞాన హెచ్చాగిల్ల ఆదప్రయుక్త భక్తియూ హెచ్చాగిల్ల యంతలు
“స్వర్గాతిం ప్రాధానంతె ౯-౨౦ ; కామకామా ౯-౨౧” ఇత్యాది శ్లోకగళల్లి
అన్య ఫలాపేక్ష ఇథేయంతలూ “మామిష్ట్యా ౯-౨౦” మామేవయజంత యంబ శ్లోకగ

శల్లి కొనెగ దేవరల్లి సమర్పణమాడుతూరె యంతలు హేళల్పట్టదె. భాగవతరాదరో ఇదక్కె వ్యత్యాసవాగి “అన్యన్య-౨౨” యంబుపదదింద ఇతర దేవతెగళన్న పూజిసువదిల్ల యంతలు. పర్యుపాసతె యంబదరల్లి పరియంబ విశేషణదింద అధిక భక్తియింద ఉపాసనామాడుతూరె యంతలూ చింతయంతో మాం యంబ పదగళింద అన్య ఫలాపేక్ష మాడువదిల్లవెంతలూ నిత్యాభియుక్తానాం యంబుపదదింద సర్వ దా ఆ పరమాత్మన స్మరణియన్న ఉద్దేశవన్నూ మాడుతూరెంతలూ హేళల్పట్టదె. అదప్రయుక్త ఈ ఇబ్బరు విష్ణుభక్తరాగిద్దరూ ఇవరిబ్బరకర్మగళన్న దేవరు భుజిసి దరూ ఫలగళిగె కారణగళాద ఉపాయగళు జేరజేరేయాగిద్ద ప్రయుక్తఫలగళూ జేరజేర యాగియే ఇరుత్తవె.

అ॥ భాగవతరకింత అన్యదేవతాయాజిగళిగె ఫలపుజేరె యాగియే ఇరుత్తవె యంబుపదక్కె కారణవన్ను తిళిసికొడుతూ హేళుతూరె.

మూ॥ యేవ్యన్యదేవతాభక్తాయజస్తేశ్రద్ధయాన్వితాః।

తేపిమామేవకౌస్తేయ యజన్త్యవిధిపూర్వకం॥ ౨౩॥

టీ॥ హే కాం తేయ=యలో అజాననే, అన్యదేవతాభక్తాః= ఇతరదేవతెగళ భక్తరాద, యేపి=యావజనరు, శ్రద్ధయా అన్వితాః= శ్రద్ధయింద కూడిదవరాగి, అన్యదేవతాః=ఇతరదేవతెగళన్న, యజంతే= పూజిసుత్తారో (అందరె తదుద్దేశవాగి హవిస్సుగళన్న కొడుత్తారో) తేపి=అవరున్ను, అవిధిపూర్వకం=విధిపూర్వకవల్లదె, మామేవ=నన్ను నేన్న, యజంతి=పూజిసుత్తారె. తా॥ ఇతరదేవతాభక్తరు ఇతరదేవ తెగళన్న శ్రద్ధయింద పూజిసిదాగ్యూ నన్నన్నే విధిపూర్వకవల్లదె పూ జిసుత్తారె. (అందరె నన్నఉద్దేశవాగే మాడబేకాగిరలు ఇదరన్నబిట్టు అన్యోద్దేశదిందమాడి ఆకర్మగళన్న కొనిగె నన్నల్లి సమర్పణమాడో ణ) అదప్రయుక్తి ఇవరిగె భాగవతర ఫలగళిగింత ఫలగళల్లి వ్యత్యాస యుక్తవె.

అ॥ ఆత్మైవిద్యరు మాడువయజ్ఞవన్నూ పరమాత్మనే భుజిసుత్తానాద ప్రయుక్త ఆ యజ్ఞాదికర్మగళు విధిపూర్వకవల్లద్దు యంబుపదు హ్యంగె అందరె అదక్కె కారణవన్ను హేళుతూరె.

మూ॥ అహంహిసర్వయజ్ఞానాంభోక్తాచప్రభురేవచ ।

నతుమామభిజానన్తి తత్త్వేనాతశ్చైవన్తితే॥ ౨౪॥

టీ॥ అహం=నాను, సర్వయజ్ఞానాం=సర్వయజ్ఞగళిగె, భోక్తా=భుజిసువవను, ప్రభురేవచ=ప్రవతకను, ఉద్దేశ్యను, హి=యావకారణదింద, తె=ఆత్మైవిద్యరు, మాం=నన్నన్న, తత్త్వేన=యథాథకవాగి, నాభిజానంతి=తిళియువదిల్లవో, అతః=ఆదప్రయుక్త, చ్యవంతి=స్వగలోకదింద జరుగుతారె, మనుష్యలోకవన్ను ప్రవేశమాడుతారె.

తా॥ నానే సర్వయజ్ఞగళిగె భోక్తను ప్రవతకను ఉద్దేశ్యను. ఇంథా నన్నన్న ఆత్మైవిద్యరు యథాథకవాగి తిళియువదిల్ల(అందరె పరమాత్మనే సర్వోత్తమనెంత తిళదిద్దాగ్నూ యజ్ఞాదిగళిగూ ఉద్దేశ్యను యంతలు బ్రహ్మాది అన్యదేవతెగళు ఆ పరమాత్మన పరివారరు యెంతలు ఛందాగి తిళియువదిల్ల) ఈ కారణదిందలె ఆ యజ్ఞాదిగళు విధిపూర్వకవల్లదిద్దదు. ఆదప్రయుక్తలే అవరు స్వగాది అశాశ్వత ఫలగళన్నేహొంది తిరిగి బరుతారె.

ఆ॥ ఫలభేదవన్నే స్పష్టవాగి తిళిసుతారె.

మూ॥ యాన్తిదేవవ్రతాదేవాన్ పితౄన్యాన్తిపితృవ్రతాః ।

భూతానియాన్తిభూతేజ్యాన్యాన్తిమద్యాజినోపిమామ్॥ ౨౫॥

టీ॥ దేవవ్రతాః=దేవతోద్దేశ వ్రతాదిగళన్న మాడువవరు, దేవా=దేవతెగళన్న, యాంతి=హొందుతారె. పితృవ్రతాః=పితృగళ ఉద్దేశశ్రాద్ధాదిగళన్న మాడువవరు, పితౄ=పితృగళన్న, యాంతి=హొందుతారె, భూతేజ్యాః=భూతగళన్న పూజిసువవరు, భూతాని=భూతగళన్న; యాంతి=హొందుతారె. మద్యాజినః=నన్నన్న పూజిసువవరు, మామపి=నన్నన్న, యాంతి=హొందుతారె. తా॥ అన్యదేవతెగళన్న పితృగళన్ను సప్తమాతృకాది భూతగళన్ను పూజిసువవరిగె ఆదేవతెగళ పితృ

గళ భూతగళప్రాప్తియే ఆగుత్తదే. నన్నన్ని పూజనువరిగెనన్నప్రాప్తియాగుత్తదే హీగె ఫలభేదవధే. ఆదరె యల్లాఫలపు సమానవల్ల ఇతరప్రాప్తియాదరె అశాశ్వతఫల. నన్నప్రాప్తియాదరె శాశ్వతఫల. ఆ అశాశ్వతలోకాదిగళిగ హోగ బేకెంత మత్పూజకరిగె తోరిదరె అల్లిన్ను హోగిబరలిక్కె ఇవరిందసాధ్య. ఇతరదేవతాది పూజకరిగె నన్నలోకక్కె బరలిక్కె సర్వాత్మనా సాధ్యవల్ల. ఆదప్రయుక్త అదు ఒందు ఫల. ఇదు ఒందు ఫల. ఆద్ధరింద యరడూ సమానవే యంత శంకిసలు అవకాశవిల్ల.

అ॥ ఇతర దేవతగళ భజనెగె ఫల స్వల్పవాగిద్దరూ మాడోణ సులభ వాద ప్రయుక్త అదేమాడతక్కద్దు. నీను అపార మహిమ ఉళ్ళవసాద ప్రయుక్త నిన్న భజనెయన్న దుర్బలరు మాడువదక్కె సాధ్యవల్ల యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ పత్రంపుష్పం ఫలంతోయం యోమేభక్త్యాప్రయచ్ఛతి॥

తదహంభక్త్యుపహృత మశ్నామిప్రయతాత్మనః॥ ౨౬॥

టీ॥ యః=యావను, భక్త్యా=భక్తియింద, పత్రం=పత్రవన్ను, పుష్పం=పుష్పవన్ను, ఫలం=ఫలవన్ను, తోయం=ఉదకవన్ను, ప్రయచ్ఛతి=కొడుతానో, ప్రయతాత్మనః=అత్యంత విరక్తవాద మనస్సు ఉళ్ళ ఆ పురుషన, భక్త్యుపహృతం=భక్తియింద కొడల్నట్ట, తత్=ఆపశ్రపుష్పాదిగళన్న, అశ్నామి=భోజనమాడుత్తేనె. తా॥ యావ పురుషను విశేషవాగి ప్రీతికరవాద పత్రపుష్పాదిగళు సులభవల్లదిద్దరె నిషిద్ధగళల్లదె ఇరువ పత్రపుష్పాదిగళన్నాదరు భక్తియింద సమర్పి సుతానో విషయవిరక్తనాద ఆపురుషను సమర్పిసరువ పత్రపుష్పాదిగళన్న నాను స్వీకరిసుత్తేనె. నన్న భజనెగోస్కర ద్రవ్యాదిగళ సంపాదనెయింద శ్రమపడబేకాద్దిల్ల. ద్రవ్యాదిగళు అత్యావశ్యకవల్ల పత్రపుష్పాదిగళిద్దరూ సాకు. భక్తియే ముఖ్య అదరింద లే నాను సంతుష్ట నా

గుత్తేనై. ఆదప్రయుక్త నన్నభజనాయ పరమసులభవు ఇదవే మా డతక్కదు.

అ॥ స్వల్పవాదరూ భక్తియింద సమర్పితవాదరే ననగై ప్రీతికరవాగుత్తరై. ఆదప్రయుక్త నీనూ భక్తియిందలే కర్మగళన్నమాడి ననగై సమర్పిసి నన్నప్రీతియన్న నాంగు యంత ఉపసంహారమాడుతారై.

మూ॥ యత్కరోషియదశ్చాసి యజ్ఞహోషిదదానియత్ ।

య త్తపస్యసికౌస్తేయతత్కురుష్వమదర్పణం॥ ౨౭॥

టీ॥ యత్=యావత్కర్మగళన్న, కరోషి=మాడు త్తియో, యత్=యావదరన్న, అశ్చాసి=భోజనమాడు త్తియో, యత్=యావదన్న, జాహోషి=హోమమాడు త్తియో, యత్=యావదన్న, దదాసి=కొడు త్తియో, యత్=యావత్తపస్యన్న, తపస్యసి=తపస్సు మాడుతియో, తత్=అదరన్న, హే కౌస్తేయ=యలో అజ్ఞాననై, మదర్పణం=ననగై సమర్పణయన్న, కురుష్వ=మాడు. తా॥ యలో అజ్ఞాననై నీను తపస్సు హోమ దాన భోజనవాదరు యావత్కర్మగళన్నాదరు మాడు త్తియో అవుగల్గి పరమాత్మనే స్వతంత్రతత్వను అవనింద ప్రేరితనాగి నాను మాడు త్తేనై నాను స్వతంత్రనల్ల ఇదూ భగవత్పూజారూప వే యంత అనుసంధానదిందలు ఆకర్మనన్న భగవదుద్దేశవాయే భగవంతన ప్రీత్యర్థకవాయి అనుష్ఠిసి ఆశిషస్సు మోదలాద్దరన్న భక్తియింద భగవంతనాద ననగై సమర్పిసిదరై నాను సంతుష్టనాగుత్తేనై. ఆ తపస్సు మోదలాదద్దస్వల్పవాగిద్దరూ చింతెయిల్ల. ఆదప్రయుక్తనీను న్ను విహిత యావత్కర్మగళన్నూ అనుష్ఠిసి ననగై సమర్పిను.

అ॥ నిసగై సమర్పినుపదరింగ యేనుప్రయోజనవెందరై అదరన్న హేళుతారై.

మూ॥ శుభాశుభఫలై రేవం మోక్ష్యసేకర్మబంధనైః ।

సన్యాసయోగయక్తాత్మా విముక్తోమామునై వ్యసి ౨౮॥

మూ॥ ఏవంహీగె నన్నలి సమర్పణమాశ్చిద్దాదరె, శుభాశుభ ఫ
 లైఁశుభవు అశుభగళాద ఫలగళుళు, కర్మబంధనైఁకర్మబంధగళిం
 ద, మోక్ష్యసేము క్తనాగుత్తి. సన్యాసయోగయక్తాత్మాఁఫలాపేక్ష
 యిల్లదిరోణ, కర్మానుష్ఠాన ఈ యెరడుగళింద కూడిదవనాగి, విము
 క్తఁఁఅనాది అవిద్యాకామకర్మగళింద ముక్తనాగి, మాంసనన్నన్ను,
 ఉపేష్యసిఁహాందహోగుత్తి. తా॥ ఫలగళల్లి అపేక్షయిల్లదె విహి
 త తపాదియావ కర్మగళిన్నాదరూ అనుష్ఠిసి అపుగళన్న భగవంతనా
 ద నన్నలి సమర్పిసిదరె నాను సంతుష్టనాగి నిసగె శుభాశుభ ఫలగళ
 న్న కొడువదాగియు ప్రవాహరూపడింద అనాదియూగియు ఇరువ
 కర్మబంధగళన్న పరిహారమాశిసి అవిద్యాదిగళన్న బిశిసి మోక్షవన్న
 కొడుతైనె. ఆగ్గె నన్నన్న హాందుత్తి. ఆదప్రయుక్తి ననగె సమర్ప
 ణే మాడతక్కద్దు.

అ॥ “భక్తుప్రహస్తుతమశ్నామి” యంత హేళిద్ధరింద నీను భక్తిగె ప్రి
 యను. ఆదరె ద్వేషిగళిగె అప్రియనాగియూ ఇరణేను. అంతు భక్తిరల్లి సేహు,
 ద్వేషిగళల్లి ద్వేషవు, నిసగె ఇరుత్తదె. రాజాదిగళు స్వల్ప ఇష్టనాదవనిగె హె
 చ్చు సుఖవన్ను స్వల్ప ఇష్టనల్లదె ఇద్దవనిగె హెచ్చు దుఃఖవన్ను హ్యగె ఒంగు
 సమయదల్లి కొడుతారో ఆప్రకార నీనున్ను స్వల్ప భక్తిగె హెచ్చు సుఖవన్ను,
 స్వల్ప ద్వేషిగళిగె హెచ్చు దుఃఖవన్నూ ఒంగు సమయదల్లి కొడువి. హీగాదరె
 నిసగె వైషమ్యవు (పక్షపాతవు) వైశుఞ్చ్యవు (దయయిల్లదె ఇరోణవు) బరుత్తదె
 యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ సమోహంసర్వభూతేషు నమేద్వేష్యోస్తి నప్రియః।

యేభజంతిశుమాంభక్త్యా మయితేతేషుచాప్యహం॥౨౯॥

టీ॥ అహం=నాను, సర్వభూతేషు=నకల ప్రాణిగళల్లి, సమః=
 సమను, మే=ననగె, ద్వేష్యః=అవన ద్వేషదకింత హెచ్చాగి నన్న
 ద్వేషకె- విషయను, నాస్తి=ఇల్ల, ప్రియః=అవన భక్తిగింతలు హె

చ్చాగి నన్న స్నేహకై విషయను, నాస్తి=ఇల్ల, యే=యావ జనరు, భక్త్యా=భక్తియింద, మాం=నన్నన్ను, భజంతి=సేవిసుత్తారో, తే=అవరుగళు, మయి=నన్నల్లి (అందరె నన్న అధీనరు యంబ జ్ఞాన పుళ్ళ వరాగి) భవంతి=ఆగుత్తారె. తేషుచ=అవరుగళలూ, అహమపి=నానున్న అవర భక్తిగె వశనాగి, భవామి=ఆగుత్తారె. అథవా, సర్వభూతేషు=సర్వ ప్రాణిగళల్లి (భక్తి=భక్తు) మే=ననగె, ద్వేష్యం= ద్వేషకై విషయనాగి, న=ఇరువదిల్లి. (అభక్తి=అభక్తు) ప్రియం=ఇష్టనాగి, న=ఇరువదిల్లి. అతః=అదప్రయుక్తవే, అహం=నాను, సమం=సమను, యే=యారు, మాం=నన్నన్ను, భక్త్యా=భక్తియింద, భజంతి=భజిసుత్తారో, యే=యారు, మయి=నన్నల్లి, (వర్తంతే=ప్రీతియింద ఇరుత్తారో) అహమపి=నానున్న, తేషు=అవరుగళల్లి, (వర్తే=ప్రీతియిందిరుత్తారె). తా|| యావ జనరు భక్తియన్నాదరు అథవా ద్వేష వన్నాదరు యెష్టుమాత్రమాడుత్తారో అదక్కె సరియాగి నానున్న అవరుగళల్లి ప్రీతియన్న ద్వేషవన్ను మాడుత్తారె. అవర భక్తి ద్వేషగళ గింత హెచ్చాద ప్రీతియన్నాదరు ద్వేషవన్నాదరు మాడువదిల్లి. ఆదప్రయుక్తలే ననగె సమ యంత హెసరు. యారు యారు యావ అపరాధాదిగళన్ను మాడిరుత్తారో అదరన్ననుసరిసి శిక్షిసువరన్న పక్షపాతిగళు యంత హేళబారదప్టె ? హ్యగె యమదేవరు జనరుగళ పాపానుసార శిక్షిసుత్తారో అవరిగె సమవతిఁ (అందరె సమవాగి నడియతక్కవరు) యంత హెసరు ఇదెయో, ఇదే ప్రకార నానున్న సమను. యారు భక్తియింద భజిసుత్తా నన్న అధీనరెంబ జ్ఞాన పుళ్ళవరాగి ఇరుత్తారో అవరిగె భక్తిగె అధీననాగిరుత్తారె. అథవా, యావను భక్తనో అవను ననగె ద్వేషవిషయనాగువదిల్లి. యావ అభక్తనో అనను ప్రీతివిషయనాగువదిల్లి. హీగె భక్తనల్లి ద్వేషమాడదె ఇరోణపు అభక్తనల్లి ప్రీతిమాడదె ఇరోణవే సమత్వ. ఈ సమ

త్వ నన్నల్లిరు త్తదే. అవరవర భక్త్యనుసారవే అవరవరిగె ఫలవన్ను కొడు త్తేనె.

అ॥ భక్తియన్ను శ్లాఘిసుత్తారె.

మూ॥ అపిచేత్సుదురాచారో భజతేమామనన్యభాక్ ।

సాధురేవసమంతవ్యః సమ్యగ్వ్యవసితోహిసః ॥ 30॥

టీ॥ సుదురాచారోపి=దుష్ట ఆచారపుశ్శవనాదరున్ను (యఃక శ్చిత్=దేవాంశనాదరూ, ఋషి మొదిలాదవనాదరూ యావనాదరూ బృను) అనన్యభాక్=స్వతంత్రవాగి ఇతరరన్న భజినదె, మాం=నన్ను, భజతే=భజినుత్తానో, సః=అవను, సాధురేవ=సాధుయంతలేవె, మంతవ్యః=తిథియబేకాదవను, హి=యావ కారణదింద, సః=అంథా పురుషను, సమ్యగ్వ్యవసితః=ఛందాగి ఉత్పన్నవాద భగవత్తత్వ ని శ్చయ జ్ఞానపుశ్శవనో. తా॥ సూర్య చంద్రాది దేవాంశరాగియు అథవా ఋషి మొదిలాదవరాదరు ఒందు సమయదల్లి తమ యోగ్య తెగింతలు హేచ్ఛాగిమాడిద్ద పుణ్యవన్న కళకొంబోదక్కొన్కర దైవా యత్తవాగి అత్యంత దురాచారవన్ను మాడిదరూ ఇతర దేవతెగ శన్న భజినదే నన్నన్నే భజినువదరింద అవరన్న సాధుయంతలే తిథి యబేకు. అంథా సూర్య చంద్రాది దేవాంశరిగె పూర్వదల్లే తత్వ జ్ఞాన నిశ్చయ వుంటాగిరు త్తదప్తే ? అంతు ఈ దేవాంశరూ ఋష్యా దిగభున్ను దురాచార మాడిదరూ అవర భక్తియిందలే అవరిగె అసాధుత్వ బరోదిల్ల. సాధుత్వవే ఇరు త్తదే. ఆదప్రయుక్త భక్తి బహళ శ్రేష్టపు.

అ॥ అంథా దురాచారనిగె భగవత్తత్వజ్ఞాన ఛందాగి ఇద్ధాన్యూ అవ సన్న సాధుయంత యాకే హేళజేకందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ క్షిప్రంభవతిధర్మాత్మా శశ్వచ్ఛాంతినిగచ్ఛతి ।

కాంతేయప్రతిజానీహి నమేభక్తిప్రణశ్యతి॥ 30॥

టీ॥ (సం=అంభావను) క్షిప్రం=శీఘ్రం, ధర్మాత్మా=ధర్మదర్శి మనస్సు ఉత్పన్నమనగా, భవతి=ఉత్పన్నమైనది. శాశ్వత్త్వాంతి=శాశ్వత మోక్షమును, నిగచ్ఛతి=హోందుమనగా, హే కాంతేయ=ఎలో అజ్ఞాననే, మే=నన్ను, భక్తి=భక్తను, నప్రణశ్యతి=నరకాదిగళన్న హోందుమనగా, దిల్లయంత, ప్రతిజానీహి=తిళి. తా॥ ఎలో అజ్ఞానా నన్న భక్తను ఒందు సమయ దురాచారనాగిద్దరూ చందాగి భగవత్తత్వజ్ఞాన ఇరువదరింద శీఘ్రదర్శి ధర్మదర్శి ప్రవర్తించును. అదరింద శాశ్వత మోక్షమును హోందుమనగా, నరకాదిగళన్న హోందుమనగా, ఇదరన్న ఛందాగి తిళి. ఆదప్రయుక్త భక్తియు సాధనగళల్లి పరమ శ్రేష్ఠం. హే దురాచారనాగిద్దరూ శీఘ్ర ధర్మబుద్ధి మోక్షాదిగళు యల్లరిగూ బరువదిల్లి. దేవతగళిగే దేవాంశరిగే ఋష్యాదిగళిగే బరుత్తదేయంత తిళియదేకు.

అ॥ కైముత్య న్యాయదిందలూ భక్తియ మహిమయన్ను హేళుతార.

మూ॥ మాంహిపాథక్యపాశ్రేత్య యేపిస్యంపాపయోనయః।

స్త్రీయోవై శ్యాస్తథాశూద్రాస్త్రీయంతిపరాంగతిం॥౩౨॥

టీ॥ హేపాథక=యలో అజ్ఞాననే, యేపి=యారు, స్త్రీయః=స్త్రీరుగళాగియు, వైశ్యాః=వైశ్యరాగియు, తథా=హేగేవే, శూద్రాః=శూద్రరాగియు, పాపయోనయః=పాప కారణదింద జన్మ పుట్టవరాగిద్దరూ, మాం=నన్నన్న, వ్యపాశ్రేత్య=ఆశ్రయిశి, స్యం=ఇరుత్తారో, తేపి=అవరును, పరాంగతిం=శ్రేష్ఠవాద గతియన్ను, యాంతి=హోందుమనగా, తా॥ స్వతః ఉత్తమజాతి ఉత్పన్నరాగిద్దరు పాపనిమిత్తదింద హ్యంగ-స్వతః పురుషనాగిద్దరు సుద్యుమ్నరాజగే స్త్రీత్వపు (భాగవత ౯-౧) విదురగే శూద్రత్వవో హంగే నిచజన్మగళుత్పన్నరాగిద్దరు నన్నలై విశేషభక్తి మాడుత్తిరుత్తారో అంభావరూను నన్న అత్యధికప్రసాదదిం

ద మోక్షవన్ను హొందుత్తారె. అంతు హీగె నీచజన్మ హొందిద
వరిగూ మోక్ష భక్తియిందలె బందరె భక్తిశ్రేష్ఠవెంత యేను హే
ళతక్కద్దు.

అ॥ ఆకైముత్యనాయవన్నె తిళిసుత్తారె.

మూ॥ కింపునఁ బ్రాహ్మణాం పుణ్యాభక్తారాజ ఋషయస్తథా |

అనిత్యమనుఖం లోకమిమం ప్రాప్యభజన్వమాం॥ 33॥

టీ॥ పుణ్యాం=పుణ్యుడింద ఉంటాగువ, బ్రాహ్మణాం=(శూద్రా
ది హీనజాతి ఉళ్ళవరాగిద్దరూను పుణ్యవిశేషదింద) బ్రాహ్మణత్వవన్న
హొందిదవరాద, తథా=హాం గెవె, రాజషయం=రాజత్వవన్ను ఋ
షిత్వవన్ను హొందిదవరాద, భక్తాం=భక్తురు (పరాంగతింయాంతి=
మోక్షవన్ను హొందుత్తారె) కింపునఁ=స్వభావదిందలె స్త్రీ వైశ్యాది
గళాదవరు మోక్షవన్న హొందుత్తారె యంత హేళతక్కద్దెనదె, (అ
తం=భక్తిసాధనగళల్లి శ్రేష్ఠవాద ప్రయుక్త) అనిత్యం=అశాశ్వతవా
ద, అనుఖం=నుఖయిల్లదిద్దద, ఇమం=ఈ భక్త్యాదిగళిగె సాధన
వాద, లోకం=దేహవన్ను, అథవా భూలోకవన్ను, ప్రాప్య=హొంది,
మాం=నన్నును, భజన్వ=భజిను. తా॥ స్వతః శూద్రాది హీనజా
తి ఉళ్ళవరాగిద్దరూ పుణ్యవిశేషదింద బ్రాహ్మణత్వ రాజత్వ ఋషి
త్వాదిగళన్న హొందిదవరూను మోక్షవన్ను హొందుతిరువాగ స్వ
భావదిందలె ఆ స్త్రీవైశ్యాదిజాతి ఉళ్ళవరు భక్తియింద భజిసుత్తా
మోక్ష హొందుత్తారెంతయెను హేళతక్కద్దు. అంతు హీనజాతి
గళిగె ఉత్తమజాతిబందిద్దాగ్యూ ఉత్తమజాతిగళిగె హీనజాతి బందా
గ్యూను భక్తి ఉళ్ళవరాగిద్దరె మోక్షబరుత్తిరువాగ ఆ ఆ జాతిగళల్లి
స్వభావదిందలె ఇరువ భక్తురిగె మోక్షబరుత్తద యంబోదు సిద్ధవె
ఇదే కైముత్యస్థాయ.

వి-అ॥ పాపాదినిమిత్తవిశేషమిది శ్రీగృహదపరు మైశ్వరాదపరు యంత హేళువాగ ఇవరగళమధ్యదల్లి నిమిత్తవిశేషమిది పురుషరాదపరము యాక శేరిసల్లి యందరె “నశ్రీయోయాంతి పుంస్తస్త్వంతుస్వ భావాదేవయాశ్రీయః” యంబ వచనానుసార స్వభావమిది పురుషరాదపరు నిమిత్తవిశేషమిది హ్యంగ శ్రీ యరుగ భాగుత్తారో హగ స్వభావమిది యారుశ్రీగళో అవరు యాపనిమిత్త విశేష మిదిదలూ పురుషరాగోణవె ఇల్లవెంత “శ్రీకాంనైవహిపు స్త్వంస్యాత్ బలవత్కారైరపి” యంబ వచనమిదిదలూ సిద్ధవాదప్రయుక్త నైమిత్తిక పురుషరె ఇల్లదిద్దరిం దలె హేళుల్లి యంత తెలియజేసు.

అ॥ పరమాత్మన్న భజసువ ప్రకారపన్న తిళిసుత్తా భజనెయ ఫలవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ మన్మనాభవమద్భక్తో మద్యాజీమాంసమస్కురు॥

మామేవైష్యసియుంక్తైవమాత్మానంమత్పరాయణం॥ 38॥

టీ॥ మన్మనాం=నన్నలెమనస్సు ఉళ్ళవనాగియు, మద్భక్తం=నన్న ల్లిభక్తి ఉళ్ళవనాగియు, మద్యాజీ=నన్న ప్రీతిగాగి యాగమాడోవనాగి యు, భవ=ఆగు, మాం=నన్నన్ను, నమస్కురు=నమస్కారమాడు, ఏవం= ఈప్రకార, మత్పరాయణం=నన్న నైముఖ్యవిషయవాగి ఉళ్ళవనాగి, ఆ త్మానం=మనస్సన్న, మయి=నన్నల్లి, యుంక్తా=శేరిసి, మామేవ=నన్న నై, ఏష్యసి=హొందు త్తి. తా॥ ననగె నమస్కార, నన్న ప్రీతిగాగి యా గగళు, నన్నల్లి భక్తి మనస్సుమాడోణవె నన్న భజనె. ఇంథా భజనె మాడిదరె నినగె నన్న ప్రాప్తిరూప మహాపురుషాభావ మోక్ష ఫల ప్రాప్తవాగులదె. అంతు భక్తి ఆవశ్యకపు.

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం

యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే రాజగుహ్య

యోగోనామ నవమోఽధ్యాయః॥

అథ దశ మో ధ్యాయః

అ॥ ఆరణ్య అధ్యాయమునందు ధ్యానయోగ పేళ్లవర్ణన. ౯వ అధ్యాయమునందు యల్లి “మన్మథా” ఇత్యాది వాక్యములందు ఆ ధ్యానయోగవన్న జ్ఞాపకపడివిధాన. ఈ ధ్యానయోగ అహంవాద వస్తువన్న తిలకింపబడలే ధ్యానమాడలేక సాధ్యవార ప్రయత్న ఈ అధ్యాయమునందు “హంతతేకథయిష్యమి ౧౯” ఇత్యాదిశ్లోకములందు విభూతిరూపములన్న బహుళానికి పేళ్లవరానికి మొదలు బుద్ధాదిగళన్న మహా పిఁ మొదలదవరన్న విశేష సామర్థ్య ఉత్పరన్నానికి సృష్టిమాడిద్ధానె. పరమాత్మ యంబ విశేష కారణత్వవన్న తిలకింపబడతార. యద్యపి “భోక్తారం యజ్ఞతపసాం”. ఇత్యాది శ్లోకములందు గెనె అధ్యాయముగళల్లి ధ్యేయవాదవస్తు పేళ్లవర్ణన. ఆదరూ ఉత్తమాధికారిగళు పరమాత్మన విభూతిరూపములన్న ఉపాసనా మాడతే కంత ఆ విభూతిరూపములన్న ఈ అధ్యాయమునందు మత్తు పేళ్లవర్ణన. ఈ విశేషకారణత్వవన్న ఉత్తమాధికారిగళు ఉపాసనా మాడతక్కుద్దు యంత అదరన్నా ఇల్లి పేళ్లవర్ణన. “రసోమమప్సుకాంతేయ—అహంక్రతుః” ఇత్యాదిశ్లోకములందు విభూతిరూపముల పేళ్లవర్ణన. అందరెవాస్తవవే ఈ అధ్యాయమునందు విస్తారముగా పేళ్లవర్ణన యంత ఈ అధ్యాయమునందు విభూతిరూపాధ్యాయవేంత హెసరు. విశేష కారణత్వ మొదలద అనేక విషయములన్న ఈ అధ్యాయమునందు పేళ్లవర్ణన విభూతిరూపములన్న హెచ్చానికి పేళ్లవదరింద ఒందె అధ్యాయవేంతలు తిలకియతక్కుద్దు. విభూతిగళల్లి అధికముందె తిలకింపబడతార. ఈ విషయములన్న శ్రవణమాడలేక యోగ్యతా అజ్ఞానగె అతిశయముగళి యంత తిలకింపబడలేక ఆ అజ్ఞానగె విశేషములన్న పేళ్లవర్ణన అజ్ఞానగె సంభోధనమాడికరదు పేళ్లవర్ణన యంత ప్రతిజ్ఞా మాడుతార.

శ్రీ భ గ వా ను వా చ .

మూ॥ భూయషవమహాబాహూ శృణుమేపరమంవచః ।

యత్తైషాంప్రీయమాణాయ వక్ష్యామిహితకామ్యయా॥౧॥

టీ॥ హే మహాబాహూ=యలో మహా బాహుశాలియాద అజ్ఞాననె, మె=నన్న, పరమంవచః=మాహాత్మ్య పేళ్లవ శ్రేష్ఠవాద వాక్యవన్న, భూయషవ=మత్తును, శ్రుణుష్వ=కేళు, యత్=యావవాక్య

వన్ను, అహం=నాను, ప్రీయమాణాయ=ననవాక్యవన్న కేళి సంతోషప
డువ, తె=నినకోస్కర, హితకామ్యయా=హితవాగలి యంబ ఇచ్చేయిం
ద, వత్సామి=హేళహోగుత్తేనె. తా॥ యలో అజాననే నీను నన్నవా
క్యగళన్న కేళి సంతోషపడు త్తి. ఆదప్రయుక్తవే నినగె శ్రవణమాడ
లు యోగ్యతా అతిశయవాగిధె. ఇంథా నినగె హితవాగలి యంబ
ఇచ్చేయింద నన్న మాహాత్మ్యగళన్న మత్తాను హేళుత్తేనె. ఇదరన్న
ఛందాగి కేళి ఇదరల్లి ఆసక్తియన్నమాడు.

అ॥ హేళుత్తేనె యంత ప్రతిజ్ఞా మాడిద్దమహిమెగళన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ నమేవిదుస్సురగణాః ప్రభవంనమహర్షయః ।

అహమాద్రి దేవానాం మహాక్షీణాంచసర్వశః॥ ౨॥

టీ॥ సురగణాః=దేవతెగళ గుంపుగళు, మహాషయశ్చ=మహా
షిగళూను, మె=నన్న, ప్రభవం=మహిమెయన్ను, అథవా, మె=నన్న
అధీనవాద (జగతః=ప్రపంచద) ప్రభవం=ఉత్పత్తియన్ను, నవిదుః=
తిళియువదిల్ల, అథవా, మే=నన్న, ప్రభవం=ఉత్పత్తియన్ను, నవిదుః=
తిళియువదిల్ల, (ననగె ఉత్పత్తి ఇల్లదిద్ద ప్రయుక్తవే దేవమహాష్యాది
గళు తిళియువదిల్ల) హ్యంగె మహిమెయు జగదుత్పత్తియాను ఇధె
యో హగె నినగె ఉత్పత్తియన్ను యాకె ఇరబారదు యంత అం
దరె హేళుత్తారె. అహం=నాను, హి=యావ కారణదింద, సర్వశః=
సమస్తవాద, దేవానాం=దేవతెగళిగూ, మహాక్షీణాంచ=మహాషిగ
ళిగూ (మనుష్యరిగూ) ఆదిః=కారణనో, ఆదప్రయుక్త నన్న ఉత్పత్తి
యన్ను తిళియువదిల్ల. తా॥ దేవమనుష్యాదిగళు నన్న మహిమెయన్ను
నన్న అధీనవాగి ఉంటాగువ దేవాది సర్వ ప్రపంచ సృష్ట్యాదిగళన్ను
తిళియువదిల్ల. మత్తునన్న ఉత్పత్తియన్ను తిళియువదిల్ల. హ్యంగె నన్న
మహిమెయు జగదుత్పత్తియాదిగళున్ను వాస్తవవాగిద్దరు అనంతవాగి

యు అచింత్యవాగియు ఇరువదరిందలె దేవాదిగళు తిళియువదిల్లనో హ
గె ననగె ఉత్పత్తియు ఇద్దరున్ను తిళియువదిల్ల యంబోదల్ల. మత్తేనంద
రె ననగె ఉత్పత్తి ఇల్లదిద్దప్రయుక్త తిళియువదిల్ల. మహిమెయు జగ
దుత్పత్తియు హ్యంగె ఇధేయో హగె నినగె ఉత్పత్తియు యాకె ఇర
బారదెందరె దేవాది సర్వప్రపంచవన్ననానే సృష్టిమాడిదైనను. ననగె
సృష్టికతను యావనూ ఇల్ల ఆదప్రయుక్తవె ననగె ఉత్పత్తి ఇల్ల.
అవరు తిళియువదిల్ల ననకింతముంచె ఇల్లదిద్దవరింద ననగె ఉత్ప
త్తికూడలారదు ననకడిందలూను ననగె ఉత్పత్తియూను ననకింతముంచె
నాచు ఇరోణవెంబోదు యుక్తివిరుద్ధవాదకడింద కూడలారదు “అసం
భవస్తునతోనుపపత్తైః” ఇత్యాది సూత్రగళింద పరమాత్మగె ఉత్ప
త్తి ఇల్లవెంత సిద్ధవాగిదె.

అ॥ మోక్షరూప మహా ఫలపు నన్న జ్ఞానదిందలె ఉంటాగు త్తడె యంబ మహి
మెయన్ను హేళుతారె.

మూ॥ యోమామజమనాదించ వేత్తిలోకమహేశ్వరమ్ ।

అసమ్మాధస్సమ ర్త్యేషుసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే॥ 3॥

టీ॥ యః=యావ అధికారియు, అజం=ఉత్పత్తి ఇల్లదిరువ, అ
నాదిం=(అన-ఆది) సర్వ చేష్టకనాగియు సర్వకారణనాగియు ‘ఇరువ
అథవా ముఖ్య ప్రాణదేవరిగూ కారణనాద, లోక మహేశ్వరం=సర్వ
లోకకూకా ముఖ్య స్వామియాద, మాం=నన్నన్ను, వేత్తి=తిళియుత్తా
నో, సః=అవను, మనుష్యేషు=మనుష్యరుగళల్లి, అసంమూఢః=అజ్ఞాన
గళన్నబిట్టవనాగి, సర్వపాపై ః=సమస్త పాపగళింద, ప్రముచ్యతే=ము
క్తనాగుత్తానె, అందరె ముక్తనాగుత్తానె. తా॥ నాను సర్వ చేష్ట
కను ముఖ్య ప్రాణాది సర్వ ప్రపంచకూకా కారణను ఉత్పత్తి శూ
న్యను సర్వ స్వామియు యంత యావను తిళియుత్తానో అవనిగె అంథా
జ్ఞానదింద సర్వ పాపపరిహారకపూర్వకవాద స్వరూపానంద ప్రాప్తి

కూపవాద మోక్షనిన్ను కొడుతైనె. నాను ఇంథామహిమెయ్యుళ్లవను.

అ॥ నన్న జ్ఞాన ముక్తిగె కారణవెంబ మహిమెయన్ను హేళి నానే బుద్ధ్యాదిగళన్ను కొడువవను యంబ మహిమెయన్ను హేళుతారె. అథవా అహమాదిహిమదేవానాం యంబ శ్లోకదింద దేవతెగళే మొదలాద సర్వ ప్రపంచక్కు నానె కారణనెంత హేళిధారె. అవగళల్లి బుద్ధ్యాదిగళు మహామోక్షాదిగళు యంబ కెలవుగళన్న హేచ్చు సామర్థ్య ఇద్దవుగళన్నాగి సృష్టిమాణోణవెంబ విశేష కారణత్వ తనగె ఇధే యంత హేళుతారె. బుద్ధిః ఇత్యది మూరు శ్లోకగళింద.

మూ॥ బుద్ధిరానమన మోహాః క్షమాసత్యందమశ్శమః । సుఖం దుఃఖంభవోభావో భయంచాభయమేవచ ॥ ౪ ॥ అహింసాసమతా తుష్టి స్తప్రదానంయశోఽయశః । భవన్తిభావాభూతానాం మత్తవ పృథగ్విధాః ॥ ౫ ॥

టీ॥ బుద్ధిః=అంతరికరణపు అథవా కార్య అకార్యవెంబ నిశ్చయపు, జ్ఞానం=సామాన్యవాగి జ్ఞానపు, అసంమోహాః=అకార్యదల్లి ఇచ్చా ఇల్లదె ఇరోణపు అథవా మిథ్యాజ్ఞాన ఇల్లదె ఇరోణపు, క్షమా=కోపవల్లదె ఇరోణదరింద సహ అపకారమాడి దవనిగె ప్రతిఅపకార మాడదె ఇరోణపు, సత్యం=యథార్థ జ్ఞానపూర్వక అనుష్ఠానపు, మాతనాజోణపూను, దమః=ఇంద్రియ నిగ్రహపు, శమః=భగవంతనల్లి నిష్టెయు, సుఖం=సుఖపు, దుఃఖం=దుఃఖపు, భవః=ఉత్పత్తియు, భావః=ఇరోణపు, (సతా) భయం=అంజకెయు, అభయం=అంజకె ఇల్లదె ఇరోణపు. అహింసా=ఇతర ప్రాణిగళన్న పీడినదె ఇరోణపు, సమతా=సుఖదుఃఖాదగళిద్దాగ వికార ఇల్లదె ఇరోణపు, తుష్టి=విషయగళల్లి అలంబుద్ధియు, తపః=బ్రహ్మచర్య మొదలాదద్దు, దానం=ధర్మవాగి సంపాదనెమాడిద ద్రవ్యగళన్న పరకీయరిగె కొడోణపు, యశః=కీర్తియు, అయశః=అపకీర్తియు, పృథగ్విధాః=నానావిధగళాద, భావాః=ఈ ధర్మగళు, భూతానాం=ప్రాణిగళిగె, మత్తవ=నన్న కడియిందలె, భవంతి=అగు త్వె.

అ॥ ప్రాణిగళిగె బుద్ధ్యాది ధర్మగళు మాత్ర సన్న కడియింద ఉత్పన్నగళా
గిధె యంత అల్ల. ప్రాణిగళు సన్న కడియిందలె ఉత్పన్నరాగుత్తారె యంత
హేళుత్తారె.

మూ॥ మహర్షయస్సప్తపూర్వే చత్వారోమనవస్తథా ।

మద్భావామానసాజాతా ఏషాంలోకఇమాంప్రజాః॥ ౬॥

టి॥ పూర్వే=పూర్వ మన్వంతరదల్లిద్ద, సప్తమహాషయః=మరి
చి, అత్రి, అంగిరస్సు, పులస్త్య, పులహ, క్రతు, వసిష్టరు, యంబ సప్త
ఋషిగళు, తథా=హంగె, మానసాః=బ్రహ్మదేవర మనస్సినింద మ
క్కళాగి, జాతాః=ఉత్పన్నరాద, పూర్వే=మొదలినవగాద, చత్వారి
మనవః=స్వాయంభువ, స్వారోచిష, రైవత, ఉత్తమరెంబ నాల్కు
మనుగళు అథవా మనవః=జ్ఞాన విశేష ఉళ్ళవరాద, చత్వారి=బ్రా
హ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర భేదదింద నాల్కు విధరాద బ్రహ్మాది
దేవతెగళు, మద్భావాః=నన్నింద లే ఉత్పత్తి ఉళ్ళవరు, లోకే=లోక
దల్లి, ఇమాంప్రజాః=ఈ ప్రజెగళు, యేషాం=యావ మనుగళిగె మ
క్కళు మోమ్యాక్కళు మోదలాదవరాగియే (వర్తంతే=ఇద్ధారో).
తా॥ సర్వ ప్రాణిగళిగె బుద్ధి మొదలు అపకీర్తిపర్యంతవాద అనేకవిధ
ధర్మగళున్ను ఆ మహాషిగళు మొదలాద ప్రాణిగళున్ను నన్నింద లే
ఉంటాగుత్తారె. ఆ మహాషి మనుమొదలాదవర కడియింద క్రమ
వాగి ఈ లోకదల్లి అనేక ప్రజెగళు ఉంటాగిద్ధారె. అంతు నానె
సర్వక్కు విశేష కారణను.

వి-అ॥ బ్రాహ్మణాది జాతిగళుళ్ళ దేవతెగళు యారందరె, బ్రహ్మదేవరు
అగ్నిదేవరు బ్రాహ్మణజాతి ఉళ్ళవరు. వాయుదేవరు, రుద్రదేవరు, కేషదేవరు, గరు
డదేవరు, ఇంద్రదేవరు, కుస్మధ, వరుణ, చంద్ర, సూర్య, యమ ఇవరు క్షత్రియ
జాతి ఉళ్ళవరు. సూర్య ఇంద్ర వరుణ వ్యతిరిక్తరాద అదితి పుత్రరాద దేవతె
గళు, ప్రధాన రుద్రదేవర వ్యతిరిక్తరాద గం రుద్రరు, ప్రధాన వాయుదేవర వ్యతిరి
క్తరాద వాయుగళు, ప్రధానాగ్ని వ్యతిరిక్త అగ్నిగళు, ఇవరుగళు వైశ్యజాతి ఉళ్ళ

వరు అశ్వని దేవతెగళు, భూమి, కాల, మృత్యు, ఇవరు శూద్రజాతి ఉత్సవరు. పరమాత్మగె యావ జాతియూ ఇల్ల. తలోమనుస్ససజాంతె యంబ వచనదల్లి మనుగళన్న బ్రహ్మ దేవరు సృష్టిమాడిద్దాగి హేళుతదల్ల. ఇల్లి పరమాత్మన కడెయింద ఉత్పన్నరు యంత హ్యంగె హేళిధె అందరె, “మద్భావాః” యంబ పదక్కె బ్రహ్మాంతర్యామి యాద నన్న కడెయింద ఉత్పన్నరు యంత అథః. బ్రహ్మ దేవరు ద్వారమాత్ర ఆదప్రయుక్త విరోధవిల్ల. రైవత ఉత్తమాదిగళిగె ప్రియవ్రత రాజన పుత్రరాగి ముట్టిద సమయదల్లె మనుగళు యంత హెసరు. బ్రహ్మ పుత్రరాగిద్ద సమయదల్లి మనుగళెంబ హెసరు హ్యంగె? అందరె బ్రహ్మదేవర మనస్సెనింద ఉంటూద దేహున్న బిడదేనె ప్రియవ్రత రాజాదిగళిల్లి ఆ మనుగళు ముట్టిద్దారె. ఇవరిగె ఈ యరదు దేహగళిగూ విక్రయవాద ప్రయుక్త మనుగళెంబ హెసరు కూడుతదె. హింగె బృహద్భావ్యం అధ్యాయక అవ్యాకృత బ్రాహ్మణదల్లియూ ఇదర టీకాదల్లియూ హేళుట్టిదె.

అ|| ఈ హేళుట్ట మాహాత్మ్య జ్ఞానక్కె ఫలగళన్న హేళుతారె.

మూ|| ఏతాంవిభూతింయోగంచ మమయోవేత్తి తత్త్వతః

సోఽవికమ్పనయోగేన యుజ్యతేనాత్రసంశయః || 2||

టీ|| ఏతాంవిభూతిం=“నమేవిదు స్సురగణాః” ఇత్యాది శ్లోకగళింద హేళుట్ట దేవతెగళిందలూ తిళకొంబోదక్కె సాధ్యవల్లదె ఇరోణవెంబ మహాత్వవన్న అథవా ముందె హేళుట్టవ నానా విధవాద రూప స్వీకారవన్న, యోగంచ=బుధ్యాది సర్వగళన్న సృష్టిమాడువదరింద ప్రాప్తవాద సర్వశక్తియన్ను, యః=యావను, తత్త్వతః=యథాధర్మవాగి, వేత్తి=తిళియుత్తానో, సః=అవను, అవికంపేన=నిశ్చలవాద, యోగేన=ధ్యానరూప ఉపాయదింద, యుజ్యతే=కూడుత్తానె. అత్ర=ఈ విషయదల్లి, సంశయః=సంశయవు, నాస్తి=ఇల్ల. తా|| దేవతెగళు మొదలాదవరిందలు సంపూర్ణవాగి తిళకొంబోదక్కె సాధ్యవల్ల యంత నన్న మహాత్వవన్న నానా ప్రకారవాద నన్న రూపగళన్న బుధ్యాది సర్వపదార్థగళ సృష్టిమాడువదరింద ప్రాప్తవాద అథవా,

ప్రభవ పదకై ప్రభవయంత వ్యాఖ్యాన మాడువదరింద ప్రాప్త వాద సర్వ శక్తియన్ను యారు తిళియుత్తారో అవరిగె. నిశ్చల ధ్యాన యోగ సిద్ధవాగుత్తదె. ఈ విషయదల్లి సందేహవిల్ల. అంతు ఈ మాహాత్మ్య జ్ఞానదింద నిశ్చల ధ్యానయోగసిద్ధి అదరింద అపరోక్ష, అదరింద ముక్తియు ప్రాప్తవాగువదరింద ఈ మాహాత్మ్యగళన్న అప శ్య తిళకోబేకు.

అ॥ ఈగ పేళిద ఫలదల్లి సంబికె ముట్టువదక్కోస్కర సజ్జనరు ఈ మహి మెయన్న తిళకొండు భజెనుత్తారె యంత అహమిత్యాది 3 శ్లోకగళింద పేళితేష మిత్యాది ౨ శ్లోకగళింద మత్తూ ఫలవన్నే పేళుత్తారె.

మూ॥ అహంసర్వస్వప్రభవో మత్తస్సర్వప్రవర్తతే ।

ఇతిమత్వాభజంతేమాం బుధాభావసమన్వితాః॥ ౮॥

టీ॥ అహం=నాను, సర్వస్వ=సమస్త ప్రపంచకై, ప్రభవః= ఉత్పాదకను, మత్తః=నన్నకడెయింద, సర్వం=సర్వపు, ప్రవర్తతే= ప్రవర్తిసుత్తదె, ఇతి=హీంగె మత్వా=తిళదు, బుధాః=జ్ఞానిగళు, భా వసమన్వితాః=భక్తియింద కూడిదవరాగి, మాం=నన్నన్ను, భజంతే= భజెనుత్తారె. తా॥ నానే సర్వ ప్రపంచకూ ఉత్పాదకను సర్వరు ఇష్టప్రాప్తిగె అనుకూలవాద వ్యాపారవన్ను అనిష్ట పరిహారకై అను కూలవాద వ్యాపారవన్ను నన్న ప్రేరణెయిందలె మాడుత్తారె. హీం గె సర్వ ప్రపంచద సృష్టియు నియమనపు ఉపలక్షణెయింద సంహారాదిగళున్ను నన్న అధీనగళు యంత తిళదు జ్ఞానిగళు భక్తియింద నన్నన్న స్వశక్త్యనుసార పత్రపుష్పాదిగళిందలాదరు పూజెనుత్తారె ధ్యానవన్ను మాడుత్తారె.

వి॥ అ॥ పూర్వాధానదల్లి అహం-మత్తః యంత పదగళు ఇరువదరిందలె ఉత్త రాధాకై మాం యంబ వగ సిద్ధ వాగుత్తదె. జాంగిద్దరూ ఉత్తరాధానదల్లియూ మాం యంబ పదవన్న యాకె పేళిధారందరె, జీవ పరమాత్మరిగె అభేద ఇద్ద

ప్రయుక్త నాను ప్రపంచక్మై కారణను, నన్నిందలై సర్వపు ప్రవర్తనకుత్తదే, యంబ జ్ఞానపూర్వక భజనశేష యంత హేళిద్ధాగి తోరుపను. హాంగె తోరకారదు, యంబ అభిప్రాయదింద నన్నన్న భజనశేష, నిమ్మగళన్నే నీవు భజనకొత్తకారదు యంత స్వప్తవాగి రెళసువ మాం యంబ పదవన్న ఉత్తరాధ్యక్షులై హేళిద్ధారె.

అ॥ భజనమానుష ప్రకారవన్న మత్తూ హేళుత్తారె.

మూ॥ మచ్చిత్తామద్గతప్రాణా బోధయంతి పరస్పరమ్ ।

కథయంతశ్చమాంనిత్యం తుష్యంతి చరమన్తిచ ॥ ౯॥

టీ॥ మచ్చిత్తాం=నన్నలై మనస్సు వుళ్ళవరాగియూ, మద్గతప్రాణాం=సర్వవ్యాపారగళన్ను నన్నవిషయవాగె మాడోవరాగియూ, బోధయంతి=శిష్యురిగె ఉపదేశదింద నన్నన్న తిళసోవరాగి, పరస్పరం=ఒబ్బరిగోబ్బరు, మాం=నన్నన్న, కేతయంతశ్చ=హేళోవరాగియూ, నిత్యం=యావాగూను, తుష్యంతి=తృప్తిపడుత్తారె, రమంతిచ=సుఖవన్ను అనుభవనుత్తారె. తా॥ నిరంతర నన్నలై మనస్సిడోణ, నన్నవిషయవాగె సర్వవ్యాపారగళన్న మాడోణ, శిష్యురిగె ఉపదేశమాడోణ, పరస్పర భగవన్మహిమెగళన్న హేళోణ ఇత్యాదిరూప భజనెయన్ను మాడుతూ జ్ఞానిగళు ఈ భజనెయింద ఉంటాదసుఖవన్న అనుభవినుతూ ఇరోణ దరిందలై తృప్తరాగిరుత్తారె. అందరె విషయగళ అనుభవసాకు యంబ అలంబుద్ధి ఉళ్ళవరాగిరుత్తారె.

అ॥ ఈప్రకార భజిసువరిగె ఉంటాగువ సద్యః ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ తేహంసతతయక్తానాం భజతాంప్రీతిపూర్వకం ।

దదామిబుద్ధియోగంతం యేనమాముపయాన్తితే ॥ ౧౦॥

టీ॥ సతతయక్తానాం=సదానన్నలై మనస్సు ఇట్టిరువ, ప్రీతిపూర్వకం=ప్రీతిపూర్వకవాగి, భజతాం=భజిసువ, తేహం=అవరిగె, తంబుద్ధియోగం=ఆజ్ఞానరూపవాద మోక్షోపాయవన్ను, దదామి=కొడుతైనె, యేన=యావబుద్ధియోగదింద, తే=ఆజ్ఞానిగళు, మాం=నన్నన్న,

ఉపయాంతి=హాందుత్వారో. తా|| ననల్లె మనస్సన్న ఇట్టుప్రీతిపూర్వక భజినున ఆ భక్తరిగె నాను మోక్షోపాయవాద ఆ జ్ఞానయోగవన్నె స్థిరమాడు త్తేనె.

అ|| అనాదియాద అజ్ఞానదింద మాడల్పట్ట బంధ ఇరువాగ భగవత్ప్రాప్తి హ్యగె ఆగుత్తదె అందరె హేళుత్తారె.

మూ|| శేషామేవానుకమృధ౯ మహామజ్ఞానజంతమసి|

నాశయామృత్యుభావస్థో జ్ఞానధీపేనభాస్వతా|| ౧౧||

టీ|| తేషాం=అవరగళిగె, అనుకంపాథ౯మేవ=అనుగ్రహగోస్కరవె, అహం=నాను, అజ్ఞానజం=అజ్ఞానదింద ఉంటాగిరువ, తేషాం=అవరగళ, తమసి=సుఖదుఃఖాది రూపబంధవన్ను, భాస్వతా=ప్రకాశిస్తుత్తిరువ, జ్ఞానధీపేన=జ్ఞానవెంబదీపదింద, ఆత్మభావస్థం=అవరగళ-చిత్తవృత్తియల్లిద్దవనాగి, నాశయామి=పరిహారమాడు త్తేనె. తా|| నాను ఆభక్తరగళ మనోవృత్తియల్లిద్దు అవరిగె అతిప్రకాశవాద (అందరె తనగె విరోధియాద తమస్సన్న పరిహారమాడువదక్కె సమథ౯వాద) జ్ఞానవెంబ దీపవన్ను కొట్టు ఆ దీపదింద అవరగళ అజ్ఞానదింద ఉత్పన్నవాద సుఖదుఃఖ క్లేశరూపవాద బంధవన్న అవరిగె అనుగ్రహగోస్కరవె పరిహారమాడు త్తేనె. ననగేను ప్రయోజనవిల్ల. హీంగె జ్ఞానదీపదింద అజ్ఞానకృతసుఖదుఃఖాది క్లేశరూప బంధ పరిహారవాగువదరింద నన్న ప్రాప్తి ఆగలిక్కె ఆటంకవిల్ల.

(అజ్ఞాన ఉవాచ.)

అ|| ఈప్రకార సంక్షేపవాగి హేళల్పట్ట విభూతియన్న యోగవన్నూను కేళి మత్తు విస్తారవాగి కెళదేకెంత అజ్ఞాన ఆ కృష్ణన్న స్తోత్రమాడి ౭ శ్లోకగళింద ప్రాథకసుత్తానె.

మూ|| పరంబ్రహ్మపరంధామ పవిత్రంపరమంభవా౯ | పురుషం శాశ్వతందివ్య మాదిదేవమజంవిభం || ౧౨ || ఆహుస్తామ్మృషయస్స

శ్వేదేవషిర్నారదస్తథా । అనితోదేవలోవ్యాస స్వయంచైవబ్రవీషిమే ॥ ౧౩ ॥

టీ॥ హే కేశవ=హేకృష్ణనే, భవా=నీను, పరంబ్రహ్మ=పరిపూర్ణవాదవస్తువు, పరంధామ=ఉత్తమ ఆశ్రయను, పరమంపవిత్రం=పుత్రమవాద పరిశుద్ధను, త్వాం=నిన్నన్ను, సర్వేఋషయః=వసిష్ఠాది సర్వఋషిగళు, దేవషిః=దేవషిఃగళాద, నారదః=నారదరు, తథా=హాగెనె, అనితః=అనితరు, దేవలః=దేవలరు, వ్యాసః=వేదవ్యాస దేవరు, పురుషం=పూర్ణ షడ్గుణ పుశ్వవన్నాగ్నా, శాశ్వతం=వికార ఇల్లదిద్దవన్నాగ్నా, దివ్యం=లోకవిలక్షణన్నాగ్నా, ఆదిదేవం=సర్వకారణన్నాగ్నా, క్రీడాదిగుణ ఉశ్వవన్నాగ్నా, అజం=ఉత్పత్తి ఇల్లదవన్నాగ్నా, విభుం=శ్రేష్ఠవాద అనేకవాదరూప ఉశ్వవన్నాగ్నా, ఆహుః=హేళుత్తారె, స్వయంచైవ=నీనూను, మే=ననగె, బ్రవీషి=“అహంసర్వస్య” ఇత్యాది శ్లోకగళింద హేళుత్తి. తా॥ నీనె పరబ్రహ్మను ముఖ్యాశ్రయను అత్యంతపరిశుద్ధను. నీనె, నిన్నన్న వశిష్ఠాదిఋషిగళు నిర్వికార ఇత్యాదిరూపన్నాగి హేళుత్తారె, నీనున్న హేళుత్తి యంతస్తాత్రమాశ్రిద్ధానె.

మూ॥ సర్వమేతద్భుతం మన్యే యన్మాం వదసి కేశవ ।

నహితేభగవన్వ్యక్తిం విదుదేవానదానవాని ౧౪॥

టీ॥ హేకేశవ=యలో కృష్ణనె, మాంప్రతి=నన్నకురితు, యత్=యావదన్న, వదసి=హేళుత్తియో, ఏతత్ సర్వం=ఈ సర్వవన్ను, ఋతమేవ=యథాథావన్నాగె, మన్యే=తిలియుత్తేనె, హేభగవన్=షడ్గుణపూర్ణనాద కృష్ణనె, తె=నిన్న, వ్యక్తిం=సామర్థ్యవిశేషవన్ను, దేవాదానవాని=దేవతిగళాదరు దాననరుగళాదరూను, నవిదుః=తిలియలారు, హి=ప్రసిద్ధ. తా॥ ౧-౩౦నే శ్లోక వ్యాఖ్యానదల్లి హేళిద్దప్రకార

బ్రహ్మరుద్ర ప్రవతకనాద ప్రయుక్త కేశవశబ్దవాచ్యనాద హేకృష్ణ నె నీను హేళువ సర్వపు యథాభావె యాకందరె నిన్న మహాసామ ధ్యోవన్న దేవతిగళాదరు దైత్యరుగళాదరూను తిళయలారరు. ఇదు “నయస్యంద్రోవరుణోనమిత్ర” ఇత్యాది శ్రుతిగళల్లి ప్రసిద్ధపు ఆదప్ర యుక్తమహాసామధ్యో ఉశ్చవనెంబువదు వాస్తవవె.

అ॥ ఆదరె యారుతియుత్తారె యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ స్వయమేవాత్మనాత్మానం వేత్థత్వంపురుషోత్తమ!

భూతభావనభూతేశ దేవదేవజగత్పతే॥ ౧౫॥

టీ॥ భూతభావన=సర్వప్రాణిగళన్న సృష్టిమాజోవనాద, భూతేశ=సర్వప్రాణిగళిగె స్వామియాద, దేవదేవ=సర్వదేవ శ్రేష్ఠనాద, జగత్పతే=సర్వజగత్స్వామియాద, పురుషోత్తమ=పురుషశ్రేష్ఠనాద కృష్ణ నే, త్వం=నీను, స్వయమేవ=ఇతరాపేక్షె ఇల్లదె, తన్నిందలె తన్నసా మధ్యోదిందలె, ఆత్మానం=తన్నన్ను, వెత్థ=తిళియుత్తి. తా॥ యా రిందలూ తిళియల్పడదిద్దరె అంథావస్తు ఇల్ల యంత అనబారదు ఇత రరు సంపూర్ణవాగి తిళియలారరు, స్వయోగ్యతానుసార తిళియుత్తారె, నిన్న సంపూర్ణ మహిమాగుణాతిశయాదిగళన్న నీనె తిళిదిద్ది, ఇష్టమాత్రవె అల్ల సర్వప్రపంచ సృష్ట్యాదిగళన్న మాజోణదరింద సర్వ ప్రపంచవన్ను తిళదవను. బ్రహ్మాదిగళు సృష్టికర్తరు అందరె అవరిగూ నీనె దేవను సృష్టికర్తను ఆదప్రయుక్త సర్వప్రపంచ స్వామియు నీనె యంత హృతమాడిద్దానె.

అ॥ హింగె స్తోత్రమాడి ప్రాభావె చామత్తానె.

మూ॥ వక్తుమర్హస్యశేషేణ దివ్యాహ్నుత్సవిభూతయః।

యాభిర్విభూతిభిర్లోకా నిమాంస్తస్త్వంవ్యాప్యతిష్ఠసి॥ ౧౬॥

టీ॥ యాః=యాన, ఆత్మవిభూతయః=నిన్నవిభూతిగళు, దివ్యాః=స్వర్గాః=దిగళల్లిరువదో, యాభిః విభూతిభిః=యావవిభూతిరూపగళింద,

త్వం=నీను, ఇమాం=లోకాం=ఈ లోకగళన్ను, వ్యాప్య=వ్యాపికికొండు, తిష్ఠసి=ఇరుతిద్దియో, తాం=ఆవిభూతిరూపగళన్న, అశేషేణ=సంపూర్ణవాగి, వక్తుం=హేళువదక్కె, అహం=సి=అహంనాగిద్ది. తా|| సర్వలోకగళన్న వ్యాపికికొండిరువ దివ్యగళాద నిస విభూతిరూపగళన్న సంపూర్ణవాగి ననగ హేళబేకెంత ప్రాథకనె మాడుతానె.

వి.అ|| విభూతిరూపగళు యాపదందరె నానావిధరూపగళాద రాసు కృష్ణుని గళాద భగవద్రూపగళె. అథవా “యేషాంవిష్ణుస్వరూపాణాంసన్ని ధేరస్యపస్తుషు । విశిష్టత్వంస్వజాతేస్సన్నితే విభూత్యాఖ్యానితానితు ” యంబ వచనానుసార యావ భగవద్రూపగళ సన్నిధానదింద ఆ ఆ పదార్థగళిగె స్వజాతి పదార్థగళల్లి శ్రేష్ఠత్వ ఉంటాగుత్తదో, హీంగె ఆ ఆ వస్తుగళిగె స్వజాతిగళల్లి శ్రేష్ఠత్వపన్న కొడువదక్కె కారణవాగి ఆ ఆ వస్తుగళల్లి సన్నిహితవాద భగవద్రూపగళ విభూతిరూపగళు.

ఆ|| హేళబేకెంత యాకె నన్న ప్రాథకనెమాడుతి. నిరంతర నన్న ధ్యాన మాడోదరింద నన్న విభూతిరూపగళన్న తిరుకో యంతందరె హేళుతానె.

మూ|| కథంవిద్యామహాయోగింస్తాన్తాన్సదాపరిచిన్తయన్ ।

కేషుకేషుచభావేషు చిన్తోన్మసిభగవన్దయా॥ ౧౭॥

టీ|| హే యోగిన్=యలో అనంతశక్తియుశ్చ కృష్ణనే, త్వాం=నిన్నన్న, సదా=సర్వకాలదల్లి, పరిచింతయన్= ధ్యానమాడుతా ఇద్దరూను (నీను హేళ దేహాదరె) అహం=నాను, కథం=హ్యంగ, త్వాం=నిన్నన్న, విద్యాం=తిరుయువె (అతం=ఆదప్రయుక్త) హే భగవన్=హే పరమాత్మనె, మయా=నన్నింద, కేషుకేషుచభావేషు=యావయావ పదార్థగళల్లి, చింతోన్మసి=ధ్యానమాడులిక్కె అహంనాగిద్ది. తా|| నీను అపారశక్తి ఉశ్చవనాద ప్రయుక్త నిన్నన్ననాను ధ్యానమాడుతిద్దరూను నిన్న ఉపదేశ ఇల్లదిద్దరె నిన్నన్న తిరుకొళ్ళువదక్కె నన్నింద ఆగలారదు ఆదప్రయుక్త యావయావ పదార్థగళల్లి ఆ ఆ పదార్థగళిగె స్వజాతియల్లి శ్రేష్ఠత్వపన్న యావయావరూపగళింద కొడుతా

సన్నిహితనాగిద్దియో ఆ విభూతిరూపగళన్న ననగే ధ్యానమాడలిక్కె
బరోహంగ ఉపదేశమాడబేకు.

మూ॥ విస్తరేణాత్మనోయోగం విభూతించజనాదన॥

భూయంకథయత్ప్రిహిశృణ్వతోనా స్తిమేఽమృతం॥౧౮॥

టీ॥ హే జనాదన=సర్వజగత్సంహారకనాద హే కృష్ణనే, ఆత్మ
నః=నిన్న, తంవిభూతిం=ఆవస్తుగళిగే శ్రేష్ఠత్వవన్ను కొడువదాగియూ
అనేకవిధవాగియూ ఇరువరూపగళన్ను, యోగంచ=సామర్థ్యవన్ను,
విస్తరేణ=విస్తారవాగి, భూయః=మత్తుమత్తు, కథయ=హేళు, (తే=ని
న్న) అమృతం=అమృత సమానవాద వాక్యగళన్ను, శృణ్వతః=కేళు
త్తిరువ, మే=ననగే, తృప్తిః=తృప్తియు, నా స్తి=ఇల్ల, హి=అనుభవసి
ద్ధపు. తా॥ అమృతక్కె సమానగళాద నిన్నవాక్యగళన్న యెప్పు శ్ర
వణమాడిదరూను ననగే తృప్తియాగువదిల్ల ఆదప్రయుక్త నిన్న విభూ
తిరూపగళన్ను సామర్థ్యగళన్ను మత్తు విస్తారవాగి హేళబేకెంత
ప్రాధానామాడి ముగిశిద్ధానె.

వి-అ॥ ౩-౧ నె శ్లోక వాఖ్యానదల్లి జనాదన శబ్దక్కె ఉత్పత్తిశాస్త్రద
సంసార పరిహారకను యెంత అథా హేళల్పట్టె.

అ॥ సంపూర్ణవాగి హేళబేకెంత కెలిద్దక్కె ఉత్తరవన్ను హేళుతా తాన
హేళువ విషయవన్ను ప్రతిజ్ఞామాడుతారె.

(శ్రీ భగవానువాచ.)

మూ॥ హస్తతేకథయిష్యామి దివ్యాహృత్ప్రవిభూతయః॥

ప్రాధాన్యతఃకురుశ్రేష్ఠనా స్త్యన్తోవిస్తరస్యమే॥ ౧౯॥

టీ॥ హే కురుశ్రేష్ఠ=యలో కురుశ్రేష్ఠనాద అజూననే, హ
త=బహుళసంతోష, యాః=యావ, దివ్యాః=దివ్యగళాద, ఆత్మవిభూత
యః=ననవిభూతిరూపగళో, తాః=అవగళన్ను, ప్రాధాన్యతః=ప్రధాన
వాగిద్దవగళన్ను, తె=నిన్నకోస్కర, కథయిష్యామి=హేళహాగు త్తేనె

మే=నన్ను, విస్తరస్య=విభూతిరూపగళ విస్తారక్కె, అంతః=ముగియో
ణవు, నాస్తే=ఇల్ల. తా॥ హే అజు=నా నీను కేళిదప్రకార విస్తార
వాగి నన్న విభూతిరూపగళన్న హేళిముగినలిక్కె ఆగలారదు ఆదప్ర
యుక్త యావరూపగళు ప్రధానగళో ఆ విభూతిరూపగళన్న హేళు
త్తేనె నిన్న ప్రశ్నదింద బహళ సంతోషవాయితు, ప్రధానవాగి హే
ళుత్తె యంత ప్రతిజ్ఞా, విస్తారవాగి హేళువదు సాధ్యవల్ల యంత ఉత్త
రవూను హేళిద్దాగితు.

అ॥ యావయావ పదార్థ=గళల్లి సన్న ధ్యానమాడజేతు యంబు ప్రశ్నక్కె-
సర్వ ప్రాణిగళల్లూను ధ్యానమాడజేకెంబు అఖిప్రాయదింద తాను సర్వప్రాణి
గళల్లి ఇద్దేనె యంబువదరన్న సామాన్యవాగి మొడులు హేళుత్తారె.

మూ॥ అహమాత్మాగుడాకేశ సర్వభూతాశయస్థితః।

అహమాదిశ్చమధ్యంచ భూతానామస్తవచ॥ ౨౦॥

టీ॥ హే గుడాకేశ=నిద్రేయన్ను జయశిరుప అజు=ననే, అ
హం=నాను, ఆత్మా=వ్యాప్తనాగిద్దరూను సర్వభూతాశయస్థితః=నమ
స్తప్రాణిగళ హృదయ గుహాదల్లిరువను, భూతానాం=నమస్తప్రాణి
గళిగె, అహమేవ=నానె, ఆదిశ్చ=సృష్టికర్త=ను, మధ్యంచ=పాలకను,
అంతశ్చ=సంహారకనూను. తా॥ హే అజు=నా నాను వ్యాప్తరూప
నాదరు సర్వప్రాణిగళ హృదయగుహాదల్లూ ఇద్దేనె సర్వప్రాణిగళ
సృష్టి స్థితి సంహారక ర్తను నానె. ఇదరింద సర్వప్రాణిగళల్లూ నాను
ఇద్దేను యంత తిళదు ధ్యానమాడు యంత ఉత్తర హేళిద్దాగితు.

అ॥ భగవంతస విభూతిరూపగళు యెరడువిధపు ప్రత్యక్షవాదద్దు తిరోహిత
వాదద్దు యంత, విష్ణు కపిల వ్యాస వాసుదేవ రామాది రూపగళు ప్రత్యక్ష విభూ
తిరూపగళు. ఆ ఆ పదార్థ=గళిగె స్వజాతియల్లి శ్రేష్ఠత్వ కొడువదాగి సన్నిహిత
వాగిరుసరూపగళు తిరోహిత విభూతిరూపగళు. ఈ యెరడువిధ విభూతిరూపగళ
న్ను కలిగి హేళుత్తారె.

మూ॥ ఆదిత్యానామహం విష్ణుజ్యోతిఃసాంరవిరంశుమా॥

మరీచిమఃరుతామస్మిన్తత్త్రాణామహంశశే॥

—౨౧॥

టీ॥ ఆదిత్యానాం=౧౨ సూర్యరుగళమధ్యదల్లి, అహం=నాను, విష్ణుః=సర్వత్ర ప్రవేశమాడువప్రయుక్తులు, సర్వత్ర వ్యాప్తనాగిరో ప్రయుక్తులు, విష్ణుశబ్దవాచ్యునాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, యావ యావ పదా ధాగళల్లి నిన్నన్న ధ్యానమాడబేకెంత కేళిద్దక్కె ఉత్తరవన్ను హేళుత్తారె, జ్యోతిహం=ప్రకాశరూపగళ మధ్యదల్లి, అహం=నాను, అంశుమాన్=సర్వలోకదల్లి వ్యాప్తవాద కిరణ ఉళ్యవనాద సూర్యునాగి ద్దేనె. మరుతాం=ర౯ మరుత్తుగళ మధ్యదల్లి, మరీచిః=మేఘగళన్న ప్రేరిసువ నిమిత్తదింద మరీచినామకనాగి మరీచియంబ మరుత్తినల్లి, అస్మి=సన్నిహితనాగి ద్దేనె. తత్త్రాణాం=నక్షత్రగళ మధ్యదల్లి, శశే=అత్యంత సుఖపుళ్యవనాద ప్రయుక్త శశేనామకనాగి చంద్రనల్లి సన్నిహితనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. తా॥ ౧౨ ఆదిత్యరుగళల్లి విష్ణునామక సూర్యును నానే ఇదు ప్రత్యక్ష విభూతిరూప సూర్యుగె ప్రకాశరూప గళల్లియూ మరీచిగె మరుత్తుగళల్లియూ చంద్రుగె నక్షత్రగళల్లియూ శ్రేష్ఠత్వ కొడువదాగి ఆ ఆ శబ్దవాచ్యుగళాగి ఆ ఆ పదాధాగళల్లి సన్నిహిత భగవద్రూపగళు తిరోహిత భగవద్రూపగళు యంత తిళియతక్కద్దు. హీంగె ముందె యల్లా కడెయు తిరోహిత రూపగళల్లి అధావన్ను తిళియబేకు.

మూ॥ వేదానాంసామవేదోఽస్మి దేవానామస్మివాసవః ।

ఇద్విగ్రయాణాంమనశ్చాస్మి భూతానామస్మిచేతనా ॥౨౨॥

టీ॥ వేదానాం=వేదగళల్లి, సామవేదః=సమనాగిరో ప్రయుక్తులు, సామజ్ఞానక్కె కారణనాగిరో ప్రయుక్తులు సామవేదదల్లిద్దు సామవేద నామకనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె. దేవానాం=దేవతెగళ మధ్యదల్లి, వా

సవిఃసర్వ దేశగళల్లియూ ఇరువనిమి త్తదిందలు ఇంద్రనల్లి సన్నిహిత
నాగి వాసవ శబ్దవాచ్యనాగి, అస్మి=ఇద్ధేనె. ఇంద్రియాణాం=ఇంద్రి
యగళ మధ్యదల్లి, మనః=జ్ఞానరూపనాద ప్రయుక్త మనశ్శబ్దవాచ్య
నాగి మనస్సినల్లి సన్నిహితనాగి, అస్మి=ఇద్ధేనె. భూతానాం=ప్రాణి
గళ మధ్యదల్లి చేతనా=చేతఃప్రేరకనాగి చేతనాశబ్దవాచ్యనాగి అథవా
ప్రాణిగళిగే చేతనారూపవాద శ్రేష్ఠవాద ధర్మవన్న కొడోనిమి త్త
దింద చేతనాశబ్దవాచ్యనాగిద్ధేనె. తా॥ చేతనయల్లి స్త్రీ రూపదింద
ఇరువదింద చేతనా యంత స్త్రీలింగ శబ్దవాచ్యను. నానే సామ
వేద ఇంద్రదేవరు మనస్సు చేతనా ఇపుగళల్లిద్దు ఇపుగళిగే స్వజాతి
యల్లి శ్రేష్ఠత్వకొడుతా ఆఽ శబ్దవాచ్యనాగిద్ధేనె. ప్రాణిగళిగే చేతనా
యంబ శ్రేష్ఠవాద గుణవచ్చు కొడోవను నానే. చేతనా అందరేమ
నస్సిన వ్యాప్తియు “బహుస్మరణశక్తిశ్చ” యంబ వచనానుసార
బహు స్మరణశక్తి యంత తిళియతక్కద్దు.

మూ॥ రుద్రాణాంశంకరశ్చాస్మి విత్తేశోయక్షరక్షసామ్ ।

వసూనాంపావకశ్చాస్మి మేరుశ్శిఖరిణామహమ్॥ ౨౩॥

టీ॥ రుద్రాణాం=౧౧ రుద్రగళల్లి, శంకరః= సుఖకై కారణ
నాదప్రయుక్త శంకరశబ్దవాచ్యనాగి రుద్రదేవరల్లి సన్నిహితనాగి
రుద్రదేవరిగే శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్ధేనె. యక్షరక్షసాం=య
క్షురు రాక్షసరు ఇవరుగళల్లి, విత్తేశః=ధనగళిగే యజమాననాద ప్ర
యుక్త విత్తేశ శబ్దవాచ్యనాగి విత్తేశనల్లి సన్నిహితనాగి కుబేరగే
యక్షరాక్షసరగళల్లి శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్ధేనె. వసూ
నాం=౮ వసుగళల్లి, పావకః=సర్వవన్న పరిశుద్ధవాగి మాడోప్రయుక్త
పావక శబ్దవాచ్యనాగి అగ్ని అంతర్గతనాగి అగ్నిగే వసుగళల్లి శ్రేష్ఠ
త్వ కొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్ధేనె. శిఖరిణాం=పర్వతగళ మధ్యదల్లి
అహం=నాను, మేరుః=ననగే బేరే ప్రేరకను ఇల్లదిద్దప్రయుక్త మేరు

శబ్దపాచ్యనాగి మేరు పర్వతదల్లి సన్నిహితనాగి పర్వతగళల్లి మేరు పర్వతక్కై శ్రేష్ఠత్వ కొఱ్ఱోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె.

మూ॥ పురోధసంచముఖ్యంమాం విద్ధిపార్థబృహస్పతిమ్ ।

సేనాసీనామహంస్కన్త స్సరసామస్మిసా గరః॥ ౨౪॥

టీ॥ హే పార్థ=యలో అజ్ఞాననే, పురోధసాం=పురోహితరుగళ మధ్యదల్లి, ముఖ్యం=శ్రేష్ఠరాద, బృహస్పతిం=శ్రేష్ఠగిగె. శ్రేష్ఠవాద వేదవాక్యగళిగె స్వామియాదప్రయుక్త బృహస్పతియల్లి సన్నిహితనాగిద్వప్రయుక్తలు బృహస్పతి శబ్దపాచ్యన్నాగి పురోహితరగళల్లి బృహస్పతిగె శ్రేష్ఠత్వ కొఱ్ఱోవన్నాగియు, విద్ధి=తిళి, సేనాసీనాం=సేనాపతిగళల్లి, అహం=నాను, స్కందం=తన్నకడింద సర్వ ప్రపంచవన్ను హారకె హారడినువ నిమిత్తదింద స్కందనామకనాగియు, సుబ్రహ్మణ్యనల్లిసన్నిహితనాగి సుబ్రహ్మణ్యగె సేనాపతిగళల్లి శ్రేష్ఠత్వ కొఱ్ఱోవనాగియు, అస్మి=ఇధేనె. సరసాం=సరోవరగళల్లి, సాగరః=సారగళన్న భుజిసువ నిమిత్తదింద సాగరనామకనాగి సముద్రదల్లి సన్నిహితనాగి సముద్రక్కైసరోవరగళల్లి శ్రేష్ఠత్వ కొఱ్ఱోవనాగియు, అస్మి=ఇధేనె.

మూ॥ మహర్షీణాంభృగురహం గిరామస్మ్యేకమక్షరమ్ ।

యజ్ఞానాంజపయజ్ఞోఽస్మి స్థావరాణాంహిమాలయః॥ ౨౫॥

టీ॥ మహర్షీణాం=మహర్షిగళ. మధ్యదల్లి, అహం=నాను, భృగుః=విరోధిగళన్న హరియోణదరిందలు సుహోణదరిందలు భృగునామకనాగి భృగువునల్లి సన్నిహితనాగియు మహర్షిగళల్లి భృగువిగె శ్రేష్ఠత్వ కొఱ్ఱోవనాగియు, అస్మి=ఇధేనె, గిరాం=వాక్యగళమధ్యదల్లి, ఏకం=ముఖ్యవాద, అక్షరం=చతుర్విధనాశ ఇల్లదిద్వప్రయుక్త అక్షరనామకనాగి ఓంకారదల్లి సన్నిహితనాగి సర్వవాక్య అక్షరగళల్లి ఓం

కారణైశ్చ శ్రేష్ఠత్వకొఞోవనాగియు, అస్మి=ఇద్ధేనె, యజ్ఞానాం=యజ్ఞగళి, జపయజ్ఞం=ఉత్పన్నవాద సర్వవన్న పాలిసువనిమిత్తదింద స పనామకనాగియు యజ్ఞగళింద పూజ్యనాదప్రయుక్త జపయజ్ఞనామకనాగి జపయజ్ఞదల్లి సన్నిహితనాగి సర్వయజ్ఞగళిల్యూ జపయజ్ఞకైశ్చ శ్రేష్ఠత్వకొఞోవనాగి, అస్మి=ఇద్ధేనె, పావరాణాం=నడియదే ఇరువవస్తుగళి, హిమాలయం=హిమనామకలక్ష్మీరూపగళిగె ఆశ్రయనాదప్రయుక్త హిమాలయ శబ్దవాచ్యనాగి హిమవత్పర్వతదల్లి సన్నిహితనాగి హిమవత్పర్వతకై ప్థావరగళి శ్రేష్ఠత్వకొఞోవనాగిద్ధేనె.

మూ॥ అశ్వత్థసర్వపుష్పాణాం దేవషీ=ణాంచనారదః।

గంధర్వాణాంచిత్రరథసిద్ధానాంకపిలోమునిః॥ ౨౬॥

టీ॥ సర్వపుష్పాణాం=సమస్తపుష్పగళి, అశ్వత్థం=అశ్వదహం గ ఇరువనిమిత్తదింద అశ్వత్థనామకనాగి అశ్వత్థపుష్పదల్లి సన్నిహితనాగి సర్వపుష్పగళిల్యూ అశ్వత్థపుష్పకై శ్రేష్ఠత్వకొఞోవనాగి, అస్మి=ఇద్ధేనె, దేవషీ=ణాం=దేవషీ=గళి, నారదః=మనుష్యరిగె అపేక్షితగళిన్న కొఞోనిమిత్తదింద నారద నామకనాగి నారదరల్లి సన్నిహితనాగి నారదరిగె దేవఋషిగళి శ్రేష్ఠత్వకొఞోవనాగి, అస్మి=ఇద్ధేనె, గంధర్వాణాం=గంధర్వరగళి, చిత్రరథః=విచిత్రవాద అధిదైవ అధ్యాత్మ అధిభూతగళింబ రథపుష్కవనాద ప్రయుక్తచిత్రరథనామకనాగి చిత్రరథంబ గంధర్వనల్లి సన్నిహితనాగి గంధర్వరల్లి చిత్రరథగె శ్రేష్ఠత్వకొఞోవనాగి, అస్మి=ఇద్ధేనె. సిద్ధానాం=సిద్ధరగళి, కపిలం=మునిః=సుఖరూపనాగియు సర్వజగత్పాలకనాగియు సర్వజగత్సంహారకనాగియు ఇరువదరింద కపిలనామకనాదఋషియాగి, అస్మి=ఇద్ధేనె, ఇదు సాక్షాత్ విభూతిరూప.

మూ॥ ఉచ్చైశ్చ్రవసమశ్వానాం విద్ధిమామమృతోద్భవం।

ఐరావతంగజేన్ద్రాణాం సరాణాంచసరాధిపం॥ ౨౭॥

టీ|| అశ్వానాం=కుదిరిగళ్ళి, మాం=న్నన్ను, అమృతోద్భవం=క్షీరసముద్రదల్లి ఉత్పన్నవాద, ఉచ్చైఃశ్రవనం=ఉత్కృష్టకీర్తి ఉత్పన్నవాద ప్రయుక్త ఉచ్చైఃశ్రవస్సు నామకనాగి ఉచ్చైఃశ్రవస్సీ నల్లి సన్నిహితవాగి కుదిరిగళ్ళి ఉచ్చైఃశ్రవస్సిగె ఉత్కృష్టత్వవస్సు కొడోవన్నాగి, విద్ధి=తిళి, గజేంద్రాణాం=గజశ్రేష్ఠగళ్ళి, ఐరావతం=ముక్తియల్లిరువ ఐరవేంబోసరోవర లక్ష్మీస్వరూపవేంత హేళిద్దరింద ఐరనామకళాద లక్ష్మీయన్ను పాలిసువదరింద ఐరావతనామకన్నాగి యు ఐరావతదల్లి సన్నిహితన్నాగి గజశ్రేష్ఠగళ్ళి ఐరావతక్క శ్రేష్ఠత్వకొడోవన్నాగియు, విద్ధి=తిళి, నరాణాం=మనుష్యగళ్ళి, నరాధిపం=మనుష్యరిగెల్లరిగూను స్వామియాగిరో ప్రయుక్త నరాధిప నామకన్నాగి చక్రవర్తిగళ్ళి సన్నిహితన్నాగియు మనుష్యగళ్ళి రాజరిగె శ్రేష్ఠత్వవన్న కొడోవన్నాగియు, విద్ధి=తిళి.

మూ|| ఆయుధానామహంవజ్రం ధేనూనామస్మికామధుక్|

ప్రజనశ్చాస్మికస్తర్ప స్సర్పాణామస్మివాసుకిః|| ౨౮||

టీ|| అహం=నాను, ఆయుధానాం=ఆయుధగళ్ళి, వజ్రం=సర్ప దోషగళింద బిడల్పట్టిరోప్రయుక్త శత్రుగళింద బిడల్పట్టిరోప్రయుక్త పూను, వజ్రనామకనాగి వజ్రాయుధదల్లి సన్నిహితనాగి ఆయుధగళ్ళి వజ్రక్క శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, ధేనూనాం=ఆకుళుగళ్ళి, నామధుక్=అభీష్టగళన్న కరియువనిమిత్తదింద కామధేను నామకనాగి కామధేనువిన్లి సన్నిహితనాగి ఆకుళుగళ్ళి కామధేనువిగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, కందర్పం=సుఖభేదగళన్న అనుభవిసువనిమిత్తదింద కందర్పనామకనాగియు, ప్రజనశ్చ=శ్రేష్ఠవాద ఉత్పత్తిగె కారణనాద ప్రయుక్త ప్రజననామకనాగి మన్మథనల్లి సన్నిహితనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె, సర్పాణాం=ఓండుతలె ఉళ్ళ సర్పగళ మధ్యదల్లి, వాసుకిః=వాసమాడువదక్క శ్రేష్ఠవాదసుఖవన్న కొడోనిమిత్త

దింద వాసుకినామకనాగి వాసుకియల్లి సన్నిహితనాగి సర్వగళల్లి వాసుకిగె శ్రేష్ఠత్వకొఱోవనాగియు, అస్మి=ఇద్దెనె.

మూ॥ అనన్తశ్చాస్మినాగానాంవరుణోయాదసామహం।

పితృణామర్యమాచాస్మియమస్సంయమతామహం॥ ౨౯॥

టీ॥ నాగానాం=అనేకతలెగళుళ్ళ సర్వగళల్లి, అనంతశ్చ=చేశ కాలగుణగళింద అంత ఇల్లదిద్ద ప్రయుక్త అనంతనామకనాగి అనంత నామక శేషదేవరల్లి సన్నిహితనాగి నాగగళల్లి అనంతగె శ్రేష్ఠత్వకొఱోవనాగియు, అస్మి=ఇద్దెనె, అహం=నాను, యాదసాం=జలదల్లి సం చారమాడువ ప్రాణిగళల్లి, వరుణః=ఉత్పానందరూపనాద ప్రయుక్త వరుణశబ్దవాచ్యనాగి వరుణనల్లి సన్నిహితనాగి వరుణగె శ్రేష్ఠత్వకొఱోవనాగి, అస్మి=ఇద్దెనె, పితృణాం=పితృదేవతిగళల్లి, అర్యమా=జ్ఞేయగళాద సర్వ వస్తుగళన్న తిళదవనాదప్రయుక్త అర్యమానామకనాగి అర్యమాయంబ పితృదేవతియల్లి సన్నిహితనాగి పితృదేవతిగళల్లి, అర్యమాయంబ పితృదేవతిగె శ్రేష్ఠత్వకొఱోవనాగి, అస్మి=ఇద్దెనె, సంయమతాం=నియమన మాడువవరుగళల్లి, అహం=నాను, యమః=నియమనమాడువ నిమిత్తదింద యమనామకనాగి యమదేవరల్లి సన్నిహితనాగి నియమనవెంబ శ్రేష్ఠధర్మవన్న కొఱోవనాగిద్దెనె.

మూ॥ ప్రహ్లాదశ్చాస్మిదైత్యానాం కాలకిలయతామహం।

మృగాణాంచమృగేన్ద్రోహంవై నతేయశ్చపక్షిణాం॥ 3౦॥

టీ॥ దైత్యానాం=దైత్యరగళమధ్యదల్లి, ప్రహ్లాదః=శ్రేష్ఠవాద సుఖ ఉత్సవనాద ప్రయుక్త ప్రహ్లాద శబ్దవాచ్యనాగి ప్రహ్లాదనల్లి సన్నిహితనాగి ప్రహ్లాదనిగె దైత్యరగళల్లి శ్రేష్ఠత్వ కొఱోవనాగి, అస్మి=ఇద్దెనె, కలయతాం=తిళకొంబోవరుగళల్లి అథవా బంధనాదిగళన్న మాడువరల్లి, కాలః=సర్వజ్ఞనాగిరోనిమిత్తదింద కాలనామ

కనాగి కాలనల్ల సన్నిహితనాగి తిళియోవరగళల్లి కాలనిగె శ్రేష్ఠత్వ
కొడోవనాగి, అహం=నాను, అస్మి=ఇధేనె. మృగాణాం=మృగగళల్లి,
అహం=నాను, మృగేంద్రం=పరమాత్మన్న హుడుకోప్రయుక్త మృ
గశబ్దవాచ్యురాద భక్తరగళిగె స్వామియాద ప్రయుక్త మృగేంద్ర
శబ్దవాచ్యనాగి మృగేంద్రవాద సింహదల్లి సన్నిహితనాగి సింహక్కు
మృగగళల్లి శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె. పక్షిణాం=పక్షిగ
ళల్లి, వైనతేయః=విశేషవాగి నమ్రరాద భక్తరిగె ఆశ్రయనాగి భక్తర
సంబంధియాద ప్రయుక్త వైనతేయనామకనాగి గరుడదేవరల్లి సన్ని
హితనాగి పక్షిగళల్లి గరుడగె శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగి ధేనె.

మూ॥ పవనఃపవతామస్మి రామశ్చస్త్రీభృతామహం ।

ఝషాణాంమకరశ్చాస్మిప్రతసామస్మిజాహ్నువీ॥ 30॥

టీ॥ పవతాం=శుద్ధిమాడువవరగళల్లి అథవా వేగ ఉత్పవరగళల్లి
పవనః=జగద్రక్షకరగళింద భజనలిక్కు అహం=నానాద పవననామకనాగి
వాయుదేవరల్లి సన్నిహితనాగి వాయుదేవరిగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి,
అస్మి=ఇధేనె. శస్త్రుభృతాం=శస్త్రధారిగళల్లి, రామః=లోకవన్ను
సంతోషపడినువదరింద లోకపు ఇవనకడింద సంతోషపడున నిమిత్త
దిందలు రామచంద్రనామకనాగి, అస్మి=ఇధేనె. ఝషాణాం=మత్స్య
గళల్లి, మకరః=జనరిగె యోగ్యతానుసార స్వల్పజ్ఞానవన్ను మాడో
నిమిత్తదింద మకరనామకనాగి మకరదల్లి సన్నిహితనాగి మత్స్యగ
ళల్లి మకరక్కు శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె. ప్రతసాం=నది
గళల్లి, జాన్తవీ=అసారవాదప్రయుక్త సంసారవన్న బిడువవరన్న రక్షి
సువ నిమిత్తదింద జాన్తవీనామకనాగి గంగెయల్లి సన్నిహితనాగి గం
గెగె నదిగళల్లి శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె.

మూ॥ సర్గాణామాదిరస్తశ్చ మధ్యంచైవాహమర్జున।

అభ్యాత్మవిద్యావిద్యానాం వాదఃప్రవదతామహం ॥31॥

టీ|| సగాణాం=ప్రాణిగళిగె, ఆదిరి=సృష్టిక ర్తను, అంతరి=నాశ కతను, మధ్యంచ=పాలన కతను, అహమేవ=నానే. అజాన= యలోఅజాననే, విద్యానాం=విద్యగళి, అధ్యాత్మవిద్యా=జీవరుగళిగె స్వామియాగిరోణదరిందలు జ్ఞానస్వరూపనాగిరోదరిందలు అధ్యాత్మ విద్యానామకనాగి అధ్యాత్మవిద్యయిల్లి సన్నిహితనాగి విద్యగళి అధ్యాత్మవిద్యగె శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె. ప్రవదతాం= జల్పవితండాదిరూప వాదగళిన్న మాడోవరుగళి, వాదరి=సర్వశబ్ద వాచ్యనాగిద్దప్రయుక్త వాదనామకనాగి వాదదల్లి సన్నిహితనాగి కథగళి వాదకథగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె.

మూ|| అక్షరాణామకారోఅస్మి ద్వద్వస్సమాసికస్యచ ।

అహమేవాక్షయిరికాలో ధాతాఽహంవిశ్వతోముఖః ||33||

టీ|| అక్షరాణాం=అక్షరగళి, అకారరి=అ యంత కరెయల్ప డువ నిమిత్తదింద అకారనామకనాగి అకారదల్లి సన్నిహితనాగి అ క్షరగళి అకారక్కె శ్రేష్ఠత్వ కొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె. సామా సికస్య=సమాస సమూహగళి, ద్వంద్వరి=హారగె ఒళగె యరడు రూపనాగిరోప్రయుక్త ద్వంద్వనామకనాగి ద్వంద్వ సమాసదల్లి సన్ని హితనాగి సమాసగళి ద్వంద్వ సమాసక్కె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె. అక్షయరి=నాశరహితనాదప్రయుక్త అక్షయశబ్దవా చ్యను, కాలరి=సర్వ సంహారకనాదప్రయుక్త కాలనామకను అక్షయ కాలదల్లి సన్నిహితను, అహమేవ=నానే, ధాతాఽ=సర్వవస్తు ధారణ పోషణగళిన్న మాడువను, అహం=నానే, విశ్వతోముఖరి=సర్వ ది క్కుగళియూ ముఖ ఉత్పవనాదప్రయుక్త విశ్వతోముఖ నామక నాగి బ్రహ్మదేవరల్లి సన్నిహితనాగి సర్వత్ర ఇరువ ముఖాది సర్వా నయవ ఉత్పవనాగి, అస్మి=ఇధేనె.

మూ॥ మృత్యుస్సర్వహరశ్చాహ ముద్భవశ్చభవిష్యతాం ।

కీర్తిఃశ్రీరాక్షసనారీణాం స్మృతిర్మేధాధృతిఃక్షమా॥ 38॥

టీ॥ అహం=నాను, సర్వహరః=సర్వసంహారకనాద, మృత్యుః=
హరికనాదప్రయుక్త మృత్యునామకనాగి మృత్యువిసల్లి సన్నిహితనా
గి, అస్మి=ఇధేనె, భవిష్యతాం=హుట్టోవరగళిగె, ఉద్భవశ్చ=సృష్టిమా
తోనిమిత్తదింద ఉద్భవనామకనాగి సృష్టియల్లి సన్నిహితనాగి, అ
స్మి=ఇధేనె, నారీణాం=స్త్రీగళిగె, కీర్తిః=సంకీర్తనె మండువదక్కె అ
హం=నాగిరో ప్రయుక్తకీర్తి=నామకనాగి కీర్తియల్లి సన్నిహితనాగి
ద్దేనె, శ్రీః=ఆశ్రయనాగిరో ప్రయుక్త శ్రీనామకనాగి శ్రీయల్లి
(సంపత్తిసల్లి) సన్నిహితనాగి ద్దేనె, వాక్=వక్తా ఆదప్రయుక్త వాక్
నామకనాగి వాక్కినల్లి సన్నిహితనాగిధేనె, స్మృతిః=స్మరిణెమాడువద
క్కె అహం=నాదప్రయుక్త స్మృతినామకనాగి స్మరిణెయల్లి సన్నిహి
తనాగి ద్దేనె, మేధా ధృతిఃక్షమా=ధారణాశక్తి ఉల్భబుద్ధి ధైర్యక్షమా
ఈ గుణస్వరూపనాగిరో ప్రయుక్తమేధాధృతిక్షమానామకనాగి మే
ధాధృతిక్షమాదిగుణగళిల్లి సన్నిహితనాగి, అస్మి=ఇధేనె.

మూ॥ బృహత్సమతథాసామ్నాం గాయత్రీఛన్దస మహం ।

మాసా నాంమాగశీషోఽహమృతానాంకుసుమాకరం॥

టీ॥ సామ్నాం=సామవేదగళిల్లి, బృహత్సమ=మహత్తాదసార
నాదప్రయుక్త అప్రమేయనాదప్రయుక్తలు బృహత్సమనామకనా
గి బృహత్సమదల్లి సన్నిహితనాగి రథంతరవై రూపవై రాజాదినామ
కగళాద సామగళిల్లి బృహత్సమక్కె శ్రేష్ఠత్వకొఱ్ఱోవనాగి, అస్మి=ఇ
ధేనె. అహం=నాను, ఛందసాం=ఛందస్సుగళిల్లి, గాయత్రీ=తన్నన్న
గానమాఱోవరగళిన్న కాపాడువనిమిత్తదింద గాయత్రీనామకనాగి
గాయత్రీఛందస్సినల్లి సన్నిహితనాగి ఛందస్సుగళిల్లి గాయత్రీఛంద

స్మితే శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె. అహం=నాను, మాసానాం=తింగళుగళల్లి, మాగేశీషణి=అర్చిరాది మార్గగళిగె శిరస్థాననాగిరో ప్రయుక్తమాగేశీషణామకనాగి మాగేశీషణమాసదల్లి సన్నిహితనాగి తింగళుగళల్లిమాగేశీషణమాసక్కె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె. ఋతునాం=ఋతుగళల్లి, కుసుమాకరం=అయోగ్యరిగె కుత్సితజ్ఞానవన్ను యోగ్యరిగె సరియాద జ్ఞానవన్ను మాడోవనాద ప్రయుక్తకుసుమాకర నామకనాగి వసంతఋతువిసల్లి సన్నిహితనాగి ఋతుగళల్లి వసంతఋతువిగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె.

మూ॥ ద్యూతంఛలయతామస్మి తేజస్తేజస్వినామహం।

జయోఽస్మివ్యవసాయోఽస్మి సత్త్వం సత్త్వతామహం॥

టీ॥ ఛలయతాం=కపటమాడోవరగళల్లి, ద్యూతం=క్రీడాసక్తనాగిరో ప్రయుక్త ద్యూతనామకనాగి జూజాటదల్లి సన్నిహితనాగి కపటగళల్లి జూజాటక్కె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె. అహం=నాను, తేజస్వినాం=తేజస్సు ఉళ్ళవరగళల్లి, తేజః=ప్రకాశమాడోవనాద ప్రయుక్త తేజోనామకనాగి తేజస్సనల్లి సన్నిహితనాగి తేజస్విగళిగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగి, అస్మి=ఇధేనె. జయోఽస్మి=జయశాలిగళిగె జయరూప శ్రేష్ఠధర్మవన్ను కొడోనిమిత్తదింద జయనామకనాగి జయదల్లి సన్నిహితనాగి ధేనె. వ్యవసాయః అస్మి=నిశ్చయజ్ఞాన ఉళ్ళవరిగె వ్యవసాయవెంబ నిశ్చయ జ్ఞానరూప శ్రేష్ఠధర్మకొడోవనాగి వ్యవసాయనామకనాగి వ్యవసాయదల్లి సన్నిహితనాగి ధేనె. అహం=నాను సత్త్వవతాం=సత్త్వగుణ అథవా బల ఉళ్ళవరిగె, సత్త్వం=సత్త్వగుణవెంబ శ్రేష్ఠధర్మకొడోవనాగి సత్త్వనామకనాగి సత్త్వదల్లి సన్నిహితనాగి ధేనె.

మూ॥ వృష్టీనాంవాసుదేవోఽస్మి పాణ్డవానాంధనజ్ఞయః।

మునీనామప్యహంవ్యాసః కపీనాముశనాకవిః॥ 32॥

టీ॥ వృష్టిస్థానం=యాదవరగళల్లి, వాసుదేవః=సర్వవన్న మరే
 మాడోప్రయుక్త అథవా వాసమాడినువ ప్రయుక్తలు సర్వత్రవా
 సమాడో ప్రయుక్తలు వాసునామకనాగియు క్రీడాదిగుణ ఉశ్శవనా
 ద దేవనామకనాగియు వాసుదేవనామకనాగి, అస్మి=ఇధేనె. పాండ
 వానాం=పాండవరగళల్లి, ధనంజయః=హణగళన్న జయినువప్రయుక్త
 ధనంజయనామకనాగి ధనంజయనల్లి సన్నిహితనాగి, అస్మి=ఇధేనె. అ
 హం=నాను మునీనాం=ముషిగళల్లి, వ్యాసః=శ్రేష్ఠనాగ్యుసర్వత్ర ఇరో
 ప్రయుక్తలు అథవా శ్రేష్ఠవాద స్థితి ఉశ్శవనాదప్రయుక్తలు వ్యాస
 నామకనాగి, అస్మి=ఇధేనె. కవీనాం=కవిగళల్లి, ఉశనాకివిః=సృష్ట్యాదిగళ
 ఇచ్చా ఉశ్శవనాదప్రయుక్త, ఉశనాకివి నామకనాగి శుక్రాచార్యరల్లి
 సన్నిహితనాగి కవిగళల్లి శుక్రాచార్యరిగె శ్రేష్ఠత్వకొడోవనాగిధేనె.

మూ॥ దణ్డోదమయతామస్మి నీతిరస్మిజిగీషతాం॥

మానంచై వాస్మిగుహ్యనాం జ్ఞానంజ్ఞానవతామహం॥ 3౪॥

టీ॥ దమయతాం=శిక్షేమాడోవరగళల్లి, దండః=శిక్షేమాడోని
 మిత్తదింద దండనామకనాగి దండనె యంబ ధర్మవన్న కొడోవనాగి
 అస్మి=ఇధేనె. జిగీషతాం=జయిసబేకెంత ఇచ్చినువరగళల్లి, నీతిః=
 నీతియంబశ్రేష్ఠధర్మవన్న కొడోవనాగి, నీతినామకనాగి నీతియల్లి స
 న్నిహితనాగి అస్మి=ఇధేనె. గుహ్యనాం=రహస్యగళల్లి, మానం=ము
 షిగళింద స్తోత్రమాడువదక్కె అహానాగిరో ప్రయుక్త మానశబ్ద
 వాచ్యనాగి మానవెంబ శ్రేష్ఠధర్మవన్న కొడువవనాగి మానదల్లి సన్ని
 హితనాగి, అస్మి=ఇధేనె. అహం=నాను, జ్ఞానవతాం=జ్ఞానిగళల్లి, జ్ఞా
 నం=జ్ఞానవెంబ శ్రేష్ఠధర్మవన్న కొడోవనాగి జ్ఞానరూపనాగి జ్ఞాననామ
 కనాగి జ్ఞానదల్లి సన్నిహితనాగి, అస్మి=ఇధేనె.

వి.ఆ॥ ఈవిభూతిరూపగళ అల వస్తుగళిగె శ్రేష్ఠత్వకొడోణ అనేకవిధ. హ్య
 ందరె చంద్రమోదలాదవరిగె విజాతీయగళాద సక్షత్రాదిగళల్లి శ్రేష్ఠత్వవన్న

1 సత్సం సత్సవతాం ఇత్యాదిగళల్లి ధర్మగళాదవస్తుగళల్లి సత్వ మేదలగళల్లి క్రేష్టధర్మవస్తు 2 రుద్రాణాంశకరః ఇత్యాది వాక్యగళల్లి సజాతీయగళల్లి క్రేష్టత్వవస్తు 3 ఇంద్ర, శుక్ర, అజుఁన, యజ్ఞ, పఞ్చ, సామవేద ఇవగళిగె సజాతీయగళల్లి కెలవరకింత క్రేష్టత్వవస్తు 4 అల విభూతిరూపగళు కొడుతవె. దేవతాశల్యా కవిత్వాదిగుణగళల్యా బ్రహ్మదేవర క్రేష్టరు పాండవరగళల్లి భీమసేనదేవర క్రేష్టరు యజ్ఞగళల్లి జ్ఞానయజ్ఞ క్రేష్టరు. ఆయుధగళల్లి చక్రాయుధ క్రేష్టరు వేదగళల్లి ఋగ్వేదక్రేష్టరు ఆదప్రయుక్త పూర్వంక్రేష్టరుంథ పేళల్లి ఇంద్రాదిగళిగె సర్వాపేక్షయా క్రేష్టరుంథ అభావల్లి. కెలవరకింత క్రేష్టరుంథ లె అభావ.

మూ॥ యచ్ఛాపినర్వభూతానాం బీజంతదహమజాన ।

నతద స్తివినాయత్సృన్మయాభూతంచరాచరమ్ ॥ 3౯॥

టీ॥ అజుఁన=యలో అజుఁన, సర్వభూతానాం=సర్వ ప్రాణిగళిగె, యత్=యావదు, బీజం=కారణం, తచ్చ=అదూను, అహం=నాను, యావ ప్రమాణదింద పరమాత్మగె సర్వ వ్యాప్తత్వ తిళియ బరుత్తదె, అందరె పేళుత్తారె. మయావినా=నన్న హాతుఁ, యత్=యావదు, భూతం=ఉత్పన్నవాగి, స్యాత్=ఆధీతో, తత్=అంథా, చరాచరం=చర అచర ప్రపంచపు, నా స్తి=ఇల్ల ఆదప్రయుక్త నాను సర్వత్ర వ్యాప్తనాగిద్దేనె యంత అభావ. అభవా సూర్యాదిగళల్లి క్రేష్టత్వకొడోవనాగి నాను ఇద్దేనె యంత పేళిదరె, జ్యోతి మొదలదవుగళల్లి ఇల్లవెంశ తోరోదు ఆదప్రయుక్త నన్నహాతుఁ యావదూను ఇల్లవెంత సర్వగతత్వవన్న పేళిద్ధారె.

అ॥ విభూతిరూపగళన్న పేళోణవన్న సంక్షేపమాడోవరాగి హింకె సంక్షేపమాడువదక్కె- కారణవన్న తోరిసికొడుత్తా ఉపసంహర మాడుత్తారె.

మూ॥ నాన్తో స్తిమమదివ్యానాం విభూతీనాంపర స్తప ।

ఏషతూ ద్వేశతఃప్రోక్తోవిభూతేర్విస్తరోమయా॥ ౪౦॥

టీ॥ హే పరంతప=యలో అజుఁననే, మమ=నన్న, దివ్యానాం=దివ్యగళాద, విభూతీనాం=విభూతి రూపగళిగె, అంతః=కొనెయు, నా

స్త్రీ=ఇల్ల. ఏషః=అహమాత్మాగుడాకేశ-ఆదిత్యానామహంవిష్ణుః" ఇ
త్యాది శ్లోకగళింద విభూతిరూపగళ సంక్షేపపు, ఉద్దేశతః=ఆకళన్న
కొంబుహిడిదు తోరినువ హంగె ఇదు విభూతిరూప యంత ప్రత్యేక
వాగి, మయా=నన్నింద, ప్రోక్తః=హేళల్పట్టతు, ఏషతు=ముందె హే
ళతక్కద్దాగి నన్న మనస్సినల్లిరువదాదరో, విభూతే=విభూతిరూప
గళ, విస్తరః=విస్తారపు, మయా=నన్నింద, ప్రోక్తః=హేళల్పడుత్తదె.
అథవా పూర్వదల్ల హేళల్పట్టదె. తా|| నన్న విభూతి రూపగ
ళన్న హేళి ముగిసలిక్కె ఆగలారదు. అదు అనంత ఆదప్రయుక్త
సంక్షేపమాడి ముఖ్యవాగి ఉద్దేశదింద హేళిద్దెనె. ముందె విస్తార
వాగి హేళుత్తెనె.

అ|| ఆ విభూతిరూపగళ విస్తారక్కె- లక్షణవన్న హేళి ఆ విభూతి రూప
వన్న తిళికికొడుత్రారె.

మూ|| యద్యద్విభూతిమత్సత్త్వం శ్రీమదూజితమేవవా|

తత్తదేవావగచ్ఛత్త్వం మమతేజోంశసమ్భవమ్| రం||

టీ|| యత్ యత్ సత్త్వం=యావ యావ వస్తువు, విభూతి
మత్=తమ జాతికింత శ్రేష్ఠత్వ ఉళ్ళద్దో, శ్రీమత్=సంపత్తు ఉళ్ళద్దో, ఉ
జితమేవవా=అభివృద్ధిపుళ్ళద్దో, తత్ తత్=ఆ ఆ వస్తువన్న, మమ=
నన్న, తేజోంశసంభవమేవ=తేజో రూపవాద అంశదింద ఉత్పన్నవా
దద్దాగె, త్వం=నీను, అవగచ్ఛ=తిళి. తా|| స్వజాతియల్లి శ్రేష్ఠవాగి
యు సంపత్తు ఉళ్ళద్దాగియు అభివృద్ధి ఉళ్ళద్దాగియు ఇరోణవే నన్న
విభూతిరూపగళ విస్తారక్కె లక్షణపు. ఇంథా లక్షణ ఉళ్ళద్దు యావ
దో అదు నన్న విభూతిరూప ఈ గుతి=నింద విభూతి రూపగళ విస్తార
వన్న తిళియబేకు.

అ|| హింగె లక్షణవన్న హేళి తిళసల్పట్ట ఆ ఆ వస్తుగళల్లిరువ విభూతి నిస్తా
రదక్షింతలు అధికవాద విభూతి విస్తారవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ అథవాబహువై తేన కింజ్ఞాతేనతవాజ్ఞానః।

విష్టభ్యాహమిదంకృత్స్న మేకాంశేనస్థితోజగత్ ॥ ౪౨॥

టీ॥ హే అజ్ఞాన=యలో అజ్ఞాననె, అథవా=మత్తోందుపక్ష
దల్లి, ఏతేబహుశా=ఈసూర్య మొదలొకటి వస్తుగళిరువ పరిణా
తగళాద విభూతిరూపగళివస్తార, జ్ఞాతేన=తిశ్చద్దరింద, తవ=నినగె,
కిం=యేనుఫల (ఒందుఫలపూ ఇల్ల వెంతభావ. అందరె ముందె హేళ
ల్పదువ వ్యాప్తజ్ఞానద ఫలదకింతలు అల్పఫలవాదప్రయుక్త ఇదుయేను
ఫల యంత ఆక్షేపమాడిద్దారేహోతుక నిష్ఫలవాదప్రయుక్తవల్ల.)
అదరెయావదు తిశ్చోబేకాదద్దు అందరె హేళుత్తారె:—ఇదం=ప్ర
త్యక్షాదిప్రమాణగళింద తిశ్చియల్పట్ట, కృత్స్నం జగత్=సర్వప్రపంచవ
న్ను, ఏకాంశేన=అనంత అంశగళమవ్యదల్లి ఒందు అంశదిందలే,
అహం=నాను, విష్టభ్యా=వ్యాప్తికొందు, స్థితః=ఇద్దేను.

వి-౨॥ సమస్త అంశగళింద వ్యాప్తికోబేకాదరె ఇంథా జగత్తు సహస్ర ఇద్ద
రూను సాకాగలారదు. ఆదప్రయుక్త అంథా అపరిమితవాదవ్యాప్తి ఉత్పవను నాను.
ఆదప్రయుక్త అంథాజ్ఞానసే నిసగె అవశ్యక. ఆ వ్యాప్త జ్ఞానదిందలే. మోక్షప్రా
ప్తవాదరె పూర్వదల్లి పరిమితగళాద విభూతిరూపగళ జ్ఞానవ్యధా. ఆదప్రయుక్త
అవశ్యకన్న హేళిద్దు వ్యధా యంత అందరె, “అజ్ఞాత్యైసం సర్వవిశేషయక్తం”
ఇత్యాది శ్రుతిగళింద పూర్వహేళిద పరిచ్ఛిన్న విభూతిరూపజ్ఞానపు అవశ్యకతె.
సీసు మహాసంక్లె అధికారియాదప్రయుక్త నిసగె పరిచ్ఛిన్న విభూతిరూప వ్యాప్త
రూప ఈ ఉభయ జ్ఞానభాను అవశ్యకతే. విశేషవాదవ్యాప్త జ్ఞానమాత్ర సాకాగ
లారదు. హీనే పూర్వం హేళిద పరిచ్ఛిన్న విభూతిరూపజ్ఞాన యంతక్లె యంతహేళి
ద్దును వ్యాప్తవిశేషవిభూతిరూప అవశ్య తిశ్చోబేవ యంబ అభిప్రాయదిందలే.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

శ్రీ కృష్ణాజ్ఞాన సంవాదే విభూతియోగోనామ

దశమోధ్యాయః

అ గ న కా గ శో ధ్యా యః

అ॥ పూర్వాధ్యాయకొనియల్లి “విష్వభ్యాహమిదంకృత్సన్ని” యంత వ్యాప్త
రూపద ఉపాసనయు సంక్షేపవాగి హేళిల్పటితు. ఆ సంక్షేపవాగి హేళిద్దు బ
ద్ధిగ విషయవాగి ధ్యానమాడోణపు సాధ్యవల్ల. ఆదప్రయుక్త ధ్యానసౌకర్య కో
స్కర సంక్షేపవాగి పూర్వదల్లి హేళిద్ద విశ్వరూపవన్న ఈ అధ్యాయదల్లి విస్తా
వాగి హేళుతారె. ఆదప్రయుక్తలె ౧౦వే అధ్యాయదనంతర ఈ అధ్యాయ హే
ళతక్కదాగితు. పూర్వాధ్యాయక్కు ఈ అధ్యాయక్కు అభాదల్యూ భేదఇదె
అర్జున విశ్వరూపవన్న తిశ్కోంబోదలె ప్రశ్నమాడజేసు యంత ఇచ్చిసి ఉపదేశమా
డల్పట్ట అర్థవన్న “మదనుగ్రహయ” ఇత్యాది అశ్లోకగళింద అనువాదమాడుతానె.

(అభిజాన ఉవాచ=అభిజాన మాతనాడుతానె.)

మూ॥ మదనుగ్రహయపరమం గుహ్యమధ్యాత్మసంజ్ఞితం।

యత్త్వయోక్తంవచస్తేన మోహాయంవిగతోమమ॥

టీ॥ పరమంగుహ్యం=అత్యంతగోప్యవాద, అధ్యాత్మసంజ్ఞితం=
పరమాత్మనే విషయకవాగిద్దప్రయుక్త అధ్యాత్మనామకవాద, యన్య
చరి=యావవాక్యపు, మదనుగ్రహయ=నన్న అనుగ్రహకోస్కర, త్వ
యా=నిన్నిన్న, ఉక్తం=హేళిల్పట్టితో, తేన=ఆవాక్యదింద, మమ=నన్న,
అయం మోహం=బంధు స్నేహదిరూప ఈఅజ్ఞానపు, విగతం=హరిగితు.

మూ॥ భవాప్యయాహిభూతానాం శ్రుతౌవిస్తరశోమయా।

త్వత్తరిమఃపత్రాక్ష మాహాత్మ్యమపిచావ్యయం॥ ౨॥

టీ॥ కమలపత్రాక్ష=కమలదళదహాగె విశాలవాదనేత్రపుళ్ళ కృ
ష్ణనె, త్వత్తరి=నిన్నికడింద, భూతానాం=ప్రాణిగళిగె, భవాప్యయా=
జన్మమరణగళు, మయా=నన్నింద, విస్తరశరి=విస్తారవాగి, శ్రుతౌ=కేళ
ల్పట్టితు, అవ్యయం=నాశరహితవాద, మాహాత్మ్యమపిచాహాత్మ్య
మా, శ్రుతం=కేళిల్పట్టితు. తా॥ “అహంకృత్సన్నిప్యజగతః” ఇత్యాది

శ్లోకగళింద సప్తమ మోదలాద అధ్యాయగళి సర్వజగత్తిన సృష్టిసం
హారకత్వత్వాది మహిమగళన్న విస్తారవాగి హేళిద్ధిరి. అదరన్న నా
ను కేళిద్ధేనె యంత అనువాదమాడిద్దానె.

అ॥ కృష్ణవాక్యపన్న హిగె స్తోత్రమాడి తాను తిళకోజేకాద విశ్వరూపద
ఆవిర్భావపన్న “ఏవమేతత్” ఇత్యాది యరడుళ్లోకగళింద ప్రాథిమ్యతై నె.

మూ॥ ఏవమేతద్యథాత్థత్వ మాత్మానంపరమేశ్వర।

ద్రష్టుమిచ్ఛామితేరూప మైశ్వరంపురుషోత్తమ॥ 3॥

టీ॥ పరమేశ్వర=మహా ఐశ్వర్యయుక్తనాద కృష్ణనె, త్వం=నీను,
ఆత్మానం=తన్నును, యథా=యావప్రకారవాగి, ఆత్మ=హేళతియో,
ఏతత్=ఈవాక్యపు, ఏవమేవ=సత్యవే, హే పురుషోత్తమ=పురుషశ్రే
ష్ఠనాద కృష్ణనె, ఐశ్వరం=అచింత్యశక్తి ఉత్సృంథా; తే=నిన్న, రూపం=
విశ్వరూపపన్ను, ద్రష్టుం=నోడువదక్కె, ఇచ్ఛామి=ఇచ్ఛిను తై నె.
తా॥ పరమాత్మనవిషయవాద యావమహిమగళన్న హేళిద్ధిరో ఈవా
క్యగళు సర్వపూ యథాథావె. ఆవిశ్వరూపపన్న నానుకణ్ఠినిందనో
డబేకెంత అపేక్షిను తై నె. అచింత్య శక్తిపుశ్శవనాదప్రయుక్త ఆ
రూపపన్న ననగె తోరిసికొడోదక్కె నీవుశక్తురు యంతప్రాప్తిసిద్ధానె.

మూ॥ మన్యసేయదితచ్ఛక్యం మయాద్రష్టుమితిప్రభో।

యోగేశ్వరతతోమేత్వం దర్శయాత్మానమవ్యయం॥ ౪॥

టీ॥ ప్రభో=సమర్థనాద కృష్ణనె, తతో=ఆరూపపు, మయా=
నన్నింద, ద్రష్టుం=నోడువదక్కె, శక్యమితి=సాధ్యవెంత, యదిమన్య
సే=తిగిద్ధిరా? తతః=హాగాదరె, యోగేశ్వర=సర్వ పుషాయగళికె
ఈశ్వరనాద కృష్ణనె, త్వం=నీను, అవ్యయం=నాశరహితవాద, ఆత్మా
నం=స్వరూపపన్ను, మే=ననగె, దర్శయ=తోరిసికొడిరి. తా॥ నీవు మ
హాసమర్థులు ఆదప్రయుక్త అతీంద్రియవాగిద్దరూ నిమ్మరూపపన్న
నిమశక్తియింద లే ననగె నోడలిక్కె. సాధ్యవాగువదు. ఆదప్రయుక్త

ఆ విశ్వరూప ననశ తోరిసికొడోదక్క సాధ్యవాదరె తోరిసి కొడకు యంత ప్రాధకన మాడుతానె.

అ॥ హీశ తత్వాహురింద అజ్ఞాన ప్రాథికాసిదనంతర కృష్ణ ఆ రూపవన్న తోరిసికొడలు ఇచ్చిసిదవనాసి “పశ్యమే” ఇత్యాది ర స్తోకగళింద దశకనవన్న మాడు యంత విధిసుతానె.

(భగవానువాచ=శ్రీ) కృష్ణను మాతనాడుతానె.)

మూ॥ పశ్యమేపాధకరూపాణి శతశోధనహస్రశరి॥

నానావిధానిదివ్యాని నానావణాకృతీనిచ॥ ౫

టీ॥ పాధక=హే అజ్ఞాననె, నానావిధాని=అనేక విధగళాగియు దివ్యాని=అప్రాకృతగళాగియు, నానావర్ణాకృతీనిచ=నానావిధ బర్ణాకారక్షృద్భాగియు ఇరువ, శతశరి=నూరుగళాగియు, సహస్రశరి=సహస్రగళాగియు ఇరువ, మే=నన్న, రూపాణి=రూపగళనన్న, పశ్య=నోడు

వి॥ అ॥ అజ్ఞాన ఒందు రూపవన్న నోడలు ప్రాథికాసిదరూసు కృష్ణ ఆప్రకృత అనేక రూపగళన్న నోడు యంత హేళిద్దానె. ఆదర ఒందు రూపవేషే ఆచింత్య శక్తియిందలు విశేషవేంబ ధర్మదిందలు అనంతరూప సమూహవాసి తోరిసి ల్పట్టె. నానా విధగళు యంబోదరన్న నానా వర్ణాకృతియంబ వాక్యదింద విస్తరిసిద్దార. అంతు అనేక బర్ణ అనేక ఆకారగళు ఇరువదరింద నానా విధగళాగియు ఒందే రూపవాదరూ ఆచింత్య శక్తియిందలు విశేషదిందలు అనంతరూప సమూహవాగియు పరస్పర భేదవిల్లదే ఇరువ ఈ రూపగళన్న నోడు యంత విధ సమాడిద్దానె. వస్తుతః భేదవిల్లదే ఇరువ పదాధకగళిత భేద వ్యవహార నిర్వాహమాడువదాసి భేదక్క ప్రతినిధియాగిరువ ధర్మపు విశేషవేంకతాస్త్రదల్లి హేళిల్పట్టిరుట్టె.

అ॥ నోడు యంత హేళిరల్లవా? అదరల్లి విశేషవేను యంతందర హేళుతార.

మూ॥ పశ్యదిత్యావసూరుద్రా నశ్వినౌమరుతస్తథా॥

బహుశ్యద్వృష్టపూర్వాణి పశ్యశ్చర్వాణిభారత॥ ౬

టీ॥ భారత=హే అజ్ఞాననె, ఆదిత్యా=ద్వాదశాదిత్యుగళి న్ను, వసూ=అష్టవసుగళిన్ను, రుద్రా=ఏకాదశ రుద్రుగళిన్ను.

అధ్యాయ] శ్రీతాథాదీపికా-కన్నడవ్యాఖ్యాన.

నా=అశ్వినీ దేవతెగళన్ను, తథా=హాగేవే, మరుతం=రూ మరు
త్తుగళన్ను, అదృష్టపూర్వాణి=ముంచె నోడదే ఇరువ, బహుని=అనే
కగళాద, ఆశ్చర్యాణి=ఆశ్చర్యగళన్ను, పశ్య=నోడు.

అ॥ తాను తోరిసికొడువ విశేషగళన్నే మత్తు హేతుతారె.

మూ॥ ఇమైకస్థంజగత్కృత్స్నం పశ్యాద్యసచరాచరం॥

మమ దేహేగుడాకేశ యచ్చాన్యద్ద్రష్టుమిచ్ఛసి॥ ౭॥

టీ॥ గుడాకేశ=నిద్రయన్న జయినదననాద హే అజాననే,
కృత్స్నం=సమ స్తవాద, సచరాచరం=జంగమస్థానరగళింద సహిత
వాద, జగత్=జగత్త్వన్న, ఇహ=ఈ నినగె తోరిసికొడబేకాద, మమ
దేహే=నన్న రూపదల్లి, ఏకస్థం=ఒందు భాగదల్లి ఇరువదన్నాగి, అద్య=
ఈగ, పశ్య=నోడు, అన్యత్=బేరేయాద, యచ్చ=యావదరన్న, ద్ర
ష్టుం=నోడువదక్కె, ఇచ్ఛసి=అపేక్షిసు త్రియో(తత్=అదరన్న) పశ్య=
నోడు. తా॥ నిద్రాది దోషగళు ఇల్లదే ఇరువదగింద జాగ్రతెయాగి
నోడోవనాద యలో అజాననే నినగె నాను తోరిసికొడువ ఈ నన్న
రూపదల్లి చరాచరవాద సమ స్తప్రపంచవూను ఒందు భాగదల్లి ఇరు
త్తదే. నన్న రూప అత్యంత దొడ్డదు. ఇన్ను యావదరన్న నోడ
బేకాదరూ ఈ రూపదల్లి నోడబహుదు. ఆదప్రయుక్త ఈ రూప అ
త్యంత విశేషవాదదు.

అ॥ ఆరూపవన్న నోడువదక్కె అనుకూలమాడికొట్టు తోరిసి కొడువగక్కె
ప్రారంభిస్తుతారె.

మూ॥ నతుమాంశకృతేద్రష్టు మనేనై వస్వచక్షుమా॥

దివ్యందదామితేచక్షుః పశ్యమేయోగమైశ్వరం॥ ౮॥

టీ॥ తు=ఆదరె, అనేన=ఈ, స్వచక్షుమైవ=తనకణ్ణింద లేవే,
మాం=నన్నన్ను, ద్రష్టుం=నోడువదక్కె, సశక్యం=సమర్థనాగువదల్లి,
(అతః=ఆదప్రయుక్త) తే=నినగె, దివ్యంచక్షుః=అలాకికవాద నోడో

శక్తియన్న, దదామి=కొడుత్రేన, మే=నన్న, ఐశ్వరం=ఈశ్వరనాః
 నన్నసంబంధియాద, యోగం=సామర్థ్యవన్న, పశ్య=నోడు. తా|| నీను
 నోడబేకెంత ఇచ్చినుతి. నానూను నోడు యంత హేళుతి ధేనె. అదరె
 ఈ లాకిక కణ్ణినింద లే నాను తోరిసికొడుచ రూపవన్ను నోడువదక్కె
 సమర్థునల్ల. అదప్రయుక్త లోక విలక్షణవాద దశాన శక్తియన్న
 కొడుత్రేనె. అతి విచిత్రవాద విశ్వరూపవన్న తోరిసువదక్కు అద
 న్ననోడలునినగె అలాకికదర్శనశక్తియన్న కొడువదక్కును ననగె
 అచింత్యశక్తి అదెనోడు యంత హేళితోరిసోదక్కె ప్రారంభిసిద్ధానె.

(సంజయ ఉవాచ.)

అ|| అనంతర సడవృత్తాంతవన్న ధృతరాష్ట్రున్న కురితుసంజయసు హేళుతారె.

మూ|| ఏవముక్తాత్వతోరాజన్ మహాయోగేశ్వరోహరిః|

దర్శయామాసపార్థాయ పరమంరూపమైశ్వరమ్|| ౯||

టీ|| హే రాజన్=యలై రాజనాద ధృతరాష్ట్రనే, మహాయో
 గేశ్వరం=మహత్తాద ఉపాయగళిగె అథవా శక్తిగళిగె స్వామియాద,
 హరిం=సర్వ యజ్ఞభాగగళన్న స్వీకరిసువనాద శ్రీకృష్ణసు, ఏవం=ఈ
 ప్రకార, ఉక్తా=హేళి, తతః=అనంతర, ఐశ్వరం=అచింత్యశక్తి ఉశ్శ
 ద్దాద, పరమం=ఉత్తమవాద, రూపం=విశ్వరూపవన్న, పార్థా=య=
 అజాననిగోస్కర, దర్శయామాస=తోరిసికొట్టను.

వి-అ|| “ఇడోపమాతం గోహేషు” యంబ వచనదల్లి నాను యాగమాడువ
 స్థలగళి కొడల్పడువ హవిస్సు మొదలాద యజ్ఞభాగగళన్న స్వీకరిసుత్రే నాదప్ర
 యుక్త సగె హరి యంత నాను హేళల్పట్టె. ఇదరింద నాను అప్రాకృత శరీరసు
 సర్వ ఆకారగళింద కూడిదవను అనేక యజ్ఞాదిరూప పూజా స్థలగళి సన్నిహితనా
 గిద్దు ఆ పూజెయల్లి కొడల్పట్టె పదార్థగళన్న స్వీకరిసుత్రే నాదప్రయుక్త సగె అచి
 త్యశక్తి అదె యంబోవిషయదల్లి హేళతక్కట్టెను యంతతిళిసిద్ధారె.

అ|| కృష్ణ యావరూపవన్న అర్జునగె తోరిసిదనో ఆ రూపవన్నే హేళుతారె.

మూ॥ అనేకవక్త్రనయన మనేకాద్భుతదర్శనం । అనేకదివ్యా భరణం దివ్యానేకోద్యతాయుధం॥ ౧౦ ॥ దివ్యమాల్యాంబరధరం దివ్య గంధాను లేపనం । సర్వాశ్చర్యమయం దేవ మనంతంవిశ్వతోముఖం ॥

టీ॥ అనేకవక్త్రనయనం=అనేకవాద ముఖగళు నేత్రగళు పుష్ప ద్దాద, అనేకాద్భుతదర్శనం=అనంతవాద ఆశ్చర్యగళ దర్శనపుష్పంథా అనేకదివ్యాభరణం=అనేకవాదదివ్యగళాద ఆభరణగళుష్పద్దాద, ది వ్యానేకోద్యతాయుధం=దివ్యగళాగియు అనంతగళాగియు ఇరువ ఆయుధగళుష్పద్దాద, దివ్యమాల్యాంబరధరం=దివ్యగళాద మాలికాగ లు వస్త్రగళు ఇవ్రగళన్న ధరిసిరువ, దివ్యగంధాను లేపనం=దివ్యవాద గంధవన్ను హచ్చికొండిరువ, సర్వాశ్చర్యమయం=సమస్త ఆశ్చర్యస్వ రూపవాగిరువ, దేవం=క్రీడాదగుణపుష్పద్దాద, అనంతం=దేశకాలగుణ గళింద అపరిచ్ఛిన్నవాద, విశ్వతోముఖం=సర్వదిక్కుగళల్లూ ముఖ పుష్పద్దాద అథవా అనంతముఖపుష్పద్దాద, రూపం=రూపవన్ను, ద శకయామాస=తోరిసికొట్టను.

అ॥ ఆరూపద ఆకార వస్త్రాభరణాయుధాదిగళన్న హేళి ఈగ ఆరూపద అ త్యంతప్రకాశవన్న దృష్టాంతదింద తిళిసికొడుతార.

మూ॥ దివిసూర్యసహస్రస్య భవేద్యుగపదుత్థితా।

యదిభాస్వదృశీసాస్య ద్భాస స్తస్యమహాత్మనః॥ ౧౧॥

టీ॥ దివి=ఆకాశదల్లి (యుగపత్ ఉత్థితస్య=ఏకకాలదల్లి పుది సిద) సూర్యసహస్రస్య=అనంతసూర్యర సమూహాద, భాః=కాంతియు, యుగపత్=యేకకాలదల్లి, ఉత్థితా=ఉత్పన్నవాగి, స్యాత్=ఆదరె, సా= ఆ కాంతియు, తస్యమహాత్మనః=ఆ మహాత్మనాద విశ్వరూపన, భాసః= కాంతిఁగె, సదృశీ=సమానవాగి, స్యాత్=ఆగువదు.

వి-అ॥ ఆకాశదల్లి అనంత సూర్యసమూహ ఏకకాలదల్లి ఉడికిద్దరె అదర కాంతి ఈ విశ్వరూప పరమాత్మన కాంతిగె సమానవాగిరొదు. యద్యపి ఆ పరమా

త్వనకాంతి లోకవిలక్షణపు. ఆపారపు. ఆకాంతిగె యావకాంతియు సమానవాగ్
లారదు. ఏకకాలదల్లి అసంతసూర్యురూను ఆకాశదల్లి ఉదినోజపు ఇల్ల. హాగిద్దరూ
ఆ పరమాత్మన కాంతియన్న ఉపాసకరు తిశదు ధ్యానమాడువదక్కాగి ఈదృష్టేః
తవన్న తోరిసి పేళిధార. ఇదన్న అభూతోపమాయంత తిళితక్కద్దు.

అ॥ ఇంధారూపవన్న కృష్ణ తోరిసికొట్టమేలె యేనాగితు అందర హేళుత్తార.

మూ॥ తత్రైకస్థంజగత్కృత్సం ప్రవిభక్తమనేకధా!

అపశ్యద్దేవదేవస్య శరీరేపాండవస్తదా॥ ౧౩॥

టీ॥ పాండవం=అజానను, తదా=శ్రీ కృష్ణ ఆ విశ్వరూపవన్న
తోరిసి కొట్టాగె, దేవదేవస్య=సర్వదేవ శ్రేష్ఠునాద శ్రీ కృష్ణన, తత్ర
శరీరే=ఆ విశ్వరూపదల్లి, అనేకధా=దేవతిగళు దానవరు మనుష్యురు
ఇత్యాది అనేకవిధవాగి, ప్రవిభక్తిం=విభాగిసల్పట్టిరువ, కృత్సం=
నమస్తవాద, జగత్=లోకవన్న, ఏకస్థం=ఒందు భాగదల్లిఉద్దద్దాగి,
అపశ్యత్=చోడిదను.

అ॥ ఆ విశ్వరూపవన్ను చోడిదమ్యాలె యేనుమాడిదను అందర హేళుత్తార.

మూ॥ తతఃసవిన్మయావిష్టో హృష్టరోమాధనంజయః!

ప్రణమ్యశిరసాదేవం కృతాంజలిరభాషత॥ ౧౪॥

టీ॥ తతః=అనంతర, సరిధనంజయః=ఆ అజానను, విన్మయావి
ష్టః=ఆశ్చర్యదండకూడిదవనాగి, హృష్టరోమా=రోమాంచహొందిద
వనాగి, దేవం=పరమాత్మన్న, శిరసాప్రణమ్య=శిరస్సినింద నమస్కార
మాడి, కృతాంజలిః=కైముగదవనాగి, అభాషత=మాతనాడిదను.

(అజాన ఉవాచ)

అ॥ అజాన యేనుమాతనాడిదను అందర తానుచోడుతిద్దరూపద గీతియ
న్న హేళుతా స్తోత్రమాదుత్తానె.

మూ॥ పశ్యామి దేవాంస్తవదేవదేహే సర్వాంస్తథాభూతవిశే
షసంఘామ్ । బ్రహ్మణమీశంకమలాసనస్థం ఋషీంశ్చసర్వానురగాం
శ్చదివ్యామ్॥ ౧౫॥

టీ॥ దేవదేవ=సర్వదేవశ్రేష్ఠనాద హే కృష్ణనే, తవ=నిన్న, దే హే=విశ్వరూపదల్లి, సర్వాదేవా=సమస్తదేవతగళన్ను, తథా=హా గెవె, భూతవిశేషసంఘా=ప్రాణివిశేషగళ సమూహగళన్ను, బ్రహ్మణం=బ్రహ్మదేవరన్ను, కమలాసనస్థం=బ్రహ్మదేవరతోడెయల్లి కూతిరు వ, ఈశం=రుద్రదేవరన్ను, సర్వాఋషీ=సమస్త ఋషిగళన్ను, ది వ్యా=ఆశ్చర్యగళాద, ఉరగాంశ్చ=సర్పగళన్ను, పశ్యామి=నోడుత్రేనె.

వి-అ॥ యద్యపి “కమలాసనస్థం” యంబపదక్లె కమలవెంబ ఆసనదల్లి కూ తిరువ యంత అథా హేళి బ్రహ్మదేవరిగె విశేషణ మాడబాహెవాదు. ఆదరూ “బ్రహ్మణాంకగతోహరః” ఇత్యాదిపాద్యపురాణవచనదల్లి ఈ విశ్వరూపద రీతి యన్ను సర్వదేవతగళూ రుద్రదేవర శరీరదల్లి ఆరుద్రదేవరు బ్రహ్మదేవర ఉడియల్లి ఆ బ్రహ్మదేవరు పరమాత్మనల్లి ఆశ్రయిసికొండిద్ద ద్దాగి హేళిరువదరింద ఈ ప్రకా ర అథా హేళివట్టె. అంతు దేవతగళాదరూ దేవర దేహదల్లి సాక్షాత్తాగి ఇల్ల. రుద్రదేవరన్న ఆశ్రయిసికొండె ఇథార యంత తిళితక్కద్దు.

మూ॥ అనేకబాహుచారవక్త్ర నేత్రం పశ్యామి త్వంసర్వతోనస్త రూపం । నాస్తంసమధ్యంసపునస్తవాదిం పశ్యామి విశ్వేశ్వరవిశ్వరూప॥

టీ॥ అనేకబాహుచారవక్త్ర నేత్రం=అనంతగళాద భుజగళు ఉద రముఖ నేత్రగళు శ్శవనాగియు, సర్వతో=సర్వస్థలదల్యా, అనంతరూ పం=అపరిమితరూప పుశ్శవనాగియు ఇరువ, త్వం=నిన్నన్ను, పశ్యా మి=నోడుతిద్దేనె. విశ్వరూపం=పూర్ణవాదరూప పుశ్శవనాద, విశ్వేశ్వ ర=సర్వజగత్పతియాద కృష్ణనే, తవ=నినగె, ఆదిం=ఉత్పత్తియన్ను, స పశ్యామి=తిళియువదిల్ల. మధ్యంసపశ్యామి=మధ్యకాలవన్ను నోడువది ల్ల. అంతంపునః=అంతవన్నాదరు, నపశ్యామి=నోడువదిల్ల ౧౬॥

వి-అ॥ “అనేకవక్త్రయంసం” యంత హేళిద్దన్న అజ్ఞాన మత్తు అనువాద మాడి హేళిద్దరింద పౌనరుక్తిదోషవిల్ల. ఆదిమధ్యంతవిల్ల యంబోదరల్లి ముఖ్యతాత్ప ర్యవదె యంత తిళిసువదక్కొన్నర “స” యంబపదవన్న మూరావతి హేళిద్దా ర. ఆది అంత ఇల్లవెంత హేళువదరిందలె మధ్యకాలపూ ఇల్ల వెంత తిళియబంద రు మధ్యపూ ఇల్లవెంతమత్తు హేళిద్దు ఉవచారక్కొన్నరవల్ల యంత తిళితక్కద్దు.

మూ॥ కిరీటినంగదినంచక్రిణంచ తేజోరాశింసర్వతోదీప్తిమంతం।

పశ్యామిత్యాందుర్నిరీక్షంసమంతా దీప్తానలార్కద్యుతిమప్రమేయం॥

టీ॥ కిరీటినం=కిరీట ఉశ్మవనాగియు, గదినం=గదాయుధ పుశ్మ వనాగియు, చక్రిణం=చక్రాయుధ పుశ్మవనాగియు, తేజోరాశిం=తేజస్సిన సమూహనాగియు, సర్వతః=సర్వదేశగళల్యూ, దీప్తిమంతం=ప్రకాశపుశ్మవనాగియు, దునిః=రీత్యుం=నోడువదక్కె అశక్యనాగియు, సమంతాత్=నాల్కుభాగగళల్యూ, దీప్తానలార్కద్యుతిం=ప్రకాశవాద అగ్నిసూర్యరగళకాంతి పుశ్మవనాగియు, అప్రమేయం=అపరిమితకాంతి పుశ్మవనాగియు ఇరువ, త్యాం=నిన్నన్న, పశ్యామి=నోడుతిదైనను.

వి-అ॥ “దీప్తానలార్కద్యుతిం-అగ్ని సూర్యరకాంతి పుశ్మవ” యంత పేళి ద్ధరింద ఈ రూపదకాంతి పరిమిత యంతతోరోదు. ఆ శంకాపరిహారకోసం రవే “అప్రమేయం-అపరిమిత” యంత పేళిధార. అంతు సూర్యాగ్నిగళు సంపూర్ణ దృష్టాంతపల్ల. ౧౭॥

మూ॥ త్వమక్షరంపరమం వేదితవ్యం త్వమస్యవిశ్వస్యపరం నిధానం । త్వమస్యయశ్శాశ్వతధర్మగోప్తా సనాతన స్త్వంపురుషోమతోమే॥

టీ॥ త్వం=నీను, పరమం అక్షరం=ఉత్తమ అక్షరను (అందరె సర్వజీవరు క్షరరు లక్ష్మీ అక్షరళు పరమాత్మ ఈ క్షరాక్షరకింత ఉత్తమనాద అక్షరను) వేదితవ్యం=తిశకోబేకాదనను, త్వం=నీను, అస్యవిశ్వస్య=ఈ సమస్తప్రపంచక్కె, పరంనిధానం=ముఖ్యశ్రయను, త్వం=నీను, అవ్యయః=నాశరహితను, శాశ్వతధర్మగోప్తా=అనాదిపరం పరెయింద బందధర్మవన్న పరిపాలనె మాడొవను. త్వం=నీను, సనాతనః=అనాదినిత్యనాద, పురుషః=పురుష నెంత, మే=ననగె, మతః=సమ్మతను॥ ౧౮॥

మూ॥ అనాదిమథ్యాన్తమన స్తవీర్య మన స్తబాహుంశశిసూర్యనేత్రం।

పశ్యామిత్యాందీప్తహుతాశవక్త్రం స్వతేజసా విశ్వమిదంతపంతం॥

టీ|| అనాదిమధ్యాంతం=ఆదిమధ్యంత శూన్యనాద, అనంతమధ్యం=అపరిమితపీఠ్యపుశ్యనాద, అనంతబాహుం=అనంత భుజగళుశ్యనాద, శశిసూర్యనేత్రం=చంద్రసూర్యరుగళన్ననేత్రగళల్లి పుశ్యనాద, దీప్తహుతాశవక్త్రం=ప్రకాశినువ అగ్నియన్ను ముఖదల్లిపుశ్యనాద, స్వతేజసా=తన్నతేజస్సినింద, ఇదంవిశ్వం=ఈ సమస్తప్రపంచవన్న, తపంతం=ప్రకాశమాడుతిరువ, త్వం=నిన్నును, పశ్యామి=నోడు త్రేను.

వి-అ|| “నాస్తంశుధ్యం” యంబ పదగళింద దేశదింద అంతమధ్య ఆదిఇల్లి యంత హేళిద్దార. (అందర సర్వదేశవ్యాప్తనెల అధా) ఇల్లి “అనాదిమధ్యాంత” యంబపదదింద గుణగళింద ఆదిమధ్యాంతగళు ఇల్లి. (అందర గుణపూర్ణను యంత అధా) ఆదప్రయుక్త పానరుక్తిదోషిల్లి. చంద్రసూర్యరు కణ్ణిసల్లి ఇరోద రిందలు చంద్రసూర్యరిగె పరమాత్మన కణ్ణుగళు ఉత్పత్తికారణవాదప్రయుక్తలు అగ్నిగె పరమాత్మన ముఖ ఆశ్రయవాగియు ఉత్పత్తికారణవాగియు ఇరో ప్రయుక్తలు చంద్రసూర్యరు కణ్ణుయంతలు అగ్నియేముఖయంతలు ఆ భేదవాగి హేళిద్దార. చంద్రమనస్సినింద పుశ్యన్నాగిద్దారె యంత హేళిద్దరూ దేవతిగళిగె అనేకరూప ఇరో ప్రయుక్త కణ్ణినింద ఉత్పన్న యంతయిల్లి హేళువదు విరుద్ధవల్లి. ౧౯||

మూ|| ద్యావాపృథివీరిదమంతరంహి వ్యాప్తంత్యయైకేనద శశ్వసర్వాః | దృష్ట్వాద్భుతంరూపముగ్రంతవేదం లోకత్రయంప్రవృతంమహాత్మక || ౨౦||

టీ|| ద్యావాపృథివీః=ఆకాశభూమిగళ, ఇదం అంతరం=మధ్యభాగపు, ఏకేనత్వయా=ఒందురూపనాదనిన్నింద, వ్యాప్తం=వ్యాపరిసల్పట్టదె. సర్వాదిశశ్వ=సమస్త దిక్కుగళును (రూపాంతరైః=ఇతరరూపగళింద) వ్యాప్తాః=వ్యాపరిసల్పట్టవె. హేమహాత్మక=హేమహాత్మనాద కృష్ణనే, తవ=నిన్ను, అద్భుతం=ఆశ్చర్యవాద, ఉగ్రం=భయంకరవాద, ఇదంరూపం=ఈరూపవన్ను, దృష్ట్వా=నోడి, లోకత్రయం=మూరులోకపు, ప్రవృథితం=అత్యంతభయపట్టదాగి, పశ్యామి=నోడు త్రేనె. తా|| ఆకాశభూమిగళమధ్యవన్ను ఒందురూపదిందలు

సమస్తదిక్కుగళన్న ఇతరరూపగళిందలు వ్యాపరిసికొండిరువ ఆశ్చర్య భయంకరవాద ఈ రూపవన్ననోడి మూరులోకదజనరూ భయపడి తూరె యంత తిళిదిద్దెను.

వి-అ॥ “లోకత్రయం” యంబ పదక్కె లోకత్రయదల్లి ఇరువ భక్తురు యంతఅథా, అ భక్తురిగె ఈ రూపద దర్శనవేఇల్ల. భక్తురు అంజోణవు అభ్యాస ఇల్లదే ఇరువదరిందలు, కెలసరు సంహారక్కె అర్హరాగిరోప్రయుక్తులు, యంతతిళి దేను. అభ్యాసవాద కాలదల్లి ఇవరిగె ఈ రూపదర్శనదింద ఆనందవేణంటాగుత్తద భూభార పరిహారక్కోసగ్గర ప్రవృత్తిసిరువ ప్రయుక్త ఈ రూపభయంకరవాగిలోరు త్తద. వస్తుతః భయంకరవల్ల. అథవా, లోకత్రయ యంబ పదక్కె మూరులోక దల్లిరువ భక్తురు అభక్తురూను యంతఅర్థ. ఈ పక్షదల్లి ఈ రూపవన్ననోడదే ఇద్దరూను మనస్సినింద అనుసంధానమాదోణదిందలే అంబు తిరువజనగళన్ననోడి అజుణన, నాను హ్యుగె ఈ రూపవన్ననోడి అంబుతిద్దెనోహగె లోకత్రయవూ అంబు తదే యంత తిళిథేనె యంత పేళిదనుయంతఅర్థ.

ఆ॥ అజుణనతానునోడుత్తిరువ ఇతరవిశేషగళన్న పేళుతానె.

మూ॥ అమీహిత్యాసురసంఘావిశంతి కేచిద్భీతాంప్రాంజలయోగ్యుణః
తిస్త్వస్తీత్యుక్త్వామహ్నాసిద్ధసంఘాంస్తువంతిత్యాంస్తుతిభిపుష్కలాభిః

టీ॥ అమీసురసంఘాం=ఈముక్తరాద దేవతిగళ గుంపుగళు, త్యాః నిన్నన్న, విశంతి=ప్రవేశమాడుతూరె. కేచిత్=కెలవరు, భీతాం=అంజిడ వరాగి, ప్రాంజలయః=కైముగదవరాగి, స్తువంతి=స్తోత్రమాడుతూరె మహర్షి సిద్ధసంఘాం=మహాషి=సిద్ధరుగళ గుంపుగళు, స్త్వస్తీత్యుక్త్వా సౌఖ్యవాగలి యంతపేళి, పుష్కలాభిః=గుణపూర్ణగళాద, స్తుతిభిః స్తోత్రగళింద, త్యాం=నిన్నన్న, స్తువంతి=స్తోత్రమాడుతిద్దూరె.

వి-అ॥ “ప్రవేశోనిర్గమశ్చైవ-పరమాత్మసన్ని ప్రవేశపూ. హురగెబరోణవు ముక్తురిగె స్వేచ్ఛయింద ఆగుత్తదే” యంబవచనానుసార ఈ శ్లోకదల్లిదేవరల్లి ప్ర శమాడువదేవతిగళుముక్తురు. “పశ్యామిదేవాన్” యంబ శ్లోకదల్లి దేవగదేహద ిద్దాగి పేళల్పట్టిరువ దేవతిగళు అముక్తురు. ఆదప్రయుక్త పాసరు క్త్యవిల్లి.

మూ॥ రుద్రాదిత్యావసనోయేచసాధ్య విశ్వేశ్వినామరుతశోష్ణపాశ్చ । గంధర్వయక్షాసురసిద్ధసంఘా వీక్షంతేత్వాంవిస్మితాశ్చైవసర్వే॥

టీ॥ రుద్రాదిత్యాః=ఏకాదశరుద్రు ద్వాదశాదిత్యురు, ససవః= అష్టవసుగళు, సాధ్యాః=సాధ్యురు, విశ్వే=విశ్వేదేవతగళు, అశ్వినా= అశ్వినీ దేవతగళు, మరుతశ్చ=ఏకోనపంచాశన్మరుత్తుగళు, ఊష్ణపాశ్చ= ఉష్ణభాగవన్నస్తీకరినువప్రయుక్తఊష్ణపనామకరాద పితృగళు, గంధర్వయక్షాసురసిద్ధసంఘాః=గంధర్వురు యక్షురు అసురురు సిద్ధురు ఇవరు గళగుంపుగళు, సర్వే=యల్లహు, విస్మితాః=ఆశ్చర్యపట్టవగాగి, త్వాం= నిన్నన్ను, వీక్షంతే=నోడుతిడ్డారె.

మూ॥ రూపంమహత్తైబహువక్త్రనేత్రం మహాబాహూబహుబాహూరుపాదం । బహూదరంబహుదంష్ట్రాకరాళం దృష్ట్వాలోకాఃప్రవృథితాస్తథాహం॥

—౨౩॥

టీ॥ మహాబాహూ=మహాభుజగళుల్లంథా హేకృష్ణనే, తే=నిన్ను, బహువక్త్రనేత్రం=అనేకముఖగళు నేత్రగళు ఉల్లంథా, బహుబాహూరుపాదం=అనంత భుజగళు తొడగళుకాలుగళు వుల్లంథా, బహూదరం=అనేక ఉదరగళుల్లంథా, బహుదంష్ట్రాకరాళం=అనేక కోరెహల్లుగళింద భయంకరవాదంథా, మహత్ రూపం=ఈ దొడ్డరూపవన్ను, దృష్ట్వా=నోడి, లోకాః=జనరుగళు, ప్రవృథితాః=అధికభయపట్టిడ్డారె. తథా=హాగెనే, అహం=నాను, ప్రవృథితః=భయపట్టిడ్డారె.

వి-అ॥ ఈ శ్లోకదల్యా “లోకాః” యంబపదకై భక్తురు యంత అర్థవాదర రూపవన్నోడి భయపట్టిడ్డారె యంతలు భక్తురు అభక్తురు యంబ అర్థవాదర మనస్సినింద తిశకాండు భయపడుతారె యంతలు అర్థవెంత తిళితక్కడ్డు.

మూ॥ నభస్పృశందీప్తమనేకవణం వ్యాతాననందీప్తవిశాలనేత్రం ।

దృష్ట్వాహిత్యాంప్రవృథితాస్తరాత్మా ధృతింసవిదామిశమంచవిష్ణు॥

టీ॥ నభస్పృశం=ఆకాశవన్నవ్యాపరిసిరువ, దీప్తం=ప్రకాశవా
గిరువ, అనేకవణం=అనేకవిధబట్టగళుళ్ళంథా, వ్యాతాననం=తెరియ
ప్పట్ట ముఖగళుళ్ళంథా, దీప్తవిశాలనేత్రం=ప్రకాశవాగియు విశాల
వాగియుధిరువ నేత్రగళుళ్ళంథా, హే విష్ణో=పరమాత్మనే, త్నాం=ని
న్నన్ను, అహం=నాను, దృష్ట్యా=నోడి, ప్రవృథితాంతరాత్మా=అత్యంత
భయపట్టమనస్సు ఉళ్ళవనాగి, ధృతిం=ధైర్యవన్ను, శమంచ=సుఖవ
న్ను, నవించామి=హొందువదిల్ల. తా॥ ఆకాశవన్ను వ్యాపరిసి
కొండు అనేకబట్టగళాగియు ముఖగళన్న తెరకొండు విస్తారవాగి ప్ర
కాశవాగిరువ నేత్రగళిందకూడియు ధిరువ ఈ రూపవన్న నోడిదర న
నగై ధైర్యపూ సుఖపూ ఉంటాగువదిల్ల.

అ॥ భయంకరవాద ఈ రూపవన్న హీనవణి=సుత్రా ఆ పరమాత్మన ప్రసా
దవన్న ప్రాథి=సుత్రానె.

మూ॥ దంష్ట్రాకరాణానిచ తేముఖాని దృష్ట్వైవకాలానలసన్నిభాని॥
దిశోనజానేనలభేచశర్మ ప్రసీద దేవేశజగన్నివాస॥ ౨౫॥

టీ॥ జగన్నివాస=సర్వజగ దాధారనాగియు, దేవేశ=సమస్తదే
వతిగళిగె యజమాననాగియుధిరువ హేకృష్ణనె, తే=నిన్ను, దంష్ట్రాకరా
ణాని=కోరెహట్లగళింద భయంకరవాగియు, కాలానలసన్నిభాని=ప్రళ
యకాలాగ్నిగె సమానగళాగిరువ, ముఖాని=ముఖగళన్ను, దృష్ట్వైవ=
నోడిదమాత్రదిందలె, దిశం=దిక్కుగళన్ను, నజానె=తిళియువదిల్ల, శర్మ
చ=సుఖవన్ను, నలభే=హొందువదిల్ల(అద్దరింద) ప్రసీద=ప్రసన్ననాగు.

అ॥ తానునోడుతిరువ సకలనైస్యసంహారకత్వత్వరూప మహిమెయన్న వ
ణి=సుత్రారె.

మూ॥ అమీచత్వాధృతరాష్ట్రస్యపుత్రా స్సర్వేసహైవావని
పాలసంఘైః । భీష్మోద్రోణమ్నూతపుత్రస్తథాసౌ సహస్మదీయైరపియో
ధముఖ్యైః॥ ౨౬॥

టీ॥ అమీధాతః రాష్ట్రస్యపుత్రాః=ఈ దుర్యోధనాదిగణు, స
ర్వైః అవనిపాలనం ఘ్నేసిసహ=సమస్త రాజసమూహగళింద కూడిదవ
రాగి, తథా=హాగెవె, భీష్మం ద్రోణం అసాసూతపుత్రం=భీష్మద్రోణ ఈ
కణ=ను, అన్యదీయైః=నమ్మవరాద, యోధముఖైః=సహ=భట్రశేష్ట
రుగళింద సహితరాగి, త్వా=నిన్నన్ను, విశంతి=ప్రవేశమాడుతూరె.

అ॥ యైః ప్రవేశమాడుతూరె యంబువదరన్న స్వప్నవాగితిశిస్తుతూరె.

మూ॥ వక్త్రాణి తే త్వరమాణా విశంతి దంష్ట్రాః కరాళానిభయానకాని॥

కెచిద్విలగ్నాదశనాంతరేషు సందృశ్యంతే చూణి=తైరు త్తమాంగైః॥

టీ॥ దంష్ట్రాః కరాళాని=కోరెహల్లుగళిందవ్యాపరిసిరువ, భయా
నకాని=భయంకరగళాగిరువ, తే వక్త్రాణి=నిన్నముఖగళన్న, త్వరమా
ణాః=త్వరాపుశ్యవరాగి, విశంతి=ప్రవేశమాడుతూరె. కేచిత్=కెలవరు,
దశనాంతరేషు=హల్లుగళమధ్యదల్లి, విలగ్నాః=శిక్కికొండవరాగి, చూ
ణి=తైరి=పుడిగళాదంధా, ఉత్తమాంగైః=తలెగళింద (ఉపలక్ష్మితాః=
కూడిదవరాగి) సందృశ్యంతే=కాణల్పడుతిద్ధారె. తా॥ సర్వరాజరగళ
గుంపినిందకూడిరువ ఈ దుర్యోధనాదిగళు మహావీరరాద భీష్మద్రోణ
రు మహావీరనెంత గర్వితనాద కణ=ను నిన్నకోరెహల్లుగళింద భ
యంకరవాద ముఖగళన్న ప్రవేశమాడుతిద్ధారె. ఇష్టమాత్రవే అల్ల;
సమ్మపక్షదల్లి శేరిదరాజరుగళును నిన్నముఖవన్ను ప్రవేశమాడుతి
ద్ధారె. కెలవరాజరతలెగళు నిన్నహల్లుగళల్లి సిక్కికొండు పుడిపుడి
యాగి అగు త్తదె.

వి-అ॥ ఉభయస్థైర్యదల్లిరువ జనరుతామాగె దేవరముఖదల్లి ప్రవేశమాడదే ఇ
ద్దరూ దేవరేవె అనేకముఖగళింద అవరుగళన్న నుంగినితిద్ధాసె. ఇదప్రయుక్త
అవరు ప్రవేశమాడుతూరె యంత ఉపచారదింద హేళిద్ధారె. అక్షయదల్లి వృత
రాగోపర తలెగళు హల్లుగళల్లిపుడియాగి కాణుతదె. ఇవప్తు అక్షయదల్లి కాణదే
ఇద్దరూ దివ్యదృష్టియుశ్య అజ్ఞాననిగె కాణల్పడుత్తదె. ఇదక్యేదగ్గఱుత్త పు

రూరువసు రాజునిగె దేహదల్లి బందిరువపుద్దావ్య ఇతరరిగె తిళియదె ఇద్దరు అశ్శ
నిదేవతిగళిగెమాత్రహ్యగె తిళియబందదో హగె యంతతిళియదేకు. ఈ కథావిష్ణుధ
ర్మదల్లి గానె అధ్యాయదల్లి పోల్చుటదె.

అ॥ ఆరాజరుగళు పరమాత్మన ముఖదల్లిప్రవేశమాడోదరన్న దృష్టాంతపెళి
వర్ణిసుత్తానె.

మూ॥ యథానదీనాంబహవోంబువేగా సముద్రమేవాభిము
ఖాద్రవంతి । తథాతవామీనరలోకవీరా విశంతివక్త్రాణ్యభీవిజ్వలంతి॥

టీ॥ నదీనాం=నదిగళ, బహవంబువేగాం=అనేక జలప్రవాహ
గళు, సముద్రమేవ=సముద్రవన్నే, అభిముఖాం=యెదురాగి, యథా=
హ్యగె, ద్రవంతి=హోగుత్తవో, తథా=హగె, అమీనరలోకవీరాం=
ఈ భూలోకవీరరు, అభివిజ్వలంతి=అత్యంతప్రకాశిసువ, తవ=నిన్న,
వక్త్రాణి=ముఖగళన్న, విశంతి=ప్రవేశమాడుతిద్దారె.

వి-అ॥ ఈ నదీ సముద్ర దృష్టాంతదింద ఆ విశ్వరూపదకింత ఉభయస్వైర్య
సర్వరాజర సమూహక్కు అత్యంత అల్పత్వపూ ఈ విశ్వరూపదముఖదల్లి ప్రవేశ
మాడదె ఇరోణ అవరిగె అశక్యవెంబోణపూను ప్రవేశమాడిద హ్యలె విశ్వరూపద
వికదేశదల్లి అడిగిహూగుతిద్దారె యంబోణపూను తిళియ బరుత్తదె.

మూ॥ యథాప్రదీప్తంజ్వలనంపతంగా విశంతినాశాయసమృ
ద్ధవేగాం । తథైవనాశాయవిశంతిలోకా స్తవాపివక్త్రాణిసమృద్ధవేగాం॥

టీ॥ పతంగాం=దీపదముళగళు, ప్రదీప్తంజ్వలనం=జ్వలిసువల
గ్నియన్న, యథా=హ్యగె, నాశాయ=నాశకోస్క-ర, సమృద్ధవేగాం=
అధిక వేగవృల్లదాగి, విశంతి=ప్రవేశమాడు త్తవో, తథైవ=హగేవె,
లోకాం=ఉభయ సైన్యజనరు, సమృద్ధవేగాం=అధిక వేగవృల్ల వరాగి, తవ
క్త్రాణి=నిన్నముఖగళన్న, విశంతి=ప్రవేశమాడుతిద్దారె.

వి-అ॥ దీపదముళగళు అతివేగదింద అగ్నియల్లిబీరువహగె సర్వరాజరుగళు
తమ్మనాశకోస్క-ర నిన్నముఖవన్నప్రవేశమాడుతిద్దారె. సముద్రదల్లిప్రవేశమాడిద

ప్రవాహగళు స్వస్వరూపదిందలే ఇరుత్తవే యంబువదు జ్ఞానిగళప్రత్యక్షుడింద సిద్ధపు. ఈ సదీ దృష్టాంతదింద ఈ రాజరిగె దేహనాశరూప సంహరపూర్ణులెంత తోరువను. ఇదరన్న పరిహరిసువదగోస్కర పతంగదృష్టాంతపు. పతంగ గళిగె హ్యగె దేహనాశవాగువదోహగె సర్వరాజరిగూ దేహనాశవాగుత్తదె. అంతుమహ అగ్ని పతంగసముహగళిగె హ్యగోహగె సర్వ సైస్యజనరిగూ భగవంతను అనాయా సదింద సంహరకర్తనుయంత తిళితక్కడ్తు.

అ॥ పరమాత్మనే అనేకరూప ముఖగళింద ఆరాజరుగళన్న ఇద్ద స్థలదల్లే హోగినుంగుతిథానె యంత హేలిద్దరన్న వివరిసుత్తారె.

మూ॥ లేలిహ్యసేగ్రసమానస్యమంతా ల్లోకాన్ సమగ్రావదనైర్జ్వల ద్భిః॥ తేజోభిరాపూర్యజగత్సమగ్రం భాన స్తహోగ్రాఽప్రతప నివిష్టో॥ 30॥

టీ॥ సమగ్రాలోకాన్ సమ స్తలోకగళన్ను, జ్వలద్భిః=జ్వలిను తిరున, వద నైః=ముఖగళింద, సమన్తాత్=నాలుకు-భాగగళలూ, గ్రస మానః=నుంగుతిరోవనాగి, లేలిహ్యసే=తుట్టిగళన్న నాలిగెయింద సవరిను తిద్ది, హేవిష్టో=య లైక్యప్లవే, తవ=నిన్ను, ఉగ్రాఽభానః=తీక్షణగళాదకాం తిగళు, తేజోభిః=ప్రకాశశక్తిగళింద, సమగ్రంజగత్=సమ స్తజగత్తు న్ను, ఆపూర్య=వ్యాపరిసికొండు, ప్రతపంతి=తాపవన్న ఉంటుమాడు త్తవె. తా॥ ఆమ్రుఫలాదిగళన్న భుజినువాగె జనరు నాలిగికొనియింద తుట్టిగళన్న సవరిసికొండు హ్యగే ఆస్వాదనమాడుత్తారోహగె నీను సర్వజనరుగళన్న నుంగుతా ఆస్వాదనమాడుతిద్ది. నిన్ను కాంతిగళు సర్వ జగత్తి నల్లిరువ జనరిగె తాపవన్న వుంటుమాడు త్తదె.

అ॥ అజ్ఞాన పరమాత్మన స్వరూప గుణ చరిత్రాదిగళన్న తిళదవనాగిద్దరూ తనగూ తిలియదేజరువ విశేషవాద గుణకర్మగళన్న తిలియువదగోస్కర ప్రశ్నమాడు త్తానె.

మూ॥ ఆఖ్యాహిమేకోభవానుగ్రరూపో నమోస్తుతేదేవవర ప్రసీద॥ విజ్ఞాతుమిచ్ఛామిభవంతమాద్యం నహి ప్రజానామితవప్రవృత్తిం॥

టీ॥ ఉగ్రరూపః=భ యంకరవాదరూపపుళ్ల, భవాన్=నీను, యః= యారు, మే=ననగె, ఆఖ్యాహి=హేళు. హేదేవవర=దేవశ్రేష్ఠనే, తే=

నినగె, నమః అస్తు=నమస్కార ఇరలి, ప్రసీద=ప్రసన్ననాగు, ఆద్యం=ఆది
యల్లిరువంథా, భవంతం=నిన్నన్న, విజ్ఞాతుం ఇచ్చామి=తిశకొంబోద
క్కె ఇచ్చిను త్తేనె. తవ=నిన్న, ప్రవృత్తిం=వ్యాపారవన్ను, సప్రజానా
మిహి=భందాగి తిళియువనాగువదిల్లవ ప్టే? తా|| నీను సర్వప్రపంచక్కు
ఆదియల్లి ఇరువంథా దేవశ్రేష్ఠును నినగెనమస్కారమాడుత్తేనె. ఆదరె ఈగ
యాతక్కోస్కర ఇంథాభయంకరరూపపుళ్లవనాగిద్ది. నిన్న వ్యాపారగళ
న్నుస్వల్పతిళదిద్దరూ విశేషవాగితిళదనల్ల. ఆదప్రయుక్త ఇవుగళన్నతి
ళినబేకుయంతప్రాధ్నినుత్తానె.

(శ్రీభగవానువాచ)

అ|| అజుకాన హి గెప్రార్థనె మాడిద కూడలే శ్రీకృష్ణ తన్నగుణకర్మగళన్న
హేళుత్తానె.

మూ|| కాలోఽస్మిలోకక్షయకృత్ప్రవృద్ధో లోకానమాహ
ర్తమిహప్రవృత్తః| ఋతేఽపిత్యానభవిష్యంతినర్వే యేఽవస్థితాఃప్రత్య
నీకేషుయోధాః || 3౨||

టీ|| ప్రవృద్ధం=దేశకాలగళిందపూర్ణనాగియు, లోకక్షయకృత్=
సర్వజనరన్న సంహారమాడువవనాగియు ఇరువ, కాలం=కాలనాగి,
అస్మి=ఇద్దేనె. ఇహ=ఈ యుద్ధమండలదల్లిరువ, లోకాన=జనరగళన్న,
సమాహర్తుం=సంహరినువదగోస్కర, ప్రవృత్తం=ప్రవృత్తిసిద్ధేనె. త్యా
అపి ఋతే=నీను యుధిష్ఠిరాదిగళు అశ్వత్థామ కృప కృతవర్మాదిగ
ళుహార్తు, ప్రత్యనీకేషు=ఉభయనైన్యగళల్లి, యేయోధాః=యావ
యుద్ధవీరరు, అవస్థితాః=నింతిద్ధారో, నర్వే=అవరెల్లరూ, నభవిష్యంతి
ఇరహోగోదిల్ల.

వి-అ|| నీనుదారుయంబువదక్కె కాలయంతలు యాకె ఉగ్రరూప యంబువ
దక్కె లోకసంహారక్కుగియంతలు ఉత్తర. కలధాతు అనేకార్థపుళ్ళద్దాదకడింద
గుణపూర్ణును. సర్వజగత్తిగె బంధ సంహర జ్ఞాన వోడిసాణ ఇత్యాది వ్యాపారగళన్న

మాడోపనాగప్రయుక్తులు నానుకాలనామకము. దేశకాలగళిందలూ పూర్ణము. ఈయన్లు ధృమండలదల్లి నీవు పంచపాండవరు అశ్వత్థామ కృప కృతవర్మ ఈయన్లు జనరు హేుర్తు ఇరువనర్వవీరరుగళిన్నూ సంహారమాడువదక్కెప్రపరిసిద్ధివే. ఇవరుయూ రూ ఇరహోగోదిలయంత హేలిద్దరింద నిశ్చయపారవన్న హేళయంబోడక్కె. ఉత్తరహేలిద్దారె.

అ॥ “నచైతద్విద్మః ౩౨-౬” యంబశ్లోకదింద నాపుణ్యసువదుశ్లేష్ఠవా? అవరు జయసిందరెశ్లేష్ఠవా? యంబ అర్జునప్రశ్నకె॥ “హతోవా ౨-౩౭” యంబ శ్లోకదింద నీను జయసిందరె నిసగె రాజ్యబరుత్తదె. నీనుహతనాదరె నిసగె స్వర్గప్రాప్త వాగుత్తదె. అంతు ఈ యరడు పక్షదల్యూ ఫలవిరువదరింద జయవిషయదల్లిసందేహ విద్దరూ యుద్ధకె॥ ప్రవృత్తిసజేయంత హేలిద్దారె. ఈగ నిసగె పరాజయవాగు త్తదెయంబ సందేహకెలసవిల్ల. యుద్ధకె॥ సిద్ధనాగుయంత హేళుత్తావే.

మూ॥ తస్మాత్త్వము త్విష్టయశోలభస్వ జిత్యాశత్రూభుజ్జ్వరా జ్యంసమృద్ధం । మయైవేతేనీహతాః పూర్వమేవ నిమిత్తమాత్రం భవస వ్యసాచి ॥

33॥

టీ॥ తస్మాత్ = (యావకారణదింద జనగళన్న సంహరిసువదక్కె నానేప్రవృత్తిసిద్ధివో, నిసగె జయవిషయదల్లి సందేహవిల్లవో) ఆ కారణదన్ద, త్వం = నీను, ఉత్తిష్ట = యుద్ధకె॥ సిద్ధనాగు, శత్రూ = శత్రుగళన్న, జిత్యా = జయిసి, యశో = కీర్తియన్న, లభస్వ = హోందు. సమృద్ధం రాజ్యం = విశ్వేర్వపూర్ణవాదరాజ్యవన్ను, భుంక్ష్వ = అనుభవిను. యేతే = ఈవీరరు, పూర్వమేవ = మోదలే, మయైవ = నన్నిందలే, నిహతాః = సంహృతప్రాయరాదవరు. హేసవ్యసాచి = హేలర్జుననే, త్వం = నీను, నిమిత్తమాత్రం = ప్రత్యక్షవాగిసంహారమాడువదక్కె) నిమిత్తమాత్రనాగి, భవ = ఆగు. తా॥ యద్యపి నీనుసవ్యసాచియేవే. (అందరె యరడు కైగళిందలు బాణప్రయోగమాడువవను) ఆదరూ ఈ యుద్ధవీరరుగళిగె ఆయుష్యముగుదు మరణసమీపవాగిరువదరింద నన్నిందలే సంహార ఆదప్రాయరేవే. నీనుప్రత్యక్షవాగి సంహారకె॥ నిమిత్తమాత్రనాగజే

కాదద్దేవే. ఇష్టుమాత్రదింద లేనినగె జయ అధిక కీర్తిరాజ్య ఇవుగళు ని
శ్చయవాగిబరు త్తవె. ఆదప్రయుక్త సం దేహపడదే యుద్ధక్కె నిద్ధనా
గు. నిన్నల్లి ఇద్దు సంహారమాడోవనూనానేవే.

అ॥ ద్రోణను ధనుర్విద్యాగురు. భీష్మను స్వేచ్ఛానుసార మరణపుశ్చవను. నైం
ధవగె యావను ఇవసత లెకడను భూమియల్లి హావనో అవసత లె శిశిహూగు త్తవె.
యంత అవసతందె తపస్సుమాడివరకొడిసిద్ధానె; ఆద్దరింద బలిష్ఠను. కణాగె ఇం
ద్రసశక్త్యాధిపతి; ఆద్దరింద ఆవను బలిష్ఠను. ఇవరుగళెల్లరన్న నాను హ్యగె
జముసువె యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ ద్రోణంచభీష్మంచ జయద్రథంచ కణాంతథాన్యానపియో
ధవీరాన్ మయాహతాన్ స్వంజహి మావ్యధిష్ఠా యుధ్యస్వజేతాసి క
ణేనపత్నాన్ ॥ 38॥

టీ॥ మయా=నన్నిందలె, హతాన్=సంహారమాడల్నట్ట, ద్రో
ణం=ద్రోణనన్ను, భీష్మంచ=భీష్మనన్ను, జయద్రథంచ=నైంధవనన్ను,
తథా=హాగేవే, అన్యాన్=ఇతరరాద, యోధవీరానపి=యుద్ధవీరరుగళ
న్ను, త్వం=నీను, జహి=సంహారమాడు, మా వ్యధిష్ఠా=కష్టపడబృథ,
యుధ్యస్వ=యుద్ధమాడు, రణే=యుద్ధదల్లి, సపత్నాన్=శత్రుగళెన్ను,
జేతాసి=జయిసహోగు త్తి. తా॥ ద్రోణాదిగళిగె అంథా బలవిశేష ఇరు
వదరింద ఇతరరు సంహారమాడువదక్కె యద్యపిశక్తర్ల. ఆదహు
సర్వశక్తనాద ననగె ఇవరు విషయరేఅల్ల; ఆదప్రయుక్త నానే సం
హారమాడిద్దేనె. నిమిత్తమాత్రనాగి నీనుయుద్ధమాడు; జయప్రాప్త
వాగు త్తవె; శత్రుసంహారమాడు త్తి; కష్టపడబృథ; యంత కృష్ణను
హేళిద్దానె.

(సంజయ ఉవాచ)

అ॥ అనంతరదల్లి యేనాయకు యంబ ధృతరాష్ట్రాయన మృగ్ధతవాద ప్ర
శ్నాక్కె సంజయను ఉత్తరహేళుత్తానె.

మూ॥ ఏతచ్చత్వావచనం కేశవస్య కృతాంజలిర్వేషమానం
కిరీటీనమస్కృత్వాభూయ ఏవాహుకృష్ణం సగద్గదంభీతభీతం ప్రణమ్య॥

టీ॥ కిరీటీ=అర్జునను, కేశవస్య=కృష్ణుని, ఏతద్వచనం=ఈవాక్య
వస్తువు, శ్రుత్వా=కేళి, నమస్కృత్వా=నమస్కారమాడి, కృతాంజలిః=
కై ముగదవనాగి, వేషమానం=నడుగుతా, భీతభీతం=బహుళ అంజిదవ
నాగి, ప్రణమ్య=నమస్కారమాడి, భూయ ఏవ=మత్తు, కృష్ణం=కృష్ణ
న్నకురితు, సగద్గదం=గద్గదస్వరదింద యుక్తనాగి, ఆహ=హేళుత్తానె.

వి అ॥ “కృతాంజలిః-నమస్కృత్వా-ప్రణమ్య” యంబ మూరు పదగళింద స
మస్కారపల్లి అధికభక్తి ఆదర అదె యంత అథవా కాయకవాచిక మానసిక
యంబ మూరుప్రకార నమస్కారవస్తు మాడిథానె యంత తిళియజేకు.

(అర్జున ఉవాచ)

అ॥ అర్జునసు మత్తు కృష్ణన మహిమెయన్న వర్ణిసుత్తానె.

మూ॥ స్థానేహృషీ కేశతవప్రకీర్త్యా జగత్ప్రహృష్యత్యనురజ్య
తేచ॥ రక్షాంసిభీతానిదిశోద్రవంతి సర్వేనమస్యంతిచసిద్ధసంఘాః ॥౩౬॥

టీ॥ హే హృషీకేశ=సర్వేంద్రియ ప్రేరకనాద హే కృష్ణనే, త
వ=నిన్న, ప్రకీర్త్యా=ప్రశంసాద కీర్తియింద, అథవా, మహిమెయ
న్న హేళోణదరింద, అథవా, నామసంకీర్తనెయిందలాదయా, జగత్=
సర్వయోగ్యజనరు, ప్రహృష్యతి=సంతోషపడుతారె. అనురజ్యతేచ=
ప్రీతియన్నమాడుతారె. రక్షాంసి=రాక్షసరుగళు, భీతాని=అంజిదవరా
గి, దిశం=దిక్కుగళన్నకురితు, ద్రవంతి=వోడుతారె, సర్వేసిద్ధసంఘాః=
సమస్తవాదసిద్ధరుగళ గుంపుగళు, నమస్యంతిచ=నమస్కారమాడు త్త
వె, స్థానె=యుక్తవు. తా॥ యోగ్యజనరిగ భగవంతసకీర్తి మహి
మా నామగళన్న హేళోణదరింద సంతోష ప్రీతిగళు చుంటాగువదు
యుక్తవె. రాక్షసరు అంజివోడువదూను యుక్తవే. సిద్ధరు జ్ఞానిగళు

నమస్కారమాడుతిరువదూ యుక్తవే. ఈ యావత్తిగూ అవరవర యోగ్యతానుసార సర్వేంద్రియ ప్రేరకనాద నీనె కారణను. అథవా నిన్నమహిమె నామోచ్చారణగళ విచిత్రశక్తియాదరు కారణ.

అ॥ పూర్వశోకదల్లి యుక్తవేంత హేళిద్దరన్న హ్యగైయుక్తపు యంత ఆక్షేపిసిదర హేళుత్తార.

మూ॥ కస్మాచ్చ తేననమేర్మమహాత్మ్య గరియసే బ్రహ్మణోపాదికరే । అనంతదేవేశజగన్నివాస త్వమక్షరం సదసత్తత్పరంయత్॥

టీ॥ హే మహాత్మ్య=మహాత్మనాద కృష్ణనే, బ్రహ్మణోపి=చతుర్ముఖగు, ఆదికరే=సృష్టికర్తనాద, గరియసే=అత్యంతశ్రేష్ఠనాద, తే=నినగోస్కర, తే=అవరు, కస్మాత్=యావకారణదింద, ననమేర్మ=నమస్కారమాడలారరు? అనంత=అంతశూన్యనాగియు, దేవేశ=సర్వదేవతిగళిగె స్వామియాగియు, జగన్నివాస=సర్వజగత్తిగె ఆశ్రయనాగియు ఇరువ హే కృష్ణనే, త్వం=నీను, సదసత్=భావ అభావరూపవాద, యత్=యావప్రపంచవో, తత్=పరం=అదరకిరత ఉత్తమవాద, అక్షరం=సర్వప్రకారదిందలు నాశిల్లదిద్దప్రయుక్త అక్షరశబ్దవాచ్యునాగి (అసే=ఇద్దియో). తా॥ “మహాత్మ్య” యంబపదక్కె పూర్ణవాదవ్యాప్తి స్వీకారాదివ్యాపార సర్వవిషయగళ అనుభవ నిరంతరస్థితి యంబ ఈ నాల్కూ ఉళ్ళవనెంత అథా. హే కృష్ణనే నమస్కరిసాదక్కె కారణగళాద సర్వోత్తమత్వ సర్వస్వామిత్వ సర్వాశ్రయత్వ బ్రహ్మదిసృష్టికర్తృత్వ ఇత్యాది అనేక ధర్మగళు నిన్నల్లి సంపూర్ణవాగిరోదరింద ఇంథా మహాత్మనాద నినగె యల్లరూ నమస్కరిసువదు

కూ॥ త్వమాదిదేవఃపురుషఃపురాణ స్తవమస్య విశ్వస్యపరంనిధానం । వేత్తాసి వేద్యంచపరంచధామ త్వయాతతంవిశ్వమనంతరూప॥

టీ॥ త్వం=నీను, ఆదిదేవః=కారణనాదదేవను, పురాణపురుషః=అనాదిపురుషను, త్వం=నీను, అన్యవిశ్వస్య=ఈ సర్వప్రపంచక్కె, పరంనిధానం=ముఖ్యాశ్రయను, త్వం=నీను, వేత్తాసి=సర్వవన్ను తిళదవనాగిది. వేద్యం=తిళకోబేకాదవస్తువాగియు, పరంధామ=శ్రేష్ఠవాదతేజసి పుంజనాగియు, అసి=ఇద్ధి, అనంతరూప=కాలదింద అంతఇల్లదెళిరువ రూపపుశ్శవనాద హే కృష్ణ, త్వయా=నిన్నింద, విశ్వం=సమస్తప్రపంచపు, తతం=వ్యాప్తవాగిదె.

వి-అ॥ “నాంతంసమధ్యం” యంబక్షోకదల్లి నినగె ఆది మధ్య అంత నాను నోడువదిల్ల యంత హేళిద్దక్కె అంత ఇద్దరు సనగె తిళియిల్లవెంతలు లోరబముదు. ఆదప్రయుక్త “త్వయాతతం విశ్వకుసంతరూపం” యంబ వాక్యదింద నాను నోడువదిల్ల వెంబోదుమాత్రవల్లి. వాస్తవవాగే నినగె అంతవేఇల్ల. నీను సర్వప్రపంచవన్ను న్యాసిసీకొండు ఇద్ధి యంత హేళిద్దరింద పునరుక్తిదోవవిల్ల. హీంగె హేళిద్దాగ్యూ “ద్యావాపృథివీరిదమంతరం-త్వయాతతం” ఇత్యాదివాక్యగళిగె పునరుక్తిదోవవెందరె ఇదు అధ్యాస (అందరె ఒండు అథావన్నె అనేకావతిహేళోణ) పరమాత్మగె దేశకాల గుణగళింద అసంతత్వ ఇదె యంబోదరల్లి తనగె తాత్పర్య హేచ్చాగిధే యంత తిళిసోణపు ఇదక్కె ప్రయోజన. ఆదప్రయుక్తదోవవిల్ల వెంత పరిహరిసతక్కండు.

అ॥ పరమాత్మన్న ఇన్న అనేకగుణపుశ్శవనాగి స్తోత్రమాదుతానె.

మూ॥ వాయుర్యమోఽగ్నిర్వరుణ శ్శశాంకః ప్రజాపతిస్త్యం ప్రపితామహశ్చ॥ నమోనమస్తేఽస్తుసహస్రకృత్త్వం పునశ్చభూయోఽపినమోనమస్తే॥

3౯॥

టీ॥ త్వం=నీను, వాయుః=బలజ్ఞానస్వరూపను, యమః=సర్వదోషదూరను, అగ్నిః=స్వతఃప్రవర్తనదే ఇరువజగత్తన్నప్రేరిసువవను, వరుణః=భక్తురుగళన్నస్వీకరిసువవను, శశాంకః=అత్యంతసుఖవన్ను గుర్తాగిపుల్లవను, ప్రజాపతిః=ప్రజెగళన్నపాలిసువవను, ప్రపితామహశ్చ=ప్రపితామహను, తే=నినగె, సహస్రకృత్త్వం=సహస్రావర్తి, నమః=నమస్కారపు, అస్తు=ఇరలి, పునశ్చ=మత్తాను, నమః=నమస్కారపు, భూయోపి=మ

త్తూను, తే=నినగె, నమః=నమస్కారపు, అస్తు=ఇరలి. తా|| బలజ్ఞాన
స్వరూపత్వాది గుణపుష్కలనాదప్రయుక్త వాయ్యాదిశబ్దవాచ్యను నీతే
యంతస్తోత్రమాడిద్ధానె. “బ్రహ్మణోప్యాదికరై-దేవేశ-ఆదిదేవః”
ఇత్యాది విశేషణగళింగ భేదవన్నేస్పష్టవాగి తిళిసిద్ధానాదప్రయుక్తులు
ఉత్తరశ్లోకదల్లి సర్వశబ్దకై తానేవ్యాఖ్యానమాడువదరిందలూ వా
య్యాదిగళ అభేదవన్ను తిళియతక్కద్దల్ల.

అ|| అతిశక్తియింద మత్తు సమస్కారగళన్నే హేళుతానె.

మూ|| నమఃపురస్తాదథ పృష్ఠతశ్చ నమోస్తుతేనర్వతవసర్వ|| అ
నంతవీర్యామితవిక్రమ స్త్వం సర్వంసమాప్నోషితతోఽసిసర్వః|| ౪౦||

టీ|| పురస్తాత్=ముంభాగదల్లి, తే=నినగె, నమోస్తు=నమస్కార
విరలి, అథ=మత్తు, పృష్ఠతశ్చ=హింభాగదల్యూ, నమోస్తు=నమస్కార
ఇరలి, హేసర్వ=పరిపూర్ణనాద హేకృష్ణనే, సర్వతవస=సర్వభాగదల్యూ,
తే=నినగె, నమోస్తు=నమస్కారఇరలి, “సర్వంఖల్విదంబ్రహ్మ” యంబ
శ్రుతియల్లి జగత్తు బ్రహ్మస్వరూపవెంత హేళిద్దప్రయుక్త “త్వయా
తతం” యంత హేళిద్దు యుక్తవల్లయంతందరె శ్రుతియల్లిరువ సర్వశబ్ద
కై తానే అర్థవన్న హేళుతానె. అనంతవీర్య=అపరిమితవీర్యపుష్కలనాద.
అమితవిక్రమ=అపరిమిత శత్రుసంహారశక్తి పుష్కలనాద కృష్ణనే, త్వం=
నీను, యతః=యావకారణదింద, సర్వం=సమస్తప్రపంచవన్ను, సమా
ప్నోషి=హొందిద్ది, తతః=ఆదప్రయుక్త, సర్వఃఅసి=“సర్వంఖల్విదం
బ్రహ్మ-పురుషయేవేదంసర్వం” ఇత్యాదిశ్రుతియల్లిరువ సర్వశబ్దదిందవా
చ్యనాగిద్ది.

వి-అ|| ఇదంబ్రహ్మ=ఈ పరమాత్మను, సర్వంఖలు=సర్వజగద్వాస్తవజ్ఞే, ఇ
రుషవిప=పురుషనామకనాద నారాయణనే, ఇదంసర్వం=ఈ సర్వప్రపంచవన్ను
వాగ్విసికోండిద్ధానె; యంత శ్రుతిగళిగె అథవాద్దరింద పూర్వశ్లోకదల్లి వా
య్యాదిగళింద అభేదహేళిద్ధా నెంత శంకిసలు అవతాశవిల్ల.

అ॥ ఇంధామహి మెయ్యళ్ళ భగవంతునె నానుయావ అపరాధగళన్నమాడిద్ద
నో అపగళన్న తుమిసబేకెంత కేళికోథానె.

మూ॥ సఖేతిమత్వాప్రసభంయదు క్తం హేకృష్ణ హేయాదవ
హేసఖేతి । అజానతామహిమానంత వేదం మయాప్రమాదాత్ప్రణ
యేనవాపి ॥౪౦॥ యచ్చాపహసార్థమసత్కృతోఽసి విహారశయ్యాసన
భోజనేషు । ఏకోఽథవాప్యేచ్యుతతత్సమక్షం తత్తామయేత్వామహమ
ప్రమేయం॥ ౪౦॥

టీ॥ తన=నిన్న, ఇదంమహిమానం=పూర్వోక్తజగత్సృష్టికర్తృ-
త్వాది మహిమెయన్ను, అజానతా=తిలియదే ఇరువంథా, మయా=
నన్నింద, ప్రమాదాత్=అజాగ్రతెయిందలాదరు, ప్రణయేనవాపి=
స్నేహదిందలాదరు, సఖేతిమత్వా=స్నేహితనెంత కిళికిండు, హే
కృష్ణ=యలో కృష్ణనే, హే యాదవ=యలో యాదవనే, హే సఖా=
యలో స్నేహితనే, ఇతి=ఈప్రకార, ప్రసభం=అనమర్యాదెయ్యాగి,
యదు క్తం=యావమాతుగళు హేళల్పట్టితో (తత్ తామయే=అదరన్న
తుమిసబేకెంత కేళికోథానె) అథవా=మత్తోందుపక్షుద్దలి, హే అచ్యుత=
సర్వగుణగళింద చ్యుతి ఇల్లదననాద కృష్ణనే, విహార శయ్యాసన భోజ
నాదిషు=ఆటగళు మలగోణ కూజోణ భోజన మోదలాదవుగళల్లి, ఏ
కోపి=సర్వోత్తమనాగిద్దరు (అందరె అనమర్యాదెమాడలు అనర్హ
నాగిద్దరు) అపహసార్థం=పరిహాసకోస్కంధ, అసత్కృతోసియత్=
అనమర్యాదెమాడల్పట్టిది యంబోదుయావదో, తత్=అదరన్నకురితు,
అప్రమేయంత్యాం=మనోవాక్కుగళిగె అవిషయనాదనిన్నన్న, సమ
క్షం=ప్రత్యక్షుద్దలి, అహం=నాను, తామయే=తుమిసబేకెంత కేళికోథానె.

వి-అ॥ ఈ శ్లోకరత్తి ఏకశబ్దక్రె, ఏ=ఒబ్బనాగే, కః=సర్వవస్తుమాడోవసు
యంత అధః. అంతు పరాపేక్షే హల్లిదె సర్వకర్తృత్వ ఇద్దప్రయుక్త సర్వోత్తమ
నెంత తాత్పర్యార్థ త్రియతక్కుద్దు.

అ॥ ఇన్న అనేక గుణగళన్న పేఖోణదరించు శ్రీకృష్ణను అవమర్యాదిగ
అహానల వెంబోదరన్నే ప్రకాశపడినతానె.

మూ॥ పితఽసిలోకస్య చరాచరస్య త్వమస్య పూజ్యశ్చగురుర్గ
రీయాన్ | సత్వత్వమోఽస్తభ్యధికంకుతోఽన్యో లోకత్రయేఽప్యప్రతి
మప్రభావ॥ ౪౩॥

టీ॥ త్వం=నీను, చరాచరస్య=జంగమస్థావరగళాద, అస్యలోక
స్య=ఈప్రపంచక్కె, పితఽసి=తండెయాగిది, పూజ్యశ్చ=పూజ్యనాగి
యు, గరీయాన్=అత్యంతశ్రేష్ఠనాద, గురుశ్చ=గురువాగియు, అసి=
ఇది. లోకత్రయేఽపి=మూరులోకదల్యూ, అప్రతిమప్రభావ=అనదృశ
వాద మహిమెయుశ్చననాద హేకృష్ణనే, త్వత్సమం=నినగెసమానను,
న=ఇల్ల, అభ్యధికం=హెచ్చాద, అన్యం=మత్తోబ్బను, కుతం=యెల్లినన
ను, తా॥ చరాచర సర్వప్రపంచక్కె తండెయాగి అత్యంతపూజ్య
నాగియు అతిశ్రేష్ఠనాద గురువాగియు ఇద్ది: అనదృశ అనంతమహి
మెయుశ్చ నినగెసమరు ఈ మూరులోకదల్లి యారూ ఇల్ల. అధిక
రుయెల్లరుత్తారే? ఇల్లవేఇల్ల. హీంగె సర్వోత్తమనాగియు అనేక అసా
ధారణ ఉత్తమగుణ వుశ్చననాద నినగె అవమర్యాదెమాడిద్దు అత్యం
త అనుచితవెంతభావ.

అ॥ మహాత్మరుగళల్లి అపరాధమాడిద్దాడరె నిష్కపటవాగి సమస్కారమాడు
పమాత్రదిందలే పరిహారవాగుతదాద్దరింద సమస్కారమాడి క్షమాపనే కేళికోథానె.

మూ॥ తస్మాత్ప్రణమ్య ప్రణిధాయకాయం ప్రసాదయేత్వా
మహామీశమిడ్యం । పితేవపుత్రస్య సఖేవసఖ్యం । ప్రియంప్రియాయార్హ
సిదేవసాధుం॥ ౪౪॥

టీ॥ తస్మాత్=యావకారణదింద నీను ఇంథామహిమె వుశ్చన
నో ఆకారణదింద, అహం=నాను, ఈడ్యం=స్తోత్రమాడునదక్కె అ
హానాద, ఈశం=సర్వస్వామియాద, త్వాం=నిన్నన్ను, కాయం భూ

మా ప్రణిధాయ=శరీరవన్ను భూమియల్లిట్టు, ప్రణమ్య=సమస్కారమా
డి, ప్రసాదయే=ప్రసన్నీకరిసికొళ్ళుత్తేనే, హే దేవ=క్రీడాదిగుణపూ
ణ=నాద హే కృష్ణనె, పితా=తం దెయు, పుత్రస్యేవ=పుత్రనిగోపాదీ
లి, సఖా=న్నేహితను, సఖ్యురివ=న్నేహితనిగోపాదీలి, ప్రియః=ప్రియ
నాదనీను, ప్రియాయ=ప్రియనాదననగోస్కర, సోఘం=నన్న అపరాధ
గళన్న సహిసికొళ్ళునదక్కె, అహా=ని=యోగ్యనాగిద్ది. తా|| నీను
మహామహిమెయుళ్ళ మహాత్మనాద ప్రయుక్త నాను భూమియల్లి బిద్దు
మాడువ నమస్కార మాత్రదింద లే నన్నసర్వారాధగళన్న ఊమిసి
నన్నల్లి ప్రసన్ననాగ బేకు. అథవా నమస్కారకూడ నిమిత్తవల్ల. పిత్రా
దిగళు పుత్రాదిగళల్లి ప్రీతియిందలె హ్యగె అపరాధగళన్న ఊమిసుత్తా
రో హాగె ననగె తందెయు నీనెవె న్నేహితనూ నీనెవె. ఇష్టనూ నీనె
వె. ఆదప్రయుక్త నన్న అపరాధగళన్న ఊమిసిప్రసన్ననాగ బేకు యం
త ప్రాధి=సుత్తానె.

అ|| ఈ రీతియూగి ఊమావనె కేలికొండు ప్రాధి=సుత్తానె.

మూ|| అదృష్టపూర్వం హృషీతోఽస్మిదృష్ట్వా భయేనచప్రవృధి
తంమనోమే|తదేవమేదర్శయదేవరూపంప్రసీదదేవేశజగన్నివాసః॥౧॥

టీ|| హేదేవ=హేకృష్ణనె, అదృష్టపూర్వం=పూర్వదల్లి నోడ
ల్పడదే ఇద్దంధ, తవ=నిన్న, రూపం=రూపవన్ను, దృష్ట్వా=నోడి,
హృషీతోస్మి=సంతుష్టనాగిద్దేనె, మేమనః=నన్నమనస్సు, భయేన=భయ
దింద, ప్రవృధితంచ=నడుగతలూ అదె (ఆదప్రయుక్త) జగన్నివాస=
సర్వజగదాధారనాద, సర్వజగత్తినల్యూవాసమాడువనాద, దేవేశ=స
ర్వదేవతిగళిగె స్వామియాద శ్రీకృష్ణనె, తదేవరూపం=ఆరూపవన్నె,
మే=ననగె, దర్శయ=తోరిను, ప్రసీద=ప్రసన్ననాగు.

అ|| యంథారూపవన్ను అందరె హేళుత్తానె.

మూ॥ కిరీటినంగదినంచక్రహస్త మిచ్ఛామిత్వాంద్రస్తుమహం
తథైవ । తేనైవరూపేణచతుర్భుజేన సహస్రబాహూభవవిశ్వమూర్తే॥

టీ॥ అహం=నాను, కిరీటినం=కిరీటపుశ్శననాద, గదినం=గదా
యుగం పుశ్శననాద, చక్రహస్తం=చక్రాయుధవన్న హస్తాల్లి పుశ్శన
నాద, త్వాం=నిన్నన్ను, తథైవ=హ్యంగ విశ్వరూపవన్న నోడిదెనో
హంగ, తేనైవచతుర్భుజేన=ఆ నాలుగుభుజగుళుళు రూపదింద లే, ద్ర
స్తుమిచ్ఛామి=నోడలు ఇచ్చిసుత్తేనె, సహస్రబాహూ=అనంతభుజగుళు
ళు, విశ్వమూర్తే=గుణపూర్ణశరీరపుశ్శననాద, సర్వప్రపంచదల్యా
వ్యాప్తశరీరపుశ్శననాద హే కృష్ణ నె, భవ=సౌమ్యరూపనాగి ఆగు యం
త ప్రాధికసీదను.

(శ్రీభగవానువాచ)

అ॥ విశ్వరూపదల్లి భక్తిహేచ్ఛాగి పుయాగువదత్కాగి విశ్వరూపద దర్శన
దుర్లభవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ మయాప్రసన్నెన తవాజ్ఞానెదం రూపంపరందర్శితమాత్మ
యోగాత్ । తేజోమయం విశ్వమనంతమాద్యం యస్మైత్వదన్యైన స
దృష్టపూర్వం॥

౪౭॥

టీ॥ హే అజ్ఞాన=యలో అజ్ఞాననె, ప్రసన్నెన=ప్రసన్ననాద,
మయా=నన్నింద, ఆత్మయోగాత్=నన్నస్వరూప సామర్థ్యదింద, తే
జోమయం=తేజస్సిసిందపూర్ణవాద, విశ్వం=పూర్ణవాద, అనంతం=అ
పరిచ్ఛిన్నవాద, ఆద్యం=సర్వకూ ఆదియల్లిరువంధ, త్వదన్యైన సదృ
ష్టపూర్వం=నినకింత బేరే యాగిందలు పూర్వదల్లి నోడల్పడదే ఇద్దంభ,
యత్=యావ, మే=నన్న, పరంఇదంచూపం=ఉత్తమవాద ఈ రూప
గో, తత్=ఆరూపపు, తవ=నినగె, దర్శితం=తోరినల్పట్టితు. తా॥
యలో అజ్ఞాననె తేజోమయవాగియు పూర్ణవాగియు ఇరువ ఈ

విశ్వరూపవన్నయామా పూర్వదల్లి నోడిద్దిల్లి. అంథా రూపవన్న నాను ప్రసన్ననాగిననగె తోరిసికొట్టిదేనె. ఇదుయల్లరిగు సులభవల్ల.

వి అ॥ “త్వదన్యేన సద్భవైపూర్వం” యంబవదక్కె అజ్ఞానసకింత అగమ రాదవరింద. నోడల్పడదే ఇద్దర్లు యంత అథా. అథవా అవరు స్వయోగ్యతా సుసార నోడిద్దరూ అజ్ఞానసహగె నోడదేఇద్దప్రయుక్త ఇతరరింద నోడల్పడదద్ద యంత హేళిద్దారె. అజ్ఞాననాదరూ పూర్వంయామాగె నోడిద్దానెందరె ఇం ద్రదేవర కరీరిందపూర్వదల్లి నోడిద్దానె. ఇదక్కాగె నిన్న హేతువ బేరేయారిం దలు పూర్వదల్లి నోడల్పడదే ఇద్దర్లు యంత హేళిద్దారె. అజ్ఞానసహగె శస్త్రకురితు ఈ రూపవన్న “వరం” యంత హేళిద్దు. బ్రహ్మదిగళు కృష్ణాది అవతారగళన్నూ ఉత్తమ యంత తిళిద్దారె.

అ॥ అజ్ఞానసకింత అగమరాదవరు తామాగె ఈ విశ్వరూపవన్న అజ్ఞాన సహగె నోడదిద్దరూ వేదాదిసాధనగళింద నోడోరు యంతందరె హేతుతారె.

మూ॥ నవేదయజ్ఞాధ్యయనై ర్నదానై ర్నచక్రియాభిర్నతపోభరు కైః । ఏవంరూపశృతిహంస్యలోకే ద్రష్టుం త్వదన్యేన కురు ప్రవీర॥

ర౮॥

టీ॥ ఏవంరూపం=ఇంథారూపపుశ్శవనాద, అహం=నాను, సృ లోకే=మనుష్యలోకదల్లి, కురుప్రవీర=కురుగళల్లి శ్రేష్ఠనాద యలో అ జ్ఞాననె, త్వదన్యేన=నినకింతకడిమియాద అన్యనింద, వేదయజ్ఞాధ్య యనైః=వేదగళిందలు యజ్ఞగళిందలు అధ్యయనగళిందలు, న=నోడలి క్కె సాధ్యనల్ల, దానైః=దానగళిందలు, న=నోడలిక్కె సాధ్యనల్ల, క్రి యాభిః=అగ్నిహోత్రాది కర్మగళిందలు, న=నోడలిక్కె సాధ్యనల్ల, ఉ కైః=కూరగళాద, తపోభిః=తపస్సుగళిందలు, ద్రష్టుం=నోడలిక్కె, నశక్యం=సాధ్యనల్ల.

వి-అ॥ “దృష్ట్యాద్భుతంరూపం” యంత ఇతరరూపు. ఈరూపవన్న నోడుతిద్ద ధ్దాగి పూర్వశ్లోకదల్లి హేళిద్దక్కె యారూనోడిద్దిల్లి యంత ఈ శ్లోకదల్లి హేళిదరె వరుద్ధవాగువదాదప్రయుక్త అజ్ఞానసకింత బేరేయాదవరింద ఛందాగి నోడల్ప డదే ఇద్దర్లు యంత లే అథా తిళియజేకు.

అ॥ అజ్ఞానము “అదృష్టపూర్వం ౧౧-రగి” యంబుల్లోకదింద యావరూప వన్న తోరిసు యంతప్రాథి-సిదనో అదక్కె ఉత్తరవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ మాతేన్యథామాచ విమూఢభావో దృష్ట్యాపూపం ఘోర మీదృష్టమేదం॥ వ్యపేతభీం ప్రీతమనాం పున స్త్వం తదేవమేరూపమిదం ప్రపశ్య॥

టీ॥ ఘోరం=సర్వసంహారకవాద, ఉద్యుక్=ఇంథా, మమ=న న్న, ఇదం రూపం=ఈరూపవన్ను, దృష్ట్యా=నోడి, తే=నినగె, న్యథా=కష్ట పు, మాస్తు=ఆగోణ బ్యాడ. విమూఢభావం=అధికమూఢనాగిరోణపు, మాస్తు=ఆగోణ బ్యాడ, వ్యపేతభీం=అంజికెల్లదిద్దవనాగి, ప్రీతమనాం= సంతుష్టవాదమనస్సువుల్లవనాగి, త్వం=నీను, పునః=మత్తు, మే=నన్న, తదేవ ఇదం రూపం=ఆ ఈ పూర్వరూపవన్నె, ప్రపశ్య=నోడు.

(సంజయఉవాచ)

అ॥ సర్వసంహారకారణవాద ఈ రూపవన్ను నోడి నీనుకష్టపడబ్యాడ. నీను కేళిశాండప్రకార పూర్వరూపవన్నే తోరిసికొడు త్తేనె. అంజికెల్లె సంతుష్టనాగిపూ ర్వరూపవన్ను నోడుయంత శ్రీకృష్ణును హేళిదమ్యాలె యేసునడితు యంబ ధృతరాష్ట్ర) రాజనమునస్సినల్లిరువ ప్రశ్నక్కె సంజయ ఉత్తర హేళుత్తారె.

మూ॥ ఇత్యజ్ఞానం వాసుదేవ స్తథోక్త్వా స్వకం రూపందశా యామాసభూయః॥ ఆశ్వాసయామాసచభీతమేనం భూత్వా పున సౌమ్య వపుర్మహత్యా ॥

గీ॥

టీ॥ వాసుదేవం=శ్రీకృష్ణును, అజ్ఞానం=అజ్ఞానన్నకురితు, ఇత్యుక్త్వా=హీం గె హేళి, తథా=హగె, స్వకం రూపం=తన్న పూర్వరూపవ న్ను, భూయః=మత్తు, దశాయామాస=తోరిసికొట్టను, మహాత్మా=మ హాత్మనాద(శ్రీకృష్ణును, పునః=మత్తు, సౌమ్యవపుః=సౌమ్యవాదశరీరపు ల్లవనాగి, భూత్వా=ఆగి, భీతం=భయపట్టవనాద, ఏనం=ఈ అజ్ఞానన్ను, ఆశ్వాసయామాసచ=సమాధానమాడిదను.

వి-అ॥ స్వం అందరె స్వకీయవేంత తోరిసికొడలుఅహంవాదద్దు. అభవా, విశ్వరూపస్వకీయరూపవల్లి, ఈ రూపస్వకీయపుయంత జగద్రథాంతిగె విషయవాదద్దు యంతె అభవా. భగవంతగె యల్లరూపపు స్వకీయవే.

అ॥ విశ్వరూప మరెయూగి శ్రీకృష్ణున పూర్వరూపవన్న నోడిదమ్యులె సమాధానవాగితుయంత అజ్ఞానహేతుత్తానె.

(అజ్ఞానహేతుత్తానె.)

మూ॥ దృష్ట్వేదంమానుషంరూపం తవసౌమ్యంజనార్దన॥

ఇదానీమస్మిసంవృత్త స్సచేతాఃప్రకృతింగతః॥ ౧౦॥

టీ॥ పాజనార్దన=పర్వజనసంహారకనాద శ్రీకృష్ణునె, తవ=నిన్ను, సౌమ్యం=శాంతవాద, మానుషం=మనుష్యసహాగేతోరువ, ఇదంరూపం=ఈ రూపవన్న, దృష్ట్వా=చూడె, ఇదానీం=ఈగె, సచేతాః=ప్రసన్నమనస్సువుల్లననాగి, సంవృత్తి=ఆగి ధేనె. ప్రకృతింగతః=పూర్వస్వభావవన్నుపూర్వరీతియన్ను, గతోస్మి=హొందదవ నాగి ధేనె.

అ॥ భయంకరవాదరూపవన్నయాకే తోరిసికొట్టి యంతందరె ఈ విశ్వరూపద దశాన ఆవశ్యకవేంత అదర మహి మెయన్ను హేతుత్తారె.

(శ్రీభగవానువాచ.)

మూ॥ సుదుర్దశమిదంరూపం దృష్టవానసియన్మమ ।

దేవాఅప్యస్యరూపస్య నిత్యందర్శనకాంక్షిణి॥ ౧౧॥

టీ॥ మమ=నన్ను, యత్ రూపం=యావత్విశ్వరూపవన్ను, దృష్టవానసి=చూడ్చియో, ఇదంరూపం=(ఆ) ఈ రూపపు, సుదుర్దశం=కెలవరిగె సుఖదిందలు కెలవరిగెదుఃఖదిందలు నోడువద క్కెసాధ్యపు, అస్యరూపస్య=ఈ రూపద, నిత్యం=నిరంతర, దర్శనకాంక్షిణి=దశానవన్ను అపేక్షిసున, దేవాఅపి=దేవతిగభూను (యత్ దృష్టవంతః=యావత్ రూపవన్నుచూడ్చియో). తా॥ ఈవిశ్వరూపవన్నుచూడబేకెంత నిరంతర

అపేక్షినువదేవతిగళును ఈరూపవన్న ఈగెనోడిద్దారె. ఈ రూపకెలవ గెనెనుఖదించనోడలిక్కెశక్యవు. కెలవరిగె శక్యవల్ల. ఇంథాఈరూపవన్న నీనునోడిద్ది. హింగదేవతిగళిగూ అపేక్షితవాగిరోణదరిందలు శత్రు సంహారక్కె నీను నిమిత్తమాత్రనే యంతతోరిసికొడబేకాగిద్ద ప్రయు క్తలు ఈరూపవన్న తోరిసికొట్టిదేనె.

అ॥ అత్యంత సుర్లభవాద ఈవిశ్వరూపద దశకన నిసగె నాను మాడిసిద్ధేనె యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ నాహంవేదైర్నతపసా నదానెననచేజ్యయా ।

శక్యఏవంవిధోద్రష్టుం దృష్టవానసిమాయథా ॥ ౧౩॥

టీ॥ మారంనన్ను, యథావశ్యంగె, దృష్టవానసి=నోడిద్ది, ఏవంవిధం=ఈ ప్రకార విశ్వరూపనాద, అహం=నాను, వేదైః=వేదగళిందలు, న=నోడువదక్కెసాధ్యవల్ల, తపసా=తపస్సినంద, న=నోడువదక్కెసాధ్యవల్ల, దానేన=దానదింద, న=నోడువదక్కెసాధ్యవల్ల, ఇజ్యయా=యాగదిందలూ, ద్రష్టుం=నోడలిక్కె, నశక్యః=సాధ్యవల్ల.

అ॥ యావ ఉపాయదింద నోడలిక్కె సాధ్యవేందర హేళుత్తారె.

మూ॥ భక్త్యాత్వనన్యయాశక్య అహమేవంవిధోద్రష్టున ।

జ్ఞాతుంద్రష్టుంచతత్త్వే నప్రవేష్టుంచపరంతప ॥ ౧౪॥

టీ॥ పరంతప=శత్రుసంహారకనాద, హేఅజ్ఞాన=యలోఅజ్ఞాననె, ఏవంవిధం=ఈ ప్రకారవిశ్వరూపనాద, అహం=నాను, అనన్యయా=అసాధారణవాద అసహాయవాద, భక్త్యాతు=భక్తియిందలాదరో, తత్త్వేన జ్ఞాతుం=నిశ్చయవాగితిశకొంబోడకూర్క, ద్రష్టుం=నోడువదకూర్క, ప్రవేష్టుంచ=సాయుజ్యముక్తియన్న హొందువదకూర్క, శక్యః=సాధ్యును. తా॥ నన్నదశకనక్కె అసాధారణవాదభక్తియె అసహాయవాద ఉపాయ. వేదాదిగళకింత విశేషవాదద్దు. ఈ భక్తియెంబ ఉపాయదింద లే నన్ను యథార్థవాగి తిశకొండు ఉపాసనధ్యానాదిగళింద అపరోక్షీకరిసికొండు సాయుజ్యాది ముక్తియన్న హొందబహుదు.

అ॥ “అనన్యయా” యంత హేళిద్దరింద అన్యగళాద వేదాదిగళన్న బిడజేకా?
యంబ భ్రమవన్న పరిహరిసుతారె.

మూ॥ మత్కర్మకృన్మత్పరమో మద్భక్తస్సంగవజ్జితః !

నిర్వైరస్సర్వభూతేషు యస్సమామేతిపాండవ ॥ ౧౫॥

టీ॥ హేపాండవ=యలోఅజ్ఞాననే, యః=యావను, మత్కర్మ
కృత్=నన్నప్రీతిగోస్కరకర్మగళన్నమాడోవనో, మత్పరమః=నన్నన్నేన
ర్వోత్తమనెందు జ్ఞానపుల్లవనో, సంగవజ్జితః=ఫలగళల్లిన్నేహిల్లదిద్ద
వనో, సర్వభూతేషు=సమస్తప్రాణిగళల్లి, నిర్వైరః=ద్వేష ఇల్లదిద్దవనో,
మద్భక్తః=నన్నభక్తనూదవనో, సః=అవను, మాం=నన్నన్ను, ఏతి=హం
దుత్తానె. తా॥ నన్నప్రీతిగోస్కర విహితకర్మగళన్నమాడతా ఫలాపే
క్షే ఇల్లదె సర్వప్రాణిగళల్లూద్వేషఇల్లదె ఇరువవనాగియు నన్నసర్వోత్త
మత్వజ్ఞానియాగియు ఇరువ నన్నభక్తను నన్నన్నహందుత్తానె. అం
తు వేదాదిగళన్న బిడతక్కద్దల్ల భక్తియెముఖ్య ఉపాయవెంత తిళిసువ
దగోస్కర హగై పూర్వజ్ఞోకదల్లి హేళిద్దు. అదప్రయుక్త విహితకర్మగ
ళన్న అవశ్యమాడబేకు.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే విశ్వరూపసందర్శనయోగో

నామ ఏకాదశోధ్యాయః

అథ ద్వాదశోధ్యాయః

అ॥ లక్ష్మీ ఉపాసనాంతలు పరమాత్మన ఉపాసనె అధికవెంతతిలిసువదకో స్మర పరమాత్మన ఉపాసనెయన్న ఈ అధ్యాయదల్లి హేళుతారె. పరమాత్మన ఉపాసనె శ్రేష్ఠవెంత హేళువదరింద ఈ అధ్యాయ పరమాత్మన మహిమె హేళువ ఈ అధ్యాయ చట్టుదల్లి శేరింపుట్టదె. “తమేవంవిద్వాన్” యంబశ్రుతియల్లి దేవరన్న ఉపాసనామాడువరు ముక్తరాగుతారె యంత హేళి ఇరోహగె “క్రియంపసానా అమృతత్వమాయన్” ఇత్యాది శ్రుతియల్లి లక్ష్మీయన్న ఉపాసనామాడువవరూ ముక్తరాగుతారె యంత హేళిరువదరింద లక్ష్మీ ఉపాసనెయు కూడ మోక్షసాధనవెంత తిలియబరువదరింద పరకీయరిగె ఉంటాగువ సందేహవన్న తానుతందుకొండు ఇదరపరిహారద విశేషయుక్తిగళన్న తిశకోడేసుయంబ ఇచ్చెయింద ప్రశ్నమాడుతారె.

(అర్జున ఉవాచ.)

మూ॥ ఏవంసతతయుక్తాయే భక్తాస్తాన్వంపర్యుపాసతే ।

యేచాప్యక్షరమవ్యక్తం తేషాంకయోగవిత్తమాః ॥౧॥

టీ॥ యే=యావభక్తరు, సతతయుక్తాః=నిరంతర ధ్యానయోగ కర్మయోగ ఉష్ణవరాగి, ఏవం=హేగె హేళుల్పట్టూ నోడల్పట్టూ ఇరువరూపపుష్లసనాద, త్వాన్=నిన్నన్న, ఏవం=“మత్కర్మృతే” ఇత్యాది హేళిదప్రకార, పర్యుపాసతే=ఉపాసనామాడుతారో, యేపిచ=యారు, అక్షరం=అక్షరనామకళాద, అవ్యక్తం=లక్ష్మీదేవియన్ను, పర్యుపాసతే=శ్రద్ధా భక్తియింద ఉపాసనామాడుతారో, తేషాం=అవరుగళమధ్యదల్లి, కే=యారు, యోగవిత్తమాః=మోక్షోపాయతిళదవరల్లి శ్రేష్ఠరు? యంతి అర్జున మాతనాడిద యంత అన్వయ. తా॥ నిన్నన్ను లక్ష్మీయన్ను శ్రద్ధాభక్తియింద ఉపాసనామాడువభక్తరుగళల్లి యారు శ్రేష్ఠరు యావఉపాసనావే మోక్షసాధనవెంత అర్జునప్రశ్నమాడిద్దానె.

వి-అ॥ “అంతవత్తుఫలతేషాం” యంత హేళిదప్రకార లక్ష్మీ ఉపాసనా మోక్షకైకారణవేఅల్ల, ఇల్లి మోక్ష కారణవెంత హేళిరువదు ఉపచారదిందలే.

హృత్తుముఖ్యవల్ల. ఆదప్రయుక్త ఈ సందేహాభ్యాసేబరుత్తదె అందరె బ్రహ్మదిదేవ తిగళిగె జనసమరణాదగళ ఇరువదరింద అవరణపాసనెగె ఫలపుఅంతపుశ్చద్దాగిద్దరూ “చతుష్కపదాః” ఇత్యాదిప్రతిగళల్లి లక్ష్మీదేవేరిగె నిత్యయవ్వన జ్ఞాన మయ వాద దేహ సర్వదేవపూజ్యత్వ మొదలాద మహామహి మెగళన్న పేళిరువదరింద లక్ష్మీఉ పాసనా ముక్తిపేతువాగ బాహూదుయంత తిగళొండవను హింగె సందేహ పట్టు ప్రశ్నమాడిద్దానె. ఏవం యంబ పదక్యె పూర్వదల్లి పేళిదప్రకార యంత అర్థవాదప్రయుక్త ౧౦-నే అధ్యాయద అసంతర ఈ ౧౦ అధ్యాయశేరిసల్పట్టదె. అవ్యక్తం యంబ పదదిందలే లక్ష్మీదేవియున్న యంత పేళిబహుదాగిరలు అక్షరం యంతవిశేషణదింద శరీరనాశఇద్దవరాద బ్రహ్మదిగళకింతలు విలక్షణభాదప్రయుక్త వేపడింద మోక్ష బరహాహుదు. అద్దరింద ఈ ప్రశ్న మాడుత్తదె యంతతి లిసిద్ధారె.

అ॥ అవ్యక్తనామకరాద లక్ష్మీదేవేర ఉపాసకరకింతలు నన్న ఉపాసకరే ఉత్తమరు యంత పేళుత్తారె.

(శ్రీభగవానువాచ)

మూ॥ మయ్యావేశ్యమనోమేమాం నిత్యయుక్తాఉపాసతే|

శ్రద్ధయాభరయోపేతా స్తేమేయుక్తమామతాః| ౨॥

టీ॥ యే=యావభక్తురు, మయి=నన్నల్లి, సమ్యక్=భందాగి, మనః=మనస్సన్ను, ఆవేశ్య=ఇట్టు, నిత్యయుక్తాః=నిరంతరకర్మయోగ భ్యాసయోగఉల్లసరాగి, పరయాశ్రద్ధయా=ఉత్తమవాదశ్రద్ధయింద, ఉపేతాః=కూడిదవరాగి, మాం=నన్నన్ను, ఉపాసతే=ఉపాసనామాడు త్తారో, తే=అవరు, యుక్తమాః=మోక్షసాధన వుల్లవరుగళల్లిశ్రేష్ఠ రాగి, మే=ననగె, మతాః=సమ్మతరు. తా॥ యావభక్తురు నిరంతర నన్నల్లే మనస్సన్ను ఇట్టు అధికశ్రద్ధయిందకూడిదవరాగి నన్నన్నేపు పాసనామాడుత్తారో అవరే మోక్షోపాయవుల్లవరుగళల్లి అత్యంత శ్రేష్ఠరు. లక్ష్మీపుపాసకరు ఇవరంతే శ్రేష్ఠరల్ల.

అ॥ అవ్యక్తనామకరాద లక్ష్మీదేవేరన్న ఉపాసనామాడోవరిగె మోక్షఇల్ల దె హొదరె “క్రియంపసానా అమృతత్వమాయతా” ఇత్యాదిప్రతిగళవిరోధబరు

తదే. మోక్ష ఆదర నిష్పన్న ఉపాసనమాడోవరేవే మోక్షోపాయపుష్కవర్ణి అ
త్యంతశ్రేష్ఠుడు యంబువడు హ్యగే? ఇబ్బరిగూ సల సమాసవాగిద్దప్రయుక్తయంతం
దర హేళుత్తార. అథవా, ఉదాహరిసిన శ్రుత్యాదిగళింద అవ్యక్తోపాసకరిగూ స
న్నప్రాప్తిరూప మోక్ష ఇద్ధాగూ అ అవ్యక్తోపాసనయు కష్టసాధ్యులు. సన్నఉపాస
నెయుహగల్ల. అదప్రయుక్త సన్నఉపాసనె మాడోవరెవె ఉత్తమరుయంత “యే
తు” మాదలు గి శ్లోకగళింద హేళుత్తార.

మూ॥ యేత్వత్తురమనిర్వేశ్య మవ్యక్తం పర్యుపాసతే ।

సర్వత్రగమచింత్యంచ కూటస్థమచలంధ్రునం ॥ 3॥

టీ॥ యేతు=యానభక్తురు, అత్తురం=నాశరహితస్థాద, అనిదే-
శ్యం=సూక్ష్మవాదప్రయుక్త హేళువదక్కె అసాధ్యవాద, అవ్యక్తం=
అప్రసిద్ధవాద ప్రయుక్తులు జగదు పాదానకారణవాద ప్రకృతి అభి
మానియాదప్రయుక్తలూ అవ్యక్తనామకవాద శ్రీతత్వవన్ను, సర్వత్ర
గం=సర్వదేశవ్యాప్తశన్నాగియు, అచింత్యం=గుణగళు బహుళవాద
ప్రయుక్త అచింత్యళుయంతలు, కూటస్థం=అవ్యాకృతాకాశదల్లి అభి
మానియాగిరోవశన్నాగియు, అచలం=యావాగ్యూతన్న పదమిదభ్ర
ష్టళాగదె ఇరోవశన్నాగియు, ధ్రువం=నిర్వికారశన్నాగియు, పర్యుపాస
తే=విష్ణుభక్తి విష్ణుత్వమత్వజ్ఞాన విష్ణుఉపాసనా ఇనగళ పూర్వకవా
గి ఉపాసనెమాడుత్తారో.

అ॥ ఆ ఉపాసనెగె మధ్యే సాధనగళన్న హేళుత్తార.

మూ॥ సన్నియమ్యేన్ద్రియగ్రామం సర్వత్రసమబుద్ధయః॥

తేప్రాచ్యువంతిమామేవ సర్వభూతహితేరతాః॥ ౪॥

టీ॥ ఇంద్రియగ్రామం=ఇంద్రియగళనమూహవన్ను, సన్నియ
మ్య=విషయగళింద అణిగిసి, సర్వత్రసమబుద్ధయః=(౬ నే అధ్యాయద
ల్లి హేళిదప్రకార) సర్వత్రపరమాత్మనే ఇద్ధానెయంతబుద్ధిపుష్కవరాగి,
సర్వభూతహితేరతాః=సర్వప్రాణిగళహితదల్లేటినక్తరాగి, పర్యుపాసతే=

ఉపాసనామాడుతూరో, తే=అనరు, మామేన=నన్నున్నే, ప్రాప్నువంతి=హొందుతూరె. తా॥ యావభక్తు ఇంద్రియనిగ్రహ సర్వత్రసమబుద్ధి సర్వప్రాణిగళ హితచింతనఇత్యాది అవాంతరసాధనగళింద సహితరాగి అక్షరత్వాది విశేషణపుళ్ళ లక్ష్మీయన్నసర్వదేశవ్యాప్తళు ఇత్యాదిప్రకారదింద ఉపాసనామాడుతూరో అవసానన్నున్నేహొందుతూరె.

వి-అ॥ “అక్షరం అనిర్దేశ్యం” ఇత్యాది విశేషణగళన్న మోక్షకొడోదరల్లి లక్ష్మీగె శక్తిఅదయంత త్రిశికోడువదక్కాగి హేళిద్దారె.

అ॥ అవ్యక్తనామకరాద లక్ష్మీదేవేరన్న ఉపాసనెహమవవరిగు నిన్నప్రాప్తి రూపవాద మోక్షబరోదాగిద్దరె నిన్నన్న ఉపాసనామాడువవరిగె ఉత్తమత్వ హ్యగె అందరె హేళుతూరె.

మూ॥ క్లేశోఽధికతరస్తేషాం అవ్యక్తానక్తచేతసాం ।

అవ్యక్తాహిగతిస్సరిఖం దేహవద్భిరవాప్యతే ॥ ౫॥

టీ॥ అవ్యక్తానక్తచేతసాం=పరమాత్మన్నబిట్టు లక్ష్మీయల్లిమాత్ర ఆసక్తవాద మనస్సుప్రశ్ననరాద, తేషాం=ఆ భక్తరిగె, క్లేశః=శ్రమ పు, అధికతరః=అత్యంత అధికపు, హ్యగెందరె హేళుతూరె. అవ్యక్తా=లక్ష్మీ ఉపాసనాద్వారకవాద, గతిః=భగవత్ప్రాప్తిమంగళపు, దుఃఖం=దుఃఖివాగి, దేహవద్భిః=ప్రాణిగళింద, అవాప్యతే=హొందల్పడు త్తదె, హి=ప్రసిద్ధ. తా॥ లక్ష్మీయన్న ఉపాసనా మాడతక్కవరిగు మోక్షప్రాప్తవాగు త్తదె. ఆదరె ఆ మంగళ బహళకష్టవాదద్దు. ఆ దప్రయుక్తసన్నన్న ఉపాసనామాడతక్కవరే ఉత్తమరు.

వి-అ॥ లక్ష్మీయన్న ఉపాసనామాడోవరు పరమాత్మల్లి భక్తి పరమాత్మనే సర్వోత్తమనెంబజ్ఞాన పరమాత్మన ఉపాసనా ఇవగళన్న మాడదేకు. ఇంద్రియగళన్న అత్యంత నిగ్రహ మాడదేకు. ౬నే అధ్యాయదల్లి హేళిదప్రకార సర్వత్ర సమబుద్ధియన్ను మాడదేకు. సర్వప్రాణిహితవాద సదాచారవన్ను మాడదేకు. ఈ సర్వవన్ను మాడదే ఇద్దరె లక్ష్మీ అనుగ్రహవాగోణివిల్ల. ఆ లక్ష్మీ అనుగ్రహ ఆ గదిద్దరె పరమాత్మన అనుగ్రహవాగోణివిల్ల. ఆ అనుగ్రహ ఇల్లదిద్దరె ఆ పరమా

త్వన ప్రాప్తిరూప మొక్షపు అగోణివిల్లి. ఈ ప్రకార లక్ష్మీపుపాసనా ద్వారకవాద పరమాత్మన ప్రాప్తిమాగ్గపు బహు శ్లేశ వాదద్వయంత తిళియజేసు.

అ॥ నిన్నన్న ఉపాసనామాడోదక్కె హ్యంగె శ్రమవిల్ల యంతందరె హేళ
—రె.

మూ॥ యేతుసర్వాణికర్మాణి మయినన్నస్యసమత్పరాః।

అనన్యేనై వయోగేన మాంధ్యాయంతఉపాసతే॥ ౬॥

తేషామహంసముద్ధర్తా మృత్యుసంసారసాగరాత్ ।

భవామినచిరాత్పథా మయ్యావేశితచేతసా॥ ౭॥

టీ॥ యేతు=యారు, సర్వాణికర్మాణి=సమస్తకర్మగళన్న, మ
యి=నన్నల్లి, సన్యస్య=సమర్పణమాడి, మత్పరాః=నానే సర్వోత్తమ
నెందు తిళదనరాగి, అనన్యేన=అవ్యక్తోపాసనెయన్న బిట్టిరువ, యో
గేన=ధ్యానయోగదింద, మాం=నన్నన్ను, ధ్యాయంతః=ధ్యానమాడో
వరాగి, ఉపాసతే=ఉపాసనామాడుతారో, అథవా “శ్లేశోధికతరః”
‘యంబ శ్లోకదల్లి అవ్యక్తోపాసనామాగ్గ బహు శ్లేశ వాదద్వయంత
హేళిద్దరింద నన్న ఉపాసనాకాలదల్లి సదాచారాదిగళు స్వల్పకడిమి
యాగిద్దరూ నన్న అనుగ్రహ వుంటాగుత్తదె. ఆదప్రయుక్త నన్న
ఉపాసనామాగ్గవే శ్రేష్ట వెంతతాత్పర్యరీతియింద హేళిదప్రాయ
వాద ప్రయుక్త బేరేహేతువినందలు పరమాత్మన ఉపాసనామార్గ
వె శ్రేష్టవెంత హేళుత్తారె. టీ॥ పూర్వాధాన్యై పూర్వవత్ అథః.
అనన్యేనై వ=లక్ష్మీమోగలాదవరు స్వతంత్రరల్లి పరమాత్మన పరివార
రు యంత (అంగావబద్ధాస్తు యంబ సూత్రోక్తప్రకార) యోగేన=
ధ్యానయోగదింద, మాం=నన్నన్ను, ధ్యాయంతః=ధ్యానమాడోవరా
గి, ఉపాసతే=ఉపాసనామాడుతారో ॥ ౬॥ హేపాథాన్యై=యోగో అజ్ఞా
ననె, మయి=నన్నల్లి, ఆవేశితచేతసాం=ఇడల్పట్టమనస్సు పుశ్యవరాద,
తేషాం=అపరుగళిగె. నచిరాత్=శ్రీమవాగి. మత్తుసంసార సాగ

రాత్ = మృత్యురూపవాద సంసార సముద్రదింద, అహం = నాను, స ముద్ధతా = ఉద్ధారమాడోవనాగి, భవామి = అగు త్తేనె. తా|| యారు సర్వకర్మగళన్న నన్నల్లి సమర్పిశి నానే సర్వోత్తమనెంబ జ్ఞాన పుశ్యవ రాగి లక్ష్మీ పుపాసనాద్వారవల్లదె ఇరువధ్యాసదింద నన్నన్న ఉపాస నామాడుత్రాలో, హే అజాననే అవరుగళన్న శీఘ్రువాగి ఈ సము ద్రదహాగె ఇరువ సంసారదింద ఉద్ధారమాడు త్తేనె.

౧-౨|| ఈ శ్లోకదల్లి “సఽరాత్” యంబపదదింద, లక్ష్మీసహితనాదసన్న ఉపాసనామాడిదరె సమ్మిబ్బర పరమానుగ్రహ ఉంటాగువదరింద శీఘ్రదల్లె మోక్ష వాగుత్తదె. ప్రత్యేకవాగి లక్ష్మీయన్న ఉపాసనామాడోవతుదల్లి మోక్షాలు సన్న న్న ఉపాసనామాడి అసంతర బహుకాలపర్యంత ప్రత్యేకవాగి లక్ష్మీయన్న ఉపా సనామాడి మత్తు లక్ష్మీసహితవాగి సన్నపుపాసనా నిరంతరమాడతక్కద్దు. అసంతర మోక్షవాగుత్తదె; యంత సావకాశవాగి మోక్షవాగుత్తదె. సన్న ఉపాసనెయో అందరె శీఘ్రదల్లె మోక్షకైకారణవాద ప్రయుక్త సన్న ఉపాసనెయే శ్రేష్ఠపు. “విష్ణునాసహితాధ్యాతాదేవీతుష్టిం పరాంవ్రజేత్” ఇత్యాది పదనదింద ఈ అర్థా పు హేళవృట్టదె.

౩|| హేళిదప్రకార పరమాత్మన పుపాససవే శ్రేష్ఠవాదప్రయుక్త అదన్నే మాడు. అదక్కె శక్తిఇల్లదే ఇద్దరె ఆశక్తిసంపాదిసువదగోస్కరె పుపాయగళన్న సంపాదిసు యంత ౪ శ్లోకగళింద హేళుత్తరె.

మూ|| మయ్యేవమనఆధత్స్వ మయిబుద్ధినివేశయ|

నివసిష్యసిమయ్యేవ అతఃసాధ్యంనసంశయః|| ౮||

టీ|| మయ్యేవ=నన్నల్లె, మనః=మనస్సు, ఆధత్స్వ=ఇడు, మయి= నన్నల్లి, బుద్ధి=బుద్ధియన్ను, నివేశయ=ఇడు. అతఃసాధ్యం=నన్నప్రా ప్తియాదమ్యాల్లె, మయ్యేవ=నన్నల్లె, నివసిష్యసి=ఇరుహోగుత్తి, సంశ యః=సంశయవిల్లి. తా|| నన్నల్లె మనస్సు ఇడు అందరె నన్నన్నె పుపాసనామాడు; ఇదు సాధ్యవల్లదిద్దరె నన్న విషయకవాద జ్ఞానవన్ను సంపాదిసు. ఈ జ్ఞానదింద క్రమవాగి పుపాసనా అపరోక్షజ్ఞాన పరమా

సుగ్రహ ఇవుగళు ఆగు త్తవె. అనంతరనన్న ప్రాప్తిరూపమోక్షవాగు
త్తదె. ఆగ నిర్గుణానందానుభవరూపవాద స్థితియన్న హాందహా
గు త్తి.

మూ॥ అథచి త్తంసమాధాతుం నశక్నోపిమయిస్థిరం।

అభ్యాసయోగేనతతో మామిచ్ఛాపుంధనఽజయ॥ ౯॥

టీ॥ ధనంజయ=అజ్ఞాననే అథ=బేరేపక్షదల్లి (అందరె పూర్వ
దల్లి హేళిద్దు సాధ్యవాగదిద్దరె), స్థిరం=స్థిరవాగి, చి త్తం=మనస్సన్ను,
మయి=నన్నల్లి, సమాధాతుం=ఇడువది క్కె, నశక్నోపి=శక్తనాగదిద్దరె,
తతః=ఆదప్రయుక్త, అభ్యాసయోగేన=మత్తుమత్తు ప్రత్యాహారదింద
పరమాత్మనల్లి మనస్సన్ను ఇడోణవెంబ అభ్యాసరూప ఉపాయదింద,
మాం=నన్నన్ను ఆపుం=తిళియువది క్కె, ఇచ్ఛ=ఇచ్చిసు. ప్రత్యాహార
వెందరె అన్యత్రహాగువమనస్సన్ను నమగె పుద్దేశ్యవాద విషయదల్లి
ఆగింద్దాగ్గె తిరిగిసితందు ఇడోణ.

అ॥ ఈ అభ్యాసపన్న మాడువదిక్కు సాధ్యవాగదె ఇద్దరె మాడతక్కు ఉ
పాయవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ అభ్యాసేఽవ్యసమథోఽసి మత్కర్మపరమోభవ।

మదథఃమపికర్మాణి కుర్వన్సిద్ధిమవాప్నోతి॥ ౧౦॥

టీ॥ అభ్యాసేపి=అభ్యాసదల్యూ, అసమర్థోసి=అసమథఃనాగిద్ద
రె, మత్కర్మపరమః=నన్నప్రీతిగోస్కర నన్నవిషయవాద కర్మానుష్ఠా
నవన్నె ఉత్తమవాగి ఉత్తననాగి, భవ=ఆగు. ఇష్టుమాత్రదిందలే ఇ
ష్టసిద్ధి హ్యగె ఆగు త్తదె అందరె హేళుత్తారె. మదథః=నన్నప్రీతి
గోస్కర, కర్మాణి=కర్మగళన్ను, కుర్వన్నపి=మాడుతిద్దరు, సిద్ధిం=జ్ఞాన
వన్ను, ఆవాప్నోతి=హాందహాగు త్తి. తా॥ హాగె అభ్యాసమాడు
వదిక్కు శక్తనాగదె ఇద్దపక్షదల్లి నన్న ప్రీతికరవాద సత్కర్మగళన్ను

అనుష్ఠానమాడు. అదరిస్త అస్తకిరణశుద్ధిద్వారా జ్ఞానపన్నుహోస్తువి.

: అ॥ అదక్కుసాధ్యవాగదిద్దర బేరేపక్షవన్ను హేతుత్తర.

మూ॥ అక్తైతదప్యశక్తోసి కర్తుంమద్యోగమాశ్రితః॥

సర్వకర్మఫలత్యాగం తతఃకురుయతాత్మవా॥ ౧౧॥

టీ॥ అధ=బేరేపక్షదల్లి, ఏతదపి=జపపూజా మోదలాద సర్వకర్మగళన్ను నన్న ఉద్దేశవాగియు నన్న ప్రీతిగోస్కరవాగియు అనుష్ఠి సోణవన్ను (కర్తుం=మాడువదక్కె) అశక్తోసి=అశక్తనాగిద్దరె, మద్యోగం=ఇతరదేవతా ఉద్దేశవాగి కర్మగళన్నుమాడికొనియల్లి నన గె సమర్పణమాడోణవెంబ యోగవన్ను, ఆశ్రితః=ఆశ్రయినిదవనాగి (భవ=ఆగు) తతః=హాగె నన్న యోగవన్ను ఆశ్రయిసోణదరింద, య తాత్మవా=అడగిసల్పట్ట మనస్సువుశ్శవనాగి, సర్వకర్మఫలత్యాగం=సమస్తకర్మగళ ఫలాపేక్షేయ బిడోణవన్ను, కురు=మాడు. తా॥ నన్న ప్రీతికరవాద జపపూజాదిరూప కర్మగళన్నునన్న వుద్దేశవాగె మాడోదక్కు సమధానాగదె ఇద్దరె సర్వకర్మగళా వైష్ణవగళాగబేకాదరె ఆ. ఆ కర్మగళన్ను కొనియల్లి నన్నల్ల సమర్పణమాడోణవే ఉపాయ. ఆ ఉపాయవన్ను నీను అన్యదేవతా ఉద్దేశ్యవాగి మాడుపకర్మగళల్లి అనుష్ఠిసి (అందరె అన్యదేవతెగళ పూజాదిగళన్నుమాడిదరూ అవగళన్ను కొనియల్లి నన్నల్ల సమర్పణమాడి) వైష్ణవకర్మగళన్నుగి మాడి ఇదగింద మనోనిగ్రహవన్నుమాడి సమస్తకర్మగళ ఫలాపేక్షేయన్ను బిడలిక్కె ఆరంభిసు. అంతు నీను నిన్నంతే ఇరువరుయల్లరూ సర్వప్రకారవాగి నన్న వుపాసనెయన్నే మాడతక్కద్దు.

అ॥ “మయాభిషేక ౧౨-౨” ఇత్యాదిశ్లోకగళింద హేతుల్పట్టిరుప ధ్యానపన్ను మాడువదక్కె సాధ్యవాగదెఇద్దరె జ్ఞానపన్ను సంపాదిసబేకు. ఆ జ్ఞానపు సాధ్యవాగదె ఇద్దరె అభ్యాస యోగవన్ను అనుష్ఠిసబేకు యంబ విషయవన్నుసాధిసుత్తరె.

మూ॥ శ్రేయోహిజ్ఞానమభ్యాసాత్ జ్ఞానాధ్యానంవిశిష్యతే ।

ధ్యానాత్కర్మఫలత్యాగ స్త్యాగాచ్ఛాన్తిరనంతరం ॥

టీ॥ అభ్యాసాత్ = అజ్ఞానదింద అభ్యాసమాడువదకింతలు, జ్ఞానః జ్ఞానపు, శ్రేయః = శ్రేష్ఠపు, జ్ఞానాత్ = కేవలజ్ఞానదకింతలు, ధ్యానం = జ్ఞానపూర్వకవాగి ధ్యానమాడోణపు, విశిష్టతే = శ్రేష్ఠవాగుత్తదే, ధ్యానాత్ = జ్ఞానపూర్వకవాగియు ఫలాపేక్షాసహిత వాదధ్యానదకింతలు, కర్మ ఫలత్యాగి = కర్మగళఫలవన్న అపేక్షినదే ఇరోణదరింద సహిత(నిష్కామ)వాదధ్యానపు(శ్రేష్ఠపు, త్యాగాత్ = కర్మఫలత్యాగదిందకూడిరువ(నిష్కామ) ధ్యానదకింతలు (అపరోక్షజ్ఞానం = అపరోక్షజ్ఞానపు, శ్రేయః = శ్రేష్ఠపు)అనంతరం = అనంతర, శాంతిః = మోక్షపు, శ్రేయః = శ్రేష్ఠపు. తా॥ పూర్వపూర్వగళకింతలు ఉత్తరోత్తరగళు(శ్రేష్ఠగళెంత హేళిద్దరింద శ్రేష్ఠగళాడ ఉత్తరోత్తర అపరోక్షజ్ఞానాదిగళు సాధ్యవల్లదే ఇద్దాగె పూర్వపూర్వఅభ్యాసాదిగళు సంపాదనబేకు యంత హేళిద్దాగి తిళియతక్కద్దు.

అ॥ కర్మాణి ౧౨-౬” ఇత్యాదిశ్లోకగళింద హేళిట్టసర్వకర్మసమర్పణే, అథవా పరమాత్మనే సర్వకర్మగళిరా స్వతంత్రకర్తను ఇత్యాదిఅనుసంధాన, ఏ తద్రూపవాద సర్వకర్మసన్యాసవన్న ఇన్న కేవలధర్మగళిందసహ విస్తారవాగి “అద్వేష్టా” ఇత్యాది ౧ శ్లోకగళింద తిళిసుత్తార.

మూ॥ అద్వేష్టా సర్వభూతానాం మైత్రీకరుణావచ ।

నిర్మమోనిరహజ్కార స్సమదుఃఖసుఖిషమీ ॥ ౧౩॥

టీ॥ సర్వభూతానాం = సమ స్తప్రాణిగళిగె, అద్వేష్టా = ద్వేషమాడదేఇద్దవనాగియు, మైత్రీ = (ఇల్లిహోదరె నినగె కష్టపుంటాగుత్తదే యంత హేళిరిక్షిసువవను మితను) ఇంథామిత్రనాగి, కరుణః = దయాళువాగి. నిర్మమః = ఇదునన్నదుయంబ స్వాతంత్ర్యబుద్ధిఇల్లదే ఇద్దవనాగి, నిరహంకారః = (ఇల్లదిద్దతనగుణగళిలి అభిమాన మోహ అహంకార) ఇంథా అహంకారఇల్లదేఇద్దవనాగి, సమదుఃఖ సుఖిః = దుఃఖహ్యగె హేయవో అదరంతె విషయసంబంధగళిందవుంటాగువ సుఖవన్నూ హేయ

వెంట తిళకొండవనాగియు, త్తమీ=సహనమాడువనాగియు ఇరువవను
(మే=ననగె, ప్రియః=ఇష్టను)

మూ॥ సన్తుష్టస్సతతంయోగీ యతాత్మాదృఢనిశ్చయః ।

మయ్యర్పితమనోబుద్ధి ర్హ్యోమద్భక్తస్సమేప్రియః ॥౧౪॥

టీ॥ సంతుష్టః=అలంబుద్ధివుల్లవనాద, యోగీ=కర్మధ్యానవేంబజ్ఞా
నోపాయవుల్లవనాగిరువ, యతాత్మా=విషయగళింద మనస్సన్నుడప
సంహార మాడిదవనాద, దృఢనిశ్చయః=అప్రామాణ్యసందేహవిల్లదె
ఇరువ తత్వజ్ఞాననిశ్చయవుల్లవనాద, మయ్యర్పితమనోబుద్ధిః=నన్నల్లిమన
స్సన్నుబుద్ధియన్ను ఇట్టవనాద, యః=యావను, మద్భక్తిః=నన్నభక్తనో,
సః=అవను, మేప్రియః=ననగెఇష్టను.

అ॥ భగవద్భక్తురు భగవత్ప్రీతిగోస్కర ఆవశ్యసంగ్రహిసదేకాద కలవధర్మ
గళన్నే హేతుత్తర.

మూ॥ యస్మాన్నోద్విజతేలోకో లోకాన్నోద్విజతేచయః ।

హర్షామర్షభయోద్వేగైః ముక్త్యయస్సచమేప్రియః ॥

టీ॥ యస్మాత్=యావనకడింద, లోకః=జనవు, నోద్విజతే=అం
జువదిల్లనో, యశ్చ=యావను, లోకాత్=జనరకడింద, నోద్విజతే=అం
జువదిల్లనో, యశ్చ=యావను, సాహ=మష=భయోద్వేగైః=సంతో
ష కోప భయ ఘోర ఇవగళింద, ముక్తిః=బిడల్పట్టవనో, సచ(భ
క్తిః)=అ భక్తును, మేప్రియః=ననగెఇష్టను.

అ॥ భగవత్ప్రీతికర ధర్మగళన్నేకుత్తు హేతుత్తర.

మూ॥ అనపేక్షశ్శుచిర్దక్ష ఉదాసీనోగతవ్యథః ।

సర్వారంభపరిత్యాగీ యోమద్భక్తస్సమేప్రియః ॥౧౫॥

టీ॥ అనపేక్షః=భగవత్ప్రీతివ్యతిరిక్తవాద యావదరల్యాలపే
క్ష ఇల్లదవనాద, శుచిః=బాహ్యఅంతర శుద్ధివుల్లవనాద, దక్షః=భగ

వత్ప్రీతికరవాద కర్మగళన్న మాడువదరల్లనమథనాద, ఉదాసీనంతున
గ పరకీయరు ఉపకార అథవా అపకార మాడిదరూను అవగళన్న ఉ
పేక్షామాడుతిరువ, గతవ్యథంపరకీయరుమాడిద అపకారగళింద మ
నస్సిగ కృష్ణతందుకొళ్ళ దేళరువ, సర్వారంభపరిత్యాగీవిష్ణుప్రీతికరవల్ల
ద సకలవ్యాపారగళన్నూ బిట్టవనాద అథవా, సర్వకార్యగళల్లి అభి
మానత్యాగమాడిదవనాద అథవా, ఫలత్యాగమాడిదవనాద, అథవా
సర్వకర్మగళన్న పరమాత్మనల్లి సమర్పణ రూపత్యాగపుశ్యవనాద,
యమిమద్భక్తియోవనన్నభక్తనో, సమేప్రియంఅవను ననగెగ్గవను.

అ|| “హామోమమభయోద్వేగైః ముక్తః” యంబోణదరింద హామోమ
మోదిగళన్న ముంచేబిట్టిదను. ఈగె అవుగళు పుశ్యవను యంబ సందేహబరుత్తదె.
అదరన్న పరిహరిసువదగోస్కర అవగళన్న విశదవాగి తిళిసుత్తారె.

మూ|| యోనహృష్యతి నద్వేష్టి నశోచతినకాంక్షితి|

శుభాశుభపరిత్యాగీ భక్తిమూయస్సమేప్రియం|| ౧౭||

టీ|| యంయోవభక్తను, నహృష్యతిహామోవన్న హాన్తువది
ల్లనో, నద్వేష్టిద్వేషమాడువదిల్లనో, నశోచతిదుఃఖపడోద్దిల్లనో,
నకాంక్షితిభక్త్యాదిగళన్నహార్తు ఇతరవన్న అపేక్షినువదిల్లనో, శుభా
శుభపరిత్యాగీజ్ఞానభక్త్యాదివ్యతిరిక్త శుభవన్న అశుభగళన్న పరిత్యా
గమాడిదవనో, సభిభక్తిమూఅభక్తను, మేప్రియంననగెగ్గవను.

వి-అ|| లటప్రయోగక్కె క్రియాప్రబంధ-అందరె సర్వదా ఆఆ కెలసగ
ళన్న మాడోణయంత అథవాద్దరింద ఈ శ్లోకదల్లి నహృష్యతి ఇత్యాదిపదగళిగె
యావజ్జీవ హామోదిగళన్న హెందదె ఇద్దానె యంత అథవా. “సర్వారంభపరి
త్యాగీ” యంబ పదదింద సామాన్యవాగి హేళిద్దన్న జ్ఞానభక్తివైరాగ్యగళింత షేరే
యాద యోవశుభవన్న అశుభగళన్నూ పరిత్యాగమాడిదవను యంత విశదవాగి
తిళిసిద్ధారె. హిగే “న కాంక్షతి” యంబపదక్కు జ్ఞానభక్తివైరాగ్య వ్యతిరిక్తవన్న
అపేక్షిపదె ఇరుత్తానె యంతలే అథవా. మత్తు “హామోమమభయోద్వేగైః”
యంబపదదల్ల్యా భయ ఇల్లదే ఇద్దవనో యంతలు “నోద్వేగతే” యంబపదక్కు

భయ ఇల్లదిదవనో యంతలు అభావే హేతువదరింద పాసరు క్త్యహోపబరుత్తదె
యంబ సందేహపు సర్వదా భయపడదే. ఇథానా యంబ అభావన్న “నోద్విజతే”
యంబపదక్కె హేతుపరిహార మాడతక్కద్దు.

అ॥ భగవత్ప్రీతికరవాద ధర్మవిశేషగణ్నే మత్తు హేతుతారె.

మూ॥ సమశ్చత్రోచమిత్రేచ తథామానాపమానయోః |

శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు సమస్సంగవివర్జితః || ౧౮॥

తుల్యనిందాస్తుతిర్దానీ సన్తుష్టోయేనకేనచిత్ |

అనికేతస్థిరమతిర్భక్తిమాన్ మేప్రియోనరః || ౧౯॥

టీ॥ యః=యావభక్తను, శత్రో=శత్రువినల్యూ, మిత్రేచ=సేష్ట
హాలినల్యూ, సమః=సమనో, తథా=హాగేవె, మానాపమానయోః=
బహుమానదల్యూ అపమానదల్యూ, సమః=సమనో, శీతోష్ణసుఖదుః
ఖేషు=శీత ఉష్ణ మోదలాద విషయగళింద ఉంటాగువ సుఖదుఃఖగ
ళల్యూ, సమః=నీచత్వ ఉచ్చత్వ హాందదే ఇద్దవనో, సంగః=వివర్జిత
తః=ఫలదల్లి ప్రీతి ఇల్లదే ఇద్దవనో, ||౧౮॥ తుల్యనిందాస్తుతిః=నింద
యు హ్యగేహేయనో హాగే స్తోత్రవన్నూ హేయవెంత సమవాగి
తిశదవనో, మానీ=నశానద్రత ఉశ్శననో, అథవా మనన స్వభావపుశ్శవ
నో, యేనకేనచిత్=యావదరిందలాదరు, సంతుష్టః=సంతోషపట్టవ
నో, అనికేతః=స్థిరవాగి ఏకత్రవాసమాడదే ఇద్దవనో, అథవా అకా
రశబ్దవాచ్యనాద భగవంతన్నే ఆశ్రయవాగి పుశ్శవనో, స్థిరమతిః=స్థిర
వాదతత్వనిశ్చయజ్ఞానపుశ్శవనో, సభిక్తిమాన్=అభక్తనాద, నరః=
పురుషను, మేప్రియః=ననగె ఇష్టను.

వి-అ॥ “సమదుఃఖసుఖః” యంత ౧౩వే స్లోకదల్లి హేలిద్దన్న “శీతోష్ణ
సుఖదుఃఖేషు” యంబపదదింద విశదవాగి తిలిసిద్ధారె. భక్తిమాన్ భక్తః యంబ
పదగళన్న అనేకావతి హేలిద్దరింద పూర్వోక్తధర్మగళల్లి భక్తిగ శ్రేష్టత్వవన్ను
తిలియతక్కద్దు. సుఖాదిగళన్న ప్రాయశః దుఃఖాదిగళిగె సమవాగి తిలియోణ

వెంటల అర్థ సంతృప్తి సతతం యంబవాక్యకై సంతృప్తియేనకేసచిత్ యంబోవ. త్యక్త వ్యాఖ్యానరూపపు. ఆదప్రయుక్త పునరుక్తి దోషవిల్ల.

అ॥ అద్వైత ఇత్యాది శ్లోకగళి అద్వైతాదిగళు ప్రత్యేకవాని ప్రీతిమాత్ర కై సాధనవెంత “సచమేష్ఠియః” ఇత్యాదివాక్యగళింద హేళల్పట్టదో ఆ అద్వై తాది సర్వ ధర్మగళు యారల్లి ఇరుత్తవో అవను అత్యంతప్రియనెంత పూర్వోక్తా ధర్మగళన్న వికత్రశేరిసి ఉపసంహరమాడుతారె.

మూ॥ యేతుధర్మ్యామృతమిదం యథోక్తంపర్యుపాసతే॥

శ్రద్ధధానామత్పరమా భక్తాస్తేఽలీవమేప్రియాః॥

టీ॥ ధర్మ్యామృతం=సర్వాధారకనాదప్రయుక్త ధర్మశబ్దవాచ్య నాద పరమాత్మన ఉపాసనాకై అంగవాదప్రయుక్త ఉపచారదింద ధర్మసాధన వాదంథాద్ధాగియు మోక్షకై సాధనవాగియు ఇరువం థా, యథోక్తం=అద్వైత ఇత్యాదిశ్లోకగళింద నన్న ప్రీతిసాధనవెంత హేళల్పట్ట, ఇదం=ఈ సమస్త ధర్మగళన్న, యేతు=యావభక్తరు, శ్ర ద్ధధానాః=శ్రద్ధా పుశ్యవరాగియు, మత్పరమాః=నానేవుత్తమ నెంబ జ్ఞానపుశ్యవరాగియు, పర్యుపాసతే=ఉపాసనా మాడుతారో, తే=అవ రు, మే=ననగె, అలీవప్రియాః=అత్యంతప్రియరు. తా॥ అద్వైత ఇ త్యాదిశ్లోకగళి హేళల్పట్ట సర్వ కర్మానుష్ఠాన మాడువవను ననగె అత్యంతప్రియనాద ప్రయుక్త అవశ్య అనుష్ఠాన మాడతక్కదు.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే १

శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదే భక్తియోగోనామ

ద్వాదశోధ్యాయః

అథ త్రయోదశోధ్యాయః

అ॥ ఈ అధ్యాయమునందు యరకు అధ్యాయము వట్టుగకల్లి పోలివున అభావము సంగ్రహముగా తిలకింపవలెను. ప్రథమవట్టుగకల్లి “త్రైగుణ్యవిషయాపేదాః” ఇత్యాదిశ్లోకములందు జ్ఞానసాధనములను ౬వ అధ్యాయమునందు యోగమునకు పోలివచ్చును. ౭వ అధ్యాయమునందు “భూమిరావణ” ఇత్యాదిశ్లోకములందు త్రైగుణ్యభావమునకు భగవద్వాక్యసాధనముగా భూమిని పోలివచ్చును. ఇత్యాదిశ్లోకములందు అల్లలి విడిచివేసి పోలివచ్చును బుద్ధిగ అపరాధముగా వదలగోరును ఈ అధ్యాయమునందు ప్రశ్నితరముగా సంగ్రహము తిలకింపవలెను.

(అభాస ఉవాచ)

మూ॥ ప్రకృతిం పురుషం చైవ తేత్రం తేత్రజ్ఞమేవచ |

ఏతద్వేదితుమిచ్ఛామి జ్ఞానం జ్ఞేయంచ కేశవ॥ ౧॥

టీ॥ కేశవ=హే కృష్ణనే, ప్రకృతిం=ప్రకృతియను, పురుషం=జీవనను, తేత్రం=తేత్రమను, తేత్రజ్ఞం=తేత్రజ్ఞునను, జ్ఞానం=జ్ఞానసాధనము, జ్ఞేయంచ=తిలకించే కొదవను, ఏతత్=ఈనర్వము, వేదితుం ఇచ్ఛామి=తిలకించుకొనుట ఇచ్ఛిస్తున్నానె.

వి॥ అ॥ ప్రసక్తానుప్రసక్తియందు ఈ ప్రకృతివిషయము పోలివచ్చునట్లు మున్నెందర అవశ్యజ్ఞేయముగా ప్రయుక్త అభాస బహు అగత్యందు ప్రశ్న ముడిదమృత కృష్ణ విశ్వాసందు ఉపదేశముడిరువదరిందు ఈత్రైగుణ్యజ్ఞాన అత్యవశ్యమెంత తిలకింపవలెను.

అ॥ పూర్వోక్తప్రకార భగవత్స్వరూపజ్ఞానమే మోక్షసాధనముగా ప్రయుక్త అభగవత్స్వరూపము పోలివచ్చును “మహాభూతాని ౧౩.౬” ఇత్యాది శ్లోకములందు త్రైగుణ్య స్వరూపము యాకేపాళమేకమందు త్రైగుణ్యమునకు పరమాత్మను తిలకించుకొనుటకు త్రైగుణ్య జ్ఞాన ఉపయుక్తముగా ప్రయుక్త అ త్రైగుణ్యము తిలకించుకొను త్రైగుణ్యమునకు పరమాత్మను స్వరూపము తిలకింపవలెను.

(భగవానువాచ).

మూ॥ ఇదం శరీరం కాంతేయ ష్టేత్రమిత్యభిధీయతే।

ఏతద్ద్యోవేత్తితం ప్రాహుః ష్టేత్రజ్ఞ మితితద్విదః॥ ౨॥

టీ॥ హే కాంతేయ=యలో అజానన, ఇదం శరీరం=ఈ ప్రకృతి అహంకారాదితత్వపు, ష్టేత్రమితి=ష్టేత్రవెంత, అభిధీయతే=హే శల్వుడుత్త దె, యేతత్=ఈ ప్రకృత్యాదిశన్న, యః=యావను, వేత్తి=తిథియైతానో, తం=అవనన్ను, ష్టేత్రజ్ఞమితి=ష్టేత్రజ్ఞనెంత, తద్విదః=ష్టేత్రగళన్నతిశదవరు, ప్రాహుః=హేళుత్తారె.

వి-౨॥ అజానన ప్రశ్నవిషయగళల్లి ప్రకృత్యాదిగళకింతలు ప్రధానవాగి తిథియజేకాద ష్టేత్రజ్ఞ విషయవన్న ఇదక్కె అత్యుపయుక్తవాద ష్టేత్రవిషయవన్ను ప్రథమతః హేళువదక్కె ప్రారంభిసిద్ధారె. తాను హేళువవిషయదల్లి సామాన్యరిగూ విశేష విశ్వాస ముట్టువదక్కాగి “తద్విదః-ప్రాహుః” యంతజ్ఞానిగళ. సమృతియన్న తోరిసిద్ధారె. శ్రోతృగళిగె తాను హేళువవిషయదల్లి విశేష విశ్వాస ముట్టువదగోస్కర ఉపదేశకరుజ్ఞానిగళ సమృతియన్న హేళువదు ఆవశ్యకవెంబనీతియన్న తోరిసికొడువదగోస్కరలు తాను ప్రాహుః. యంత హేళిద్ధారె. క్షేయతే యంబ వదక్కె స్థీయతే యంత అథా (అందరె భగవంతగె వాసస్థాన) సంఘాతః వేతనా యంబ అనే శ్లోకదల్లి ష్టేత్రవికారగళల్లి ఒందాదద్దు శరీర, ఆ శరీరవన్నే ష్టేత్ర యంత వ్యగె హేళివెందరె, “శృ-ఈర్-ఈధాతుగళింద, తన్నపరిణామవాద దేశాదిగళ వియోగదింద ప్రకృత్యాదిగళ జీవగహింసామాడువదాగియు భగవంత నింద ప్రేరితవాగియు ఇరుత్తదె యంబ అథాదింద శరీరపదక్కె ప్రకృత్యాది సర్వ ష్టేత్ర వెంబ అథా కూడుతదె.

అ॥ ఈ ష్టేత్రగళ జ్ఞాన జీవగూ స్వప్న ఇరువదరింద అవనూ ష్టేత్రజ్ఞనా యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ ష్టేత్రజ్ఞంచాపిమాంవిద్ధి సర్వష్టేత్రేషుభారత।

ష్టేత్రష్టేత్రజ్ఞయోజ్ఞానం య త్తత్త్వజ్ఞానంమతంమమ॥

టీ॥ హేభారత=యలై అజాననె, సర్వష్టేత్రేషు=ప్రకృతిమోదలాదవుగళల్లి, ష్టేత్రజ్ఞంతు=ష్టేత్రజ్ఞనాగి, మాం=నన్నన్ను, విద్ధి=జిలి,

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోః=క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞరుగళ, యత్=యావ, జ్ఞానం=జ్ఞానం, తత్=ఆ జ్ఞానపు, మమ=నన్న, జ్ఞానం=సరియాద జ్ఞానవెంత, మతం=సమ్మతపు.

వి-అ॥ అవ్యక్తాది క్షేత్రగళ జ్ఞాన జీవరిగూ స్వల్ప ఇద్దరూ ఆవరన్న క్షేత్రజ్ఞ రంతతిలియడెడ. నన్న నై క్షేత్రజ్ఞ నెంతతిలి. హీగె అవ్యక్తాదిగళు క్షేత్రగళంతలు అవ్యక్తాది సర్వక్షేత్రగళల్లి ఇద్దు సర్వపన్ను తిళదపనాద నానేవీ క్షేత్రజ్ఞ యంత తిలియోణవీ మోక్షసాధనవాదజ్ఞాన. పూర్వశ్లోకదల్లి “ఇదంశరీరం” యంబవదదింద హేలిరువ ప్రకృత్యాదిగళన్న “సర్వక్షేత్రేషు” యంబవదదింద హేలిరువదరింద భగవంతగె వాసస్థానవాదప్రయక్త అవ్యక్తాదిగళు క్షేత్రపదవాచ్యగళు యంతతిలిసిద్ధార. జీవగె క్షేత్రజ్ఞానవిద్దరు సర్వక్షేత్రజ్ఞానఇల్ల. సర్వక్షేత్రజ్ఞాన ఇద్దవన్న అజ్ఞానన ప్రశ్నానుసార క్షేత్రజ్ఞ నెంత హేళబేకాగిడ.

అ॥ క్షేత్రాదిగళ స్వరూపవన్న హేళువదక్కె ప్రతిజ్ఞామాడుతార.

మూ॥ తక్షేత్రంయచ్చయాదృక్చ యద్వికారియతచ్ఛయత్ ।

సచయోయత్ప్రభావశ్చ తత్సమాసేనమేశృణు ॥ ౪॥

టీ॥ తత్ క్షేత్రం=ఆ భగవంతగె వాసస్థానవెంత క్షేత్రపదదింద హేళల్పట్టద్దాగియు, దేహద్వారా జీవరిగె హింసెగె కారణవాదప్రయక్తలు భగవంతనింద ప్రేరిసతక్కద్దాగి ఇరోణదగిందలూ శరీరశబ్దదింద హేళల్పట్టద్దాగిరువ ప్రకృత్యాదిగళు, యత్=యావస్వరూప పుశ్శద్దో, యాదృక్=యావప్రకారవాదద్దో, యద్వికారి=యావవికార పుశ్శద్దో, యతః=యంథా వ్యాపారపుశ్శ పురుషసింద, యత్=ప్రవృత్తి పుశ్శద్దో, సచ=ఆ ప్రవతకనాదరో, యః=యావస్వరూపనో, యత్ ప్రభావశ్చ=యంథా మహిమెపుశ్శవనో, తత్=ఈ సర్వవన్ను, మేనన్నకడింద, సమాసేన=సంక్షేపవాగి, శ్రుణు=కేళు (అందరె కేళి అదరల్లి ఆసక్తియన్న మాడు).

వి-అ॥ అజ్ఞాన సామాన్యవాగి ప్రశ్నమాడిద్దరు కృష్ణను దయెయింద మోక్షోపయుక్తజ్ఞానగళల్లి శ్రేష్ఠవాద ఈ క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞజ్ఞానవన్న అవగళ వికేషగింద సహ హేళుతేనె యంత ప్రభుదల్లి ప్రతిజ్ఞా మాడిద్దానె.

అ॥ తాను హేళువ విషయదర్శి శ్రోతృగళాద సామాన్య జనరిగూ' అధిక. పి. శ్వాస ముట్టువదగోస్కర ప్రామాణికత్వవన్న హేళుతానె.

మూ॥ ఋషిభింబహుధాగీతం ఛందోభిర్వివిధైః పృథక్ |

బ్రహ్మసూత్రపదైశ్చైవ హేతుమద్భింవినిశ్చితం॥ ౫॥

టీ॥ తత్=ఆ ఔత్రాదిస్వరూపపు, ఋషిభిం=ఋషిగళింద, బ. హుధా=అనేకావతిః, గీతం=హేళల్పట్టదె, వివిధైః ఛందోభిం=అనేక వేదగళిందలు, పృథక్=ప్రత్యేకవాగియు, గీతం=హేళల్పట్టదె, హేతుమద్భిం=న్యాయగళింద కూడినవ, బ్రహ్మసూత్రపదైశ్చ=బ్రహ్మసూత్రగళ పదగళిందలూ, వినిశ్చితం=నిశ్చయమాడల్పట్టదె.

వి-అ॥ “బహుధా” యంత హేళిద్దరింద ఋషిగళిగూ, “వివిధైః” యంత హేళిద్దరింద వేదగళిగూ, “బ్రహ్మసూత్రపదైః” యంత హేళిద్దరింద బ్రహ్మసూత్రగళిగూ, ఈ ఔత్ర ఔత్రజ్ఞరవిషయ తిళిసువదరల్లి ముఖ్యతాత్పర్య అదయంతతిళిసిద్ధార.

అ॥ పూర్వదర్శి ప్రతిజ్ఞామాడిద ఔత్రస్వరూపవన్న హేళుతార.

మూ॥ మహాభూతాన్యహంకారో బుద్ధిరవ్యక్తమేవచ |

ఇంద్రియాణిదశైకంచ పంచచేంద్రియగోచరాః॥ ౬॥

టీ॥ మహాభూతాని=పంచభూతగళు, అహంకారం= (మహత్త్వ త్వ) అహంకారతత్వ, బుద్ధిం=బుద్ధితత్వ (అందరె అంతరికరణవిశేష), అవ్యక్తమేవచ=తిగుణ స్వరూపవాద ప్రకృతియు, దశైకంచ=హంసోదాద, ఇంద్రియాణిచ=కర్మేంద్రియగళు, జ్ఞానేంద్రియగళు, మనస్సు ఆద ఇపుగళు, ఇంద్రియ గోచరాః=శ్రోత్రాది ఇంద్రియగళిగె విషయగళాద, పంచచ=(శబ్ద, స్పృశః, రూప, రస, గంధ) ఐదుగళు యంత (ఏతత్ ఔత్రం=ఈ ఔత్రగళు) సమాసేన=ఈ హేళిదప్రకార సంక్షేపవాగి, ఉదాహృతం=హేళల్పట్టదె. తా॥ మహాభూత మోదలు గుణత్రయగళింద సహిత ప్రకృత్యాది ౨౦ గళిగె ఔత్రగళెంత హేసరు.

అథా]

శ్రీ గీతాధ= దీపికా-కన్నడవ్యాఖ్యాన.

అ॥ ఈ ఔత్తరగళ వికారగళన్న హేళుత్తేనె యంతమాడిరువ ప్రతిజ్ఞానుసార
ఆ వికారగళన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ ఇచ్ఛాద్వేషస్సఖందుఃఖం సంఘాతశ్చేతనాధృతిః।
ఏతజ్జేత్రంసమాసేన సవికారముదాహృతం॥ ౭॥

టీ॥ ఇచ్ఛా=ఇచ్ఛేయు, ద్వేషః=ద్వేషపు, సుఖం=సుఖపు, దుః
ఖం=దుఃఖపు, సంఘాతః=దేహపు, చేతనా=మనస్సినవ్యాపరిసోణపు, ధృ
తిః=ధైర్యపు యంత, సవికారం=వికారగళింద సహితవాద, ఏతత్
జ్జేత్రం=పూర్వశ్లోదల్లి హేళిరువ ఈ ఔత్తరగళు, ఉదాహృతం=హేళ
ల్పట్టదె. తా॥ ఈ శ్లోకదల్లి ఔత్తరవికారగళాద ఇచ్ఛాద్వేషాదిగళ
న్న పూర్వశ్లోకదల్లి మహాభూతాది ఔత్తరగళన్న హేళిద్ధారె.

వి-అ॥ మహాభూతాది ఔత్తరగళిగూ ఆ ఔత్తర వికారగళాద ఇచ్ఛాదిగళిగూ
అభిమానిగళన్న అవశ్య తిళకాబేకాద ప్రయుక్తవ్యాఖ్యానకారరు తిళిసిద్ధారె.

అభిమాని దేవతిగళు,

1. ఆకాశ	... విఘ్నేశ్వర.
2. భూత వాయు	... వాయుపుత్రరాద మరీచి యంబవాయు.
అగ్ని	... అగ్నిదేవరు.
4. ఉదక	.. వరుణ.
5. భూమి	.. భూదేవి.
6. అహంకారతత్వ	... ఋద్రదేవరు.
7. మహత్తత్వ	.. బ్రహ్మదేవరు.
8. బుద్ధితత్వ	... పార్వతీ.
9. ప్రకృతి	... లక్ష్మీదేవీరు.
10. సత్త్వగుణ	... శ్రీదేవీ.
11. రజోగుణ	... భూదేవీ.
12. తమోగుణ	... దుర్గాదేవీ.
13. మనస్సు	... స్కంద, ఇంద్ర, అనిరుద్ధరు.

14.	శ్రోత్ర తన్మ సేత్ర జిహ్వ నాసిక	... చంద్ర.
15.		... వాయుపుత్రరాద మరుత్ యంబవాయు.
16.		... సూర్య.
17.		... వరుణ.
18.		... అశ్వినీ దేవతగళు.
19.	వాక్కు క్షేత్ర కాలుగళు పాయు ఉపస్థ	... అగ్ని దేవరు.
20.		... వాయుపుత్రరాద మరుత్తుగళు.
21.		... విష్ణువేదకపుత్ర శచీపుత్రరాదయజ్ఞశంభుగ
22.		... యమదేవరు.
23.		... రుద్రదేవరు, మను.

24-28. శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధగళిగ-రుద్రదేవర పుత్రరాద ౫ దేవతగళు.

క్షేత్రవికారగళు.

అభిమాని దేవతగళు.

1. ఇచ్ఛా	... లక్ష్మీ
2. ద్వేష, దుఃఖ	... కలి, ద్వాపరరు.
3. సుఖ	... ముఖ్యప్రాణదేవరు.
4. ధైర్య	... సరస్వతీ, భారతిగళు.
5. చేతనా	... లక్ష్మీదేవీరు.
6. శరీర	... ఇతరచేతనరుగళు (అందర జీవరు).

ఈ క్షేత్రాభిమానిగళును క్షేత్రగళంతే పరమాత్మగ వాసస్థానవాగిరువదరింద ఇవ రిగూ క్షేత్రగళంత హెసరు. మహదాదితత్వగళును వికారగళేవే. అదరూ ఇవుగళ కింత అధికవాగి వికారపుల్లద్దాగిరువదరింద ఇచ్ఛాదిగళిగ క్షేత్రవికారగళుయంత హెసరు.

అ॥ ౪ నేస్లోకదల్లి హేళధేనే యంతప్రతిజ్ఞామాడల్పట్టిరువ ౬ విషయగళల్లి యత్-యాదృక్-యద్వికారి-యంబ మూరువిషయగళుహింద హేళల్పట్టిరు. యత్ శ్చ-యత్ యంబవిషయవన్నముంద హేళహూగుత్తార. ఈగ ప్రథమదల్లి “సచ యః-యత్ప్రభావః” యంబ ౨ విషయగళన్న ౧౩ నేస్లోకమొదలుహేళుత్తార. “యః-యత్ప్రభావః” యంబ ఈ ౨ విషయవాద భగవంతన జ్ఞాన సామాన్యవాద శ్రవణాదిగళింద అనుభవక్కు బరలారరు. ఈ హేళువసాధనెగళన్న సంపాదిసదే కు యంత ఆ సాధనగళన్న హేళుత్తార. ౫ స్లోకగళింద,

మూ॥ అమానిత్వమదంభిత్వ మహింసాక్షాంతిరార్జవం । ఆచార్యోపాసనంశౌచం శ్చైర్యమాత్మవినిగ్రహః॥౧౫॥ ఇంద్రియార్థేషు వైరాగ్య మనహజ్కరపవచ । జన్మమృత్యుజరావ్యాధి దుఃఖదోషానుదశఃసం ॥ ౧౬॥ అనక్తిరనభిష్వంగః పుత్రదారగృహాదిషు । నిత్యంచసమచిత్తత్వ మిష్టానిష్టాపవత్తిషు ॥౧౭॥ మయిచానన్యయోగేన భక్తిరవ్యభిచారిణీ వివిక్తదేశసేవిత్య మరతిర్జనసంసది ॥౧౮॥ అధ్యాత్మజ్ఞాననిత్యత్వం తత్వజ్ఞానార్థదశఃసం । ఏతజ్జ్ఞానమితిప్రోక్తం అజ్ఞానంయదతోఽన్యథా ॥

టీ॥ అమానిత్వం=తన్ను హాగభికాళ్ళదే ఇరోణ, అదంభిత్వం=(తను అల్పనెంతటిశబ్దరూ మహత్వవన్న తోరిసోణపు జంభ) ఇంథా జంభ ఇల్లదిరోణ, అహింసా=హింసెమాడ దెఇరోణ, ఊంతిః=నహిసికొండిరోణ, ఆజఃవం=సన్మార్గడ్ల మనస్సు వాక్కు దేహ ఇవుగళు వ్యత్యాసవాగ దెఇరోణ, ఆచార్యోపాసనం=జ్ఞానిగళసేవె, శౌచం=ఒళగె హారగెశౌచ(అందరె మట్టునీరినింద బాహ్యశౌచ, అభిప్రాయశుద్ధవాగిరోణదరింద అంతశ్శౌచ) శ్చైర్యం=యావభయబందరూ స్వధర్మగళింద తప్ప దెఇరోణ, ఆత్మవినిగ్రహః=మనస్సన్న విశేషవాగి నిగ్రహమాడోణ. ॥౧౫॥ ఇంద్రియార్థేషు=ఇంద్రియవిషయగళాద శబ్ద స్పర్శాదిగళల్లి, వైరాగ్యం=వైరాగ్యపు, అనహంకారపవచ=తనగెఇల్లదే ఇరువగుణగళు ఇరువదాగిఅభిమాన వెంబ అహంకార ఇల్లదిరోణ, జన్మ మృత్యు జరావ్యాధి దుఃఖ దోషానుదశఃసం=జనన మరణ వృద్ధాప్య వ్యాధి ఇవుగళల్లి దుఃఖదోషగళన్న పదేపదేతిశియోణ ॥౧౬॥ పుత్రదారగృహాదిషు=మక్కళు హెండరు గృహమోదలాదవుగళల్లి, అనక్తిః=స్నేహ ఇల్లదేఇరోణ, అనభిష్వంగః=అతి పక్వవాద స్నేహఇల్లదిరోణ, ఇష్టానిష్టాప పత్తిషు=ఇష్టప్రాప్తి అనిష్టప్రాప్తి ఇవుగళల్లి, నిత్యం=యావాగ్యా, సమచిత్తత్వం=సంతోషవ్యసనఇల్లదిరోణ ॥౧౭॥ అనన్యయోగేన=లక్ష్మీబ్రహ్మాదిగళూను స్వతంత్రరెంబజ్ఞానదసంబందఇల్లదె, (ఆద

కారణ) అవ్యభిచారిణీ=నన్నల్లే స్వాతంత్ర్యజ్ఞానసహితవాద, మయి=వన్నల్లి, భక్తిశ్చ=భక్తియూను, వివిక్తదేశసేవిత్యం=ఏకాంతస్థలవన్న అశ్రయిసికోండిరోణ, జనసంసద=జనసంఘదల్లి, అరతిః=ప్రీతిఇల్లదిరోణ
॥౧౧॥ అధ్యాత్మజ్ఞాననిత్యత్వం=భగవంతన విషయవాద జ్ఞానదల్లినిరత నాగిరోణ, తత్వజ్ఞానార్థదశకం=అపరోక్షజ్ఞానకోస్కూర శాస్త్రగళ పర్యాలోచనె, ఏతత్=అమానిత్యమోదలు హేళిద ఈ ౨౦, జ్ఞానమితి=జ్ఞానసాధనవెంత, ప్రోక్తం=హేళల్పట్టదె, అతః అన్యథాయత్=ఇదర కింత బేరేయావదో (తత్=అదు)అజ్ఞానం=జ్ఞానసాధనవల్ల ॥ ౧౨॥

వి-అ॥ “అధవా” ఇల్లిస జ్ఞానవెంబపదక్కె జ్ఞానవెంతలేఅధక. ఈగ తత్వ జ్ఞానార్థదర్శనం=తత్వజ్ఞానక్కె విషయనాదభగవంతన అపరోక్షజ్ఞాన, జ్ఞానమిత్రోక్తం=జ్ఞానవెంత హేళల్పట్టదె (అతోన్యథాయత్=ఇదరకింతలు బేరేయావదో, తత్=అదు, అజ్ఞానం=జ్ఞానవల్ల వెంతఅధక) అంతు తత్వజ్ఞానాధక దశకం యంబపద క్కె అపరోక్షజ్ఞానకోస్కూర శాస్త్రపర్యాలోచనె భగవంతన అపరోక్షజ్ఞాన యంత యరదశకగళన్న హేళిద్దరింగ “ఏతత్” యంబపదదింద జ్ఞాన జ్ఞానసాధ నెగళన్న పరామర్శకమాడి “జ్ఞానం” యంబపదదింద జ్ఞానవెంతలు జ్ఞానసాధనవెం తలు హేళిరువదు ఉచితవె.

అ॥ ఈరీతియాగి జ్ఞానవన్న జ్ఞానసాధనవన్న హేళి ఈగ “సచయోయ త్రైభావశ్చ” యంత ప్రతిజ్ఞామాడిరువ జ్ఞేయనాద భగవంతన స్వరూపవన్న ప్రతి జ్ఞాపూర్వక హేళుత్తరె.

మూ॥ జ్ఞేయంయత్ప్రవక్ష్యామి యజ్ఞాత్వామృతమశ్నుతే॥
అనాదిమత్పరంబ్రహ్మ ననత్తన్నానదుచ్యతే॥ ౧౩॥

టీ॥ యత్=యావదు, జ్ఞేయం=తిళితక్కద్దో, తత్=అధరన్న, ప్రవక్ష్యామి=హేళుత్తేనె, యత్ జ్ఞాత్వా=యావదరన్న తిళకొండు, అ మృతం=మోక్షవన్న, అశ్నుతే=హొందు త్తానో, పరంబ్రహ్మ=పరబ్రహ్మ ను, అనాదిమత్=ఉత్పత్త్యాదిగళుళు దేహేంద్రియ గుణకర్మాదిగళు ఇల్లదే ఇద్దవను, తత్=ఆ పరబ్రహ్మవు, ననత్=వ్యక్తనామకవాద కా

ర్యరూప ప్రపంచదల్యూ శేరిద్దల్ల, నలసత్=అవ్యక్తనామకవాద
కారణరూప ప్రపంచదల్యూ శేరిద్దల్ల యంత, ఉచ్యతే=హేళల్లట్టదె.
అథవా, మూత=గళెంబ పృథివి అప్పు తేజస్సుగళల్యూ శేరిద్దల్ల.
అమృతవెంబ వాయ్వాకాశదల్యూ శేరిద్దల్ల యంత “నేతినేతి” యంబ
శ్రుతియల్లి, ఉచ్యతే=హేళల్లట్టదె.

వి-అ॥ ప్రథమపాదదింద ప్రతిజ్ఞేయన్న యరడనేపాదదింద ఈ ప్రమేయద
ల్లి ఆదర ముట్టువదగ్గోస్కర ఫలవన్న హేళి “సచయః” యంతలు ప్రతిజ్ఞామాడ
ల్లట్ట జ్ఞేయస్వరూపవన్న “పరంబ్రహ్మ” యంబోదరింద హేళిద్ధారె, “పరంబ్రహ్మ”
యంత హేసరు హేళోమాత్రదింద అదరస్వరూప తిళిలారదాద ప్రయుక్త అహమేవ
యంత హేళబేకాగిరలు పరంబ్రహ్మ యంత హేళిదరూసు నాన్ శ్లోకదల్లి హేళిదప్ర
కార పరబ్రహ్మను తానేవే యంత సిద్ధవాగుత్తదె. “అనాదిమత్” యంబోదరింద
యత్రభావః యంబోదరన్న తిళిసిద్ధారె. ఈ భగవంతను కళగె హేళిదక్షైత్రాదిగ
ళల్లి శేరిదవనాగి ధైత్రజ్ఞనెంత హేళిసి కాళల్పడువదిల్ల యంత హేళువదగ్గోస్కర
రనేపాద హేళిద్ధారె.

అ॥ జ్ఞేయనాద భగవంతస మహిమయన్నె ముత్తు హేళుత్తారె. అథవా
ఆ భగవంతగె జగద్విలక్షణత్వ హ్యగె అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ సర్వతఃపాణిపాదంత త్వర్వతోఽక్షిశిరోముఖం॥

. సర్వతశ్శ్రుతిమల్లోకే సర్వమావృత్యతివృత్తి॥ ౧౪॥

టీ॥ తత్=అపరబ్రహ్మను, సర్వతః=సర్వావయవగళల్లి, పాణి
పాదం=కై కాలు మోదలాద అవయవగళ శక్తియుశ్శవను. సర్వతః=
సర్వావయవగళల్లి, అక్షిశిరోముఖం=కణ్ఠమొదలాద ఇంద్రియగళశక్తి
శిరస్సుగళు ముఖగళు వుశ్శవను, సర్వతః=సర్వావయవగళల్లి, శ్రుతి
మత్=శ్రవణేంద్రియ శక్తివుశ్శవను, లోకే=జగత్తిన్దల్లి, సర్వం=సమస్త
వస్తుగళన్ను, అవృత్య=వ్యాపిశికోండు, తివృత్తి=ఇరుత్తానె.

వి-అ॥ శుక్లకేశ కృష్ణకేశగళ అవతారరాద బలరామకృష్ణరగళిగె పాణిపా
దాది సకలేంద్రియశక్తిగళు ఇరువదు ప్రత్యక్షసిద్ధవాద ప్రయుక్త ఆ పరబ్రహ్మన

సర్వావయవములు తమతమశక్తియందఁ బ్రకటియగునట్లు కన్పించుట మాదిరుత్తవై. అంతు సర్వోద్రయ విషయములను ఒందొందు ఇంద్రియముల సర్వోద్రయ వ్యాపారములను మాదుత్తవై. ఆ పరబ్రహ్మను సర్వప్రపంచమును వ్యాపిసికొండిరుత్తవై. అథవా, సర్వతఃసర్వస్థలకల్యాణ ఇరువ ఆపరబ్రహ్మను పాణిపాదాది సకలావయవములకుననాగి సర్వ ప్రపంచమును వ్యాపిసికొండిర్తవై—అందరె అణుపదార్థములకల్యాణ అత్యంత అణుగ భాద పాణిపాదాది అవయవములకున అసంతరూపములంద సర్వతః ఇద్దవనాగి వ్యాప్తరూపదిందలు సర్వమును వ్యాపిసికొండిర్తవై.

మూ॥ సర్వోద్రయగుణభాసం సర్వోద్రయవివక్షితం ॥

అనంతసర్వభృచ్చైవ(భుక్తైచ్చైవ)నిర్గుణం గుణభోక్తృచ॥

టీ॥ తత్ బ్రహ్మ=ఆ పరబ్రహ్మను, సర్వోద్రయగుణభాసం=సమస్త ఇంద్రియములను శబ్దాదివిషయములను తిలకిసికొండోవను, తిలకియోవను, సర్వోద్రయవివక్షితం=ప్రాకృతగతాద ఇంద్రియముల ఆ పరబ్రహ్మనకింత బేరేయాద ఇంద్రియముల ఇల్లదిద్దప్రయుక్త, సర్వోద్రయముల ఇల్లదవను, అనంతం=పుణ్యపాపాదిలేప ఇల్లదవను, సర్వభుక్తం=సమస్తమును భోజనమాండోవను, అథవా, సర్వమును సంహారమాండోవను అథవా సర్వ పదార్థముల సారమును భోజనమాండోవను (సర్వభృత్=సర్వమును ధరిసికొండిరోవను) నిర్గుణం=ప్రాకృతగుణశూన్యము, గుణభోక్తృచ=సమస్త కల్యాణగుణములను అనుభవింపవను. తా॥ పరమాత్మను ప్రాకృతేంద్రియముల ఇల్లదవ, స్వరూపవాగి జ్ఞానానందాదిరూపపాద ఇంద్రియాదిగములను, నిర్లేప, సర్వభోక్తృ, ప్రాకృతగుణరహిత, సర్వకల్యాణగుణపూర్ణ యంత స్తోత్రమాడిద్దారె.

మూ॥ బహిరంతశ్చభూతానాం అచరంచరమేవచ ॥

సూక్ష్మత్వాత్తద విజ్ఞేయం దూరస్థంచాన్తికేచతత్ ॥

టీ॥ (పరంబ్రహ్మ=పరబ్రహ్మను) భూతానాం=సర్వప్రాణిముల, బహిరంతశ్చ=ఒకటె హారగూ, తిష్ఠతి=ఇరుత్తవై, అచరం=బేరే ప్రకారముగాదె (అందరె ఒండేప్రకారముగా) ఇరోవను, చరం=సర్వస్థల

అధ్యాయ]

శ్రీ గీతాధికాపికా-కన్నడవ్యాఖ్యాన.

గళల్లు సంచారమాడువను, సూక్ష్మత్వాత్=యెల్లూతడె ఇల్లదె
ఇరోణదరింద, తత్=ఁ య పరబ్రహ్మను, అవిజ్ఞేయం=ఇంద్రియగళిగవిష
యనల్లదిద్దనను, తత్=ఁ య పరబ్రహ్మను, దూరస్థం అంతికిచ=సర్వత్ర
వ్యాప్తవాదప్రయుక్త) దూరదల్లు సమీపదల్లు ఇరతక్కవను.

మూ॥ అవిభక్తంవిభక్తేషు విభక్తమివచస్థితం॥

భూతభృతృచతజ్జ్ఞేయం గ్రసిష్ఠప్రభవిష్ణుచ॥ ౧౭॥

టీ॥ విభక్తేషు=నానావిభవాద ప్రాణిగళల్లి, అవిభక్తం=అభి
న్నవాగిద్దరు, విభక్తమివచస్థితం=భిన్నసహాగె ఇరువంథా, భూతభృ
తృ=సర్వప్రాణిగళన్నధరిసీరువంథా, గ్రసిష్ఠి=ప్రళయకాలదల్లి సర్వ
సంహారకనాద, ప్రభవిష్ణుచ=సృష్టికాలదల్లి సర్వవన్ను సృష్టిమాడ
తక్కవనాద, తత్=ఁ య పరబ్రహ్మను, జ్ఞేయం=తిళకోతక్కవను.

మూ॥ జ్యోతిషామపితజ్ జ్యోతి స్తమసఃపరముచ్యతే॥

జ్ఞానంజ్ఞేయంజ్ఞానగమ్యం హృదిసర్వస్యవిస్థితం॥ ౧౮॥

టీ॥ తత్=ఁ య పరబ్రహ్మను, జ్యోతిషామపి=సూర్యాది జ్యోతి
స్సుగళిగు, జ్యోతిః=ప్రకాశశక్తి కొడోవను, తమసః=ప్రకృతికింత
లు, మృత్యుకింతలు, అజ్ఞానదకింతలు, పరం=అతిక్రమిసిదవను యంత,
ఉచ్యతే=శ్రుత్యాదిగళల్లి హేళల్లటిద్దానె, తత్=ఁ య పరబ్రహ్మను, జ్ఞా
నం=ప్రకాశస్వరూపను, జ్ఞేయం=తన్నింద లే తిళకోబేకాదవను (స్వ
ప్రకాశను) జ్ఞానగమ్యం=అపరోక్షజ్ఞానదింద యుక్తియల్లి ప్రాప్యను, స
ర్వస్యహృది=సర్వప్రాణిగళ హృదయదల్లి, విస్థితం=విశేషవాగిఇరోవను.

వి. అ॥ “తమేవభాంతమనుభాతి-తద్దేవాజ్యోతిషాంజ్యోతిః-తమసఃపరస్తాత్-
మృత్యుధాః పతివంచమః-విజ్ఞానమానందం-తమేవ ఏకంజ్ఞానభ-ద్రవ్యవ్యః-తమేవం
విద్యాత్-గుహంప్రవిష్టా” ఇత్యాదిశ్రుత్యధా ఆనుసంధానక్కొస్తూర ఈ విశేషణ
గళింద వణిఃసీద్ధారె. స్వప్రకాశత్వ జీవరిగె ఇద్దాన్య అదు పరమాత్మగె
ఆధీనపు పరమాత్మ అన్యాపేక్ష ఇల్లదె స్వప్రకాశనాద ప్రయుక్తజ్ఞేయనేంత హే

శల్పటిథానై. తన స్వరూపవాద జ్ఞానదిందలే తన్నస్వరూప తిలియబరుతిరోణపు దుఘటవారిద్దరు ఇరు భగవంతన మహిమయంత తిలిసుపదక్కై పేళిద్ధారె. ఇరు “యత్ప్రభావః” యంబప్రశ్నక్కై పుత్తరపాగుత్తవె. “దూర్భాం” ఇత్యాదిగళింద సర్వగతత్వ పేళిద్ధరూ అల్పస్థానవాద హృదయదల్య ఇద్ధానె యంత మత్తు పేళిద్ధారె. “అభికౌకస్తాత్ ౧-౨-౨—అన్యభావవ్యాపకేశ్చ ౧-౩-౧౨” ఇత్యాదిసూత్రగళిల్లి అణురూపదింద భగవంతను అల్లి ఇరుత్తానె యంత పేళిద్ధారె. ఆదప్రయుక్తవే “చరం” యంబవిశేషణదింద సర్వస్థలగళిల్లి ఇరోవను యంత పేళిద్ధయక్తవే.

అ॥ హిగ పేళిల్పట్ట జ్ఞేయనాద భగవన్మహిమయన్న ఉపసంహరమాది జ్ఞానవన్న ప్రశంసామాడుత్తారె.

మూ॥ ఇతిక్షేత్రంతథాజ్ఞానం జ్ఞేయంచోక్తంసమాసతః॥

మద్భక్తవీతద్విజ్ఞాయ మద్భావాయోపపద్యతే॥ ౧౯॥

టీ॥ ఇతి=పూర్వోక్తప్రకారవాగి, క్షేత్రం=మహాభూతాని ఇత్యాదిగళింద క్షేత్రపు, ఇచ్ఛాద్వేషః ఇత్యాదిగళింద క్షేత్రవికారపు, తథా=హాగె, జ్ఞానం=తత్త్వజ్ఞానార్థదశశానం యంత జ్ఞానపు అమానిత్వం యంత జ్ఞానసాధనపు, జ్ఞేయంచ=జ్ఞేయంయత్ ఇత్యాదిగళింద జ్ఞేయనాద భగవంతను, సమాసతః=సంక్షేపవాగి, ఉక్తం=పేళిల్పట్టవె, మద్భక్తః=నన్నభక్తను, వీతత్=ఇదరన్న విజ్ఞాయ=తిళదు, మద్భావాయ=నన్నలి ఇరువదగోస్కర, ఉపపద్యతే=అర్పనాగుత్తానె.

వి-అ॥ ఈ స్థలల్లి మోదులు జ్ఞేయనాద పరబ్రహ్మన్న పేళిద్ధరె ఆ పరబ్రహ్మన్న యావసాధనదిందతిలియజేతు యంత అపేక్షాబరువదాద ప్రయుక్త అసంతర జ్ఞానసాధన పేళిజేతాదద్దు. ఆదరూ ఈ జ్ఞానసాధనగళు క్షేత్రవికారదల్లి శేరిద్దు యంత తిలిసజేతాగిద్ద ప్రయుక్తలు “యత్ప్రభావః” యంబపదదింద పేళిల్పట్ట లోకనిక్షణ భగవన్మహిమయంబ ప్రమేయపు బుద్ధిగోచరవాగోవిషయదల్లి ఈజ్ఞానసాధనగళు ఉపయుక్తవాగిరోదరిందలూ ఆజ్ఞానసాధనగళు ప్రథమదలై పేళిల్పట్టవె. అంతు ఈ సాధనగళన్న పేళిదనంతరవె “యత్ప్రభావః” యంబవిషయవన్న అదరప్రసక్తియింద జ్ఞేయవన్నూ పేళిజేతాగిద్ద ప్రయుక్త జ్ఞేయవన్న అసంతరపో

ధార. ఆదరూ ఉద్దేశక్రమవన్న అనుసరించి యతశ్చయత్ యంబప్రమేయవన్న మో
దూలుపేళి యత్రభావశ్చ యంబప్రమేయవన్న అనంతరయాకే హేళబారదు
యంబ ఆక్షేపక్మై. తైత్రవికారగళి శేరిద్దు యంత తిళిసువదక్మై. సగర ఇచ్చా
దిగళన్న హేళి అనంతర అమానిత్వ మోదలాద జ్ఞానసాధనగళన్న ఉపాధ్ధాతరీ
తియింద మోదూలు హేళికొండు అనంతర యత్రభావశ్చ యంబప్రమేయవన్న హే
ళభేకాగిరువదరిందలు. యత్రభావశ్చ యంబప్రమేయవహళపు; యతశ్చ యంబప్రమే
యవన్న హేళిణస్వల్పపు; ఆదప్రయుక్తలు యతశ్చ యంబప్రమేయవన్న అనంత
హేళిధార.

అ॥ యత్రభావశ్చ యంబ ప్రమేయవన్న హేళిదనంతర కళగై హేళిదప్రకార
యతశ్చయత్ యంత ప్రతిజ్ఞా మాడల్పట్ట ప్రేరకనాద భగవంతస స్వరూపపు హేళ
భేకాగిరులు ఆప్రేరకస స్వరూప తిళియభేకాదరె అవనింద ప్రేరిసువదక్మై అర్హ
వాద వస్తుగళన్న తిళికొండరేవే సాధ్యవాద ప్రయుక్త ప్రేర్యగళాన్లు పురుషాది
రూపవాద తైత్రవన్న సప్రకారవాగి హేళుతార.

మూ॥ ప్రకృతింపురుషంచైవ విద్ధి నాదిఉభావవి॥

వికారాంశ్చగుణాంచైవ విద్ధి ప్రకృతినంభవాన్॥ ౨౦॥

టీ॥ ప్రకృతిం=౨౦ తత్వగళన్న, పురుషంచైవ=జీవవన్న, ఉభావవి=ఈ ఇబ్బరుగళన్న, అనాది=అనాదిగళన్నాగి, విద్ధి=తిళి (హే
గేవే) ప్రకృతినంభవాన్=ప్రకృతియన్నే ఉపాదాన కారణవన్నాగి
పుశ్చంథా, వికారాంశ్చ=ఇచ్చాది వికారగళన్నా, గుణాంశ్చ=గుణగళ
న్నా, విద్ధి=తిళి, అథవా, ప్రకృతిం=చేతనప్రకృతి అచేతనప్రకృతిగళ
న్న, (ఉభే=ఇబ్బరున్న) పురుషం=జీవ పరమాత్మరుగళన్న, ఉభా=
ఇబ్బరున్న, అనాది=అనాదిగళన్నాగి, విద్ధి=తిళి, వికారాన్ గుణాంశ్చ=
వికారగళన్న గుణగళన్న, ప్రకృతినంభవాన్ విద్ధి=ప్రకృతియింద ఉ
త్పన్నగళన్నాగి తిళి.

వి-అ॥ ౨౦ తత్వగళు జీవప్రకృతివికారగళాద ఇచ్చాదిగళ సత్వాదిగుణగ
ళ, అంతు భగవంతస వ్యతిరిక్తవాద చేతనాచేతనవగళపు భగవంతనింద ప్రేరిసు
వదక్మై అహావాదదు. ౨౦ తత్వగళ సూక్ష్మరూపదింద అనాదిగళ. జీవసు

అనాది. ఇపు యల్లవూ భగవంతున అధీనగతు. అథవా ఉభేయంత హేళిద్వరింద తాత్పర్యదల్లి హేళిదప్రకార చేతనప్రకృతి అచేతన ప్రకృతిగతు జీవపరమాత్మరుగతు అనాదిగతు యంతలు గుణగతు వికారగతు ప్రకృతియింద ఉత్పన్నగతు యంతలు తిళియభేదు. యద్యపి గుణగతును వికారగతేవే. ఆదరూ ఇచ్చాద్విగతు అధికవాగ ప్రకృతివికారగతాద ప్రయుక్త వికారగతు యంత హేళిల్పట్టవె.

అ॥ వికారగతు ప్రకృతియిన్ద ఉత్పన్నగతు యంబువదన్న స్పష్టవాగితిళిసుత్తార.

మూ॥ కార్యకారణకర్తృత్వే హేతుఃప్రకృతిరుచ్యతే;

పురుషసింఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వేహేతురుచ్యతే॥

టీ॥ కార్యకారణకర్తృత్వే=శరీర ఇంద్రియగతు (అంతు జీవగే ఈ దేహేంద్రియాదిగళన్న) మాడోవిషయదల్లి, (ప్రకృతిః=చేతన ప్రకృతియు, హేతుః=కారణవాగి, ఉచ్యతే=హేళిల్పడు త్తదే, సుఖదుఃఖానాం=ప్రకృతివికారగతాద సుఖదుఃఖగళ, భోక్తృత్వే=జీవను స్వకీయవెందు అనుభవిసో విషయదల్లి, పురుషః=భగవంతును, హేతుః=కారణనాగి, ఉచ్యతే=హేళిల్పడు త్తానె.

వి-అ॥ యద్యపి పరమాత్మను సర్వకర్తనాదప్రయుక్త జీవరుగళ దేహేంద్రియాదిగళిగూర్తనెవే. హగే లక్ష్మీదేవేరు జీవరిగే సుఖదుఃఖాది భోగగళన్నకొడోదక్కును కారణరేవే. ఆదరూ లక్ష్మీదేవేరప్రవృత్తి జీవరిగే సుఖదుఃఖభోగకొడోవిషయదల్లిస్వల్పపు. దేహేంద్రియాదిగళన్న కొడోవిషయదల్లి అధికపు. ఆదప్రయుక్తరే దేహేంద్రియాదిగళన్న కొడోవిషయదల్లి ప్రకృతికారణశంతలు సుఖదుఃఖకొడువదక్కె భగవంతును కారణనెంతలు ప్రత్యేకవాగి హేళిద్దార. ఈ అభిప్రాయ దిందలె “ఉచ్యతే” యంబ వదవన్న యరడావ ర్తిహేళిద్దార. అథవా, దేహేంద్రియాదిగళ పరిణామరూపక్రియాదల్లి జడప్రకృతియు కారణపు. జీవను సుఖదుఃఖానుభవ కర్తను యంతఅథా.

అ॥ ప్రకృతియింద మాడల్పట్టంథా దేహేంద్రియాదిగళ సంబంధదిందజీవను సుఖదుఃఖగళన్న అనుభవిసుత్తానె. లక్ష్మీ పరమాత్మైకవరిబ్బరు ఇదక్కె నియామకరు యంత హేళిద్దుయుక్తవల్ల. దేహాదిగళసంబంధవే మిథ్యాభూతపుయంతందర హేళిత్తార.

మూ॥ పురుషఃప్రకృతిస్థాహి భుక్తైఃప్రకృతిజాగుణాః ।

కారణంగుణసంగోఽస్య సదసద్యోనిజన్మను॥ ౨౨॥

టీ॥ పురుషః=జీవను, ప్రకృతిస్థః=ప్రకృతికార్యవాద దేహాదిగళల్లి
ద్వవనాగి, ప్రకృతిజాః=ప్రకృతియిందహుట్టువ, గుణాః=సుఖదుఃఖగ
ళన్న, భుక్తే=అనుభవిసుత్తానె, హి=ఇదుఅనుభవసిద్ధవప్టే? శుద్ధనా
ద జీవ ప్రకృతికార్యవాద దేహాదిగళల్లిరువదక్కె కారణవేనందరె.
అస్య=ఈ జీవగె, సదసద్యోనిజన్మను=ఉత్తమనీచయోవిగళల్లి వుత్పత్తి
గళిగె, కారణం=కారణ, గుణసంఘం=సత్వాదిగుణగళ సంబంధవు.

వి. అ॥ కెలవరు, దేహాదిగళు అదరసంబంధగళూ మిథ్యాభూతవు; హిగిరలు జీ
వగె సుఖదుఃఖానుభవవు, ఇదక్కె లక్ష్మియు పరమాత్మను నియామకరు యంబువ
దు అయుక్త యంతఆక్షేపిసుత్తారె. ఇదక్కె, అవరవరిగె వుంటాగువ నానుసుఖి
నానుదుఃఖి యంబ అనుభవయావాగలూ వ్యత్యాసవాగదె ఇరువదరింద ఈ సాక్షి
అనుభవవే ఆమిథ్యాత్వ హేళువవరిగె బాధకవు. ఆదప్రయుక్త దేహసంబంధాదిగ
ళ సత్యవే. హిగె ఆక్షేపపరిహారక్కోసగర ఈ శ్లోక హేళిరువప్రయుక్త పూర్వ
శ్లోకార్థవే హేళల్పట్టదె యంతపౌసరుక్తదోషక్కె అవకాశవిల్లె.

అ॥ జీవ ఉత్తమనీచయోనిగళల్లి ముట్టావదక్కె సత్వాదిగుణగళ సంబంధ
నిమిత్త కారణమాత్రవే. స్వతంత్రకారణను భగవంతనెవె యంతహేళుత్తారె.

మూ॥ ఉపద్రష్టానుమంతాచ భర్తాభోక్తామహేశ్వరః ।

పరమాత్మేతిచాప్యక్తో దేహేఽన్యైపురుషఃపరః॥

టీ॥ ఉపద్రష్టా=యల్లరిగూవు త్రమనాగిద్దు నోడోవనాద, భర్తా=
సర్వధారకనాద, అథవా, సర్వపోషకనాద, భోక్తా=సర్వకర్మఫలగళసార
వన్నుభుజిసువవనాద, మహేశ్వరః=మహాశక్తిపుల్లవనాద, పరమాత్మా=
పరమచేతననాద, ఇతి=ఈ ఉపద్రష్టృత్వాది కారణదింద, అనుమంతా=
మాడబేకాద కార్యనన్నమత్తు మత్తువిశేషవాగి ఆలోచనమూడోవనా
ద, అథవా తనగె అనుకూలవాగి తనమనస్సిగె వ్యాకులవిల్లదే బుద్ధి

పూర్వకవాగ్నిప్రేరిసోవను, పరిపురుషంపరమపురుషనామక భగవం
తమయంత, ఉక్తిః హేళల్పట్టిధానె, ఆ పురుషనుయారుయంతందరె
హేళుత్తారె. (సంఘపురుషను) అస్మిన్ దేహిపిఁ ఈ దేహదల్యా, ఉక్తిః
("క్షేత్రజ్ఞంచాపిమాం" యంబశ్లోకదింద తానేసర్వక్షేత్రగళల్లి ఇరుష
దాగి) హేళల్పట్టిధానె. తా|| భగవంతను ఈ దేహదల్లిద్దు ఉపద్రష్టు
త్వాదిభర్తయు క్తనాగి సర్వజీవరుగళన్న అవరవరకర్మగళల్లిప్రేరిసుత్తా
నె. ఆదప్రయుక్త భగవంతనే స్వతంత్రకారణను. సత్వాదిగుణగళు ఉ
త్తమనీచయోనిగళల్లి ఉత్పత్తిగెనిమిత్త కారణమాత్రవే. ఇదరిం
"యతశ్చయత్ - యంథావనకడింద ఈ క్షేత్రాదిగళుప్రవర్తిసుత్తదె"
యంబ ప్రమేయనన్న స్పష్టవాగితిశిసిద్ధారె.

ఆ|| "ప్రకృతింపురుషం" యంత హేళిదప్రమేయదల్లి తిళకోనేకు యంబ ఇ
చ్ఛా హెచ్చాగి ఖుట్టువదగోస్కర ఆప్రమేయజ్ఞానద ఫలవన్న హేళుత్తారె.

మూ|| యవనంవే త్రిపురుషం ప్రకృతించగుణైస్సహ|

సర్వభావ ర్తమానోఽపి ననభూయోఽభిజాయతే || ౨౪||

టీ|| యః=యావలధికారియు, యేనంపురుషం=జీవపరమాత్మ
రెంబో యరడుపురుషరన్న, ప్రకృతించ=చేతన అచేతప్రకృతిగళన్ను,
గుణైస్సః=సత్వాదిగుణగళింద సహితవాగి, వేత్తి=పరోక్షుదిందతిళకాం
డు ప్రత్యక్షవాగియు శిశియుత్తానో, సంఘపురుషను, సర్వభావ ర్త
మానోఽపి అజాగ్రతియింద అన్యాయ ప్రవృత్తివృత్తనాగిద్దరు, భూ
యఃనాభిజాయతే=మత్తుహుట్టువదిల్ల. అందరెము క్తనాగుత్తానె. తా||
అధికారిగె అజాగ్రతెయింద అన్యాయప్రవృత్తి ఇద్దరు ఈ ప్రకృత్యా
ది జ్ఞానదింద మోక్షప్రాప్తవాగుతదె. ఇదు "కామకారేణవైకే"
యంబ నూత్రదిందలు హేళల్పట్టదె. ఆదరింద ఈ ప్రకృతిపురుషాదిగ
ళన్న అవశ్యతిశితక్కద్దు.

ఆ|| పరమపురుషాదిగళ దేశానక్తె సాధనవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ ధ్యానేనాత్మనిపశ్యంతి కేచిదాత్మానమాత్మనా ।

అన్యేసాంభ్యేనయోగేన కర్మయోగేనచాపరే॥ ౨౫॥

టీ॥ కేచిత్ = శ్రవణ మననగళిందకూడిద కెలవరు, ధ్యానేన = ధ్యానదింద, ఆత్మనా = బుద్ధియింద, ఆత్మానం = భగవంతన్న, ఆత్మని = దేహదల్లి, పశ్యంతి = నోడుతారె. అన్యే = మత్తుకెలవరు, సాంభ్యేనయోగేన = వేదోక్తవాద భగవత్స్వరూపద పరోక్షజ్ఞానదిందలు, ధ్యానదిందలు, ఆత్మానం = భగవంతన్న, పశ్యంతి = నోడుతారె. అపరే = మత్తుకెలవరు (శ్రవణాదిగల్గిదిద్దవరు) కర్మయోగేన = కర్మరూప ఉపాయదిందలు, పరోక్షజ్ఞానదిందలు, ధ్యానదిందలు, ఆత్మానం = భగవంతన్న (నోడుతారె).

వి-అ॥ శ్రవణ మననాదిగళిందకూడిదవరు ధ్యానదింద భగవంతన్న నోడుతారె. అధ్యానదల్లి ఆశక్తరాదవరు వేదోక్తవాద భగవత్స్వరూపద అపరోక్షజ్ఞానదింద ధ్యానవన్న సంపాదసికొండు, ఇదక్కు ఆశక్తరాదవరు కర్మగళన్న అనుష్ఠిత శ్రవణాదిగళన్న సంపాదసికొండు అదరింద క్రమవాగి భగవంతన్న నోడుతారె. అంతు ఒబ్బగేధ్యాన సాంఖ్య కర్మ ఇవుగళు ఆ ఆవస్థగళల్లి భగవంతన దశానక్రె సాధనగళాగుత్తవె యంత భావ్యతీయింద అభా. తాత్పర్యదల్లి కెలవఋషిగళు తమజ్ఞానదింద ఇతరరకడింద శ్రవణదిందలూను, భగవంతన్న తిశకొండుమనస్సీనింద వృదయదల్లి భగవంతన్న ధ్యానదింద నోడుతారె. నారదాది కెలవఋషిగళు దేహదకింత హెరుగూను భగవంతన్న నోడుతారె. “ఋషయోంతః ప్రకాశాః” యంబ భావ్యదల్లి ఉదాహరిశిరువ శ్రుతిగె నారదాది వ్యతిరిక్తరాద ఋషిగళు వృదయదల్లి భగవంతన్న నోడోవరు యంత అభా. ఇతరరాద దేవతిగళు సాంఖ్యయోగ స్వప్రతిభే యంబ జ్ఞానోపాయ, ద్యాన, ఇవుగళిల్లిదేన కేవల భగవదనుగ్రహదింద ప్రాప్తవాద స్వప్రతిభే యంబ జ్ఞానదిందలె భగవంతన్న ఒళగె హెరుగూను నోడుతారె. మత్తు కెలవరాద క్షత్రియ శ్రేష్ఠరాద రాజరుగళు అశ్వ మేధాదిరూప కర్మయోగదింద శ్రవణదింద స్వప్రతిభేయింద నిరంతర భగవంతన్న స్మరిమతా అశ్వమేధ మోదలాద యజ్ఞమాడువకాలదల్లి యజ్ఞభాగవన్ను తెగ దుకాళ్ళువదగోస్కర బందిరువ భగవంతన్న నోడుతారె యంత అభా హేళల్పట్టె. ఈ క్షత్రియరిగె స్వప్రతిభేయ శ్రవణవు స్వల్పవాదప్రయక్త స్పష్టవాగి హేళల్లి.

అ॥ ఇతరముక్తియోగ్యురిగె జ్ఞానసాధనపన్న తిలిసుత్తారె. . .

మూ॥ అన్యేత్వేపమజ్ఞానంతశ్శ్రుత్వాన్నేభ్యఃఉపాసతే॥

తేపీచాతితరన్త్యైవ మృత్యుంశ్రుతిపరాయణాః॥ ౨౬॥

టీ॥ అన్యేతు=ఇతరరాద మనుష్యరు, ఏవం=హీంగ తమజ్ఞాన బలదింద(ఆత్మానం=పరమాత్మన్న) అజ్ఞానంతః=తిళియదవరాగి, అన్యే భ్యః=ఇతరరకడింద, శ్రుత్వా=శ్రవణమాడి(మత్వా=మననమాడి)ఉపా సతే=ధ్యానమాడుత్తారె (పశ్యంతీచ=అపరోక్షవన్న హిందుత్తారె) తేపీ=స్వల్పవాద స్వకీయజ్ఞానపుశ్యవరాదరూను అవరు, శ్రుతిపరాయణాః=హెచ్చాగి శ్రవణమాడిదవరాగి, మృత్యుం=సంసారవన్న, అతిత రంత్యేవ=ధాటుత్తారె. అంతు స్వల్పజ్ఞానిగళాద మనుష్యురిగె హెచ్చాద శ్రవణాదిగళు ముక్తిసాధనపు.

అ॥ ప్రకృతి సర్వకార్యగళిగె ఉపాదానకారణవెంతలు జీవ ప్రకృతియింద పుత్పన్నవాద దేహపుశ్యవను యంతలు భగవంతను సర్వత్రసమరూపపుశ్యవను యం తలు ప్రకృతి జీవ పరమాత్మరుగళ స్వరూపపన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ యానత్సంజాయతేకించి త్వత్త్వంస్థావరజంగమం॥

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగాత్ తద్విద్ధిభరతర్షభ॥ ౨౭॥

టీ॥ యావత్=కించిత్=యావసమస్తవాద, స్థావరజంగమం స త్వం=స్థావరజంగమ రూపవాద ప్రాణినమూహానో, (తత్=అదస్తు) క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగాత్=చేతనప్రకృతి పరమాత్మరసంబంధదింద, సంజాయతే=హుట్టు త్తదె. ఇతి=యంత, హేభరతఋషభ=భరతకుల శ్రేష్ఠనాద యలో అజ్ఞాననే, విద్ధి=తిళి. అథవా “ఉపదృష్టా—నదన ద్యోనిజన్మను”యంత భగవంతనేవే ఉత్తమనిచయోనిగళలి జీవరుగళ న్న హుట్టినువదక్కె స్వతంత్రకారణను యంత హేళిద్దరన్న విస్తారప డినుత్తారె. అథాపూర్వవత్. తా॥ “క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగాత్”

అధ్యాయ]

శ్రీ గీతాభాష్య-దీపికా-కన్నడవ్యాఖ్యాన.

యంబ వాక్యదింద చేతనప్రకృతియింద అభిమన్యమానవాద జడప్రకృతియిందలు చేతనప్రకృతి పరమాత్మరగళిందలు యంత అర్థతిభిజేతు. ఇదరింద సర్వకార్యగళిగూ ప్రకృతి ఉపాదానకారణవెంతలు, స్థావర జంగమాత్మక సర్వప్రాణిగళు ప్రకృతినిర్మిత దేహపుష్కలంభావుగళు యంతలు ప్రకృతి జీవరుగళ స్వరూపవన్న హేళిద్ధారె. భగవంత సర్వత్ర సమరూపనెంబువదరన్న “సమంహి”యంబ మ్యాలిన శ్లోకదింద స్పష్టవాగి తిలినుత్తారె.

వి-అ|| “యాదృక్” యంబ ప్రమేయదల్లి ప్రకృతి జీవరుగళ విషయవన్న “యాత్స్వభావః” యంబ ప్రమేయదల్లి భగవంతసవిషయగళన్న హేళభవె యంత ప్రతిజ్ఞేయల్లి కేరిపిరోప్రయుక్త ప్రతిజ్ఞేయల్లి పూర్వగల్లి కేరినదే ఇద్దప్రకృతి జీవ భగవంతరగళ స్వరూపవిషయగళన్న యాకె హేళిద్ధిరి యంబ దోషక్కె- అవకాశవిల్లి.

అ|| “క్షేత్రజ్ఞంచమాంవిద్ధి” యంబ శ్లోకదింద పరమాత్మను సర్వశరీరగళల్యూఞ్చానె యంత హేళల్పట్టె. హీగిద్ధరె అధిష్టానగళ తారతమ్యదింద ఆ భగవంతగె తారతమ్యపు దుఃఖిగళ సంగడ ఇరువదరింద దుఃఖపూను బరజేకాగోడు. ఆదప్రయుక్త సర్వశరీరదల్లి ఇరోణ యుక్తవల్ల యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ|| సమంహిసర్వభూతేషు తిష్ఠంతంపరమేశ్వరం|

వినశ్యత్స్వవినశ్యంతం యఃపశ్యతినపశ్యతి||

౨౦||

టీ|| సర్వభూతేషు=తారతమ్యదింద కూడిరువసర్వ ప్రాణిగళల్లి, తిష్ఠంతం=ఇరుతిరువ, పరమేశ్వరం=అత్యంతశక్తిపుశ్యవనాద పరమాత్మన్న, సమం=హెచ్చుకడిమి ఇల్లదవన్నాగియు, సర్వత్ర సమ స్తకల్యాణగుణపూర్ణన్నాగియు, యః=యావను, పశ్యతి=తిళియుత్తానో, వినశ్యత్స్వ=సుఖదుఃఖ జననమరణాదిదోషపుష్కల ప్రాణిగళల్లి (తిష్ఠంతం=ఇరువపరమాత్మన్న) అవినశ్యంతం=దుఃఖాదిదోషగళిల్లదే ఇద్దవన్నాగియు, యః=యావను, పశ్యతి=నోడుత్తానో, సః=అవను, పశ్యతి=తిళియుత్తానె (అననే యథార్థజ్ఞానపుశ్యవను యంతఅథ=). తా|| తారతమ్యదింద కూడిరువ సర్వ

ప్రాణిగళల్యూ దుఃఖాదిదోషగళుల్ల సర్వప్రాణిగళల్యూ భగవంతశ్చ
గూ్య భగవంతను తన్న అచింత్యశక్తియింద సమనాగియు దుఃఖాదిదో
ష దూరనాగియు ఇరుత్తానె. ఈ యథార్థజ్ఞానవే ముక్తిని ధన. ఇదరిండ్
పూర్వశ్లోకదల్లి ఉపక్రమిసిన సర్వత్రసమనాద భగవంతన స్వరూపవ
న్న హేళిద్దాగితు.

అ॥ ఈ సమత్వాదిగళన్న తిళకొంబోదక్కె ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ సమంపశ్యోహిసర్వత్ర సమవస్థితమిశ్వరం ।

నహినస్త్యత్మనాఽత్మానం తతోయాతిపరాంగతిం॥ ౨౯॥

టీ॥ సర్వత్ర=సర్వప్రాణిగళల్యూ, సమవస్థితం=నిర్దోషనాగియు
నిఖిల కల్యాణగుణ పూర్ణనాగియు ఇమర, ఈశ్వరం=పరమాత్మన్న, స
మం=సర్వత్రనిర్దోషన్నాగియు అఖిలగుణపూర్ణన్నాగియు హీగె ఒండే
ప్రకారవాగి, పశ్యో=నోడుతిరువను, ఆత్మనా=బుద్ధియింద, ఆత్మానం=
తన్నన్న, నహిన స్తి=నరకదల్లిహాకునదిల్ల. తతో=ఆ జ్ఞానదింద, పరాంగ
తిం=ఉత్తమగతియన్ను, యాతి=హోందుత్తానె. తా॥ ఈరీతియాగి
పరమాత్మన్న సర్వత్ర నిర్దోషగుణపూర్ణనెంత సమన్నాగియావతిళి
య్యుత్తానో అవగె సకలపాపనివర్తియింద నరకాదిగళు లభినదె
అజ్ఞానాది దోషనివర్తిపూర్వక ఆనందప్రాప్తి రూపమోక్షవెంబ మ
హాఫలప్రాప్తవాగువదరింద ఈ జ్ఞానఅత్యవశ్యకపు. “నస్థానతోపి”
యంబ సూత్రదింద భగవంతగె సర్వత్ర సమత్వహేళల్లుట్టదె

అ॥ భగవంతను కర్మగళన్న అపేక్షిసదలే ఉపద్రష్టా(అందరె స్వాతంత్ర్య
దింద సర్వప్రేరకను)యంత హేళిదప్రకార ఉత్తమసేవయోనిగళల్లి జీవరుగళు మ
ట్టువదక్కె స్వతంత్రకారణరాదరె పక్షపాతదోషబరుత్తదె. కర్మవన్ను అపేక్షి
సిందరె స్వాతంత్ర్యక్కె హనిబరుత్తదె. ఆ భగవంతనూ మత్తోందుకర్మన్న అపేక్షి
స్తా నాద్దరింద స్వాతంత్ర్యక్కె హనియేవే యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ ప్రక్క తైవచకర్మాణి క్రియమాణానిసర్వశరి ।

యపిపశ్యతితథాత్మాన మకర్తారంపశ్యతి ॥

30॥

అథ్యా]

శ్రీ గీతాథ= దీపికా-కన్నడవ్యాఖ్యాన.

టీ॥ యః=యావను, చపవ=(పూర్వశ్లోకదల్లిప్రకృతనాద) భగవంతనింద లేవే, ప్రకృత్య=జీవనపూర్వకర్మవన్ను యచ్ఛరికెమాషి అదరన్న అనుసరిశి, క్రియమాణాని=మాడల్పడువంథా, సర్వశః=సమస్తవాద, కర్మాణి=కర్మగళన్న, పశ్యతి=తిళియుత్తానో, తథా=హాగేవే, ఆత్మానం=భగవంతన్న, అకర్తారం=తనగె కర్తనిల్లదవన్నాగియు, పశ్యతి=తిళియుత్తానో, సః=అవను, పశ్యతి=భగవంతన్న అపరోక్షుడిందనో డుత్తానె. అథవా ఉపద్రష్టా యంబ శ్లోకదల్లి హేళల్పట్ట భగవంతన స్వాతంత్ర్యజ్ఞానక్కె ఫలవన్ను హేళుత్తారె. యః=యావను, ప్రకృత్యైవచ=నిమిత్తభూతవాదప్రకృతియింద స్వతంత్రకర్తనాద భగవంతనిందలు, క్రియమాణాని=మాడల్పడువ, సర్వశఃకర్మాణి=సమస్తకర్మగళన్న, పశ్యతి=తిళియుత్తానె. తథా=హాగేవే, ఆత్మానం=తన్నన్ను, అకర్తారం=అస్వతంత్రన్నాగియు, పశ్యతి=తిళియుత్తానో, సః=అవను, పశ్యతి=భగవంతన్ననోడుత్తానె. తా॥ భగవంతనకింత బేరేకర్తనిల్ల దిద్దప్రయుక్త భగవంతగె స్వాతంత్ర్యపుయుక్తపు. తనగె అధీనవాద అవరవర పూర్వకర్మగళన్న అపేక్షిశి సర్వవన్ను మాడువదరిందభగవంతగె పక్షపాత (వైషమ్య) దోషపు బరువదిల్ల.

అ॥ భగవంతను సర్వప్రేరక నెంబ జ్ఞానమాత్రసామయంతఅల్ల. మత్తేనందర భగవంతను “అపస్థితేరితికాశకృత్స్నిః” యంబసూత్రదల్లి హేళిరువప్రకార స్వాధారనెంబజ్ఞానశూను ఆవశ్యకవెంత హేళుత్తారె.

మూ॥ యదాభూతపుథగ్భావ మేకస్థమనుపశ్యతి॥

తతవపచవిస్తారం బ్రహ్మసంపద్యతేతదా॥ 3౧॥

టీ॥ భూతపుథగ్భావం=ప్రాణిగళభేదవన్ను, ఏకస్థం=ఒబ్బనాద భగవంతనల్లిగ్దద్దాగి(అందరె పరమాత్మనకింతలు భిన్నగళాగి పరస్పరభిన్నగళాగిరువ సర్వప్రాణిసమూహవన్న భగవంతనల్లే ఆశ్రయిసిరువదన్నాగి) తతవప=ఆ భగవంతనింద లే, భూతానాం=ప్రాణిగళిగె, వి

స్తారం=ఉత్పత్తియన్ను, అను=తారతమ్యుడింద, యదా=యావాగ్నే
 తదా=ఆగ్నే, బ్రహ్మ=పరమాత్మన్ను, సంపద్యతే
 హోందుతానె. తా॥ అనేక భేదభిన్నగళాద సర్వప్రాణిగళు ఆ భగవం
 తనల్లేరుత్తవె. అవనకడిందలె తారతమ్యానుసార హుట్టుత్తవె. పీ
 గె భగవంత సర్వాధారనెంబ జ్ఞానముక్తిసాధన. ఆదప్రయుక్త అవశ్య
 సంపాదినబేకు.

అ॥ పరమాత్మ సర్వశరీరగళిద్దరూ అవగె నాశవిల్ల యంత హేళుట్టవె. శరీర
 సంబంధ ఇద్దరె నాశాదిగళు అవశ్యకపు యంతందరె ఆ పరమాత్మగె నాశలేపాది
 గళు ఇలవెంత కారణగళింద తిళికికాడుతార.

మూ॥ అనాదిత్వాన్నిర్గుణత్వా త్పరమాత్మాయమవ్యయః॥

శరీరగళు వికాస్తేయ నకరోతినలిప్యతే॥

3-అ

టీ॥ హేకాంతేయ=యలో అజు=ననే, అయం పరమాత్మ=
 ఈ పరమాత్మను, శరీరగళు=శరీరగళిద్దరూను, అనాదిత్వాత్=అనా
 దియాగిరోణదరిందలు, నిర్గుణత్వాత్=నత్వాదిగుణగళిల్ల దిరువదరింద
 లు, అవ్యయః=నాశాదిరూపవ్యయ ఇల్లదవను, నలిప్యతే=చింతె సంతా
 దుకిఖ మోదలాదపుగళింద సంబంధపట్టవనాగోదిల్ల, నకరోతి=లోకజ
 ర క్రియాగళిగె విలక్షణవాద క్రియాగళుశ్శవనాద ప్రయుక్త క్రియాగ
 న్న మాడదిద్దవను.

వి-అ॥ అనాదిత్వ వెంబ హేతువిన సంగత భావత్వ వెంబ విశేషణవను
 శరీరికోదేను, ఈ విశేషణకొట్టద్దరింద ప్రాగభావదల్లి వ్యభిచారబరోదిల్ల అతు య
 వదు భావ పదార్థవాయు అనాదియాగియు ఇరుత్తడో అదు అనాది యంతవా
 ప్తి ఇరువదరింద పరమాత్మగె అనాదిత్వ సిద్ధవాగుత్తడె. సత్వాదిగుణగళ సంబంధ
 ఇల్లదిద్ద ప్రయుక్త పృథ్విహ్రసపరిణామాది వికార నాశ ఇల్లదిద్దవను. చింతాదిలేప ఇ
 దిద్దవను. లోకవిలక్షణ క్రియాపుశ్శవను.

అ॥ అభవా “సర్వంఖిద్దం బ్రహ్మ—పురుషవివేదం సర్వం” యంబ
 తిగళింద పరమాత్మగె చేతనాచేతనాత్మక సర్వప్రపంచా భేద తిలియబరుత్తడె. ఇత

అధ్యాయ] శ్రీ గీతాధ్యక్ష-దీపికా-కన్నడవ్యాఖ్యాన.

వాదిగళును హాగేవే హేతుత్తర. హిగిరలు సర్వప్రాణిగళిగూ పరమాత్మగూను భేద
హ్యగే? అందరె ప్రతుగళ తాత్పర్యవన్న తిరియదే ఇరోణదరింద అద్వైతజ్ఞాన బం
దిరుత్తదె యంబ కారణగళింద అద్వైతవన్న నిరాకరణమాడుత్తర. అయం పర
మాత్మా=ఈ పరమాత్మను, శరీరస్థాపి=శరీరాభిమానియ్యాగి శరీరదింద సుఖదుఃఖాదిగ
ళన్న అనుభవిసుతా శరీరదల్లిరువజీవను శరీరస్థను. ఇంథాశరీరస్థనాద జీవస్వరూప
నాగి (సభవతి=ఆగువదిల్ల)అపిశబ్దదింద జీవనాగేవే ఆగలారను హిగిరలు జడస్వరూప
నాగలార యంతయేను హేళతక్కడ్డు యంత తితితక్కడ్డు. జీవవాదిగళ అభేద
యాకె బరచారదు యంతందరె, అనాదిత్వాత్=దేహసంబంధనిమిత్తదింద ఉత్పత్తి
ఇల్లద ప్రయుక్త, నిర్గుణత్వాత్=సత్వాదిగుణసంబంధవిల్లదిద్ద ప్రయుక్త, అవ్యయః=దే
హనాశప్రయుక్తవాద నాశఇల్లదిద్ద ప్రయుక్తలు, కరోతి=సర్వకర్తనాద ప్రయుక్తలు,
సలిప్యతే=సర్వవ్యాపారమాడిదరూ అదరనిమిత్తవాద ఫలగళన్న అనుభవిసదిద్ద ప్ర
యుక్తలు. తా॥ పరమాత్మగే అనాది నిర్గుణ అవ్యయ కరోతి సలిప్యతే యంబ ఈ
గ హేతుగళిరుచదరింద జీవగే సాది సగుణ సవ్యయ సకర్తా లిప్యతే యంతలు పూ
ర్వహేతుగళిగే వ్యత్యాసగళాద ధర్మగళిరువదరిందలు అత్యంత భేదపు సిద్ధవాగుత్త
దె. పరమాత్మను సర్వకర్తనాగిద్దరూ లిప్తనాగువదిల్ల. పరాత్తుత్రచ్చుతేః యంబ సూ
త్రదల్లి హేళిదప్రకార జీవగే కర్మత్వశక్తి ఇద్దరూ పరమాత్మగే అధీనవాద ప్రయు
క్త స్వాతంత్ర్య ఇల్లదిద్దరింద కర్తనల్లవెంతలు పరాధీననాగి కర్తనాదప్రయుక్త కర్మ
పుణ్య పాపాదిగళింద లేపవన్న హెందుత్తానె.

అ॥ పరమాత్మగే లేపవిల్ల యంబోదరన్న దృష్టాంతదింద తిలిసికొడుత్తర.

మూ॥ యథాసర్వగతం సౌక్ష్మ్య దాకాశం నోపలిప్యతే॥

సర్వత్రాపస్థితోదేహే తథా ౭ త్మానోపలిప్యతే॥ 33॥

టీ॥ ఆకాశం=ఆకాశపు, సర్వగతం=కెసరు మోదలాద సర్వత్ర
ఇద్దరూను, సౌక్ష్మ్యత్=నిరాటంకపదార్థవాద ప్రయుక్త, యథా=హ్య
గే, నోపలిప్యతే=కెసరు మోదలాద్దరింద సంబంధపడువదిల్లనో, తథా=
హాగే, ఆత్మా=పరమాత్మను, సర్వత్రదేహే=నీచపుత్తమగళాద సర్వశ
రీరగళల్లి, అపస్థితః=ఇద్దరూను, నోపలిప్యతే=చింతా సంతాపాదిగళ
సంబంధపట్టవనాగువదిల్ల. తా॥ సర్వత్ర ఇరువ ఆకాశక్కె సూక్ష్మత్వ

దింద హ్యగై పంకాదిలేప ఆగువదిల్లవో హగై సర్వశక్తనాద పరమాత్మగు ఆ దేహాదిగళిల్లదరూ చింతా దుఃఖాదిగళ సంబంధ ఆగోదిల్ల.

అ॥ ఈ త్రైతాదిగళన్న హేళి యావత్తైత్రజ్ఞనెందు భగవంతన్న తిలిసికాట్టి ధారో ఆ త్రైతజ్ఞత్వవన్న దృష్టాంతదింద ప్రకాశపడిసుత్తారె.

మూ॥ యథాప్రకాశయత్యేకం కృత్స్నం లోకమిమం రవిః ।

క్షేత్రం క్షేత్రీతథా కృత్స్నం ప్రకాశయతి భారతి॥ 38॥

టీ॥ హే భారత=యలో అజుకననె, ఏకం రవిః=బిబ్బనాదసూర్యను, ఇమం కృత్స్నం లోకం=ఈ సమస్తలోకవన్ను, యథా=హ్యగై ప్రకాశయతి=ప్రకాశమాడుతానో, తథా=హగై, ఏకం=బిబ్బనాద, క్షేత్రీ=మహదాది క్షేత్రగళిల్లరున పరమాత్మను, కృత్స్నం క్షేత్రం=సమస్తచేతనాచేతనరూప క్షేత్రవన్ను, ప్రకాశయతి=ప్రకాశమాడుతానె. తా॥ సూర్య సమస్తలోకవన్నూ ప్రకాశమాడో హగై పరమాత్మను అవ్యక్తాది సర్వచరాచరరూప క్షేత్రవన్ను ప్రకాశమాడుతానె. హిగై సర్వవన్న ప్రకాశమాడి సర్వక్షేత్రవన్ను తిలిపనాద క్షేత్రజ్ఞనాద భగవంతసజ్ఞాన ముక్తిసాధన. అవశ్య సంపాదినభేకు.

అ॥ ఈ త్రైత త్రైతజ్ఞాదిజ్ఞానకేళి ఫలవన్ను హేళుత్తా ఈ అధ్యాయార్థవన్న ఉపసంహరమాడుతారె.

మూ॥ క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరైవ మంతరం జ్ఞానచక్షుషా ।

భూతప్రకృతిమోక్షంచ యేవిదుర్భాన్తి తేవరం॥ 39॥

టీ॥ యే=యావదిధికారిగళు, ఏవం=పూర్వోక్తప్రకార, క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోః=అవ్యక్తాదిక్షేత్రగళు క్షేత్రజ్ఞనాదభగవంత ఇవరుగళ అంతరం=భేదవన్ను, జ్ఞానచక్షుషా=వివేకదృష్టియింద, విదుః=తిలియుత్తారో, తథా=హగైవే, భూతప్రకృతిమోక్షంచ=భూతగళకడింద, ప్రకృతికడిందలూను, జీవరుగళిగై మోక్షవన్ను అథవా జీవరుగళిగై అచేతన

ప్రకృతిదశైయింద మోక్షవన్నుకొడువ భగవంతన్ను భూతాభిమాని
గళన్ను, పూర్వోక్త మోక్షసాధనగళన్ను, విదుః=తిళియుత్తారో, తే=
అచరు, పరం=పరబ్రహ్మన్న, యాంతి=హోందుత్తారె. తా॥ ఈ ష్ట
త్రగళు ష్టత్రజ్ఞనాదభగవంత ఇవుగళ భేదవన్ను భూతబంధ ప్రకృతిబం
ద మోక్షాదకర్తనాద భగవంతన్ను భూతాద్యభిమానిగళన్ను పూ
ర్వోక్త మోక్షసాధనగళన్నును యారు తిళియుత్తారో అవరిగె పరబ్ర
హ్మప్రాప్తిరూప మహాఫలఉంటాగు త్తదె. అద్దరింద ఈ జ్ఞాన అవశ్య
సంపాదినబేకు.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
(శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే ష్టత్రక్షేత్రజ్ఞయోగోనామ
త్రయోదశోధ్యాయః)

అథ చతుర్థశోధ్యాయః

అ॥ “బుద్ధియోగైర్విమాంశుణు ౨-౩౯” యంబశ్లోకదల్లి జ్ఞానసాధనగళన్న పేళభేనే యంత ప్రతిజ్ఞామాడి ౬ నే అధ్యాయ ముగియోవర్యంతర కామాదిగళపరిత్యాగరూప సహాయగళింద సహితవాదకర్మపు ధ్యానపు యంబజ్ఞాన సాధనగళ పేళల్పటితు. ఇదరల్లి అచాంతర వ్యాపారగళాద కామాదిపరిత్యాగపెంబ భాగపు మ్యాలిన గే అధ్యాయగళింద విస్తారవాగి తిలిసల్పడుత్తదె. ఈగే బంధప్రకార యంథాద్దో అదుతిళదరె అదరన్న పరిహారమాడికొళ్ళువదక్కె అదరసాధనవన్న ఆ సాధనగళిగే అంగగళాద కామాదిపరిత్యాగాదిగళన్న అనుష్ఠిసువదగోస్కర ఆపు గళన్న విస్తారవాగి పేళోణపుకూడుత్తదె. బంధవాదరో “కారణంగుణసంగోస్థి ౧౩-౨౨” యంబ శ్లోకదల్లి పేళిదప్రకార గుణత్రయస్వరూపవాదద్దు. అదప్రయుక్త “యావత్సంజాయతే” ఇత్యాదిశ్లోకగళింద పూర్వాధ్యాయదల్లి పేళల్పటిరువ ట్తెత్రెత్తెత్తెత్తరుగళ సంబంధరూపకారణదింద ఉంటాగువ ప్రాణిగళజననవన్న వి పరిసుత్తాగుణత్రయ వికారస్థితియన్న గుణత్రయవికార రూప బంధాదిగళ పరిహార క్కె ఉపాయవన్న ఈఅధ్యాయదల్లితిళిసుత్తారె. “కార్యతేహ్యవళకర్మ” ఇత్యాదిశ్లోకగళింద గుణత్రయవన్న సంకెపవాగి పేళిద్దరన్నె ఈ అధ్యాయదలివిస్తార వాగి పేళుత్తారె యంత తిళియతక్కద్దు. కేళవళసరిగే అదర కుట్టువదగోస్కర తాసుముందె పేళువ ప్రమేయవన్న ప్రతిజ్ఞేమాడి స్తోత్రమాడుత్తారె.

(శ్రీభగవానువాచ)

మూ॥ పరంభూయఃప్రవక్ష్యామి జ్ఞానానాం జ్ఞానముత్తమం॥

యజ్ జ్ఞాత్వామునయస్స ర్వే పరాంసిద్ధిమితోగతాః॥ ౧॥

టీ॥ సర్వే=సమస్తరాద, మునయః=మననమాడువ స్వభావపుళ్ళ వరాద జ్ఞానిగళు, యత్=యావప్రమేయవన్న, జ్ఞాత్వా=తిళకొండు, ఇతః=ఈ సంసారద్దశేయింద, పరాంసిద్ధిం=ఉత్తమవాదసిద్ధిరూపవాద మోక్షవన్న, గతాః=హొందిద్ధారో, జ్ఞానానాం=తిళకోబేకాద ప్రమేయగళల్లి, ఉత్తమం=శ్రేష్ఠవాద, పరం=ఇతరవాద, జ్ఞానం=ప్రమేయవ

ను, భూయః=మత్తు, ప్రవత్స్యామి=హేళు త్తేన. తా|| మననమాడువ
స్వభావఉత్పన్నరాద జ్ఞానిగళు యావ జ్ఞాతవ్యవాద ప్రమేయగళన్న తిళ
కొండు మోక్షవన్న హొందిదరో హొంగె మోక్షసాధనగళాద ప్రమే
యగళన్న మత్తు నిసగె హేళుథేనే యంత ప్రతిజ్ఞేయన్న స్త్రుతవ
న్నా మాడిధారె.

మూ|| ఇదంజ్ఞానముపాశ్రిత్య మమసాధర్మ్యమాగతాః|

సగ్గేఽపిసోపజాయంతే ప్రళయేనవ్యథంతిచ || ౨||

టీ|| ఇదం=ముందె హేళుతక్కంథా, జ్ఞానం=ప్రమేయగళ జ్ఞాన
వన్ను, ఉపాశ్రిత్య=హొంది, మమ=నన్న, సాధర్మ్యం=సారూప్యవన్ను,
ఆగతాః=హొందిద అధికారిగళు, సగ్గేఽపి=సప్రప్తికాలదల్యూ, సోప
జాయంతే=హొట్టువదిల్ల, ప్రళయే=ప్రళయకాలదల్లి, నవ్యథంతిచ=మ
రణక్షేపవన్ను హొందువదిల్ల. అందరె ముక్తరాగుత్తారె.

మూ|| మమయోనిర్మహద్భహ్మ తస్మిన్సర్పందధామ్యహం |

సంభవఃసర్వభూతానాం తతోభవతిభారత || ౩||

టీ|| ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్ట ప్రమేయనన్నె హేళుత్తారె. మహాత్
బ్రహ్మ=దొడ్డివళాదచేతన ప్రకృతియు, మమయోనిః=నన్నపత్నియు,
తస్మిన్=ఆచేతనప్రకృతియల్లి, అహం=నాను, గర్భం=గర్భవన్ను,
దధామి=ఇడుత్తేన, భారత=అజాననే, తతో=ఆచేతనప్రకృతి యల్లి
గర్భవన్న ఇడోణదరింద, భూతానాం=ప్రాణిగళిగె, సంభవః=దేహ
సంబంధరూప జననపు, భవతి=ఆగుత్తదె. తా|| హే అజాననే ౨ర
తత్వగళ అంశగళింద కూడిరువవరాద నన్న ఉదరదల్లిరువ జీవరుగళన్న
రేతోరూపదింద హొంగె తరసి చేతన ప్రకృతియు ఉదరదల్లిట్టు ఆచేతన
ప్రకృతిగర్భాదింద సర్వప్రాణిగళిగె దేహసంబంధరూపవాదజన్మవన్న
మాడినుత్తేనే. హొంగె సర్వప్రాణిగళ సృష్టిగెనానే ముఖ్యకారణను.

“జ్ఞాతపవ—యైశ్చ” యంబ సూత్రగళింద ఈ అర్థఃపేళ
ల్పట్టదె.

అ॥ నాను చేతప్రకృతియు ఆద నావిబ్బరు ఆదిసృష్టిగమాత్ర కారణరల్ల.
సర్వదా సర్వసృష్టిగూ కారణరు యంత పేళుత్తారె.

మూ॥ సర్వయోనిషుకాంతేయ మూర్తయస్సమృత నియాంః ।

తాసాంబ్రహ్మమహద్యోని రహంబీజప్రదంపితా ॥ ౪॥

టీ॥ కా న్తేయ=కుంతీపుత్రనాద అజ్ఞాననే, సర్వయోనిషు=దేవ
మనుష్య పశు పక్ష్యాదియోనిగళల్లి, యాంమూర్తయం=కార్యగళాద
యావపదార్థగళు, సంభవంతి=ఉటాగుత్తనొ, తాసాం=ఆ వ్యక్తిగళిగె
మహత్ బ్రహ్మ=మహాలక్ష్మియు, యోనిః=క్షేత్రరూపకారణళు, అ
హం=నాను, బీజప్రదం=గభా=ధానమాడువ, పితా=తం దెయు. తా॥ స
మస్తయోనిగళల్లిపట్టువ ఆసమస్తప్రాణిగళిగూ మహాలక్ష్మియుక్షేత్ర
ళు. నానుగభా=ధానమాడిదవను. ఆదప్రయుక్త సర్వకాలదల్యూ స
ర్వసృష్టియూ నమ్మిబ్బరిస్త లే నడియు త్తదె.

అ॥ “యావత్సంజాయతే” యంబ శ్లోకదింద పేళిదఅర్థవన్న ఈ ప్రకారపూ
ర్వయరడుశ్లోకగళింద విశదవాగితిసిద్ధారె. ఈగయావను నానుబద్ధనాగిద్దెనె.
యంత తిళదిద్దానో అవనేవే అదరపరిహారక్క సాధనవన్న తిళియువదక్క ఇచ్చిసి
తిళకొండు అనుష్ఠానమాడుత్తానె. ఆదప్రయుక్త బంధపరిహారసాధనవన్న అనుష్ఠిసు
వదక్కొక్కర అదర సాధనగళన్న తిళిసువదక్కాగి తిళకోవెకెంబ ఇచ్చెయన్న
ఉంటు మాడువదగొక్కర గుణత్రయదింద మాడల్పట్టబంధవన్న పేళుత్తారె.

మూ॥ సత్త్వంరజస్తమ ఇతి గుణాఃప్రకృతినమ్భవాః ।

నిబద్ధన్తిమహాబాహో దేహేదేహినమవ్యయం ॥ ౫॥

టీ॥ మహాబాహో=యోలో మహాబాహుళాలియాద అజ్ఞాన
నె, ప్రకృతినంభవాః=గుణత్రయస్వరూపవాద జడప్రకృతియింద త
దంశగళాగి ఉత్పన్నగళాద, సత్త్వం రజః తమం=సత్త్వరజస్సుతమస్సు

యంబగుణగళు, ప్రకృతినంభవాఁస్సృష్టికాలదల్లి చేతనప్రకృతియిండు విభాగిసల్పడువవరాగియు శ్రేష్ఠవాద గుణపుశ్శతన సృష్ట్యాదిగళింద సంతోషపడిసోణ ప్రాణిగళన్న శ్రమపడిసోణ వెంబ మూరు నిమిత్తగళింద శ్రమవాగి సత్వరజస్సు తమస్సుయంబ శబ్దగళింద హేళికికొళల్ప డువవరాద శ్రీ భూదుర్గా రూపరాద గుణత్రయాభిమానిగళూను, దేహే=దేహదల్లిరువ, అవ్యయం=స్వరూపదింద నాశెల్లదే ఇరువ, దేహినం=జీవరుగళన్న, నిబంధన్తి=బంధమాడుతారె. తా॥ జడప్రకృతి యిందఉంటాగువ సత్వాదిగుణగళు గుణత్రయాభిమానిగళాద శ్రీభూదుర్గా=నామకగళాద లక్ష్మీరూపగళూను సర్వప్రాణిగళిగూ బంధకగళు. ఇపుయెల్లపు సర్వజీవరిగూ బంధకగళాగిద్దరూ సత్వగుణాభిమాని యాదలక్ష్మీయు దేవతిగళన్న రజోగుణాభిమానియాద భూదేవియు మనుష్యరన్న తమోగుణాభిమానియాదదుర్గాదేవియు దైత్యరుగళన్న బంధమాడుతారె యంత విశేషవన్నుతిలియబేకు. దేహినం యంతమాత్రహేళిదరె ముంచె దేహపుశ్శవరాద ముక్తురు యంతలు అధఃఆగువదు. ఆదకారణ “దేహే=ఈగదేహదల్లిరువ” యంత హేళిద్దారె. అంతు అమక్తరిగేబంధ యంత తిలియబేకు.

అ॥ శ్రీభూదుర్గా ఇవరుగళు దేవ మనుష్యాదిగళన్న జ్యోతి బంధమాడుతారో అ ప్రకారవన్న వింగడిశిహేళుతారె.

మూ॥ తత్రసత్త్వనిర్మలత్వాత్ప్రకాశకమనామయం ।

సుఖసంగేనబధ్నాతిజ్ఞానసంగేనచానఘం ॥ ౬॥

టీ॥ అనఘం=పాపరహితనాద యలో అజు=ననే, తత్ర=ఆ గుణగళల్లి గుణాభిమానిగళాద శ్రీ భూదుర్గాఇవరుగళల్లి, సత్త్వం=సత్త్వగుణాభిమానియాద శ్రీ దేవియు, నిర్మలత్వాత్=నిర్మలవాగిరువదింద, అనామయం=వ్యాధిమోదలాద ఉపద్రవవన్నకొడదెద్దదాగి, ప్రకాశకం=జ్ఞానవన్న వుంటుమాడువదాగి, సుఖసంగేన=సుఖద సంబధదింద

లు, జ్ఞానసంగేనచ=జ్ఞానద సంబంధులందు, బధ్నాతి=(దేవతిగళన్న) బంధమాడుతూరె. తా|| గుణత్రయాభిమానిగళల్యూ సత్వగుణాభిమానియాద శ్రీ తత్వపు దేవతెగళిగె నుఖజ్ఞానగళసంబంధులందు బంధవన్నుమాడు తదె.

అ|| రజోగుణులందు ఉంటాగువ బంధప్రకారవన్న హేళుతూరె.

మూ|| రజోరాగాత్మకంవిద్ధి తృష్టానజ్ఞసముదృవం ।

తన్నిబధ్నాతికాస్తేయ కర్మసంగేనదేహినం ॥ ౭॥

టీ|| కాస్తేయ=అజ్ఞాననే, తృష్టానంగసముదృవం=(ననగె ఇదు ఆగ బేకు యంబ) ఆశ్చేయు ఆసక్తియు ఇవుగళిగె ఉత్పత్తికారణవాద, రజః=రజోగుణాభిమానియాద భూదేవియున్న భూతతత్వవన్ను, రాగాత్మకం=సృష్ట్యాదిగళిందు రంజిసువ స్వభావ ఉత్పత్తిగా, విద్ధి=తిళి, తత్=ఆ యరడువిధవాద రజన్ను (భూతతత్వపు భూదేవియు) దేహినం=మనుష్యజీవరుగళన్న, కర్మసంగేన=కర్మయోగులందు, నిబధ్నాతి=బంధమాడుతదె. తా|| తృష్టేగె ఆసక్తిగె కారణవాయి సృష్ట్యాదిగళిందు రంజిసువదాయి ఇరువ భూతతత్వపు భూదేవియును మనుష్యజీవరుగళన్న కర్మయోగులందు బంధమాడుతూరె.

అ|| త మోగుణులందు ఉంటాగువ బంధవన్ను హేళుతూరె.

మూ|| తమ స్వజ్ఞానజంవిద్ధి మోహనంసర్వదేహినాం ।

ప్రమాదాలస్యనిద్రాభి స్తన్నిబధ్నాతిభారత ॥ ౮॥

టీ|| అజ్ఞానజం=అజ్ఞానవన్ను వుంటుమాడువ, తమః=తమోగుణాభిమానియాద దుర్గాతత్వవన్ను, సర్వదేహినాం=సమస్తప్రాణిళిగె, మోహనం=మిథ్యాజ్ఞానవన్ను వుంటుమాడువదన్నాగి, విద్ధి=తిళి. హేభారత=యలో అజ్ఞాననే, తత్=ఆదుర్గాదేవియు దుర్గాతత్వపు యంబ యరడువిధవాద తమోగుణపు, ప్రమాదాలస్యనిద్రాభిః=అజాగ్రతె

ఆలస్య నిద్ర ఇవుగళింద (దైత్యరన్ను) నిబధ్నాతి=బన్ధమాడు త్తదె.
తా॥ అజ్ఞానక్లృత కారణవాద తమోగుణాభిమానియాద దుర్గాదేవియు
దుర్గాతత్వపు దైత్యజనరిగె మిథ్యాజ్ఞానగళన్న కొడుత్రా అజాగ్రతె ఆల
స్యనిద్రాదిగళింద బంధమాడు త్తదె.

అ॥ సత్వాదిగుణగళు సుఖాదిగళన్న కొడుతలే బంధకగళు యంబ నియమవ
న్న స్థిరపడిసుత్తారె.

మూ॥ సత్త్వంసుఖేనజ్ఞయతి రజఃకర్మణిభారత ।

జ్ఞానమాప్యత్యతుతుమః ప్రమాదేనంజయత్యుత ॥ ౯॥

టీ॥ సత్త్వం=సత్త్వగుణపు సత్త్వగుణాభిమానియాద లక్ష్మీయు,
సుఖే=సుఖవిషయదల్లి, సంజయతి=ప్రసృత్తిమాడిసుత్తదె, రజః=రజోగు
ణపు రజోగుణాభిమానియాద భూదేవియు, కర్మణి=కర్మవిషయదల్లి, సం
జయతి=ప్రసృత్తిమాడిసుత్తదె. హే భారత=యలో అజ్ఞాననే, తమ
స్తు=తమోగుణ తమోగుణాభిమానియాద దుర్గాదేవియు, జ్ఞానంఽప్య
త్య=మనస్సిగె తత్త్వజ్ఞానశక్తియన్న ప్రతిబంధమాడి, ప్రమాదే=అధర్మ
దల్లి అధర్మబుద్ధి మోదలాదద్దరల్లి, ఉత=ఆలస్యాదిగళిల్యూ, సంజయతి=
ప్రసృత్తిమాడిసుత్తదె. తా॥ సత్త్వ రజస్సు తమస్సు సుఖ కర్మ అధర్మ
ఇవుగళిలె ప్రసృత్తియన్నుంటుమాడిశి జీవగె బంధమాడు త్తదె.

మూ॥ రజస్తమశ్చాభిభూయ సత్త్వంభవతి భారత ।

రజస్సత్త్వంతమశ్చేచ్ఛ తమస్సత్త్వంరజస్తథా ॥ ౧౦॥

టీ॥ ఈ మూరుగుణగళూ సర్వరిగూ బంధమాడు త్తిరలు ఒందొం
దుగుణదకార్యవే హ్యంగ కాణల్పడు త్తదె; అందరె ఆగుణ హేచ్ఛా
గియు మిక్కియరడు గుణగళు కడిమెయాగియు ఇరోణదగింద యంత
హేళుత్తారె. హే భారత=యలో అజ్ఞాననే, సత్త్వం=సత్త్వగుణపు భగ
వంతన ఇచ్చెయింద హేచ్ఛాగి, రజః తమశ్చ= రజోగుణ తమోగుణ

గళన్న, అభిభూయ=అతిక్రమిశి, భవతి=స్వకార్యవన్న నడిసువదరల్లి సమర్థవాగుత్తదె, రజః=రజోగుణవు, తథా=హాగేవే భగవంతనయిచ్చె యింద హెచ్చాగి, సత్వంతమత్సైవ=సత్వ తమోగుణగళన్న, అభిభూయ=అతిక్రమిశి, భవతి=తనకార్యవన్న నడిసువదరల్లి సమర్థవాగుత్తదె. తమః=తమోగుణవు, తథా=హాగేవే భగవంతన యిచ్చెయింద హెచ్చాగి, సత్వం రజశ్చ=సత్వ రజోగుణగళన్న, అభిభూయ=అతిక్రమిశి, భవతి=తనకార్యవన్న నడిసువదరల్లి సమర్థవాగుత్తదె. తా|| ఈ గుణ త్రయదల్లి ఒందొందుగుణ ఒందొందుసమయదల్లి ఒబ్బొబ్బరల్లి భగవంతన ఇచ్చెయింద అధికవాగి ఇతర యరడుగుణగళ కెలనగళన్న నిందిరిశి తనకార్యవన్నే నడిసువదరల్లి సమర్థవాగుత్తదె. గుణవే ఇతర గుణగళన్న అతిక్రమిసుత్తదే హోర్తుగుణాభిమానిగళాద దేవేరు ఉదాసీనరాగే ఇరుత్తారె. అవరు ఒబ్బరన్నమత్తోబ్బరు ప్రతిబంధమాడోణ విల్ల

అ|| యావయావ గుర్తుగళింద ఆఆగుణగళ అభివృద్ధవాగిదే యంతందరె.

మూ|| సర్వద్వారేషుదేహే ఒస్మిప్రకాశఉపజాయతె ।

జ్ఞానంయదాతదావిద్యా ద్వివృద్ధం సత్త్వమిత్యుత||౧౧||

టీ|| అస్మిదేహే=ఈ దేహదల్లి, సర్వద్వారేషు=శ్రోత్రాదిగళల్లి, ప్రకాశః=శబ్ద స్పర్శాదిగళ జ్ఞానరూప ప్రకాశవు, ఉత=సుఖాదిగళా, ఉపజాయతే=ఉంటాగుత్తదో, తదా=ఆగె, సత్వం=సత్వగుణవన్న, వివృద్ధం=అభివృద్ధవాదద్దన్నాగి, విద్యాత్=తిళితేకు. తా|| శ్రోత్రాదిసకలేంద్రియగళిగూ ఆఆ విషయగళ జ్ఞానసరియాగి ఉంటాగోణ సుఖవుంటాగోణ ఈ గుర్తుగళింద సత్వగుణ అభివృద్ధవాగి అదె యంత తిళితక్కద్దు.

మూ|| లోభఃప్రవృత్తిరారమ్భః కర్మణామశమస్సృష్టహా ।

రజస్యేతానిజాయంతే వివృద్ధేభరతర్షభ ॥

౧౨

టీ|| భరతర్షభః=యలోభరతకుల శ్రేష్ఠుడైన అజాననే, రజసి= రజోగుణపు, విష్ణుద్ధే=అభివృద్ధి వాగిరలు, లోభః=పరకీయరిగె యారిగూ హణకొడువదక్కె మనస్సు బారదే ఇరోణపు, ప్రవృత్తిః=వ్యర్థపాద ప్రయత్నపు, ఆరంభః=కామ్యకర్మగళ ప్రారంభపు, అశమః=మనస్సిగె వైరాగ్యవిల్లదే ఇరోణపు, స్పృహః=తనగె ప్రాప్తవాగదే ఇద్దర్దరన్న హొంద బేకెంబ అభిలాషపు, ఏతాని=ఇవుగళు, జాయంతే=ఉంటాగుత్త వె. తా|| లోభ మోదలాదద్దు కర్మగళల్లి ప్రవృత్తివుంటాగోణ ఇవుగళు రజోగుణాభివృద్ధిగె గుర్తు.

మూ|| అప్రకాశోఽప్రవృత్తిశ్చ ప్రమాదోమోహపవచ |

తమ స్వేతానిజాయంతే విష్ణుద్ధేకురునన్దన || ౧౩||

టీ|| కురునన్దనః=యలో అజాననే, అప్రకాశః శ్రోత్రాది ఇంద్రియగళల్లి జ్ఞానవుంటాగదే ఇరోణపు అప్రవృత్తిశ్చ=ప్రయత్న ఇల్లదే ఇరోణపు, ప్రమాదః=అజాగ్రతేయు, మోహపవచ=విపరీతజ్ఞానపూ, ఏతాని=ఇవుగళు, తమసి=తమోగుణపు, విష్ణుద్ధే=అభివృద్ధి వాగిరలు, జాయంతే=హుట్టుత్తవె. తా || జ్ఞానవిల్లదే ఇరోణ ప్రయత్నవిల్లదే ఇరోణ భ్రమజ్ఞాన ఇవుగళు తమోగుణ అభివృద్ధిగె గుర్తు.

అ|| సత్వాదిగుణగళు అభివృద్ధియాగిరువాగె మృతరాదపరిగె ఉంటాగువగ తిగళ భేదపన్న హేళుత్తారె.

మూ|| యదాసత్త్వేప్రవృద్ధేతు ప్రళయంయాతిదేహభృత్ |

తదోత్తమవిదాంలోకా నమల్యాప్రతిపద్యతే || ౧౪||

టీ|| దేహభృత్=ప్రాణియు, యదా=యావాగ, సత్త్వే=సత్త్వగుణపు, విష్ణుద్ధేతు=వృద్ధియాగిరలు, ప్రళయంయాతి=మృతనాగుత్తానో, తదా=ఆగె, ఉత్తమవిదాం=సర్వోత్తమనాద భగవంతన్న తిళదజ్ఞానిగళ, అమల్యా=నిర్దోషగళాద, లోకా=దేహగళన్న, ప్రతిపద్యతే=

హాందుత్తానై. తా॥ సత్వగుణ అభివృద్ధియాగిరువాగ మృతనాదవనిగె
సాత్వికరాద బ్రహ్మజ్ఞానిగళ కులదల్లి జన్మవుంటాగు త్తదె.

మూ॥ రజసిప్రళయంగత్వా కర్మసంగిషుజాయతే ।

తథాప్రలీనస్తమసి మూఢయోనిషుజాయతే ॥ ౧౫॥

టీ॥ రజసి=రజోగుణవు (వివృద్ధే=అభివృద్ధియాగిరలు) ప్రలయం
గత్వా=మరణవన్న హాంది, కర్మసంగిషు=కామ్యకర్మగళన్న మాడువ
ర కులదల్లి, జాయతే=హుట్టుత్తానై, తథా=హాగె, తమసి=తమోగుణ అ
భివృద్ధియాగిరలు, ప్రలీనః=మృతనాదవను, మూఢయోనిషు=మూఢ
రాద దైత్యరకులదల్లి, జాయతే=హుట్టుత్తానై. తా॥ రజోగుణ తమో
గుణ అభివృద్ధియాగిరలు మృతరాదవనిగె కామ్యకర్మగళన్న మాడువ
రకులదల్లూ దైత్యరకులదల్లూ జన్మవుంటాగు త్తదె.

అ॥ సాత్వికమోదలాద కర్మగళఫలవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ కర్మణస్సుకృతస్యాహు స్సాత్వికం నిర్మలం ఫలం ।

రజనస్తుఫలందుంఖ మజ్ఞానంతమసంఫలం ॥ ౧౬॥

టీ॥ సుకృతస్య=సాత్వికకులదల్లి హుట్టిదవనిస్త ఛందాగి మాడ
ల్లుట్ట, కర్మణః=సత్కర్మకై, సాత్వికం=సాత్వికవాద, నిర్మలం=దుంఖ
లేశవిల్లదెధిరువ, ఫలం=ఫలవన్ను, ఆహుః=హేళుత్తారె, రజనస్తు=
రజోగుణదకర్మకై, దుంఖం=దుంఖవన్ను, తమసః=తమోగుణదకర్మ
కై, అజ్ఞానం=అజ్ఞానవన్ను, ఫలం=ఫలవన్నూగి, ఆహుః= హేళుత్తా
రె. తా॥ సాత్వికర్మకై నిర్మల సుఖ రాజనకర్మకై దుంఖనహితవా
దసుఖవు తామసకర్మకై అజ్ఞాన అజ్ఞానకార్యగళాది దుంఖాదిగళు
ఫలగళెంతతిళియబేకు.

అ॥ నిర్మలంయంబోదరన్ను ఫలగళన్ను విశదవాగి తిళిసుత్తారె.

మూ॥ సత్త్వాత్సంజాయతేజ్ఞానం ధజసోలోభ ఏవచ ॥

ప్రమాద మోహశాతమసంభవతోఽజ్ఞానమేవచ॥ ౧౭॥

టీ॥ సత్త్వత్ = సత్త్వగుణదింద, జ్ఞానం = పరతత్త్వ అపరతత్త్వగళ జ్ఞానపు, సంజాయతే = చుట్టుతదె, రజసం = రజోగుణదింద, లోభ ఏవచ = స్వర్గాదిగళల్లి ఆసక్తియు, భవతి = ఆగుత్తదె, ప్రమాద మోహశా = అజ్ఞాగ్ర తెయు, మోహపు, తమసం = తమోగుణదింద, భవతి = ఉంటాగు త్తవె, అజ్ఞానమేవచ = అజ్ఞానపూను, భవతి = ఉంటాగు త్తద. తా॥ సత్త్వగుణదింద తత్త్వజ్ఞానపు రజోగుణదింద స్వర్గాది అపేక్షెయు, తమోగుణదింద అ జ్ఞాగ్ర తె విష్ణుతజ్ఞాన అజ్ఞానగళెంబ ఈ ఫలగళు ఉంటాగు త్తవె.

ఆ॥ జ్ఞాన లోభ మోదలాదవుగళు సత్త్వాదిగుణగళింద ఉంటాదరూ ఆపుగళ వే స్వరూపదింద ఫలగళాగువదిల్లకడింద సత్త్వాదిగుణగళ ఫలగళన్న పేళుతారె.

మూ॥ ఊర్ధ్వంగచ్ఛన్తి సత్త్వస్థా మధ్యేతిష్ఠన్తి రాజసాః॥

జఘన్యగుణవృత్తిస్థా అధోగచ్ఛన్తి తామసాః॥ ౧౮॥

టీ॥ సత్త్వస్థాః = సాత్వికరు (జ్ఞానదింద) ఊర్ధ్వం = జనలోక మోద లాద లోకగళన్ను, గచ్ఛన్తి = హొందుతారె, రాజసాః = కామ్యకర్మ మాడువవరు, మధ్యే = స్వర్గాదిగళల్లి, తిష్ఠన్తి = ఇరుత్తారె. జఘన్యగుణ వృత్తిస్థాః = నీచవాద తమోగుణద పరిణామవాద అజ్ఞానపుశ్చవరాద, తామసాః = తామసరు, అధః = నరకాదిగళన్ను, గచ్ఛన్తి = హొందుతారె. తా॥ సాత్వికరిగె జనలోక మోదలాద ఉత్తమలోకగళు రాజసరిగె స్వర్గా దిగళు తామసరిగె నరకాదిగళు ప్రాప్తవాగుత్తవె. ఇదేవే ఫలగళు.

ఆ॥ సత్త్వాదిగుణత్రయపు హీగె విశదవాగి పేళుట్టితు. ఆ సత్త్వాదిగుణ గళింద ప్రపంచక్కె ఉంటాగువ బంధవన్ను ఆ సత్త్వాదిగుణగళింద సాక్షాత్తాయు పరంపరయిందలు ఉంటాగువ ఫలగళూను పేళుట్టితు. “కార్యతేహ్యవశః కర్మ” ఇత్యాది శ్లోకగళల్లి పేళుట్టి గుణత్రయవన్న హీగె నివారవాగి ఇల్లి పేళిదమ్యాల, ఆదర గుణగళేవే సర్వోత్తమగళు అవగళకింత ఉత్తమవాదద్దు జేరె యావదూ ఇల్ల యంబశంకెయు ఉంటాగువదు. ఆ శంకెయన్న పరిహరమాడుతారె.

మూ॥ నాన్యంగుణేభ్యః కర్తారం యదాద్రష్టానుపశ్యతి।
గుణేభ్యశ్చ పరం వేత్తి మద్భావంసోఽధిగచ్ఛతి॥ ౧౯॥

తీ॥ ద్రష్టా=జీవను, యదా=యావాగై, గుణేభ్యః=గుణగళకింత, అన్యం=బేరేయాద, కర్తారం=పరిణామకారణవన్ను, నానుపశ్యతి=తిళి యువదిల్లనో, గుణేభ్యశ్చ=గుణగళకింత, పరం=స్వతంత్రనాద పరమాత్మన్ను, వేత్తి=తిళిథానో, సరి=ఆజీవను, మద్భావం=జ్ఞానానందాదిరూపనాగి నన్నల్లి ఇరోణవెంబ మధిగచ్ఛతి=హొందుత్తానె. అథవా, గుణేభ్యః=ఈ గుణగళకింత, అన్యం=బేరేయాద, కర్తారం=కర్తనాద భగవంతన్ను, యదా=యావాగై, అనుపశ్యతి=తిళియుత్తానో, తదా=ఆవాగై, ద్రష్టా=హీగెతిళియువజీవనే, నా=పురుషన్ను (హీగిల్లదిద్దరె అవను పశుసమానను) సత్వాదిగుణగళకింత భగవంతను భిన్ననుయంత తిళియోవనే పురుషను యంత అల్ల, మత్తేనందరె, గుణేభ్యః=గుణ గళకింత, పరం=ఉత్తమన్నాగి, వేత్తి=తిళియుత్తానో (అవనే పురుషను) యాకందరె, సరి=హీగెతిళియోవను (యత్త=యావకారణదింద) మద్భావం=పూర్వోక్త ముక్తియన్ను, అధిగచ్ఛతి=హొందుత్తానె. తా॥ యావజీవను సత్వాదిగుణగళకింత బేరేయాద పరిణామికారణ విల్లయంతలు, ఈ గుణగళకింత భగవంతను ఉత్తమనుయంతలు, తిళి యుత్తానో, అనగై జ్ఞానానంద స్వరూపవాగి నన్నల్లి ఇరోణవెంబ ముక్తియు ప్రాప్తవాగుత్తదె. భగవంతను సత్వాదిగుణగళకింత భిన్న ను, అవుగళకింత ఉత్తమనుయంత తిళియోవనే ముక్తియన్న హొం దుత్తానాదప్రయుక్త అవనే పురుషను. హీగెహేళిద్దరింద సత్వాది గుణగళకు సర్వోత్కృష్టగళల్ల, భగవంతనే సర్వోత్కృష్టనెంత స్పష్టవాగి

లు

అ॥ హీంగ గుణత్రయదిందరే సుఖదుఃఖాదిరూప బంధ ఉంటాగుత్తదె. ఆ సత్వాదిగుణగళకు నష్టవాదరే బంధపరిహరవాగుత్తదె ఇల్లదిద్దరె బంధపరిహరవాగు వదిల్లయంత హేళుత్తారె.

మూ॥ గుణానేతానతీత్యత్రీణాం దేహీదేహసముద్భవాన్ |

జన్మమృత్యు జరాదుఃఖైర్విముక్తోఽమృతమశ్నుతే॥ ౨౦॥

టీ॥ దేహీ=జీవను, దేహసముద్భవాన్=ఆ ఆ గుణగళ పరిణామగళాద దేహగళల్లి ప్రకాశవాద, ఏతాత్త్రీణ్ గుణాన్=ఈ మూరు గుణగళన్ను, అతీత్య=పరిహరిసికొండేవె, జన్మమృత్యుజరాదుఃఖైః=జనన మరణ వృద్ధాప్య ఇవ్రగళింద వుంటాగున దుఃఖగళింద, విముక్తో=ముక్తనాగి, అమృతం=నిత్యముక్తనాద పరమాత్మన్న, అశ్నుతే=హొందుతానె.

అ॥ గుణగళన్న పరిహరిసికొండే యంత హేళదహడలే అజ్ఞాన ప్రశ్న మాడుతానె.

అజ్ఞానఉవాచ.

మూ॥ కైర్లింకైస్త్రీణాం గుణానేతా నతీతోభవతిప్రభో |

కిమాచారకికథంచైతాం స్త్రీణాం గుణానతి వర్తతే॥ ౨౧॥

టీ॥ ప్రభో=సర్వశక్తనాద భగవంతనే, ఏతాత్త్రీణాం గుణాన్=సర్వరిగూ బంధకగళాద ఈ మూరుగుణగళన్న, అతీతం=అతిక్రమిసిద వను, కైర్లింకైర్లింకై=యావత్క్షణగళింద (కూడిదవనాగి) భవతి=ఇరుత్తా నె? కిమాచారకి=యంథా ఆచారవుశ్శవనాగిరుత్తానె? ఏతాత్త్రీణాం గుణాన్=ఈ మూరుగుణగళన్న, కథంచ=యావపుపాయదింద, అతివర్తతే=అతిక్రమినుత్తానె. తా॥ ఈ మూరుగుణగళన్న అతిక్రమిసిదవర లక్షణయానదు (౧) అవర ఆచారయంథాద్దు (౨) ఈ గుణగళన్న పరిహరిసికొళ్ళలు ఉపాయయానదు (౩) యంతప్రశ్నమాడిద్దానె.

అ॥ హంగ ప్రశ్నమాడిద్దైక్యై శ్రీ కృష్ణు ఉత్తరహేళుతానె.

శ్రీ భగవానువాచ.

మూ॥ ప్రకాశంచ ప్రవృత్తించ మోహమేవచపాణ్డవ |

నద్దేవ్విస్మయ్యవృత్తాని ననివృత్తానికాంక్షతి॥ ౨౨॥

టీ|| పాండవ=యలో అజాననే (గుణాతీతం=గుణగళన్న అతి
మిసిదనను) ప్రకాశం ప్రవృత్తిమోహం=స్థూలసత్వాది గుణగ
ల ఉత్పన్నగళాద ప్రపంచవిషయవాద జ్ఞాన ప్రవృత్తి మోహ ఇప్తు
గన్న, సంప్రవృత్తాని=ఉంటాగుత్తిరలు, నద్వేష్టి=ప్రాయశి ద్వేష
గాడువదిల్లి, నివృత్తాని=నివృత్తగళాదరె, నకాంక్షతి=ఇచ్చిసువదిల్లి,
కాశంప్రవృత్తిచ=సూక్ష్మ సత్వాదిగుణగళింద వుంటాగువ భగ
వతన విషయవాద జ్ఞానవన్న ప్రవృత్తియన్ను, ఇచ్చి=ఇచ్చిసు
నె. మోహం=అజ్ఞాననన్ను, నకాంక్షతి=ఇచ్చిసువదిల్లి. అథవా,
కాశంచ ప్రవృత్తిచ=పరకీయరల్లిరువ జ్ఞానప్రవృత్తి మోదలాద
శ్శేగుణగళన్నకురితు, నద్వేష్టి=ద్వేషమాడువదిల్లి, మోహం=అజ్ఞా
ది దుర్గుణగళన్న (పరకీయరిగె) నకాంక్షతి=ఇచ్చిసువదిల్లి. తా||
త్వాదిగుణగళు స్థూలగళు సూక్ష్మగళు యంతయరడు విధ. ఆ
లవాదగుణగళింద ప్రపంచవిషయవాద జ్ఞాన ప్రవృత్తి మోహ ఇ
గళు హుట్టుతవె. సూక్ష్మవాదగుణగళింద భగవంతన విషయదల్లి
నప్రవృత్తి మోహగళు ఉంటాగుత్తవె. గుణాతీతను స్థూలసత్వాది
గుణగళింద వుంటాగువ ప్రపంచవిషయవాద జ్ఞాన ప్రవృత్తి అజ్ఞాన ఇ
గళన్న ప్రాయశి ద్వేషమామాడువదిల్లి ; నివృత్తగళాదరె అపే
సువదూ ఇల్ల. సూక్ష్మసత్వాదిగుణగళింద వుంటాగువ భగవద్విషయ
వాద జ్ఞాన ప్రవృత్తిగళన్న ఇచ్చిసుత్తానె. అజ్ఞానవన్న ఇచ్చిసువదిల్లి.
గిరోణవే గుణాతీత నలక్షణ. అథవా, పరరిగె ఇష్టహానియన్ను
నిష్టప్రాప్తియన్ను ఇచ్చినదే ఇరోణవే గుణాతీతగెలక్షణ.

అ|| “కైర్తింకై” యంబ గుణాతీతన లక్షణప్రశ్నకై ఉత్తరపేళి, ఈగ
కిమాచారః” యంబప్రశ్నకై ఉత్తర పేళుత్తార.

మూ|| ఉదాసినవదాసీనో గుణైర్హినవిచాల్యతే !

గుణావర్తస్త్యత్యేవం యోఽవతిష్ఠతిసంగతే || ౨౩||

టీ|| యః=యావ గుణాతీతను, ఉదాసీనవత్=ఉదాసీనసహాగే, ఆసనః=ఇహోపనాసి=గుణైః=సత్త్వాదిగుణగళింద, స్థవిచాల్యతే=కదలిన ల్పజ్ఞాదిల్లవో (అందరె ఆ గుణగళింద మాడల్పట్టవికారగళన్న హాం దువదిల్లవో) ధుణాః=సత్త్వాదిగుణగళు, వర్త నైః=పరమాత్మనయిచ్చె యింద ప్రవృత్తిసుత్తవె. ఇత్యేవం=ఈప్రకార, యః=యావను, అవతిష్ఠతి=తిథిభానో, సః=అవను, నెంగతే=అవైష్ణవగళాద కర్మగళన్న మా డువదిల్లవో ప్రవృత్తిసువదిల్ల. తా|| సత్త్వాదిగుణగళు భగవంతన ఇచ్చె యింద లే ప్రవృత్తిసుత్తవె. స్వతంత్రగళల్ల యంత తిథియోణ, ఉదాసీ నసహాగిహోణ, నైష్ణవకర్మగళన్నమాజోణ, అవైష్ణవకర్మగళన్నబిజో ణ, ఇవుగళు గుణాతీతన ఆచారగళు.

మూ|| సమదుఃఖసుఖస్వస్థ స్సమలోష్టాశ్చకాంచనః ।

తుల్యప్రియాప్రియోధీరస్తుల్యనిన్దాత్మసంస్తుతిః ॥ ౨౪॥

టీ|| సమదుఃఖః సుఖః=ప్రాయశః హేయవాదప్రయుక్త దుః ఖక్లేసమవాద విషయసుఖపుష్కలను, స్వస్థః=ప్రాయశఃవికారఇల్లదవ ను, సమలోష్టాశ్చకాంచనః=ప్రాయశః హేయవాదప్రయుక్త హంచిన చూరిగెసమానవెంత భంగారవన్నతిశదవను, తుల్యప్రియాప్రియః=హే యవాదప్రయుక్త అప్రియక్లేసమవాద ప్రియవన్నఉల్లవను, తుల్య నిన్దాత్మసంస్తుతిః=హేయవాదప్రయుక్తనిన్దెగె సమానవాద తనస్తాత్ర గళన్నపుష్కలను, ధీరః=ధైర్యశాలియాదవను (గుణాతీతనెంత హేళల్ల డుత్తానె యంత ముందినశ్లోకదల్లిలన్వయ) తా|| ధైర్యడింద సమ దుఃఖసుఖత్వాది ధర్మగళు గుణాతీతన ఆచారపు.

అ|| అథవా, భగవంతన భజనెమోదలాదవుగళల్లి తనగెదుఃఖఇద్దరు ఆ భ జనెయన్నబిట్టర సౌఖ్యవిద్దరు భగవంతన భజనాదిగళన్నబిడతక్కదల్లి. ఏకప్రకా ర సర్వదాఅనుష్ఠాన మాడతక్కదల్లి. హీగె భజనెయన్నమాడిదర లోష్టమోదలాద ఆసమృతఫలప్రాప్తవాదరు ఆ భజనెయన్నబిట్టర తనగెసమృతవాద భంగారాదిగ

భద్రదొరికిదరు భగవంతన భజనాదిగళన్న బిడతక్కదల్ల. తాకికపురుషార్థవాద భం
గారమోదలాదద్దు ప్రాప్తవాగదే ఇద్దరు భజనమోదలాదద్దరన్న బిడతక్కదల్ల.
భగవంతన భజనమాడదే ఇద్దరె ప్రియపు మాడిదరె అప్రియపు ప్రాప్తవాదరు. భజనయ
న్న బిడత అవశ్యమాడతక్కద్దు. భగవంతన భజనమాడిదరె నిండెయి మాడదద్దరె
ప్రోతపు తన గె ప్రాప్తవాదరు భగవంతన భక్త్యాదిగళల్లి సమవాగిరుత్తానో, విష్ణుభక్తి భజ
నాదిగళన్న బిడదే భగవంతనమాహాత్మ్యనిజ్ఞానపుశ్యవనాగి వైష్ణవకర్మగళన్న తప్పదే
మాడతక్కవను గుణాతీతను. ఇవుగళు గుణాతీతన ఆచారగళు.

మూ॥ మానావమానయోస్త్వ్య స్తుల్యోమిత్రారిపక్షయోః ।

సర్వారంభపరిత్యాగీ గుణాతీతస్సవృచ్ఛతే ॥ ౨౧॥

టీ॥ యః=యావను, మనావమానయోః=మాన అపమానగ
ళు (ప్రాప్తవాదరూ) తుల్యః=విష్ణుభక్త్యాదిగళల్లి సమవాగిరుత్తానో,
మిత్రారిపక్షయోః=న్నేహితరపక్షపు శత్రుపక్షపు ఇద్దరు, తుల్యః=విష్ణుభ
క్త్యాదిగళల్లి సమనాగిరుత్తానో, సర్వారంభపరిత్యాగీ=అవైష్ణవకళాద
యావకర్మగళన్నమాడదే ఇరుత్తానో, సః=అవను, గుణాతీతః=గుణ
తీతనెంత, ఉచ్ఛతే=హేళల్పడుత్తానె. తా॥ మానావమానగళు ప్రాప్త
వాదరూ న్నేహితరపక్ష శత్రుగళపక్ష ఇరుతిద్దరు తప్పదే విష్ణుభక్త్యా
దిగళన్నమాడుతిరోణపు, యావప్రయోజన వుద్దేశ్యదిందలాదరూ అవై
ష్ణవకర్మవన్నమాడదిరోణపు, గుణాతీతన ఆచారగళు.

వి-అ॥ ౨౩ నే. శ్లోకదల్లి “ నేంగతే ” యంబ పదదింద సామాన్యవాగి అ
వైష్ణవకర్మగళన్న ఆరంభిసదే ఇరోణవన్న హేళిద్దరు ప్రయోజనవిశేషాపేక్షయింద
లూ అవైష్ణవకర్మగళన్న మాడదే ఇరబేతుయంత తితిసుపదగోస్కర “ సర్వారంభ
పరిత్యాగి ” యంబపదవన్న హేళిధారె. అథవా, “ నేంగతే ” యంబపదక్కె
అల్పగళాద అవైష్ణవకర్మగళన్న మాడదె ఇరోణవెంతలు సర్వారంభపరిత్యాగి యంబ
పదక్కె అతిదీర్ఘగళాద అవైష్ణవకర్మగళన్న మాడదే ఇరోణపు గుణాతీతన ఆచార
తేంత అర్థ. ఆదప్రయక్త పునరుక్తిదోషవిల్ల.

అ॥ ఈప్రకార గుణాతీతన లక్షణవన్న ఆచారవన్న హేళి, గుణగళహ్యగ
నివృత్తగళాగుత్తవె యంబ ప్రశ్నక్కె ఉత్తరహేళుత్తారె.

మూ॥ మాంచయోఽవ్యభిచారేణ భక్తియోగేన సేవతే।

సగుణాన్యమతీతైస్తాత్ బ్రహ్మభూయాయకల్పతే॥

టీ॥ యః=యావను, అవ్యభిచారేణ=తప్పదే ఇరువ, భక్తియోగేన=భక్తియంబు ఉపాయుడింద, మాంచన్నన్న, సేవతే=భజిసుత్తానో, సః=అవను, ఏతాన్ గుణాన్=ఈ సత్వాదిగుణగళిందలు, ఆ గుణగళిగ అభిమానిగళాద శ్రీ భూదుగ్ధాదేనేరిందలు మాడల్పట్ట బంధవన్న, సమతీత్య=అతిక్రమికి, బ్రహ్మభూయాయ=లక్ష్మీదేవేరంతే భగవంతగ ప్రియనాగిరోదక్కె, అథవా, చేతనప్రకృతిగళాద లక్ష్మీదేవేరల్లి బంధుశేరువదక్కె, కల్పతే=సమర్థనాగుత్తానె. తా॥ గుణగళన్న అతి క్రమిసువదక్కె నియతవాద భక్తియే ఉపాయ. ఈ ఉపాయుడింద భగవంతన్న యారు భజిసుత్తారో అవరిగె సత్వాదిగుణగళిందలు తదభిమానిగళిందలు ప్రాప్తవాద బంధపరిహారవాగి పరమాత్మన అనుగ్రహ ప్రాప్తవాగుత్తదె. అథవా, చేతనప్రకృతిగళ ప్రాప్తియాగుత్తదె.

అ॥ యావను గుణాతీతనో ఆవగె భగవంతన ప్రాప్తియే ఆగజెను. చేతన ప్రకృతిగళాద లక్ష్మీదేవేర ప్రాప్తియాకే హేళుత్తిరి యంతందరె. ఆ లక్ష్మీదేవేరు సన్నల్లే ఇరువదరింద ఆకి ప్రాప్తిఆదరె సన్నప్రాప్తియే ఆగుత్తదయంత హేళుత్తారె

మూ॥ బ్రహ్మణోహిప్రతిష్ఠాహ మమృతస్యావ్యయస్యచ ।

శాశ్వతస్యచధర్మస్య సుఖస్యైకాన్తికస్యచ॥ ౨౭॥

టీ॥ అహం=నాను, బ్రహ్మణః = చేతనప్రకృతిగళిగు, అవ్యయస్య=నాశవిల్లదిరువ, అమృతస్య=ముక్తరుగళ సమూహాక్కు, శాశ్వతస్య=అక్షయఫలప్రశ్నదాద, ధర్మస్య=నిష్కామవాగిమాడల్పట్ట ధర్మకు, ఏకాంతికస్య=సర్వాపేక్షయా అధికవాద, సుఖస్యచ=దుఃఖసంబంధ ఇల్లదిరువ మోక్షసుఖకు, ప్రతిష్ఠా=ఆధారను తా॥ లక్ష్మీదేవేరన్న హొందిదవను నన్నల్లేబంధుశేరుత్తానె. అంతు గుణాతీతను లక్ష్మీదేవేరసమీపవన్ను హొంది అవర అనుగ్రహక్కె పాత్రనాగి నంతర భగవంతన్నహొందుత్తానె యంత ఈ పరంపరెయన్న తిళిసోదక్కె-సగర హిగెహేళిధారె.

ఇతి శ్రీభగవద్గీతాసుగుణత్రయవిభాగ యోగోనామ చతుర్దశోధ్యాయః.

అథ పంచదశోధ్యాయః

అ॥ ౧౩ నే అధ్యాయదర్శి సంసారక్మైకారణగణానియు త్రైతవేంబ శబ్దదిం
ద హేళ్యట్టద్దానియు ప్రకృతి మహత్ ఆహంకార ఇత్యాది తత్వగళ సమూహ
రూపవానియు ఇరువ ప్రపంచద స్వరూప హేళ్యట్టితు. ఈ ప్రకృత్యాదిగళింద ఉత్ప
న్నవాద సంసారబంధద పరిహారక్మైక ఉపాయవాద భగవద్వానవు, “యఏన వేత్తి
పురుషం” ఇత్యాదిగళింద హేళ్యట్టదె. ఆ సంసారబంధ బంధపరిహారోపాయ ఈ
యరడూ ఈ అధ్యాయదర్శి విస్తారవాగి హేళ్యడుతదె. పూర్వాధ్యాయదర్శి సంసార
కారణవాద గుణగళ వ్యాపారమూత్ర తోరిసల్పట్టదె. ఈ అధ్యాయదర్శి సంసారక్మై
కారణగళాద ప్రకృత్యాది సమస్తప్రపంచ స్వరూపవన్ను తోరిసికొట్టు ఆ సంసారప
రిహారదర్శి ఇచ్చేయన్ను ఉంటుమాడిసి ఆ సంసార పరిహార సాధనగళన్న తిళకొనేకు
యంత ఇచ్చిసువవనిగె ఆ బంధపరిహార సాధనగళవె విస్తారవాగి హేళ్యడుతదె.
ఆదప్రయుక్త పూర్వాధ్యాయదర్శి హేళిద్దక్కింతలు ఈ అధ్యాయదర్శి విశేషవదె. ఆద
ప్రయుక్తవె ౧౮ నె అధ్యాయవాదః కూడలే ఈ అధ్యాయ హేళదేకాగితు. అంతు
బంధపరిహార సాధనవిస్తారపడిసోణ ఈ ప్రసక్తియింద భగవన్నృసి మెయన్ను ఈ అధ్య
యదర్శి తోరిసికోమత్తారె యంత తిళియతక్కుద్దు. ప్రథమశ్లోక జగత్స్వరూపవన్న
హేళుత్తారె.

మూ॥ శ్రీభగవానువాచ॥ ఊర్ధ్వమూలమథశ్శాఖ మశ్వత్థం
ప్రావలరవ్యయం । ఛన్దాంసియస్యపర్ణాని యస్తం వేదనవేదవిత్ ॥౧॥
అథశ్చోర్ధ్వం ప్రసృతాస్తస్య శాఖాగుణప్రవృద్ధా విషయప్రవాళాః ।
అథశ్చమూలాన్యనుసంతతాని కర్మానుబంధీని మనుష్యలోకే ॥౨॥
నరూపమస్యేహ తథోపలభ్యతే నాన్తోనచాదిర్నచ సమ్యగ్విష్టిః॥

టీ॥ ఊర్ధ్వమూలం=ఉత్కృష్టరాద భగవంత చేతనప్రకృతి
అచేతనప్రకృతి ఇవుగళన్నే బేరుగళహగెవుశ్శంధా, అశ్వత్థం=నాశ
ఇదేహుపదింద ఇల్లదే ఇరువదరిందలు, అథవా, కుదరె హగె
చంచలవాగిరోప్రయుక్తలు, అశ్వత్థనామకవాద జగద్రూపవాద వృక్ష
వన్న, అథశ్శాఖం=అపకృష్టగళాద పంచభూతాది మహదహంకారా
దిగళు అభిమానిగళన్న శాఖగళాగివుశ్శద్దానియు, అన్యయం=నాశ

విల్లదే ఇరువదన్నాగియు, ప్రాహుళి=(జ్ఞానిగళు) హేళుత్తారె. యస్య=యావప్రపంచవృక్షక్కె, సుందాంసి=వేదవాక్యసమూహగళు, తదభిమానిగళు, పర్ణాని=యెలెగళహాగె, ప్రాహుళి=హేళుత్తారె. యః=యావను, తం=ఆ జగద్వృక్షవన్న, వేద=తిళియుత్తానో, సః=అవను, వేదవిత్=వేదార్థవన్నతిళదవను ||౧|| తస్య=ఆ జగద్రూపవృక్షక్కె, శాఖాః=పంఠెగళహాంగ ఇరువ మహత్ అహంకార బుద్ధి గె భూతగళు అంతు చేతనరూపగళాగియు అచేతనరూపగళాగియు ఇరువ ఈ ౮ పదార్థగళు, అధః=తనకింత అపకృష్టగళాద కార్యగళాద శరీరాదిగళల్యూ, ఊర్ధ్వంచ=తనకింత పుత్కృష్టవాద కారణవాద ప్రకృతియల్యూను, ప్రసృతాః=(సూక్ష్మరూపదింద) వ్యాపిసికొండిరు త్తవె. ఆ శాఖేగళు యంథావు అందరె, గుణప్రవృద్ధాః=సత్వాదిగుణగళింద అభివృద్ధవాగిరువంథావు, విషయప్రవాళాః=శబ్దాదివిషయగళెంబ చిగరు ఉళ్ళంథావు, మూలాని=ఊర్ధ్వవెంబ పదదింద హేళల్పట్టవరాగియు ఉత్కృష్టరాగియు ఇరువ భగద్రూపగళు, జడప్రకృతి, అచేతనప్రకృతి, సత్త్వ, రజస్సు, తమస్సు, ఇవుగళు, అధః=జగద్వృక్షరద కళగినభాగగళల్యూ (అందరె పంఠెగళల్యూ) అనుసంతతాని=వ్యాపిసికొండిరు త్తవె. ఆమూలగళు యంథావు అందరె, మనుష్యలోకే=మనుష్యలోకదల్లి, కర్మానుబంధీని=కర్మగళన్న అను సరిసిఫలగళన్నకొడువదు. ||౨|| అస్య=ఈ జగద్వృక్షద, రూపం=వాస్తవరూపవు, తథా=హాగె, ఇహ=ఈలోకదల్లి, నోపలభ్యతే=వికారియాదప్రయుక్త తిళియబరువదిల్లి. అంతః=జగత్సంహారకనాగియు, ఆదిశ్చ=జగత్ప్రప్తావాగియు అంత ఆదిశబ్దగళింద వాచ్యనాద భగవంతను, సంప్రవిష్టశ్చ=ఈ జగద్వృక్షదల్లి ప్రవేశమాడిదరూ, నోపలభ్యతే=తిళియబరువదిల్లి.

వి-అ|| చేతనాచేతనరూపవాద ఈ జగత్తేవృక్ష ఇదక్కె సర్వోత్తమనాద భగవంతను పరతంత్రరాద సర్వరుగళల్యూ పుత్తమరాదలక్ష్మీయు, అచేతనగళల్లి ఉత్తమవాద జడప్రకృతియు జేరినహాంగ ఇరుత్తారె. ఈ ౨|| తత్వరూపవాగియు బ్ర

హృండాదిగళింద సహితవాగిరువ ఈ ప్రపంచరూప వృక్ష నిరంతర ఒండే రూపదింద ఇల్లదే ఇరువదరిందలు, చంచలవాగిరువదరిందలు అశ్వత్థనామకవు. ఈ జగద్వృక్ష కై ప్రసిద్ధవాద వృక్షకై భూదేవిహ్యగోహంగె పరమాత్మను ప్రత్యేకనాగి మూల భూతను. సత్వాదిగుణత్రయ స్వరూపవాద జడప్రకృతియు ప్రసిద్ధవృక్షకై మణ్ణి హంగె ఈ ప్రపంచవృక్షకై పరిణామవాగి మూలభూతవు. చేతనప్రకృతియు ప్రసిద్ధ వృక్షకై మూలభాగదహంగె, ఆ ప్రపంచవృక్షదల్లి ఇరువదరింద మూలభూతవు. పంచభూతగళు మహత్ అహంకార బుద్ధి ఇదరఅభిమానిగళింద సహితవాద ౧ పదార్థగళు ఈ వృక్షకై పంతెగళహంగె ఇరుత్తవె. ఈ వృక్షకై నాశ సర్వాత్మనా ఇల్ల. అందరె పూర్వకల్పదల్లి ఇద్దంతే మత్తొందుకల్పదల్లి ఇరుత్తవె. అంతు ప్రవాహ దింద అనాదినిత్యవు. లోకదల్లి యెలెగళు ముట్టిదమ్యాలె గిడదల్లి ఫలవన్నకండిద్దవె. హంగె ఈ జగద్వృక్షకుక్కా కామమోక్షగళెంబ ఫలగళింతెకారణగళియు అభి మానిగళింద సహితవాగియు ఇరువ వేదవాక్యగళు యెలెగళహంగె ఇరుత్తవే. అంతు వేదవాక్యగళెంబ యెలెగళు. కామమోక్ష ఈయరడే ఫలగళు. ఇంథాజగద్వృక్షకై సత్వాదిగుణగళెంబ బుడిదజేరుగళింద వృద్ధిపెండిరువదాగియు, తత్కాలసుఖకై కారణవాగిరోణదరింద శబ్దాదివిషయగళెంబ చిగురుగళుభృద్దాగియు ఇరువ చేతనా చేతనరూపగళాద పూర్వోక్త ౧ పదార్థరూపవాద పంతెగళు కార్యగళియు తమ కింతకడిమియూగియు ఇరువ శరీరాదిగళల్యూ కారణవాగియు తమకింతపుత్కృష్ట వాగియు ఇరువ ప్రకృతియల్యూ సూక్ష్మరూపదింద వ్యాపరిసికొండిరుత్తవె. కర్మాను సార ఫలకొడతక్కుపుగళాద భగవద్రూపగళు, జడప్రకృతి చేతనప్రకృతి సత్వ రజస్సు తమస్సు ఇపుగళెంబ మూలగళు ఈ వృక్షద పంతెగళల్యూ వ్యాపరిసికొండిరుత్తవె. ఇంథా వృక్షదస్వరూపవన్న తిలియోణ దుర్లభ. ఈ వృక్షదల్లి ప్రవేశమాడిరువ సృష్టిసంహార కర్తనాద భగవంతన్న తిలియోణప్రయాసవు. “బ్రహ్మస్యపృథగ్జ్ఞా లం” ఇత్యాదిబ్రుతియింద ఈ అధికగళు హేళప్పట్టవె. ఇంథాజగద్వృక్షవన్న యావను తిలియుత్తానో అవనే వేదార్థజ్ఞాని.

అ॥ ఈ జగద్వృక్షద స్వరూప ఈ ప్రకార ఇరలి అదరిందయేను? అందరె.

మూ॥ అశ్వత్థమేనంనువిరూఢమూల మసజ్గశస్త్రేణ దృఢేనచి త్వా ॥ 3 ॥ తతఃపరం తత్పరిమాణితవ్యం యస్మిన్కాంతాననివర్తన్తి భూయః॥ తమేవచాద్యం పురుషంప్రపద్యే యతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతా పురాణీ॥ ౪॥

టీ|| సువిరూపములం=ప్రబలవాద భగవంతుడైన మోదలాద అనే కమూలగళమును ఉత్పన్నుడైన, ఏనం అశ్వత్థం=పూర్వోక్త ఈ అశ్వత్థ నామక జగద్వృక్షవన్నదృఢేన=దృఢవాద, అసంగతస్త్రీణం=సంగవన్న బిడోణదరింద సహితవాద జ్ఞానవెంబుఖడ్గదింద, ఛిత్వా=చేదనమాడి||3 యస్మిన్=యావపరమాత్మనల్లి, గతాః=హానించినవరు, భూయః=మిక్కిల, ననివర్తంతి=తిరిగిబరువదిల్లవో (గర్భాయాతనెయన్న హానించువల్లవో) తత్=ఆ ఊర్ధ్వ=దివదగళింద హేళల్లుట్ట పరబ్రహ్మపు, తతఃపరం= పరతత్వ అపరతత్వ విషయగళ విమర్శమాడిదనంతర, పరిమార్గిత వ్యంహుడుక బేకాదద్దు. (ఆ భగవంతున్న శ్రవణాదిగళింద విషయీ కరిసికో బేకు) ఈ జగద్వృక్షవన్న చేదినువదక్కె ఉపాయవన్న హేళుత్తారె. పురాణీ=అనాదియాద, ప్రవృత్తిః=సంసారప్రవృత్తియు, య తః=యావభగవంతునకడింద, ప్రసృతా=విస్తారవాగిదో, తం ఆద్యంపు రుషమేవ=ఆ ఆదిపురుషునాద భగవంతున్నే, ప్రపద్యే=ఈ ప్రపంచ వృక్షచేదినువదగోస్కర) హానించ బేకు. తా|| మూలభూతనాద భగవంతును ప్రకృత్యాది ప్రపంచదకింత విలక్షణను. ప్రపంచపు అవాంతంగళాద అనేకభేదపుశ్చద్దు. పరతంత్రపు ప్రవాహాదింద అనాది నిత్యపు. ఇత్యాదిరూపదింద తిళియోణవే ఈ ప్రపంచదచేదనపు. ఈ ప్రకార చేదనరూపవాద పరాపరతత్వ విచారమాడిదమ్యాలె అపు నరావృత్తియన్న కొడువ భగవంతునవిచార శ్రవణాదిగళన్నమాడబేకు. పరాపరతత్వజ్ఞానవెంబ వృక్షచేదనకూ అనాదియాగి సంసార ప్రవృత్తికారణనాద భగవంతునే కారణను. ఆద్యరింద అవనన్నే భజిసబేకు.

అ|| భగవంతున్న హానించువదక్కె ఇతరసాధనగళన్న హేళుత్తారె.

మూ|| నిర్మానమోహజిత సజ్జదోహ అధ్యాత్మనిత్యావినివృత్తకామాః| ద్వంద్వైర్ద్వైముక్తాః సుఖదుఃఖ సంజ్ఞైర్గచ్ఛంత్యమూఢాః పదమవ్యయంతతే || ౫ ||

టీ|| నిర్మానమోహాః=అహంకార మిథ్యాజ్ఞాన ఇల్లదిద్దవరాద, జితసంగదోహాః=విషయసంబంధదోషగళన్న జయిసిదవరాద, అధ్యాత్మనిత్యాః=సర్వోత్తమనాద భగవంతన జ్ఞానదల్యా శ్రవణాదిగళల్యా ఆసక్తరాద, వినిస్సృతకామాః=అత్యంతనివృత్తవాదవిషయ తృప్తివు శ్వవరాద, సుఖదుఃఖసంక్షేప=సుఖదుఃఖగళిగెకారణవాద ప్రయుక్త సుఖదుఃఖగళెంత హేసరువుశ్శంభా, ద్వంద్వైవం=లాభాలాభ జయా పజయ ఇత్యాదిగళింద, విముక్తాః=బిడల్పట్టవరాద, అమూఢాః=రజో గుణ తమోగుణస్వభావ ఇల్లదిద్దవరాద అధికారిగళు, అన్యాయం=నా శరహితవాద, తత్పదం=ఁ | భగవత్స్వరూపవన్ను, గచ్ఛంతి=హొం దుత్తారె. తా|| భగవంతనప్రాప్తిగె మాన మోహాదిపరిత్యాగగళు ను సాధనగళు.

ఆ|| యావభగవంతన ప్రాప్తి పురుషార్థవో ఆభగవంతన స్వరూప యంతాదు అందరె హేళుత్తారె.

మూ|| నతద్భాసయతేసూర్యో నశశాంకో నపావకః|

యద్గత్యాననివర్తస్తే తద్ధామపరమంమమ|| ౬||

టీ|| సూర్యః=సూర్యను, తత్=ఁ భగవత్స్వరూపవన్ను, నభా సయతే=ప్రకాశమాడువదిల్ల. శశాంకో=చంద్రను, నభాసయతే=ప్రకా శమాడువదిల్ల. పావకః=అగ్నియు, (ప్రకాశమాడువదిల్ల) యత్ గ త్యా=జ్ఞానిగళు) యావభగవత్స్వరూపవన్న హొంది, ననివర్తస్తే= తిరిగిబరోద్దిల్లవో, తత్=అదు, మమ=నన్ను, పరమంధామ=ఉత్కృష్ట వాద స్వరూపవు, తా|| భగవత్స్వరూప సూర్యచంద్ర అగ్నిగళింద ప్రకాశమాడువదిల్లె సాధ్యవల్లదే ఇద్దద్ధాగియు తన్నప్రాప్తియింద సంసార పరిహారమాడతక్కద్ధాగియు ఇరుత్తదె. ఆదప్రయుక్త ఆ భగవంతన ప్రాప్తి మహాపురుషార్థవు.

అ॥ ప్రపంచరూపవృక్షపన్ను ఛేదినుపదత్కై (అందరె 3 నే శ్లోకములలో హే
లిదప్రకార జ్ఞాన) బ్రహ్మాదిగళన్న హేందిదరె సామ. భగవంతన్నయాకే హేం
దశేసు యంతందరె హేతుతారె.

మూ॥ మమైవాంశో జీవలోకే జీవభూతస్సనాతనః।

మనష్టమానీన్ద్రియాణి ప్రకృతిస్థానికర్షతి॥ 2॥

టీ॥ జీవలోకే=బ్రహ్మాది జీవరుగళ శరీరములలో, సనాతనః=అనాది
నిత్యనాద, జీవభూతః=జీవరూపనాదవను, మమైవ=నన్న, అంశః=భాగము
అంశను, జీవరుగళు అంశా భాసరాగిద్దరె అవరిగె యావకార్యదల్యూ
శక్తియిరబారదు యంతందరె శక్తి అదెయంత హేతుతారె. ప్రకృ
తిస్థానః=ప్రకృతికార్యగళాద శరీరములలోను, మనష్టమాని=మనస్సన్నే ఆ
రనేదాగివున్నంథా, ఇంద్రియాణి=శ్రోత్రాది ఇంద్రియముగళన్న (నన్న
అంశనాద జీవను) కర్షతి=స్థితికాలములలో విషయముగళన్నకురితు ప్రవృత్తి
మాడినుత్తానె. దేహప్రాప్తికాలములలో ఇంద్రియముగళ మూలకారణదిం
ద యెళియుత్తానె. శరీరములలో ఉత్క్రాంతనాగువాగ శరీరములలో యె
ళియుత్తానె. తా॥ బ్రహ్మాదిజీవరుగళు పరమాత్మన భిన్నాంశరు. మ
త్స్యదిరూపముగళహగె స్వరూపాంశరల్ల. పరమాత్మనకింత భిన్నరాగిద్ద
రూను దీపదహుళ సూర్యనకింత భిన్నరాగిద్దరూ అతిస్వల్ప సాదృశ్య
దింద అంశవేంతహ్యగె హేతుతారో హగె అంశరు యంత హేతుసికొ
ళ్లుడుత్తారె. హీగె అంశాభాసరాద బ్రహ్మాదిగళు అసమర్థరాద ప్ర
యుక్త అవరన్నహాందదె భగవంతన్నే హాంది ఈ జగద్వృక్షచే
దనవన్న మాడబేకు. జీవరు అంశాభాసరాగిద్దరూ ఇంద్రియాది వ్యా
పారములలో స్వల్పశక్తి ఇవరిగె ఇరుత్తదె.

అ॥ ఆజీవరు తన సామర్థ్యములలో ఇంద్రియముగళన్న ప్రవృత్తిమాడినుత్తారా
యంతందరె ఇల్లవేంత హేతుతారె.

మూ॥ శరీరంయదవాప్నోతి యచ్ఛాస్త్యుత్కామతీశ్వరః।

గృహీత్వైవతానిసంయాతి వాయుర్గన్ధానివాశయాత్॥

టీ|| ఈశ్వరః=భగవంతను, యత్=యావాగై, శరీరం=శరీరప
న్ను, అవాప్నోతి=హొందుతానో (ఆగై జీవను భగవంతనిండ ప్రేరిత
నాగి ఆ ఇంద్రియగళన్న యెళియుత్తానె)యత్=యావాగై, ఈశ్వరః=
భగవంతను, ఉత్క్రామతి=జీవన్న తెగదుకొండు ఈ శరీరదిండ మేల
కెక్కి హోగుత్తానో, తదా=ఆవాగై, ఏతాని= సూక్ష్మవాద ఇంద్రి
యాంశగళన్న, ఆశయాత్=పుష్పాదిస్థానదిండ, వాయుః=ఘాళియు,
గంధానివ=గంధపుళ్ళపుష్పభాగగళన్నో పాదీలి, గృహీత్వా=తెగదుకొం
డు, సంయాతి=లోకాంతరవన్నకురితు హోగుత్తానె.

వి-అ|| జీవను ఈ శరీరదల్లిప్రవిష్టనాద భగవంతనిండ ప్రేరితనాగై ఇంద్రియ
గళ ప్రవృత్తియన్నమాడుతానె. భగవంతనే స్వతంత్రనాగి ఆ ఇంద్రియగళన్న ఆఆ
విషయగళల్లి ప్రేరితుత్తానె. “జ్యోతిరాద్యధిష్టానం” యంబ సూత్రదిండ ఈ అర్థహే
ళల్పట్టె. భగవంతను ఈ శరీరదిండ పెురగెపెుగువాగై ఆ భగవంతన అధీన
నాగి జీవను పెురగెపెుగుతా ఇంద్రియ అంశగళన్న ఒందు భాగదిండ సంగత
తెగదుకొండుపెుగుతానె. “అగ్నింవాగి ష్యేతి” యంబ శ్రుతి వాగాదింద్రియగళ
ఒందు భాగదిండలే అగ్ని యిదిదేవతిగళన్న పెుందుత్తవె. సర్వభాగదిందలూ
పెుందువదిల్లి యంతఅర్థ. “అగ్నియిదిగతశ్రుతేః” యంబసూత్రపు ఈ అర్థవన్నె
హేళుత్తడె. అద్దరిండలే పుష్పదల్లిరువ గంధపుళ్ళభాగగళన్న ఘాళిహ్యగోహగై
యంతదృష్టాంతహేళిద్ధారె. అంతు సర్వేంద్రియగళ ప్రేరణయూను భగవంతనఅధీన
వే అదప్రయుక్త ఆ బ్రహ్మదిగళన్న పెుందువదరిండ ఈ జగద్వృక్షచేదనపు సా
ధ్యవాగలారదు. అధవా, జీవః=జీవను, శరీరంయత్ అవాప్నోతి=శరీరపన్న యావా
గై పెుందుత్తానో, తత్ ఈశ్వరః=ఆగై భగవంతను, ఏతానిగృహీత్వాసంయాతి=ఈ
యింద్రియగళన్న తెగదుకొండు ఆశరీరపన్న పెుందుత్తానె. జీవః యత్ ఉత్క్రా
మతి=జీవను యావాగై శరీరదిండ పెురగె పెురడుత్తానో, తత్ ఈశ్వరః=ఆగై భ
గవంతను, ఏతానిగృహీత్వా=ఈ ఇంద్రియగళన్న తెగదుకొండు, సంయాతి=లో
కాంతరవన్న పెుందుత్తానె యంత అర్థ.

అ|| ఇంద్రియగళల్లి ప్రేరకనాగిరువ భగవంతగై ఇంద్రియగళద్వారా నడి
యువ విషయభోగగళన్న హేళుత్తారె.

మూ|| శ్రోత్రంచక్షుస్సృర్భనంచ రససంఘ్రాణమేవచ ।

అధిష్ఠాయమనశ్చాయం విషయానుపసేవతే ॥ ౯॥

టీ|| అయం=ఈ పరమాత్మను, శ్రోత్రంచక్షుః స్పర్శనం రసనం
 ఘ్రాణం మనశ్చ=కిమి కణ్ఠ త్వక్ నాలిగి మూగు మనస్సు ఇవుగళన్న,
 అధిష్టాయైవ=హృదిదవనాగేవే, విషయా=శబ్దాదివిషయగళన్న,
 ఉపసేవతే=సేవిస్తున్నానె. తా|| భగవంతను శ్రోత్రాది ఇంద్రియగళల్లి
 ప్రవర్తకనాగియిరుత్తా ఆ ఇంద్రియ విషయగళాద శబ్దాదిగళభోగవన్న
 మాడుత్తానె.

అ|| అదర జీవనిగ హ్యగ అశుభవాదభోగపూను అగుతదో హగ భగవం
 తగూ అశుభ భోగఉంటా యంతంసరె ఇల్ల, శుభ భోగవన్నె హేందుత్తానె యం
 తహేళతా ఇంథా భగవంతను యాకతిలియల్పదువదిల్ల యంబ శంకయన్నుపరి
 హరిస్తుతారె.

మూ|| ఉత్క్రామంతస్థితంవాపి భంజానంవాగుణాన్వితం|

విమూఢానానుపశ్యంతి పశ్యన్తిజ్ఞానచక్షుషః || ౧౦||

టీ|| ఉత్క్రామంతం=ఈ శరీరాదగళింద హారగేహోగు త్తిద్ద
 రూ, స్థితం=ఇరుతిద్దరూ, భంజానంవా=భోగవన్న అనుభవిస్తుద్దరూ,
 గుణాన్వితం=శుభగుణగళింద లే కూడిరువభగవంతన్న, విమూఢాః=అ
 జ్ఞానిగళు, నానుపశ్యంతి=తిలియువదిల్ల, జ్ఞానచక్షుషః=జ్ఞానదృష్టిపుశ్శ
 వరు, పశ్యంతి=నోడుత్తారె.

అ|| ప్రయత్నమాడిదరూ అజ్ఞానిగళిగె యాకతిలియబరోదిల్ల అందర హేళ
 తారె.

మూ|| యతస్తోయోగినశ్చైవం పశ్యన్త్యాత్మన్యవస్థితం|

యతస్తోఽప్యకృతాత్మానో నై నంపశ్యన్త్యచేతసః|| ౧౧||

టీ|| యోగినః=జ్ఞానోపాయవన్న అనుష్ఠిస్తువ, యతంతః=ప్రయ
 త్నమాడువ అధికారిగళు, ఆత్మని=దేహదల్లి, అవస్థితం=ఇరువ, ఏనం=
 ఈభగవంతన్న, పశ్యన్తి=జ్ఞానదింద తిలియుత్తారె. అకృతాత్మానః=అశు

ద్ధవాద బుద్ధిపుశ్యవరాద, అచేతసరి=అవివేకిగళు, యతంతోపి=ప్రయత్నమాడిదరూ, ఏనం=ఈ భగవంతన్న, నపశ్యంతి=తిశియువదిల్ల. తా|| ప్రయత్నమాడిదరూ యోగ్యరే ఈ భగవంతన్న నోడువదక్కె శక్తరు. అయోగ్యరు శక్తరల్ల.

అ|| “అధశ్చమూలాని” యంబ శ్లోకదల్లి భగవంతనె సర్వాంతర్యామి త్వయంబ యావవిజ్ఞానపు హేళల్పట్టితో “ఊర్ధ్వమూలం” యంబ ఊర్ధ్వపదదింద భగవంతనె యావ సర్వోత్తమత్వ హేళల్పట్టితో ఈ యరడున్నా ఈ అధ్యాయగ ఉశదశ్లోకగళింద విస్తారపడిసుత్తారె.

మూ|| యదాదిత్యగతంతేజో జగద్భాసయతేఽఖిలం|

యచ్ఛన్ద్రమసియచ్ఛాగ్నౌ తతైజోవిద్ధిమామకం||

టీ|| యత్ తేజరి=యావతేజన్ను, ఆదిత్యగతం=సూర్యనల్లి ఇద్దద్దాగి, అఖిలంజగత్=సర్వజగత్తన్న, భాసయతే=ప్రకాశమాడుత్తదో. యత్ చంద్రమసి=యావతేజన్ను చంద్రనల్లి ఇద్దద్దాగి జగత్తన్న ప్రకాశమాడుత్తదో, యత్ అగ్నౌ=యావతేజన్ను అగ్నియల్లి ఇద్దద్దాగి జగత్తన్న ప్రకాశమాడుత్తదో, తత్ తేజరి=ఆప్రకాశమాడువ శక్తియు, మామకం=నన్నదాగి (నన్న అధీనవన్నాగి) విద్ధి=తిశి. ఈ విషయదల్లి “తమెనభాంతమనుభాతిసర్వం” యంబ కాశకోపనిషత్తు, “అనుకృతేస్తన్యచ” యంబ బ్రహ్మసూత్ర, ఇవగళు ప్రమాణగళు.

అ|| ప్రకృతవాద అంతర్యామిత్వవన్నే హేళుత్తారె.

మూ|| గామావిశ్యచ భూతాని ధారయామ్యహమోజసా|

పుష్టామిచౌషధీన్సర్వా సస్య మోభూత్వా రసాత్మకం||

టీ|| అహం=నాను, గాం=భూమియన్న, ఆవిశ్య=ప్రవేశమాడి, ఓజసా=తన్నశక్తియింద, భూతాని=సర్వప్రాణిగళన్న, ధారయామి=ధరి

అథా] శ్రీతాథాదీపికా-కన్నడవ్యాఖ్యాన.

సిరుత్తేనె. అహం=నాను; రసాత్మకం=అమృతరసస్వరూపనాద, సోమం
భూత్వా=సౌమ్యనాదప్రయుక్త సోమనామకనాగి చంద్రాంతర్గతనాగి,
సర్వాం ఓషధీం=సమస్త పయిరుగళన్న, పుష్టామి=పోషినుత్తేనె.

మూ॥ అహంవై శ్వానరోభూత్వా ప్రాణినాం దేహమాశ్రితః।
ప్రాణాపాన సమాయుక్తం పచామ్యన్నం చతుర్విధం॥

టీ॥ అహం=నాను, వై శ్వానరోభూత్వా=సమస్తమనుష్యురుగళ
సంబంధియాగిరువదరింద వై శ్వానరనామకనాగి జాతరాగ్నియల్లి ఇద్ద
వనాగి, ప్రాణినాం=ప్రాణిగళ, దేహం=దేహవన్ను, ఆశ్రితః=ఆశ్రయి
సిదవనాగి, ప్రాణాపాన సమాయుక్తం=ప్రాణాపాననామకవాద ముఖ్య
ప్రాణదేవర రూపగళిందకూడిదవనాగి, చతుర్విధం అన్నం=భక్ష్యభో
జ్యలేహ్య పేయ యంత నాల్కువిధవాద అన్నవన్ను, పచామి=జీర్ణ
మాడినుత్తేనె.

వి-అ॥ జాతరాగ్నియల్యా నానేవే ఇరుత్తేనె. ససగే వైశ్వానర (సర్వకు
మవ్యర సంబంధవాదవను) యంత హేసరు. మనుష్యురల్లి మాత్రపల్ల. సర్వప్రాణిగళ
దేహదల్యా ఇద్దు జాతరాగ్నియంద భక్ష్యదిరూప నాల్కువిధ అన్నవన్ను నానే
భక్వమాడినుత్తేనె. ప్రాణాపానాదిగళు పక్వమాడినుత్తారల్లవా? అందరె అవరూసు
సన్న అధీనరాగే ఇరుత్తారె. అంతు ప్రాణిసామాన్యర జాతరాగ్నియల్యా ప్రాణా
పాననామక ముఖ్యప్రాణదేవర రూపగళల్యా అంతర్యామియాగి నానే ఇద్దు అన్న
పచనాదికార్యగళన్న మాడుత్తేనె.

అ॥ సర్వాంతర్యామిత్యాది తనమహిమెయన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ సర్వస్యచాహం హృదిసన్నివిష్టో మత్తస్త్పృతిజ్ఞానమ
పోహనంచ । వేదైశ్చసర్వై రహమేవవేద్యో వేదాంతకృద్వేద విదే
వచాహం॥

౧౫॥

టీ॥ అహం=నాను, సర్వస్య=సమస్తప్రాణిగళ, హృది=హృదయ
దల్లి, సన్నివిష్టః=కూర్తిద్దేనె. మత్తః=నన్నకడింద లే, స్త్పృతిః=స్మరణరూ

పజ్ఞానపు, జ్ఞానం=అనుభవరూపజ్ఞానపూ, ఆపోహనంచ=భ్రమజ్ఞానపూ
ను, (భవతి=సరిగె వుంటాగు త్తదే) అహమేవ=నానేనె, సర్వైః
వేదైశ్చ=సమస్త వేదగళిందలు, వేద్యః=పరమముఖ్య వృత్తియింద తిళ
దుకొళ్ళువదక్కె అర్హను, వేదాంతకృత్=వేదార్థనిర్ణాయకవాదబ్రహ్మ
సూత్రవిన్ను వేదవ్యాసరూపదింద మాడిదవను, అహమేవ=నానే,
వేదవిత్=యథార్థవాగి వేదార్థవన్న బల్లవను. తా|| ఆదిత్యాది కెల
వరిగెమాత్ర అంతర్యామి అల్ల, సర్వరిగూనానే అంతర్యామియాగి
దేసె. జనరిగె స్మరణాదిరూప జ్ఞానవన్ను నానే కొడోవను. హింగె నన్న
మహిమెగళన్న సర్వవేదగళూ ముఖ్యాభిప్రాయదింద హేళుత్తవె. ఆ
వేదగళ ముఖ్యాభిప్రాయ తిళిసికొడువదక్కాగి బ్రహ్మసూత్రగళన్న
వేదవ్యాసరూపదింద నానేమాడిదేసె. వేదార్థగళన్న నానే యథార్థ
వాగి బల్లవనాదప్రయుక్త నానే బ్రహ్మసూత్రమాడువదక్కె శక్తను.
అంతు నాను సర్వాంతర్యామిత్యాది మహామహిమెవృళ్ళవను. “మాం
విధత్తే” యంబ శ్రుతియు భగవంతగె సర్వవేద ప్రతిపాద్యత్వివన్ను
సృష్టవాగి హేళుత్తదె.

అ|| హింగె సర్వాంతర్యామిత్యవన్న విస్తారపడిసి ఈగ సర్వోత్తమత్వవన్ను
విస్తారపడిసుత్తారె.

మూ|| ద్వావిచూపురుషేలోకే త్షరశ్చక్షరపవచ|

క్షరస్సర్వాణి భూతాని కూటస్థఃక్షర ఉచ్యతే|| ౧౬||

టీ|| లోకే=నియమ్యరాద జనగళసమూహదల్లి, ఇమా=ప్రమాణ
దిందసిద్ధరాద, పురుషే=పురుషరు, క్షరశ్చ=క్షరరెంతలు, అక్షరపవచ=
అక్షరరెంతలు, ద్వా=యరడువిధరు. ఆయరడు విధవాదవరు యారు
అందరె హేళుత్తారె. సర్వాణి భూతాని=బ్రహ్మాది సర్వజీవరు, క్షరః=
శరీర నాశవాగోనిమిత్తదింద క్షరపురుషరు, కూటస్థః=ఆ కాశదహగె
నిర్వికారవాగిగువ లక్ష్మియు, అక్షరః=శరీరనాశవిల్లదే ఇద్దప్రయుక్త

అక్షరపురుషుడు యంత, ఉచ్యతే=హేళినికొడల్పడుతూరె. తా॥ భగవంతగె సర్వోత్తమత్వవన్న హేళబేకాదరె ఇతరరన్న ప్రథమదల్లి హేళబేకు. భగవంతనకింత ఇతరరాదవరు శరీరదిందలూ నాశవిల్లది ద్దప్రయుక్త అక్షరశబ్ద వాచ్యులద లక్ష్మీయంతలు శరీరనాశ ఇద్దప్రయుక్త అక్షరశబ్దవాచ్యులద బ్రహ్మాదిసర్వజీవగుళు యంతలు యరడు విభవాదవరు యంతతిళిసిద్ధారె. “పుల్లింగేనోచ్యతే స్త్రీచ” యంబ వచనానుసార లక్ష్మీదేవేగె పురుషరంతె శౌర్యాదిశక్తి ఇరువదరింద పుంలింగవాద కూట్ల అక్షర ఇత్యాది శబ్దగళింద వాచ్యత్వపు కూడుత్తదె.

అ॥ యావఉత్తమపురుషన్న తిళిసువదగోస్థర పూర్వశ్లోకదల్లిక్షర అక్షర పురుషగుళన్న తిళిసిదరో ఆ ఉత్తమ పురుషన్న తిళిసుత్తారె.

మూ॥ ఉత్తమఃపురుషస్త్వన్యః పరమాత్మేత్యుదాహృతః॥

యోలోకత్రయమావిశ్య బిభర్త్యవ్యయఃకశ్వరః॥ ౧౭॥

టీ॥ ఉత్తమఃపురుషః=ఉత్తమపురుషనాదరో (క్షరాక్షరాభ్యాం=క్షరాక్షరపురుషరకింతలు) అన్యః=బేరేయాదవను (ఇవరిబ్బరల్లెబ్బను ఉత్తమపురుషనల్ల) ఈ హేళిదఅథాదల్లి శ్రుత్యాదిగళ సమ్మతియన్న హేళుత్తారె. పరమాత్మాగతి=ఉత్తమచేతనను యంత, ఉదాహృతః=“చేతనశ్చేతనానాం-బ్రహ్మణీజీవాం” ఇత్యాదిశ్రుతిగళల్లి హేళిల్లట్టిద్ధానె. ఈ హేళిద అర్థవిషయదల్లి యుక్తియన్న హేళుత్తారె. యః=యావపరమాత్మను, లోకత్రయం=భూమి భువః స్వః యంబ ఈ మూరులోకవన్నూ, ఆవిశ్య=ప్రవేశమాడి, బిభర్తి=ధరిసికొండ్లిద్ధానె, అవ్యయః=నాశఇల్లదే ఇద్దవను, కశ్వరః=అచింత్యశక్తిపుళ్ళవను. తా॥ పూర్వశ్లోకదల్లి హేళిల్లట్ట క్షరాక్షరపురుషరకింత ఉత్తమపురుషను బేరేయాదవను. క్షరాక్షరపురుషగుళల్లె బిబ్బనల్ల. క్షరాక్షరపురుషుడు కేవలచేతనరు ఉత్తమ పురుషనాదరో పరమచేతనను ఈ అథావన్న “చే

తనః” ఇత్యాదిశ్రుతిగళూ, యావను యావదరన్న ధరిసికొండుపోషణమాడుత్తానో అవను అదరకింతలు ఉత్తమనెంతటిలియ బరువదరింద పరమాత్మను సర్వప్రపంచవన్నూ ధరిసి పోషినువదరింద త్తరాక్షరాది సర్వరకింతలు ఉత్తమను యంబ యుక్తిగళూను తిళిను త్తదే. ఈతగ్గే ఈశ్వరనెంత హెసరు. అచింత్యశక్తి వుళ్ళ ఈశ్వరనాదప్రయుక్త ఈప్రపంచదల్లి ప్రవేశమాడినరూ ఆప్రపంచనాశదిందలూ పరమాత్మగే నాశబరువదిల్ల. యావవిధనాశపూ ఇట్లదవను.

అ॥ ఉత్తమపురుషను నిసకింతజేరేయాదవనా? యంతందరె అల్ల నానేవే యంబోదరన్న ప్రమాణగళిందసహ హేళుత్తారె.

మూ॥ యస్మాత్తరఘటితోఽహ మక్షరాదపిఘోత్తమః ।

అతోస్మిలోకే వేదేచ ప్రధితఃపుషోత్తమః॥ ౧౮॥

టీ॥ అహం=నాను, యస్మాత్=యావకారణాదింద, త్తరం=బ్రహ్మాదిక్షరపురుషరుగళన్ను, అతీతః=అతిక్రమిసిదవనో, అక్షరాదపి=అక్షరపురుషరాద లక్ష్మిగింతలు, ఉత్తమః=ఉత్తమనో, అతః=ఆదప్ర. యుక్త, లోకే=పురాణాది పౌరుషేయగ్రంథగళల్లూ, వేదే=ఋగాది అపౌరుషేయగ్రంథదల్లూ, ప్రధితః=ప్రసిద్ధనాద, పురుషోత్తమః=పురుషోత్తమనాగి, అస్మి=ఇద్దేనె.

అ॥ తానే ఉత్తమపురుషను యంబ విషయదల్లి ముఖ్యఅభిప్రాయవదె యంబోదన్న తిళిసికొడువదగోస్కర ఈక్షరాక్షర ఉత్తమత్వాదిగళన్న తిళియువజ్ఞానిగే ఉంటాగువ ఫలవన్ను హేళుత్తారె.

మూ॥ యోమామేవమనమూఢో జానాతిపురుషోత్తమం ।

ససర్వవిదృజతిమాం సర్వభావేనభారత ॥ ౧౯॥

టీ॥ హేభారత=యలోఅజ్ఞాననే, యః=యావఅధికారియు, అసంమూఢః=భగవంతగె సర్వోత్తమత్వ మిథ్యాభూతవాగి హేళల్పడు త్తదే, ఇత్యాదిరూపఅన్యథాజ్ఞానఇల్లదిద్దవనాగి, ఏవం=క్షరాక్షరరకింత ఉత్తమను, సర్వవేదాదిప్రసిద్ధను యంత పూర్వోక్తప్రకార, పురుషోత్తమం=క్షరాక్షరపురుషరుగళకింత ఉత్తమన్నాగి, మాం=నన్నన్ను,

జానాతి=తిలియుత్తానో, సం=అవను, సర్వవిత్=సర్వశాస్త్రార్థవన్నతిభద
 ఎను, సర్వభావేన=సర్వప్రకారదిండలు, మాం=నన్నును, భజతి=భజనె
 మాడుత్తానె. తా|| యానలధికారియు అన్యథాజ్ఞానవిల్లదే భగవంతనే
 ఊరాక్షరపురుషరకింత ఉత్తమను, సర్వవేద పురాణాదిప్రసిద్ధను యం
 త తిలియోణవే సర్వశాస్త్రద ముఖ్యాభిప్రాయ కడింద, ఇదరన్నతిలి
 యువదరింద అవగె సర్వశాస్త్రార్థజ్ఞాన వెంబ ఫలపు, సర్వప్రకార భగ
 వంతన్న భజనమాడోణవెంబ ఫలపూ ప్రాప్తవాగు తదే. ఈ జ్ఞానభ
 జనెగళు మోక్షకై ముఖ్యసాధనెగళాద ప్రయుక్త ఈ జ్ఞానభజనెగళి
 గె ముఖ్యసాధనవాద ఊరాక్షరోత్తమత్వాదిజ్ఞానవన్న అవశ్య సంపా
 దిసబేకు.

అ|| ఈ ప్రమేయవన్న అనర్హరిగె హేళబారదు యంబ అభిప్రాయదింద హేళ
 తారె.

మూ|| ఇతిగుహ్యతమంశాస్త్ర మిదము క్తంమయానఘ ।

ఏతద్బుద్ధ్యాబుద్ధిమాన్ స్యాత్కృతకృత్యశ్చభారత||

టీ|| అనఘ=నిర్గుప్తనాద, హేళారత=యలోఅజాననే, ఇతి=
 “అధశ్చమూలాని” యంతహేళిదప్రకార, ఇదం=సర్వాంతర్యామి
 మోదలాద, అథవా, “ఉర్ధ్వమూలం” ఇత్యాదిశ్లోకగళింద జగ
 ద్వృక్షకై మూలనాగిరోణమోదలాద, శాస్త్రం=అభ్యాసమాడబే
 కాద, గుహ్యతమం=అత్యంతగోప్య వాదప్రమేయపు, మయా=నన్నిం
 ద, ఉక్తం=హేళల్పటితు, ఏతత్=పూర్వోక్త సర్వప్రమేయవన్న, బు
 ద్ధ్వా=తిళకొండు, బుద్ధిమాన్=అపరోక్షజ్ఞానియాగి, స్యాత్=ఆగు
 వను. తా|| ఈ ప్రమేయజ్ఞానదింద భక్తి జ్ఞాన ధ్యానాదిక్రమదింద భ
 గవంతన అపరోక్షజ్ఞానపు, మోక్షపూ వుంటాగువదాదప్రయుక్త ఇదు
 అతిగోప్యపు. ఇంథాప్రమేయవన్న నినగె హేళిద్దేనె. ఇదు అనర్హరిగె
 హేళబారదు.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
 శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే పురాణపురుషోత్తమప్రాప్తి యోగో

నామ షంచదశోధ్యాయః.

అ గ సో గ శో గాః

అ॥ పూర్వాధ్యాయదలి “నిర్మానమోక్ష” ఇత్యాది శ్లోకగళింద. హేళప్పట్ట పురుషార్థగళాద జ్ఞాన మోక్షగళిగె సాధన, హాగే “యతంతోషి” ఇత్యాదిగళింద హేళప్పట్ట పురుషార్థవిరోధి, ఇవెరడు క్రమవాగి దేవాసురరుగళ లక్షణగళు. ఇపుగళు పూర్వాధ్యాయదలి సంక్షేపవాగి హేళప్పట్టద. అవగళన్నె ఈ అధ్యాయదలి విస్తరిసుత్తారె. కడింద పూర్వాధ్యాయ ఈ అధ్యాయక్కు సంబంధపు డేదపు ఇరుత్తదె. పురుషార్థవిరోధిగళాద అసురస్వ భావాదిగళన్న హేళువదు మోక్షసాధన అనుష్ఠాన మాడతక్కువరు ఆ విరోధిగళన్న అవశ్యబిడతక్కుద్దు యంబ అభిప్రాయసింద. ఈగ ప్రథమతః శ్రేష్ఠవాద దేవలక్షణవన్న హేళుత్తారె.

(శ్రీభగవానువాచ).

మూ॥ అభయం సత్త్వసంశుద్ధి జ్ఞానయోగవ్యవస్థితః | దానం దమశ్చయజ్ఞశ్చ స్వాధ్యాయస్తప ఆజ్ఞావం ||౧|| అహింసా సత్యమక్రోధస్త్రైగళ్యాన్చి రన్తే శునం | దయాభూతేష్వలోలత్వం మార్దవంప్రీరచాపలం ||౨|| తేజః క్షమాధృతిశ్శౌచ మద్రోహోనాతిమానితా | భవంతినంపదందైవీ మభిజాతస్య భారత || 3||

టీ॥ అభయం=తనకడింద మత్తోబ్బగె మత్తోబ్బనకడింద తనగె భయవిల్లదే ఇరోణ, సత్త్వసంశుద్ధిః=మనస్సు నిర్మలవాగిరోణ, జ్ఞానయోగవ్యవస్థితః=జ్ఞానోపాయదల్ల అసక్తనాగిరోణ, దానం=సత్పత్రగళి ద్రవ్యకొడోణ, దమః=ఇంద్రియనిగ్రహ, యజ్ఞః=జ్యోతిష్టోమాదియాగ అథవా దేవయజ్ఞ పితృయజ్ఞాదిగళు, స్వాధ్యాయః=వేదాధ్యయన, తపః=బ్రహ్మచర్య మోదలదద్దు, ఆర్జవం=మనస్సినల్యూ మాతినల్యూ కెల సదల్యూ ఒండేమాదిరియాగిరోణ (త్రికరణశుద్ధి)౧॥ అహింసా=ఇతర రన్న కొల్లదేఇరోణ, సత్యం=యధార్థవన్న మాతనాడోణ, అక్రోధః=కోపవిల్లదే ఇరోణ, త్యాగః=దోదార్య, శాన్తిః=భగవన్నిష్ఠె, అపై

శునం=రాజాదీగళి చాడి హేళ దే ఇరోణ, భూతేషుదయా=ప్రాణిగళి హితమాడ బేకెంబ ఇచ్చా, అథవా, పరకీయరదుఖవన్న నోడి సహి సదేఇరోణ, అటోలత్వం=విషయగళి ఆశెయిల్లదే ఇరోణ, మూర్ధవం=తనగె కష్టపడిసోవరల్యూ విరోధవిల్లదే ఇరోణ, అథవా క్రూరసల్లదే ఇరోణ, హీం=అకార్యమాడువదరల్లి నాచికెయు, అచాపలం=స్థిరబుద్ధి॥ ౨॥ తేజః=ఇతరరింద అవమానబారదే ఇరోణ, క్షమా=కోపవిల్లదే ఇరోణదరిందసహ తనగె అపకారమాడిదననిగె ప్రత్యపకారమాడదే ఇరోణ, ధృతిః=ఘాబరి ఇల్లదే ఇరోణ, శౌచం=మృత్తికాదిగళింద బాహ్యశౌచ భగవత్స్మరణ మోదలాద్దరింద అంతశ్శౌచ, అద్రోహః=పరకీయర జీవనకెడసదే ఇరోణ, నాతిమానితా=అహంకారవిల్లదే ఇరోణ, ఈ గుణగళు, హేభారత=యలో అజ్ఞాననే, దైవీం సంపదం=దేవసంబంధవాద ఈ ఐశ్వర్యవన్ను, అభిజాతస్య=హాందిదవనిగె, భవంతి=ఉంటాగుత్తదె. తా॥ అభయ మోదలాదగుణగళు దేవస్వభావరాద జనరిగె ఇరుత్తదెయంత హేళిద్దరింద మోక్షాపేక్షిగళు ఈ గుణగళన్న అవశ్య సంపాదనబేకు యంత హేళిద్దరి తిళియబేకు.

అ॥ యావత్క్షణగళన్న విడతక్కర్తో ఆ అసురలక్షణగళన్న తిళిసికాదుత్తారె

మూ॥ దం మోక్షదర్శోఽభిమానశ్చ క్రోధః పారుష్యమేవచ॥

అజ్ఞానంచాభిజాతస్య పార్థసంపదమానురీం॥ ర॥

టీ॥ దంభః=తాను అల్పనెంతతిళిద్దరూ హారగె మహత్వవన్నతోరిసోణ, దర్పః=తనగె భయకై కారణ ఇద్దరూ మదదింద అదు ఇల్లదిద్దరూగి తోరిసోణ, అభిమానః=ప్రమాణగళన్న మీరోణ, క్రోధః=కోప, పారుష్య మేవచ=క్రూరతన, అజ్ఞానంచ=అజ్ఞాన, ఆద ఈ దోషగళు, హే పార్థ=యలో అజ్ఞాననే, ఆనురీంసంపదం=అసురసంబంధ

వాదసంపత్తిన్న, అభిజాతస్య = హొందిదవగె (భవంతి=ఇరుత్తవె;
తా॥ అసురస్వభావరాద జనరిగె దంభ మోదలాద దోషగళు ఇరుత్త
వె, ఇవుమోక్షకెక్కి విరోధిగళు. ఆదప్రయుక్త మోక్షాపేక్షిగళు
ఈదోషగళన్న అవశ్యబిడతక్కద్దు.

అ॥ దేవసంపత్తిగూ అసురసంపత్తిగూ ఫలగళన్న తిళిసికొడుత్తా, అజ్ఞానగె,
తాను అసురస్వభావనోయేనో యంత వుంటాద సందేహవన్న పరిహారమాడుతారె.

మూ॥ దైవీసంపత్తిమోక్షాయ నిబన్ధాయాసురీమతా॥

మాళుచస్సమ్పదందైవీమభిజాతోఽసిపాణ్డవ॥ ౫॥

టీ॥ దైవీసంపత్తి = దేవసంబంధ స్వభావగుణగళు, విమోక్షా
య=అనేకప్రకారవాద మోక్షకోస్కంకర, (ఆగుత్తదె) ఆసురీ=అసుర
సంబంధస్వభావదోషగళు, నిబంధాయ=నీచస్థానవాద తమస్సినల్లి వా
సమాడువదకెక్కి (ఆగుత్తదె) మతా=ఇదు శాస్త్రప్రమాణ సమ్మతవు.
పాండవ=యలోఅజ్ఞాననే (నీను) దైవీసంపదం= దేవసంబంధవాద
సంపత్తిన్న, అభిజాతోఽసి=హొందిదవనాగిద్ది, ఆదప్రయుక్త, మాళు
చం=దుఃఖపడబేడ. తా॥ దేవస్వభావగుణగళు మోక్షసాధనగళు. అ
సురస్వభావదోషగళు తమస్సిగె సాధనగళు. ఆద్దరింద ముముక్షుగళు
అసురస్వభావసన్న బిట్టు దేవస్వభావగుణగళన్న స్వీకరిసబేకు. ఆదరె
నీను అసురస్వభావనో యేనోయంత దుఃఖపడబేడ. నీను దేవస్వభావగు
ణవన్నే హొందిదవను యంత అవని సందేహవన్న పరిహారమాడిద్దారె.

అ॥ సృష్టియు అనేకవిధవాద ప్రయుక్త దేవస్వభావపుశ్యవరు అసురస్వభా
వపుశ్యవరు యంతయరదువిధవే యాక హేళబేకు యంతందరె అనేకవిధ ఇద్దరూ
దేవస్వభావజనరిగె శుభఫలపు అసురస్వభావజనరిగె అశుభఫలపు హెచ్చాగి ఆగో
ణదరింద ఈ నిమిత్తవన్ననుసరికి పూర్వశ్లోకదల్లి యరదు విధజనరన్నే హేళిద్దేనె
యంబ అభిప్రాయదింగ హేళుతారె.

అధ్యాయ]

శ్రీ గీతాధ్యాయము-కన్నడవ్యాఖ్యానము.

మూ॥ ద్వాభూతసర్వలోకేఽస్మిన్ దైవఆసురపంచ |

దైవోవిస్తరశఃప్రోక్తః ఆసురంపార్థమేశ్వరః॥ ౬॥

టీ॥ అస్మిన్లోకే=ఈ లోకమునందు, దైవః ఆసురశ్చ=దేవతలు
బంధువులు అనునబంధువులు యంత, భూతసర్వా=ప్రాణిగళ
సృష్టియు అథవా ప్రాణిగళస్వభావపు, ద్వా=యరుడువిధము. ఆ యరుడు
న్న తిలకము అందరె హేళుతారె. దైవః=దేవతలబంధువుల
యు అథవా స్వభావపు, ప్రోక్తః=హేళుత్వము, పార్థమ్యో అర్థా
ననే, ఆసురం=అనునబంధువులస్వభావమును, మే=నన్నకడింద, విస్తరశః=
విస్తరించుచు, శ్వరః=శేళు.

ఆ॥ ఆసురస్వభావజన్మము హేళుతేన శేళు యంత హేళి అదరన్న ౧౨ శ్లోక
గళింద హేళుతారె.

మూ॥ ప్రవృత్తిచనివృత్తిచ జనానవిదురాసురాః |

సశౌచంనాపిచాచారో నసత్యం తేషువిద్యతే॥ ౭॥

టీ॥ ఆసురాజనాః=అనునబంధుజనములు, ప్రవృత్తిచ=విహిత
తర్కమునందు ప్రవృత్తియున్న, నివృత్తిచ=నివృత్తిగళునందు నివృత్తియు
న్న, సవిదుః=తిలకములారరు. తేషు=అవరుగళునందు, శౌచం= శౌచపు
ఇరువది. ఆచారో=ఆచారపు, న=ఇరువది, సత్యం=సత్యము
పూ ఇరువది.

మూ॥ అసత్యమప్రతిష్ఠంతే జగదాహురనీశ్వరం |

అపరస్మరసంభూతం కిమన్యత్కామహైతుకం ॥ ౮॥

టీ॥ తే=ఆ అనునస్వభావజనులు, జగత్=ప్రపంచమును, అసత్యం=
సకలజగత్సంహారకనాద ప్రయుక్త సత్యశబ్దవాచ్యనాద భగవంత ఇట్లు
దే ఇంద్రుడు, అప్రతిష్ఠం=పాలనకైకారణనాద ప్రయుక్త ప్రతిష్ఠాశబ్ద
వాచ్యనాద భగవంతనిల్లదిద్రు, అనీశ్వరం=సర్వస్వామియైన భగవం

తనిల్లదిదదు యంత, ఆహుతి=హేళుత్తారె. అపరస్పరసంభూతం=అ
న్నాదిగళింద పరస్పరఉత్పన్నవల్లదే ఇద్దదాగియు హేళుత్తారె. కిం=
ఆదరె యంధాద్దు అందరె, అన్యత్=బేరేయాదద్దు, కామహైతుకం=
కామక్కెకారణవాద అవిద్యేయపరిణామవెంత హేళుత్తారె.

వి-అ॥ జగత్సృష్ట్యాది కర్తనాద పరమాత్మన్నయారు తిళియువదిల్లవో అంథా
అసురస్వభావజనరు ఈ జగత్తిగె సృష్టి స్థితి సంహారకర్తనాద భగవంతునిల్లవెంతలు
“అన్నాద్భవంతిభూతాని” యంత హేళిదప్రకార పరస్పర పుత్పన్నవల్లదే ఇద్దదాగి
యు హేళుత్తారె. అథవా జగత్తు సత్యవల్ల అందరె మిథ్యావంతలు ఆదప్రయుక్త
వేముత్తినచిప్పినల్లి తోరువ బెళ్ళియు ఇరు ముత్తినశింపి యంబ జ్ఞానదింద హ్యోగె సప్త
వాగువదో హంగె సర్వపూ బ్రహ్మచేవ ఇత్యాదిజ్ఞానదింద నష్టవాగువదరన్నాగియు
ఈ ప్రపంచక్కె నియామకనల్లవెంతలు ఇతర తత్వగళిసారథాగళింద ఉత్పన్నవ
ల్లదే ఇద్దదరన్నాగియు హేళుత్తారె. ఆదరె ఇదుయంధాద్దు యంత ప్రశ్నమాడిద
రె సదసద్విలక్షణవెంతలు యావదరింద చుట్టుతదె యంత కేళిదరె అవిద్యా
కామరూపవెంతలు హేళుత్తారె.

మూ॥ ఏతాందృష్టిమవష్టభ్య నష్టాత్మానోఽల్పబుద్ధయః॥

ప్రభవన్త్యగ్రకర్మాణి క్షయాయజగతోఽహితాః॥ ౯॥

టీ॥ ఏతాందృష్టిం=ఈ జ్ఞానవన్ను, అవష్టభ్య=ఆశ్రయిసి, నష్టా
త్మానః=దుష్టవాదమనస్సువుశ్శవరాద, అల్పబుద్ధయః=అల్పబుద్ధివుశ్శవ
గాద అసురస్వభావజనరు, ఉగ్రకర్మాణి=ఘోరవాదకర్మగళిన్న మా
డోవరాగి, జగతః=జగత్తిగె, అహితాః=శత్రుగళాగి, క్షయాయ=నాశ
మాడువదగోస్కర, ప్రభవన్తి=(కలియుగద ఆదియల్లి) హుట్టుత్తారె.
తా॥ పూర్వశ్లోకదల్లి హేళిదప్రకార అసత్య అప్రతిష్ఠ యంబ జ్ఞానవ
న్ను ఆశ్రయిశి దుష్టబుద్ధివుశ్శ అసురస్వభావజనరు కలియుగారంభదల్లి
హుట్టి తాపు అంధామిథ్యాజ్ఞానదింద నష్టరాగి ఘోరకర్మగళింద జగ
త్తిననాశక్కె కారణరాగుత్తారె.

మూ॥ కామమూశ్రిత్యదుష్పూరం దంభమానమదాన్వితాః।

మోహద్భ్రహీత్యాసద్ధామాః ప్రవర్తంతేఽశుచివ్రతాః॥

టీ॥ దుష్పూరం=పూర్తిమాడువదలకై అసాధ్యవాద, కామం= ఆశేయము, ఆశ్రిత్య=ఆశ్రయిసి, దంభమానమదాన్వితాః=జంభ అహంకార మదగళిందకూడిదవరాగి, మోహత్ = మిథ్యాజ్ఞానదింద, అథవా దుష్కాస్త్రగళ అభ్యాసదింద ఉంటాద విపరీతనిశ్చయజ్ఞానదింద, అసద్ధామాః=దుష్టవాదవిషయగళన్న, గృహీత్వా=తెగదుక్కొండు, అథవా, తిళకొండు, అశుచివ్రతాః=అశుద్ధవాదవ్రతగళువ్వవరాగి, ప్రవర్తంతే=(అల్పగళాద భోగగళకోస్కర) ప్రవర్తిస్తుతారె. తా॥ ఆ అసురస్వభావ జనరిగె ఆశె అపారవాగిరుత్తదె. అవరు జంభ అహంకార మద ఇవ్రుళిందకూడిదవరాగి దుర్విషయగళన్న స్వీకరిసి అల్పభోగగళల్లి ప్రవర్తిస్తుతారె.

మూ॥ చింతామపరిమేయాంచ ప్రళయాంతాముపాశ్రితాః।

కామోపబోగపరమా ఏతావదితినిశ్చితాః॥ ౧౧॥

టీ॥ ప్రళయాంతాం=మరణపర్యంతవాద, అపరిమేయాం అపారవాద, చింతాం=చింతెయము, ఉపాశ్రితాః=హొందిదవరాగి, కామోపబోగపరమాః=విషయభోగగళల్లె ఆసక్తరాగియు, ఏతావత్ ఇతి=ఐహికవాద ఫలగళెవె, ఆముష్మికవాద స్వర్గమోక్షాదిరూప ఫలగళిల్ల వెంత, నిశ్చితాః=నిశ్చయపుశ్చవరాగియు ఇరుత్తారె.

మూ॥ ఆశాపాశశతైర్బద్ధాః కామక్రోధపరాయణాః।

ఈ హస్తే కామభోగార్థ మన్యాయేనార్థసంచయా॥ ౧౨॥

టీ॥ ఆశాపాశశతైః=ఆశెగళెంబ అనేకపాశగళింద, బద్ధాః=కట్టబట్టవరాగి, కామక్రోధపరాయణాః=కామక్రోధగళల్లి ఆసక్తరాగి, కామభోగార్థం=కామభోగగళకోస్కర, అన్యాయేన=అన్యాయ కళ్యతన

మోదలాద్ధరింద, అర్థసంచయాన్=ద్రవ్యరాశిగళిన్న, ఈహంతే=ఇచ్చి సుతారె.

అ॥ “చింతామపరిమేయాంచ” యంత హేళల్పట్ట ఆ అసురజనగచింతెగళ ప్రకారపన్నే త్రసుతారె.

మూ॥ ఇదమద్యమయాల్బమిమం ప్రాప్సేమనోరథం॥ ఇదమస్తేదమపిమే భవిష్యతిపునర్ధనం ॥౧౩॥ అసౌమయాహతశ్శత్రుర్హనిష్యే చాపరానపి । ఈ శ్వరోఽహమహంభోగీ సిద్ధోఽచంబలవాన్సుఖీ॥ ౧౪॥ ఆఘోఽభజనవానస్మి కోఽవ్యోస్తి సదృశోమయా । యత్యేదామిమోదిష్య ఇత్యజ్ఞానవిమోహితాః॥ ౧౫॥

టీ॥ అద్య=ఇవత్తు, ఇదం=ఈ ధనపు, మయా=నన్నింద, లబ్ధం=హూందల్పట్టతు, ఇమంమనోరథం=ఈ మనోరథవన్న, ప్రాప్సే=హూందహాగు త్తేనె, ఇదం=ఈ ధనపు, అస్తి=అదె, ఇదంధనమపి=ఈ ధనవూ, పునః=మత్తు, మే=ననగె, భవిష్యతి=ఆగ హాగు త్తదె ॥౧౩॥ అసౌశత్రుః=ఈ శత్రుపు, మయా=నన్నింద, హతః=కొల్లల్పట్టను, అపరానపి=ఇతరశత్రుగళిన్నూ, హనిష్యే=కొల్లహాగు త్తేనె. అహం=నాను, ఈశ్వరి=పరమేశ్వరను, భోగీ=విహిక ఆముష్మికభాగగళుళునను. అహం=నాను, సిద్ధః=కృతకృత్యనాదవను, బలవాన్=బలిష్ఠను, సుఖీ=సుఖపుశ్మవను ॥ ౪ ॥ అహం=నాను, ఆఘః=హణవంతనాగి, అభజనవాన్=సత్కుల ప్రసూతనాగి, అస్తి=ఇద్దేనె. మయాసదృశః=ననగెన మాననాద, అన్యః=బేరేయావను, అస్తి=ఇద్దానె, అహం=నాను, యత్యే=యాగమాడ హాగు త్తేనె, దామిమోదిష్య=భూరిదక్షణ అన్నాదిగళిన్న కొడహాగు త్తేనె, మోదిష్యే=నంతోషపడహాగు త్తేనె, ఇతి=ఈ ప్రకార, (అసురజనరు) అజ్ఞాన విమోహితాః=అజ్ఞానదింద మోహితరాగి ఇరుత్తారె.

అ. హి నె చింతెమాదుప ప్రకారవన్న హేళి ఆ అనురస్వభావ జనరి గె వుటూ
గువ ఫలవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ అనేకచిత్తవిభ్రాంతా మోహజాలసమావృతాః ।

ప్రసక్తాః కామభోగేషు పతన్తి నరకే శుచౌ॥ ౧౬॥

టీ॥ అనేకచిత్తవిభ్రాంతాః=అనేకవిధవాదచిత్తైగళుళ్ళ మనస్సేనిం
ద విశేషవాగి భ్రమజ్ఞానపుళ్ళనరాగియు, మోహజాలసమావృతాః=
పుత్ర మిత్రాదిగళివిషయదల్లి మోహవెంబ బలెయింద కట్టల్పట్టవరా
గియు, కామభోగేషు=విషయభోగగళల్లి, ప్రసక్తాః=అత్యంత ఆసక్త
రాద ఆ అనురస్వభావజనరు, అశుచౌనరకే=అశుద్ధగళాద నరకగళల్లి,
పతన్తి=పీళ్ళుత్తారె.

అ॥ యాగాదిగళన్న మాడుతిరువదరింద ఆ అనురస్వభావజనరిగె నరకప్రా
ప్తి హ్యగె ఆధీశు యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ ఆత్మసంభావితాస్తభై ధనమానమదాన్వితాః ।

యజస్తేనామయజ్ఞైస్తే దమ్భేనావిధిపూర్వకం ॥ ౧౭॥

టీ॥ ఆత్మసంభావితాః=తన్నింద లేతాను బహుమానితరాద
(తానుపూజ్యునెంతతానే తిళకొండిరున) స్తభైః=బుద్ధురిగూ నమ్ర
రాగ దేళిరువ, ధనమానమదాన్వితాః=ధనదిందవుంటాద గర్వ దర్పగ
ళింద కూడిదవరాద, తే=ఆ అనురస్వభావజనరు, దంభేన=జంభదింద, అ
విధిపూర్వకం=విధిపూర్వకవల్లదే, యజ్ఞైః=యజ్ఞగళింద, యజం తేనామ=
యాగమాడుతారమ్మే? తా॥ ఆ అనురస్వభావజనరు యాగవన్న మాడి
దాగూ అవరిగె ధనమదాదిగళు తామేపూజ్యురెంబో అన్యభాజ్ఞాన ఇ
రువదరిందలు వినయవల్లిదే ఇరువదరిందలు లోకదల్లి తన్న మాజుత్వ
వన్న తిళిసికొడోదకోన్కరవే జంభదింద యజ్ఞగళన్న విధిపూర్వకవ
ల్లదే మాడువదరిందలు అవరిగె యావఫలవు ఆగువదిల్ల. మత్తు నరకవే
ప్రాప్తవాగుత్తదే.

అ॥ సర్వకర్మగళన్న మా డిసాపనాగియు సర్వాంతర్యామియాగియు ఇరువ
నిన్న ప్రీతిగోస్కర ఆ అసురజనరు యాక యాగమాడువదిల్ల అందరె . హేళుత్తారె.

మూ॥ అహంకారంబలందర్పం కామంక్రోధంచసంశ్రితాః ।

మామాత్మపరదేహేషు ప్రద్విషంతోభ్యసూయకాః॥

టీ॥ అహంకారం బలం దర్పం కామం క్రోధంచ=అహం
కార బల దర్ప కామ క్రోధ ఇవుగళన్న, సంశ్రితాః=హాందిదవ
రాగి, ఆత్మ పరదేహేషు=తన్న దేహదల్యూ పరకీయరదేహదల్యూ
నియామకనాగిరువ, మాం=నన్నన్నకురితు, ప్రద్విషంతో=ద్వేషమా
డోవరాగి, అసూయవః=అసూయా మాడువరాగియు ఇరువదరింద
(నయజస్తే=నన్నన్నకురితు యాగమాడువదిల్ల.) తా॥ అసురస్వభా
వజనరు అహంకారాదిగళింద కూడిరువదరిందలు భగవంతను మా
డిసాపనాగిద్దరె ఈగె సుమ్మనెకూతిరువ నన్నకడింద కర్మగళన్నమా
డిసలి, ఈగె ఇదరన్ననానుమాడుతేనే ఇదరన్నకెడసలి నోడోణ యం
త భగవంతనే ఇల్లవెంబ అపలాపవన్నమాడోణవెంబ ద్వేషవన్నమా
డుతలు సర్వదోషదూరనాగియు సర్వగుణపూర్ణనాగియు ఇరువ నన్నల్లి
దోషగళన్నూ గుణశూన్యత్వవన్నూ హేళుతిరువదరిందలు ననగోస్క
ర యాగ మాడువదేఇల్ల.

అ॥ ఆ అసురస్వభావజనరిగె సరకప్రాప్తిమాత్రవే ఫలవల్ల. కెలవకాల సంసా
రక్లేశగళన్న అనుభవిసి అనంతర నిత్యసరకప్రాప్తియు నన్నిందలె ఆగుత్తడె యంత

మూ॥ తానహంద్విషతఃకీక్రూరాన్ సంసారేషువరాధమాన్ ।
క్షిపామ్యజనమశుభా నాసురీష్వేవయోనిషు ॥౧౯॥ ఆసురీంయోని
మాపన్నా మూఢాజన్మనిజన్మని । మామప్రాప్త్యైవకాస్తేయ తతో
యాన్త్యధమాంగతిం॥

టీ|| ద్విషతః=ద్వేషమాడు త్తిరువ, క్రూరా=క్రూరరాద, అశుభా=పాపిగళాద, తానరాధమా=“ప్రస్పృత్తిచ” యంతప్రారంభి హేళల్పట్ట ఆ మనుష్యాధమరాద అనురస్వభావజనరన్న, అహం=నాను, సంసారేషు=సంసారగళల్లి, ఆసురీషు యోనిషు ఏవ=అనురసంబంధవాద యోనిగళల్లే, అజ సం=మత్తు మత్తు, క్షిపామి=ఇడుతేనే|| ౧౬|| తతః=అనంతర, మూఢాః=తామసస్వభావరాద ఆ అనురజనరు, జన్మనిజన్మని=ప్రతిజన్మగళల్యూ, ఆసురీం యోనిం=అనురసంబంధియాద యోనియన్న, ఆపన్నాః=హొందిదవరాగి, మాం=నన్నన్న, అప్రాప్యైవ=హొందద లే, కాస్తేయ=అజాననే, అధమాగతిం=నిత్యనరకరూపవాదగతియన్న, యాన్తి=హొందుతారె.

అ|| పురుషార్థకైవిరోధిగళాద ఈ హేళల్పట్టిరువ దోషగళల్లి ముఖ్యగళాద ఈ మూరుదోషగళన్న అవశ్యబిడబేకు యంత హేళత్తారె.

మూ|| త్రివిధం నరకస్యేదం ద్వారం నాశనమాత్మనః ।

కామఃక్రోధ స్తథాలోభ స్తస్మదేత త్రియంత్యజేత్ ॥

టీ|| ఆత్మనః=తనగె, నాశనం=అనర్థవన్నకొడువవాద, కామః క్రోధః=కామపు కోపపు, తథా=హాగె, లోభః=లోభపు యంత, ఇదం త్రివిధం=ఈ మూరువిధపు, నరకస్య ద్వారం=నరకకైసాధనపు, తస్మాత్=ఆదప్రయుక్త, ఏతత్ త్రయం=ఈ మూరన్న, త్యజేత్=బిడబేకు. తా|| పూర్వోక్తదోషగళల్లి కామ క్రోధ లోభగళెంబ ఈ మూరు నరకకై ముఖ్యసాధనగళు. ఆదప్రయుక్త ఇవగళన్న అవశ్యబిడబేకు. నరకకై కారణగళాద ఈ దోషగళు ఇల్లదిన్దరె నరకప్రాప్తియూఇల్ల.

అ|| కామాదిదోషగళన్న బిడువదరింద నరకప్రాప్తి ఆగడే ఇరోణమాత్రవల్ల, మత్తు పరమపురుషార్థవాద మోక్షగళా ప్రాప్తవాగుత్తదె యంత హేళత్తారె.

మూ|| ఏతై ర్విముక్తికాస్తేయ తమోద్వారైస్త్రీభిర్యరః ।

ఆచరత్యాత్మనఃక్రేయ స్తతోయాతిపరాంగతిం ॥ ౨౨॥

టీ|| హేకాన్తేయ=యలోఅజ్ఞాననే, తమోద్వారైరి=నరకక్కె-
సాధనేగళాద, ఏతైరిత్రిభిః=ఈ మూరుదోషగళింద, విమక్తః=విడ-
ల్పట్టంథా, నరః=మనుష్యును, ఆత్మనః=తనకె, శ్రేయః=పురుషార్థసా-
ధనవన్న, ఆచరతి=మాడుతానె. తతః=అనంతర (ఆనాధనానుష్ఠాన-
దింద) పరాంగతిం=మోక్షనన్న, యాతి=హొందుతానె. తా|| ఈ
కామూడిదోషపరిత్యాగదింద మోక్షసాధనానుష్ఠానక్కె అవకాశవా-
గుత్తడె. అదరింద పరమపురుషార్థవాదమోక్షపూ ప్రాప్తవాగుత్తి-
డె. హీగె నరకపరిహారక్కు మోక్షప్రాప్తిగూ కారణవాదప్రయుక్త
ఈకామూడిదోషగళన్న అవశ్యవిడబేకు.

అ|| శ్రేయస్సాధనగళన్న అనుష్ఠిసువదక్కె ఇన్నకెలవ అంగగళన్న మాడ
బేకెంత తిళిసావరాగి అవగళన్నమాడదేఇద్దరె యేను బాధరవో అదరన్న మోక్షులు
హేళుత్తాకె.

యశ్శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య వర్తతేకామకారతః।

నసస్థిమవాప్నోతి ననుఖంనపరాంగతిం ॥ ౨౩॥

టీ|| యః=యావను, శాస్త్రవిధిం=శాస్త్రవిధియన్ను, విస్సృజ్య=
బిట్టు, కామ కారతః=స్వేచ్ఛెయింద, వర్తతే=యావదరల్యాదరూప్ర-
వర్తిసుత్తాసో, సః=అనును, శిద్ధిం=పురుషార్థోపాయవన్ను, న=హొందు
వదిల్ల, నుఖం=ఐహికసుఖవన్ను, నావాప్నోతి=హొందువదిల్ల. పరాం-
గతిం=మోక్షనన్ను, న=హొందువదిల్ల. తా|| శ్రేయస్సాధన అనుష్ఠి-
సువదక్కె శాస్త్రవిధిజ్ఞానపూ అంగవు. శాస్త్రవిధియన్న తిళకొండు
శ్రేయస్సాధనగళన్న అనుష్ఠిసబేకు. హీగెమాడదె స్వేచ్ఛానుసార ప్రవ-
ర్తనతక్కవనిగె పురుషార్థసాధనపు ఐహికసుఖపు మోక్షపూ లభన-
లారదు.

అ|| శాస్త్రవిధియన్న అతిక్రిమిసదరె సంస్థి సుఖాదిగళు యాకెవుంటాగబా-
రదుయంబిశేకెయన్న పరిహరిసుత్తాసాధనానుష్ఠానక్కె అంగవెంతతిళిసికొడుత్తారె

మూ॥ తస్మాచ్ఛాస్త్రంప్రమాణంతే కార్యకార్యవ్యవస్థితౌ ।

జ్ఞాత్వాశాస్త్రవిధానోక్తం కర్మకర్తృమిహర్హసి ॥ ౨౪॥

టీ॥ యస్మాత్=యావకారణదిండ, కార్యకార్యవ్యవస్థితౌ=ఇదు కార్య ఇదు అకార్యయంబ వ్యవస్థయల్లి, తే=వివేకియాదనినగె, శాస్త్రం= శాస్త్రపు, ప్రమాణం=ప్రమాణనో (ఆ శాస్త్రవన్న అతిక్రమిసిదరె దోషనో) తస్మాత్=ఆద కారణ, ఇహ=ఈ లోకదల్లి, త్వం=నీను, శాస్త్ర విధానోక్తం=శాస్త్రవిధియల్లి హేళల్పట్టదరన్న, జ్ఞాత్వా=తిళకొండు, కర్మ=విహితకర్మవన్న, కర్తృఅర్హసి=మాడువదక్కె-అర్హనాగిద్ది. తా॥ కర్తవ్యాకర్తవ్య వ్యవస్థగె శాస్త్రవేప్రమాణ. ఆ ప్రమాణవాద శాస్త్ర దల్లి హేళిదప్రకార తిళియోణపు సాధనానుష్ఠానక్కె-అంగపు, అదరన్న బిట్టరదోషపు, ఆద కారణ శాస్త్ర విధిజ్ఞానపూర్వక విహితకర్మగళన్న ఆ వశ్య అనుష్ఠిసబేకు.

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

శ్రీకృష్ణాజ్ఞాన సంవాదే దైవాసురసమ్బద్విభాగయోగో

నామ షోడశోధ్యాయః

అథ సప్తదశోధ్యాయః

అ॥ ౧౪ నే అధ్యాయదల్లి “నాస్యంగుణేభ్యః” ఇత్యాదిశ్లోకగళింద సకల భక్తుగళ పరిణామపూ సత్వాదిగుణగళిందే మాడల్పట్టిదె యంత సామాన్యవాగి హేళిద్దారె. ఈ అధ్యాయదల్లి ఆ సత్వాదిగుణగళింద మాడల్పట్టిద్దాగియు ఉత్తమాధముగళాగి యు ఇరువ శ్రద్ధా ఆహార తపస్సు మోదలాద కర్మగళిగె భేదవన్న హేళితా, విస్తారవన్న మాడుత్తారె. పూర్వశ్లోకదల్లి శాస్త్ర విధియన్న తిళికోండు కర్మవన్న మాడదే కెంత హేళిదకూడలే ప్రశ్నమాడిలిక్కె. ఇదే సమయవెంత అజాన, శాస్త్రవిధి తిళియధాంగె ఇరువవరిగె యావస్థితియాగు త్తదె యంత ప్రశ్నమాడుత్తానె.

(అజాన ఉవాచ)

మూ॥ యే శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య యజన్తే శ్రద్ధయాన్వితాః |

తేషాం నిష్ఠాతు కా కృష్ణ సత్త్వమాహారజస్తమః || ౧॥

టీ॥ కృష్ణ=కృష్ణనే, యే=యావజనరు, శాస్త్రవిధిం=శాస్త్రవిధి యన్ను, ఉత్సృజ్య=బిట్టు, శ్రద్ధయాన్వితాః=శ్రద్ధయింద కూడిదవరాగి, యజన్తే=పూజినుత్తారో, తేషాం=అవరుగళిగె, నిష్ఠా=స్థితియు, కా=యంథాద్దు? సత్త్వం=సాత్వికవా? ఆహార=ఇల్లదిద్దరె, రజః=రాజనవా? అథవా, తమః=తామసవా? తా॥ యావజనరు శాస్త్రవిధియన్న తిళియదె శ్రద్ధయిందమాత్ర కూడిదవరాగి యాగాదిగళన్న అనుష్ఠినుత్తారో అవర స్థితియు యంథాద్దు (అందరె అవరుసాత్వికరా రాజనరా తామసరా యంత ప్రశ్నమాడిద్దానె.)

అ॥ శాస్త్రవిధియన్న తిళియదే శ్రద్ధయిందమాత్ర యాగాదిగళన్న మాడువ వరు సాత్విక రాజన తామసరెంత మూరు విధవాగియు ఇద్దారె యంబ అభిప్రాయ పుశ్యవరాగి, పూర్వదల్లి యాగక్కె అంగ వాగి యావశ్రద్ధయన్న హేళిద్దరో ఆశ్రద్ధయ సాత్విక మోదలాద భేదదింద మూరు విధవెంత విభాగిసి ఆశ్రద్ధపుశ్యవరు సాత్వికాది భేద దింద మూరు విధవాదవరు యంత అదర స్వరూపవన్న హేళుత్తారె.

(శ్రీభగవానువాచ)

మూ॥ త్రివిధాభవతి శ్రద్ధా దేహినాం స స్వభావజా ।

సాత్త్వికీ రాజసీ చైవ తామసీ చ తితాం శ్రుణు ॥ ౨॥

టీ॥ శ్రద్ధా = ఆ సత్త్వికబుద్ధియు, దేహినాం = ప్రాణిగళిగె, సాత్త్వికీ రాజసీ తామసీ చ ఇతి = సాత్త్విక రాజస తామస వెంత, త్రివిధా = మూరు విధవాగి, భవతి = ఇరుత్తదె. సా = ఆ శ్రద్ధయు, స్వభావజా = స్వభావదిం దలే వుత్పన్నవాదద్దు, తాం = ఆ మూరు విధశ్రద్ధయన్న, శ్రుణు = (హే శరణే) కేళు.

అ॥ శ్రద్ధా మూరు విధవాగిరలి, శాస్త్రవిధిగళన్న తిలియదె యాగాదిగళన్న మాదుపవరసీతియు యంతాద్దు యంతకేళిద ప్రశ్నకై యేమవుత్తర యంతందరె.

మూ॥ సత్త్వానురూపా సర్వస్య శ్రద్ధాభవతి భారత ।

శ్రద్ధామయో యంపురుషో యోయచ్ఛ్రద్ధస్స ఏవ సః ॥

టీ॥ సర్వస్య = సర్వజనరిగూ, శ్రద్ధా = శ్రద్ధయు, సత్త్వానురూపా = జీవనస్వరూపవన్న అనుసరిసిద్దాగి, భవతి = ఇరుత్తదె. హే భారత = యలో అజాననే, అయంపురుషః = ఈ పురుషను, శ్రద్ధామయః = శ్రద్ధాస్వరూపనాగిరుత్తానె. ఆదప్రయుక్త, యః = యావజీవను, యచ్ఛ్రద్ధః = యావసాత్త్వికాది రూపశ్రద్ధావుల్భవనో, సః = అవను, స ఏవ = ఆ సాత్త్వికాది రూపనేవె. తా॥ సర్వప్రాణిగళిగూ శ్రద్ధయు అవరస్వరూపవన్న అను సరిసే ఇరుత్తదె. జీవను శ్రద్ధారూపనేవె. అంతు సాత్త్విక శ్రద్ధా ఇద్దవనా దరె సాత్త్వికను రాజసశ్రద్ధా ఇద్దరె రాజసను తామసశ్రద్ధా ఇద్దరె తామసను యంత తిళిబేకు. అంతు శ్రద్ధయన్నను సరిసి ఆజనరు మూరువిధ రాగియు ఇరుత్తారె యంత ఉత్తరహేళల్పటితు.

అ॥ యావను సాత్త్విక శ్రద్ధావుల్భవనో అవను సాత్త్వికను, హీగె రాజస తామ సరన్నా హేళిద్ధిరి. ఆ సాత్త్వికాది శ్రద్ధావుల్భవరు యావవిధకలగళన్న మాదుత్తారె.

యంబోదరస్న తిళకోదేకాగిరలు “తాంశ్రుణు” యంబ ప్రతిజ్ఞేయస్న నుసరిసి అప
ర కెలసగళన్నే హేళుత్తారె.

మూ॥ యజస్తే సాత్వికాదేవాన్ యక్షరక్షాంసిరాజసాః ।

భూతాన్ ప్రేతగణాంశ్చాస్మ్యే యజస్తే తామసాజనాః ॥

టీ॥ సాత్వికాః=సాత్వికశ్రద్ధాపుశ్శవరు, దేవాః=దేవతిగళన్న,
యజస్తే=పూజిసుత్తారె. రాజసాః=రాజసశ్రద్ధాపుశ్శవరు, యక్షరక్షాంసి=
యక్షరుగళన్న రాక్షసరగళన్న, యజస్తే=పూజిసుత్తారె. అస్మ్యే తామ
సాః=జనాః=ఇతరరాద తామస శ్రద్ధాపుశ్శవరు, భూతాన్ ప్రేతగణాం
శ్చ=భూతగళన్న ప్రేతగణగళన్న, యజస్తే=పూజిసుత్తారె. తా॥ సా
త్విక శ్రద్ధాపుశ్శవర కర్మ దేవతెగళన్న పూజిసోణ, రాజసశ్రద్ధాపుశ్శ
వర కర్మ యక్షరాక్షసరన్న పూజిసోణ, తామస శ్రద్ధాపుశ్శవర కర్మ
భూతప్రేతగళన్న పూజిసోణ, యంత అవరవర కెలసగళన్న తిళిసిద్ధారె.

వి.అ॥ “దీనత్వాద్దేవనామానః” యంబవచనానుసార దేవతిగళన యంత హే
సరు బ్రహ్మ ఇంద్రాదిగళ. హేసరు కెలవ యక్షరిగు రాక్షసరిగు ఇరుత్తదె. రాజసరు
తామసరు యాగదల్లి ఇంద్రాదిదేవతిగళన్న ఉద్దేశ్యవాగె ఆకుతిగళన్న కొట్టరు
అవరిగె విష్ణుభక్త్యాదిగళన ఇల్లదిరువదరింద ఆ ఆకుతిగళన్న ఆ ఇంద్రాదినామగ
ళన్న యక్షరాక్షసరతోకోతారె. ఆదప్రయుక్తలే అవరుయక్షరాక్షసరన్న పూజిసు
త్తారె యంత హేళిద్ధారె. అంతు దేవతిగళన్న పూజిసువ సాత్వికరిగె విష్ణుభక్త్యా
దిగళన ఇరువదరింద మోక్షరూపఫలపు ప్రాప్తవాగుత్తదె. తాజసరిగె స్వర్గకైబద
లాగి యేర్పడినప్పట్టంథా సాంకల్పికస్వర్గపు తామసరిగె రుద్రపరివారవాద భూతగ
ళాగిరోణపు ఫలవాగి ప్రాప్తవాగుత్తదె. మోక్షసాంకల్పి స్వర్గకి యంబ వచనదింద
ఈ అర్థః తిళియతక్కద్దు.

అ॥ తామస స్వభావరాద జసరిగె భూతాదిగళ జన్మమాత్రవే అల్ల. తమస్సు
ను ప్రాప్తవాగుతదె యంత హేళుత్తారె.

మూ॥ అశాస్త్రవిహితంఘోరం తప్యంతేయేతపోజనా

దంభ్యాహంకారసంయుక్తాః కామరాగబలాన్వితాః ॥ ౫ ॥ కర్మయన్త

శరీరస్థం భూతగ్రామమచేతసః। మాంచైవాస్తత్శరీరస్థం తాన్విధ్యై
సురనిశ్చయాన్॥ ౬॥

టీ॥ యోజనాం=యావజనరు, అశాస్త్రవిహితం=దుశ్శాస్త్రగ
ళల్లి హేళల్పట్టిరువ, ఘోరం=మహాకష్టవాద, తపః=తపస్సన్ను, దంభా
హంకారసంయుక్తాం=జంభ అహంకారగళిందకూడిదవరాగి, కామరా
గబలాన్వితాం=కామ అసక్తి అగ్రహగళిందకూడిదవరాగి, తప్యస్తే=
మాడుత్రారో ॥ ౫॥ శరీరస్థం=శరీరదల్లిరువ, భూతగ్రామం=లక్ష్మీమో
లాద దేవతిగళ సమూహవన్ను, అంతః=వళగె, శరీరస్థం=శరీరదల్లి ని
యామకనాగిరువ, మాంచ=నన్నన్నూ, కర్మయంతః=అల్పగుణపుశ్శవ
నెంత తిళియుత్తారె, అచేతసః=అవివేకిగళో, తాన్=ఆ జనరన్న, ఆసు
రనిశ్చయాన్=అసురసంబంధనిశ్చయపుశ్శవరన్నాగి, విద్ధి=తిళి ॥ ౬ ॥
తా॥ యావజనరు దుశ్శాస్త్రగళల్లి హేళిదప్రకార తపస్సుగళన్న జం
భాహంకారాదిగళింద కూడిదవరాగి మాడుత్రారో, సర్వశరీరగళల్లి
నియామకరాగిరువ లక్ష్మీ మోదలాద తత్వాభిమాని దేవతిగళన్నూ
భగవంతన్నూ అల్పగుణపుశ్శవరెంత తిళియుత్తారో, అవరు దైత్యరా
క్షస విశాచాదిగళేవె. అవరు తమసిగే యోగ్యరు.

ఆ॥ శ్రద్ధగళు మూరువిధవాగిరువదరింద సాత్వికాది భేదపూను అవరవరు
మాడుపసత్కర్మ అసత్కర్మగళ భేదదింద సాత్వికాదిగళ స్వరూపపూ హేళల్పట్టి
తు. ఈగ ఆహారాదిగళ జేదదిందలూ అవరగళ భేదపన్న ప్రతిజ్ఞాపూర్వక హే
ళుత్తారె.

మూ॥ ఆహారస్తవినర్వస్య (త్రివిధోభవతిప్రియః ।

యజ్ఞస్తపస్తథాదానం తేషాంభేదమిమంశృణు ॥ ౭॥

టీ॥ సర్వస్య=సాత్వికాదిజనరిగె, ఆహారోపి=ఆహారపూ, త్రివిధః=
మూరువిధవాగి, ప్రియః భవతి=ఇష్టవాగి ఇరుత్తదె. తథా=హాగె,
యజ్ఞః తపః దానం=యజ్ఞతపస్సుదానపూ (మూరువిధవాగిరుత్తదె)

తేహం=ఆ ఆహారాదిగళ, ఇమం భేదం=ఈ భేదవన్ను, శ్రుణు=కేళు.

అ॥ ఆహారగళ భేదవన్ను 3 శ్లోకగళింద మోహాలు తిళిసుత్తార.

మూ॥ ఆయుస్సత్వబలారోగ్య సుఖప్రీతివివర్ధనాః ।

రస్యస్నిగ్ధాస్థిరాహృద్యా ఆహారాసాత్త్వికప్రియాః॥

టీ॥ ఆయుః సత్వ బల ఆరోగ్య సుఖ ప్రీతివివర్ధనాః=ఆయుష్య వ శ్చైస్వభావ శక్తి ఆరోగ్య సుఖ ప్రీతి ఇవుగళన్న వృద్ధిమాడువంథా, రస్యః=రసదిందనూడిదంథా, స్నిగ్ధాః=జిడ్డుగళిందనూడిరువంథా, స్థిరాః=భోజనదింద బహుకాలపర్యంతగుణవన్ను కొడువంథా, హృద్యాః=అనుభవిసిదనంతరవూ మత్తూ బేకెంతతోరువంథా, ఆహారాః=ఆహార గళు (భక్ష్యాదిపదార్థగళు) సాత్త్వికప్రియాః=సాత్త్వికగుణవుశ్శవరిగె ప్రీయవారిరు త్తడె. తా॥ ఆయుష్య సాత్త్వికపదార్థభోజనదింద మనశ్శుద్ధి వుంటాగువదరింద అంథా సాధుత్వశక్తి ఆరోగ్య ఒందావర్తి అనుభవిసిదరూ బహుకాల ఇరువంథాసుఖ అనుభవకాలదల్లే ఇరువంథా ప్రీతి ఇవుగళిగె విశేషవారివృద్ధిగె కారణగళాగియు “రస్యః” ఇత్యాది ప్రకారవారియు ఇరువ తుప్పభక్త్య మోదలాద ఆహారగళు సాత్త్వికజనరిగె ఇష్టవారిరు త్తడె. (అందరె ఆయుష్యాదిగళన్న వృద్ధిమాడ తక్క ఆహారగళేవే సాత్త్వికాహారగళు ఆయుష్యాదిగళన్న వృద్ధిమాడ డె ఇద్దరె అవుగళు “రస్యః” ఇత్యాదిగుణవుశ్శద్దాగిద్దరూ రాజస ఆహారవెంతలె తిళిబేకు.

మూ॥ కటౌష్ఠులవణాత్పుష్ట తీక్ష్ణరూక్షవిదాహినః ।

ఆహారారాజసస్యేష్టా దుఃఖ శోకామయప్రదాః॥

టీ॥ కటు అమలవణ అత్పుష్ట తీక్ష్ణ రూక్ష విదాహినః=భార ముళి ఉప్పు అత్పుష్ట అత్యంతఘటు స్వభావదిందరసవిల్లదు విశేష వారి దేహక్కెతాపవన్ను కొడువంథాద్దాగియు, దుఃఖ శోకామయ

ప్రదాని=దుఃఖ సంకట రోగ ఇవ్వగలను కొడువదాగియు ఇరువ, ఆ
హారాని=ఆహారగళు, రాజసస్య=రాజసనిగె, ఇష్టాని=ఇష్టగళు.

వి-అ॥ దుఃఖశోకామయప్రదాని యంత హేళిద్దరింగ భార ఉప్పు మోదలాద
ఆహారగళు దుఃఖ శోకాదిగళున్న కొడువదాగిద్దరేవె రాజసాహారవాగు త్తదె హగల్లద
పక్షదల్లి సాత్వికాహారవెంతలే తిళితక్కద్దు.

మూ॥ యాతయామంగతరసం పూతిపర్యుషితంచయత్ ।

ఉచ్చిష్టమపిచామేధ్యం భోజనంతామసప్రియం ॥ ౧౦॥

టీ॥ యాతయామం=అడిగె ఆదమ్యాలె ఒందు ఝామ ఆదద్దా
గిరువ, గతరసం=రసహోగిరువ, పూతి=దుర్గంధవాగిరువ, పర్యుషితం=
హళిహోగిరువ, ఉచ్చిష్టం=మత్తోబ్బవుండుమిక్కిరువ, అమేధ్యం=అప
రిశుద్ధవాగిరువ, భోజనం=భోజనమాడోదక్కె అర్హవాదవస్తు, యత్=
యావదో (అదు) తామసప్రియం=తామసనిగె భోజనమాడువదక్కె
ఇష్టవాదద్దు.

వి-అ॥ భోజ్యపదార్థగళు ఒబ్బొబ్బపురుషరిగె ఒందొందు విధవాదద్దు రుచి
యాగిద్దరూ శుద్ధభగవద్భక్తురగళ సప్తభావవన్న మసరిసి రా నే శ్లోకదల్లి సాత్వికప్రి
య ఆహారవన్న హేళిద్దారె యంత తిళితేను.

అ॥ యజ్ఞగళ భేదదింద సాత్వికాదిగళ భేదవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ అఫలాకాంక్షిభిర్వజ్ఞో విధిదృష్టోయఇజ్యతే ।

యష్టవ్యమేవేతిమన సమాధాయ ససాత్త్వికః ॥ ౧౧॥

టీ॥ అఫలాకాంక్షిభిః=ఫలగళల్లి అపేక్షె ఇల్లదె ఇరువ జనరు
గళింద, యియజ్ఞః=యావయజ్ఞపు, విధిదృష్టః=శాస్త్రవిధిగళ జ్ఞానపూ
ర్వకవాగి, యష్టవ్యమేవ=యాగమాడతక్కద్దేవే, ఇతి=ఇష్టుమాత్రవే,
మనః=మనస్సన్న, సమాధాయ=సేవ్వికరిసి, ఇజ్యతే=అనుష్ఠనల్పదుత్త
దో, సః=ఆయాగపు, సాత్త్వికః=సాత్త్వికపు. తా॥ ఫలాపేక్షె ఇల్లదే

యావ జనరు యాగగళన్న సామ్రవిధిజ్ఞానపూర్వకవాగియు నమగె ఇ
దుకర్తవ్యవెంబజ్ఞానదిందలు మాడుతారో అవరు సాత్వికరు. అవరు
మాడువయాగగళు సాత్విక యాగగళు.

మూ॥ అభిసన్ధాయతుఫలం దమ్భార్థమపిచైవయత్ ।

ఇజ్యతే భరతశ్రేష్ఠ తంయజ్ఞంవిధిరాజనం॥ ౧౨॥

టీ॥ ఫలం=ఫలవన్న, అభిసంధాయ=ననగె ఆగలియంత అపేక్షిసి,
దంభార్థమపి=తనమహత్వ ప్రకాశవాగ బేకుయంత లే, ఇజ్యతేయత్=
యాగమాడల్పట్టద్దాదరె, హేభరతశ్రేష్ఠ=భరతకులశ్రేష్ఠనాద అ
జ్ఞాననే, తంయజ్ఞం=తయజ్ఞవన్న, రాజనం=రాజనవన్నాగి, విధి=తిథి.
తా॥ ఫలాపేక్షయిందలు తనమాహత్వ్య ప్రకాశవాగువదగోస్కరలు
యారు యాగమాడుతారో అవరు రాజనరు. అవరు మాడువయాగ
గళు రాజనయాగగళు.

మూ॥ విధిహీనమసృష్టాన్నం మన్త్రహీనమదక్షిణం ।

శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం తామసంపరిచక్షతే॥ ౧౩॥

టీ॥ విధిహీనం=శాస్త్రవిధి ఇల్లదిద్దద్దాగియు, అసృష్టాన్నం=అ
న్నదాన ఇల్లదిద్దద్దాగియు, మన్త్రహీనం=మన్త్ర ఇల్లదిద్దద్దాగియు,
అదక్షిణం=దక్షిణ ఇల్లద్దాగియు, శ్రద్ధావిరహితం=శ్రద్ధా ఇల్లదిద్దద్దా
గియు ఇరువ, యజ్ఞం=యజ్ఞవన్న, తామసం=తామసయజ్ఞవన్నాగి, పరి
చక్షతే=హేళుత్తారె. తా॥ శాస్త్రవిధి అన్నదానాదిగళు ఇల్లదయజ్ఞ
తామసయజ్ఞ. హీగె యజ్ఞగళన్న మాడువవరు తామసరు.

అ॥ తపస్సుగళ భేదగళింద సాత్వికాదిగళ భేద వదెయంత పూర్వదల్లి ప్ర
తిజ్ఞా మాడిరువ విషయవన్న తిథిసి కొడువదగోస్కర శారీర వాచిక మానసికయంబ
తపస్సుగళ భేదవన్న మోడులు హేళుత్తారె.

మూ॥ దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞ పూజనం శౌచమార్జవం ।

బ్రహ్మచర్య మహింసాచ శారీరంతప ఉచ్యతే॥ ౧౪॥

టీ॥ దేవ ద్విజ గురు ప్రాజ్ఞపూజనం=దేవతగళు బ్రాహ్మణగురు జ్ఞానిగళు ఇవరుగళపూజెయు, శౌచం=బాహ్య అంతరశౌచ, బ్రహ్మచర్యం=ఊర్ధ్వరేతస్సగిరోణ, ఆజ్ఞానం=కపట ఇల్లదె ఇరోణ, అహింసాచ=హింసెమాడదే ఇరోణ, ఇవుగళు, శారీరంతపః=శరీరసంబంధవాద తపస్సుయంత, ఉచ్యతే=పేశల్పడుత్తదె.

మూ॥ అనుద్వేగకరంవాక్యం సత్యం ప్రియహితంచయత్ ।

స్వాధ్యాయాభ్యాసనంచైవ వాఙ్మయంతపఉచ్యతే॥ ౧౫॥

టీ॥ అనుద్వేగకరం=పరకీయరిగే భయవన్న వుంటుమాడదే ఇరువ, వాక్యం=వాక్యవు, సత్యం=యథార్థవాక్యవు, ప్రియహితం=కేళు వసమముదల్లే మత్తు కేళ బేకెంబ ఇచ్చెయన్న మాడువంథా వాక్యవు, కాలాంతరదల్లి సుఖవన్న మాడతక్క=వాక్యవు, స్వాధ్యాయాభ్యాసనం=వేదాధ్యయనవు, యత్=యావదో (ఇవుగళు) వాఙ్మయంతపః=వాగ్రూపవాద తపస్సుయంత, ఉచ్యతే=పేశల్పడుత్తదె.

మూ॥ మనఃప్రసాద సౌమ్యత్వం మానమాత్మవినిగ్రహః ।

భావసంశుద్ధి రిత్యేతత్తపోమానసముచ్యతే॥ ౧౬॥

టీ॥ మనఃప్రసాదః=విషయగళల్లి ప్రయాసవిల్లదే మనస్సు ప్రవర్తిసోణ, సౌమ్యత్వం=క్రూరతన ఇల్లదిరోణ, మానం=మననమాడో స్వభావ, ఆత్మవినిగ్రహః=పరమాత్మనల్లి మనస్సన్నస్థిరవాగి నిందిరిసోణ, భావసంశుద్ధిః=అభిప్రాయదల్లి శుద్ధి (అందరె అనేకవిషయకవాద ఇచ్చా ఇల్లదిరోణ) ఇత్యేతత్=యంబోదు, మానసంతపః=మానసిక తపస్సుయంత, ఉచ్యతే=పేశల్పడుత్తదె.

అ॥ సాత్వికాది తపస్సుగళ భేదదింద సాత్వికాది జీవరుగళ భేదవన్న ఈ గ ప్రతిజ్ఞాపూర్వక పేశత్తారె.

మూ॥ శ్రద్ధయాపరయాతప్తం తపస్తత్త్రివిధంనరైః ।

అఫలాకాంక్షిభిర్భుక్తై స్సాత్వికం పరిచక్షతే॥ ౧౭॥

టీ|| అఫలాకాంక్షిభిఃఫలదల్లి అపేక్షా ఇల్లదిరువ, యుక్తైఃభగ
వదర్పణ బుద్ధియిందకూడి ఇరువ, నరైఃమనుష్యరుగళింద, పరయా
శ్రద్ధయా=శ్రేష్ఠవాద శ్రద్ధయింద, తప్తం=మాడల్పట్టంథా, తత్త్రి
విఫంతపః=ఆ కాయికాది మూరువిధ తపస్సన్న, సాత్త్వికం=సాత్త్వికవ
న్నాగి, పరిచక్షతే=హేళుత్తారె. ఈతపస్సన్న మాడువవరు సాత్త్వికరు.

మూ|| సత్కారమానపూజార్థం తపోదమ్భేనచైవయత్ ।

క్రియతేతదిహప్రోక్తం రాజసంచలమధ్రువం॥ ౧౮॥

టీ|| సత్కారమాన పూజార్థం=మనస్సినింద ఆదరమాడోణ,
మాతనింద ప్రశంసామాడోణ, పూజాసోణ ఇవుగళగోస్కరలు, దంభే
నచ=జంభదించలూ, యత్ తపః=యావతపస్సు, క్రియతే=మాడల్పడు
తదో, తత్=ఆతపస్సు, ఇహ=ఈలోకదల్లి, రాజసం=రాజసవాగియు,
చలం=చలనక్కె కారణవాగియు, అధ్రువం=నశ్వరవాగియు, ప్రోక్తం=
హేళల్పట్టదె. ఈ తపస్సన్న మాడువవరు రాజసరు.

మూ|| మూఢగ్రాహేణాత్మనో యత్పీడయాక్రియతేతపః ।

పరస్యోత్సాదనార్థంవా తత్తామసముదాహృతం॥ ౧౯॥

టీ|| మూఢగ్రాహేణ=అవివేకచిందవుంటాద దురాగ్రహచింద
లు, ఆత్మనః=తనగె, పీడయా=ఉపద్రవచిందలు, పరస్య=శత్రువిగె, ఉ
త్సాదనార్థంవా=నిగ్రహమాడువదగోస్కరలాదరు, యత్ తపః=యా
వతపస్సు, క్రియతే=మాడల్పడు తదో, తత్=ఆతపస్సు, తామసం=తా
మసతపస్సేంత, ఉదాహృతం=హేళల్పట్టదె. ఈ తపస్సన్న మాడత
క్కవరు తామసరు.

ఆ|| పూర్వదల్లిదానగళ భేదచింద సాత్త్వికాదిగళ భేదవదె యంత ప్రతిజ్ఞామా
డల్పట్టదె. అదరన్న ఈగ హేళుత్తారె.

అథా] శ్రీగీతాభాష్యకాండీకాండకన్యకావ్యాఖ్యా

మూ॥ దాతవ్యమితియద్దానం దీయతేనుపకారిణే ।

దేశికాలేచపాత్రేచ తద్దానం సాత్వికంస్మృతం॥ ౨

టీ॥ యత్ దానం=యావపదార్థపు, దేశే=పుణ్యక్షేత్రదల్లి, లే=పుణ్యకాలదల్లి, పాత్రే=చ=సత్పాత్రదల్లి, అనుపకారిణే=ఉపకారవన్న అపేక్షినదే, దాతవ్యమితి=కొడతక్కడ్డు యంబ ఆస్తికృబుద్ధియింద లే, దీయతే=కొడల్పడు త్తదో, తద్దానం=ఆదానపు, సాత్వికం=సాత్వికదానవెంత హేళల్పట్టదె.

అ॥ రాజసదానపన్న అదరింద రాజసరన్న తిళిసుత్తారె.

మూ॥ యత్ప్రతుష్టపకారార్థం ఫలముద్దిశ్యవాపునః ।

దీయతేచపరిక్లిప్తం తద్దానం రాజసంస్మృతం॥ ౩

టీ॥ పరిక్లిప్తం=అన్యాయదింద సంపాదినల్పట్ట, యత్=యావపదార్థపు, ప్రతుష్టపకారార్థం=ప్రతుష్టపకారకోస్కరవాదరు, ఫలముద్దిశ్యవా=ఫలవన్న అపేక్షిసియాదరూ దీయతే=కొడల్పడు త్తదో, తద్దానం=ఆదానపు, రాజసం=రాజసవెంత స్మృతం=హేళల్పట్టదె.

అ॥ తామసదానపన్న అదరింద తామసరన్న తిళిసుత్తారె.

మూ॥ అదేశికాలేయద్దానం అపాత్రేభ్యశ్చదీయతే ।

అనత్కృతమవజ్ఞాతం తత్తామసముదాహృతం॥ ౪

టీ॥ అదేశికాలే=అయోగ్యవాదదేశదల్యా కాలదల్యా, అపాత్రేభ్యః=అపాత్రరిగోస్కర, యత్ దానం=యావదానపు, అనత్కృతం=మరియాదెయిల్లదాగియు, అవజ్ఞాతం=అవమానమాడోదరింద సహితవాగియు, దీయతే=కొడల్పడు త్తదో, తత్=ఆదానపు, తామసం=తామసదానవెంత, ఉదాహృతం=హేళల్పట్టదె.

అ॥ “అఫలాకాంక్షిభిః” ఇత్యాది శ్లోకగళింద పూర్వదల్లి యజ్ఞతపస్సు చాన ఇపుగళు సాత్విక రాజస తామసగళి ఇరువదక్కె యావకారణగళో అంథా అ

సాధారణధర్మగతు హేళల్పటితు. ఈగ సాధారణవాదధర్మగళన్న హేళలుప్రారంభిసి “పురాకల్పం” యంబ అథవాదవన్న హేళుత్తారె. అవేకరు మాడిదచరిత్రవన్న అనువాద మాడోణవే పురాకల్పపు.

మూ॥ ఓంతత్సదితినిర్దేశో బ్రహ్మణస్త్రీవిధిస్సృతసి।
బ్రాహ్మణాస్తేనవేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చవిహితాఃపురా॥

టీ॥ బ్రహ్మణః=పరమాత్మగై, నిర్దేశః=నామపు, ఓం=సర్వప్రపంచపు, పరమాత్మనలై ప్రవేశమాడిరువదరిందలు, అథవా, సర్వప్రపంచదల్యూ పరమాత్మప్రవేశ మాడిరువదరిందలు, ఓం యంత, తత్=గుణగళింద పూర్ణనాగిరువదరిందలు, వేదగళింద లే త్రిశోబేకాదప్రయుక్త అప్రత్యక్షవాగిరోణదరిందలు, తత్ యంత, సత్=నిర్దోషనాగియు, సర్వ శుభగుణపూర్ణనాగియు, ఇరువదరింద సత్ యంత, త్రివిధః=మూరువిధవాగి, సృతః=హేళల్పట్టదె. తేన=ఆ పరమాత్మనింద, బ్రాహ్మణః=బ్రాహ్మణరు, వేదాశ్చ=వేదగళు, యజ్ఞాశ్చ=యజ్ఞగళు, పురా=పూర్వదల్లి, విహితాః=మాడల్పట్టవె. తా॥ ఓం తత్ సత్ యంబ మూరువిధనామగళింద వాచ్యనాద భగవంతను పూర్వదల్లి బ్రాహ్మణరు వేదగళు యజ్ఞగళు ఇవుగళన్న సృష్టిమాడిద్ధానె. వేదగళన్న సృష్టిమాడోణ యేనందరె పూర్వదల్లి ఇద్దంభా వేదగళన్న ప్రకాశమాడోణవే.

మూ॥ తస్మాదోమిత్యుదాహృత్య యజ్ఞదానతపఃక్రియాః।

ప్రవర్తస్తేవిధానోక్తా స్మృతతంబ్రహ్మవాదినాం॥ ౨౪॥

టీ॥ తస్మాత్=ఓంకారభగవన్నామవాదప్రయుక్త, ఓంఇతి=ఓం యంత, ఉదాహృత్య=హేళి, బ్రహ్మవాదినాం=బ్రహ్మజ్ఞానిగళ, విధానోక్తాః=శాస్త్రగళల్లి హేళల్పట్టంథా, యజ్ఞదానతపఃక్రియాః=యజ్ఞదాన తపస్సు మోదలూద కార్యగళు, స్మృతతం=యావాగలూ, ప్రవర్తస్తే=ప్రవర్తిస్తుత్తవె. తా॥ బ్రహ్మజ్ఞానిగళు వేదవిహితగళాద యజ్ఞాదిగళ

న్న మాడువాగై భగవన్నామవాద ఓంకారవన్న ఉచ్చరిసి మాడు
తూరె యంత హేళిద్దరింద యజ్ఞాదిగళు సాత్వికవాగిరువదక్కె సాధా
రణ కారణవాద ధర్మపు అథానుసంధానపూర్వక ఓంకారోచ్ఛారణే
యు యంత తిళియ బేకు అంతు ఓంకారాథాజ్ఞానపూర్వక శాస్త్రోక్త
ప్రకార అనుష్ఠానమాడువ యజ్ఞాదిగళు సాత్వికగళు.

అ॥ యజ్ఞాదిగళు సాత్వికవాగిరువదక్కె కారణవాద మత్తోందు ధర్మవన్న
హేళుతూరె.

మూ॥ తదిత్యనభిసంధాయ ఫలంయజ్ఞతపఃక్రియాః।

దానక్రియాశ్చవివిధాః క్రియస్తేమోక్షకాంక్షిభిః॥ ౨౫॥

టీ॥ తత్ ఫలం=ఆ అప్రత్యక్షవాద స్వర్గాదిరూపఫలవన్న, అనభి
సంధాయ=ననగె ఆగలియంత ఇచ్చినదె, తత్=వేదమాత్రసిందలె తిళి
లిక్కె సాధ్యవాగిద్ద ప్రయుక్త అప్రత్యక్షనాదభగవంతన్న (అభిసం
ధాయ=ననగె ఆశ్రయనాగలియంత ఇచ్చిసి) యజ్ఞతపఃక్రియాః=అగ్ని
హోత్ర శారీరాది తపస్సు మోదలాదక్రియగళు, వివిధాః=అనేకవిధగ
ళాద, దానక్రియాశ్చ=దానరూపక్రియాగళూ, మోక్షకాంక్షిభిః=మో
క్షాపేక్షిగళింద, క్రియస్తే=మాడల్పడు త్తవె. తా॥ వేదప్రతిపాద్యనా
ద ప్రయుక్త తత్ శబ్దవాచ్యనాద భగవంతన్న ఉద్దేశమాడి ఇతరఫల
గళన్న ఉద్దేశమాడదె మాడోణపు యజ్ఞాదిగళిగె సాత్వికవాగిరువదక్కె
కారణపు. తత్ యంబ భగవంతన్న ఉద్దేశమాడి యజ్ఞాదిగళన్న మాడు
సదరింద భగవంతగె తత్ యంబనామపు అదె యంత తిళితక్కద్దు.

అ॥ శ్రేష్ఠవాదగుణింద పూర్ణనాగిద్దప్రయుక్త సత్ యంబ శబ్దింద వాచ్య
నాద భగవంతసజ్ఞాన పూర్వక అనుష్ఠానమాడోణపు యజ్ఞాదిగళిగె సాత్వికత్వక్కె
కారణవెంత తిలిసుతా సత్ శబ్దద అర్థవన్న హేళుతూరె.

మూ॥ సద్భావేసాధుభావేచ సదిత్యేతత్ ప్రయుజ్యతే।

ప్రశస్తేకర్మణితథా సచ్చబ్దిపార్థయుజ్యతే॥ ౨౬॥

టీ|| హే పార్థ=యలో అజాననే, సత్ ఇత్యేతత్=సత్ యం
బ పదవు, సద్భావే=ఉత్పత్తియంబ అర్థదల్యూ, స ధుభావే=ఉత్ప
యంబ అర్థదల్యూ, ప్రయుజ్యతే=ఉపయోగింపబడు త్తదె, సచ్చబ్దం=సత్
యంబ శబ్దవు, తథా=హాగే, ప్రశస్తేకర్మణి=శుభకర్మయంబ అర్థదల్యూ,
యుజ్యతే=ఉపయోగింపబడు త్తదె.

అ|| కర్మగతు సాత్వికవాగిరువదక్కె భగవంతనల్లి ఆసక్తియిరోణచూ కార
ణవె. ఆ భగవన్నిష్ఠేయూ సత్యంబవదక్కె అర్థవెంత హేళుత్తారె.

మూ|| యజ్ఞేతపసిదానేచ స్థితిస్సదితిచోచ్యతే ।

కర్మచైవతదగ్ధోయం సదిత్యేవాభిధీయతే ॥ ౨౭॥

టీ|| యజ్ఞే=యజ్ఞదల్యూ, తపసి=తపస్సినల్యూ, దానేచ=దాన
దల్యూ, స్థితిః=ఆసక్తియు (అందరె భగవంతను ఈ కర్మగళింద అవ
స్థవాగి ఫలవన్న కొడుతూనెయంబ బుద్ధియు) సదితి=సత్ యంబ శబ్ద
దింద, ఉచ్యతే=హేళుబడు త్తదె. భగవంతన విషయవాగి అనుష్ఠాన
మాడువ కర్మవు సాత్వికవెంత హేళుత్తారె. తదగ్ధం=సత్ శబ్దవాచ్యనా
ద భగవంతన ఉద్దేశ్యవాద, అయంకర్మచ=ఈ కర్మవూ, సదిత్యేవ=
సత్ యంతలే, ఉచ్యతే=హేళుబడు త్తదె. తా|| భగవంతను అవస్థఫల
కొడుతూనె యంబ భగవన్నిష్ఠేయూ భగవంతన విషయవాగి అనుష్ఠి
సాణచూ కర్మగళు సాత్వికవాగిందక్కె కారణగళు.

అ|| యజ్ఞాదిగళు సాత్వికగళాగిరువదక్కె కారణగళాగిరువ ధర్మగళన్న
హేళి అసాత్వికగళాగి ఆగువదక్కె కారణగళాద ధర్మగళన్న హేళుత్తారె.

మూ|| అశ్రద్ధయాహుతందత్తం తపస్తప్తంకృతంచయత్ ।

అసదిత్యుచ్యతేపార్థ నచతత్ప్రేత్యనో ఇహ॥ ౨౮॥

టీ|| పార్థ=యలో అజాననే, అశ్రద్ధయా=శ్రద్ధ ఇల్లదె, హు
తం=శాస్త్రానుసారవాగి హోమమాడల్నట్టితో, దత్తం=దానకొడల్నట్టి

తో, తపఃతప్తం=తపస్సుమాడల్పట్టితో, యత్ కృతం=యావదుమాడ
ల్పట్టితో, తత్=అదు, అసదితి=అసత్ యంత, ఉచ్యతే=హేళల్పడుత్త
దె, తత్=ఆ హోమాదిగళు, ప్రేత్యనచ=మృతరాదనంతరదల్లి పురుషా
ర్థకొడునదిల్ల. ఇహ=ఈగలూ, నో=పురుషార్థకొడునదిల్ల. తా॥ యజ్ఞా
దిగళు సాత్వికవాగదె ఇరువదక్కెకారణ భగవంతసల్లి శ్రద్ధాయుల్లది
రోణవే. అంథా యజ్ఞాదిగళింద ఐహిక పురుషార్థ పారత్రిక పురుషా
ర్థపూ ఉంటాగునదిల్ల. ఆదప్రయుక్త భగవచ్చృద్ధాపూర్వకవాగి అను
షిసిదరే యజ్ఞాదిగళు ఫలప్రదగళు. అంతు శ్రద్ధయే ముఖ్యకారణ
యంత ఆ శ్రద్ధయన్నే “ త్రివిధాభవతిశ్రద్ధా ” ఇత్యాది శ్లోకగళింద
ముఖ్యవాగి హేళిద్ధారె. వాస్తవవాగి శ్రద్ధా ఇల్లదిద్దరె శాస్త్రవన్న
అనుసరిసోణపూ ఇరలారదు యంత తిళితక్కద్దు.

ఇతి శ్రీ మద్భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీ కృష్ణార్జునసంవాదే శ్రద్ధాత్రయవిభాగ యోగో
నామ సప్తదశోధ్యాయః.

అథ అష్టాదశోధ్యాయః.

అ॥ పూర్వాధ్యాయగళి పురుషార్థహేతువాదజ్ఞానక్లెశాధనవన్న “త్రైగుణ్యవిషయావేదాః” ఇత్యాది శ్లోకగళింద అల్లలి బిడిబిడాగి హేళిద్ధారె. అ విషయవన్నే మందముతిగళిగె బుద్ధిగె విషయవాగువదగోస్కర ఈ అధ్యాయదల్లి సంక్షేపవాగి హేళుత్తారె. హాగె ౧౮ నే అధ్యాయదల్లి హేళుట్ట త్రిగుణగళకార్యవన్నూ హేళుత్తారె. పంచమాధ్యాయ ఆరంభదల్లి “సన్యాసశ్చైవ యోగశ్చ” యంబ శ్లోకదింద, సన్యాసపూ, ౧౨ నే అధ్యాయదల్లి “త్యాగచ్ఛాంతిరసత్తరం” యంబ శ్లోకదింద త్యాగపూ పురుషార్థసాధనవెంత హేళిద్ధారె. అపుగళ స్వరూపవన్న నిర్ణయవాగువదగోస్కర అజ్ఞాన ప్రశ్నమాడుత్తానె.

(అజ్ఞాన ఉవాచ)

మూ॥ సన్యాసస్య మహాబాహూ తత్త్వమిచ్ఛామి వేదితుం॥

త్యాగస్య చ హృషీకేశ పృథక్క్లెశానిషూదనం॥ ౧॥

టీ॥ హేమహాబాహూ=మహాబాహుశాలియాద, కేశానిషూదన=కేశేయంబ దైత్యన్న సంహారమాడిదవనాద, హృషీకేశ=సర్వేంద్రియ ప్రేరకనాద హృషీకేశనే, సన్యాసస్య=సన్యాసద, త్యాగస్యచ=త్యాగద, పృథక్=ప్రత్యేకవాగి, తత్త్వం=స్వరూపవన్న, వేదితుం=తిలియువదగోస్కర, ఇచ్ఛామి=ఇచ్చిసుత్తేనె. తా॥ సన్యాస త్యాగశబ్దగళు సమానార్థకగళాద ప్రయుక్త సన్యాస త్యాగగళు యరడూ ఒండేవేయంత తోరుత్తడె. ఆదప్రయుక్త ప్రశ్నమాడిద్ధానె.

అ॥ సన్యాస త్యాగ ఈ యరడూ ఒండాగిద్దరూమ తాత్పర్య భేదదింద అపుగళిగె భేదవదె యంబ అభిప్రాయదింద ఉత్తర హేళుత్తారె.

(శ్రీభగవానువాచ.

రా॥ కామ్యానాంకర్మణాంన్యాసం సన్యాసంకవయోవిదుః॥

సర్వకర్మఫలత్యాగం ప్రాహుస్త్యాగంవిచక్షణాః॥ ౨॥

టీ॥ కామ్యనాం కర్మణాం=ఒందుపక్షదల్లి కామ్యగళాద జ్యోతిష్టోమాది కర్మగళ, త్యాగం=స్వర్గాదిఫలగళ ఇచ్చెయన్న బిడోణవన్న, కామ్యనాంకర్మణాం త్యాగం=నియతవాగి కామ్యగళాదకారీరి మోదలాద యాగగళన్నమాడదె బిడోణవన్నూ, కవయః=జ్ఞానిగళు, సన్యాసం=సన్యాసవన్నాగి, విదుః=తిళియుత్తారె. విచక్షణాః=జ్ఞానిగళు, సర్వకర్మఫలత్యాగం=సర్వకర్మగళిగూ భగవత్ప్రీతివృత్తిరిక్త ఫలవన్న అపేక్షిసదే ఇరోణవు, త్యాగం=త్యాగవెంత, ప్రాహుః=హేళుత్తారె. తా॥ జ్యోతిష్టోమాది యాగగళు స్వర్గఫలబేకెంత మాడిదరె కామ్యగళు, భగవత్ప్రీతయాగ బేకెంతమాడిదరె కామ్యగళల్ల, అంతు ఒందు పక్షదల్లి కామ్యగళాద ఈ జ్యోతిష్టోమాది కర్మగళన్నమాడిదరూ స్వర్గాదిఫలవన్న అపేక్షిసదే ఇరోణవే సన్యాసవు. మళెబరబేకెంబ అపేక్షెయింద లే మాడువ యాగకారీరయూగ. ఇదరంతే శ్యేనయాగశత్రు విధాపేక్షెయింద మాడల్పడువదు. ఇత్యాది యాగగళు నియతకామ్యగళు. ఈ నియతకామ్య కర్మగళన్న సర్వభామాడదే ఇరోణవే సన్యాసవు. యావకర్మగళన్న మాడిదరూ భగవత్ప్రీతి వృత్తిరిక్తఫలవన్న అపేక్షిసదే ఇరోణవే త్యాగవు ఇదు నన్న అభిప్రాయ మాత్రవల్ల, జ్ఞానిగళ అభిప్రాయవూ హీగెయంత తిళిసిద్ధారె.

అ॥ “సర్వకర్మ ఫలత్యాగం” యంతతాను హేళిరువత్యాగద స్వరూపవన్న నిశ్చయమాడువదక్కాగి మోదూలు జ్ఞానిగళ మతగళిగె ఈవిషయదల్లి సామాన్య వాగి తోరువ విరోధవన్న ప్రకాశమాడుత్తారె.

మూ॥ త్యాజ్యందోషవదిత్యేకే కర్మప్రాహుర్మనీషిణః

యజ్ఞదాన తపఃకర్మ నత్యాజ్యమితిచాపరె॥

3॥

టీ॥ ఏకేమనీషిణః=కెలవజ్ఞానిగళు, దోషవత్=బంధక్కె కారణవెంబ దోషవుళ్ళంథా, కర్మ=కామ్యకర్మవన్న, త్యాజ్యం=మాడతక్కె ధల్లవెంత, ప్రాహుః=హేళుత్తారె. అపరే=మత్తు కెలవజ్ఞానిగళు, య

జ్ఞాదానతపఃకర్మ=యజ్ఞగళు దానగళు కృత్యచాంద్రాయణాది తపస్సు
ఆ యజ్ఞాంగవాద కర్మగళు అథవా నిత్యనైమిత్తికకర్మగళు, నత్యా
జ్యమితి=మాడదే ఇరతక్కద్దల వెంత, ప్రాహుః=హేళుత్తారె. తా॥
కెలవుజ్ఞానిగళు కర్మగళన్న మాడతక్కద్దలయంతలు, కెలవరుమాడత
క్కద్దయంత హేళుత్తారె యంబోదరింద సామాన్యవాగి ఇవరగళ అ
భిప్రాయక్కె విరోధతోరుతదె. వాస్తవదల్లి మనీషిణియంత హేళి
ద్దరింద త్యాజ్యంయంబోదక్కు కర్మఫలాపేక్షయన్న బిడబేకుయంతి
లేఅభిప్రాయ. కర్మగళన్నేమాడదే బిడోణ అభిప్రాయవల్ల. ఆదప్ర
యుక్త మతగళిగె పరస్పర విరోధవిల్ల.

అ॥ ఆమతగళిగె పరస్పరవిరోధవిల్లదే ఇరోప్రకారవన్న ప్రతిజ్ఞాపూర్వకతిళి
సుతారె.

మూ॥ నిశ్చయంశ్రుణుమేతత్ర త్యాగభరతసత్తమ ।

త్యాగోహిపురుషవ్యాఘ్రు త్రివిధఃసంప్రకీర్తిత ॥ ౪॥

టీ॥ భరతసత్తమ=భరతకులశ్రేష్ఠనాద అజూననే, తత్ర=ఆవి
వాదవిషయద, త్యాగె=త్యాగదవిషయదల్లి, మే=నన్నకడింద, నిశ్చ
యం=నిశ్చయవన్ను, శ్రుణు=కేళు (అందరె కేళి అదరల్లిఆసక్తియన్న
మాడు) పురుషవ్యాఘ్రు=పురుషశ్రేష్ఠనాద అజూననే, త్యాగః=త్యాగ
పు, వివిధః=ఫలాపేక్షాఇల్లదిరోణ, కర్మగళల్లి మమతెయన్నబిడోణ, భ
గవంతనేకర్తను నమగెకర్తృత్వవిల్లయంతకర్తృత్వాభిమానవన్నబిడో
ణ, యంత మూరువిధవాగి, సంప్రకీర్తితః=హేళల్కుట్టదె.

అ॥ “నిశ్చయంశ్రుణు ” యంతప్రతిజ్ఞామాడిదవిషయవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ యజ్ఞదానతపః కర్మ నత్యాజ్యంకార్యమేవతత్ ।

యజ్ఞోదానతపశ్చైవ పావనానిమనీషిణాం ॥

టీ|| యజ్ఞ దాన తపః కర్మ = యజ్ఞ దాన తపస్సు కర్మవు, నత్యాజ్యం = బిడతక్కద్దల, తత్ = అదు, కార్యమేవ = మాడతక్కద్దెవే, యజ్ఞః = యజ్ఞవు, దానః = దానవు, తపశ్చైవ = తపస్సును, మనీషిణాం = జ్ఞానిగళిగె, పావనాని = పరిశుద్ధి కారణములు (అందరె బంధకగళల) అథవా, మనీషిణాం = జ్ఞానిగళిగె, పావనాని = ముక్తియల్లి ఆనందాతిశయవన్న కొడువంధాద్దు. తా|| యజ్ఞ దానాదిగళు జ్ఞానిగళిగె బంధకగళల ముక్తియల్లి ఆనందాతిశయకైకారణవు, ఆదప్రయుక్తయల్లరూ తమతమవర్ణాశ్రమకై ఉచితవాద కర్మగళన్నమాడబేకు. జ్ఞానిగళుకూడా జ్ఞానవెంబ యజ్ఞవన్నూ విద్యాదాన అభయప్రదానవన్నూ బ్రహ్మచర్యరూప తపస్సన్నూ మాడలే బేకు. శ్రీ శూద్రాదిగళూ విష్ణునామగళన్న అధ్యయనమాడోణవెంబ యజ్ఞవన్నూ దానగళన్న సత్యవచనవన్నూ ఉపవాసాదిరూప తపస్సన్నూ మాడలే బేకు.

అ|| యజ్ఞాదిగళు బిడతక్కద్దల; మాడతక్కద్దెవే; యంత హేళిద్దుయక్తవల్ల, యజ్ఞాదికర్మగళు మాడతక్కద్దలవెంత హేళువజ్ఞానిగళమతక్కె విరోధవాగుత్తదే; యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ|| ఏతాన్యపితుకర్మాణి సంగంత్యక్త్వా ఫలానిచ ।

కర్తవ్యానీతిమేపార్థ నిశ్చితం మతము త్తమం ॥ ౬॥

టీ|| పార్థ = యలో అజ్ఞాననే, ఏతానికర్మాణ్యపి = ఈ పూర్వోక్త కర్మగళు, సంగం = మమతా అభిమానస్నేహరూప సంగవన్ను, ఫలాని చ = స్వర్గాదిఫలవన్ను, త్యక్త్వా = బిట్టు, కర్తవ్యాని = మాడతక్కద్దెవే. ఇతి = యంబోదు, మే = నన్న, ఉత్తమం = ఉత్తమవాద, నిశ్చితం = నిశ్చయవాద, మతం = మతవు. తా|| అభిమానస్నేహవన్నూ స్వర్గాదిఫలాపేక్షేయన్నూ బిట్టు యజ్ఞాదిగళన్నమాడోణవే నన్నముఖ్యఅభిప్రాయవు. కర్మగళన్నమాడబేకాద్దిలవెంత జ్ఞానిగళు హేళిద్దక్కూ అభిమానరూప స్నేహవన్నూ స్వర్గాదిఫలాపేక్షేయన్నూ మాడతక్కద్దలవెంతలే అభిప్రాయ. ఆదప్రయుక్త అవర మతక్కూ విరోధవిన్.

అ॥ కర్మత్యాగవెందరె. ఆకర్మగళన్నమాడదే సర్వభావిడోణవు అథకవల్ల, యంబోదరన్న విశదమాడుతూ “త్యాగోపిత్రివిధః” యంతపేళిరువ మూరువిధ త్యాగవన్ను విస్తారమాడుతూరె.

మూ॥ నియతస్యతుసన్యాసః కర్మణోనోపపద్యతే ।

మోహోత్తస్యపరిత్యాగ స్తమసంపరికీర్తితః ॥ 2॥

టీ॥ నియతస్యతు=వర్ణాశ్రమోచితవాద, కర్మణః=కర్మకై, సన్యాసః=బిడోణవు, నోపపద్యతే=యుక్తవాగువదిల్ల, మోహోత్=మిథ్యాజ్ఞానరూపవాద మోహాదింద, తస్య=అయజ్ఞాదికర్మద, పరిత్యాగః=బిడోణవు, తామసః=తమోగుణకార్యవెంత, పరికీర్తితః=పేళల్నట్టదె. తా॥ “స్వయజ్ఞాదీకపరిత్యజ్య నిరయంయాత్యసంశయః-తమగె విహితవాద యజ్ఞాదిగళన్నబిట్టరె నరకవన్నహొందుతూనె, ఇదక్కె-సంశయవిల్ల” యంబ పాద్యపురాణనచనదింద వర్ణాశ్రమోచితకర్మగళన్నబిడోణవెంబదక్కె సంగఫలాపేక్షగళన్న బిడోణవెంతలేఅథక. యారు ఈ అథకవన్నతిళియదే సర్వభావిడోణవే కర్మత్యాగవెంతతిళదు యజ్ఞాదికర్మగళన్న బిడుతూరో అదరన్న తామస త్యాగవెంత తిళిబేకు.

మూ॥ దుఃఖమిత్యేవ యత్కర్మ కాయక్లేశ భయాత్త్యజేత్ ।

సకృత్స్వరాజసంత్యాగం నైవత్యాగఫలంలభేత్ । ౩॥

టీ॥ దుఃఖమిత్యేవ=దుఃఖసాధనవెంతలే, కాయక్లేశభయాత్=దేహక్కె శ్రమవాగుత్తదె యంబ భయదింద, కర్మ=కర్మవన్న, త్యజేత్=బిడోణవెంబోదు యావదో, తత్=రాజసంత్యాగం=ఆ రాజసత్యాగవన్న, కృత్వా=మాడి, సః=అను, త్యాగఫలం=త్యాగద ఫలవన్ను, నైవలభేత్=హొందలారను. తా॥ యావపురుషను కర్మానుష్ఠానకష్టవాదద్దు, దేహక్కె శ్రమవాగుత్తదె, యంబభయదింద మాడదే బిడుతూనో లంఘా రాజసవాద త్యాగదింద అవగె భగవత్ప్రీతి యంబోఫల ఉంటాగువదిల్ల.

మూ॥ కార్యమిత్యేవయత్కర్మ నియతం కురుతేజాన ।

సంగంత్యక్త్వా ఫలం చైవ నత్యాగః సాత్వికోమతః॥౯॥

టీ॥ అజాన=యలోఅజాననే, యత్=యావకర్మవన్న, కార్యమిత్యేన=అవశ్యమాడతక్కదేవే మాడదిద్దరె ప్రత్యవాయ సంభవిను త్తదె యంబ బుద్ధియింద, సంగం=నన్నదుయంబ సేహవన్ను, ఫలం చైవ=ఫలవన్నూ, త్యక్త్వా=బిట్టు, నియతం=వర్ణాశ్రమోచితవాద, (యత్ క్రియజే=యావకర్మపు మాడల్పడుత్తదో) సాత్వికః=సాత్వికపు, సాత్వికః=సాత్వికత్యాగవెంత, మతః=హేళల్పట్టదె. తా॥ వర్ణాశ్రమోచితవాద విహితకర్మగళన్న మాడదిద్దరె ప్రత్యవాయ సంభవిను త్తదెయంతిళదు సంగవన్నూ ఫలాపేక్షయన్నూ బిట్టు కర్మగళన్న మాడోణవే సాత్వికత్యాగవెంత తిళితక్కద్దు.

మూ॥ నద్వేష్ట్య కుశలంకర్మ కుశలేనానుషజ్జతే ।

త్యాగీనత్వసమావిష్ఠో మేధావీచిన్నసంశయః ॥ ౧౦॥

టీ॥ సాత్వికత్యాగపుశ్శవర విశేషధర్మగళన్న హేళుత్తారె. అకుశలంకర్మ=కాయక్లేశదింద దుఃఖవన్న కొడువకర్మవన్న, నద్వేష్టి=ద్వేషమాడువదిల్ల, కుశలే=పూర్వసంపాదిత పుణ్యదింద ప్రాప్తవాద ఫలదల్లి, నానుషజ్జతే=ఆసక్తనాగువదిల్ల, సత్వసమావిష్ఠః=ఛందాగి సత్వగుణదింద కూడిదవనాద, మేధావీ=భగవంతన తత్వగళన్న తిళదవనాద, చిన్నసంశయః=పరతత్వ అపరతత్వ విషయదల్లి, అథవా, భగవత్ప్రీతికరవాద ధర్మగళన్న అనుష్ఠిసువదరల్లి, సంశయశ్చల్లదే ఇద్దవనాద పురుషను, త్యాగీ=పరమాత్మనల్లి సర్వకర్మగళన్న సమర్పణమాడోవనాగి, సాత్వికత్యాగియాగి, భవతి=ఆగుత్తానె.

అ॥ “కర్తవ్యానీతి” యంబ పూర్వజ్ఞోకదల్లి త్యాగవెంబ శబ్దకై సంగఫలగళ త్యాగవెంతలే అథా; యంత తమసిద్ధాంత నిశ్చయసల్పటితు. ఈగ “త్యాగ్యిదోషవత్-కర్మగళన్న పరిత్యాగమాడజేతు” యంత హేళిదపక్షకై యావదు

బీజవో అదరన్న ఖండిసువదగోస్కర త్యాగశబ్దక్రై సర్వకర్మ పరిత్యాగవెంతలు అధవా విహితకర్మ పరిత్యాగవెంతలు అర్థవల్ల. త్యాగశబ్దక్రై ఈ అర్థః ఇల్లదే ఇరువాగ “త్యాజ్యందోషవత్” యంబువదక్రై సర్వకర్మత్యాగవెంత అర్థః హే శరీరీయంబ అభిప్రాయదింద హేతుతారె.

మూ॥ నహిదేహభృతాశక్యం త్యక్తుంకర్మాణ్యశేషతః;

యస్తకర్మఫలత్యాగీ సత్యాగీత్యభీధీయతే ॥ ౧౧॥

టీ॥ అశేషతః కర్మాణి=సమస్తకర్మగళన్న, దేహభృతా=పురుషనింద, త్యక్తుం=బిడువదక్రై, నశక్యం=భవ్యవల్లవష్టే? హి=యావకారణదింద అశక్యవో ఆదప్రయుక్త, యస్త=యావను, కర్మఫలత్యాగీ=కర్మఫలగళన్న బిట్టవనో, సరి=అవనే, త్యాగీఇతి=త్యాగీయంత, అభీధీయతే=హేతువుడుత్తానె. తా॥ “నహికశ్చిత్ క్షణమపి” యంతహేతుదప్రకార యావనాదరూ సర్వథా కర్మగళన్నమాడదే ఇరువదక్రై శక్తనల్లదే ఇద్దప్రయుక్త “త్యాజ్యందోషవత్” యంబువదక్రై సర్వకర్మత్యాగవెంత అర్థః హేతుబారదు. “స్వయజ్ఞాదీః పరిత్యజ్య-విహితవాద కర్మగళన్న బిడువదరింద సంశయవిల్లదే నరకవన్న హౌండుత్తానె” యంతహేతుదప్రకార విహితసర్వకర్మత్యాగవెంత లాదరూ అర్థఃవల్ల. ఆదప్రయుక్త “త్యాజ్యందోషవత్” యంబజ్ఞానిగళమతక్కు ఫలత్యాగవెంతలే అర్థ.

అ॥ ఈరీతియాగి త్యాగమాడదె ఇదవరన్న నినిసుత్తా త్యాగియన్న ప్రోతమాగుత్తారె.

మూ॥ అనిష్టమిష్టం మిశ్రంచ త్రివిధంకర్మణిఫలం ।

భవత్యత్యాగినాంప్రత్య సతుసన్యాసినాంక్వచిత్ ॥౧౨॥

టీ॥ అత్యాగినాం=కర్మఫలవన్న బిడదే ఇద్దపురుషరిగె, ప్రత్య=మరణానంతర, అనిష్టం=నరకాదిరూప అనిష్టవాద, ఇష్టం=కామ్యకర్మవన్న. మాడువవరిగె ఇష్టవాద స్వర్గాదిరూపవాద, మిశ్రం=ఇష్టానిష్టగ

భు కలతిమవ, త్రివిధం=మూరువిధవాద, కర్మణిఫలం=కర్మఫలపు, భవతి=ఆగు త్తు దే. సన్యాసినాన్తు=నియతకామ్యగళల్లదే ఇరువ యజ్ఞాదిగళఫలగళన్న త్యాగమాడతక్కవరాగియు, నియతకామ్యగళాద. కారీరిమోదలాద యాగగళన్నసర్వథా బిడతక్కవరాగియు ఇరువ సత్వికత్యాగిగళిగె, క్వచిత్=ఈలోకదల్యాదనూ (కర్మణిఫలం=ఇష్టానిష్టనూ ప కర్మఫలపు) నాన్తి=ఇల్ల.

వి॥ “త్యాగినాం” యంతపేళదే “సన్యాసినాం” యంత-పేళిద్దరింద త్యాగిగళాదనూ ఒందు సమయదల్లి పరకీయగోస్కరకారీరిమోదలాద నియతకామ్య కర్మగళన్న మాడుతారె. సన్యాసిగళి అందరె అదరన్నమాడమాడలారరు యంతతిళిసిద్ధారె. సన్నాసిగళూ ఫలదల్లి ఇచ్చా ఇల్లదే ఇరువదరింద త్యాగిగళివె. హింక త్యాగిగళిదవరిగె జ్ఞానభక్త్యాదిక్రమదింద అపరోక్ష ముక్తియల్లి ఆనందాతిశయరూప ఫలనూ ఆగు త్తుదే యంత. “తు” యంబశబ్దదింద తిళిసిద్ధారె. ఈ అర్థగళు ౧౨ నే అధ్యాయదల్లి భాష్యదల్లి “త్యాగిగాచ్చాన్తిరసన్తరం” యంబ శ్లోకదింద ఉపపాదనె మాడల్పట్టె.

అ॥ ఒందువత్తుదల్లి కామ్యగళాద యజ్ఞాదిగళ ఫలత్యాగిగళూ నియతవాగికామ్యగళాద కర్మగళన్న సర్వథాత్యాగిగళూ “సతుసన్యాసినాం” యంబ శ్లోకదల్లి పేళిదప్రకార నియతకామ్యకర్మగళన్న పరకీయగోస్కరవాదరూమాడదే ఇరోణ, ఇరుగళుమాత్ర సన్యాసశబ్దద అర్థవల్ల. మత్తేనందరె కర్మగళన్న అమస్యిసి అభిమానవన్న బిడోణిగళూ సన్యాసశబ్దికి అర్థవెంత పేళువదగోస్కర కర్మగళిగె కారణగళన్ని ప్రతిజ్ఞాపూర్వక పేళుతారె.

మూ॥ పంచైతానిమహాబాహూ కారణానినిబోధమే ।

సాంఖ్యకృతాంతే ప్రోక్తాని సిద్ధయేనర్వకర్మణాం॥ ౧౩॥

టీ॥ మహాబాహూ=మహాబాహుశాలియాద అజు=ననే, సాంఖ్యకృతాన్తే=కపిలనామకపరమాత్మసిద్ధ మాడల్పట్ట సాంఖ్యనామక శాస్త్రదల్లి, సర్వకర్మణాం=సర్వకర్మగళ, సిద్ధయే=సిద్ధిగోస్కర, ప్రోక్తాని=పేళల్పట్ట, పంచ=ఐదాద, ఏతానికారణాని=ఈ కారణగళన్న,

మేనన్నకడింద, నిబోధ=తిళి, శ్రోతృజనగళిగె నంబికెవుంటాగువదగో
స్కర సాంఖ్యశాస్త్రదల్లి హేళల్పట్టదె యంత హేళిద్దారె.

అ॥ పూర్వజ్ఞోకదల్లి ప్రతిజ్ఞామాడిద విషయవన్న హేళుత్తారె.

మూ॥ అధిష్ఠానం తథాకర్తా కరణంచపృథగ్విధం ।

వివిధాచపృథక్చేష్టా దైవంచైవాత్రపంచమం॥ ౧౪॥

టీ॥ అధిష్ఠానం=దేహభూమిమోదలాద అధిష్ఠానపు, కర్తా=స్వ
తంత్రకర్తనాద భగవంతను, తథా=హాగెవె, పృథగ్విధం=ప్రత్యేకవా
ద, కారణంచ=ఇన్ద్రియగళు, శ్రుక్ శ్రువ ఇత్యాది హామపాత్రగళు,
వివిధా=అనేకవిధగళాద, పృథక్=పరస్పరభిన్నగళాద, చేష్టాచ=హస్త
పాదాది క్రియాగళు, ధ్యానరూపవాదమానసక్రియాగళు ప్రధానహా
మక్కెకారణవాద ఇతరక్రియాగళు, దైవంచైవ=అదృష్టపూ, అత్ర=
ఈ కర్మవిషయదల్లి, పంచమంకారణం=ఐదనేకారణపు, అథవా, క
ర్తా=పరాధీనకర్తనాదజీవను, దైవం=భగవంతనుయంత అర్థ. తా॥ స
ర్వకర్మగళిగూ అధిష్ఠాన భగవంత ఇన్ద్రియాదిగళు, అనేకవిధక్రియా
గళు, అదృష్ట యంత ఐదు. అథవా, అధిష్ఠాన జీవ కరణ చేష్టా భగ
వంత, యంతలాదరూ ఐదు కారణగళుయంత హేళిద్దారె.

అ॥ కరణవస్త్వయాకే హేళల్లి అథవా యారిగె ఈ ఇన్ద్రియాదిగళు కర
ణగళు యంతందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ శరీరవాఙ్మనోభిర్యత్కర్మ ప్రారభతేనరః ।

న్యాయ్యంవావిపరీతంవా పంచైతేతస్యహేతవః ॥౧౫॥

టీ॥ నరః=మనుష్యును, శరీరవాఙ్మనోభి=శరీరవాక్కుమనస్సు
ఇవుగళింద, న్యాయ్యంవా=న్యాయదిందకూడిరువదాదరు, విపరీతంవా=
అన్యాయవాగిరువదాదరు, యత్ కర్మ=యావకర్మవన్న, ప్రారభతే=ఆ
రంభిస్తుత్తానో, తస్య = అవనిగె, ఏతేపంచ=ఈ అధిష్ఠానాదిఐదుగళు,
హేతవః=కారణగళు.

అ॥ అధిష్టానాది గే కర్మగళిగే కారణవాగిరువదరింద ప్రకృతసంగతిగే ప్రయోజనవేను అందర హేళుత్తారె.

మూ॥ తత్రై వంసతికర్తార మాత్మానంకేవలంతుయః

పశ్యత్యకృతబుద్ధిత్యా న్నసపశ్యతిదుర్మతిః ॥ ౧౬॥

టీ॥ తత్ర = ఆ కర్మవిషయదల్లి, ఏవంసతి = ఈశ్వరమోదలాద ఐదక్కె కారణత్వ హీగే ఇరలు, కేవలం = స్వతంత్ర్యవిల్లదే ఇరువద రింద పరప్రేరణే ఇల్లదె స్వతః క్రియారహితనాద, ఆత్మానం = జీవన్న, కర్తారం = స్వతంత్రకర్తన్నాగి, యస్తు = యావను, పశ్యతి = తిళియుత్తానో, సః = అవను, అకృతబుద్ధిత్యాత్ = శ్రవణమననాదిగళు మాడదెఇద్ద బుద్ధిఉళ్ళవనాదప్రయుక్త, దుర్మతిః = దుష్టుబుద్ధివుళ్ళవనాగి, సపశ్యతి = తత్వవన్న తిళదవనాగువదిల్ల. తా॥ కర్మగళిగే అధిష్టాన ఈశ్వరాది ఐ దుగళు కారణ. ఇదరల్లి స్వతంత్రకర్తను భగవంతనే. హీగిరలు అ స్వతంత్రకర్తనాదతన్నన్న యావనుశ్రవణమననాదిగళు ఇల్లదె ఇద్దద రింద స్వతంత్రకర్తన్నాగి తిళిథానో ఆ దుష్టుబుద్ధియు యావాగలూ తత్వవన్న తిళియలారను.

అ॥ కర్తనెంబ అభిమాన ఇద్దవన్న ఈప్రకారనిందిసే తానే స్వతంత్రకర్త నెంబ అభిమాన ఇల్లదే ఇద్దవన్న స్త్రోత్రమాడుత్తారె.

మూ॥ యస్యనాహం కృతోభావో బుద్ధిర్భ్యస్యనలిప్యతే ।

న్నహంతి ననిబధ్యతే॥ ౧౭॥

టీ॥ యస్య = యావపురుషగె, అహంకృతః = నన్నింద ఇదుమాడల్ప ట్టితుయంబ, భావః = అభిప్రాయపు, నాస్తి = ఇల్లనో, యస్య = యావనిగె, బుద్ధిః = బుద్ధియు, నలిప్యతే = ఫలాపేక్షయిందసంబంధపడువదిల్లనో, సః = స్వాతంత్ర్యజ్ఞాన ఇల్లదే ఇరువ ఆ పురుషను, ఇహాకాలోకాన్ = ఈ లోకగళన్న, హత్వాప్సి = సంహారమాడిదగూ, నలిప్యతే = సంహారమాడిద

దోషవన్నహంతువదిల్ల. యాకందరె, సహంతి = స్వాతంత్ర్యదింద సంహారమాడతేనే యంబబుద్ధియన్న మాడువదిల్లవో. తా|| స్వాతంత్ర్యాభిమానవిల్లదే యావనాదరు లోకగళన్న సంహారమాడిదరూ ఆ దోష అవనిగె ప్రాప్తవాగువదిల్ల. అందరె ఇదులోకసంహారాధావాగి ఉత్పన్నరాద రుద్రదేవరిగె అథవా యమదేవరిగెమాత్రయంత తిళిబేకు. ఇతరు అపరోక్షజ్ఞానిగళాగిద్దరూ అవరిగె ఇంథాసంహార దింద దోషతప్పదే బరువదు. ఇంద్రదేవరిగూ వృత్తాసురసంహారదింద స్వల్పబంధపు స్వల్ప అహంకారదిందలే ప్రాప్తవాగిదె యంతతిళితక్కద్దు. కర్మత్వాభిమాన ఇద్దవన్న హీగె నిందిసోణదిందలు, ఆ అభిమానఇల్లదిద్దవరన్న స్తూత్రమాడువదిందలు కర్మగళన్న మాడికర్మత్వాభిమానవన్న బిట్టిరోణపు సన్యాసవెంబ శబ్దకై అర్థవెంత హేళల్పట్టదె.

అ|| జీవగస్వతంత్రకర్మత్వ ఇల్లదిద్దరె విధినిషేధరూపవాద వేదవాక్యగళిగె వ్యర్థత్వబరదేకాగుత్తదె. యాకందరె ఆ వేదవాక్యగళిగె జడపదార్థగళాదరూ ఈశ్వరనాదరూ ముక్తజీవరుగళాదరూ విషయరల్ల. ఇతర బద్ధజీవరుగళిగూ స్వతంత్రకర్మత్వ ఇల్లదిద్దరె ఆ వేదవాక్యగళి యారన్న ఉద్దేశమాడియూ ప్రవృత్తిసలిక్కె-ఇల్ల. ఆదప్రయత్న ఆ వేదగళిగె వ్యర్థత్వబరుత్తదె, అందరె హేళత్తారె.

మూ|| జ్ఞానంజ్ఞేయంపరిజ్ఞాతా త్రివిధాకర్మచోదనా ।

కరణంకర్మకరేతి । త్రివిధంకర్మసంగ్రహం ॥ ౧౮॥

టీ|| కర్మచోదనా=కర్మగళల్లిప్రేరణేయు, జ్ఞానం=విధివిషయవాద జ్ఞానపు, జ్ఞేయం=ప్రయత్నపు అధిష్ఠానాదిగళు పురుషార్థరూపవాద జ్ఞేయపు, పరిజ్ఞాతా=సర్వజ్ఞనాగియు సర్వప్రేరకనాద భగవంతససన్నిధానపుళ్ళ జీవరాశియుయంత, త్రివిధా=మూరువిధపు, ఈ మూరునిమిత్తదింద కర్మగళల్లి ప్రేరణేయు నడియుత్తదె; అథవా, ౧౮ నే శ్లోకదల్లి “దైవంవై వాత్ర”యంత భగవంతగె కర్మగళల్లి ప్రేరకత్వపు హేళల్ప

ట్టదె. ఆ ప్రేరణేయస్వరూపవన్న హేళుత్తారె. కర్మచోదనా=కర్మగళి ప్రేరణేయు, జ్ఞానం=తిళియోణవెంతలు, జ్ఞేయం=తిళియబేకాదద్దు యంతలు, పరిజ్ఞాతా=తిళికోతక్కవనెంతలు (అంతు జ్ఞాన జ్ఞేయ పరిజ్ఞాతాయంత మూరువిభవాద భగవత్స్వరూపవెంత) త్రివిధా=మూరువిభవాదద్దు; కరణం=ఇంద్రియగళు, శ్రుక్ శ్రువ మోదలాదద్దు, కర్మ=హస్తపాదాదిగళ వ్యాపారపు, కర్తా=జీవేశ్వరయంత, కర్మసంగ్రహం=కర్మగళిగె కారణగళసంజ్ఞేపపు, త్రివిధం=మూరువిభవాదద్దు.

వి-అ॥ కర్మగళి ప్రేరణేయంబువదక్కె వస్తుతః భేదవిల్ల; అదరు అదరని మిత్రగళాద జ్ఞానాదిగళన్న అనుసరిసి ఈ ప్రేరణేయూ మూరువిభవాదద్దు యంత ఉపచారదింద హేళుట్టదె. “స్వర్గకామోదజేత” ఇత్యాదివేదగళి విధివాక్యగళు స్మృతిగళి విధివాక్యగళు, ఇరువదరింద పురుషగె తాముప్రవృత్తి సువ విషయ దల్లి ప్రేరణ అదె యంబజ్ఞానముట్టుత్తదె. ఆ జ్ఞానదింద పురుషార్థ ఉద్దేశ్యవాగి కర్మ దల్లి ఇచ్చెయుప్రయత్నరూప ప్రవృత్తియు ఈ జీవసల్లి సన్నిహితనాద భగవంతస ప్రేరణేయింద ఉంటాగుత్తదె. ఈరీతియాగి, కర్మగళి ప్రేరణె విధిజ్ఞానాదిగళు నిమిత్తగళంత తిళియతక్కద్దు విధివాక్యగళిగె యారువిషయరో అవరు పరాధీనకర్తృగళాగె ఇరుత్తారె. స్వతంత్రరాదరె అవరు విధివాక్యగళిగె విషయరాగలారరు. ఆదప్రయుక్త పరాధీనకర్తృత్వశక్తి ఉల్భజీవస విధివాక్యగళిగె విషయనెంత అవశ్య ఒప్పజేకాగుత్తదె. హిగల్లదిద్దరె, విధివాక్యగళిగె జడ ఈశ్వర ముక్తరుగళు విషయరల్లదెద్దప్రయుక్త ఇతరజీవరూను విషయరల్లదె ఇద్దరె వ్యర్థత్వబరుత్తదె. అనుయుక్తవల్ల ఆదప్రయుక్త ఇతరజీవరే విధివిషయరుయంత అవశ్యఒప్పతక్కద్దు. విధివిషయరల్లదె ఇరువ జడ ఈశ్వరముక్తరుగళి సరిబంధపడదె ఇరువ విధిజ్ఞానపు, ఆ జ్ఞానదింద ఫలదల్యూ ఫలసాధనగళి ఇచ్చెయు, సాధనక్కొసూర ప్రయత్నపు, జీవసల్లి ఉంటాగువదు అనుభవసిద్ధపు. ఆ జ్ఞానాదిసర్వక్మా “నఋతే — హే భగవంతనే నిన్న హెర్తుయావవ్యాపారపు మాడల్పడువదిల్ల” యంబశ్రుత్యనుసార భగవదధీనత్వ ఇద్దరూ అస్వతంత్ర కర్తృత్వ జీవగె ఇరోమాత్రదిందరె జీవను విధివాక్యగళిగె విషయను. కర్మఫలగళన్న హేళుదతక్కవను యంబువదు యుక్తపు. ఈ అభావన్నగి తాభాష్యదల్యూ విశదవాగి హేళిరుత్తారె. ఇదరింద జీవను స్వతఃకర్తృసల్ల, పరాధీనకర్తృను, ఇంథాజీవను విధివాక్యగళన్న తిళికొండు ప్రవృత్తిసువదగొసూర విధి: కర్మగళిగె విషయనెంబువదువ్యూగె కూడుతదె యంబశంకెయు పరిహారమాడల్పట్టితు

అ॥ సాత్వికవాద జ్ఞాన కర్మ మోదలాదద్దు ముక్తిగై కారణవాదప్రయుక్త
ఆ సాత్వికజ్ఞాన కర్మాదిగళన్న అనుష్ఠానమాదువదగోస్కర సత్వాదిగుణనిమిత్తసిం
ద ఉంటాద జ్ఞానాదిగళ భేదవన్ను హేళుతారె.

మూ॥ జ్ఞానంకర్మచకర్తాచ త్రిధైవగుణ భేదతః ।

ప్రోచ్యతేగుణసంఖ్యానే యథావచ్ఛ్రుణుతాన్యపి॥ ౧౯॥

టీ॥ గుణభేదతః=సత్వాదిగుణగళ భేదదింద, జ్ఞానం=జ్ఞానపు,
కర్మ=కర్మపు, కర్తాచ=కర్తను, త్రిధైవ=ఒందొందుప్రత్యేక మూరువిధ
పు యంత, గుణసంఖ్యానే=గుణగళన్న లెక్ష్టమాదువసాంఖ్య శాస్త్రుద
ల్లి, ప్రోచ్యతే=హేళుట్టదె. తాన్యపి=అవుగళన్న, యథావత్=క్రిమ
వాగి, శ్రుణు=కేళు. తా॥ జ్ఞాన కర్మ కర్తా ఇవుగళభేదగళన్న సాంఖ్య
శాస్త్రుప్రకార హేళుత్తేన కేళుయంత ప్రతిజ్ఞామాడిద్ధారె. ఈ సాం
ఖ్య శాస్త్రు వేదసంబంధవాదద్దు యంతతిళి.

అ॥ ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్ట జ్ఞాన మూరువిధవెంబోదరన్న హేళుతారె.

మూ॥ సర్వభూతేషుయేనైకం భావమవ్యయమిక్షతే ।

అవిభక్తం విభక్తేషు తత్ జ్ఞానం విద్ధిసాత్వికం ॥ ౨౦॥

టీ॥ విభక్తేషు=పరస్పరభిన్నగళాగియు తారతమ్యదింద కూడి
ద్దాగియు ఇరువ, సర్వభూతేషు=సర్వప్రాణిగళల్లి మత్తు ప్రకృతిమోద
లాద జడగళల్యూ, అవుగళిగై ఆధారనాగియు అవుగళకింత భిన్ననా
గియు, భావం=యావాగ్యూ ఇరువ భగవంతన్న, ఏకం=ప్రధానన్నాగి
యు, అవిభక్తం=సర్వస్థలదల్లి ఇద్దాగ్యూ ఆ అధిష్ఠానగళభేదదిందలాద
రూ నాళిల్లదే ఇద్దవన్నాగియు, యేన=యావజ్ఞానదింద, ఈ ఊతే=వి
షయాకరినుత్తానో, తత్ జ్ఞానం=ఆజ్ఞానవన్న, సాత్వికం=సాత్వికవన్నాగి,
విద్ధి=తీళి. తా॥ భగవంతను సమస్త జడజీవరుగళిగై ఆధారను, అవర
గళకింత భిన్నను ; సర్వోత్తమను ; “నస్థానతోపి” యంబ సూత్రద

ల్లి హేళిదప్రకార, స్థానగళభేదదిందలు భేద ఇల్లదే ఇద్దవను (అందర సర్వరూపగళల్యూ నిర్దోష అశేషసద్గుణగళింద పూర్ణను) యావని ధనాశపూ ఇల్లదవను యంబజ్ఞానవే సాత్వికజ్ఞానపు.

మూ॥ పృథక్త్వేనతు యజ్జ్ఞానం నానాభావాః పృథగ్వీధాః ।

వేత్తిసర్వేషు భూతేషు తజ్జ్ఞానంవిద్ధిరాజసం ॥ ౨౦॥

టీ॥ యత్ జ్ఞానం=యావజ్ఞానపు, సర్వేషుభూతేషు=సమస్తప్రాణి గళల్లి, పృథక్త్వేన=తమగళల్లేభేద ఇద్దవుగళన్నాగి, వేత్తి=విషయీకరినుత్తదో, ఇదరన్నే స్వప్యవాగి తిళినుత్తారె. నానాభావాః=నానాప్రకారగళాద, జీవజడరూపపదార్థగళన్న, పృథగ్వీధాః=పరస్పరభిన్న గళన్నాగియు, ఉత్తమాధమగళన్నాగియు, వేత్తి=విషయీకరినుత్తదో (అందరె భగవంతసల్లదే ఇతరవిషయగళల్లి యథార్థవాగిమంథ మత్తు భగవత్స్వరూపవన్న సందేహవాగి విషయీకరినుత్తదో) తత్ జ్ఞానం=ఆజ్ఞానవన్న, రాజసం=రాజసవన్నాగి, విద్ధి=తిళి. తా॥ భగవంతస విషయదల్లి సంశయవాగియు ఇతర జీవజడరుగళల్లి యథార్థవాగియు ఇరువజ్ఞానపు రాజసజ్ఞానపు. “తు” యంబశేబ్దదింద ఈవిశేషార్థవన్న హేళిద్ధారె.

మూ॥ యత్తుకృత్స్నవదే కస్మిన్కార్యేనక్తమహైతుకం ।

అతత్వార్థవదల్పంచ తత్తామసముదాహృతం ॥ ౨౧॥

టీ॥ ఏకస్మిన్కార్యే=ఒందు జీవనల్లి, కృత్స్నవత్=బ్రహ్మసహగె, యత్=యావజ్ఞానపు, నక్తం=సంబంధపట్టదో, (అందరె పరబ్రహ్మను తన్నన్నహ్యగె తిళియుత్తారో హగెజీవన్న బ్రహ్మయంత విషయీకరినుత్తదో) తత్=ఆజ్ఞానపు, తామసం=తామసవాగి, ఉదాహృతం=హేళల్పట్టదె, తథా=హగె, ఏకస్మిన్కార్యేకృత్స్నవత్ యత్ వేత్తితత్ తామసం=ప్రపంచవన్న హ్యగె తిళియుత్తారోహగె జీవన్న జగత్స్వ

రూపవన్నాగి విషయీకరిసువజ్ఞానపు తామసజ్ఞానపు, ఏకస్మిక్ కాశ్యే కృత్స్నవత్ యత్ వేత్తితత్ తామసం=ఒబ్బజీవనే సమస్తజగత్స్వరూప నాగిద్ధానె యంత విషయీకరిసువజ్ఞానపు తామసజ్ఞానపు, యత్=యా వజ్ఞానపు, అహేతుకం=యుక్తిఇల్లదే ఇద్దద్దో, అతత్వార్థవత్=అసత్య వాదవిషయగతుల్యద్దో (అందర సదసద్విలక్షణ ఇత్యాదిరూపవాద ఇల్లదే ఇద్ద ఆకారగళ కల్పనెయింద కూడిద్దో) అల్పంచ=అజ్ఞాన బహుళ వాగిరువదరింద అల్పజ్ఞానక్కె సమానవాదద్దో, తత్=అజ్ఞానపు, తామసం=తామసజ్ఞానపు.

వి.అ॥ ప్రపంచవన్ను కూడ అర్థదల్లి తోకోబేకాగిద్దప్రయుక్త “జీవవత్” యంత హేళదే, “కృత్స్నవత్” యంత హేళిద్ధార. ఈ “కృత్స్నవత్” యం బపదదింద కార్యవల్లదే ఇరోణమోదలాద సమస్తగుణపూర్ణనాద కృత్స్నవద వాచ్యనాద భగవంతగూ, కార్యనాగిరోణదరింద ఆ భగవంతగ అధీననాగిరువ జీవ గూ ఆ భేదజ్ఞాన మిథ్యాజ్ఞానవాద ప్రయుక్త తామసజ్ఞానవే యంత ఉపపాగ నెమాడ ల్పట్టద. “ఏకస్మిక్” యంబ పదవన్న ఒబ్బజీవన అజ్ఞానదిందలే ఈ సర్వప్రపంచ పూ కల్పితపు యంబ మతవన్న సంగ్రహవాగి హేళువదగోస్కర హేళిద్ధార. జీవ న్న పరబ్రహ్మ నెంతలు సర్వప్రపంచరూపనెంతలు యావజ్ఞాన విషయీకరిసుత్తదో యంబపూర్వార్థక్కు “అహేతుకం” ఇత్యాది ఉత్తరార్థక్కు పునరుక్తిదోష తోరుత్తద. పూర్వార్థదల్లి హేళిరువ అహేతుక మోదలాద మూరుజ్ఞానగళల్లి ఒందొందూ తామసవే. పూర్వార్థదల్లి హేళిద మిథ్యాజ్ఞానదిందకూడిద్దరే అతితా మసగళుయంత తిశిసువదగోస్కర మత్తు హేళిద్ధారయంత పునరుక్తియిల్ల. అథవా మేలేపూర్వార్థదల్లి ఆర్థహేళిదప్రకార మూరువిధ అజ్ఞానపూ అహేతుకవాద అజ్ఞానపు, అతత్వార్థవాద అజ్ఞానపు, అల్పవాద అజ్ఞానపు, అంతు ఆరువిధ అజ్ఞానగ క్త ప్రత్యేక తామసగళేయంత తిశిసిద్ధార. ఆదప్రయుక్త పునరుక్తిఇల్ల.

ఆ॥ పూర్వదల్లి ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్టంథా గుణగళింద ఉంటూద కర్మతై విధ్యవ న్న 3 శ్లోకగళింద హేళుత్తార.

మూ॥ నియతంసంగరహిత మరాగ ద్వేషతక్రృతం ।

అఫలప్రేపునాకర్మ యత్తత్సత్వికముచ్యతే॥ ౨౩॥

టీ|| నియతం = పరమాత్మసర్వోత్తమనెಂಬ జ్ఞాన భక్తిపూర్వక
 వాగి భగవదర్పణబుద్ధియింద మాడల్పడువదాగియు తమతమవర్ణాశ్ర
 మోచితవాగియు, సంగరహితం=నన్నదు యంబన్నహిల్లదాగియు
 ఇరువ, అరాగద్వేషతః=కీర్తియల్లి అపేక్షెల్లదె అపకీర్తియల్లిద్వే
 షెల్లదే, కృతం=మాడల్పట్టదాగియుఇరువ, అఫలప్రేపునా = ఫల
 హాంద బేకుయంబ ఇచ్చాల్లదె ఇద్దవనింద, కృతం=మాడల్పట్టదాగి
 యు ఇరువ, యత్ కర్మ=యావకర్మనో, తత్=అదు, సాత్వికం=సాత్విక
 కర్మవెంత, ఉచ్యతే=హేళల్పడు త్తదె. తా|| పరమాత్మను సర్వోత్తమ
 నెంబ జ్ఞాన భక్తి పూర్వకవాగియు భగవదర్పణబుద్ధియిందమాడల్పడు
 వదాగియు ఇరువ తమతమవర్ణాశ్రమోచితకర్మయావదో ఇదేనియతక
 ర్మవు. ఇదరన్నే “మయిసర్వాణిక ర్మాణి” యంబ శ్లోకదల్లి విధిసిద్ధారె.
 ఇదరన్నే “యేమేమతం” యంబ శ్లోకదల్లి ముక్తికారణవెంత హే
 ధారె. యావకర్మవన్నమాడిదరె ఫలప్రాప్తియు యావదరన్నమాడదే
 ఇద్దరె ప్రత్యవాయ ఉంటాగుత్తదో ఈకర్మవె నియతకర్మవు. ఫలాపేక్ష
 ఇల్లదవను కీర్తిప్రాప్తి అ పకీర్తిపరిహార ఇవుగళ ఉద్దేశ్యెల్లదే నందు
 యంబ మమతాయెల్లదే యావనుపూర్వోక్తనియతకర్మవన్న మాడు
 త్తానో ఆ కర్మవె సాత్విక కర్మవు.

మూ|| యత్తు కామేషు సాకర్మ సాహంకారేణవాపునః ।

క్రియతే బహులాయాసం తద్రాజసముదాహృతం ॥

టీ|| యత్తు=యావకర్మవు, కామేషునా=ఫలప్రాప్తియల్లి ఇచ్చా
 వుశృంభా, సాహంకారేణవా=కర్మత్వాభిమాన సహితనాదంభాపు
 రుషనింద, బహుళాయాసం=బహుశ్రమయుక్తవాగి, క్రియతే=మాడ
 ల్పడు త్తదో, తత్=ఆకర్మవు, రాజసం=రాజసకర్మవెంత, ఉదాహృతం=
 హేళల్పట్టదె.

మూ|| అనుబంధంక్షయంహింసా మనవేత్స్యచపౌరుషం ।

మోహాదారభ్యతేకర్మ యత్తతామసముచ్యతే ॥ ౨౫॥

టీ|| అనుబంధం=మత్తొందు కర్మద సంబంధవన్ను, త్తయం= నాశవన్ను, హింసాం=పరకీయరిగె ఉపద్రవవన్ను, పౌరుషం=ఆకర్మ వన్ను మాడువదరల్లి తనగెసామర్థ్యవన్ను, అనవేత్త్యం=నోడదే, య త్ కర్మ=యావకర్మపు, మోహత్=నానేక ర్తనుయంబ మిథ్యాజ్ఞానదిం ద, ఆరభ్యతే=ప్రారంభింపబడు తదో, తత్=ఆ కర్మపు, తామసం=తామస కర్మవెంత, ఉచ్యతే=హేళబడు త్తదే.

౧౪|| హర్షదగల్లి ప్రతిజ్ఞామాడలట్టుండా గుణగళింద వంటాగువ కర్తృ తెవిదం వన్న హేళత్తారె.

మూ|| ముక్తసంగోఽనహంవాదీ ధృత్యుత్సాహసమన్వితః |

సిద్ధసిద్ధోఽనిర్వికారః కర్తాసాత్వికఉచ్యతే || ౨౬||

టీ|| యః=యావను, ముక్తసంగః=ఫలదల్లి అపేక్షాఇల్లదవనో, అనహంవాదీ=సర్వపూ భగవంతన అధీనవెంబనిశ్చయ ఇరువదరింద లే నానుక ర్తనల్ల యంత హేళోవనో (అందరె నానేక ర్తనెంబ అభిమా నఇల్లదవనో) ధృత్యుత్సాహసమన్వితః=కర్మమాడువాగె నిర్బంధవా గి బరువ దుఃఖివన్న సహిసికొంబోణపు, కర్మగళన్నమాడబేకెంబ అభి లాషెయు ఇవుగళిందకూడిదవనో, సిద్ధసిద్ధోఽనిర్వికారః=ఫలసిద్ధవాద రె సంతోషపు ఫలసిద్ధవాగదద్దరెదుఃఖిపు, యంబ వికారఇల్లదవనో, సః=అవను, సాత్వికకర్తా=సాత్విక క ర్తనెంత, ఉచ్యతే=హేళబడు త్తానే.

మూ|| రాగీకర్మఫలప్రేప్సుః లుభోహింసాశ్మకోఽశుచిః |

హర్షశోకాన్వితః కర్తా రాజసవిపరిత్యజః || ౨౭||

టీ|| యః=యావను, రాగీ=కీర్తి మోదలాదవుగళల్లి అపేక్షాపుశ్శ గో, కర్మఫలప్రేప్సుః=కర్మఫలవన్న హాంబ బేకెంబ ఇచ్ఛాపుశ్శవనో, భః=కర్మమాడోవిషయద ల్లి మాడబేకాద హణవెచ్చమాడ దెఇరోవ

వనో, హింసాత్మకం=హింసెమాడువస్వభావపుశ్శవనో, అశుచిః=ద్రవ్యదే
శకాలాదిగళల్లి శుద్ధిఇల్లదవనో, మార్వశోకాన్వితం=ఫలసిద్ధవాదరె సం
తోష ఫలసిద్ధవాగదిద్దరె దుఃఖ ఇపుగళిందకూడిదవనో, సరి=అవను, రా
జసరికర్త=రాజసకర్తనెంత, పరికీర్తితం=హేళల్పడుతానె.

మూ॥ అయుక్తప్రాకృతస్త్వం శతోనైకృతికోఽలసః ।

విషాదీదీఘసూత్రీచ కర్తాతామసఉచ్యతే ॥ ౨౮॥

టీ॥ యః=యావను, అయుక్తం=భగవదర్పణమోదలాద యోగ
ఇల్లదిద్దవనో, ప్రాకృతం=భగవంతన భక్తియింద శ్రేష్ఠనాగి మాడ,
ల్పడలిల్లవో, స్తవం=తానే శ్రేష్ఠనెంబ బుద్ధియింద యారిగునప్రమాదవ
నో, శతం=గూఢవాదద్వేషదింద కర్మగళన్నమాడోవనో, నైకృతి
కం=నీచకర్మగళన్నమాడోవనో, అలసః=కెలసమాడబేకాద సమయద
ల్యూ మాడదేగిరోవనో, విషాదీ=సర్వవ్యాపారవన్నునిందిరినువద క్కె
కారణవాద మనోదార్పల్పపుశ్శవనో, అథవా, కెలసమాడబేకాదసమ
యబందిద్దరూ అనంతరమాడోణవెంత యోచిను త్తిరువనో, దీర్ఘసూత్రీ
చ=పరకీయరు బహుళదివసక్కె పూర్వదల్లిమాడిద దోషవన్ను అనుచి
తవెంత సూచనెమాడు త్తిరువనో, సరి=అవను, తామసకర్త=తామసక
ర్తనెంత, ఉచ్యతే=హేళల్పడుతానె.

అ॥ ఈప్రకారజ్ఞానకర్మకర్తా ఇపుగళిగె గుణగళింద వుంటాద త్రైవిధ్యవ
న్న హే, ఈగ బుద్ధి భృతి ఇపుగళిగె గుణగళింద వుంటాగువ భేదగళన్న ప్రతిజ్ఞా
పూర్వక తితిసుతారె.

మూ॥ బుద్ధేర్భేదంధృతైశ్చైవ గుణతస్త్రివిధంశృణు ।

ప్రోచ్యమానమశేషేణ పృథక్తేనధనంజయః ॥ ౨౯॥

టీ॥ ధనంజయః=అజాననే, బుద్ధేః=బుద్ధిగు, ధృతేశ్చ=ధైర్యకు, గుణతః=సత్వాదిగుణగళిందఉంటాద, త్రివిధం=మూరువిధవాద, మ

యా=నన్నింద, పృథక్త్వేన=ప్రత్యేకవాగి, ప్రోచ్యమానం=హేళుడుత్తి
రువ, భేదం=భేదవన్న, అశేషేణ=సంపూర్ణవాగి, శ్రుణు=కేళు, కేళిఅ
దరల్లి ఆసక్తియన్నమాడు.

మూ॥ ప్రవృత్తించ నివృత్తించ కార్యాకార్యేభయాభయే |
బంధంమోక్షంచ యావేత్తి బుద్ధిం సాపార్థసాత్వికీ॥ 30॥

టీ॥ యా=యావబుద్ధియు, ప్రవృత్తిం=సంసార ప్రవృత్తిగె కా
రణవాద ధర్మవన్ను, నివృత్తించ=సంసారనివృత్తిగె కారణవాదధర్మ
వన్ను, కార్యాకార్యే=కర్తవ్య అకర్తవ్యగళన్ను, భయాభయే=కర్త
వ్యాకర్తవ్య నిమిత్తగళింద ఉంటాగున భయవన్ను భయఇల్లదే ఇరో
ణవన్ను, బంధం=బంధదప్రకారవన్ను, మోక్షంచ=మోక్షదప్రకార
వన్ను, వేత్తి=తిళియు త్తదో, పార్థ=యలో అజ్ఞాననే, సాబుద్ధిం=ఆబు
ద్ధియు, సాత్వికీ=సాత్వికబుద్ధియు.

వి-అ॥ ప్రవృత్తి ధర్మాదిగళన్న బుద్ధితిళియు త్తదెయంత ఉపచారదింద హేళి
ద్దు. వస్తుతః బుద్ధియింద పురుషును ఆపుగళన్న తిళిథానె. ఆబుద్ధి సాత్వికబుద్ధి.

మూ॥ యయాధర్మ మధర్మంచ కార్యంచాకార్యమేషచ |
అయథావత్ప్రజానాతి బుద్ధింసా పార్థరాజనీ ॥ 31॥

టీ॥ హేపార్థ=యలో అజ్ఞాననే, యయా=యావబుద్ధియింద,
ధర్మంచ=ధర్మవన్ను, అధర్మంచ=అధర్మవన్ను, కార్యంచ=కార్యవన్ను
అకార్యంచ=అకార్యవన్ను, అయథావత్ ప్రజానాతి=తప్పదెసరియా
గి తిళియువదిల్లవో (అందరె కెలవుగళన్న సరియాగియు కెలవుగళన్న
వ్యత్యాసవాగియు తిళియు త్తదో), సా=ఆబుద్ధియు, రాజనీబుద్ధిం=రాజ
నబుద్ధియు.

మూ॥ అధర్మంధర్మమితియా మన్యతేతమసావృతా |

సర్వాథా విపరీతాంశ్చ బుద్ధింసాపారతామనీ॥ 32॥

టీ॥ హేపార్థ=యలో అజాననే, యః=యావబుద్ధియు, అధర్మం = అధర్మవన్న, ధర్మమితి=ధర్మవెంత, మన్యతే = తిళియుత్తదో, (ఇష్టుమాత్రవే అల్ల) తమసా ఆవృతా=అజ్ఞానదింద వ్యాపరినల్పట్టదాగి, సర్వార్థా=సమస్తపదార్థగళన్ను, విపరీతా=వృత్త్యాసవాగి, (అందరె సత్యవాద ప్రపంచవన్న అసత్యవన్నాగియు ఈశ్వర ఇద్దరు ఇల్లవెంతలు పరాధీనవన్న పరాధీనవల్లవెంతలు నిత్యవల్లద్దరన్న ప్రతిక్షణదల్యూ నాశహాందతక్కడ్డు యంతలు) మన్యతే=తిళియుత్తదో, సాబుద్ధిః=ఆబుద్ధియు, తామసీ=తామసబుద్ధియు.

ఆ॥ పూర్వదల్లి ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్ట దైర్ఘ్యద 3 విధవన్న హేతుత్తరె.

మూ॥ ధృత్యా యయాధారయతే మనఃప్రాణేంద్రియక్రియాః |
యోగేనావ్యభిచారిణ్యా ధృతిః సాపార్థసాత్వికీ॥ 33॥

టీ॥ అవ్యభిచారిణ్యా=విహితవాద విషయపుశ్చంధా, యోగేన (యుక్తయా)=భగవద్భక్తి హుపయోగదింద కూడిరువ, యయా ధృత్యా=యావధృతియింద (అందరె కర్మగళల్లి నిర్బంధవాగిబరువ దుఃఖవన్ననహిసోణవు) మనఃప్రాణేంద్రియక్రియాః=మనస్సుప్రాణ ఇంద్రియగళు ఇవుగళవ్యాపారగళన్న, ధారయతే=ధరిసుత్తానో, హేపార్థ=యలో అజాననే, సాధృతిః=అధృతియు, సాత్వికీ=సాత్వికధృతియు. తా॥ మనస్సు ప్రాణ ఇంద్రియ ఇవుగళవ్యాపారగళన్న విహితవిషయగళల్యూ భక్తియోగదల్యూ ఉపయోగపడిసువదక్కె సాధకవాద ధృతియు సాత్వికధృతియు.

మూ॥ యయాతుధర్మకామార్థా ధృత్యాధారయతేజాన |
ప్రసంగేన ఫలాకాంక్షీధృతిః సాపార్థరాజినీ॥ 34॥

టీ॥ హే అజానన=యలో అజాననే, యయాధృత్యా=యావధృతియింద, ధర్మకామార్థాతు=ధర్మ కామ అధికగళన్న, ధారయ

తే=ధరిసుత్తానో, హేపార్థ=యలో అజ్ఞాననే, (యయా=యావద్భృతి
యింద, ప్రసంగేన=కర్మగళి అధికవాద నన్నదుయంబ స్నేహదింద
ఫలాకాంక్షి=ఫలగళన్న అపేక్షిసుత్తానో, స=ఆధృతియు, రాజసీధృతిః=
రాజసధృతియు. తా॥ ధర్మార్థకామగళిగె సాధకవాగియు కర్మగళి
అధిక అభిమానదింద ఫలగళన్న అపేక్షిసువదక్కె సాధకవాగిరువ ధృ
తియు రాజస ధృతియు.

మూ॥ యయాస్వప్నంభయం శోకం విషాదం మదమేవచ ।
నవిముంచతి దుర్మేధానిధృతిః సాపార్థతామసీ॥ 3౫॥

టీ॥ హేపార్థ=యలో అజ్ఞాననే, దుర్మేధాని=దుష్టబుద్ధివుళ్ళ
పురుషను, యయా=యావద్భృతియింద, స్వప్నం=అధికనిద్రెయన్ను,
భయం=భయవన్ను, శోకం=దుఃఖివన్ను, విషాదం=మనస్సినదుర్బల
త్వవన్ను, మదమేవచ=మదవన్ను, నై వముంచతి=బిడువదల్లనో, స=
ఆధృతియు, తామసీధృతిః=తామసధృతియు. తా॥ అతినిద్రా భయ
దుఃఖ మనోచార్బల్య, ఇవుగళింద సూచితవాద భగవద్వేష మోదలాద
నిషిద్ధగళాదసర్వవిషయగళిగూ సాధకవాద ధృతియు తామసధృతియు.

ఆ॥ గుణగళింద వుంటాగువ మూరువిధసుఖవన్న ప్రతిష్ఠాపూర్వక హేళుత్తార.

మూ॥ సుఖంత్యిదానీంత్రివిధం శృణుమేభరతర్షభ ।
అభ్యాసాద్రమతేయత్ర దుఃఖాంతంచ నిగచ్ఛతి॥ 3౬॥

టీ॥ హే భరతర్షభ = భరతకులదల్లి శ్రేష్ఠనాద అజ్ఞాననే,
యత్ర=యావసుఖదల్లి, అభ్యాసాత్=బహుకాల అభ్యాసదింద, రమ
తే=మత్తు మత్తు క్రీడిసుత్తానో, దుఃఖాంతంచ = దుఃఖదనాశవన్ను,
నిగచ్ఛతి=అధికవాగి హొందుత్తానో, త్రివిధం=మూరువిధవాద, సు
ఖంతు=సుఖవన్ను, ఇదానీం=ఈగ, మే=నన్నకడింద, శ్రుణు=కేళు.

మూ॥ యత్తద్రేవిషమివ పరిణామేఽమృతోపమం ।

తత్సుఖంసాత్వికం ప్రోక్త మాత్మబుద్ధిప్రసాదజం॥ 3౭॥

టీ|| యత్ =యావప్రసిద్ధవాదసుఖపు, అగ్రే=ఆరంభదల్లి, విషమి
వ=ప్రయాసదింద సాధినబేకాగిద్దప్రయుక్త విషదహాంగ ఇరువదో, ప
రిణామె=ముగియువాగె, అమృతోపమం=అమృతక్కెసమాననో, ఆత్మ
బుద్ధిప్రసాదజం=పరమాత్మన అనుగ్రహదిందలు బుద్ధియనైర్మల్యదిం
దలు (స్వతఃవిషయగళల్లి ప్రవృత్తినదే ఇరోణపు) ఉంటాగువదో, తత్
సుఖం=ఆ సుఖపు, సాత్వికం=సాత్వికసుఖవెంత, ప్రోక్తం=హేళల్పట్టదె.

వి-ఆ|| “అభ్యాసాత్ రమతే” యంబ పూర్వశ్లోకద ఉత్తరాధికావన్నా ఈ
సాత్వికసుఖదలక్షణక్కె అన్వయిసికొబహుదు. ఈ అన్వయదల్లి ఆ పూర్వాధికా
మాత్రదిందప్రతిష్ఠైయన్న హేళిద్ధారె యంతతిశేషు.

మూ|| విషయేంద్రియసంయోగా ద్యత్తదగ్రేమృతోపమం ।
పరిణామేవిషమివ తత్సుఖం రాజసంస్మృతం ॥ 3౮॥

టీ|| విషయేంద్రియసంయోగాత్ =శబ్దాదివిషయగళిగూ శ్రోత్రాది
ఇంద్రియగళిగూ సంబంధపింద ఉంటాగువ విషయానుభవదింద వుం
టాగువ, యత్ తత్ =యావప్రసిద్ధవాదసుఖపు, అగ్రే=ఆరంభదల్లి, అ
మృతోపమం=అమృతక్కెసమాననో, పరిణామె=ముగియువాగె, విష
మివ=దుఃఖప్రదవాద ప్రయుక్తవిషదహాగె ఇరువదో, తత్ సుఖం=ఆ
సుఖపు, రాజసం=రాజసవెంత, ప్రోక్తం=హేళల్పట్టదె.

మూ|| యదగ్రేచానుబంధేచ సుఖం మోహనమాత్మనః ।
నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం తత్తామసముదాహృతం ॥ ౩౯॥

టీ|| యత్ సుఖం=యావసుఖపు, అగ్రే=ఆరంభదల్లి, అను
బంధేచ=పరిపక్వదల్లి, ఆత్మనః=తనగె, మోహనం = పరవశత్వవన్ను
మాడువదో, నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం=నిద్రె ఆలస్యప్రమాద (అందరె
అధర్మదల్లిబుద్ధి) ఇపుగళింద ఉంటాగువదో, తత్ =ఆసుఖపు, తామసం=
తామససుఖవెంత, ఉదాహృతం=హేళల్పట్టదె.

అ॥ సర్వజీవరుగళూ గుణత్రయదింద బద్ధరాగిరువదరింద మూరువిధరాగి
ధార యంబువదరన్న హేళుతారె.

† మూ॥ నతదస్త్రపృథివ్యాంవా దివిదేవేషువాపునః ।

సత్త్వంప్రకృతిజైర్ముక్తం యదేభిస్సాత్త్రిభిర్గుణైః॥౪౦॥

టీ॥ యత్ సత్త్వం=యావ(ప్రాణిసమూహాపు, ప్రకృతిజైః=ప్రకృ
యిందపుత్పన్నవాద, ఏభిఃత్రిభిఃగుణైః=ఈ సత్త్వాదిమూరుగుణగళింద,
ముక్తం=బిడల్తుట్టద్దాగి, సాత్త్=ఆధీతో, తత్=ఆ ప్రాణిసమూహాపు,
పృథివ్యాం=భూలోకదల్యూ, దివి=స్వర్గదల్యూ, దేవేషువాపునః=దేవతి
గళల్యూదరు,నాస్త్ర=ఇల్ల. తా॥ ముక్తరు లక్ష్మి పరమాత్మ హార్తు సర్వ
ప్రాణిగళూ సత్త్వాదిగుణగళిందబద్ధరే. ముక్తరుగళన్న శేరసదే ఇరోద
కోస్కంరలె పృథివ్యాం ఇత్యాదిపదగళన్న హేళిద్దారె.

అ॥ ఈగ బ్రాహ్మణమోదలాద అధికారిగళిగె గుణగళింద ఉంటాద కర్మవి
భాగవన్న హేళుతారె.

మూ॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం శూద్రాణాంచపరంతప ।

కర్మాణిప్రవిభక్తాని స్వభావప్రభవైర్గుణైః ॥ ౪౧॥

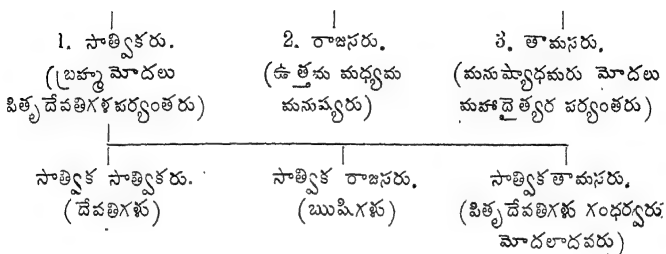
టీ॥ పరంతప=శత్రుసంహారకనాద అజాననే, బ్రాహ్మణక్షత్రి
యవిశాం, బ్రాహ్మణరు క్షత్రియరు వైశ్యరు ఇవరుగళిగె, శూ
ద్రాణాంచ=శూద్రరిగు, స్వభావప్రభవైః=స్వభావనన్న అనుసరిసిరు
వ, గుణైః=సత్త్వాదిగుణగళింద, కర్మాణి=కర్మగళు, ప్రవిభక్తాని=విభా
గనల్తుదె (అపుగళన్న నన్నకడిందకేళు)

వి-అ॥ బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్యరిగె ద్విజత్వ వేదాధికార అదె, శూద్రరిగె
ఇల్ల, యంతతిళిసువదక్కాగె ఈ మూరుజనరుగళన్న ఒందువాక్యదిందలు, శూద్ర
రన్న ప్రత్యేక పదదిందలు హేళిద్దారె.

అ॥ పూర్వోక్త ౪ జాతిగళకర్మగళన్నక్రమమాగి ౩ శ్లోకగళిందతిళిసుతారె.

† సాత్వికాది జీవగుణ విభాగము.

జీవగుణము.

సాత్వికసాత్వికసాత్వికరు. సాత్వికసాత్వికరాజసరు. సాత్వికసాత్వికతామసరు.
(బ్రహ్మమోదలు రుద్రపర్యంతరు) (ఇంద్రదేవరు) (బృహస్పతి మోదలారవరు)

సాత్వికసాత్వికసాత్విక సాత్వికరు. (బ్రహ్మనాయుగుణు)	సాత్వికసాత్వికసాత్విక రాజసరు. (సరస్వతీ భారతీ)	సాత్వికసాత్వికసాత్విక తామసరు. (రుద్రదేవరు)
---	---	--

2. రాజసరు.

రాజస సాత్వికరు.

(బ్రాహ్మణమోదలు పుల్కన (చందాళ) పర్యంతరాద భగవద్భక్తురు)

రాజససాత్వికసాత్వికరు. (బ్రాహ్మణురు)	రాజససాత్వికరాజసరు. (*క్షత్రియురు. † వైశ్యురు)	రాజససాత్వికతామసరు. (‡ శూద్రురు)
--	--	------------------------------------

† పరమహంసరు.	హంసరు.	‡ బహుదకరు.	§ కుటీచకరు.
-------------	--------	------------	-------------

3. తామసరు.

తామససాత్వికరు. (మనుష్యాధమరు)	తామసరాజసరు. (దైత్యభృత్యురు)	తామసతామసరు. (మహాదైత్యురు)
---------------------------------	--------------------------------	------------------------------

గీతావివృతివాక్యగణిత హింగ తాత్పర్య తిథియబరుత్తదె.

మూ॥ శమోదమస్తపశ్శౌచం త్వాంతిరాజ్ఞవమేవచ ।

జ్ఞానంవిజ్ఞానమాస్తీక్యం బ్రాహ్మంకర్మస్వభాజం ॥ ౪౨॥

టీ॥ శమః=భగవన్నిష్ఠైయు, దమః=ఇంద్రియనిగ్రహపు, తపః=బ్రహ్మచర్యమోదలాదద్దు, శౌచం=బాహ్యఅంతరశుద్ధియు, త్వాంతిః=కోపఉంటాగదేఇరోణపు, ఆజ్ఞవం=మనస్సు వాక్కు దేహ ఇవుగళ వ్యాపారగళు పరస్పర వ్యత్యాసవాగదేఇరోణపు, జ్ఞానం=సాధారణజ్ఞానపు, విజ్ఞానం=విశేషజ్ఞానపు, ఆస్తీక్యం=భర్మాదిగళింద ప్రయోజనవదేయంబ బుద్ధియు, (ఏతత్ సర్వం=ఈ సమస్తపు, స్వభావజం=సహజవాద, బ్రాహ్మం=బ్రాహ్మణసంబంధవాద, కర్మ=కర్మపు.

మూ॥ శౌర్యంతేజోధృతిదాక్ష్యం యద్ధేచాప్యపలాయనం ।

దానమీశ్వరభావశ్చ త్వాత్రంకర్మస్వభావజం ॥ ౪౩॥

టీ॥ శౌర్యం=భయపడదేఇరోణపు, తేజః=శరీరదవర్చస్సు, ధృతిః=ధైర్యపు, దాక్ష్యం=సామగ్ధ్యపు, యద్ధేచాపి=యుద్ధదల్యా, అపలాయనం=ఓడదేఇరోణపు, దానం=సత్త్వాత్రదల్లికొడోణపు, ఈశ్వరభావశ్చ=శిక్షాదిగళన్నమాడోణపు, (ఏతత్సర్వం=ఈసమస్తపు) స్వభావజం=సహజవాద, త్వాత్రం=క్షత్రియసంబంధవాద, కమః=కమఃపు.

* స్వల్పరజోయుక్తురు. † సత్త్వక్మే సమవాద రజోగుణపుశ్శవరు.

♦ త మోగుణ స్వల్పవాద సత్త్వగుణదిందలు అధిక రజోగుణదిందలు కూడిదవరు.

‡ శిఖాయజ్ఞోపవీత ఇల్లదే ఏకదండిగళాగిరువవరు. శుద్ధసత్త్వాత్మకరు.

॥ యజ్ఞోపవీత పుశ్శవరాయ ఏకదండిగళాయ శిఖా ఇల్లదిద్దవ రాయ ఇరువవరు. స్వల్పరజోయుక్త సత్త్వపుశ్శవరు.

శీ త్రిదండిగళాయ శిఖాయజ్ఞోపవీత పుశ్శవరాయ ఒందొందు గ్రామదల్లి ఒందు రాత్రిమాత్రవే ఇరతక్రవరాయ ఇరువవరు. హంసరకింత అధికరజోయుక్త సత్త్వపుశ్శవరు.

శీ త్రిదండిగళాయ శిఖాయజ్ఞోపవీత పుశ్శవరాయ బదుకిరోపర్యంత పుత్రనింద కొడల్పట్ట అన్నవన్న భోజనమాడికొందిరువవరు. బహుదకరకింతలు అధిక రజోయుక్త సత్త్వపుశ్శవరు.

వి.అ॥ బలాత్కారవారి ద్రవ్యవన్న అపహరిసాణవు, శరీరదండనెమాడోణవు అయోగ్యులుగళన్న ఇక్షిసాణవు, ఇతరుగళిగె ప్రయోజనగళన్న కెడిసాణవు, ఇగళల్లవు, ఈశ్వరభావవు (అందరెప్రభుత్వవు) ఇవుగళన్న క్షత్రియవ్యతిరిక్తరుమాడవాదు యంత ప్రసహ్య ఇత్యాదివచనకైతాత్పర్య. క్షత్రియధర్మగళు యావదుబ్రాహ్మణరల్లి కూడువదో అవుగళకింత శమదమాదిగళు హేచ్ఛాగిరజేతు యంబ అభిప్రాయదిదరె శమాదిగళు బ్రాహ్మణరిగె ధర్మగళు యంత హేళల్పట్టెద. శమాదిగళు క్షత్రియరెర్మ వెంబ అభిప్రాయవల్ల బ్రాహ్మణరకింతలు అధికవాద శమాదిగళుళ్య క్షత్రియరాడి యావచక్రవర్తిగళో అవరగళన్న ఈ విభాగదల్లి శేరిసల్లి. మత్తు అవరకింతసామాన్యరాద క్షత్రియరన్నే శేరిసద్ధారె. క్షత్రియధర్మగళాద శౌర్యాదిగళూ బ్రాహ్మణదిగళల్లి క్రమవారి కడిమెయారిరుత్తె యంత తిలితక్కడ్దు.

మూ॥ కృషిగోరక్షవాణిజ్యం వైశ్యం కర్మస్వభావజం ।

॥ ౧౪౮ ॥

టీ॥ కృషిగోరక్షవాణిజ్యం=భూమిఉళియోణ గోసంరక్షణే వర్తక ఇవుగళిందజీవనవు, స్వభావజం=సహజవాద, వైశ్యం=వైశ్యసంబంధవాద, కర్మ=కర్మవు, పరిచర్యాత్తకం=త్రైవర్ణరిగె శిశ్రూషారూపవాద (కర్మవు) శూద్రస్యపి=శూద్రనిగె, స్వభావజం=సహజవాద (కర్మవు).

వి.అ॥ క్షత్రియరకింత కడిమెయారి వైశ్యరల్లి, వైశ్యరకింత కడిమెయారి శూద్రరల్లి శమదమాదిగుణగళన్న తిలితక్కడ్దు.

అ॥ హిగె బ్రాహ్మణాదిగళ కర్మగళిగె విభాగ ఇరువదరింద ప్రకృతకై వినారితు అందరె హేళుత్తారె.

మూ॥ స్వేష్వకర్మణ్యభిరతః సంసిద్ధిం లభతే నరః । స్వకర్మనిరతః సిద్ధిం యథావిందతిచ్చుణా॥ ౪౯॥ యతః ప్రవృత్తిభూతానాం యేన సర్వమిదంతతం । స్వకర్మణాతమభ్యర్చ్య సిద్ధిం విందతి మానవః ॥ ౫౦॥

టీ॥ స్వేష్వకర్మణి=పూర్వోక్త బ్రాహ్మణాదిగళ స్వకీయ కర్మగళల్లి, అభిరతః=ఆసక్తనాద (అందరె స్వస్వకర్మగళింద భగవదారాధనవన్న మాడుతిరువ, నరః=మనుష్యును, సంసిద్ధిం=ముక్తియన్న, లభతే=జ్ఞాన

ద్వారా) హాందుత్తానె. ఈ విషయవన్నే ఛందాగిప్రకాశమాడువద గోస్కర ప్రతిజ్ఞామాడుతారె.

టీ॥ స్వకర్తనిరతః=తనవిహితకర్తగళల్లి ఆసక్తనాదవను, సిద్ధిం=ముక్తియన్న, యథా=హ్యంగె, విస్తతి=హాందుత్తానో, తత్=ఆ ప్రకారవన్న, శ్రుణు=కేళు ॥రగి॥ యతః=యావభగవంతనకడింద, భూతానాం=ప్రాణిగళిగె, ప్రవృత్తిః=చేష్టెయు (భవతి=ఆగుత్తదో)యేన=యావభగవంతనింద, ఇదంసర్వం=ఈ చరాచరాత్మకప్రపంచపు, తతం=వ్యాప్తవాగిదో, తం=ఆ భగవంతన్న, స్వకర్తణా=తమవిహితకర్తడింద, సమభ్యర్చ్య=శమదమాదిపూర్వకపూజిసి, మానవః=బ్రాహ్మణాదిమనుష్యను, సిద్ధిం=మోక్షవన్న, విస్తతి=హాందుత్తానె. తా॥ చరాచరప్రపంచక్కె సకలప్రవృత్తిగళన్న మాడిసువనాగియు సర్వప్రపంచవ్యాప్తనాగియు ఇరువ భగవంతన్న బ్రాహ్మణమోదలాదజీవరు స్వవిహితకర్తళిందపూజిసి అదరింద అంతఃకరణశుద్ధి శ్రవణ మనన ధ్యాన అపరోక్షజ్ఞాన ఈ మార్గడింద మోక్షవన్న హాందుత్తానె.

అ॥ తమధర్మగళల్లి ఆసక్తరాగిరోణపు ఆవశ్యకవెంత ఉపపాదనమాడుతారె.

మూ॥ శ్రేయాస్వధర్మోవిగుణః పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్ ।

స్వభావనియతంకర్త కుర్వన్నాప్నోతికిల్బిషం॥ ౪౭॥

టీ॥ విగుణః = అంగలోప ఇద్దరు, స్వధర్మః = తమవిహితధర్మపు, స్వనుష్ఠితాత్ = ఛందాగి అనుష్ఠిసల్పట్టంథా, పరధర్మాత్ = ఇతరధర్మగళకింత, శ్రేయాః = శ్రేష్ఠపు (అందరె పురుషార్థక్కె స దనవాగుత్తదె) అంగలోపవిద్దరూ తమవిహితకర్తహ్యంగె శ్రేష్ఠవాగుత్తదె అందరె హేళుత్తారె, స్వభావనియతం=తమస్వభావడింద విహితవాద, కర్మ=కర్మవన్ను, కుర్వ=మాడుతా, కిల్బిషం=అంగలోపప్రయుక్తవాదదోషవన్ను, నాప్నోతి=హాందువదిల్లు. తా॥ తమగె విహితవాద

కర్మగళన్న మాడువాగ అంగలోపగళు సంభవిసిదాగ్యూ అదరింద
దోషప్రాప్తవాగువదిల్ల. అంతు అంగలోపభయదింద స్వవిహితకర్మ
వన్న బిడతక్కద్దల్ల.

అ॥ అంగలోపప్రయుక్తవాదదోషపు యావకర్మగళల్యూ బిట్టద్దల్ల. ఆదప్ర
యుక్త తమవిహితకర్మానుష్ఠానవే ఉచితయంత హేతుత్తర.

మూ॥ సహజంకర్మకాంతేయ సదోషమపిసత్యజేత్ ।

సర్వారంభాహిదోషేణ ధూమేనాగ్నిరివావృతాః॥౪౮॥

టీ॥ హే కాంతేయ=యలో అజ్ఞాననే, హి=యావకారణదింద
సర్వారంభాః=సర్వకర్మగళు, ధూమేన=హొగెయింద, అగ్నిరివ=అగ్ని
యోపాదెలి, దోషేణ=దోషదింద, ఆవృతాః=వ్యాపరినల్పట్టవో (తతః=
ఆదప్రయుక్త) సదోషమపి=అంగలోపప్రయుక్తదోషదిందకూడినరు,
సహజంకర్మ=స్వభావవిహితవాదకర్మవన్న, సత్యజేత్=బిడబారదు.

అ॥ తమవిహితకర్మదల్లి నిరతను మోక్షవన్న హేతుదుత్తానె యంత హేళిద
విషయక్మే జేకాగిరువ ఇన్న కెలవధర్మగళన్న హేతుత్తర.

మూ॥ అసక్తబుద్ధిసర్వత్రజితాత్మా విగతస్పృహః ।

నైష్కర్మ్యసిద్ధిం పరమాంసంన్యాసేనాధిగచ్ఛతి॥ ౪౯॥

టీ॥ సర్వత్ర=సమస్తశబ్దాదివిషయగళల్లి, అసక్తబుద్ధిః=సంబంధ
పడదబుద్ధివుళ్ళవనాగియు, జితాత్మా=మనస్సన్న స్వాధీనమాడికొండవ
నాగియు, విగతస్పృహః=విషయగళింద ఉంటాగిరువనుఖదల్యూ అల్ప
వాద ఐహికనుఖదల్యూ ఆశె ఇల్లదవనాగియు ఇరువపురుషను, సన్యా
సేన=కామ్యకర్మగళన్న బిడోణదిందలు సర్వకర్మగళన్న భగవంతనల్లి
సమర్పణమాడోణదిందలు, పరమాంసం=సంపూర్ణవాద, నైష్కర్మ్యసి
ద్ధిం=మోక్షోపాయసిద్ధియన్న, అథవా, ప్రారబ్ధకర్మవ్యతిరక్తగళాగియు
అనిష్టగళాగియు ఇరువసకలకర్మగళనాశ రూపవాదసిద్ధియన్న, అధిగ
చ్ఛతి=హొందుత్తానె.

అ॥ మోక్షసిద్ధిసాధనవన్న స్పష్టపడిసావరాగి తదనంతర ప్రాప్తవాగువ ఫలవ
న్న ప్రతిజ్ఞాపూర్వక హేతుత్వార.

మూ॥ సిద్ధింప్రాప్త్యథాబ్రహ్మ తథాప్నోతినిబోధమే ।

సమాసేనైవకాంతేయ నిష్ఠాజ్ఞానస్యయాపరా॥ గి॥

టీ॥ కాంతేయ=యః అజాననే, యా=యావన్సిద్ధియు, జ్ఞానస్య=జ్ఞానద, పరానిష్ఠా=శ్రేష్ఠవాదస్థితియో, తాన్సిద్ధిం=ఆ మోక్షోపయుక్తవాదసిద్ధియన్న, యథా=యావప్రకారదింద ప్రవృత్తి సోపనాగి, ప్రాప్తి=హాందోపనాగి, అపరంబ్రహ్మ=ఽక్షీతత్వవన్న, ప్రాప్నోతి=హాందుత్తానో, తథా=ఆప్రకారవన్న సంక్షేపవాగి, మే=నిన్నకడింద, నిబోధ=తిళి.

అ॥ ప్రతిజ్ఞామాడల్పట్ట విషయవన్న హేతుత్వార.

మూ॥ బుద్ధ్యావిశుద్ధయాయుక్తో ధృత్యాత్మానంనియమ్యచ ।
శబ్దాదీన్విషయాం స్త్యక్త్వారాగద్వేషోవ్యుదస్యచ॥గి॥ వివిక్తసేవీలఘ్నా
శీ యతవాక్కాయమానసం । ధ్యానయోగపరోనిత్యం వై రాగ్యంసము
పాశ్రితం ॥గి॥ అహంకారంబలందర్పం కామంక్రోధం పరిగ్రహం ।
విముచ్యనిర్మమః శాంతోబ్రహ్మభూయాయకల్పతే ॥ గి॥

టీ॥ విశుద్ధయా=విషయగళల్లి ఆసక్తవల్లదేళిరువ, బుద్ధ్యా=బుద్ధి
యింద, యుక్తి=హుడిదవనాగి, ధృత్యా=ధైర్యదింద (స్తంభనశక్తియింద)
ఆత్మానం=మనస్సన్న, నియమ్య=విషయగళిందహిందకైతిరిగిసి,
శబ్దాదీన్విషయాం=శబ్దమోదలాదవిషయగళన్న, త్యక్త్వా=(అనుభవి
సోవిషయదల్లిఇచ్చెయన్న) బిట్టు, రాగద్వేషాచ = రాగద్వేషగళన్న,
వ్యుదస్య=బిట్టు, (పాతాన్తర, అన్య=ఇవనిగె, యత్ రాగద్వేషా=యావ
రాగద్వేషగళో అవుగళన్న, త్యక్త్వా=బిట్టు యంత అథా) ॥గి॥ వివిక్త
సేవీ=జననమృదః ఇల్లదస్థలదల్లి వాసమాడువనాగియు, లఘ్నాశీ=అ

ల్పాహారపుశ్శవనాగియు, యతవాక్కాయమానసం=నద్విషయదలై ఇడ
ల్పట్టవాక్కు దేహ మనస్సు ఇవుగళుపుశ్శవనాగియు, నిత్యం=నిరంతర,
ధ్యానయోగపరం=ధ్యానరూపఉపాయదల్లి ఆసక్తనాగియు, వైరాగ్యం
సముపాశ్రితం=వైరాగ్యవన్న హొందిదవనాగి || ౧౭ || అహంకారం=
తానేకర్తనెంబ అభిమానవన్న, బలం=తానుసమర్థనెంబ అభిమానవ
న్న, దర్పం=భయకారణవన్న తిళియదే ఇరోణవన్న, కామం=విషయా
పేక్షయన్న, క్రోధం=కోపవన్న, పరిగ్రహం=ఆగ్రహవన్న, విము
చ్య=బిట్టు, నిర్మమం=కర్మగళల్లినన్నదుయంబ బుద్ధియన్న బిట్టవనాగి,
శాస్త్రం=కోపకారణగళిద్దరూ కోపఇల్లదిద్దవనాగియు ఇరువ, అధికారి
యు, బ్రహ్మభూయాయ=భగవంతనల్లి ఇరువదగోస్కర(అందరె సర్వదా
భగవంతనల్లెమనస్సన్న ఇట్టిరోదగోస్కర)కల్పతే=సమర్థనాగుత్తానె.

మూ॥ బ్రహ్మభూతంప్రసన్నాత్మా నశోచఽనకాంక్షతి ।

సమంసర్వేషుభూతేషు మద్భక్తింలభతేవరాం ॥ ౧౮॥

టీ॥ అదరిందయేను అందరె పేళుత్తారె. బ్రహ్మభూతం=భగ
వంతనల్లిమనస్సుపుశ్శవనాద లక్ష్మీతత్వవన్న హొందిదవనాద, ప్రస
న్నాత్మా=విషయగళల్లి తానాగిప్రవృత్తనదే ఇరువమనస్సుపుశ్శవనా
దపురుషను, నశోచతి=దుఃఖపడువదిల్ల. నకాంక్షతి=ఇచ్చిసోదిల్ల. సర్వే
షుభూతేషు=సమస్తప్రాణిగళల్లూ, సమం=భగవంతనస్సమవాగిద్దానె
యంబ జ్ఞానపుశ్శవనాగి, పరాం=ఉత్తమవాద, మద్భక్తిం=నన్నల్లిభక్తి
యన్న, లభతే=హొందుత్తానె. తా॥ భగవంతనల్లి మనస్సన్న ఇట్టు
ధ్యానమాడువ అధికారియు అతిశ్రేష్ఠవాద భగవద్భక్తియన్న హొం
దుత్తానె.

మూ॥ భక్త్యామామభిజానాతి యావాన్యశ్చస్మితత్వతః ।

తతోమాంతత్వతోజ్ఞాత్వా విశతేతదనంతరం ॥ ౧౯॥

టీ॥ ఆ భక్తియిందయేనాగుత్తదె అందరె హేళుత్తారె: అహం= నాను, యావాక్= దేశకాలగుణగళింద యష్టువ్యాప్తనో, యశ్చ=యా వనామరూపపుశ్చవనాగి, అస్మి=ఇద్దేనో, మాం=(అంథా) నన్నన్న, భక్త్యా=భక్తియింద, తత్వతః=యథార్థవాగి, అభజానాతి=స్వయోగ్య తాను సారవాగితిళియత్తానె. ఆ జ్ఞానదిందయేనాగుత్తదె అందరె హేళుత్తారె. తతః=ఆ భక్తిబలదింద, మాం=నన్నన్న, తత్వతః=యథార్థవాగి, జ్ఞాత్వా=తిశకొండు, తదనంతరం=అనంతర, మాం=నన్నన్న, విశతే=ప్రవేశమాడుత్తానె (ముక్తనాగుత్తానె). తా॥ పూర్వోక్తభక్తియింద దేశకాలగుణగళింద వ్యాప్తనాదభగవంతన జ్ఞానపు ఆ జ్ఞానదింద ధ్యానక్రమదింద అపరోక్షజ్ఞాన అదరింద ముక్తియు ప్రాప్తవాగుత్తదె.

అ॥ ముక్తిగెముఖ్యవాదసాధనగళన్న మత్తు హేళుతా శాస్త్రార్థవన్న ముగిసుత్తారె “ఆధవా యతః ప్రవృత్తిభూతానాం” యంబ శ్లోకదల్లి “స్వకర్మణా” యంత తమవిహితకర్మదింద భగవంతన్న పూజిసి యంత హేళిద్ధారె. ఆ కర్మానుష్ఠానవన్న స్పష్టపడిసి ఫలవన్న స్పష్టవాగి తెలిసుత్తారె.

మూ॥ సర్వకర్మాణ్యపినదా కుర్వాణోమద్వ్యపాశ్రయః ।

మత్ప్రసాదాదవాప్నోతి శాశ్వతంపదమవ్యయం॥ ౫౬॥

టీ॥ మద్వ్యపాశ్రయః=నన్నహొర్తుబేరె ఆశ్రయ ఇల్లదిద్దవనాగియు, నన్నల్లే కర్మగళన్న సమర్పిసోవనాగియు, సర్వాణి కర్మాణి అపి=విహితసర్వకర్మగళన్న, సదా=యావాగలూ, కుర్వాణః=మాడుతిరువనాద అధికారియు, మత్ప్రసాదాత్=నన్న అనుగ్రహదింద, శాశ్వతం=కూటస్థవాగియు, అవ్యయం=ఆది అంత ఇల్లదిద్దద్దాగియు ఇరువ, పదం=నన్నస్వరూపవన్న, అవాప్నోతి=హొందుత్తానె. తా॥ సర్వవిహితకర్మగళన్న భగవంతనె ఆశ్రయను యంబ అనుసంధానదింద కూడి అవగె సమర్పిసబేకు. అపిశబ్దదింద అవన ఆశ్రయఇల్లదే ౫౮

దు కర్మవన్నూ మాడతక్కద్దలయంత తిళిసిద్ధారె. హీగె కర్మానుష్ఠాన
మాడువవగె క్రమవాగి భగవదనుగ్రహదింద భగవత్ప్రీతిగుత్తదె.

అ॥ త్రైవిద్యనుకూడ విహితకర్మగళన్న మాడుతా భగవంతగె సమర్పణి
మాడువదరింద భగవదాశ్రయత్వ ఇద్దప్రయుక్త పూర్వోక్తప్రకార అవనిగు ముక్తి
బరణేకు అందరె హేతుతారె.

మూ॥ చేతసా సర్వకర్మాణి మయినన్యన్యమత్పరః ।

బుద్ధియోగముపాశ్రిత్య మచ్ఛిత్తః సతతంభవ ॥ ౫౭॥

టీ॥ చేతసా=మనస్సినంద, సర్వకర్మాణి=సమస్తవిహిత కర్మగళ
న్ను, మయి=నన్నల్లి, సన్యన్య=సమర్పణేమాడి, మత్పరమః=నానేసర్వో
త్తమనెందు జ్ఞానపుశ్శవనాగి, బుద్ధియోగం=బుద్ధియప్రత్యాహార రూప
వాద ఉపాయవన్ను, ఉపాశ్రిత్య=ఆశ్రయిసి, సతతం=యావాగలు, మ
చ్ఛిత్తః=నన్నల్లే నిందిరినల్పట్ట మనస్సుపుశ్శవనాగి, భవ=ఆగు. తా॥
సర్వకర్మగళ సమర్పణే భగవంతనే ఉత్తమనెంబ జ్ఞాన బుద్ధియ ప్రత్యా
హారాదిగళు సర్వదా భగవంతనల్లే మనస్సు ఇవుగళెల్లవు ముక్తిగె
సాధనగళు. ఇంథా సాధనగళు త్రైవిధ్యరిగె ఇరువదిల్ల. ఆదప్రయు
క్త అవరిగు ముక్తిఆగలి యంబశంకాకై అవకాశెల్లి.

అ॥ భగవంతనల్లె మనస్సు ఇట్టిరువవనిగె ఉంటాగువ ఫలవన్న హేతుతారె.

మూ॥ మచ్ఛిత్తః సర్వదుర్గాణి మత్ప్రసాదాత్తరిష్యసి ।

అథచేత్త్వమహంకారాత్ నశోష్యసివినంక్ష్యసి॥౫౮॥

టీ॥ మచ్ఛిత్తః=నన్నల్లె ఇడల్పట్టమనస్సు ఉశ్శవనాద (త్వం=
నీను) సర్వదుర్గాణి=శ్రమదింద ధాటబేకాద సమస్తకష్టగళన్ను, మ
త్ప్రసాదాత్=నన్న అనుగ్రహదింద, తరిష్యసి=ధాటహాగుత్తి, ఈప్ర
కార తమగెవిహితవృత్తియింద భగవదారాధన మాడోణవె ఉత్తమ
వాద ధర్మవాదప్రయుక్త యుద్ధరూపవాద విహితకర్మపు భగవంతన

ప్రీతిగోస్కర అవశ్య మాడలేబేకు ; యంబువదు హిందిన సకలగ్రంథ గళింద నిరూపణమాడల్పట్టితు. ఈగ ఆ విహితకర్మవన్న మాడద్దె ప్రాప్తవాగువ అనిష్టవన్న హేళుత్తారె. అథ=హీగిల్లదె, త్వం=నిను, అహంకారాత్=(నాను యుద్ధమాడోదిల్లయంత) అహంకారదింద, నశ్రోష్యసిచేత్=యుద్ధమాడుయంత హేళువ నన్నమాతన్న) కేళదే హోదరె (అందర కేళి మాడదేహోదరె, వినంత్యసి=పురుషార్థదింద హీననాగువి (పురుషార్థహాని యంబ అనిష్టప్రాప్తవాగు త్తదె).

అ॥ నన్నమాతుకేళదహోదరె వినాశ ఉంటాగుత్తదె యంత నాను ఒప్పు కొండు హేళిద్దు, వస్తుతః నాను హేళిద్దరన్న మాడదె ఇరలిక్కె నిన్నిందసాధ్య వల్లయంత హేళుత్తారె.

మూ॥ యదహంకారమాశ్రిత్య నయోత్స్య ఇతిమన్యసె ।

మిథ్యైవవ్యవసాయస్తే ప్రకృతిస్త్యానియోత్స్యతి॥౫౯॥

టీ॥ అహంకారం=అహంకారవన్ను, ఆశ్రిత్య=హాంది, నయోత్స్యై ఇతి=యుద్ధమాడువదిల్లయంత, మన్యసేయత్=తిళదియాదర, తె=నిన్న, వ్యవసాయః=నిశ్చయపు, మిథ్యైవ=వ్యర్థవే, ప్రకృతిః=భగవం తన ఇచ్చెయు, త్యాని=నిన్నన్న, నియోత్స్యతి=ప్రేరణమాడుత్తదె. తా॥ ప్రకృతి బలాత్కారదింద ప్రేరణమాడి నిన్నకడింద కర్మగళన్న మాడిసేరుత్తదె. హీగిరలు నిన్ననిశ్చయ ఉపయోగవల్ల. ఆదప్రయు క్త నాను హేళిద్దరన్న మాడదెఇరలు సాధ్యవల్ల.

అ॥ జీవరగళన్న ప్రేరిసువదక్కె భగవంతన ఇచ్చెయు నిమిత్తపు యంబువ దరన, తోరిసికొడుతూ, హేళిద్దన్న విశదవాగి హేళుత్తారె.

— స్వభావజేనకౌన్తయ నిబద్ధంస్వేనకర్మణా ।

కర్తుంనేచ్ఛసియన్మోహాత్ కరిష్యస్యవశోపితత్ ॥ ౬౦॥

టీ॥ స్వభావజేన=సంస్కారదిందహుట్టిద, స్వేనకర్మణా=స్వకీయ వాద కర్మదింద, నిబద్ధం=కటలటవనాగి, హేకౌన్తయ=యలో అజా

ననె, యత్ = యావకర్మవన్ను, మోహాత్ = బంధుగళల్లి స్నేహరూప మోహాదింద, కర్తుం = మాడువద క్కె, నేచ్ఛసి = ఇచ్చినువదిల్లవో, తత్ = ఆకర్మవన్న, అవశోఽపి = నినగె అదీననల్ల దేసే, భగవంతన ఇచ్చెగె అధీన నాగిద్దు, కరిష్యసి = మాడహొగుత్తి.

అ॥ భగవంతన ఇచ్చెయు ప్రవర్తకవాదర భగవంత ప్రవర్తకసల్ల యంబ శంకెయన్ను భగవంతన స్వరూపవన్న తిళిశుతా పరిహరిసుత్తారె.

మూ॥ ఈశ్వరః సర్వభూతానాం హృద్దేశేఽర్జునతిష్ఠతి ।

భ్రామయన్ సర్వభూతాని యంత్రాయాథానిమాయయా॥

టీ॥ అర్జున = యలో అర్జుననె, ఈశ్వరః = భగవంతను, యం త్రాయాథాని = శరీరగళల్లిరువ, సర్వభూతాని = సమస్తప్రాణిగళన్న, మాయయా = తన్న స్వరూపవాద ఇచ్చెయింద, భ్రామయన్ = నానావిధకర్మ గళల్లి ప్రవృత్తిమాడినుత్తా, సర్వభూతానాం = సమస్తప్రాణిగళ, హృద్దేశే = హృదయస్థలదల్లి, తిష్ఠతి = ఇద్దానె. తా॥ సమస్తప్రాణిగళ హృదయగళల్లిద్దు భగవంతనే సర్వప్రాణిగళన్న కర్మగళల్లి ప్రేరణేమాడి ప్రవృత్తిమాడిసోవను.

అ॥ ఈప్రకార భగవంతనే స్వతంత్రను జీవరుగళు అవన అధీనరు ఆదప్రయుక్త అహంకారవన్న బిట్టు అవనై శరణహొందుయంత హేళుత్తారె.

మూ॥ తమేవశరణంగచ్ఛ సర్వభావేన భారత ।

తత్ప్రసాదాత్పరాంశాంతిం శాంతం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతం॥

టీ॥ భారత = యలో అర్జుననె, సర్వభావేన = సర్వప్రకారదిందలు, తమేవ = ఆభగవంతనై, శరణంగచ్ఛ = శరణహొందు, తత్ప్రసాదాత్ = అవన అనుగ్రహదింద, పరాంశాంతిం = బుద్ధియు భగవంతనలై ఇరోణవన్ను, శాశ్వతం ప్రాప్తం = వైకుంఠ మోదలావలోకవన్ను, ప్రాప్స్యసి = హొందహొగుత్తి.

అ॥ కృష్ణదేవరు ఈప్రకార అర్జునగె అతిగోప్యవాద తత్త్వవన్ను ఉపదేశమాడి, ఈగలు సుమృతైరువ అర్జుననిగె ఆ తత్త్వగళన్న మత్తూ అనువాద మాడుతా ఆక్షేపిసుత్తారె.

మూ॥ ఇతి తైజ్ఞానమాఖ్యాతం గుహ్యద్గుహ్యతరంమయా ।

విమృశ్యైతదశేషేణ యథేచ్ఛసి తథాకురు ॥ ౬౩॥

టీ॥ గుహ్యత్ గుహ్యతరం=అత్యంతగోప్యవాద, ఇతి=పూర్వోక్తప్రకార, జ్ఞానం=తిశకోబేకాదప్రమేయపు, తే=నినగే, మయా=నన్నిండ, ఆఖ్యాతం=హేళల్పట్టితు. ఏతత్=ఈ ప్రమేయవన్న, అశేషేణ=సంపూర్ణవాగి, విమృశ్య=విచారమాడి, యథా ఇచ్ఛసి=హ్యగిచ్చిను త్తియో, తథాకురు=హగమాడు. తా॥ నాను హేళబేకాద సర్వప్రమేయవన్న హేళిద్దెనె. నిన్న ఇచ్ఛాప్రకారమాడు యంత హేళిద్దరింద ఆక్షేపమాడిద్దారె.

అ॥ హింక తత్వసారవన్న హేళి ఉపసంహరమాడి, సాధన సారగళన్న హేళిద్దన్న ఉపసంహరమాడువదక్కె ప్రతిజ్ఞామాడుతారె.

మూ॥ సర్వగుహ్యతమంభూయః శ్రుణుమేపరమంవచః ।

ఇష్టోసిమెదృఢమితి తతోవత్క్యామితేహితం ॥ ౬౪॥

టీ॥ సర్వగుహ్యతమం=సర్వసాధనగళల్లిఅత్యంతగోప్యవాద, మే=నన్న, పరమంవచం=ఉత్తమవాక్యవన్న, భూయః=మత్తూను, శ్రుణు=శేళు, మే=ననగె, దృఢం=నిశ్చయవాగి, ఇష్టోసి=ఇష్టనాగిద్ది, ఇతి=యంత, తతో=ఆదప్రయుక్త, తే=నినగె, హితం=హితవన్న, వత్క్యామి=ఉపసంహరరూపవాగి హేళుత్తెనె.

మూ॥ మన్మనాభవమద్భక్తో మద్యాజీమాంసమస్కురు ।

మామెవేష్యసి నత్యంతే ప్రతిజానెప్రియోసిమే ॥ ౬౫॥

టీ॥ సాధనసారవన్న హేళుత్తారె. (యతో=యావకారణదింద) మేప్రియోసి=ననగె ఇష్టనాగిద్దియో (అతో=ఆదప్రయుక్త) మన్మనాః=నన్నల్లమనస్సు పుశ్శవనాగి, మద్భక్తిం=నన్నల్లభక్తిఉశ్శవనాగి, మద్యాజీ=నన్నప్రీతికోస్కరయాగమాడోవనాగి, భవ=ఆగు, మాంసమస్కురు=నన్నన్ననమస్కారమాడు, మామెవ=నన్ననె, ఏష్యసి=హంధహోగుత్తి, తే=నినగె, నత్యం=యథార్థవాగి, ప్రతిజానె=ప్రతిజ్ఞామాడిద్దేనె. తా॥ ఈగ హేళిద్ద నాల్కుసాధనగళన్న మాడిదరె నినగె తప్పదె నన్న

[ప్రాప్తియగు తదయంత ప్రతిజ్ఞామాడు తైనె. ఈవిషయద్వలి సం దేహ మాడతక్కద్దల.

అ॥ నిన్నలై మనస్సు ఇట్టిరోణ మోదలాద పూర్వోక్త నాల్కూను యావప్ర కార ఇరబె కెందర హేళుతారె.

మూ॥ సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకంశరణంప్రజ ।

అహంత్యాసర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామిమాశుచం ॥

టీ॥ సర్వధర్మాన్ = ఇతరగళాద సమ స్తధర్మగళన్ను, పరిత్య జ్య = బిట్టు, మన్యనాభవ ఇత్యాది పూర్వశ్లోకవాక్యగళిగె శే షవాగి ఈ వాక్యవన్న శేరిశో బేకు. ఈ వాక్యవన్న శేరిశో కొండమ్యాలె మన్యనాభవ ఇత్యాదివాక్యగళింద యెను హేళిద్దాగితు యంతందరె అ దర ఉపసంహారగూపవాగి వ్యాఖ్యానవన్నమాడుతారె; మామేకం=న న్నఓబ్బన్నే, శరణంప్రజ=శరణహొందు, అథవా, యుద్ధవన్నమాడు యంత విధానమాడుతిరువదరింద ఇతరధర్మగళన్న బిట్టు యంతఅథ=వ ల్ల; సర్వధర్మాన్ = సర్వధర్మగళఫలగళన్నయంతఅర్థ; ఈగ యుద్ధమాడు యంత హేళిద్దుకూడు త్తదె. అథవా సర్వధర్మాన్ = అవైష్ణవగళాదసమ స్త ధర్మగళన్న యంతఅర్థ; అనాదిజన్మగళింద మాడల్పట్ట పాపగళెంబ ప్రతిబంధక ఇరుతిరువదరింద, మామేవేష్యసి=నన్నన్నె హొందు త్తి యంత హేళిద్దు హ్యగయంతందర హేళుతారె, అహం=నాను, త్యా= నిన్నన్ను, సర్వపాపేభ్యః=సమ స్తపాపగళద్దశెయింద, మోక్షయిష్యా మి=బిడిసహొగు తైనె, మాశుచం=సంసారభయదింద దుఃఖపడబ్యాడ. తా॥ అన్యధర్మపరిత్యాగ పూర్వకవాగి యారు నన్నలై, మనస్సిట్టిరోణ మోదలాద నాల్కూ ధర్మరూపవాద శరణాగతియన్నమాడుతారో అ వరిగె అనాదిజన్మబంధపరిహారపూర్వక నన్నప్రాప్తిరూప ముక్తియన్న కొడుతై నె సం దేహవిల్ల.

౬౬॥

అ॥ గీతాశాస్త్రక్రైయారు అధికారిగళల్లతో అవరగళన్న తిళసుతై లక్షణె యింద అధికారిగళన్న హేళుతారె.

మూ॥ ఇదంతేనాతపస్కాయ నాభక్తాయకదాచన ।

నచాశుశ్రూష వెవాచ్యం నచమాం యోభ్యసూయతి॥

టీ|| ఇదం=ఈ గీతాశాస్త్రపు, అతస్కాయ=తపస్సు ఇల్లదిద్దవనిగె, తె=నిన్నిండ, నవాచ్యం=హేళతక్కద్దల్ల, అశుశ్రూషవేచ=సేవామాడదిద్దవనిగె, న=హేళతక్కద్దల్ల, అభక్తాయ=భక్తిఇల్లదిద్దవనిగె, కదాచన=యావాగ్యూ, న=హేళతక్కద్దల్ల, యః=యావను, మాం=నన్ను, అభ్యసూయతి=ద్వేషమాడుతానో (తస్మై=అవనగోస్కర, నచవాచ్యం=హేళతక్కద్దల్ల, తా|| తపస్సుమోదలాదద్దు ఇల్లదిద్దవను అధికారిగళ్ల. తపస్సుమోదలాదద్దు ఇద్దవరే ఈ గీతాశాస్త్రకై అధికారిగళ్లు.

అ|| గీతాశాస్త్రదవ్యాఖ్యానకై ఫలవను, హేళతా యరడు శోకగళింద పశంసామాడుతారే.

మూ|| యఇదంపరమంగుహ్యం మద్భక్తైష్వభిధాన్యతి|
భక్తిమయిపరాంకృత్వా మామేవైష్యత్యనంశయః||

టీ|| యః=యావ అధికారియు, పరమంగుహ్యం=అత్యంతగోప్యవాద, ఇదం=ఈగీతాశాస్త్రవన్న, మద్భక్తేషు=ననభక్తరగళ్లి, అభిధాన్యతి=హేళహంగుత్తానో (సః=అవను) మయి=నన్నల్లి, పరాంభక్తిం=శ్రేష్ఠవాదభక్తియన్న, కృత్వా=మాడి, మామేవ=నన్నన్నె, ఏష్యతి=ఘండఘాగుత్తానె, అనంశయః=సంశయవిల్ల.

మూ|| నచతస్మాన్మనుష్యేషు కశ్చిన్మైప్రియకృత్తమః|

భవితానచమేతస్మాత్ అన్యఃప్రియతరోభువి|| ౬౯||

టీ|| తస్మాత్=ఆ గీతాశాస్త్రవన్న వ్యాఖ్యానమాడోవనకింత, మనుష్యేషు=మనుష్యరగళ్లి, ప్రియకృత్తమః=అత్యంత ఇష్టవన్న మాడిదవను, కశ్చిత్=ఒబ్బను, నచాస్తి=ఇల్ల, తస్మాత్=ఆ గీతాశాస్త్రవన్న వ్యాఖ్యానమాడోవనకింత, అన్యః=బేరేయాద, ప్రియతరః=అత్యంత ఇష్టనాదవను, మే=ననగె, భువి=భూలోకదల్లి, నచభవితా=ఆగహోగోవను ఇల్ల (నాభూత్=ఆగిద్దవనూ ఇల్ల). తా|| నన్నల్లిభక్తి నన్నప్రాప్తియంబ మహాఫల గీతాశాస్త్రవ్యాఖ్యాన మాడోవనిగె ఆగుత్తదయంతఫలవన్ను; అవనకింత ననగె అత్యంత ఇష్టనాదవను బేరేయావనుముంచె ఇద్దిల్ల ఈగలుఇల్ల ముందక్కు ఇరఘోగోదల్ల యంత ప్ర

శంసెయన్నుమాడిద్దారె. మనుష్యేషు యంత హేళిద్దరింద దేవతిగళి
గె ఇవరకింత హెచ్చుఫలవద యంతసూచనె మాడిద్దారె.

మూ॥ అధ్యైష్యతేచయఇమం ధర్మ్యంసంపాదమావయోః ।

జ్ఞానయజ్ఞేనతేనాహ మిష్టస్యామితిమెమతిః ॥ 20॥

టీ॥ గీతాధ్యయనక్కె ఫలవన్న హేళుత్తా ప్రశంసెమాడుత్తారె.

ధర్మ్యం=సర్వధారకనాద ప్రయుక్త ధర్మశబ్దవాచ్యనాద భగవంతున
సంబంధవాద, అథవా ధర్మసాధనవాద, ఇమం=ఈ, ఆవయో=సంపా
దం=నమ్మిబృగళ సంవాద రూపవాద గీతాశాస్త్రవన్న, యః=యావ
అధికారియు, అధ్యైష్యతేచ=అధ్యయనమాడ హోగుత్తానో, తేన=అ
నినింద, జ్ఞానయజ్ఞేన=జ్ఞానవెంబ యజ్ఞదింద, ఇష్టః=పూజనల్పట్టవనాగి,
స్యాం=ఆగువె, ఇతి=హింగ, మెమతిః=నన్నఅభిప్రాయపు. తా॥ గీతా
శాస్త్ర అధ్యయనక్కె భగవత్పూజానుష్ఠాన రూపవాద ఫలపు, జ్ఞాన
యజ్ఞమాడిదవను యంత ప్రశంసెయు హేళిద్దాయితు.

మూ॥ శ్రద్ధావాననసూయశ్చ శ్రుణుయాదపియోనరః ।

సోపిముక్తఃశుభాన్లోకాన్ప్రాప్నుయాత్ పుణ్యకర్మణాం॥

టీ॥ గీతాశ్రవణక్కె ఫలవన్న హేళుత్తా ప్రశంసెమాడుత్తారె,
శ్రద్ధావాన్=ఇదరింద సనగెఫలవదెయంత ఆస్తిక్యబుద్ధి ఉళ్ళవనాగి
యు, అనసూయశ్చ=అసూయా మోదలాదదోష ఇల్లదిద్దవనాద,
యఃసరః=యావ అధికారియు (ఇమం ఆవయోఃసంపాదం=ఈ నమ్మి
బృగళ సంవాదరూపవాద గీతాశాస్త్రవన్న, శ్రుణుయాత్ చేదపి=
శ్రవణమాడోవనాగుత్తానో, సోపి=ఆ అధికారియును, ముక్తః=ముక్త
నాగి, పుణ్యకర్మణాం=పుణ్యవాదకర్మ ఉళ్ళవర, శుభాన్లోకాన్=ఉ
త్తమవాద లోకగళన్న, ప్రాప్నుయాత్=హొందువను. తా॥ శ్రవణ
మాడోవనిగె ముక్తియు శుభలోకప్రాప్తియు యంబ ఫల ఉంటాగు
త్తదె యంత ఫలవన్న హేళి ప్రశంసామాడిద్దారె.

అ॥ ఇష్ట ఉపదేశపూను అరణ్యదల్లి రోదనమాడిద్దాగి ఆగలరదష్టే? యంబ
అభిప్రాయదింద ప్రశ్నమాడుత్తారె

మూ॥ కచ్చిదేతత్ శ్రుతంపార్థ త్వయైకాగ్రేణచేతసా ।

కచ్చిదజ్ఞానసంమోహం ప్రణప్తైధనంజయ॥ 2౨॥

టీ॥ హేపార్థయలో అజ్ఞాన, త్వయా=నిన్నిండ, ఏకాగ్రేణ చేతసా=జాగ్రతేయాద మనస్సనిండ, ఏతత్=నాను హేళిద ఈగీతాశా శ్రువు, శ్రుతంకచ్చిత్=కేళలప్పట్టితా, హేధనంజయ=యలో అజ్ఞాన, తే=నిన్న, అజ్ఞానసంమోహం=అజ్ఞానదిండ ఉంటాద బంధున్నహాది రూప మోహవు, ప్రణప్తికచ్చిత్=పరిహారవాగితా?

మూ॥ నష్టోమోహం స్మృతిల్లభ్యాత్వత్ప్రసాదాత్ మయా చ్యుత । స్థితోస్థిగతసందేహం కరిష్యేవచనంతవ ॥ 23॥

టీ॥ హీంగ కేళిద్దక్కె అజ్ఞాన ఉత్తిరహేళుత్తానె. హ్యేఅచ్యుత=దేశకాలగుణగళిందచ్యుతి ఇల్లదిద్ద కృష్ణనె, త్వత్ప్రసాదాత్=నిన్న అనుగ్రహదిండ, మోహం=ప్రథమాధ్యాయదల్లి హేళల్పట్ట విపరీత జ్ఞానరూపవాద మోహవు, నష్టం=పరిహారవాగీతు, మయా=నన్నిండ, స్మృతిం=భగవంతగె ద్వేషిగళు అవరసంబంధపట్టవరు ఇవరుగళ ని గ్రహవు ఉత్తమధర్మవు అవశ్యమాడతక్కదైవె. ఇదు మోదలాదజ్ఞాప కవు, లభా=హాందలప్పట్టితు, గతసంమోహం=మోహఇల్లదిద్దవనాగి, స్థితోస్థి=యద్ధమాడువదక్కె సిద్ధినాగినింతిద్దెనె, యథేచ్ఛసి, యంత కృష్ణ దేవరుమాడిద ఆక్షేపవన్న పరిహారిసువదగోస్కర భగవంతన్న అనుసరిసుత్తాన, తవ=నిన్న, వచనం=వాక్యవన్న, కరిష్యే=మాడహా గు తైనె.

అ॥ ఏకాంతదల్లి నడద కృష్ణాజ్ఞానరగళ సంవాదవన్న నీను హ్యంగతిశకం డి యంత దృతరాష్ట్రరాజన మనస్సినల్లిద్ద సందేహవన్నసంజయను పరిహారమాడుత్తానె.

(సంజయ ఉవాచ=సంజయనుమాతనాడుత్తానె.)

మూ॥ ఇత్యహంవాసుదేవస్య పార్థస్యచమహాత్మనః ।

సంవాదమిమమశ్రౌష మద్భుతంరోమహాషణం ॥

టీ॥ మహాత్మనం=మహాజ్ఞానియాద, వాసుదేవస్య=శ్రీ కృష్ణ దేవరిగు, పార్థస్యచ=అజ్ఞాననిగు (నడద) ఇతి=ప్రథమాధ్యాయమోదులు పూర్వశ్లోకపర్యంతవాద, అద్భుతం=ఆశ్చర్యకరవాద, రోమ

హాషణం=రోమాంచవన్న మాడువదాద, ఇమంసంవాదం=ఈ సంవాదవన్న, అహం=నాను, అశ్రౌషం=కేళిదె.

అ॥ కురుక్షేత్రదల్లి సడియతిరువ ఈ సకలసంవాద తనగె తిలియవదక్కె కారణవన్న హేళుత్తానె.

మూ॥ వ్యాసప్రసాదాత్ శ్రుతవాన్ ఏతద్గుహ్యమహంపరం।

యోగంయోగేశ్వరాత్కృష్ణాత్ సాక్షాత్కథయతఃస్వయం॥

టీ॥ యోగేశ్వరాత్=సకలపురుషాథోపాయగళిగె స్వామి యాదంధా, స్వయం=తానాగె, కథయతః=హేళుత్తిరువంధా, కృష్ణాత్=కృష్ణదేవరకడింద, గుహ్యం=గోప్యవాద, పరం=ఉత్తమవాద, యోగం=పురుషాథోపాయవాద, ఏతత్=ఈ గీతాశాస్త్రవన్న, వ్యాసప్రసాదాత్=వేదవ్యాసదేవర అనుగ్రహడింద, అహం=నాను, సాక్షాత్=మత్తోబ్బరముఖాంతరవిల్లదె, శ్రుతవాన్=కేళిదె. తా॥ కురుక్షేత్రదల్లి యుద్ధముగియోపర్యంత అల్లినడియువ సకలపు కణ్ణగెకాణినలి కిమిగె కేళసలి యంత వేదవ్యాసదేవరు ననగె అనుగ్రహమాడి ద్దప్రయుక్త అల్లి కృష్ణదేవరు అజూనగె ఉపదేశమాడిద ఈ గీతాశాస్త్రవన్న నానె సాక్షాత్తాగి కేళిదె. 27॥

మూ॥ రాజన్సంస్మృత్యసంస్మృత్య సంవాదమమద్భుతం।

కేశవాజూనయోనిపుణ్యం హృష్యామిచముహుర్ముహుః॥

టీ॥ గీతాశాస్త్రవన్న కేళువదరింద తనగె తత్కాలదల్లి ఉంటాద ఫలవన్న హేళుత్తానె. రాజన్=యలో ధృతరాష్ట్రరాజనె, అద్భుతం=ఆశ్చర్యకరవాద, పుణ్యం=పారత్రిక సుఖక్కెకారణవాద అదృష్టవన్న మాడువంధా, కేశవాజూనయోని=కృష్ణాజూనరగళ, ఇమంసంవాదం=ఈ సంవాదరూప గీతాశాస్త్రవన్న, సంస్మృత్యసంస్మృత్య=స్మరికి స్మరికి, ముహుః ముహుః=మత్తుమత్తు, హృష్యామిచ=సంతోషపడు త్తేనె. ఆశ్చర్యపడు త్తేనె.

అ॥ గీతాశాస్త్ర ఉపదేశసమయదల్లి నోడిద ఆ విశ్వరూపడింద ఉంటాదఫలవన్న హేళుత్తార.

మూ॥ తచ్ఛసంస్మృత్యసంస్మృత్య రూపమత్యద్భుతంహరేః।

విస్మయోమేమహాకారాజ్ హృష్యామిచపునఃపునః॥ 28॥

టీ॥ హేరాజ్ఞానం అజ్ఞానం, అత్యద్భుతం అంత్యంత ఆశ్చర్యకరవాద, హరేః పరమాత్మన, తచ్చరూపం అవిశ్వరూపమను, సంస్కృత్యసంస్కృత్యజ్ఞాపిసికొండు జ్ఞాపిసికొండు, మోక్షనమహా అధికవాద, విస్తయః ఆశ్చర్యపు, (భవతి అగు తదే) పునః పునః మత్తుమత్తు, హృష్యామి చ సంతోషపడు త్తేనె.

అ॥ యద్ధవస్స మాదోణ యంత నిశ్చయవస్స కేళిదమ్యైతే ధృతతాప్తైరాజనిగ యారపక్షదల్లి జయ యారపక్షదల్లి అపజయవెంబ మసస్సినల్లిరువ సందేహవస్స సంజయసు పరిహరమాడుతానె.

మూ॥ యత్రయోగీశ్వరకికృష్ణం యత్రపాథోధనుధారం

తత్రశ్రీవిజయోభూతిః ధ్రువానీతిర్మతిర్మమ ౭౮॥

టీ॥ యత్ర=యావసేనెయల్లి, యోగీశ్వరః=సర్వఉపాయఉశ్చక్రగళిగె స్వామియాద, కృష్ణం=కృష్ణ దేవరు (ఇద్ధారో) యత్ర=యావసేనెయల్లి, ధనుధారః=ధనస్సుధరిశిదవనాద, పాథః=అజ్ఞానను, ఇద్ధానో, తత్ర=ఆసేనెయల్లి, శ్రీః=రాజ్యలక్ష్మియా, విజయః=జయపు, భూతిః=సంపత్తు, తిః=న్యాయపు, ధ్రువా=స్థిరవాధద్దు (ఇతి=హింకె) మృమమతిః=నన్ననిశ్చయపు. తా॥ సర్వోపాయఉశ్చవరిగూ స్వామియాద శ్రీకృష్ణు ధనుధారకిగళశ్రేష్ఠనాద అజ్ఞానను యావపాండవపక్షదల్లిద్ధారో ఆ పక్షదల్లి జయాదిగళు వుంటాగు తదే. ఇదేనిశ్చయపు.

వి-అ॥ ఇదరింద సామాన్యవాగియు భగవంతన సహాయ భగవద్భక్తర సహాయ యారిగె ఇరుత్తదో అవరిగె నిశ్చయవాగి జయాదిగళుప్రాప్తవాగు తదే. ఆద్ధరింధ్రు ర్వసుజనరు ఈ గీతాశాస్త్రుదల్లి హేళిదప్రకార జ్ఞానయోగ కర్మయోగగళింద భగవంతన్న ఆరాధికి భగవంతన భగవద్భక్తరగళ అనుగ్రహవస్తుసంపాదిసి జయాదీగళన్న హిందజేతు. ఈ ఆభిప్రాయవస్స యత్ర తత్రయంబసామాన్యకల్పయోగదింద సూచనెమాడిధారె.

ఇతి శ్రీ సుద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశా

శ్రీకృష్ణజ్ఞాన సంవాదే సన్యాస యోగో

నామ అష్టాదశోధ్యాయః॥

ఇత్యశేషమతిమంగళం.